

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 2223/96 НА СЪВЕТА

от 25 юни 1996 година

относно Европейската система от национални и регионални сметки в Общността

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за създаване на Европейската общност и по-специално член 213 от него,

като взе предвид проекта за регламент, представен от Комисията,

като взе предвид становището на Европейския парламент ⁽¹⁾,

като взе предвид становището на Европейския валутен институт⁽²⁾,

като взе предвид становището на Европейския икономически и социален комитет⁽³⁾,

(1) като има предвид, че изпълнението и надзорът на Европейския икономически и валутен съюз изискват сравнима, актуална и надеждна информация за структурата и развитието на икономическото положение на всяка страна и/или регион;

(2) като има предвид, че Комисията трябва да играе роля в управлението на Икономическия и валутен съюз и по-специално да докладва на Съвета за напредъка, постигнат от държавите-членки при изпълнението на техните задължения за постиженията на Икономическия и валутен съюз;

(3) като има предвид, че Икономическите сметки са основен инструмент за анализиране на икономическото положение на дадена страна и/или регион, при условие, че те са съставени на базата на единен набор от принципи, които не подлежат на различни тълкувания;

(4) като има предвид, че Комисията трябва да използва агрегатите на националните сметки за административните и особено за бюджетните изчисления.

(5) като има предвид, че през 1970 г. бе публикуван административен документ, озаглавен "Европейска система от интегрирани икономически сметки" (ESA), обхващащ областта, управлявана от настоящия регламент, който е съставен единствено от Статистическата служба на Европейските общности и единствено на нейна отговорност; като има предвид, че документът е резултат от неколкогодишна работа на Статистическата служба на Европейските общности, заедно с националните

¹ ОВ №. С 287, 30.10.1995 г., стр. 114

² Становището, изразено на 21.06.1995 г. (още непубликувано в Официален вестник).

³ ОВ №. С 133, 31.05.1995, стр. 2.

статистически институти на държавите-членки, за разработването на система от национални сметки, отговаряща на изискванията на икономическата и социалната политика на Европейските общности и като има предвид, че тя представлява варианта, създаден от Европейската общност на Системата за национални сметки на Обединените нации, която е била използвана от Общността до този момент.

(6) като има предвид, че, за да се актуализира първоначалният текст, през 1979 г. бе публикувано второто издание (наричано по-нататък "Второ издание на ESA")⁽⁴⁾ ;

(7) като има предвид, че Статистическата комисия на Обединените нации прие през февруари 1993 г. новата Система за национални сметки (СНС), така, че резултатите във всички държави-членки на Обединените нации да бъдат международно съпоставими;

(8) като има предвид, че трябва да бъде обърнато внимание в случая на екологичните сметки съгласно съобщението на Комисията до Европейския парламент и Съвета от 21 декември 1994 г., озаглавено "Насоки за Европейския съюз относно екологичните показатели и "зеленото" национално счетоводство;

(9) като има предвид, че Европейската общност си сътрудничи с трети страни на базата на взаимната изгода, особено с тези в Европейското икономическо пространство (ЕИП);

(10) като има предвид, че трябва да бъде създадена Европейска система от сметки, за да се отговори на изискванията на Икономическия и валутен съюз и, която трябва да се използва за съставяне на националните и регионалните сметки, предвидени от законодателството на Европейската общност;

(11) като има предвид, че резултатите от сметките и таблиците на всички държави-членки, съставени в съответствие със системата, създадена по настоящия регламент трябва да бъдат предоставени на Комисията от потребителите на точно определени дати, особено по отношение на контрола на икономическото сближаване и постигането на най-тясна координация на икономическите политики на държавите-членки;

(12) като има предвид, че системата, създадена по настоящия регламент заменя постепенно всички други системи като референтна рамка от общи стандарти, дефиниции, класификации и счетоводни правила за изготвянето на сметките на държавите-членки за изискванията на Европейската общност, така че да могат да се получат резултати, които са сравними между държавите-членки;

(13) като има предвид, че тези статистически резултати трябва да бъдат достъпни за гражданите в съответствие с принципа за прозрачност;

⁴ Евростат: "Европейска система от интегрирани икономически сметки" (ESA), второ издание, Статистическа служба на Европейските общности, Люксембург, 1979 г.

(14) като има предвид, че системата, създадена по настоящия регламент, която представлява вариант на СНС (система от национални сметки), приспособена към структурите на икономиките на държавите-членки, трябва да следва схемата на СНС, така че данните на Европейската общност да са съпоставими с тези, изготвяни от нейните главни международни партньори;

(15) като има предвид, че датите трябва да бъдат групирани по обща категория на сметки и таблици и като има предвид, че само информацията, която е съществена за изискванията на Общността трябва бъде обработена и съобщена на Комисията на точни дати;

(16) като има предвид, все пак, по отношение обема и размера на въпросните сметки, степента на детайлност и териториално покритие, както и положението в тази връзка в държавите-членки, трябва да бъдат дадени известни допълнителни периоди като изключение и временно на държавите-членки, които обективно не могат да спазят сроковете, предвидени в настоящия регламент;

(17) като има предвид, че на по-късна дата трябва да бъде взето решение за това как да бъдат разпределени косвено измерваните услуги за финансово посредничество (FISIM);

(18) като има предвид, че съгласно принципа на субсидиарност, създаването на общи статистически стандарти, по такъв начин, че да може да се получи сравнима информация, е задача, която може да бъде изпълнена ефективно само на ниво Общност и като има предвид, че подобни стандарти ще се прилагат във всяка държава-членка под егидата на организациите и институциите, отговарящи за изготвянето на официалната статистика;

(19) като има предвид, че е необходимо да се създаде процедура за адаптиране и актуализиране на разпоредбите на настоящия регламент в сътрудничество с Комитета за статистическата програма на Европейската общност (SPC), създаден с Решение на Съвета 89/382/ЕИО, ЕВРАТОМ ⁽⁵⁾; като има предвид, че процедурата по адаптирането ще бъде ограничена до изменения, които не увеличават собствените ресурси;

(20) като има предвид, че Комитетът за статистическата програма и Комитета по валутната и финансовата статистика и статистиката на платежния баланс (SMFB), създаден с Решение 91/115/ЕИО⁽⁶⁾ са се обявили в полза на проекта за настоящия регламент;

(21) като има предвид, че Директива на Съвета 89/130/ЕИО, ЕВРАТОМ от 13 февруари 1989 г. за хармонизацията на данните, събрани за брутният национален

⁵ ОВ №. L 181, 28.6.1989 г., стр.47.

⁶ ОВ №. L 59, 6.3.1991 г., стр.19.

продукт по пазарни цени (БНПпц)⁽⁷⁾ предвижда, че БНПпц може да бъде сравним, само ако се прилагат дефинициите и счетоводните правила на Европейската система от интегрирани икономически сметки и като има предвид, че Регламент на Съвета (ЕИО, ЕВРАТОМ) № 1553/89 от 29 май 1989 г. за дефинитивните единни схеми за събиране на собствени ресурси, начислени от данък върху добавената стойност⁽⁸⁾ предвижда, че, за да се изчисли средно претеглената ставка на ДДС, разбивката на сделките, облагаеми с този данък трябва да се направи посредством националните сметки, изготвени в съответствие с Европейската система от интегрирани икономически сметки и като има предвид, че за тези инструменти и в контекста на Регламент на Съвета (ЕО) № 3605/93 от 22 ноември 1993 г. за прилагането на Протокола за процедурата в случай на свръхдефицит⁽⁹⁾, на Решение на Съвета 94/728/ЕО, ЕВРАТОМ от 31 октомври 1994 г. за системата на собствените ресурси на Европейските общности⁽¹⁰⁾ и на Решение на Съвета 94/729/ЕО от 31 октомври 1994 г. за бюджетната дисциплина⁽¹¹⁾, трябва да бъде предвиден преходен период за прилагането на системата, създадена по този регламент.

ПРИЕ НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Член 1

Цел

1. Целта на настоящия регламент е да създаде Европейската система от сметки 1995, наричана по-долу "ESA 95", чрез предвиждането на:

а) методология за общи стандарти, дефиниции, класификации и счетоводни правила, предназначени да бъдат използвани за изготвянето на сметките и таблиците на сравнима база за целите на Общността, заедно с резултатите, както се изисква по условията на член 3;

б) програма за предаване на точни дати за целите на Общността на сметките и таблиците, изготвени съгласно ESA 95.

2. Като взема предвид членове 7 и 8, настоящият регламент се прилага за всички актове на Общността, които се отнасят до ESA или до нейните дефиниции.

3. Настоящият регламент не задължава никоя държава-членка да използва ESA 95 при изготвянето на сметки за свои собствени цели.

Член 2

⁷ ОВ №. L 49, 21.2.1989 г., стр.26. Директива с последните изменения, направени с Акта за присъединяване от 1994 г.

⁸ ОВ №. L 155, 7.6.1989 г., стр.9.

⁹ ОВ №. L 332, 31.12.1993 г., стр.7.

¹⁰ ОВ №. L 293, 12.11.1994 г., стр.9.

¹¹ ОВ №. L 293, 12.11.1994 г., стр.14.

Методология

1. Методологията на ESA 95, упомената в член 1, параграф 1, буква а) е изложена в Приложение А.
2. Измененията в методологията на ESA 95, които са предназначени за изясняване и подобряване на нейното съдържание се приемат с решение на Комисията в съответствие с процедурата, предвидена в член 4, при условие, че те не променят нейните основни концепции, не изискват допълнителни ресурси за изпълнението им и не водят до повишаване на собствените ресурси.
3. В съответствие със съответните разпоредби на Договора, не по-късно от 31 декември 1997 г. Съветът взема решение за въвеждането на система за разбивка на косвено измерваните услуги за финансово посредничество, описани в Приложение 1 към Приложение "А" и ако е подходящо, приема необходимите мерки за прилагането на същата.

Член 3

Предаване на Комисията

1. Държавите-членки предават на Комисията (на Статистическата служба) сметките и таблиците, изложени в Приложение "Б" в сроковете, специфицирани за всяка таблица. Допълнителните периоди от време, дадени на някои държави-членки в съответствие с Приложение "Б" изтичат не по-късно от 1 януари 2005 г.

Комисията, след като се консултира с Комитета за статистическата програма представя доклад на Съвета, не по-късно от 1 юли 2003 г., за прилагането на предоставените допълнителни периоди от време, за да провери дали те все още са оправдани. Ако е необходимо, този доклад се придружава от предложение на Комисията за даване отново на допълнителни периоди на тези държави-членки, които са поискали такива.

2. Държавите-членки предават резултатите по Приложение "Б", включително данните, които са били декларирани като поверителни от държавите-членки в съответствие с националното законодателство или практика във връзка с поверителността на статистическите данни, съгласно разпоредбите на Регламент на Съвета (ЕВРАТОМ, ЕИО) № 1588/90 от 11 юни 1990 г. за предаването на данни, предмет на статистическа тайна на Статистическата служба на Европейските общности⁽¹²⁾, който регулира поверителното третиране на информация.

В рамките на сроковете, предвидени в член 2, параграф 2, всякакви промени - съответно нови таблици, страни и/или региони - в данните поискани от държавите-членки могат да бъдат предмет на решения на Комисията в съответствие с процедурата, предвидена в член 4.

¹² ОВ №. L 151, 15.6.1990 г., стр.1. Регламент, както е изменен с Акта за присъединяването от 1994 г.

Член 4

Процедура

1. Комисията се подпомага от Комитета за статистическата програма, наричан по-долу "Комитета".
2. Представителят на Комисията предоставя на Комитета проект за мерките, които ще бъдат взети. Комитетът дава мнението си по проекта в рамките на срок, който може да бъде определен от Председателя в зависимост от спешността на въпроса. Мнението се дава с мнозинство, предвидено в член 148, параграф 2 на Договора, в случай на решения, които Съветът се изисква да приеме относно дадено предложение на Комисията. Гласовете на представителите на държавите-членки в рамките на Комитета се претеглят по начин, предвиден в този член. Председателят не гласува.
3. Комисията предприема мерки, които се прилагат незабавно. Ако тези мерки, обаче не са в съответствие с мнението на Комитета, те незабавно се съобщават от Комисията на Съвета. В този случай:
 - а) Комисията отлага прилагането на мерките, за които е взела решение, с три месеца от датата на съобщението;
 - б) Съветът, действащ с квалифицирано мнозинство, може да вземе различно решение в рамките на срока, предвиден в буква а).

Член 5

Задачи на Комитета

Комитетът проучва всички въпроси, които са повдигнати от неговия Председател във връзка с прилагането на настоящия регламент, било то по негова собствена инициатива или по искане на дадена държава-членка.

Член 6

Сътрудничество с други комитети

1. По всички въпроси, попадащи в компетенцията на Комитета по валутната и финансовата статистика и статистиката за платежния баланс (SMFB), Комисията иска становището на Комитета в съответствие с член 2 на Решение 91/115/ЕИО.
2. Комисията съобщава на Комитета по брутния национален продукт, създаден по Директива 89/130/ЕИО, ЕВРАТОМ всяка информация отнасяща се до прилагането на настоящия регламент, която е необходима за изпълнението на неговите задължения.

Член 7

Дата на прилагане и на първото предаване на данни

1. ESA 95 се прилага за първи път за данните, установени в съответствие с Приложение "Б", които трябва да бъдат предадени през април 1999 г.
2. Данните се предават на Комисията (Статистическата служба) в съответствие със сроковете, предвидени в Приложение "Б".
3. В съответствие с параграф 1, до първото предаване на базата на ESA 95, държавите-членки продължават да изпращат на Комисията (Статистическата служба) сметките и таблиците, установени чрез прилагането на ESA - второ издание.
4. Без да се накърнява член 19 на Регламент на Съвета (ЕИО, ЕВРАТОМ) № 1552/89 от 29 май 1989 г. ⁽¹³⁾, изпълняващ Решение 88/376/ЕИО, ЕВРАТОМ за системата на собствените ресурси на Общностите, Комисията и въпросната държава-членка проверяват дали този регламент се прилага и представят резултата от тези проверки на Комитета, както е предвидено в член 4, параграф 1 на този регламент.

Член 8

Преходни разпоредби

1. За целите на бюджетните и собствените ресурси и чрез дерогация от член 1, параграф 2 и член 7, Европейската система от интегрирани икономически сметки, в сила по смисъла на член 1, параграф 1 на Директива 89/130/ЕИО, ЕВРАТОМ и правните актове, свързани с него, в частност, Регламентите (ЕИО, ЕВРАТОМ) № 1552/89 и № 1553/89 и Решения 94/728/ЕО, ЕВРАТОМ и 94/729/ЕО, е ESA - Второ издание, докато Решение 94/728/ЕО, ЕВРАТОМ остава в сила.
2. За целите на отчетите на държавите-членки пред Комисията, процедурата при свръхдефицит, предвидена в Регламент (ЕО) № 3605/93, Европейската система от интегрирани икономически сметки е ESA - Второ издание за отчетите до 1 септември 1999 г.
3. Прилагането на ESA - Второ издание, както е предвидено в параграфи 1 и 2 на настоящия член се осигурява чрез коригирането на данните получени по силата на член 7, параграф 1 на база на ESA 95, вземайки предвид промените, произтичащи от различията в концепциите, дефинициите или номенклатурата между ESA - Второ издание и ESA 95.

¹³ ОВ №. L 155, 7.6.1989 г., стр.1. Регламент с последните изменения, направени с Регламент (ЕИО, ЕВРАТОМ) № 2729/94 (ОВ №. L 293, 12.11.1994 г., стр.5).

Прилагането на този принцип се установява в съответствие с процедурите, предвидени в член 6 на Директива на Съвета 89/130/ЕИО, ЕВРАТОМ до м. декември 1996 г. най-късно.

Член 9

Настоящият регламент влиза в сила на 20-тия ден от публикуването му в “Официален вестник” на Европейските общности.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави-членки.

Съставено в Брюксел на 25 юни 1996 година.

За Съвета:
Председател
M. PINTO

ПРИЛОЖЕНИЕ А

**ЕВРОПЕЙСКА СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ
ESA 95**

СЪДЪРЖАНИЕ

ГЛАВА 1. ОБЩИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

ПРИЛОЖЕНИЯТА НА ESA

Рамка за анализ и политика

Осем характеристики на концепциите за ESA

Европейската система от сметки ESA 1995 и системата от национални сметки (SNA) 1993

ESA 1995 и системата от национални сметки 1970

ЕВРОПЕЙСКАТА СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ ESA КАТО СИСТЕМА

Статистически единици и тяхното групиране

Местни единици по видове дейности и отрасли

Резидентни и нерезидентни единици, общата икономика и останалия свят

Потоци и наличности

Потоци

Сделки

Характеристики на сделките

Взаимодействия и сделки вътре в единиците

Парични и непарични сделки

Сделки с или без контрагенти

Преоформени сделки

Премаршрутизиране

Разделяне

Признаване на принципа по дадена сделка

Гранични случаи

Други промени в активите

Други промени в обема на активите и пасивите

Печалби и загуби от държане на активи и пасиви

Наличности

Системата от сметки и агрегати

Счетоводни правила

Терминология за двете страни на сметките

Двустранно/четиристранно счетоводно записване

Оценка

Специални оценки на продукти

Оценка по постоянни цени

Време на отчитане

Консолидиране и прихващане

Консолидиране

Прихващане

Сметки, балансиращи статии и агрегати
Последователност на сметките
Сметка "Стоки и услуги"
Сметка "Останал свят"
Балансиращи статии
Агрегати
Рамка "Ресурси - продукт"

ГЛАВА 2. ЕДИНИЦИ И ГРУПИРАНЕ НА ЕДИНИЦИТЕ

ГРАНИЦИТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ЕДИНИЦИ

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ СЕКТОРИ

Нефинансови корпорации (S.11)

Подсектор: Държавни нефинансови корпорации (S.11001)

Подсектор: Национални частни нефинансови корпорации (S.11002)

Подсектор: Чуждестранни контролирани нефинансови корпорации (S.11003)

Финансови корпорации (S.12)

Подсектор: Централна банка (S.121)

Подсектор: Други парични финансови институции (S.122)

Подсектор: Други финансови посредници, с изключение на застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.123)

Подсектор: Други спомагателни финансови посредници (S.124)

Подсектор: Застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.125)

Държавно управление (S.13)

Подсектор: Централно управление (S.1311)

Подсектор: Щатско управление (S.1312)

Подсектор: Местно управление (S.1313)

Подсектор: Социалноосигурителни фондове (S.1314)

Домакинства (S.14)

Подсектор: Работодатели (включително работници за собствена сметка (S.141 + S.142)

Подсектор: Наети лица (S.143)

Подсектор: Получатели на доходи от имоти (S.1441)

Подсектор: Получатели на пенсии (S.1442)

Подсектор: Получатели на доходи от други трансфери (S.1443)

Подсектор: Други (S.145)

Институции с идеална цел, обслужващи домакинства, (S.15)

Останал свят (S.2)

Секторна класификация на производствените единици за главните стандартни правни форми на собственост

ГЛАВА 2. МЕСТНИ ЕДИНИЦИ ПО ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ И ОТРАСЛИ

Местна единица по видове дейности

Отрасъл

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ОТРАСЛИТЕ

ЕДИНИЦИ ЗА ХОМОГЕННО ПРОИЗВОДСТВО И ХОМОГЕННИ КЛОНОВЕ

Единица за хомогенно производство

Хомогенен бранш
КЛАСИФИКАЦИЯ НА ХОМОГЕННИТЕ БРАНШОВЕ

**ГЛАВА 3. СДЕЛКИ С ПРОДЪКТИ
ПРОИЗВОДСТВО И ПРОДУКЦИЯ**

Главни, второстепенни и спомагателни дейности

Продукция (P.1)

Време на отчитане и оценка на продукцията

МЕЖДИННО ПОТРЕБЛЕНИЕ (P.2)

Време на отчитане и оценка на междинното потребление

КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (P.3, P.4)

Разходи за крайно потребление (P.3)

Действително крайно потребление (P.4)

Време на отчитане и оценка на разходите за крайно потребление

Време на отчитане и оценка на действителното крайно потребление

ФОРМИРАНЕ НА БРУТНИЯ КАПИТАЛ (P.5)

Формиране на брутният основен капитал (P.51)

Време на отчитане и оценка на формирането на брутният основен капитал

Промени в материалните запаси (P.52)

Време на отчитане и оценка на промените в материалните запаси

Придобивания минус разпореждане с ценности (P.53)

ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ И УСЛУГИ (P.6 и P.7)

Внос и износ на стоки (P.61 и P.71)

Внос и износ на услуги (P.62 и P.72)

СДЕЛКИ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ СТОКИ

ГЛАВА 4. РАЗПРЕДЕЛИТЕЛНИ СДЕЛКИ

КОМПЕНСАЦИЯ НА НАЕТИ ЛИЦА (D.1)

Заплати и надници (D.11)

Заплати и надници в брой

Заплати и надници в натура

Социални осигуровки за сметка на работодателите (D.12)

Действителни социални осигуровки за сметка на работодателите (D.121)

Условни социални осигуровки за сметка на работодателите (D.122)

ДАНЪЦИ ВЪРХУ ПРОИЗВОДСТВОТО И ВНОСА (D.2)

Данъци върху продукти (D.21)

Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС) (D.211)

Данъци и мита върху вноса, с изключение на ДДС (D.212)

Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъците върху вноса (D.214)

Други данъци върху производството (D.29)

Данъци върху производството и вноса, платени на институции в Европейския съюз

СУБСИДИИ (D.3)

Субсидии за продукти (D.31)

Субсидии за вноса (D.311)
Други субсидии за продукти (D.319)
Други субсидии за производството (D.39)

ДОХОД ОТ СОБСТВЕНОСТ (D.4)

Лихва (D.41)
Лихва по депозити, заеми и вземания и задължения
Лихва по ценни книжа
Лихва по менителници и други подобни краткосрочни инструменти
Лихва по облигации и по облигации без обезпечение
Лихвени суапове и форуърдни лихвени споразумения
Лихва по финансови лизинги
Други лихви
Време на отчитане
Разпределен доход на корпорации (D.42)
Дивиденди (D.421)
Изтегляния от дохода на квази-корпорации (D.422)
Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции (D.43)
Доход от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици (D.44)
Наеми (D.45)
Наеми от земя

Наеми от подземни активи

ТЕКУЩИ ДАНЪЦИ ВЪРХУ ДОХОДА, БОГАТСТВОТО И ПР. (D.5)

Данъци върху дохода (D.51)
Други текущи данъци (D.59)
ВНОСКИ ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ И СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ПЛАЩАНИЯ (D.6)

Социалноосигурителни вноски (D.61)

Действителни вноски за социално осигуряване (D.611)

Условни вноски за социално осигуряване (D.612)

Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура (D.62)

Социалноосигурителни плащания в брой (D.621)

Частно финансирани социалноосигурителни плащания (D.622)

Нефинансирани социалноосигурителни плащания за наети лица (D.623)

Плащания на социални помощи в брой (D.624)

Социални трансфери в натура (D.63)

Социални плащания в натура (D.631)

Социалноосигурителни плащания, рамбурсирания (D.6311)

Други социалноосигурителни плащания в натура (D.6312)

Социални помощи в натура (D.6313)

Трансфери на отделни непазарни стоки или услуги (D.632)

ДРУГИ ТЕКУЩИ ТРАНСФЕРИ (D.7)

Нетни застрахователни премии, различни от застраховка "Живот" (D.71)

Застрахователни искове за обезщетение, различни от застраховка "Живот" (D.72)

Текущи трансфери в рамките на държавното управление (D.73)

Текущо международно сътрудничество (D.74)

Разни текущи трансфери (D.75)
Текущи трансфери за институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs)
Текущи трансфери между домакинства
Глоби и санкции
Лотарии и хазартни игри
Плащания на компенсации
Собствен четвърти ресурс, базиран на БНП
Други

КОРЕКЦИЯ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА НЕТНОТО АКЦИОНЕРНО УЧАСТИЕ НА
ДОМАКИНСТВАТА В РЕЗЕРВИТЕ НА ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (D.8)

КАПИТАЛОВИ ТРАНСФЕРИ (D.9)
Капиталови данъци (D.91)
Инвестиционни грантове (D.92)
Други капиталови трансфери (D.99)

ГЛАВА 5. ФИНАНСОВИ СДЕЛКИ

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФИНАНСОВИТЕ СДЕЛКИ

Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ) (F.1)
Монетарно злато (F.11)
Специални права на тираж (СПТ) (F.12)
Банкноти и монети и депозити (F.2)
Банкноти и монети (F.2)
Прехвърляеми депозити (F.22)
Други депозити (F.29)
Ценни книжа, различни от акции (F.3)
Ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати (F.33)
Краткосрочни ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати (F.331)
Дългосрочни ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати (F.331)
Финансови деривати (F.34)
Заеми (F.4)
Краткосрочни заеми (F.41)
Дългосрочни заеми (F.42)
Акции и друг акционерен капитал (F.5)
Акции и друг акционерен капитал, без акции на инвестиционни фондове (F.51)
Котираны акции, без акции на инвестиционни фондове (F.511) и некотираны акции, без тези на инвестиционни фондове (F.512)
Друг акционерен капитал (F.513)
Акции на инвестиционни фондове (F.52)
Застрахователни технически резерви (F.6)
Нетен акционерен капитал на домакинства в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове (F.61)
Нетен акционерен капитал на домакинства в застрахователни резерви (F.611)
Нетен акционерен капитал на домакинства в резерви на пенсионни фондове (F.612)

Предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искиове (F.62)

Други вземания/задължения (F.7)

Търговски кредити и аванси (F.71)

Други вземания/задължения, без търговски кредити и аванси (F.79)

Позиция по меморандуми: преки чуждестранни инвестиции (F.m)

СЧЕТОВОДНИ ПРАВИЛА ЗА ФИНАНСОВИ СДЕЛКИ

Оценяване

Време на отчитане

Събиране на данни за финансовите сделки от измененията в счетоводния баланс

Приложение 5.1: Връзка с мерките за пари

ГЛАВА 6. ДРУГИ ПОТОЦИ

ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ОСНОВЕН КАПИТАЛ (К.1)

ПРИДОБИВАНИЯ МИНУС ПРОДАЖБИ НА НЕФИНАНСОВИ НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИ АКТИВИ (К.2)

ДРУГИ ПРОМЕНИ В АКТИВИТЕ (К.3 ДО К.12)

ДРУГИ ПРОМЕНИ В ОБЕМА (К.3 ДО К.10 и К.12)

ИКОНОМИЧЕСКО ПРОЯВЯВАНЕ НА НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИТЕ АКТИВИ (К.3)

ИКОНОМИЧЕСКО ПРОЯВЯВАНЕ НА ВЪЗПРОИЗВОДИМИТЕ АКТИВИ (К.4)

ЕСТЕСТВЕН ПРИРЪСТ НА НЕОБРАБОТВАНИТЕ БИОЛОГИЧЕСКИ РЕСУРСИ (К.5)

ИКОНОМИЧЕСКО ИЗЧЕЗВАНЕ НА НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИТЕ АКТИВИ (К.6)

КАТАСТРОФАЛНИ ЗАГУБИ (К.7)

НЕКОМПЕНСИРАНИ ИЗЗЕМВАНИЯ (К.8)

ДРУГИ ПРОМЕНИ В ОБЕМА НА НЕФИНАНСОВИТЕ АКТИВИ (N.E.C.) (К.9)

ДРУГИ ПРОМЕНИ В ОБЕМА НА ФИНАНСОВИТЕ АКТИВИ и ПАСИВИ (N.E.C.) (К.10)

ПРОМЕНИ В КЛАСИФИКАЦИИТЕ И СТРУКТУРАТА (К.12)

Промени в секторната класификация и структура (К.12.1)

Промени в класификацията на активите и пасивите (К.12.2)

НОМИНАЛНИ ПЕЧАЛБИ/ЗАГУБИ ОТ ДЪРЖАНЕ НА АКТИВИ И ПАСИВИ (К.11)

Неутрални печалби/загуби от държане на активи и пасиви (К.11.1)

Реални печалби/загуби от държане на активи и пасиви (К.11.2)

Печалби от държането на активи по видове финансови активи

Банкноти и монети и депозити (AF.2)

Заеми (AF.4) и други вземания/задължения (AF.7)

Ценни книжа, различни от акции (AF.3)

Акции и друг акционерен капитал (AF.5)

Застрахователни технически резерви (AF.6)

Финансови активи в чужда валута

ГЛАВА 7. СЧЕТОВОДЕН БАЛАНС

ВИДОВЕ АКТИВИ

Нефинансови възпроизводими активи (AN.1)
Нефинансови невъзпроизводими активи (AN.2)
Финансови активи и пасиви (AF)

ОЦЕНЯВАНЕ НА ВПИСВАНИЯТА В СЧЕТОВОДНИЯ БАЛАНС

Общи принципи за оценяване

НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ (AN)
Възпроизводими активи (AN.1)
Дълготрайни активи (AN.11)
 Дълготрайни материални активи (AN.111)
 Дълготрайни нематериални активи (AN.112)
Материални запаси (AN.12)
Ценности (AN.13)
Невъзпроизводими активи (AN.2)
 Материални невъзпроизводими активи (AN.21)
 Земи (AN.211)
 Подземни активи (AN.212)
 Други природни активи (AN.213 и AN.214)
 Нематериални невъзпроизводими активи (AN.22)
Финансови активи и пасиви (AF)
Монетарно злато и специални права на тираж (AF.1)
Банкноти и монети и депозити (AF.2)
Ценни книжа, различни от акции (AF.3)
Заеми (AF.4)
Акции и друг акционерен капитал (AF.5)

ГЛАВА 8. СМЕТКИ "ОСТАНАЛ СВЯТ" (V)

Текущи сметки
 Външна сметка за стоки и услуги (V.I)
 Външна сметка за първични приходи и текущи трансфери (V.II)
Външни натрупващи се сметки (V.III)
 Капиталова сметка (V.III.1)
 Финансова сметка (V.III.2)
 Други промени в сметката на активите (V.III.3)
Счетоводен баланс (V. IV)
СМЕТКА "СТОКИ И УСЛУГИ" (0)
ИНТЕГРИРАНИ ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ
АГРЕГАТИ
 Брутен вътрешен продукт по пазарни цени (БВП)
 Оперативен излишък за цялата икономика
 Смесен доход за цялата икономика
 Предприемачески доход за цялата икономика
 Национален доход (по пазарни цени)
 Национален разполагаем доход

Спестявания
Текущо външно салдо
Нетни кредити (+) или заеми (-) за цялата икономика
Собствен капитал на цялата икономика

МАТРИЧНО ПРЕДСТАВЯНЕ

Матрично представяне на сметките от ESA

Характеристики на счетоводните матрици

Адаптиране на намаления матричен формат към специфични видове анализ

ГЛАВА 9. РАМКАТА "РЕСУРС-ПРОДУКТ"

ТАБЛИЦИ "ПРЕДЛАГАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ"

ТАБЛИЦИ, СВЪРЗВАЩИ ТАБЛИЦИТЕ "ПРЕДЛАГАНЕ И
ИЗПОЛЗВАНЕ" СЪС СЕКТОРНИТЕ СМЕТКИ
СИМЕТРИЧНИ ТАБЛИЦИ НА РЕСУРСИ-ПРОДУКТ

ГЛАВА 10. МЕРКИ ЗА ЦЕНИ И ОБЕМИ

ОБХВАТ НА ЦЕНОВИТЕ И ОБЕМНИТЕ ИНДЕКСИ В СИСТЕМАТА
ОТ СМЕТКИ

Интегрирана система от индекси на цени и обеми

Индекси на цени и обеми за други агрегати

ОБЩИ ПРИНЦИПИ ЗА ИЗМЕРВАНЕТО НА ЦЕНОВИТЕ И
ОБЕМНИТЕ ИНДЕКСИ

Дефиниция на цените и обемите на пазарните продукти

Разлики в качеството и разлики в цената

Принципи за непазарни услуги

Принципи за добавената стойност и БВП

ПРОБЛЕМИ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРИНЦИПИТЕ

Общо приложение

Приложение към специфични потоци

Потоци от стоки и пазарни услуги

Потоци от непазарни услуги

Данъци и субсидии за продукцията и внос

Потребление на основен капитал

Компенсация на наетите лица

Салда на възпроизводими дълготрайни активи и материални
запаси

Мерки за реален доход за цялата икономика

ИЗБОР НА ФОРМУЛИ ЗА ИНДЕКСНОТО ЧИСЛО И БАЗОВАТА
ГОДИНА

МЕЖДУПРОСТРАНСТВЕНИ ЦЕНОВИ И ОБЕМНИ ИНДЕКСИ

ГЛАВА 11. НАСЕЛЕНИЕ И ТРУДОВИ РЕСУРСИ

ОБЩО НАСЕЛЕНИЕ

ИКОНОМИЧЕСКИ АКТИВНО НАСЕЛЕНИЕ

ЗАЕТОСТ

Наети служители и работници

Самонаети лица

Заестост и местоживеене

БЕЗРАБОТИЦА

РАБОТНИ МЕСТА

Работни места и местожителство

ОБЩО ОТРАБОТЕНИ ЧАСОВЕ

ЕКВИВАЛЕНТ НА ПЪЛЕН РАБОТЕН ДЕН

ПРИНОС НА ТРУДА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПРИ ПОСТОЯННА
КОМПЕНСАЦИЯ

ГЛАВА 12. ТРИМЕСЕЧНИ ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ

ГЛАВА 13. РЕГИОНАЛНИ СМЕТКИ

РЕГИОНАЛНА ТЕРИТОРИЯ

ЕДИНИЦИ И РЕЗИДЕНТЕН СТАТУТ

МЕТОДИ ЗА РЕГИОНАЛИЗАЦИЯ

АГРЕГАТИ ПО ОТРАСЛИ

СМЕТКИ НА ДОМАКИНСТВА

ПРИЛОЖЕНИЯ

I. КОСВЕНО ИЗМЕРВАНИ ФИНАНСОВИ ПОСРЕДНИЧЕСКИ УСЛУГИ (FISIM)

Изменения, които трябва да бъдат направени в главите на ESA, ако трябва да се разпределят *косвено измерваните финансови посреднически услуги (Fisim)*

II. ЛИЗИНГ И ПОКУПКА НА ИЗПЛАЩАНЕ НА ТРАЙНИ СТОКИ

Дефиниции

Лизинг

Оперативен лизинг

Финансов лизинг

Покупка на изплащане

Третиране в сметките

Оперативен лизинг

Финансов лизинг

Покупка на изплащане

III. ЗАСТРАХОВАНЕ

Въведение

Дефиниции

Социално осигуряване

Социалноосигурителни схеми на държавата

Частни финансирани социалноосигурителни фондове

Нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от
работодателите

Друго застраховане
 Друго животозастраховане
 Други застраховки, различни от животозастраховане
Презастраховане
Застрахователни посредници
Третиране в сметките
 Социално осигуряване
Социалноосигурителни схеми на държавата
 Частни социалноосигурителни фондове
 Нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от
 работодателите
Друго застраховане
 Друго животозастраховане
 Други застраховки, различни от животозастраховане
Презастраховане
Застрахователни посредници
Цифров пример за застраховане

IV. КЛАСИФИКАЦИЯ И СМЕТКИ

Класификация

Класификация на институционалните сектори (S)
Класификация на сделки и други потоци
Класификация на балансиращи статии (B)
Класификация на активи (A)
Прегрупиране и кодифициране на отраслите (A), продуктите (P) и инвестициите (формиране на основен капитал) (Pi)
Класификация на отделни потребления по предназначение (Coicop)
Класификация на функции на държавата (Cofog)

Сметки

Таблицы

- 2.1 Сектори и подсектори
- 2.2 Вид на производителя, главни дейности и функции, класифицирани по сектори
- 2.3 Секторна класификация на производствените единици за главните стандартни правни форми на собственост
- 3.1 Разграничение между пазарни производители, производители за собствено крайно използване и други непазарни производители за институционални единици
- 3.2 Институционални единици, местни единици по видове дейност (KAU) и продукция и разграничение между пазарни, за своя крайна употреба и други непазарни
- 3.3 Разграничаване на пазарни, за своя крайна употреба и непазарни за местни KAU и тяхната продукция
- 3.4 Третиране на транспорта на износните стоки
- 3.5 Третиране на транспорта на вносните стоки

5.1 Класифициране на финансови сделки

- 8.1. Синоптично представяне на сметки, балансиращи статии и главни агрегати
- 8.2. Сметка I: Сметка "Производство"
- 8.3. Сметка II.1.1: Сметка "Формиране на доход"
- 8.4. Сметка II.1.2: Сметка "Разпределяне на основен доход"
- 8.5. Сметки II.1.2.1: Предприемачески доход и II.1.2.2: Разпределяне на друг предприемачески доход
- 8.6. Сметка II.2: Сметка за вторично разпределение на доход
- 8.7. Сметка II.3: Сметка за преразпределение на доход в натура
- 8.8. Сметка II.4.1: Сметка за използването на разполагаемия доход
- 8.9. Сметка II.4.2: Сметка за използване на коригирания разполагаем доход
- 8.10. Сметка III.1.1: Промяна на собствения капитал в резултат на сметката за спестявания и капиталови трансфери
- 8.11. Сметка III.1.2: Сметка за придобиване на нефинансови активи
- 8.12. Сметка III.2: Финансова сметка
- 8.13. Сметка III.3.1: Други промени в обема на сметката на активите
- 8.14. Сметка III.3.2: Сметка за преоценка
- 8.15. Сметка IV: Счетоводни баланси
- 8.16. Пълна последователност на сметките за останалия свят (сметка за външни сделки)
- 8.17. Сметка 0: Сметка стоки и услуги
- 8.18. Интегрирани икономически сметки
- 8.19. Матрично представяне на пълната поредица от сметки и балансиращи статии за цялата икономика
- 8.20. Схематично представяне на матрицата за социалното счетоводство
- 8.21. Пример за по-детайлна матрица за социално счетоводство
- 8.22. Пример за детайлна подматрица: нетна добавена стойност (базисни цени)
- 9.1. Опростена таблица за предлагането
- 9.2. Опростена таблица за използването
- 9.3. Опростена комбинирана таблица за предлагането и използването
- 9.4. Опростена симетрична таблица за входящите ресурси - продукцията (продукт по продукт)
- 9.5. Таблица за предлагането по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувача
- 9.6. Таблица за употребите по цени на купувача
- 9.7. Проста таблица за надбавките за търговията и транспорта
- 9.8. Проста таблица на данъците минус субсидиите за продукцията
- 9.9. Таблица на използването за вноса
- 9.10. Таблица на използването за базовите цени на местната продукцията
- 9.11. Таблица, свързваща таблиците за предлагането и използването със секторните сметки
- 9.12. Симетрична таблица за входящите ресурси - продукцията по базисни цени (продукт по продукт)
- 9.13. Симетрична таблица за входящите ресурси - продукцията за вътрешната местната (продукт по продукт)

- A.I.1. Ефект на разпределянето на косвено измерваните финансови посреднически услуги (*Fisim*) по институционални сектори, включително промени за непазарни производители
- A.I.2. Ефект на разпределянето на косвено измерваните финансови посреднически услуги (*Fisim*) само по номинален сектор
- A.III.1. Социалноосигурителни схеми на държавата
- A.III.2. Частно социалноосигурителни схеми
- A.III.3. Нефинансирани схеми, управлявани от работодателите
- A.III.4. Друго животозастраховане
- A.III.5. Други застраховки, различни от животозастраховане
- AIV.1. Сметка 0: Сметка стоки и услуги
- AIV.2. Пълна поредица от сметки за цялата икономика
- AIV.3. Пълна поредица от сметки за нефинансовите корпорации
- AIV.4. Пълна поредица от сметки за финансовите корпорации
- AIV.5. Пълна поредица от сметки за държавното управление
- AIV.6. Пълна поредица от сметки за домакинствата
- AIV.7. Пълна поредица от сметки за институции с идеална цел, обслужващи домакинства

ГЛАВА 1

ОБЩИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1.01. Европейската система от национални и регионални сметки (ESA 1995 или само ESA) представлява рамка за международно съвместимо счетоводство за систематично и детайлно описание на цялата икономика (т.е. на регион, страна или група от страни), на нейните компоненти и взаимоотношения с други цели икономики.

ESA 1995 заменя Европейската система от интегрирани икономически сметки, публикувана през 1970 г. (ESA 1970, второ, леко изменено издание, публикувано през 1978 г.).

ESA 1995 е в пълно съответствие с ревизираните световни насоки за национално счетоводство, със Системата за национални сметки (SNA 1993 г. или само SNA; тези насоки са изготвени с общата отговорност на Обединените нации, МВФ, Комисията на Европейските общности, ОИСП и Световната банка). ESA, обаче се концентрира повече върху обстоятелствата и нуждите от данни в Европейския съюз. Също като Системата от национални сметки, ESA е хармонизирана с концепциите и класификациите, използвани в много други социални и икономически статистики. Въпросните статистики се отнасят до статистика за заетостта, статистика за производството и статистика за външната търговия. Затова ESA може да служи като централна референтна рамка за социалните и икономически статистики на Европейския съюз на неговите държави-членки.

1.02. Рамката на ESA се състои от два основни набора от таблици:

- а) Секторните сметки ⁽¹⁾;
- б) рамката на входящите ресурси - продукция ⁽²⁾ и сметките по отрасли⁽³⁾.

Секторните сметки предоставят систематично описание по институционални сектори на различните етапи на икономическия процес: производство, формиране на доход, разпределение на доход, преразпределение на доход, използване на дохода и финансово и нефинансово натрупване. Секторните сметки обхващат също счетоводните баланси, описващи наличните активи, задълженията и собствения капитал в началото и в края на отчетния период.

Рамката на входящи ресурси - продукция и сметките по отрасли описват в повече подробности производствения процес (структура на разходите, формирания доход и заетост) и потоците от стоки и услуги (продукция, внос,износ, крайно потребление, междинно потребление и формиране на капитал по групи продукти).

¹ Вж. глава 8: "Последователност на сметките и балансовите позиции"

² Вж. глава 9: "Рамката входящи ресурси-продукция"

³ Вж. глава 8: "Последователност на сметките и балансовите позиции"

Европейската система от сметки ESA обхваща концепциите за население и заетост ⁽⁴⁾. Тези концепции имат отношение както към секторните сметки, така и към рамката входящи ресурси - продукция.

Европейската система от сметки ESA не се ограничава до годишното национално счетоводство, а се прилага и за тримесечните сметки⁽⁵⁾ и регионалните сметки⁽⁶⁾

ПРИЛОЖЕНИЯ НА ЕВРОПЕЙСКАТА СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ ESA

Рамка за анализ и политика

1.03 Рамката на Европейската система от сметки може да се използва за анализиране и оценка на:

а) Структурата на цяла икономика. Основните моменти са:

1. Добавена стойност и заетост по отрасли;
2. Добавена стойност и заетост по региони;
3. Доход, разпределен по сектори;
4. Внос и износ по групи продукти;
5. Разходи за крайно потребление по групи продукти;
6. Формиране на основни средства и основен капитал по отрасли;
7. Състав на салдата и потоците от финансови активи по видове активи и по сектори.

б) Конкретни части или аспекти на цялата икономика. Основните моменти са:

1. Банково дело и финанси в националната икономика;
2. Ролята на правителството;
3. Икономиката на конкретен регион (в сравнение с тази на страната като цяло).

в) Развитие на цялата икономика с течение на времето. Основните моменти са:

1. Анализът на ръста на БВП;

⁴ Вж. глава 11: "Население и разходи за труд"

⁵ Вж. глава 12: "Тримесечни икономически сметки".

⁶ Вж. глава 13: "Регионални сметки"

2. Анализът на инфлацията;
3. Анализът на сезонните изменения на разходите на домакинствата на базата на тримесечните сметки;
4. Анализът на променящото се значение на конкретни видове финансови инструменти с течение на времето, напр. нарасналото значение на опциите;
5. Сравнението на отрасловите структури на националната икономика за дългосрочен период, напр. за един период от 30 години.

г) Цялата икономика по отношение на други цели икономики. Основните моменти са:

1. Сравнението на ролята на държавата в държавите-членки на Европейския съюз;
2. Анализът на взаимозависимостите между икономиките на Европейския съюз;
3. Анализът на състава и местоназначението на износа на Европейския съюз;
4. Сравнението на ръста на БВП или разполагаемия доход на глава от населението в Европейския съюз и в Съединените щати и Япония.

1.04. За Европейския съюз и неговите държави-членки, цифрите в тази рамка играят главна роля при формулирането и мониторинга на тяхната социална и икономическа политика.

Освен това, има някои много важни конкретни приложения:

- а) за мониторинг и насочване на Европейската парична политика: критериите за сближаване за Европейския валутен съюз са дефинирани по отношение на цифрите в националните сметки (бюджетен дефицит, държавен дълг и БВП);
- б) за даване на парична подкрепа за региони в Европейския съюз: разходите за Структурните фондове на Европейския съюз се базират отчасти на цифрите на регионализираните национални сметки;
- в) за определяне на собствените ресурси на Европейския съюз. Последният разчита на цифрите от националните сметки по три начина:
 1. Общите ресурси за Европейския съюз се определят като процент от брутния национален продукт (БНП) на държавите-членки;
 2. Третият собствен ресурс на Европейския съюз е собственият ресурс от ДДС. Приносът от държавите-членки за този ресурс се определя главно от цифрите в

националните сметки, защото те се използват за изчисляването на средната ставка по ДДС;

3. Относителните размери на приноса от държавите-членки за четвъртия собствен ресурс на Европейския съюз се базират на техния брутен национален продукт.

Осем характеристики на концепциите за Европейската система от сметки ESA

1.05. За да се установи един добър баланс между нуждите от данни и възможностите за данни, концепциите в ESA имат осем важни характеристики. Те са както следва:

- а) международно съвместими;
- б) хармонизирани с тези на други социални и икономически статистики;
- в) съответстващи;
- г) оперативни;
- д) различни от повечето административни концепции;
- е) добре установени и постоянни за продължителен период;
- ж) насочени към описването на икономическия процес и в изражение, което може да бъде лесно наблюдавано;
- з) гъвкави и многоцелеви.

1.06. Концепциите са международно съвместими, защото:

- а) за държавите-членки на Европейския съюз, Европейската система от сметки ESA представлява стандарт за представянето на данните от националните сметки на всички международни организации. Само в националните публикации строгото придържане към ESA не е задължително;
- б) Концепциите в ESA във всяко отношение са в съответствие с тези в световните насоки по национално счетоводство, например Системата от национални сметки (SNA).

Международната съвместимост на концепциите е от съществена важност, когато се сравняват статистики на различни страни.

1.07. Концепциите са хармонизирани с тези в други социални и икономически статистики, защото:

а) Европейската система от сметки (ESA) използва много концепции и класификации, (напр. NACE, рев. 1),* които също се използват за други социални и икономически статистики на държавите-членки на Европейския съюз, например в статистиката за производството, статистиката за външната търговия и статистиката за заетостта; концептуалните различия са сведени до минимум. Освен това, тези концепции и класификации на Европейския съюз са хармонизирани и с тези на Обединените нации;

б) както Системата за национални сметки (SNA), концепциите на Европейската система от сметки ESA са хармонизирани и с тези в главните международни насоки за някои други икономически статистики, в частност с Наръчника на МВФ за платежния баланс (BPM), Статистиката на МВФ за държавните финанси (GFS), Статистиката на ОИСР за приходите и резолюциите на МОТ за концепциите за заетостта, отработените часове и разходите за труд.

Тази хармонизация с други социално-икономически статистики спомага много за връзката и съпоставимостта с тези цифри. В резултат на това, може да се събират по-добри данни за националните сметки. Освен това, информацията, съдържаща се в тези конкретни статистики може сега да се свърже по-добре с общата статистика на националната икономика, т.е. такива данни от националните сметки като БНП или добавената стойност по отрасли и сектори.

1.08. Идентичностите в счетоводната рамка налагат съответствието на използваните концепции за описване на различните части на икономическия процес (производство, разпределение на дохода, използване на дохода, натрупване). В резултат на това вътрешно съответствие, статистическите данни от различни части на счетоводната рамка могат да бъде ползотворно съотнесени една към друга. Така, например, могат да бъдат изчислени следните финансови съотношения:

а) данни за производителността, като например добавена стойност на отработен час (тази цифра изисква съответствие между концепциите за добавената стойност и отработените часове);

б) националния разполагаем доход на глава от населението (това съотношение изисква съответствие между концепциите за национален разполагаем доход и население);

в) формирането на основни средства като процент от основния капитал (това съотношение изисква съответствие между дефинициите за тези потоци и наличности);

*NACE - "Nomenclature statistique des Activites economiques dans la Communaute Europeene" - Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност (б.пр.)

г) бюджетния дефицит и дългът като проценти от brutния вътрешен продукт (тези цифри изискват съответствие между концепцията за бюджетен дефицит, държавен дълг и брутен вътрешен продукт).

Вътрешното съответствие на концепциите позволява също някои приблизителни стойности да бъдат получени на остатъчен принцип, напр. спестяванията могат да бъдат изчислени приблизително като разлика между разполагаемия доход и разходите за крайно потребление⁽⁷⁾.

1.09. Концепциите в ESA са оперативни концепции, тъй като са разработени с оглед на тяхното измерване. Оперативният характер на концепциите се разкрива по няколко начина:

а) Някои дейности или позиции трябва да бъдат описвани само когато са значителни по размер. Това се отнася, например за производството за собствена сметка от домакинствата: изтъкването на плат и производството на гърнчарски изделия не трябва да се отчитат като производство, тъй като тези видове производство се считат за незначителни за страните от Европейския съюз. Друг съществен момент е, че малките и евтини инструменти и прибори се отчитат при формирането на основни средства само, когато разходът на купувача за подобни дълготрайни средства превишава 500 Екю (по цени от 1995 г.) за един артикул (или когато се купува с големи количества, за общата сума на покупката); когато този разход не превишава този праг, тези позиции се отчитат като междинно потребление;

б) Някои концепции се придружат от ясни индикации за това как да се изчисляват приблизително. Например, при определянето на потреблението на капитал се посочва линейна амортизация, а за приблизителното определяне на основния капитал се препоръчва метода на перманентната инвентаризация на активите. Друг съществен момент е оценяването на производството за собствена сметка: по принцип, то трябва да бъде по базисни цени, но ако е необходимо, базисни цени могат да бъдат доближени чрез прибавянето на различните направени разходи;

в) Възприети са някои опростяващи условни принципи. Например, принципът, че всичките предоставени от държавата колективни услуги са окончателен разход за потребление;

г) Концепциите са хармонизирани с тези в социалните и икономически статистики, използвани като източник за изготвяне на данни за националните сметки.

1.10. В същото време, обаче, не винаги е лесно концепциите да се приложат в практиката, тъй като те обикновено се отклоняват в някои отношения от тези, използвани при административните източници на данни. Такива са случаите на бизнес сметките, данните за различните видове данъци (ДДС, данъка върху общия доход на

⁷ Вж. глава 8: "Последователност на сметките и балансовите позиции"

физическите лица, данъците и таксите върху вноса и пр.), данните за социалното осигуряване и данните от надзорните съвети в банковото и застрахователното дело. Тези административни данни често служат като източник за съставянето на националните сметки. По принцип, затова те трябва да бъдат трансформирани, за да могат да отговорят на изискванията на ESA.

Концепциите в Европейската система от сметки ESA, обикновено, се различават в някои отношение от кореспондиращите им административни сметки, защото:

- а) административните концепции в различните страни са различни. В резултат на това, не може да се постигне международна съвместимост чрез административни концепции;
- б) Административните концепции се променят с течение на времето. В резултат на това, не може да се постигне съпоставимост във времето чрез административни концепции;
- в) концепциите, залегнали в основата на административните източници на данни, обикновено, не си съответстват една на друга. Свързването и съпоставянето на данни, обаче, които са важни за изготвянето на данните за националните сметки, е възможно само при един съпоставим набор от концепции;
- г) по принцип, административните концепции не са оптимални за икономически анализ и за оценяване на икономическата политика.

Независимо от това, понякога, административните източници на данни отговарят много добре на нуждите от данни за националните сметки и за друга статистика, защото:

- а) концепциите и класификациите, разработени първоначално за статистически цели могат също да бъдат възприети за административни цели, напр. за класификацията на държавните разходи по видове;
- б) административните източници на данни могат изрично да вземат предвид (отделните) нужди от данни за статистиката; това важи, например за системата Интрастат за предоставяне на информация за доставките на стоки между държавите-членки на Европейския съюз.

1.11. Главните концепции в Европейската система от сметки ESA са добре установени и фиксирани за дълъг период, защото:

- а) те са одобрени като международен стандарт за следващите десетилетия;
- б) при последващите международни насоки за националното счетоводство, повечето от основните концепции са почти непроменени.

Тази приемственост намалява необходимостта от преизчисляването на динамични редове и от усвояването на нови концепции. Освен това, тя ограничава уязвимостта на концепциите по отношение на национален и международен политически натиск. Поради тези причини, данните от националните сметки са могли да служат като обективна база данни за икономическата политика и анализ в продължение на десетилетия.

1.12. Концепциите, залегнали Европейската система от сметки ESA са насочени върху описанието на икономическия процес в парично и лесно наблюдаемо изражение. В по-голямата си част, салдата и потоците, които не могат да бъдат лесно наблюдавани в парично изражение., или които нямат ясна кореспондираща парична позиция, не се вземат предвид.

Този принцип не е прилаган стриктно, защото също трябва да се вземе предвид изискването за съпоставимост и да се вземат предвид различните нужди от данни. Например, съпоставимостта изисква стойността на колективните услуги, предоставени от държавата да се отчита като продукция, защото плащането на компенсация на служителите и закупуването на всички видове стоки и услуги от държавата са лесно наблюдаеми в парично изражение. Освен това, за целите на икономическия анализ и политика, описването на колективните услуги на държавата във връзка с станалата част от националната икономика увеличава и полезността на националните сметки като цяло.

1.13. Обхватът на концепциите в ESA може да бъде илюстриран с разглеждането на някои важни гранични проблеми.

Следното попада в рамките на границите на производството на ESA (вж. параграфи от 3.07 до 3.09):

- а) предоставяне на отделни и колективни услуги от държавата;
- б) производството на жилищни услуги за собствена сметка от собственици-обитатели;
- в) производство на стоки за собствено крайно потребление, например селскостопански продукти;
- г) строителство за собствена сметка, включително такова от домакинства;
- д) предоставянето на услуги от платен домашен персонал;
- е) развъждане на риба в рибарници;
- ж) производство, забранено от закона, напр. проституция и производство на наркотици;

з) производство, приходите, от което не се декларират напълно пред фискалните органи, например тайно производство на текстил.

Следното попада извън границата на производството:

а) домашни и лични услуги, предоставени и потребени в рамките на едно и също домакинство, например почистване, приготвянето на храна или грижата за болни или стари хора;

б) доброволни услуги, които не водят до производството на стоки, например обгрижване и почистване без заплащане;

в) естествено развъждане на риба в открито море.

По принцип, ESA отчита цялата продукция, получена в резултат на производството в рамките на границите на производството. Обаче, има някои специфични изключения от това правило:

а) продуктите на спомагателните дейности не трябва да се отчитат; всички входящи ресурси, потребени от дадена спомагателна дейност, като напр. материали, труд, потребление на основни средства и пр. се третират като ресурси, вложени в главната или второстепенната дейност, която подпомагат;

б) продуктите, произведени за междинно потребление в същата местна единица по видове дейност (KAU, вж. параграф 1.29) не трябва да се отчитат; всички продукти, произведени, обаче, за други местни единици по видове дейност, принадлежащи към същата институционална единица трябва да се отчитат като продукция.

Счетоводната логика на ESA означава, че ако дейностите се разглеждат като производство и тяхната продукция трябва да се отчита, тогава съпътстващия ги доход, заетост, крайно потребление и пр. трябва също да се отчитат. Например, както производството за собствена сметка на жилищни услуги от собственици-обитатели се отчита като производство, така е и с доходът и разходите за крайното потребление, които то формира за тези собственици-обитатели. Обратното е валидно, когато дейностите не се отчитат като производство: домашните услуги, предоставени и потребени в рамките на едно и също домакинство не формират доход и разход за крайно потребление и съгласно концепциите на ESA не са свързани със заетост.

Европейската система от сметки ESA съдържа също и много специфични конвенции (условни принципи), например:

а) оценяване на държавната продукция;

б) оценяване на продукцията на застрахователни услуги и косвено измерваните услуги за финансово посредничество;

в) отчитане на всички колективни услуги, предоставяни от държавата като разход за крайно потребление и нито една от тях като междинно потребление;

г) отчитане на използването на косвено измерени услуги за финансово посредничество като междинно потребление на номинален сектор или номинален отрасъл.

1.14. Концепциите в ESA са многоцелеви: концепциите в ESA ще бъдат приемливи за един широк обхват от използвания, макар че за някои използвания те трябва да бъдат допълнени (вж. параграф 1.18).

1.15. Детайлността на концептуалната рамка на ESA предлага възможността за гъвкаво използване: някои концепции не присъстват явно в ESA, но независимо от това, могат лесно да бъдат извлечени от нея. Например, добавената стойност като факторен разход може да бъде извлечен чрез изваждането на нетните други данъци върху производството от добавената стойност по базисни цени. Друг уместен пример е създаването на нови сектори чрез реорганизирането на подсекторите, дефинирани в ESA.

1.16. Гъвкавото използване е възможно също чрез въвеждането на допълнителни критерии, които да не влизат в конфликт с логиката на системата. Например, тези критерии могат да бъдат мащаба на заетостта за производствените единици или размера на дохода за домакинствата. За заетостта, може да бъде въведена подкласификация по ниво на образование, възраст и пол.

1.17. Това гъвкаво използване може да бъде интегрирано в една Матрица за социално счетоводство (SAM). Матрицата за социално счетоводство представлява матрично представяне, което разработва връзките между таблиците за предлагане и използване и секторните сметки (вж. параграфи от 8.133 до 8.155). Матрицата за социално счетоводство, обикновено, предоставя допълнителна информация за равнището и състава на (безработицата)/заетостта, чрез подразделяне на компенсацията на наетите по видове наети лица. Това подразделяне се прилага както за използването на труд по отрасли, както е показано в таблиците за използването и предлагането на труд по социално-икономическа подгрупа, както е показано в сметката за разпределението на първичния доход за подсекторите на сектора на домакинствата. По този начин, предлагането и използването на различни категории труд е показано систематично.

1.18. На-доброто решение за някои специфични нужди от данни е да се създадат отделни сателитни сметки. Като пример за това са нуждите от данни за:

а) анализ на ролята на туризма за националната икономика;

б) анализ на разходите и финансирането на здравеопазването;

в) анализ на значението на научно-изследователската и развойна дейност и човешкия капитал за националната икономика;

- г) анализ на доходите и разходите на домакинствата на базата на микро-ориентирани концепции за доходите и разходите;
- д) анализ на взаимодействието между околната среда и икономиката;
- е) анализ на производството в рамките на домакинствата;
- ж) анализ на промените в благосъстоянието;
- з) анализ на разликите между националните сметки и бизнес сметките и тяхното влияние върху фондовите и валутните пазари;
- и) прогнозиране на данъчните приходи.

1.19. Сателитните сметки могат да обслужват такива нужди от данни като:

- а) показват повече подробности, където е необходимо и пропускат ненужните подробности;
- б) увеличат обхвата на счетоводната рамка чрез добавянето на непарична информация, например за замърсяването и екологичните активи;
- в) променят някои основни концепции, например чрез разширяването на концепцията за формирането на капитал със сумата на разходите за научно-изследователска и развойна дейност или разходите за образование.

1.20. Важна характеристика на сателитните сметки е, че по принцип, всички основни концепции и класификации на стандартната рамка се запазват. Промени в основните концепции се въвеждат само когато конкретната цел на сателитната сметка определено изисква модификация. В такива случаи, сателитната сметка трябва също да съдържа таблица, показваща връзката между главните агрегати в сателитната сметка и тези в стандартната рамка. По този начин, стандартната рамка запазва своята роля като референтна рамка и същевременно по-конкретните нужди получават справедливо третиране.

1.21. Стандартната рамка не обръща много внимание на салдата и потоците, които не са лесно наблюдаеми в парично изражение (или са без ясна кореспондираща парична позиция). По своя характер, анализът на подобни салда и потоци се обслужва също добре от изготвянето на статистика в непарично изражение, напр.:

- а) производството в рамките на домакинствата може лесно да бъде описано по отношение на часовете, отделени за алтернативни използвания;

б) образованието може да бъде описано по отношение на вида образование, броя на учениците, средния брой години на обучението до получаването на диплома и пр.;

в) ефектите от замърсяването се описват най-добре по отношение на броя на живеещите видове, състоянието на дърветата в гората, обема на отпадъците, количеството на въглеродния окис и радиацията и пр.

Сателитните сметки предлагат възможност за свързването на подобна статистика в непарични единици със стандартната рамка на националните сметки. Връзката е възможна чрез използването на тези непарични статистически данни, доколкото е възможно и класификациите, използвани в стандартната рамка, например класификация по вид домакинства или класификация по отрасли. По този начин, се съставя една системна разширена рамка. Тази рамка след това може да служи като база данни за анализ и оценка на всички видове взаимодействия между променливите в стандартната рамка и тези в разширената част.

1.22. Стандартната рамка и главните ѝ агрегати не описват промените в благосъстоянието. Могат да бъдат съставени разширени сметки, които включват също и условни парични стойности, например:

- а) домашни и лични услуги, предоставени и използвани в рамките на едно и също домакинство;
- б) промените в свободното време;
- в) Улесненията и недостатъците на градския живот;
- г) неравенството в разпределението на дохода между хората.

Те могат също да прекласифицират крайните разходи за неприятни необходиминости (например, отбраната) като междинно потребление, т.е. като такива, които не допринасят за благосъстоянието. Подобно, щетите в резултат на наводнения и други природни бедствия могат да бъдат класифицирани като междинно потребление, т.е. като намаляване на (абсолютното) благосъстояние.

По този начин, можем да се опитаме да изградим много груб и много несъвършен показател за промените в благосъстоянието. Благосъстоянието, обаче има много измерения, повечето от които не се изразяват най-добре в парично изражение. Следователно, по-добро решение е за измерването на благосъстоянието да се използват отделни показатели и единици за измерване за всяко измерение. Показателите могат да бъдат, например, детската смъртност, продължителността на живот, грамотността сред възрастните и националният доход на глава от населението. Тези показатели могат да бъдат включени в една сателитна сметка.

1.23. За да се получи една системна, международно съвместима рамка, в ESA не се използват административни концепции. За всички видове национални цели, обаче, получаването на данни, базирани на административни концепции може да бъде много полезно. Например, за прогнозирането на данъчните приходи се изисква статистика за облагаемия доход. Тази статистика може да бъде предоставена чрез реализирането на някои модификации в статистиката на националните сметки.

Подобен подход може да бъде приет за някои концепции, използвани в националната икономическа политика, например за:

- а) концепцията за инфлацията, използвана за увеличението на пенсиите, помощите при безработица или компенсациите на държавните служители;
- б) концепциите за данъците, социалноосигурителните вноски, държавния и колективния сектор, използвани при разглеждането на оптималния размер на колективния сектор;
- в) концепцията за “стратегическите” сектори/отрасли, използвана в националната икономическа политика или икономическата политика на ЕС;
- г) концепцията за “бизнес инвестициите”, използвана в националната икономическа политика.

Сателитните сметки или простите допълнителни таблици могат да посрещнат такива, обикновено конкретно национални нужди от данни.

Европейска система от сметки ESA 1995 и Система от национални сметки SNA 1993

1.24. Европейската система от сметки (ESA 1995) съответства напълно на ревизираната Система от национални сметки (SNA 1993), която предоставя насоки за националното счетоводство за всички страни по целия свят. Независимо от това, между ESA 1995 и Системата от национални сметки SNA 1993 има няколко разлики:

а) разлики в представянето, например:

1. В ESA има отделни глави за сделки с продукти, разпределителни сделки и финансови сделки. За разлика от ESA, в Системата от национални сметки тези сделки се обясняват в няколко глави, организирани по сметки, например главите за производствената сметка, за сметката за първичното разпределение на дохода, капиталовата сметка и сметка “Останал свят”;
2. Европейската система от сметки ESA описва дадена концепция чрез предоставянето на дефиниция и изброяването на това, което е включено и това, което е изключено. Системата от национални сметки SNA описва концепциите,

обикновено, по-общ аспект и се стреми също да обясни основанията за възприетите условни принципи

3. ESA съдържа също глави за регионалните сметки и за тримесечните сметки;

4. Системата от национални сметки съдържа също глава за сателитните сметки.

б) В няколко случая, концепциите на ESA са по-конкретни и по-точни от тези в Системата от национални сметки, например:

1. Системата от национални сметки не съдържа много точни дефиниции за разграничението между пазарни, за собствено крайно използване и други непазарни аспекти за институционалните единици, за местните единици по видове дейност (KAU) и тяхната продукция. Това означава, че в това отношение, оценката на продукцията и класификацията по сектори не са дефинирани достатъчно точно. Затова Европейската система от сметки ESA въвежда няколко допълнителни пояснения и в няколко конкретни случая добавя критерия, че продажбите на даден пазарен производител трябва да обхващат най-малко 50% от производствените разходи (вж. Таблица 3.1);

2. ESA специфицира конкретни прагове за отчитане, например за отчитане на дребни инструменти, устройства и прибори като междинно потребление;

3. ESA приема, че няколко вида производство на стоки от домакинствата, като например тъкане на плат и изработване на мебели не са значителни в държавите-членки на Европейския съюз и затова не трябва да се отчитат;

4. ESA прави изрична препратка към конкретни институционални договорености в Европейския съюз, като например системата Интрастат за отчитане на потоците от стоки вътре в Европейския съюз и приносът на държавите-членки в Европейския съюз.

5. ESA съдържа допълнителни класификации, специфични за Европейския съюз, като например Класификацията на продуктите по дейности CPA за продуктите и NACE Рев. 1 за отраслите (специфични, но хармонизирани със съответните класификации на ООН);

6. ESA съдържа допълнителна класификация за всички външни сделки: те трябва да бъдат разделени на такива между резиденти на Европейския съюз и такива с резиденти извън Европейския съюз.

ESA може да бъде по-конкретна от Системата от национални сметки, защото ESA се прилага главно за държавите-членки на Европейския съюз. За нуждите от данни на Европейския съюз, ESA трябва също да бъде по-конкретна.

ESA 1995 и ESA 1970

1.25. ESA 1995 се различава от ESA 1970 по обхват, а така също и по отношение на концепциите. Повечето от тези различия съответстват на разликите между Системата от национални сметки SNA 1968 и SNA 1993. Някои от тези главни различия в обхвата са:

- а) включването на счетоводните баланси;
- б) включването на други промени в сметките на активите, т.е. въвеждането на концепциите други промени в обема, номинални печалби от държането на активи и пасиви и реални печалби от държането на активи и пасиви;
- в) въвеждането на подсектори в домакинствата;
- г) въвеждане на нова концепция за крайно потребление: действително крайно потребление;
- д) въвеждане на нова концепция за ценово коригиран доход: реален национален располагаем доход;
- е) включване на концепцията за паритетите на покупателната способност.

Някои от главните различия в концепциите са:

- а) литературно-художественото творчество (писане на книги, композиране на музика) сега се счита за производство; затова заплащането за литературно-художествено творчество представлява плащане за услуги, а не доход от собственост;
- б) оценката на продукта на застрахователните услуги е променена в някои отношения, например, приходите от инвестирането на техническите резерви сега също се вземат предвид при оценката на продукта на застраховането, различно от застраховка “Живот”;
- в) по-детайлно третиране на надбавките на търговията и транспорта;
- г) въвеждане на верижна връзка за изчисляване на постоянни цени;
- д) въведена е концепцията за финансов лизинг (Системите от национални сметки SNA 1968 и SA 1970 съдържаха само концепцията за оперативния лизинг;
- е) разходите за проучване на полезни изкопаеми и за компютърен софтуер сега се отчитат като формиране на капитал (вместо като междинно потребление);
- ж) потреблението на капитал трябва също да се отчита за инфраструктурни обекти на правителството (пътища, диги и пр.);

- з) идентификация на нови финансови инструменти, като например репа, дериватни финансови инструменти, като опции например.

Има също различия, които не са в резултат от промени в Системата от национални сметки SNA, например:

- а) въвеждане на таблици за предлагането и използването (такива вече са включени в SNA 1968);
- б) въвеждане на някои прагове за регистрация и позоваването на конкретни институционални договорености в Европейския съюз (вж. параграф 1.24);
- в) ясен избор в полза на оценка на продукцията по базисни цени (ESA 1970, SNA 1968 и SNA 1993 също приемат оценка по цени на производителя);
- г) въвеждане на концепциите за икономически активно население и безработица (тези концепции отсъстват в SNA 1968 и 1993).

ЕВРОПЕЙСКАТА СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ ESA КАТО СИСТЕМА

1.26. Главните характеристики на системата са:

- а) статистически единици и тяхното групиране;
- б) потоци и наличности;
- в) система от сметки и агрегати
- г) рамка ресурси-продукт.

СТАТИСТИЧЕСКИ ЕДИНИЦИ И ТЯХНОТО ГРУПИРАНЕ⁽⁸⁾

1.27. Характерна особеност на системата е използването на два вида единици и два начина на подразделяне на икономиката, които са съвсем различни и обслужват отделни аналитични цели.

За да се опишат доходите, разходите и финансовите потоци и балансите, системата групира институционалните единици на сектори на базата на техните главни функции, поведение и цели.

За да опише процесите на производството и анализа на ресурсите - продукцията, системата групира местните единици по видове дейност (KAU) в отрасли на базата на

⁸ Вж. глава 2: "Единици и групиране на единици"

техния вид дейност. Дейността се характеризира с входящ ресурс от продукти, производствен процес и продукцията от продукти.

Институционални единици и сектори

1.28. Институционалните единици са икономически организации, които могат да притежават стоки и активи, да поемат задължения при ангажирането с икономически дейности и сделки с други единици по право. За целите на системата, институционалните единици са групирани заедно в пет взаимно изключващи се институционални сектора, съставени от следните видове единици:

- а) нефинансови корпорации;
- б) финансови корпорации;
- в) държавно управление;
- г) домакинства;
- д) институции с идеална цел, обслужващи домакинства.

Петте сектора заедно съставляват цялата икономика. Всеки сектор също се разделя на подсектори. Системата предвижда за всеки сектор и подсектор да се изготвя пълен набор от сметки на потоци и баланси, ако е необходимо и за цялата икономика.

Местните единици по видове дейност и отрасли

1.29. Повечето институционални единици в качеството си на производители извършват повече от една дейност; за да се постави ударението върху взаимоотношението от технико-икономически характер, те трябва да бъдат разделени по видове дейности.

Местните единици по видове дейност (KAU) имат за цел да отговорят на това изискване като оперативен подход. Една местна единица по вид дейност (KAU) групира всички части на една институционална единица в качеството ѝ на производител, които се намират в единичен обект или в близко разположени обекти и които допринасят за извършването на дадена дейност на равнището на клас (четири цифри) на NACE rev. 1).

По принцип, трябва да бъдат регистрирани толкова местни единици по видове дейност, колкото са второстепенните дейности; обаче, ако няма счетоводни документи, които ще бъдат необходими за описване на подобни дейности, дадена местна единица по видове дейност може да обхваща една или няколко второстепенни дейности.

Групата на всички местни единици по видове дейност (KAU), занимаващи се с един и същ или сходен вид дейност образува отрасъл.

Между институционалните единици и местните единици по видове дейност (КАУ) съществува йерархично взаимоотношение. Дадена институционална единица съдържа една или повече местни единици по видове дейност (КАУ); дадена местна единица по видове дейност (КАУ) принадлежи на една единствена институционална единица.

За по-задълбочен анализ на производствения процес се използва аналитична единица за производство. Тази единица, която не е наблюдаема (освен в случая на местна единица по видове дейност, която произвежда само един вид продукт) е единица на хомогенно производство, дефинирана като такава, която не обхваща второстепенни дейности. Групирането на тези единици съставлява хомогенни браншове.

Резидентни и нерезидентни единици; цялата икономика и останалия свят

1.30. Цялата икономика се дефинира по отношение на резидентните единици. За дадена единица се казва, че е резидентна единица на дадена страна, когато тя има център на икономически интерес на икономическата територия на тази страна, тоест, когато тя се занимава за един продължителен период (една година или повече) с икономически дейности на тази територия. Институционалните сектори, за които става дума по-горе са групи от резидентни институционални единици.

Резидентните единици се занимават със сделки с нерезидентни единици (тоест, единици които са резиденти в други икономики. Тези сделки са външни сделки на икономиката и са групирани в сметката "Останал свят". Така, в счетоводната структура на системата, останалият свят играе роля, подобна на тази на институционалния сектор, макар че нерезидентните единици са включени само дотолкова, доколкото се занимават със сделки с резидентни институционални единици. Затова, що се отнася до кодификацията на класификациите, в края на класификацията на секторите се включва конкретна позиция за останалия свят.

Условните резидентни единици, третираны в системата като институционални единици се дефинират като:

- а) тези части от нерезидентните единици, които имат център на икономически интерес (тоест, в повечето случаи, които се ангажират с икономически сделки за една или повече години или които извършват строителна дейност за период от по-малко от една година, ако продукцията представлява формиране на брутни основни средства) на икономическата територия на страната;
- б) нерезидентни единици в тяхното качество на собственици на земя или сгради на икономическата територия на страната, но само по отношение на сделки, засягащи такава земя или сгради.

ПОТОЦИ И НАЛИЧНОСТИ

1.31. Системата отчита два основни вида информация: потоци и наличности. Потоците се отнасят до действия или въздействия на събития, които стават в рамките на даден период от време, а салдата се отнасят до позиции в определен момент от време.

Потоци

1.32. Потоците отразяват създаването, преобразуването, размяната, прехвърлянето или погасяването на икономическа стойност. Те се отнасят до промените в стойността на активите или пасивите на дадена институционална единица. Икономическите потоци са два вида: сделки и други промени на активите. Сделките се появяват във всички сметки и таблици, където се появяват потоците, с изключение на другите промени в обема на сметката на активите и в сметката за преоценка. Другите промени в активите се появяват само в тези две сметки.

Простите сделки и други потоци са неизброими. Системата ги групира в относително малък брой видове според техния характер.

Сделки

1.33. Сделката е икономически поток, който представлява взаимодействие между институционални единици по взаимно споразумение или действие в рамките на дадена институционална единица, което е полезно да се третира като сделка, често защото единицата функционира в две различни качества. Подходящо е сделките да се разделят на четири главни групи:

- а) сделки с продукти: които описват произхода (местно производство или внос) и използването (междинно потребление, крайно потребление, капиталобразуване или износ) на продуктите⁽⁹⁾;
- б) разпределителни сделки: които описват как добавената стойност, формирана чрез производството се разпределя на труд, капитал и държавно управление и преразпределянето на дохода и богатството (данъци върху дохода и богатството и други трансфери)⁽¹⁰⁾;
- в) финансови сделки: които описват чистото придобиване на финансови активи или чистото поемане на задължения за всеки вид финансов инструмент. Подобни сделки често се правят като кореспондиращи на нефинансови сделки, но те могат да се извършват като сделки, обхващащи само финансови инструменти⁽¹¹⁾;
- г) сделки, които не са включени в горните три групи: потребление на основни средства и придобивания минус продажби на непроизведени нефинансови активи⁽¹²⁾.

⁹ Вж. глава 3: "Сделки с продукти"

¹⁰ Вж. глава 4: "Разпределителни сделки"

¹¹ Вж. глава 5: "Финансови сделки"

¹² Вж. глава 6: "Други потоци"

Характеристики на сделките

Взаимодействия и сделки вътре в единиците

1.34. Повечето сделки са взаимодействия между две или повече институционални единици. Системата, обаче, отчита някои действия в рамките на институционалните единици като сделки. Целта на отчитането на тези сделки вътре в единиците е да се даде подходяща за анализи картина на продукцията, крайното използване и разходите.

Потреблението на основни средства, което се отчита като разход от системата, е важна сделка вътре в единицата. Повечето други сделки, които са вътрешни за единиците са сделки с продукти, които обикновено се отчитат когато институционалните единици функционират както като производители, така и като потребители, изберат да консумират някаква продукция, която самите те са произвели. Такъв е често случая с домакинствата и държавното управление.

1.35. Отчитат се всички продукти, собствено производство, които се използват за крайно потребление в рамките на една и съща институционална единица. Продукцията, собствено производство, използвана за междинно потребление в рамките на една и съща институционална единица се отчита само когато производството и междинното потребление се извършват в различни местни единици по видове дейности в рамките на една и съща институционална единица. Продукцията, произведена и използвана като междинно потребление в рамките на една и съща местна единица по видове дейности не се отчита.

Парични сделки и непарични сделки

1.36. Повечето сделки, отчитани от системата са парични сделки, където участващите единици извършват или получават плащания или поемат задължения или получават активи, деноминирани в парични единици.

Сделки, при които няма размяна на пари или активи или задължения, деноминирани в парични единици са непарични сделки. Вътрешните за единиците сделки, обикновено са непарични сделки. Непарични сделки, обхващащи повече от една институционална единица, се извършват при сделки с продукти (бартер с продукти), при разпределителни сделки (възнаграждение в натура, трансфери в натура и пр.) и при други сделки (бартер с невъзпроизводими нефинансови активи).

Системата отчита всички сделки в парично изражение. Затова, стойностите които трябва да се отчитат за непаричните сделки трябва да се измерват косвено или да се определят по друг начин.

Сделки с или без контрагенти

1.37. Сделките, обхващащи повече от една единица представляват сделки "нещо за нещо" или "нещо за нищо". Първите представляват размяна между институционални единици, т.е. предоставяне на стоки, услуги или активи срещу съответната сума пари. Последните, обикновено са плащания в брой или в натура от една институционална единица на друга без кореспондираща позиция. Сделките "нещо за нещо" се срещат във всичките четири групи сделки, а сделките "нещо за нищо" се извършват главно при разпределителните сделки, например под формата на данъци, социални помощи или дарения.

Преоформени сделки

1.38. Третирането на повечето сделки в системата е просто; тоест сделките се отчитат по същия начин, както те се явяват за участващите институции. Някои сделки, обаче се реорганизируют, за да изпъкнат по-ясно основните икономически взаимоотношения. Сделките могат да бъдат преоформени по три начина: премаршрутизиране, разделяне и признаване на принципала по дадена сделка.

Премаршрутизиране

1.39. Сделка, която се явява за участващите институции като директно извършваща се между единици "А" и "В" може да бъде отчетена като извършваща се косвено чрез трета единица "Б". Така, единичната сделка между "А" и "В" се отчита като две сделки: една между "А" и "Б" и една между "Б" и "В". В този случай сделката е премаршрутизирана.

Добре известен пример за премаршрутизирането е този за директното внасяне в социалноосигурителните фондове на социалните осигуровки, които работодателите плащат за наетите. Системата отчита тези плащания като две сделки: работодателите внасят социалните осигуровки за наетите от тях лица и наетите лица внасят същите вноски в социалноосигурителните фондове. Както при всички премаршрутизираня, целта на премаршрутизирането на социалните осигуровки, за сметка на работодателите е да изпъкне икономическата същност, която е зад сделката. В този случай, това има за цел да покаже социалните осигуровки, внесени от работодателя като вноски платени в полза на наетите лица.

Друг вид премаршрутизиране е това на сделките, отчитани като извършващи се между две или повече институционални единици, въпреки че според участващите страни изобщо не се извършва сделка. Като пример за това може да се посочи третирането на дохода от собственост, придобит от някои застрахователни фондове, който се задържа от застрахователните предприятия. Системата отчита този доход от собственост като платен от застрахователните предприятия на държателите на застрахователните полици, които след това внасят същата сума обратно в застрахователните предприятия като допълнения към застрахователната премия.

Разделяне

1.40. Когато дадена сделка, явяваща се за участващите страни като единична сделка, се отчита като две или по-различно класифицирани сделки, сделката е разделена. Разделянето, обикновено не означава участието на допълнителни единици в сделките. Плащането на застрахователни премии за застраховки, различни от застраховка "Живот" е типично разделена сделка. Въпреки, че държателите на застрахователните полици разглеждат тези плащания като една сделка, системата ги разделя на две съвсем различни сделки: плащания срещу предоставяните услуги по застраховки, различни от застраховка "Живот" и чистите застрахователни премии по застраховки, различни от застраховка "Живот". Отчитането на търговските надбавки е друг важен случай на разделяне.

Признаване на принципала по дадена сделка

1.41. Когато дадена единица извършва сделка от името на друга единица, сделката се отчита изключително по сметките на принципала. По правило, не трябва да се излиза извън този принцип и да се опитваме, например, да начисляваме данъци или субсидии на крайните платци или на крайните бенефициенти на базата на предположения.

Гранични случаи

1.42. Дефиницията за сделка предвижда, че взаимодействието между институционалните единици ще бъде на базата на взаимно споразумение. Когато дадена сделка се предприеме по взаимно споразумение, предварителното знание и съгласие на институционалните единици се подразбира. Това, обаче, не означава, че всички единици непременно сключват сделка доброволно, защото някои сделки са наложени по закон. Това важи главно за разпределителните сделки, като например плащането на данъци, глоби и санкции. Обаче, некомпенсираното изземване на активи не се разглежда като сделка, даже когато е наложено по закон.

Незаконните икономически действия са сделки само когато всички участващи единици участват в действията доброволно. Така, покупките, продажбите на или бартерите с нелегални наркотици или крадено имущество са сделки, а кражбата не е.

Други промени в активите

1.43. Други промени в активите отчитат промени, които не са в резултат на сделки ⁽¹³⁾. Те са:

- а) други промени в обема на активите и пасивите; или
- б) печалби и загуби от държането на активи и пасиви.

Други промени в обема на активите и пасивите

¹³ Вж. глава 6: "Други потоци"

1.44. Тези промени могат да бъдат разделени грубо на три главни категории:

- а) нормално появяване и изчезване на активи, по начин различен от сделки;
- б) промени в активите и пасивите в резултат на изключителни, неочаквани събития;
- в) промени в класификацията и структурата.

1.45. Като примери за промени в рамките на категория а) могат да се посочат откриването или изчерпването на подземни активи и естествения прираст на некултивираните биологични ресурси. Категория б) обхваща промените (обикновено загуби) на активи вследствие природни бедствия, войни или тежки престъпни деяния⁽¹⁴⁾. Едностранното погасяване на дълг и некомпенсираното изземване на активи също спадат към категория б). Категория в) се състои от промени в резултат на прекласификация и реструктуриране на институционални единици или активи и задължения.

Печалби и загуби от държането на активи и пасиви

1.46. Печалбите и загубите от държането на активи и пасиви са резултат от промените на цените на активите. Те настъпват за всички видове финансови и нефинансови активи и за пасивите. Печалбите и загубите се натрупват за собствениците на активи и пасиви единствено в резултат на държането на активите или пасивите за период от време без да ги преобразуват по някакъв начин.

Печалбите и загубите от държането на активи и пасиви, измерени на базата на текущи пазарни цени се наричат номинални печалби и загуби от държането на активи и пасиви. Те могат да бъдат декомпозирани на неутрални печалби и загуби от държането на активи и пасиви, отразяващи промените в общото равнище на цените и на реални печалби и загуби от държането на активи и пасиви, отразявайки промените в относителните цени на активите.

Наличности

1.47. Салдата са държаните активи и пасиви в определен момент от време. Салдата се отчитат в началото и в края на всеки отчетен период. Отчетите, които показват салдата се наричат счетоводен баланс⁽¹⁵⁾.

Отчитат също наличности за населението и заетостта. Тези наличности, обаче се отчитат като средни стойности за отчетния период.

¹⁴ Последствията от дребни престъпления, като например кражби от магазини, могат да се отчитат като част от промените на материалните запаси и следователно като сделка.

¹⁵ Вж. глава 7: "Счетоводен баланс"

Салдата се отчитат за всички активи в границите на системата; тоест, за финансовите активи и пасиви и за нефинансовите активи, както произведени, така и невъзпроизводими. Обхватът, обаче е сведен до тези активи, които се използват в икономическа дейност и които са предмет на права на собственост. Така, наличности не се отчитат за такива активи, като например човешки капитал и природни ресурси, които не са ничия собственост.

В рамките на своите граници, системата е изчерпателна по отношение както на потоците, така и на салдата. Това означава, че всички промени в салдата могат да бъдат напълно обяснени чрез отчетените потоци.

СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ И АГРЕГАТИ¹⁶

1.49. Системата използва термина "ресурси" за дясната страна на текущите сметки, където се появяват сделките, които увеличават размера на икономическата стойност за дадена единица или сектор. Лявата страна на сметките, която се отнася до сделките, които намаляват размера на икономическата стойност за дадена единица или сектор се определя с термина "използване".

Дясната страна на сметките за натрупване се нарича "промени в задълженията и собствения капитал", тяхната лява страна се нарича "промени в активите".

Счетоводният баланс се представя с "задълженията и собствения капитал" (разликата между активите и задълженията) от дясната страна и "активите" от лявата. Сравняването на два последователни счетоводни баланса показва промените в задълженията и собствения капитал и промените в активите.

Двустранно/четиристранно счетоводно записване

1.50. За дадена единица или сектор, националното счетоводство се базира на принципа на двустранното счетоводно записване. Всяка сделка трябва да бъде записана два пъти - веднъж като ресурс (за промяната в пасивите) и веднъж като използване (или промяна в активите). Общата сума на сделките, отчетени като ресурси или промени в пасивите и общата сума на сделките, отчетени като използване или промени в активите трябва да бъдат равни, позволявайки по този начин проверка за съответствието на сметките.

Въпреки това, на практика, националните сметки - с всички единици и всички сектори, са базирани на принципа на четиристранното счетоводно записване, тъй като повечето сделки обхващат две институционални единици. Всяка сделка от този вид трябва да бъде записана два пъти от двете участващи страни по сделката. Например, дадено социално плащане в брой, изплащано от държавна единица на дадено домакинство се записва в сметките на държавата като използване по трансфери и отрицателно придобиване на активи по сметка "Пари в наличност и депозити"; в сметките на сектор

¹⁶ Вж. глава 7: "Счетоводен баланс" и глава 8: "Последователност на сметките и балансиращите статии."

"Домакинства", то се записва като ресурс по трансфери и придобиване на активи по сметка "Пари в наличност и депозити".

От друга страна, сделките в рамките на една единица (например, потребление на продукт от същата единица, произведен от нея) изискват само две вписвания, чийто стойности трябва да бъдат определени приблизително.

Оценка

1.51. С изключение на някои променливи, отнасящи се до население и труд, системата показва всички потоци и наличности в парично изражение. Системата не се опитва да определи полезността на потоците и салдата. Вместо това, потоците и салдата се измерват според тяхната разменна стойност, тоест стойността, по която потоците и салдата фактически се разменят или могат да бъдат разменени срещу пари. Така, пазарните цени са основната база на ESA за оценка.

1.52. В случая на парични сделки и авоари и задължения в брой, изискваните стойности са директно налице. В повечето от останалите случаи, предпочитаният метод за оценка е на базата на пазарни цени за аналогични стоки, услуги или активи. Този метод се използва, например за бартер или услуги при жилища, обитавани от собственика им. Когато няма на разположение пазарни цени за аналогични продукти, например в случая на непазарни услуги, предоставени от държавата, оценката трябва да се направи на базата на производствените разходи. Ако нито един от тези два метода е не е приложим, потоците и салдата могат да бъдат оценени по сконтираната настояща стойност на очакваната бъдеща възвращаемост. Обаче, поради голямата несигурност в този случай, последният метод се препоръчва само в краен случай.

1.53. Салдата трябва да бъдат оценявани по текущи цени по времето, за което се отнася счетоводния баланс, а не по времето на производството или придобиването на стоките или активите, които формират салдата. Понякога е необходимо да се оценяват салдата по техните приблизителни отписани текущи стойности на придобиване или по производствени разходи.

Специални оценки на продукти ⁽¹⁷⁾

1.54. Поради транспортните разходи, търговските надбавки и данъците минус субсидиите за продуктите, производителите и потребителите на даден продукт, обикновено възприемат неговата стойност различно. За да се придържа колкото е възможно по близо до вижданията на участниците в сделките, системата отчита всички използвания по цени на купувача, които включват транспортните разходи, търговските надбавки и данъците минус субсидиите за продуктите, а продуктът се отчита по базисните цени, които изключват тези елементи.

¹⁷ Вж. глава 3: "Сделки с продукти"

1.55. Вносът и износът на продукти се отчита по стойностите на границата. Общият внос и износ се оценява по цени на митническата граница на износителя или франко борд (ФОБ). Чуждестранните транспортни и застрахователни услуги между границите на вносителя и износителя не са включени в стойността на стоките, а се отчитат при услугите. Тъй като може да не е възможно да се получат стойностите на база ФОБ за подробни разбивки на продуктите, таблиците, съдържащи подробности за външната търговия показват вноса по стойности на митническата граница на вносителя (стойност на база СИФ). Всички транспортни и застрахователни услуги до границата на вносителя са включени в стойността на внасяните стоки. Дотолкова, доколкото тези услуги се отнасят до местни услуги, в това представяне се прави глобална корекция на база ФОБ/СИФ.

Оценка по постоянни цени ⁽¹⁸⁾

1.56. Оценка по постоянни цени означава оценяване на потоците и салдата в отчетния период като цени от предходен период. Целта на оценката по постоянни цени е да се декомпонират промените за определен период от време на стойностите на потоците и салдата в промени в цените и промени в обемите. Счита се, че потоците и салдата по постоянни цени са в обемно изражение.

Много потоци и наличности, напр. доходът, нямат собствени ценови и количествени измерения. Покупателната способност, обаче на тези променливи може да бъде получена чрез дефлация на текущите стойности с подходящ ценови индекс, например ценовия индекс за крайните национални използвания, с изключение на промените в материалните запаси. Приема се, че дефлираните потоци и наличности са в реално изражение. Пример за това е реалния разполагаем доход.

Момент на отчитане

1.57. Системата отчита потоците на базата на текущото счетоводно начисляване; тоест, когато се създава, преобразува или погасява икономическата стойност, или когато възникват, когато се преобразуват или погасяват вземанията и задълженията.

Така, продукцията се отчита, когато се произвежда, а не когато се плаща от даден купувач, а продажбата на даден актив се отчита, когато собствеността на актива бъде прехвърлена, а не когато се извършва съответното плащане. Лихвите се отчитат в отчетния период, когато са начислени, независимо от това дали са фактически платени или не през този период. Отчитането на базата на текущото счетоводно начисляване се прилага за всички потоци, както парични, така и непарични, както вътре в рамките на една единица, така и между единиците.

В някои случаи, обаче е необходимо да се покаже гъвкавост по отношение на момента на отчитането. Това важи особено за данъците и други потоци във връзка с държавното управление, които често се отчитат на базата на паричното признаване в сметките за

¹⁸ Вж. глава 10: "Мерки за цени и обеми"

държавното управление. Понякога е трудно да се направи точно преобразуване на тези потоци от базата на паричното признаване към базата на текущото счетоводно начисляване. Затова в подобни случаи може да бъде необходимо да се използват приблизителни стойности.

Всеки поток трябва да се отчита в един и същ момент за всички участващи институционални единици и във всички въпросни сметки. Този принцип може да изглежда прост, но неговото прилагане не е. Институционалните единици не винаги прилагат едни и същи счетоводни правила. Дори и да ги прилагат, поради причини от практически характер може да се получат разлики в действителното отчитане, като например, забавяне в комуникациите. В резултат на това, сделките може да бъдат отчетени по различно време от участниците в тях. Тези несъответствия трябва да бъдат отстранени чрез корекции.

Консолидиране и прихващане

Консолидиране

1.58. Консолидирането се отнася до отстраняването както от използването, така и от ресурсите, на сделките, които се извършват между единиците, когато последните се групират и до премахването на реципрочните финансови активи и задължения.

По принцип, за подсекторите и секторите, потоците и салдата между съставляващите ги единици не се консолидират.

За допълнителни представяния и анализи, обаче, могат да бъдат създадени консолидирани сметки. За определени видове анализи, информацията за сделките на тези (под)сектори с други сектори и кореспондиращата "външна" финансова позиция е по-важна от общите брутни данни.

Освен това, сметките и таблиците показващи взаимоотношението кредитор/дебитор дават подробна картина на финансирането на икономиката и се считат за много полезни за разбирането на каналите, чрез които финансовите излишъци се придвижват от крайните кредитори до крайните кредитополучатели.

Прихващане

1.59. Отделни единици или сектори могат да имат един и същ вид сделка както като използване, така и като ресурс (например, те плащат и получават лихва) и един и същ финансов инструмент както като актив, така и като задължение.

Системата препоръчва брутна отчетност, отделна от степента на прихващането, което е присъщо на самите класификации.

Всъщност, прихващането е подразбиращо се в различни категории сделки, като най-очевидният пример е "промените в материалните запаси", което подчертава аналитично

значимия аспект на цялостното капиталообразуване, а не проследяването на ежедневните прибавяния и изваждания.

Аналогично, с малки изключения, финансовата сметка и други промени в активните сметки отчитат увеличението на активите и пасивите на нетна база, подчертавайки окончателните последиствия от тези видове потоци в края на отчетния период.

Сметки, балансиращи статии и агрегати

1.60. За единиците (институционалните единици; местните единици по видове дейности) или групите от единици (институционалните сектори и останалия свят; отраслите) различни подсметки отчитат сделките или другите потоци, които са свързани с някакъв конкретен аспект на икономическия живот (например, производството). Такъв набор от сделки, обикновено не салдира; общите суми, отчетени като вземания и задължения, обикновено се различават. Затова трябва да бъде въведена балансираща статия. Обикновено, балансираща статия трябва да бъде въведена и между общо активи и общо задължения на дадена институционална единица или сектор. Балансиращите статии, сами по себе си са значими мерки за икономическото изпълнение. Когато се прави обобщение за цялата икономика, те представляват значителни агрегати.

Последователност на сметките

1.61. Системата е изградена на базата на последователност от взаимосвързани сметки.

Пълната последователност на сметките за институционалните единици и сектори се състои от текущи сметки, сметки "Натрупване" и счетоводни баланси.

Текущите сметки третираат производството, формирането, разпределението и преразпределението на дохода и използването на този доход под формата на крайно потребление. Сметките "Натрупване" обхващат промените в активите и задълженията и промените в собствения капитал (разликата за дадена институционална единица или група от единици между нейните активи и задължения). Счетоводният баланс представя наличните активи и задължения и собствения капитал.

1.62. Не е възможно да се предвиди изготвянето на един пълен набор от сметки, включващи счетоводни баланси за местните единици по видове дейности (КАУ), защото по принцип, подобна организация не може да притежава стоки или активи по право или да получава или разпределя доход. Последователността от сметки за местните единици по видове дейности (КАУ) и отрасли е сведена до първите текущи сметки: сметка "Производство" и сметка "Формиране на доход", чиято балансираща статия е оперативния излишък.

Сметка "Стоки и услуги"

1.63. Сметката "Стоки и услуги" показва за икономиката като цяло или за групи продукти общите ресурси (продукция и внос) и използването на стоки и услуги (междинно потребление, крайно потребление, промени в материалните запаси, формиране на брутен основен капитал, придобивания минус разпореждане с ценности и износ).

Сметка "Останал свят"

1.64. Сметката "Останал свят" обхваща сделките между резидентните и нерезидентните институционални единици и съответните наличности от активи и задължения, когато е подходящо.

Тъй като останалият свят играе роля в счетоводната структура, подобна на тази на институционалния сектор, сметката "Останал свят" се създава от гледна точка на останалия свят. Ресурсът за останалия свят е използването на цялата икономика и обратно. Ако дадена балансираща статия е положителна, това означава излишък за останалия свят и дефицит за цялата икономика и обратното, ако балансиращата статия е отрицателна.

Балансиращи статии

1.65. Балансиращата статия представлява счетоводна конструкция, получена чрез изваждането на общата стойност на записите от едната страна на дадена сметка от общата стойност на другата страна. Тя не може да се измерва независимо от другите вписвания; като производно вписване, тя отразява прилагането на общите счетоводни правила към конкретни вписвания от двете страни на сметката.

Балансиращите статии не са само средства, въведени за да гарантират равняване сметката. Те съдържат много информация и включват някои от най-важните записи по сметките, както може да се види от следните примери за балансиращи статии: добавена стойност, оперативен излишък, разполагаем доход, спестявания, нетно кредитиране/нетни заеми.

Агрегати

1.66. Агрегатите са съставни стойности, които измерват резултатите от дейността на цялата икономика, разглеждани от конкретна гледна точка; например, продукция, добавена стойност, разполагаем доход, крайно потребление, спестявания, капиталобразуване и пр. Въпреки, че изчисляването на агрегатите не е нито единствената, нито главната цел на системата, тя признава тяхната важност като общи показатели и ключови величини за целите на макроикономическия анализ и сравнения във времето и пространството.

Могат да бъдат разграничени два вида агрегати:

а) агрегати, които се отнасят пряко до сделки в системата, като например продукцията от стоки и услуги, действително крайно потребление, формиране на брутен основен капитал, компенсиране на наетите лица и пр.;

б) агрегати, които представляват балансиращи статии в сметките, като например брутен вътрешен продукт по пазарни цени (БВП), оперативен излишък на цялата икономика, национален доход, национален разполагаем доход, спестявания, текущо външно салдо, собствен капитал на цялата икономика (национално богатство).

1.67. Чрез изчисляването на тези цифри на глава от населението се добавя едно измерение към полезността на редица цифри от националните сметки. За широките агрегати, като например, БВП или националния доход или крайното потребление на домакинствата, обикновено използвания знаменател е общото (резидентно) население. Когато сметките или част от сметките на сектора "Домакинства" се подразделят на подсектори, необходими са също и данни за броя на домакинствата и броя на лицата, принадлежащи към всеки подсектор.⁽¹⁹⁾

РАМКАТА "РЕСУРСИ-ПРОДУКЦИЯ"⁽²⁰⁾

1.68. Рамката "Ресурси-Продукция" се състои от таблици за предлагане и използване по отрасли, таблици, свързващи таблиците за предлагането и използването към секторните сметки и симетричните таблици за "Ресурсите-продукцията" по хомогенни браншове (продукти).

1.69. Таблиците за предлагане - използване представляват матрици (редове с продукти, колони с отрасли), показващи как продукцията на отраслите се разпределя по видове продукти и как се разпределя предлагането на местни и вносни стоки и услуги между различните междинни и крайни използвания, включително износа. Таблицата за използването показва също по отрасли структурата на производствените разходи и на формирувания доход.

Таблиците за предлагане - използване представляват координиращата рамка за всички таблици по отрасли и(или) по продукти, които обхващат данни за вложения труд, формирането на брутен основен капитал, салдата от дълготрайни активи, подробни ценови индекси и по този начин описват подробно разходната структура, формирувания доход, заетостта, производителността на труда, капиталоемкостта.

1.70. Възможно е да се свържат таблиците за предлагането и използването със секторните сметки чрез напречно класифициране на продукцията, междинното потребление и компонентите на добавената стойност по сектори и по отрасли.

ГЛАВА 2

¹⁹ Вж. глава 11: "Население и вложен труд"

²⁰ Вж. глава 9: "Рамката "Ресурс-Продукция"

ЕДИНИЦИ И ГРУПИРАНЕ НА ЕДИНИЦИТЕ

2.01. Икономиката на дадена страна е резултат от дейността на много голям брой единици, които изпълняват многобройни сделки от различен вид за целите на производството, финансите, застрахователното дело, преразпределението и потреблението.

2.02. Единиците и групите от единици, използвани в националните сметки трябва да бъдат дефинирани по отношение на вида икономически анализ, за който са предназначени, а не по отношение на видовете единици, които обикновено се използват в статистическите анкети. Последните (предприятия, холдингови компании, единици по видове дейности, местни единици, държавни отдели, институции с идеална цел, домакинства и пр.) не винаги могат да бъдат подходящи за националните сметки, тъй като те по принцип се базират на традиционните критерии от правно, административно или счетоводно естество.

Статистиците трябва да вземат предвид дефинициите на единиците за анализ, използвани в Европейската система от сметки ESA, за да се гарантира, че в проучванията, при които се събират действителни данни, постепенно ще бъдат въведени всичките елементи на информацията, необходима за съставяне на данни на базата на единиците за анализ, използвани в ESA.

2.03. Една от характеристиките на системата е използването на три вида единици, съответстващи на два много различни начина за подразделяне на икономиката. За да се анализира процеса на производство е важно да се подберат единици, при които изпъкват взаимоотношенията от технико-икономически характер; за да се анализират потоците, засягащи дохода, капитала и финансовите сделки и счетоводните баланси е важно да се подберат единици, които дават възможност за проучване на поведенческите взаимоотношения между икономическите агенти.

Като се имат пред тези две цели, институционалните единици, подходящи за анализа на икономическото поведение, местните единици по видове дейности и единиците за хомогенно производство, подходящи за анализа на технико-икономическите взаимоотношения се дефинират по-нататък в тази глава. На практика, тези три вида единици се формират чрез комбиниране или подразделяне на основните единици на статистическите анкети или понякога се получават директно от статистическите анкети. Преди да се дадат точни дефиниции на тези три вида единици използвани в ESA е необходимо да се дефинират границите на националната икономика.

ГРАНИЦИТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

2.04. Единиците, независимо дали са институционални, местни по видове дейности или за хомогенно производство, които съставляват икономиката на дадена страна и чийто сделки се отчитат в Европейската система от сметки ESA, са тези, които имат център на икономически интерес на територията на тази страна. Тези единици, известни като резидентни единици, могат да бъдат или могат да не бъдат от същата националност на

страната, могат да бъдат или могат да не бъдат юридически лица и могат да присъстват или могат да не присъстват на икономическата територия на страната по времето, когато извършват дадена сделка. След като дефинирахме така границите на националната икономика по отношение на резидентните единици, необходимо е да се дефинира значението на термините икономическа територия и центрове на икономически интерес.

2.05. Терминът икономическа територия означава:

- а) географската територия, управлявана от правителство, в рамките на която лица, стоки, услуги и капитал се движат свободно;
- б) свободните зони, включително антрепозитните складове и фабрики под митнически контрол;
- в) националното въздушно пространство, териториалните води и континенталния шелф, намиращ се в международни води, над които страната има изключителни права ⁽¹⁾
- г) териториалните анклавни (т.е. географските територии, разположени в останалия свят и използвани по международни спогодби и договори между страните, от агенции на държавното управление на страната (посолства, консулства, военни бази, научни бази и пр.);
- д) залежи от нефт, природен газ и др. в международни води, извън континенталния шелф на страната, разработван от единици, резиденти на територията, както е дефинирано в предходните параграфи.

2.06. Икономическата територия не включва извънтериториалните анклавни (т.е. частите от собствената географска територия на страната, използвани от агенции на държавното управление на страната, от институции на Европейския съюз или от международни организации по международни спогодби или договори между държавите ⁽²⁾).

2.07. Терминът център на икономически интерес посочва факта, че в рамките на икономическата територия има някакво място, на което или от което дадена единица се

¹ Рибарски кораби, други кораби, плаващи платформи и въздухоплавателни средства се третират в ESA точно като всяко друго подвижно оборудване, независимо от това дали се притежава и/или управлява от единиците - резиденти в страната, или е собственост на нерезиденти и се управлява от резидентни единици. Сделките, свързани със собствеността (формиране на брутен основен капитал) и използването (наемането, застраховането и пр.) на този вид оборудване се причисляват към икономиката на страната, резидент, на която е собственикът и/или съответно операторът. В случаите на финансов лизинг се приема промяна на собствеността.

² Териториите, използвани от институциите на Европейския съюз и международните организации, съставляват по този начин, *сами по себе си*, териториите на държавите. Характеристиките на такива държави е, че единствените резиденти са самите институции. (Вж. параграф 2.10.(д).

ангажира и възнамерява да продължава да се ангажира с икономически дейности и сделки в значителен мащаб, било то за неопределен период или за определен, но продължителен период от време (една година или повече). Следва, че дадена единица, която извършва подобни сделки на икономическата територия на няколко страни се счита, че има център на икономически интерес във всяка от тях. Собствеността върху земя и сгради в рамките на икономическата територия се счита сама по себе си за достатъчна, за да има собственикът център на икономически интерес там.

2.08. На базата на тези дефиниции, единиците, които се считат за резидентни в дадена страна, могат да бъдат подразделени на:

- а) единици, които се занимават главно с производство, финанси, застраховане или преразпределение, по отношение на всички техни сделки, с изключение на тези, свързани със собственост върху земя и сгради;
- б) единици, които се занимават главно с потребление⁽³⁾, по отношение на всички техни сделки, с изключение на тези, свързани със собственост върху земя и сгради;
- в) всички единици, в качеството си на собственици на земя и сгради, с изключение на собствениците на извънтериториални анклави, които са част от икономическата територия на други страни или са *сами по себе си* държави (вж. параграф 2.06).

2.09. В случая на единиците, които се занимават главно с производство, финанси, застраховане или преразпределение, по отношение на всички техни сделки, с изключение на тези, свързани със собственост върху земя и сгради, могат да се разграничат следните два случая:

- а) дейност, провеждана изключително на територията на страната: единици, които извършват такава дейност са резидентни единици на страната;
- б) дейност, провеждана за една година или повече на икономическите територии на няколко страни: само тази част от единицата, която има център на икономически интерес на икономическата територия на страната се счита за резидентна единица. Тя може да бъде:

1. Институционална резидентна единица (вж. параграф 2.12.), чийто дейности, провеждани за една година или повече в останалия свят се изключват и третираат отделно ⁽⁴⁾ или

³ Потреблението не е единствената възможна дейност за домакинствата. Домакинствата могат да се ангажират като предприемачи с всякакъв вид икономическа дейност.

⁴ Само когато такава дейност се извършва за по-малко от една година, тя не трябва да се отделя от дейностите на производствената институционална единица. Това може също да бъде направено, когато дейността, въпреки че се провежда за една година или повече, е незначителна и при всички обстоятелства - за монтаж на оборудване в чужбина. Но единица, която е резидентна в друга страна и която извършва строителна дейност в страната в продължение на по-малко от една година се счита, че има център на икономически интерес на икономическата територия на страната, ако продуктът на

2. Условна резидентна единица (вж. параграф 2.15.), по отношение на дейността, провеждана в страната за една година или повече от единица, която е резидентна в друга страна⁽⁴⁾.

2.10. В случая на единици, които се занимават главно с потребление, освен в качеството си на собственици на земя и сгради, домакинствата, които имат център на икономически интерес в страната се считат за резидентни единици, даже ако те отиват в чужбина за кратки периоди (по-малко от една година). Те обхващат, в частност, следното:

- а) гранични работници, т.е. хора, които ежедневно пресичат границата за да работят в съседна страна;
- б) сезонни работници, т.е. хора, които напускат страната за няколко месеца, но за по-малко от една година, които работят в друга страна в сектори, в които периодически е необходима допълнителна работна сила;
- в) туристи, пациенти, студенти⁽⁵⁾, ръководни длъжностни лица на посещение, бизнесмени, търговци, хора на изкуството, моряци, и членове на екипажи, които пътуват в чужбина;
- г) местен персонал, нает на работа в извънтериториалните анклави на чужди държави;
- д) служителите на институциите на Европейския съюз и на граждански или военни международни организации, които имат централно управление в извънтериториалните анклави;
- е) длъжностни лица, граждански или военни представители на правителството на страната (включително техните домакинства), установени в териториалните анклави.

2.11 Всички единици, в качеството си на собственици на земя и/или сгради, които формират част от икономическата територия се считат за резидентни единици или условни резидентни единици (вж. параграф 2.15) на страната, в която се намират въпросните земя или сгради.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ЕДИНИЦИ

2.12. *Дефиниция:* Институционалната единица е основен икономически център за вземане на решения, характеризиращ се с унифицираност на поведението и автономия

строителната дейност представлява формиране на брутен основен капитал. Такава единица, следователно, трябва да се третира като условна резидентна единица.

⁵ Студентите винаги се третират като резиденти, колкото и да е продължително тяхното обучение в чужбина.

за вземане на решение при упражняването на неговата главна функция. Дадена резидентна единица се счита, че съставлява институционална единица, ако тя има автономия при вземането на решения по отношение на нейната главна функция и води пълен набор от сметки или би било възможно и целесъобразно, както от икономическа, така и от правна гледна точка, да изготвя пълен набор от сметки, ако те се изискват.

За да може да се каже, че дадена единица има автономия за решения по отношение на нейната главна функция, тя трябва:

- а) да има правото да притежава стоки или активи по право; затова тя ще може да разменя собствеността на стоките или активите в сделки с други институционални единици;
- б) да може да взема икономически решения и да се ангажира с икономически дейности, за които тя самата да бъде държана отговорна пред закона;
- в) да може да поема задължения от свое собствено име, да поема други задължения или допълнителни ангажименти и да сключва договори.

За да може да се каже, че води пълен набор от сметки, дадена единица трябва да води счетоводна отчетност, обхващаща всички нейни икономически и финансови сделки, извършвани през отчетния период, както и счетоводен баланс за активите и пасивите.

2.13. Следните принципи важат, когато организациите не притежават ясно характеристиките на институционална единица:

- а) домакинствата винаги се ползват от автономия на решенията по отношение на тяхната главна функция и затова трябва да бъдат институционални единици, независимо от това, че те не водят пълен набор от сметки;
- б) организациите, които не водят пълен набор от сметки и за които не е възможно или целесъобразно да изготвят пълен набор от сметки, ако се изисква, се комбинират с институционалните единици, в чийто сметки са интегрирани техните частични сметки;
- в) организациите, които макар, че водят пълен набор от сметки, нямат автономия за вземане на решения при упражняването на главната си функция, се комбинират с единиците, които ги контролират;
- г) организациите, които отговарят на дефинициите за институционална единица се третираат като такава, дори ако те не публикуват своите отчети;
- д) организациите, сформиращи част от група от единици, ангажирани с производство и водещи пълен набор от сметки се считат за институционални единици, дори ако те са отказали частично от автономията си за решение в полза на централния орган (холдинговата корпорация), отговарящ за генералното

ръководство на групата; самата холдингова корпорация се счита за институционална единица, отделна от единиците, които тя контролира, освен, ако не са приложими условията по буква б);

е) квази-корпорациите водят пълен набор от сметки и нямат независим правен статут. Те, обаче, имат икономическо и финансово поведение, което е различно от това на техните собственици и подобно на това на корпорациите. Затова, те се разглеждат като имащи автономия за вземане на решения и се считат за отделни институционални единици.

2.14. Холдинговите корпорации са институционални единици, чиято главна функция е да контролират и ръководят група от дъщерни компании.

2.15. Условните резидентни единици се дефинират като:

а) тези части от нерезидентните единици, които имат център на икономически интерес (тоест, в повечето случаи, които се ангажират с икономически сделки за една година или повече или които извършват строителни дейности за период от по-малко от една година, ако продуктът представляват формиране на брутен основен капитал) на икономическата територия на страната;

б) нерезидентни единици в качеството си на собственици на земя или сгради на икономическата територия, но само по отношение на сделки, засягащи такава земя или сгради.

Условните резидентни единици, даже ако водят само частични сметки и може не винаги да имат автономия за вземането на решения, се третират като институционални единици.

2.16. В заключение, следните се считат за институционални единици:

а) единици, които имат пълен набор от сметки и автономия за вземане на решения:

1. частни и публични корпорации;
2. кооперации или дружества, признати като самостоятелни юридически лица;
3. публични производители, които по силата на специално законодателство са признати като самостоятелни юридически лица;
4. институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица;
5. агенции на държавното управление;

б) единици, които имат пълен набор от сметки и за които се счита, че имат автономия за вземане на решения: квази-корпорации (вж. параграф 2.13.е)

в) единици, които не водят непременно пълен набор от сметки, но които по конвенция се разглеждат като имащи автономия за вземане на решение:

1. Домакинства;
2. Условни резидентни единици (вж. параграф 2.15).

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ СЕКТОРИ

2.17. Нуждата от агрегиране означава, че е невъзможно да се разглеждат поотделно отделните институционални единици; те трябва да бъдат комбинирани в групи, наречени институционални сектори или просто сектори, някои от които се подразделят на подсектори.

Таблица 2.1 – Сектори и подсектори

Сектори и подсектори		Държавни	Национални частни	Чуждестранни контролирани
Нефинансови корпорации	S.11	S.11001	S.11002	S.11003
Финансови корпорации	S.12			
Централна банка	S.121			
Други парични финансови институции	S.122	S.12201	S.12202	S.12203
Други финансови посредници, с изключение застрахователни корпорации и пенсионни фондове	S.123	S.12301	S.12302	S.12303
Спомагателни финансови посредници	S.124	S.12401	S.12402	S.12403
Застрахователни корпорации и пенсионни фондове	S.125	S.12501	S.12502	S.12503
Държавно управление	S.13			
Централно управление	S.1311			
Щатско управление	S.1312			
Местно управление	S.1313			
Социалноосигурителни фондове	S.1314			
Домакинства	S.14			
Работодатели (включително работници за собствена сметка)	S.141+ S.142			
Наети лица	S.143			
Получатели на доходи от	S.1441			

собственост			
Получатели на пенсии	S.1442		
Получатели на доходи от други трансфери	S.1443		
Други	S.145		
Институции с идеална цел, обслужващи домакинства	S.15		
Останал свят	S.2		
Европейски съюз	S.21		
Държави-членки на ЕС	S.211		
Институции на ЕС	S.212		
Трети страни и международни организации	S.22		

2.18. Всеки от секторите групира заедно институционалните единици, които имат сходно икономическо поведение.

Институционалните единици са групирани в сектори на базата на вида производител, които са те и в зависимост от тяхната главна дейност и функция, които се считат за показателни за икономическото им поведение.

Секторът се разделя на подсектори според критериите, имащи отношение към този сектор; това позволява по-точно описание на икономическото поведение на единиците.

Сметките за секторите и подсекторите отчитат всичките дейности, независимо от това дали са главни или второстепенни, на обхванатите институционални единици.

Всяка институционална единица принадлежи само към един сектор или подсектор.

2.19. Когато главната функция на институционалната единица е да произвежда стоки и услуги, при вземането на решението към сектор да бъде разпределена, е необходимо преди всичко да се определи към кой вид производители принадлежи тя.

В Европейската система от сметки се разграничават три вида производители:

- а) частни и държавни пазарни производители (вж. параграф 3.24 и таблица 3.1 на глава 3);
- б) частни производители за собствено крайно потребление (вж. параграф 3.25 и таблица 3.1 на глава 3);
- в) частни и държавни други непазарни производители (вж. параграф 3.26 и таблица 3.1 на глава 3);

Институционалните единици, които са пазарни производители се класифицират в секторите на нефинансовите корпорации (S.11), финансови корпорации (S.12) или домакинства (S.14).

Институционалните единици, които са частни производители за собствено крайно използване се класифицират в сектор „Домакинства” (S.14), заедно с неинкорпорирани предприятия, притежавани от домакинствата (вж. параграф 3.30).

Институционалните единици, които са други непазарни производители се класифицират в сектор „Държавно управление” (S.13) или институции с идеална цел, обслужващи домакинства (S.15).

2.20. Таблица 2.2. показва видовете производители, главните дейности и функции, които са характерни за всеки сектор:

Таблица 2.2. – Вид на производителя, главни дейности и функции, класифицирани по сектори

Сектор	Вид производител	Главна дейност и функция
Нефинансови корпорации (S.11) (вж. параграф 2.21)	Пазарен производител	Производство на пазарни стоки и услуги
Финансови корпорации (S.12) (вж. параграф 2.32)	Пазарен производител	Финансово посредничество, включително застраховане. Спомагателни финансови дейности.
Държавно управление (S.13) (вж. параграф 2.68)	Други държавни непазарни производители	Производство и предлагане на други непазарни продукти за колективно и индивидуално потребление и извършване на сделки, предназначени за преразпределяне на националния доход и богатство
Домакинства (S.14) - Като потребители - Като предприемачи (вж. параграф 2.75)	Пазарен производител или частен производител за собствено крайно използване	Потребление Производство на пазарна продукция и продукция за собствено крайно използване
Институции с идеална цел, обслужващи	Други частни непазарни производители	Производство и предлагане на друга

домакинства (S.15) (вж. параграф 2.87)		непазарна продукция за индивидуално потребление
--	--	---

Останалият свят (S.2) е група от институционални единици (вж. параграф 2.89), който не се характеризира със сходни цели и видове поведение; там са групирани заедно нерезидентни институционални единици, дотолкова, доколкото те извършват сделки с резидентни институционални единици.

НЕФИНАНСОВИ КОРПОРАЦИИ (S.11)

2.21 *Дефиниция:* Секторът "Нефинансови корпорации" (S.11) се състои от институционални единици, чийто разпределителни и финансови сделки се различават от тези на техните собственици и които са пазарни производители (вж. параграфи 3.31, 3.32 и 3.37), чиято главна дейност е производството на стоки и нефинансови услуги ⁽⁶⁾.

2.22. Секторът „Нефинансови корпорации” включва също нефинансови квази-корпорации.

2.23. Терминът "Нефинансови корпорации" означава всички организации, признати като независими юридически лица, които са пазарни производители и чиято главна пазарна дейност е производството на стоки и нефинансови услуги.

Обхванати са следните институционалните единици:

- а) Частни и публични корпорации, които са производители, ангажирани главно с производството на стоки и нефинансови услуги;
- б) кооперации и дружества, признати като самостоятелни юридически лица, които са пазарни производители, ангажирани главно с производството на стоки и нефинансови услуги;
- в) държавни производители, които по силата на специално законодателство са признати като самостоятелни юридически лица и които са пазарни производители, ангажирани главно с производството на стоки и нефинансови услуги;
- г) институции с идеална цел или асоциации, обслужващи нефинансови корпорации, които са признати като самостоятелни юридически лица и които са пазарни производители, ангажирани главно с производството на стоки и нефинансови услуги ⁽⁷⁾;

⁶ По конвенция, пазарните регулаторни агенции, чиято единствена или главна дейност е да купуват, държат и продават селскостопански и други хранителни продукти се класифицират в S.11 (Вж. параграф 2.69. а), бележка (11).

⁷ Включително институции, финансирани от доброволни вноски от квази-фискален характер, събирани от производителите от единици, чиято главна дейност е да предоставят услуги в замяна на това. Тези вноски се считат като покупки на пазарни услуги.

д) холдингови корпорации, контролиращи (вж. параграф 2.26) група от корпорации, които са пазарни производители, ако преобладаващия вид дейност на групата корпорации като цяло, измерена на базата на добавената стойност, е производството на стоки и нефинансови услуги.

е) частни и държавни квази-корпорации, които са пазарни производители, ангажирани главно с производството на стоки и нефинансови услуги.

2.24. Терминът „нефинансови квази-корпорации” означава всички организации, без независим правен статут, които са пазарни производители и чиято главна пазарна дейност е производството на стоки и нефинансови услуги и които отговарят на условията, квалифициращи ги като квази-корпорации (вж. параграф 2.13. е)).

Квази-корпорациите трябва да водят пълен набор от сметки и се управляват все едно че са корпорации. Фактическото взаимоотношение с техния собственик е като това на корпорацията към нейните акционери.

Затова, нефинансовите квази-корпорации, притежавани от домакинства, държавни единици или институции с идеална цел се групират с нефинансовите корпорации в сектор „Нефинансови корпорации”.

Наличието на пълен набор от сметки, включително счетоводни баланси не е достатъчно условие за това пазарни производители да бъдат третирани като квази-корпорации. Затова, дружествата и държавните производители, различни от тези включени по 2.23., а), б), в) и е) и едноличните търговци, дори и ако водят пълен набор от сметки, по принцип не са отделни институционални единици, защото нямат автономия за вземането на решения, тяхното управление е под контрола на домакинствата, институциите с идеална цел или правителствата, които ги притежават.

2.25. Секторът „Нефинансови корпорации” също включва всички условни резидентни единици (вж. параграф 2.15), които по конвенция, се третират все едно, че са квази-корпорации.

2.26. Контролът върху корпорацията се дефинира като възможност за определяне на генералната корпоративна политика чрез избирането на подходящи директори, ако е необходимо.

Една институционална единица (друга корпорация, домакинство или държавна единица) осигурява контрол върху дадена корпорация чрез притежаването на повече от половината акции, даващи право на глас или контролиращи по друг начин повече от половината от акциите даващи право на глас. Освен това, държавата осигурява контрол върху дадена корпорация чрез специално законодателно постановление или наредба, които дават право на държавата да определя корпоративната политика или да назначава директори.

За да контролира повече от половината от акциите, даващи право на глас, дадена институционална единица не е необходимо самата да притежава каквито и да са акции, даващи право на глас. Корпорацията „В” може да бъде дъщерна на друга корпорация „Б”, в която трета корпорация „А” да притежава контролния пакет с акции, даващи право на глас.

За корпорация „В” се казва, че е дъщерна корпорация на корпорация „Б”, когато: или корпорация „Б” контролира повече от половината от акциите, даващи право на глас в корпорация „В” или корпорация „Б” е акционер в корпорация „В” с правото да назначава или освобождава мнозинството от директорите на корпорация „В”.

2.27. Секторът "Нефинансови корпорации" се разделя на три подсектора:

- а) Държавни нефинансови корпорации (S.11001);
- б) Национални частни нефинансови корпорации (S.11002);
- в) Чуждестранни контролирани нефинансови корпорации (S.11003)

Подсектор "Държавни нефинансови корпорации" (S.11001);

2.28. *Дефиниция:* Подсекторът "Държавни нефинансови корпорации" се състои от всички нефинансови корпорации и квази-корпорации, които са обект на контрол от държавни единици (вж. параграф 2.26);

2.29. Държавните квази-корпорации са корпорации, притежавани пряко от държавните единици.

Подсектор "Национални частни нефинансови корпорации" (S.11002);

2.30. *Дефиниция:* Подсекторът "Национални частни нефинансови корпорации" се състои от всички нефинансови корпорации и квази-корпорации, които не се контролират от държавата или от нерезидентни институционални единици. Този подсектор обхваща всички институции с идеална цел, които са включени в нефинансовия корпоративен сектор (вж. параграф 2.23., г).

Този подсектор обхваща корпоративните и квази-корпоративните предприятия с преки чуждестранни инвестиции (вж. параграф 4.65), които не са класифицирани в подсектор "Чуждестранни контролирани нефинансови корпорации (S.11003)".

Подсектор "Чуждестранни контролирани нефинансови корпорации" (S.11003)

2.30. *Дефиниция:* Подсекторът "Чуждестранни контролирани нефинансови корпорации" се състои от всички нефинансови корпорации и квази-корпорации, които се контролират от нерезидентни институционални единици (вж. параграф 2.26).

Този подсектор обхваща:

- а) всички дъщерни корпорации на нерезидентни корпорации;
- б) всички корпорации, контролирани от нерезидентна институционална единица, която сама не е корпорация: например, корпорация, която е контролирана от чуждестранно правителство; тя включва корпорации, контролирани от група от нерезидентни единици, действащи координирано;
- в) всички клонове или други неинкорпорирани агенции на нерезидентни корпорации или неинкорпорирани производители, които са условни резидентни единици, третираны като нефинансови квази-корпорации (вж. параграф 2.25).

ФИНАНСОВИ КОРПОРАЦИИ (S.12)

2.32. *Дефиниция:* Секторът "Финансови корпорации" (S.12) се състои от всички корпорации и квази-корпорации, които се занимават главно с финансово посредничество (финансови посредници) и/или спомагателни финансови дейности (спомагателни финансови посредници).⁽⁸⁾

Финансово посредничество е дейността, при която дадена институционална единица придобива финансови активи и същевременно поема задължения (вж. параграф 2.34) за своя сметка (вж. параграф 2.33) чрез ангажирането си във финансови сделки на пазара (вж. параграфи 2.37 и 2.38). Активите и пасивите на финансовите посредници имат различни характеристики, включващи това, че средствата се преобразуват или преоформят по отношение на падеж, мащаб, риск и други подобни в процеса на финансовото посредничество.

Спомагателни финансови дейности са дейностите, които са тясно свързани с финансовото посредничество, но които сами по себе си не са финансово посредничество (вж. параграф 2.39).

2.33. Чрез процеса на финансовото посредничество, средствата се канализират между трети страни с излишък от една страна и такива с недостиг на средства от друга страна. Финансовият посредник не служи просто като агент на тези други институционални единици, но се излага на риск чрез придобиването на финансови активи и поемането на задължения за своя сметка.

2.34. В процеса над финансовото посредничество, могат да участват всички категории пасиви, с изключение на категорията сметка "Други задължения" (AF.7).

⁸ По конвенция, сектор (S.12) обхваща холдингови корпорации, които само контролират и ръководят група от дъщерни предприятия, които се занимават главно с финансово посредничество и/или със спомагателни финансови дейности (Вж. параграф 2.43) и институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, обслужващи финансови корпорации (Вж. параграф 2.44).

Финансовите активи, участващи в процеса на финансовото посредничество могат да бъдат класифицирани във всяка категория, с изключение на категорията застрахователни технически резерви (AF.6), но включително категорията сметка "Други вземания" (факторинг). Освен това, финансовите посредници могат да инвестират средствата си в нефинансови активи, включително в недвижими имоти. Обаче, за да бъде разглеждана като финансов посредник, дадена корпорация трябва, освен това, да поема задължения на пазара и да преобразува средства. Следователно, корпорациите за недвижими имоти ((NACE, rev. 1, раздел 70) са изключени.

2.35. Главната функция на застрахователните корпорации и пенсионните фондове се състои в обединяването на рисковете. Главните задължения на тези институции са застрахователните технически резерви (AF.6). Кореспондиращите на резервите позиции са инвестициите от страна на застрахователните корпорации и пенсионните фондове, които, следователно действат като финансови посредници.

2.36. Инвестиционните фондове поемат задължения чрез емитирането на акции (AF.52). Те трансформират тези средства чрез придобиването на финансови активи и/или недвижими имоти. Следователно, инвестиционните фондове се класифицират като финансови посредници. Както при другите корпорации, всяка промяна в стойността на активите и пасивите им, която е различна от техните собствени акции, се отразява в техния собствен капитал (вж. параграф 7.05). Тъй като сумата на собствения капитал, обикновено е равна на стойността на акциите на инвестиционния фонд, всяка промяна в стойността на активите и пасивите на фонда ще бъде отразена в пазарната стойност на тези акции.

Инвестиционните фондове, инвестиращи само в недвижими имоти също се разглеждат като финансови посредници.

2.37. Финансовото посредничество, по принцип, е ограничено до финансови сделки на пазара. С други думи, придобиването на активи и поемането на задължения трябва да бъде по отношение на населението или на определени и относително големи подгрупи на същото. Когато дейността е ограничена до малки групи от лица или семейства, по принцип не се извършва финансово посредничество. По-конкретно, финансовото посредничество не обхваща институционални единици, предоставящи финансови услуги на група от компании. Тези институционални единици се разпределят към даден сектор в зависимост от преобладаващата функция на групата компании в рамките на икономическата територия. В случаите, обаче, когато институционалната единица, предоставяща финансови услуги подлежи на финансов надзор, по конвенция, тя се класифицира в сектора "Финансови корпорации".

2.38. Могат да съществуват изключения от общото ограничаване на финансовото посредничество до финансови сделки на пазара. Пример за това са общинските кредитни и спестовни банки, които разчитат много на участващата община, или корпорациите за финансов лизинг, зависещи от групата-майка от компании, при придобиването на средства или при инвестирането на средства. Обаче, отпускането на кредити или приемането на спестявания от тях трябва да бъде независимо от

участващата община, съответно от групата-майка, при класифицирането им като финансови посредници.

2.39. Спомагателните финансови дейности обхващат спомагателни дейности за реализирането на сделки с финансови активи и задължения или преобразуване или преоформяне на средства. Спомагателните финансови посредници не поемат сами риск чрез придобиването на финансови активи или чрез поемане на задължения. Те само улесняват финансовото посредничество.

2.40. Институционалните единици, включени в сектор "Финансови корпорации" (S.12) са както следва:

- а) частни или публични корпорации, които се занимават главно с финансово посредничество и/или спомагателни финансови дейности;
- б) кооперации или дружества, признати като самостоятелни юридически лица, които се занимават главно с финансово посредничество и/или спомагателни финансови дейности;
- в) държавни производители, които по силата на специално законодателство са признати като самостоятелни юридически лица, които се занимават главно с финансово посредничество и/или спомагателни финансови дейности;
- г) институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, които се занимават главно с финансово посредничество и/или спомагателни финансови дейности или които обслужват финансови корпорации;
- д) холдингови корпорации (вж. параграф 2.14), ако групата от дъщерни предприятия в рамките на икономическата територия като цяло се занимава главно с финансово посредничество и/или спомагателни финансови дейности;
- е) неинкорпорирани инвестиционни фондове, обхващащи инвестиционни портфейли, притежавани от групата на участниците и чието управление, по принцип се извършва от други финансови корпорации. Тези фондове са институционални единици по конвенция, отделни от управляващите финансови корпорации;
- ж) финансови квази-корпорации:

1. неинкорпорираните единици, занимаващи се главно с финансово посредничество и подлежащи на регулиране и надзор (в повечето случаи, класифицирани в подсектор "Други парични финансови институции" или в подсектор: "Застрахователни корпорации и пенсионни фондове"), се разглеждат като имащи автономия за вземане на решения и автономно управление, независимо от техните собственици. Тяхното икономическо и финансово поведение е подобно на това на финансовите корпорации. Следователно, те се

третират като отделни институционални единици. Примери за това са клоновете на нерезидентните финансови корпорации;

2. другите неинкорпорираните единици, занимаващи се главно с финансово посредничество, но неподлежащи на регулиране и надзор се считат за финансови квази-корпорации, само ако отговарят на условията, квалифициращи ги като квази-корпорации (вж. параграф 2.13.(е));

3. неинкорпорираните единици, занимаващи се главно със спомагателни финансови дейности се считат за финансови квази-корпорации, само ако отговарят на условията, квалифициращи ги като квази-корпорации (вж. параграф 2.13.(е));

2.41. Секторът "Финансови корпорации" се подразделя на пет подсектора, както следва:

- а) Централната банка (S.121)
- б) Други парични финансови институции (S.122)
- в) Други финансови посредници, с изключение на застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.123)
- г) Спомагателни финансови посредници (S.124)
- д) Застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.125)

Подсекторът "Други парични финансови институции" се разглежда като равностоеен на подсектора "Други депозитни корпорации", както е дефинирано в 1993 SNA 4.88 - 4.94. Макар, че дефиницията за подсектора "Други парични финансови институции" (вж. параграф 2.48) има за цел да обхване тези финансови посредници, чрез които ефектите на паричната политика на централната банка се предават върху другите субекти на икономиката, подсекторът "Други депозитни корпорации" е дефиниран в 1993 SNA по отношение на измерването на широките пари. Комбинираните подсектори S.121 и S.122 съвпадат с паричните финансови институции за статистически цели, както е дефинирано от Европейския паричен институт (ЕМИ) (вж. параграф 2.49).

2.42. С изключение на подсектор S.121, всеки подсектор може да бъде подразделен по-нататък на:

- а) публични финансови корпорации;
- б) национални частни финансови корпорации;
- в) чуждестранно контролирани финансови корпорации.

Критериите за това подразделяне са същите както за нефинансовите корпорации (вж. параграфи 2.26 - 2.31).

2.43. Холдинговите корпорации, които само контролират и ръководят група от дъщерни предприятия, занимаващи се главно с финансово посредничество и/или със спомагателни финансови дейности се класифицират в подсектор "Други финансови посредници, с изключение на застрахователни корпорации и пенсионни фондове" (S.123)⁹). Холдинговите корпорации, които обаче са сами по себе си финансови корпорации се разпределят в подсекторите според главния вид финансова дейност.

2.44. Институциите с идеална цел, признати за самостоятелни юридически лица, обслужващи корпорации, но които не се занимават с финансово посредничество или спомагателни финансови дейности, се класифицират в подсектор "Спомагателни финансови посредници" (S.124).

Подсектор: Централна банка (S.121)

2.45. *Дефиниция:* Подсекторът "Централна банка" (S.121) се състои от всички финансови корпорации и квази-корпорации, чиято главна функция е да емитират банкноти и монети, да поддържат вътрешната и външната стойност на паричната единица и да държат всички международни резерви на страната или част от тях.

2.46. Следните финансови посредници се класифицират в подсектор S.121:

- а) Националната централна банка, също и в случая, където тя е част от Европейската система на Централните банки;
- б) Централните парични агенции, имащи главно държавен произход (например, агенции управляващи валутата или емитиращи банкноти и монети), които водят пълен набор от сметки и имат автономия за вземането на решения по отношение на органите на централното управление. Повечето от тези дейности се извършват или в рамките на органите на централното управление или в рамките на Централната банка. В тези случаи не са налице отделни институционални единици.

2.47. Подсектор S.121 не обхваща агенции и органи, различни от Централната банка, които регулират или упражняват надзор върху финансовите корпорации или финансовите пазари. Те се класифицират в подсектор S.124 (вж. параграф 2.58. ж)¹⁰

Подсектор: Други парични финансови институции (S.122)

⁹ Класификацията на холдинговите корпорации в рамките на сектора "Финансови корпорации" се отклонява от 1993 SNA 4.100, за да се поддържа съответствието с паричните финансови институции за статистически цели, както е дефинирано от ЕМІ и с официалната статистика на застрахователните корпорации.

¹⁰ Това е отклонение от 1993 SNA 4.86 и 4.101 за да се поддържа съответствието с паричните финансови институции за статистически цели, както е дефинирано от ЕМІ

2.48. *Дефиниция:* Подсекторът "Други финансови институции" (S.122) се състои от всички корпорации и квази-корпорации, с изключение на тези класифицирани в подсектор "Централна банка" които се занимават главно с финансово посредничество и чиято дейност е да приемат депозити и/или близки заместители на депозити от институционални единици, различни от парични финансови посредници и за своя сметка, да отпускат кредити и/или правят инвестиции в ценни книжа.

2.49. Паричните финансови институции (ПФИ) обхващат подсектора "Централна банка" (S.121) и подсектора "Други парични финансови институции" (S.122) и съвпадат с паричните финансови институции за статистически цели, както е дефинирано от ЕМІ (вж. параграф 2.41).

2.50. ПФИ (паричните финансови институции) не могат да бъдат описани просто като "банки", защото може да бъде възможно те да обхващат някои финансови корпорации, които не могат се нарекат банки и някои, на които може да не бъде разрешено да направят това в някои страни, макар, че някои други финансови корпорации, описващи себе си като банки, могат, фактически да не са ПФИ. По принцип, следните финансови посредници се класифицират в подсектор S.122:

- а) търговски банки, "универсални" банки, "полифункционални" банки;
- б) спестовни банки (включително тръстови спестовни банки и спестовни банки и кредитни асоциации);
- в) пощенски институции за кредитни трансфери (джиро), пощенски банки, джиро банки;
- г) селски кредитни банки; банки за земеделски кредит;
- д) кооперативни кредитни банки, взаимоспомагателни каси;
- е) специализирани банки (например, търговски банки, емисионни къщи, частни банки).

2.51. Следните финансови посредници могат също да бъдат класифицирани в подсектор S.122, когато тяхната дейност е да получават погасяеми средства от населението, независимо дали под формата на депозити или под други форми, като например продължаващо емитиране на облигации и други подобни ценни книжа. Иначе, те трябва да бъдат класифицирани в подсектор S.123:

- а) корпорации, занимаващи се с отпускането на ипотечни заеми (включително жилищно-строителни каси, ипотечни банки и институции за ипотечен кредит);
- б) инвестиционни фондове (включително инвестиционни тръстове, дялови тръстове и други фондове за колективни инвестиции, например фондове за колективни инвестиции в прехвърляеми ценни книжа - UCITS);

в) общински кредитни институции.

2.52. Подсектор S.122 не включва:

а) холдингови корпорации, които само контролират и ръководят група, състояща се главно от други парични финансови институции, но които сами не са други парични финансови институции. Те се класифицират в подсектор S.123 (вж. параграф 2.43);

б) институциите с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, обслужващи други парични финансови институции, но които не се занимават с финансово посредничество. Те се класифицират в подсектор S.124 (вж. параграф 2.44).

Подсектор: Други финансови посредници, с изключение на застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.123)

2.53. *Дефиниция:* Подсекторът "Други финансови посредници, с изключение на застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.123) се състои от всички финансови корпорации и квази-корпорации, които се занимават главно с финансово посредничество чрез поемане на задължения под форма, различна от пари, депозити и/или близки заместители на депозити от институционални единици, различни от парични финансови посредници или застрахователни технически резерви.

2.54. Подсектор S.123 обхваща различни видове финансови посредници, особено тези, които се занимават предимно с дългосрочно финансиране. В повечето случаи, този преобладаващ матуритет формира базата за разграничението от подсектор "Други парични финансови институции". На базата на отсъствието на задължения под формата на застрахователни технически резерви може да бъде определена граничната линия със подсектор "Застрахователни корпорации и пенсионни фондове".

2.55. По-конкретно, следните финансови корпорации и квази-корпорации се класифицират в подсектор S.123, освен ако не са ПФИ:

а) Корпорации, занимаващи се с финансов лизинг;

б) Корпорации, занимаващи се с покупки на изплащане и предоставяне на персонално или търговско финансиране;

в) Корпорации, занимаващи се с факторинг;

г) дилъри с ценни книжа и деривати (за своя сметка);

д) специализирани финансови корпорации, като например компании за рисков и развоен капитал, компании за експортно/импортно финансиране;

е) корпорации - финансови инструменти, създадени като титуляри на активи, обезпечени с ценни книжа;

ж) финансови посредници, които получават депозити и/или близки заместители на депозити само от ПФИ;

з) холдингови корпорации, които само контролират и ръководят група от дъщерни предприятия, занимаващи се главно с финансово посредничество и/или със спомагателни финансови услуги, но които сами не са финансови корпорации (вж. параграф 2.43).

2.56. Подсектор: S.123 не включва институциите с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, обслужващи други финансови посредници, с изключение на застрахователни корпорации и пенсионни фондове, но които не се занимават с финансово посредничество. Те се класифицират в подсектор S.124 (вж. параграф 2.44).

Подсектор: Спомагателни финансови посредници (S.124)

2.57. *Дефиниция:* Подсекторът "Спомагателни финансови посредници" (S.124) се състои от всички финансови корпорации и квази-корпорации, които се занимават главно със спомагателни финансови дейности, тоест дейности, тясно свързани с финансовото посредничество, но които не представляват финансово посредничество (вж. параграф 2.39).

2.58. По-конкретно, следните финансови корпорации и квази-корпорации се класифицират в подсектор S.124:

а) застрахователни брокери, управители по спасяване и аварии, застрахователни и пенсионни консултанти, и пр.;

б) кредитни брокери, брокери на ценни книжа, инвестиционни консултанти и пр.;

в) емисионни корпорации, които управляват емитирането на ценни книжа;

г) корпорации, чиято главна функция е да гарантират чрез джиросване полици и други подобни инструменти;

д) корпорации, които подготвят деривати и хеджиращи инструменти, като суапове, опции и фючерси (без да ги емитират);

е) корпорации, предоставящи инфраструктура за финансови пазари;

ж) централни надзорни органи на финансови посредници и финансови пазари, когато те са отделни институционални единици;

- з) мениджъри на пенсионни фондове, инвестиционни фондове и пр.;
- и) корпорации, предоставящи фондови и застрахователни борси;
- й) институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, обслужващи финансови корпорации, но които не се занимават с финансово посредничество или със спомагателни финансови дейности (вж. параграф 2.44).

2.59. Подсектор S.124 не включва холдингови корпорации, които само контролират и ръководят група от дъщерни предприятия, занимаващи се главно със спомагателни финансови дейности, но които сами не са спомагателни финансови посредници. Те се класифицират в подсектор S.123 (вж. параграф 2.43).

Подсектор: Застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.125)

2.60. *Дефиниция:* Подсекторът "Застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.125)" се състои от всички финансови корпорации и квази-корпорации, които се занимават главно с финансово посредничество, като резултат от обединяването на рисковете (вж. параграф 2.35).

2.61. Администрираните застрахователни договори могат да се отнасят до физически лица и/или групи, независимо от дали има или няма участие в резултатите от общо задължение, наложено от правителство. Освен това, социалноосигурителните договори (вж. параграфи от 4.83 до 4.91) представляват понякога значителна част от администрираните договори.

2.62. Подсектор S.125 обхваща както застрахователните корпорации, създадени за застраховане на своята корпорация-майка (captive insurance corporation), така и презастрахователните корпорации.

2.63. Подсектор S.125 не включва:

- а) институционални единици, които отговарят на всеки един от двата критерия, посочени в параграф 2.74. Те се класифицират в подсектор S.1314;
- б) Холдингови корпорации, които само контролират и ръководят група, състояща се предимно от застрахователни корпорации и пенсионни фондове, но самите те не са застрахователни корпорации и пенсионни фондове. Те се класифицират в подсектор S.123 (вж. параграф 2.43).
- в) институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, които обслужват застрахователни корпорации и пенсионни фондове, но не се занимават с финансово посредничество. Те се класифицират в подсектор S.124 (вж. параграф 2.44).

2.64. Подсекторът "Застрахователни корпорации и пенсионни фондове" може да бъде подразделен на:

- а) Застрахователни корпорации;
- б) (автономни) пенсионни фондове.

Автономните пенсионни фондове са пенсионни фондове, които имат автономия при вземането на решения и поддържат пълен набор от сметки. Поради това, те са институционални единици. Неавтономните пенсионни фондове не са институционални единици и остават част от институционалната единица, която ги е създала.

2.65. Рисковете, отнасящи се до физически лица или групи могат да бъдат включени в дейностите на животозастрахователните корпорации и на застрахователните корпорации, които не са животозастрахователни. Някои застрахователни корпорации могат да ограничат дейностите си само до групови договори. На тези корпорации се позволява да застраховат всяка група.

2.66. Пенсионните фондове могат да бъдат описани като институции, които застраховат групови рискове, свързани със социални рискове и нужди на осигурените лица (вж. параграф 4.84). Типичните групи от участници в такива застрахователни полици включват наетите лица на едно предприятие или на група предприятия, наетите лица в даден бранш или отрасъл и лица от една и съща професия. Застрахователните плащания, включени в застрахователния договор могат да обхващат плащания, които се изплащат след смъртта на застрахования на преживелия съпруг/а и децата (главно при смърт по време на работа), плащания, които се изплащат след пенсиониране и плащания, които се плащат след като застрахованият е станал нетрудоспособен.

2.67. В някои страни, всички тези видове рискове могат да бъдат застраховани също така добре от такива животозастрахователни корпорации, като пенсионните фондове. В други страни, някои от тези класове рискове трябва да бъдат застраховани чрез животозастрахователни корпорации. За разлика от животозастрахователните корпорации, пенсионните фондове са ограничени (по закон) до определени групи наети и самоосигуряващи се лица.

ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ (S.13)

2.68. *Дефиниция:* Секторът "Държавно управление" (S.13) обхваща всички институционални единици, които са други непазарни производители (вж. параграф 3.26) чиято продукция е предназначена за индивидуално и колективно потребление и се финансира главно чрез задължителни плащания от единици, принадлежащи към други сектори и/или всички институционални единици се занимават главно с преразпределяне на националния доход и богатство.

2.69. Институционалните единици, включени в сектор S.13 са както следва:

а) организации на държавното управление (с изключение на публичните производители, организирани като публични корпорации или по силата на специално законодателство, признати като самостоятелни юридически лица или квази-корпорации, когато някои от тях са класифицирани в нефинансовия или финансовия сектор), които управляват и финансират група от дейности, предоставящи главно непазарни стоки и услуги, предназначени за благо на обществото ⁽¹⁾;

б) институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица, които са други непазарни производители и които се контролират и се финансират главно от държавното управление;

в) автономни пенсионни фондове, ако са изпълнени двете изисквания на параграф 2.74.

2.70. Сектор "Държавно управление" се разделя на четири подсектора:

- а) Централно управление (S.1311);
- б) Щатско управление (S.1312);
- в) Местно управление (S.1313);
- г) Социалноосигурителни фондове (S.1314).

Подсектор: Централно управление (S.1311);

2.71. *Дефиниция:* Подсекторът "Централно управление" обхваща всички административни ведомства на държавата и други централни агенции, чиято компетенция се разпростира, обикновено върху цялата икономическа територия, с изключение на управлението на социалноосигурителните фондове.

В подсектор S.1311 се включват тези институции с идеална цел, които се контролират и финансират главно от централното управление и чиято компетенция се разпростира върху цялата икономическа територия.

Подсектор "Щатско управление" (S.1312)

2.72. *Дефиниция:* Подсекторът "Щатско управление" обхваща всички щатски управления, които са отделни институционални единици, упражняващи някои от функциите на държавата на ниво по-ниско от централното управление и по-високо от

¹¹ По конвенция, пазарните регулаторни организации, които са или изключително или главно прости разпределители на субсидии, се класифицират в S.13, подсектор "Централно управление" S.1311. Тези организации, обаче, които се занимават изключително или главно с купуване, държане и продажба на селскостопански или хранителни продукти се класифицират в S.11 (Вж. параграф 2.21, бележка 6).

държавните институционални единици, съществуващи на местно равнище, с изключение на управлението на социалноосигурителните фондове.

В подсектор S.1312 се включват тези институции с идеална цел, които се контролират и финансират главно от щатските управления и чиято компетенция е ограничена до икономическите територии на щатите.

Подсектор: Местно управление (S.1313);

2.73. *Дефиниция:* Подсекторът "Местно управление" обхваща тези видове публична администрация, чиято компетенция се разпростира само върху местната част от икономическата територия, отделна от местните агенции на социалноосигурителните фондове.

В подсектор S.1313 се включват тези институции с идеална цел, които се контролират и финансират главно от местни управления и чиято компетенция е ограничена до икономическите територии на местните управления.

Подсектор: Социалноосигурителни фондове (S.1314)

2.74. *Дефиниция:* Подсекторът "Социалноосигурителни фондове" обхваща всички централни, щатски и местни институционални единици, чиято главна дейност е да предоставят социалноосигурителни плащания и които отговарят на всеки от следните два критерия:

- а) по закон или по регламент, определени групи от населението са задължени да участват в схемата или да плащат вноски;
- б) държавното управление отговаря за управлението на институцията по отношение на уреждането или одобряването на вноските и плащанията, независимо от неговата роля като надзорен орган или работодател (вж. параграф 4.89).

Обикновено, няма пряка връзка между сумата на вноската, платена от лицето и риска, на който е изложено лицето.

ДОМАКИНСТВА (S.14)

2.75. *Дефиниция:* Сектор "Домакинства" (S.14) обхваща физически лица или групи от физически лица, като потребители и евентуално и като предприемачи, произвеждащи пазарни стоки и нефинансови и финансови услуги (пазарни производители), при условие, че при последните, съответните дейности не са тези на отделни организации, третираны като квази-корпорации. Този сектор обхваща също физически лица или групи от физически лица, като производители на пазарни стоки и нефинансови услуги за изключително собствено крайно използване (вж. параграфи 3.20, 3.25 и 3.30).

Домакинствата като потребители могат да бъдат дефинирани като малки групи от лица, които споделят едно и също жилище, които обединяват известна част от или всички свои доходи и богатство и които потребяват определени видове стоки и услуги колективно, главно жилище и храна. Могат да бъдат добавени критериите за съществуването на семейството или емоционални връзки.

Главните ресурси на тези единици се получават от компенсацията на наетите лица, от доход от собственост, от трансфери от други сектори или от постъпления от разпореждане с пазарни продукти или условни постъпления от продукцията на продукти за собствено крайно използване.

2.76. Сектор "Домакинства" обхваща:

- а) физически лица или групи от физически лица, чиято главна функция е потреблението;
- б) лица, живеещи постоянно в институции, които имат малка или никаква самостоятелност за действия или решения по икономически въпроси (например, членове на религиозни ордени, живеещи в манастири, дългосрочни пациенти на болници, затворници, изтърпяващи дълги присъди, стари хора, живеещи постоянно в домове за стари хора). Такива хора се третираат като представляващи заедно една институционална единица, тоест едно домакинство;
- в) физически лица или групи от физически лица, чиято главна функция е потреблението и които произвеждат стоки и нефинансови услуги за изключително собствено крайно използване; само две категории услуги, предоставяни за собствено крайно използване са включени в системата: услугите на жилищата, обитавани от собствениците им и домакинските услуги, предоставяни от лица наети срещу заплащане;
- г) едноличните търговци и сдружения без самостоятелен правен статут, различни от тези третирани като квази-корпорации, които са пазарни производители;
- д) институции с идеална цел, обслужващи домакинства, които нямат самостоятелен правен статут или тези, които имат такъв, но са само от незначителна важност (вж. параграф 2.88).

2.77. Сектор "Домакинства" се подразделя на шест подсектора:

- а) Работодатели (включително работници за собствена сметка) (S.141 + S.142);
- б) Наети лица (S.143);
- в) Получатели на доходи от имоти (S.1441);

- г) Получатели на пенсии (S.1442);
- д) Получатели на доходи от трансфери (S.1443);
- е) Други (S.145).

2.78. Домакинствата се подразделят на подсектори, в зависимост от най-голямата категория доходи (доходи на работодатели, компенсации на наети лица и пр.) на домакинството като цяло. Когато за дадена категория се получава повече от един доход в рамките на едно и също домакинство, класификацията трябва да бъде базирана на дохода на цялото домакинство в рамките на всяка категория.

Подсектор: Работодатели (включително работници за собствена сметка) (S.141 + S.142)

2.79. *Дефиниция:* Подсектор "Работодатели (включително работници за собствена сметка)" се състои от групата на домакинствата, за които (смесените) доходи (Б.3), натрупващи се за собствениците на неинкорпорирани предприятия на домакинствата от тяхната дейност като производители на пазарни стоки и услуги със или без наети срещу заплащане лица, са най-големия източник на доходи за домакинството като цяло, дори ако същите не винаги представляват повече от половината от общия доход на домакинството.

Подсектор "Наети лица" (S.143)

2.80. *Дефиниция:* Подсектор "Наети лица" се състои от групата домакинства, за които доходът, натрупван от компенсацията на наетите лица (D.1) е най-големия източник на доходи за домакинството като цяло.

Подсектор "Получатели на доходи от имоти" (S.1441)

2.81. *Дефиниция:* Подсектор "Получатели на доходи от имоти" се състои от групата на домакинства, за които доходът от имоти (Г.4) е най-големия източник на доходи за домакинството като цяло.

Подсектор "Получатели на пенсии" (S.1442)

2.82. *Дефиниция:* Подсектор "Получатели на доходи от пенсии" се състои от групата на домакинствата, за които доходът от пенсии е най-големия източник на доходи за домакинството като цяло.

Пенсионерски домакинства са домакинствата, чийто най-голям доход се състои от пенсия за възраст или от други пенсии, включително и пенсии от предишни работодатели.

Подсектор "Получатели на доходи от други трансфери" (S.1443)

2.83. *Дефиниция:* Подсектор "Получатели на доходи от други трансфери" се състои от групата домакинства, за които доходът, натрупващ се от други текущи трансфери е най-големия източник на доходи за домакинството като цяло.

Другите текущи трансфери са всички текущи трансфери, различни от доходи от имоти, пенсии и доходи на лица, живеещи постоянно в институции.

Подсектор "Други" (S.145)

2.84. *Дефиниция:* Подсектор "Други" се състои от лица, живеещи постоянно в институции.

Лицата, живеещи постоянно в институции се класифицират отделно, защото критерият за най-големия източник на доходи не позволява значима класификация на тези лица в някой от предходните сектори.

2.85. Ако главният източник на доход за домакинството като цяло не е налице за целите на определянето по сектори, доходът на референтното лице е втората най-подходяща характеристика, която трябва да се използва за целите на класификацията. Референтното лице за дадено домакинство е обикновено лицето с най-големия доход. Ако последната информация не е на разположение, доходът на лицето, което посочва, че той/тя е референтното лице може да бъде използван за определянето към кой подсектор принадлежи домакинството.

2.86. Други критерии, обаче могат да бъдат подходящи и необходими за различни видове анализ или като база за разработване на политиката, например за разбивка на домакинствата като предприемачи по дейности: селскостопански домакинства; неселскостопански домакинства (промишленост; услуги).

ИНСТИТУЦИИ С ИДЕАЛНА ЦЕЛ, ОБСЛУЖВАЩИ ДОМАКИНСТВА (NPISH) (S.15)

2.87. *Дефиниция:* Сектор "Институции с идеална цел, обслужващи домакинства" (NPISH) (S.15) се състои от институции с идеална цел, които са отделни юридически лица, които обслужват домакинства и които са частни, различни от други непазарни производители (вж. параграф 3.32). Техните главни източници, освен тези, произхождащи от случайни продажби, се получават от доброволни вноски в брой или в натура от домакинства, в тяхното качество на потребители, от плащанията, извършвани от държавното управление⁽¹²⁾ и от доходи от имоти.

2.88. Където тези институции не са много важни, те не се включват в този сектор, техните сделки се смесват с тези на домакинствата (S.14).

¹² Институциите с идеална цел, контролирани и финансирани главно от държавата се класифицират в сектор "Държавно управление" (Вж. параграф 2.69 б).

Сектор "Институции с идеална цел, обслужващи домакинства" (NPISH) обхваща следните главни видове институции с идеална цел, обслужващи домакинства" (NPISH), които предоставят непазарни стоки и услуги на домакинствата:

- а) профсъюзи, професионални или научни дружества, асоциации на потребителите, политически партии, църкви или религиозни общности (включително тези финансирани, но неконтролирани от управлението) и социални, културни, развлекателни и спортни клубове);
- б) благотворителни организации, организации за помощи и подпомагане, финансирани от доброволни трансфери в брой или в натура от други институционални единици.

Сектор S.15 обхваща благотворителни агенции, агенции за помощи и подпомагане, обслужващи нерезидентни единици и изключва организации, членството в които дава право на предварително определен набор от стоки и услуги.

ОСТАНАЛ СВЯТ (S.2)

2.89. *Дефиниция:* Останалият свят (S.2) се групира в единици без каквито и да са характерни функции и ресурси; той се състои от нерезидентни единици⁽¹³⁾, дотолкова, доколкото те се занимават със сделки с резидентни институционални единици или имат други икономически връзки с резидентни единици. Неговите сметки предоставят общ поглед върху икономическите взаимоотношения, свързващи националната икономика с останалия свят.

2.90. Останалият свят не е сектор, за който трябва да се води пълен набор от сметки, макар, че често е подходящо да се опише останалия свят като сектор. Секторите се получават чрез дезагрегиране на цялата икономика, за да се получат по-хомогенни групи от резидентни институционални единици, които са сходни по своето икономическо поведение, цели и функции. Не такъв е случаят с останалия свят: има отчитане на сделки и други потоци на нефинансови и финансови корпорации, институции с идеална цел, домакинства и държавни управления с нерезидентни институционални единици и други икономически взаимоотношения между резиденти и нерезиденти, например вземания от резиденти към нерезиденти.

2.91. Трябва да се отбележи, че правилото по което сметките за останалия свят обхващат само сделки, извършени между резидентни институционални единици и нерезидентни единици е предмет на няколко изключения:

- а) услугите за транспорт (до границата на страната-износител), предоставяни от резидентни единици по отношение на вносни стоки се отчитат в сметките "Останал

¹³ Включени са институциите на ЕС и на международните организации (Вж. също параграф 2.06).

свят" с внос на база ФОБ, даже и когато са произведени от резидентни единици (вж. параграф 3.144);

б) сделките с чуждестранни активи между резиденти, спадащи към различни сектори се отчитат в подробните финансови сметки за останалия свят; макар, че те не засягат финансовото положение на страната по отношение на останалия свят, те засягат финансовите взаимоотношения на отделните сектори с останалия свят;

в) сделките със задълженията на страната между нерезиденти, принадлежащи към различни географски зони се отчитат в географската разбивка на сметките за останалия свят. Макар, че тези сделки не засягат общите задължения на страната към останалия свят, те засягат нейните задължения към различни части на света.

2.92. Секторът "Останал свят" (S.2) се подразделя на:

а) Европейският съюз (S.21);

1. Страните-членки на Европейския съюз (S.211);
2. Институциите на Европейския съюз (S.212);

б) Трети страни и международни организации (S.22)

СЕКТОРНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИТЕ ЕДИНИЦИ ЗА ГЛАВНИТЕ СТАНДАРТНИ ПРАВНИ ФОРМИ НА СОБСТВЕНОСТ

2.93. Следният общ преглед и параграфи от 2.94 до 2.101 обобщават принципите, които се намират в основата на класификацията на производствените единици по сектори, използвайки стандартната терминология за описване на главните видове институции.

2.94. Частните и публичните корпорации, които са пазарни производители се класифицират както следва:

а) тези, които се занимават главно с производството на стоки и нефинансови услуги: в сектор S.11, нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23.а);

б) тези, които се занимават главно с финансово посредничество и със спомагателни финансови дейности: в сектор S.12, финансови корпорации (вж. параграфи 2.40.а и 2.40.е);

2.95. Кооперации и сдружения, признати като самостоятелни юридически лица и които са пазарни производители се класифицират както следва:

а) тези, които се занимават главно с производството на стоки и нефинансови услуги: в сектор S.11, нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23.б);

б) тези, които се занимават главно с финансово посредничество и със спомагателни финансови дейности: в сектор S.12, финансови корпорации (вж. параграфи 2.40.б).

Таблица 2.3 - Секторна класификация на производствените единици за главните стандартни правни форми на собственост

Стандартно правно описание	Вид производител	Пазарни производители, занимаващи главно с производството на стоки и нефинансови услуги	Пазарни производителни, занимаващи се главно с финансово посредничество	Други непазарни производители	
				Публични производители (вж. параграф 3.28)	Частни производители (вж. параграф 3.29)
Частни и публични корпорации		S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. а)	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40. а) и е)		
Кооперации и сдружения, признати като самостоятелни юридически лица		S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. б)	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40. б)		
Публични производители, които по силата на специално законодателство са признати като самостоятелни юридически лица		S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. в)	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40. в)		
Публични производители, които не са признати за самостоятелни юридически лица	Тези с характеристиките на квази-корпорации	S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. е)	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40. ж)		
	Останалите			S.13 държавно управление (вж. параграф 2.69. а)	
Институции с идеална цел, признати като самостоятелни юридически лица		S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. г)	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40.г)	S.13 държавно управление (вж. параграф 2.69. б)	S.15 Институции с идеална цел обслужващи домакинства ¹) (вж. параграф 2.87)
Сдружения, които не са признати за самостоятелни юридически лица Еднолични търговци	Тези с характеристиките на квази-корпорации	S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. е)	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40.ж)		
	Останалите	S.14 Домакинства (вж. параграф 2.75)	S.14 домакинства (вж. параграф 2.75)		
Холдингови корпорации,	Стоки и нефинансови услуги	S.11 нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23. д)			

¹ С изключение на институциите с идеална цел от незначителна важност (Вж. параграф 2.88)

чийто преобладаващ вид дейност на групата корпорации, контролирани от тях е производството на	Финансови услуги	S.12 финансови корпорации (вж. параграф 2.40. д)		
--	------------------	---	--	--

2.96. Публични производители, които по силата на специално законодателство са признати като самостоятелни юридически лица и които са пазарни производители се класифицират както следва:

- а) тези, които са заети главно с производството на стоки и нефинансови услуги: в сектор S.11, нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23.в);
- б) тези, които се занимават главно с финансово посредничество и със спомагателни финансови дейности: в сектор S.12, финансови корпорации (вж. параграф 2.40.в);

2.97. Публични производители, които не са признати за самостоятелни юридически лица и които са пазарни производители се класифицират както следва:

- а) ако са квази-корпорации (вж. параграф 2.13.(е):
 - 1. тези които са заети главно с производството на стоки и нефинансови услуги: в сектор S.11, нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23.е);
 - 2. тези, които се занимават главно с финансово посредничество и със спомагателни финансови дейности: в сектор S.12, "Финансови корпорации" (вж. параграф 2.40.ж);
- б) Ако не са квази-корпорации: в S.13, "Държавно управление" (вж. параграф 2.69. а).

2.98. Институции с идеална цел (асоциации, фондации), признати като самостоятелни юридически лица се класифицират както следва:

- а) тези, които са пазарни производители и тези които са заети главно с производството на стоки и нефинансови услуги: в сектор S.11, Нефинансови корпорации (вж. параграф 2.23.г);
- б) тези, които се занимават главно с финансово посредничество и със спомагателни финансови дейности: в сектор S.12, "Финансови корпорации" (вж. параграф 2.40.г);
- в) тези, които са непазарни производители:
 - 1. в сектор S.13, "Държавно управление", ако те са публични производители, контролирани и финансирани главно от държавното управление (вж. параграф 2.69. б);
 - 2. в сектор S.15, "Институции с идеална цел, обслужващи домакинства", ако те са частни производители (вж. параграф 2.87).

2.99. Еднолични търговци и сдружения, които не са признати като самостоятелни юридически лица и които са пазарни производители, се класифицират както следва:

- а) ако те са квази-корпорации (вж. параграф 2.13. е):

1. тези които са заети главно с производството на стоки и нефинансови услуги: в сектор S.11, "Нефинансови корпорации" (вж. параграф 2.23.е);

2. тези, които се занимават главно с финансово посредничество и със спомагателни финансови дейности: в сектор S.12, "Финансови корпорации" (вж. параграф 2.40.ж);

б) Ако не са квази-корпорации, те се класифицират в сектор S.14 "Домакинства" (вж. параграф 2.75 а).

2.100. Холдинговите корпорации (т.е. корпорациите, които ръководят група от компании) се класифицират както следва:

а) в сектор S.11, „Нефинансови корпорации”, ако преобладаващият вид дейност на групата корпорации, които са пазарни производители, като цяло е производството на стоки и нефинансови услуги (вж. параграф 2.23, д);

б) в сектор S.12, „Финансови корпорации”, ако преобладаващият вид дейност на групата корпорации, като цяло е финансово посредничество (вж. параграф 2.40. д);

2.101. Таблица 2.3 илюстрира в таблична форма различните случаи, които са изброени по-горе.

МЕСТНИ ЕДИНИЦИ ПО ВИДОВЕ ДЕЙНОСТ И ОТРАСЛИ

2.102. На практика, повечето институционални единици произвеждащи стоки и услуги се занимават едновременно с комбинация от дейности. Те могат да бъдат ангажирани с една главна дейност, с някои второстепенни дейности и с някои спомагателни дейности (вж. параграфи 3.10 - 3.13).

2.103. Може да се каже за дадена дейност, че се извършва, когато се комбинират такива ресурси като оборудване, труд, производствени технологии, информационни мрежи или продукти, което води до създаването на конкретни стоки или услуги. Дейността се характеризира с входящ ресурс от продукти (вход) (стоки и услуги), производствен процес и изходяща продукция.

Дейностите могат да бъдат определени чрез препратка към конкретно ниво на NACE rev. 1 ⁽¹⁴⁾.

2.104. Ако дадена единица извършва повече от една дейност, всички дейности, които не са спомагателни дейности се подреждат съответно по брутната добавена стойност. Тогава, на базата на преобладаващата формирана добавена стойност може да се направи разграничение между главна и второстепенна дейност. Спомагателните дейности не са изолирани, за да се образуват отделни организации или не са отделени, за да се образуват главните или второстепенните дейности на организациите, които обслужват.

¹⁴ NACE rev. 1: Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност съгласно Регламент на Съвета (ЕЕС) № 3037/90 от 9 октомври 1990 г.

2.105. За да се анализират потоците, протичащи по време на производствения процес и при използването на стоките и услугите е необходимо да се изберат единици, които подчертават взаимоотношенията от технико-икономически характер. Това изискване означава, че по правило, институционалните единици трябва да бъдат разделени на по-малки и по-хомогенни единици по отношение на вида производство. Местните единици по видове дейност имат за цел да отговорят на това изискване като първи, но практически ориентиран оперативен подход.

МЕСТНА ЕДИНИЦА ПО ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ

2.106. *Дефиниция:* Местната единица по видове дейност (местната KAU) е частта от дадена единица по видове дейност (KAU), която съответства на дадена местна единица (¹⁵). Единицата по видове дейности групира всички части на дадена институционална единица в нейното качество на производител, допринасящ за извършването на дадена дейност на равнището на клас (четири цифри) от NACE rev. 1 и отговаря на едно или повече оперативни подразделения на институционалната единица. Информационната система на институционалната единица трябва да може да покаже или да изчисли за всяка местна единица по видове дейност най-малкото стойността на производството, междинното потребление, компенсацията на наетите лица, оперативния излишък и заетостта и образуването на брутен основен капитал.

Местната единица е институционална единица или част от нея, произвеждаща стоки и услуги, разположена в географски идентифицируемо място.

Дадена местна единица по видове дейности може да кореспондира на дадена институционална единица като производител или част от него; от друга страна, никога не може да принадлежи към две различни институционални единици.

2.107. Ако дадена институционална единица произвеждаща стоки и услуги има една главна дейност, а също и една или няколко второстепенни дейности, тя трябва да бъде разделена на същия брой единици по видове дейности, а второстепенните дейности трябва да бъдат класифицирани под заглавия, които са различни от главната дейност. От друга страна, спомагателните дейности не се отделят от главната или второстепенните дейности. Но единиците по видове дейности, попадащи в рамките на конкретно заглавие на системата за класификация могат да произвеждат продукти извън хомогенната група за сметка на второстепенни дейности, свързани с тях, които не могат да бъдат идентифицирани отделно от наличните счетоводни документи. По този начин, дадена единица по видове дейности може да извършва една или повече второстепенни дейности.

ОТРАСЪЛ

2.108. *Дефиниция:* Отрасълът се състои от група от местни единици по видове дейности, ангажирани с един и същ или сходен вид дейност. На най-детайлното равнище на класификация, отрасълът се състои от всички местни единици по видове дейност, попадащи в рамките на един клас (четири цифри) на NACE rev.1 и които, следователно, са ангажирани със същата дейност, както е дефинирано в NACE rev.1.

¹⁵ Местната единица по видове дейност е наречена предприятие (establishment) в SNA и ISIC, rev 3.

Отраслите обхващат както местните единици по видове дейност, произвеждащи пазарни стоки и услуги и местните единици по видове дейност, произвеждащи непазарни стоки и услуги. По дефиниция, отрасълът се състои от група от местни единици по видове дейност, ангажирани с един и същ вид производствена дейност, независимо от това дали институционалните единици, към които те принадлежат, произвеждат пазарна или непазарна продукция.

2.109. Отраслите могат да бъдат класифицирани в три категории:

- а) отрасли, произвеждащи пазарни стоки и услуги (пазарни отрасли) и стоки и услуги за собствено крайно използване ⁽¹⁶⁾;
- б) отрасли, произвеждащи непазарни стоки и услуги на държавното управление: непазарни отрасли на държавното управление;
- в) отрасли, произвеждащи непазарни стоки и услуги на институции с идеална цел, обслужващи домакинства: непазарни отрасли на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ОТРАСЛИТЕ

2.110. Класификацията, използвана за групирането на местните единици по видове дейности в отрасли е NACE rev. 1.

ЕДИНИЦИ ЗА ХОМОГЕННО ПРОИЗВОДСТВО И ХОМОГЕННИ БРАНШОВЕ

2.111. Местните единици по видове дейности отговарят на изискванията на анализа на производствения процес само приблизително (вж. параграфи 2.105 и 2.107). Единицата, която е оптимална за този вид анализ, т.е. анализ на входящите ресурси - продукцията, е единицата за хомогенно производство.

ЕДИНИЦА ЗА ХОМОГЕННО ПРОИЗВОДСТВО

2.112. *Дефиниция:* Отличителната характеристика на дадена единица за хомогенно производство е уникалната дейност, която се идентифицира чрез нейните входящи ресурси, конкретния процес за производство и нейните продукти. Продуктите, които съставляват самите входящи ресурси и готовата продукция се разграничават не само по техните физически характеристики и по степента на обработката им, но също и по използваната техника за производство: те могат да бъдат идентифицирани на базата на класификацията на продуктите (вж. параграф 2.118).

2.113. Ако дадена институционална единица, произвеждаща стоки и услуги извършва главна дейност, а също и една или повече второстепенни дейности, тя ще бъде разделена на същия брой единици за хомогенно производство. Спомагателните дейности не се отделят от главната или второстепенните дейности. Точно както при местните единици по видове дейност, единицата за хомогенно производство може да

¹⁶ Услугите за собствено крайно използване се отнасят само до жилищните услуги, предоставяни от обитателите-собственици на жилища и домакински услуги, предоставени от нает персонал срещу заплащане (Вж. параграф 3.21).

отговаря на дадена институционална единица или на част от нея; от друга страна, тя никога не може да принадлежи към две различни институционални единици.

ХОМОГЕНЕН БРАНШ

2.114. *Дефиниция:* Хомогенният бранш се състои от група от единици за хомогенно производство. Наборът от дейности се идентифицира на базата на продуктовата класификация. Хомогенният бранш произвежда тези стоки и услуги, специфицирани в класификацията и само тези продукти.

2.115. Хомогенните браншове са единици, предназначени за икономически анализ. Единиците за хомогенно производство не могат, обикновено да бъдат наблюдавани пряко; данните събирани от единиците, използвани в статистическите анкети трябва да бъдат преоформени, за да образуват хомогенни браншове.

2.116. Хомогенните браншове могат да бъдат класифицирани в три категории:

- а) Хомогенни браншове, произвеждащи пазарни стоки и услуги (пазарни браншове) и стоки и услуги за собствено крайно използване (¹⁷)
- б) Хомогенни браншове, произвеждащи непазарни стоки и услуги на държавното управление: пазарни браншове на държавното управление;
- в) Хомогенни браншове, произвеждащи непазарни стоки и услуги на институции с идеална цел, обслужващи домакинства: непазарни браншове на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства.

2.117. Хомогенни браншове, произвеждащи пазарни стоки и услуги и стоки и услуги за собствено крайно използване се състоят от всички единици за хомогенно производство от институционален сектор, които са ангажирани изключително с производството на пазарни стоки и услуги и стоки и услуги за собствено крайно използване. Производството на пазарни стоки и услуги в рамките на сектор "Държавното управление" или сектор "Институции с идеална цел" (включително тези, предназначени за самите тях) се третират като единици за хомогенно производство и се класифицират в подходящия пазарен бранш.

Непазарните хомогенни браншове на държавното управление, произвеждащи непазарни стоки и услуги се състои от всички единици за хомогенно производство в сектора "Държавно управление", които произвеждат непазарни стоки и услуги.

Непазарните хомогенни браншове на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства се състоят от всички единици за хомогенно производство в сектор "Институции с идеална цел, обслужващи домакинства", който произвежда непазарни стоки и услуги.

¹⁷ Услугите за собствено крайно използване се отнасят само до жилищните услуги, предоставяни от обитателите-собственици на жилища и домакински услуги, предоставени от нает персонал срещу заплащане (вж. параграф 3.21).

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ХОМОГЕННИТЕ БРАНШОВЕ

2.118. Класификацията на хомогенните браншове, използвана в таблиците "ресурси - продукция" се базира на Класификацията на продуктите по дейности (CPA)⁽¹⁸⁾. Класификацията на продуктите по дейности (CPA) представлява продуктова класификация, чийто елементи са структурирани в съответствие с критерия за отраслов произход, като отрасловият произход е дефиниран в NACE rev. 1.

ГЛАВА 3

СДЕЛКИ С ПРОДУКТИ

3.01. *Дефиниция:* Продукти са всички стоки и услуги, които се създават в рамките на производството. Последното е дефинирано в параграф 3.07.

3.02. В Европейската система от сметки ESA се разграничават следните главни категории сделки с продукти:

Сделки с продукти	Код
Продукция	P.1
Междинно потребление	P.2
Разходи за крайно потребление	P.3
Действително крайно потребление	P.4
Образуването на брутен капитал	P.5
Износ на стоки и услуги	P.6
Внос на стоки и услуги	P.7

3.03. Сделките с продукти се отчитат в следните сметки:

- а) в сметка "Стоки и услуги", продукцията и вносът се отчитат като ресурси, а другите сделки с продукти се регистрират като използване;
- б) в сметка "Производство", продукцията се отчита като ресурс, а междинното потребление се отчита като използване;
- в) при използването на сметка "Разполагам доход", разходите за крайно потребление се отчитат като използване;
- г) при използването на сметка "Коригиран разполагам доход", действителните разходи за крайно потребление се отчитат като използване;
- д) в капиталовата сметка, образуването на брутен капитал се отчита като използване (промяна в активите);
- е) във външната сметка на стоките и услугите, вносът на стоки и услуги се отчита като ресурс, а износът на стоки и услуги се отчита като използване.

¹⁸ CPA: Класификация на продуктите по дейности в съответствие с Регламент на Съвета (ЕИО) № 3696/93 от 29 октомври 1993 г.

3.04. В таблицата за предлагането, продукцията и вносът се отчитат като доставки. В таблицата за използването, междинното потребление, образуването на брутен капитал, разходите за крайно потребление и износът се регистрират като използване. В симетричната таблица "Ресурс - продукция", продукцията и вносът се отчитат като доставки, а другите сделки с продукти - като използване.

3.05. Предлагането на продукти се оценява по базисни цени (вж. параграф 3.48). Използването на продукти се оценява по цени на купувача (вж. параграф 3.06). За някои видове предлагане и използване се използват по-специални принципи за оценка, например, за вноса и износа на стоки.

3.06. *Дефиниция:* По време на покупка, цената на купувача е цената, която купувачът действително заплаща за продуктите; включително всякакви данъци минус субсидиите за продуктите (но изключвайки данъците, които се приспадат, като ДДС върху продуктите); включително всякакви транспортни разходи, заплащани отделно от купувача, за да получи доставката в изискваното време и място; след приспадането на всякакви отстъпки за количество и за покупки извън часа "пик" от стандартните цени или такси; изключвайки лихвата или таксите за услуги, добавени по кредитни споразумения; изключвайки всякакви допълнителни заплащания, наложени в резултат на неплащането в рамките на периода, посочен по времето, когато са направени покупките.

Ако времето на използването не съвпада с времето на покупката, трябва да бъдат направени корекции по такъв начин, че да се вземат предвид промените в цената, в резултат на изтеклия период от време (по начин, който е симетричен на промените на цените на материалните запаси). Подобни промени са особено важни, ако цените на продуктите са променени драстично в рамките на годината.

ПРОИЗВОДСТВО И ПРОДУКЦИЯ

3.07. *Дефиниция:* Производството е дейност, извършвана по контрола и отговорността на дадена институционална единица, която използва ресурси от труд, капитал и стоки и услуги, за да произвежда стоки и услуги. Производството не обхваща чисто природни процеси без никаква човешка намеса или управление, както при неуправлявания растеж на рибните запаси в международни води (обаче, рибовъдството в рибарник е производство).

3.08. Производството обхваща:

- а) Производство на всички индивидуални или колективни стоки или услуги, които са доставят на единици, различни от техните производители (или са предназначени да бъдат доставени);
- б) Производството за собствена сметка на всички стоки, които се задържат от своите производители за собственото им крайно потребление или формиране на брутен основен капитал. Производството за собствена сметка на брутен основен капитал обхваща производството на дълготрайни активи, като например строителство, разработването на софтуер и проучване на полезни изкопаеми за образуването на собствен брутен основен капитал (за концепцията за формирането на брутен основен капитал, вж. параграфи от 3.100 до 3.127).

Производството на стоки за собствена сметка от домакинствата се отнася по принцип до:

1. Строителство на жилища за собствена сметка;
2. Производството и съхраняването на селскостопански продукти;
3. Обработването на селскостопански продукти, като например производство на брашно от мелници, консервирането на плодове чрез сушене или бугилиране; производството на млечни продукти, като например масло и сирене и производството на бира, вино и спиртни напитки;
4. Производството на други основни продукти, като добив на каменна сол, добив на торф и транспорт на вода;
5. Други видове обработване, като например изтъкване на плат, грънчарско производство и мебелно производство.

Производството за собствена сметка на дадена стока от домакинствата трябва да се отчетва, ако този вид производство е значително, т.е. счита се, че е важно от гледна точка на количеството по отношение на общото предлагане на тази стока в дадена страна.

По конвенция, в Европейската система от сметки ESA е включено само строителството на жилища за собствена сметка и производството, съхранението и обработването на селскостопански продукти; всички други производства на стоки за собствена сметка от домакинствата се считат за несъществени за страните от Европейския съюз;

- в) Производството за собствена сметка на жилищни услуги от собственици-обитатели на жилища;
- г) Домакински и персонални услуги, предоставяни чрез наемането на платен персонал за домакински услуги;
- д) Доброволни дейности, в резултат на които се получават стоки, напр. строителството на жилище, църква или друга сграда, които трябва да се отчетат като производство. Доброволните дейности, които не водят до получаването на стоки, например грижи или почистване без заплащане, са изключени.

Всички подобни дейности са включени, дори и когато са незаконни или не са регистрирани при данъчните, социалноосигурителните, статистическите и други публични органи.

3.09. Производството изключва производството на домакински и персонални услуги, които се предоставят и потребяват в рамките на едно и също домакинство (с изключение на наемането на платен домакински персонал и услугите, свързани с жилищата, обитавани от собствениците им). Подходящи за случая са следните примери:

- а) Почистването, боядисването и поддръжката на жилището, дотолкова, доколкото, тези дейности са също обичайни за наемателите;
- б) Почистването, сервиза и ремонта на домакински трайни вещи;
- в) Подготвянето и сервирането на храна;
- г) Грижата, обучението и възпитанието на деца;
- д) Грижата за болни, инвалиди или стари хора;
- е) Транспорта на членове на домакинството или на техни стоки.

ГЛАВНИ, ВТОРОСТЕПЕННИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ

3.10. *Дефиниция:* Главната дейност за дадена местна единица по видове дейност (КАУ) е дейността, чиято добавена стойност превишава тази на някоя друга дейност, извършвана в рамките на същата единица. Класификацията на главната дейност се определя чрез препратка към NACE rev. 1, първо на най-високото равнище на класификацията, а след това на по-детайлни равнища.

3.11. *Дефиниция:* Второстепенна е дейността, извършвана в рамките на една местна единица по видове дейности (КАУ) в допълнение към главната дейност. Продукцията на второстепенната дейност е вторичен продукт.

3.12. *Дефиниция:* Продуктът на дадена спомагателна дейност не е предназначен за използване извън предприятието. Дадена спомагателна дейност е помощна дейност, предприета в рамките на дадено предприятие, за да създаде условията, в рамките на които могат да бъдат извършвани главната или второстепенните дейности на местните единици по видове дейност (КАУ). Спомагателните дейности, обикновено, произвеждат продукти, които обичайно се намират като входящи ресурси за почти всеки вид производствена дейност, както малка, така и голяма.

Спомагателните дейности могат да бъдат например, услуги за покупки, продажби, маркетинг, счетоводство, обработка на данни, транспорт, складиране, поддръжка, почистване и охрана. Предприятията могат да имат избор между това да се ангажират със спомагателни дейности или да закупят подобни услуги на пазара от производители на специализирани услуги.

Формирането на собствен капитал не се счита за спомагателна дейност.

3.13. Спомагателните дейности се третират като неразделни части на главните или второстепенните дейности, с които са свързани. В резултат на това:

- а) продукцията на дадена спомагателна дейност не се признава изрично и не се отчита отделно. От това следва, че използването на тази продукция също не се отчита;

б) всички ресурси, потребени от дадена спомагателна дейност - материали, труд, разходван основен капитал, и пр. се третират като ресурси, вложени в главната или второстепенна дейност, която се обезпечава от тях.

ПРОДУКЦИЯ (P.1)

3.14. *Дефиниция:* Продукцията се състои от всички продукти, създадени през отчетния период.

Конкретните случаи, които са обхванати са:

- а) Стоките и услугите, които една местна единица по видове дейности (КАУ) предоставя на друга местна единица (КАУ), принадлежаща към същата институционална единица;
- б) Стоките, които са произведени от дадена местна единица по видове дейности (КАУ) и остават в материалните запаси до края на периода, в който са произведени, каквото и да тяхното по-нататъшно използване.

Стоките или услугите, обаче, които са произведени и потребени в рамките на същия отчетен период и в рамките на същата местна единица по видове дейност (КАУ), не се идентифицират отделно. Затова, те не се отчитат като част от продукцията или междинното потребление на тази местна единица по видове дейности (КАУ).

3.15. Когато дадена институционална дейност съдържа повече от една местна единица по видове дейност (КАУ), продукцията на институционалната единица е сбора от продукциите на нейните съставни местни единици по видове дейност (КАУ), включени в продуктите, доставени между съставните местни единици по видове дейност (КАУ).

3.16. В ESA са разграничени три вида продукция:

- а) Пазарна продукция (P.11);
- б) Продукция, произведена за крайно собствено използване (P.12);
- в) Друга, непазарна продукция (P.13).

Това разграничаване се прилага също за местните единици по видове дейност (КАУ):

- а) Пазарни производители;
- б) Производители за собствено крайно използване;
- в) Други непазарни производители.

Разграничаването между пазарно използване, собствено крайно използване и друго непазарно използване е фундаментално, защото то определя принципите за оценка, които трябва да бъдат прилагани за продукцията: пазарната продукция, продукцията, произведена за собствено крайно използване и общата продукция на пазарните производители и производителите за собствено крайно използване се оценява по

базисни цени, а общата продукция на други непазарни производители (местни единици по видове дейност (КАУ)) се оценяват на базата на разходите. Общата продукция на дадена институционална единица се оценява като сумата от общите продукции на нейните местни единици по видове дейност (КАУ) и следователно зависи от разликата между пазарното използване, собственото крайно използване и другото непазарно използване (вж. параграфи от 3.54 до 3.56). Освен това, разграничаването се използва също за класифициране на институционалните единици по сектори (вж. параграфи от 3.27 до 3.37).

Разграниченията се дефинират отгоре надолу, тоест най-напред се определя разграничението за институционалните единици, след това за местните единици по видове дейност (КАУ) и тогава за тяхната продукция. В резултат, точното значение на разграничаването на продуктово равнище (т.е. дефиницията на концепциите за пазарна продукция, продукция за собствено крайно използване и друга непазарна продукция) може да бъде разбрано само като се разгледат характеристиките на институционалната единица и местните единици по видове дейност (КАУ), които произвеждат тази продукция.

След общите дефиниции на трите вида продукция и на трите вида производители (вж. параграфи от 3.17 до 3.26), разграничението между пазарни, за собствено крайно използване и непазарни се представя отгоре надолу.

3.17. *Дефиниция:* Пазарната продукция се състои от продукцията, която се продава на пазара (вж. параграф 3.18) или е предназначена за продажба на пазара.

3.18. Пазарната продукция обхваща:

- а) продукти, продавани на икономически значими цени;
- б) продукти, разменяни на бартерна основа;
- в) продукти, използвани за плащания в натура (включително за компенсация на наети лица и смесен доход в натура);
- г) продукти, доставяни от една местна единица по видове дейност (КАУ) на друга в рамките на една и съща институционална единица, за да бъдат използвани като междинни ресурси или за крайно използване;
- д) продукти, добавяни към материалните запаси от готова продукция и незавършено производство, предназначени за едно или друго използване от посочените по-горе (включително естествен прираст на животински и растителни продукти и незавършени сгради, чийто купувач не е известен).

3.19. *Дефиниция:* В Европейската система от сметки ESA икономически значимата цена на даден продукт се дефинира отчасти във връзка с институционалната единица и местната единица по видове дейност (КАУ), която е произвела продукцията (вж. параграфи от 3.27 до 3.40). Например, по конвенция, цялата продукция на неинкорпорирани предприятия, притежавани от домакинства, която е продадена на други институционални единици, е продадена на икономически значими цени, т.е. трябва да се разглежда като пазарна продукция. За продукцията на някои други

институционални единици, продукцията се продава само на икономически значими цени само когато повече от 50% от производствените разходи се покриват от продажбите.

3.20. *Дефиниция:* Продукцията, произведена за собствено крайно използване се състои от стоки или услуги, които се задържат или за крайно потребление от същата институционална единица или за формирането на брутен основен капитал от същата институционална единица.

3.21. Продуктите, задържани за собствено крайно потребление могат да бъдат произвеждани само от сектор "Домакинства". Типични примери са:

- а) селскостопански продукти, задържани от селскостопански производители;
- б) жилищни услуги, предоставяни от обитатели на жилища, които са техни собственици;
- в) домакински услуги, предоставяни от нает платен персонал.

3.22. Продуктите, използвани за собствено формиране на брутен собствен капитал, могат да бъдат произведени от всеки сектор. Примерите са както следва:

- а) Специални механизирани инструменти, произведени от инженерни предприятия;
- б) Жилища, или разширения на жилища, произведени от домакинствата;
- в) строителство за собствена сметка, включително комунално строителство, предприето от групи от домакинства.

3.23. *Дефиниция:* Другата непазарна продукция обхваща продукция, която се предоставя безплатно или на цени, които не са икономически значими, на други единици.

3.24. *Дефиниция:* Пазарните производители са местните единици по видове дейност (КАУ) или институционалните единици, главната част на чиято продукция е пазарна продукция.

Трябва да се отбележи, че ако дадена местна единица по видове дейност (КАУ) или институционална единица е пазарен производител, нейната главна продукция, е по дефиниция, пазарна продукция, тъй като концепцията за пазарната продукция се дефинира след като е приложено разграничението за пазарно използване, за собствено крайно използване и за друго непазарно използване към местните единици по видове дейност (КАУ) и институционалната единица, които са произвели тази продукция.

3.25. *Дефиниция:* Производителите за собствено крайно използване са местни единици по видове дейност (КАУ) или институционални единици, главната част на чиято продукция е за собствено крайно използване в рамките на същата институционална единица.

3.26. *Дефиниция:* Другите непазарни производители са местни единици по видове дейност (KAU) или институционални единици, чиято главна част от продукцията се предоставя безплатно или на цени, които не са икономически значими.

Институционални единици: разграничение между пазарни, за собствено използване и непазарни

3.27. За институционалните единици като производители, разграничението между пазарно използване, за собствено крайно използване и за друго непазарно използване е обобщено в Таблица 3.1. Показани са също изводите за класификацията по сектори.

Таблица 3.1 Разграничение между пазарни производители, производители за собствено крайно използване и други непазарни производители за институционални единици

Вид на институционалната единица				Класификация	
Частни или публични?		NPI (институции с идеална цел) или не?	Продажби, покриващи повече от 50% от производствените разходи	Вид производител	Сектор(и)
1. Частни производители	1.1. Неинкорпорирани предприятия, притежавани от домакинства (изключващи квази-корпоративни предприятия, притежавани от домакинства)			1.1.= Пазарно използване или за собствено крайно използване	Домакинства
	1.2. Други частни производители (включващи квази-корпоративни предприятия, притежавани от домакинства)	1.2.1. Частни NPI	1.2.1.1 да 1.2.1.2 не	1.2.1.1.= пазарно 1.2.1.2.= друго непазарно	Корпорации NPISH
		1.2.2. Други частни производители, които не са NPI		2.1. да 2.2. не	1.2.2.= пазарно 2.1. = пазарно 2.2. Друго непазарно
2. Публични производители					

Таблицата показва, че за да се определи дали дадена институционална единица трябва да бъде класифицирана като пазарен производител, като производител за собствено използване или друг непазарен производител, трябва да бъдат направени няколко последователни разграничения.

3.28. Първото разграничение е това между частни и публични производители. Публичен производител е производителят, който е контролиран от държавното управление. В случая на институциите с идеална цел (NPI), публичен производител е институция с идеална цел, която е контролирана и главно финансирана от държавното управление. Всички други производители са частни производители. Контролът се дефинира като възможността за определяне на генералната (корпоративната) политика или програма на дадена институционална единица чрез назначаването на подходящи директори или управители, ако е необходимо. Притежаването на повече от половината

акции на дадена корпорация е достатъчно, но не необходимо условия за контрол (вж. параграф 2.26).

3.29. Както се вижда от таблица 3.1., частните производители се намират във всички сектори, освен в сектор "Държавно управление". За разлика от тях, публичните производители са намират само в сектора на корпорациите (нефинансови корпорации и финансови корпорации) и в сектор "Държавно управление".

3.30. Неинкорпорираните предприятия, притежавани от домакинства са специална категория частни производители. Те са винаги пазарни производители или производители за собствено крайно използване. Последното е налице в случай на представянето на услуги чрез жилища, собственост на обитателите им и производството на стоки за собствена сметка. Всички неинкорпорираните предприятия, собственост на домакинства, се класифицират в сектор "Домакинства". Трябва да се направи изключение само за квази-корпоративните предприятия, собственост на домакинства. Те са пазарни производители и се класифицират в секторите на нефинансовите и финансовите корпорации.

3.31. За другите частни производител, трябва да се направи разграничение между частните институции с идеална цел и другите частни производители.

Дефиниция: Дадена институция с идеална цел (NPI) се дефинира като юридическа или социална организация, създадена за целите на производството на стоки и услуги, чийто статут не им позволява да бъдат източник на доход, печалба или други финансови облаги за единиците, които ги създават, контролират или финансират. На практика, производствените им дейности имат за цел да формират или излишъци или дефицити, но всякакви излишъци, които те могат да създадат, не могат да бъдат присвоени от други институционални единици.

Всички други частни производители, които не са институции с идеална цел (NPI) са пазарни производители. Те се класифицират към секторите на нефинансовите и финансовите корпорации.

3.32. За да се определи вида на производителя и на сектора за частните институции с идеална цел, трябва да се приложи критерия за 50-те процента:

- а) Ако повече от 50% от производствените разходи се покриват от продажби, институционалната единица е пазарен производител и се класифицира в секторите на нефинансовите и финансовите корпорации;
- б) Ако по-малко от 50% от производствените разходи се покриват от продажби, институционалната единица е друг непазарен производител и се класифицира в сектора "Институции с идеална цел, обслужващи домакинства" (NPISH). Но другите непазарни институции с идеална цел (NPI), които се контролират и финансират главно от държавното управление се класифицират в сектора "Държавно управление".

3.33. При разграничаването на пазарните от непазарните производители чрез критерия за 50%, продажбите и производствените разходи се дефинират както следва:

а) Продажбите покриват продажби, изключващи данъците върху продуктите, но включващи всички плащания, направени от държавното управление или от институциите на Европейския съюз и предоставени безвъзмездно на всеки вид производител за този вид дейност, т.е. всички плащания, свързани с обема или стойността на продукцията са включени, но плащанията, предназначени за покриване на общия дефицит са изключени.

Тази дефиниция за продажбите съответства на тази за продукцията по базисни цени, с изключение на това, че:

1) продукцията по базисни цени се дефинира само след като е било решено дали продукцията е пазарна или друга непазарна: при оценяването на пазарната продукция се използват само продажбите; другата непазарна продукция се оценява по себестойност;

2) плащанията, извършени от държавното управление за покриването на общия дефицит на публични корпорации и квази-корпорации са други субсидии или част тях, за продукти, както е дефинирано в параграф 4.35.в. В резултат на това, пазарната продукция по базисни цени включва също плащанията, направени от държавното управление за покриване на общия дефицит;

б) производствените разходи са сумата от междинното потребление, компенсациите на наетите лица, разходването на основен капитал и други данъци върху производството. За този критерий, другите субсидии за производството не се приспадат. За да се осигури съответствието на концепциите за продажбите и производствените разходи при прилагането на критерия за 50%, производствените разходи трябва да изключват всички разходи, направени за формирането на капитал за собствена сметка.

Критерият за 50 % трябва да се прилага чрез разглеждането на една поредица от години: само ако критерият е приложим за няколко години или е приложим за настоящата година и се очаква да е приложим за близкото бъдеще, той трябва да бъде прилаган стриктно. Незначителните отклонения в размера на продажбите в различните години не налагат прекласификация на институционалните единици (и техните местни единици по видове дейност KAU и продукцията).

3.34. Продажбите могат да се състоят от различни елементи. Например, в случай на услуги за здравно обслужване, предоставени от болница, продажбите могат да отговарят на:

а) Покупките на работодателите трябва да се отчитат като доход в натура, изплащан на наетите от тях лица и разход за крайно потребление на тези наети лица;

б) покупки от частни застрахователни компании;

в) покупки от социалноосигурителни фондове и държавното управление трябва да бъдат класифицирани като социалноосигурителни плащания в натура;

г) покупки от домакинствата без възстановяване на разхода (разход за крайно потребление).

Само получените други субсидии за производството и получените дарения (например, от благотворителна дейност) не се третираат като продажби.

Подобно, продажбата на транспортни услуги от дадено предприятие може да съответства на междинно потребление на производители, доход в натура, предоставян от работодатели, социалноосигурителни плащания в натура, предоставяни от държавата и покупки на домакинствата без възстановяване на разхода (рамбурсиране).

3.35. Частните институции с идеална цел, обслужващи фирми са специален случай. Обикновено, те се финансират с подписки или вноски на въпросната група от фирми. Вноските се третираат не като трансфери, а като плащания за предоставени услуги, т.е. продажби. Тези институции с идеална цел, следователно са пазарни производители и се класифицират в секторите на нефинансовите и финансовите корпорации.

3.36. При прилагането на критерия за 50 % за продажбите и производствените разходи на частните или публичните институции с идеална цел (NPI), включването в продажбите на всички плащания, свързани с обема на продукцията може в някои случаи да бъде подвеждащо. Това може да важи, например, за финансирането на продукцията на частни или държавни училища: плащанията на държавното управление могат да бъдат свързани с броя на учениците, но могат да подлежат на договаряне с държавното управление. В такъв случай, тези плащания не трябва да бъдат разглеждани като продажби, макар, че те имат явна връзка с обема на продукцията, например с броя на учениците. Това означава, че училище, което е финансирано главно с такива плащания, е друг непазарен производител. Когато училището е публичен производител, т.е. когато то се финансира и контролира главно от държавата, то трябва да бъде класифицирано в сектора "Държавно управление". Когато училището е частен друг непазарен производител, то трябва да бъде класифицирано в сектор "Институции с идеална цел, обслужващи домакинствата" (NPISHs).

3.37. Публичните производители могат да бъдат пазарни производители или други непазарни производители. Ако критерият за 50 % определи, че институционалната единица трябва да се разглежда като пазарен производител, тя се класифицира в секторите на нефинансовите и финансовите корпорации. Критерият за 50 % определя също кога дадена държавна единица трябва да бъде третирана като квази-корпорация, притежавана от държавата: само когато отговаря на критерия за 50 %, трябва да бъде създавана квази-корпорация. Затова, разграничението между институциите с идеална цел и другите производители не е подходящо за класифицирането на публичните производители.

Местни единици по видове дейност (KAU) и тяхната продукция: разликата между пазарни, за собствено крайно използване и други непазарни

3.38. След като сме приложили разграничението между пазарното използване, собственото крайно използване и другото непазарно използване за институционалните единици като производители, разграничението може да бъде приложено за местните единици по видове дейност (KAU) и тяхната продукция. Това взаимоотношение е показано в Таблица 3.2.

Таблица 3.2 - Институционални единици, местни единици по видове дейност (КАУ) и продукцията им и разграничението между пазарно използване, собствено крайно използване и друго непазарно използване

Институционна единица	Главна местна	Второстепенни местни КАУ	Главна продукция на главната местна КАУ	Второстепенна продукция на главната местна КАУ	Главна продукция на Второстепенна местна КАУ	Второстепенна продукция на Второстепенна местна КАУ
Пазарен производител	Пазарен производител	Пазарен производител Производител за собствено крайно използване	Пазарна продукция	Пазарна продукция Продукция за собствено крайно използване	Пазарна продукция Продукция за собствено използване	Пазарна продукция Продукция за собствено крайно използване Пазарна продукция
Производител за собствено крайно използване	Производител за собствено крайно използване		Продукт за собствено крайно използване	Пазарен продукт		
Други непазарни производители	Други непазарни производители	Пазарен производител Други непазарни производители	Друга непазарна продукция	Пазарна продукция Продукция за собствено крайно използване Друга непазарна продукция	Пазарна продукция Друг непазарен продукт	Пазарна продукция Продукция за собствено крайно използване Пазарна продукция Продукция за собствено крайно използване Друга непазарна продукция

3.39. За институционалните единици, квалифициращи се като пазарни производители, главната местна единица по видове дейности (КАУ), е разбира се, също пазарен производител. Второстепенната местна единица по видове дейност може да бъде пазарен производител, но също и производител за собствено използване. По конвенция, обаче, второстепенната местна единица по видове дейност не може да бъде друг непазарен производител. Това означава, че всички (второстепенни) местни единици по видове дейности в секторите на нефинансовите корпорации и финансовите корпорации са пазарни производители или производители за собствено използване.

3.40. За институционалните единици, които са други непазарни производители, главната местна единица по видове дейности (KAU) ще бъде също друг непазарен производител. Второстепенните местни единици по видове дейности могат да бъдат пазарни производители или други непазарни производители. Това означава, че секторите "Държавно управление" и "Институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISH)" могат да обхващат някои (второстепенни) местни единици по видове дейност, които са пазарни производители (макар, че всички институционални единици в тези сектори са други непазарни производители). За да се определи дали второстепенните местни единици по видове дейности са пазарни или други непазарни производители, трябва да се приложи критерия за 50 %.

3.41. След като сме приложили разграничението за пазарни, за собствено използване и други непазарни институционални единици и техните местни единици по видове дейност, трябва да се направи разграничение между продуктите на местните единици по видове дейност (KAU). Това взаимоотношение е показано в Таблица 3.3.

Таблица 3.3. Разграничение на пазарни, за своя крайна употреба и непазарни за местни KAU и тяхната продукция

	Пазарни производители	Производители за собствено крайно използване	Други непазарни производители	Общо
Пазарна продукция	X	x	x	Общо пазарна продукция
Продукция за собствено крайно използване	x	X	x	Общо продукция за собствено крайно използване
Друга непазарна продукция	0	0	X	Общо друга непазарна продукция
Общо	Общо продукция на пазарни производители	Общо продукция на производители за собствено крайно използване	Обща продукция на други непазарни производители	Общо продукция

X=голяма продукция; x=малка продукция; 0=няма продукция (по конвенция)

3.42. По конвенция, местните единици по видове дейност (KAU) като пазарни производители и като производители за собствено крайно използване не могат да предлагат друга непазарна продукция. Така, тяхната продукция се отчита само като пазарна продукция или продукция за собствено крайно използване и се оценява съответно така (вж. параграфи от 3.46 до 3.52).

3.43. Местните единици по видове дейност (KAU), като други непазарни производители могат да предлагат като вторична продукция, пазарна продукция и продукция за собствено крайно използване. Продукцията за собствено крайно използване се състои от формиране на капитал за собствена сметка. Наличието на пазарна продукция трябва, по принцип, да се определя чрез прилагането към отделните продукти на критерия за 50 %: пазарната продукция е продукция, която се продава най-малко на 50 % от нейните производствени разходи. Такъв може да бъде случая, например, когато държавните болници искат заплащане на икономически значими цени за някои от техните услуги. Други примери са продажбите на репродукции от държавните музеи и продажбата на прогнози за времето от метеорологическите институти.

3.44. За статистически цели, може да бъде трудно да се направи ясно разграничение между различните продукти на местните единици по видове дейност (КАУ) на държавните институции и институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISH). Освен това, нещо повече, това е вярно за производствените разходи по отношение на различните продукти. В този случай, едно просто решение е да се третира всички приходи на другите непазарни производители от тяхната второстепенна дейност/и като приходи за един вид пазарна продукция. Това важи, например за приходите на музеите от продажба на постери и картички⁽¹⁾.

3.45. Другите непазарни производители могат също да имат приходи от продажба на тяхна друга непазарна продукция на цени, които не са икономически значими например, приходите на музея от входни билети. Тези приходи се отнасят до друга непазарна продукция. Обаче, ако двата вида приходи (приходи от билети и тези от продажбата на постери и картички) е трудно да бъдат разграничени, те всички могат да бъдат третирани или като приходи за пазарна продукция или приходи от друга непазарна продукция. Изборът между тези две алтернативни регистрации трябва да зависи от приетата относителна важност на двата вида приходи (от билети в сравнение с тези от продажба на постери и картички).

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ И ОЦЕНКА НА ПРОДУКЦИЯТА

3.46. Продукцията се отчита и оценява, когато се формира от производствения процес.

3.47. Цялата продукция се оценява по базисни цени, но специални конвенции се прилагат за:

- а) оценката на друга непазарна продукция;
- б) оценката на общата продукция на други непазарни производителни (местни единици по видове дейност (КАУ));
- в) оценката на общата продукция на институционална единица, чиято местна единица по вид дейност (КАУ) е друг непазарен производител. (вж. параграфи от 3.53 до 3.56).

3.48. *Дефиниция:* Базисната цена е цената, получавана от производителите от купувача за единица стока или услуга, произведена като продукция, минус всякакъв данък, дължим върху тази единица, в резултат от нейното производство или продажба (т.е. данъци върху продуктите), плюс всяка субсидия, получавана за тази единица в резултат на нейното производство или продажба (т.е. субсидии за продуктите). Тя не включва всякакви транспортни разходи, фактурирани отделно от производителя. Тя включва всякакви транспортни надбавки, начислявани от производителя по същата фактура, даже и когато са включени като отделна позиция по фактурата.

3.49. Продукцията за собствено крайно използване (P.12) трябва да се оценява по базисните цени на подобни продукти, продавани на пазара; в резултат, за такава

¹ Макар, че тези приход може да не са достатъчни да покриват 50% от всички разходи на магазина на музея, напр., тук се включва също и компенсацията на служителите на магазина на музея.

продукцията може да се получи чист оперативен излишък или смесен доход. Това важи също за услугите по отношение на жилища, обитавани от собствениците им (вж. параграф 3.64). Обаче, обикновено, ще бъде необходимо да се оцени продукцията на строителството за собствена сметка по разходите за производството.

3.50. Допълненията към незавършеното производство се оценяват пропорционално на приблизителната текуща базисна цена на готовата продукция.

3.51. Ако стойността на продукцията, третирана като незавършено производство трябва предварително да се определи приблизително, тя трябва да се базира на действително направените разходи, плюс надбавка за приблизителния оперативен излишък или за приблизителния смесен доход. Впоследствие, приблизителните оценки трябва да бъдат заменени с тези, получени посредством разпределянето на действителната стойност (когато стане известна) на готовата продукция. Последната представлява сумата на:

- а) готовата продадена или разменена на базата на бартер продукция;
- б) вписванията на готовата продукция в материалните запаси, минус тегленията;
- в) готовата продукция за собствено крайно използване.

3.52. За сгради и конструкции, придобити като незавършено строителство, стойността се оценява на базата на разходите към съответната дата, включително надбавка за оперативния излишък или смесения доход. Тази надбавка се получава, когато стойността може да бъде приблизително оценена на базата на цените на подобни сгради и конструкции. Сумите на междинните плащания могат да бъдат използвани за приблизително оценяване на стойностите на формирането на брутен основен капитал, предприето от купувача на всеки етап (приемайки, че няма авансови плащания или просрочия).

Ако строителството за собствена сметка на дадена конструкция все още не е завършено в рамките на един отчетен период, стойността на продукцията и съответното формиране на брутен основен капитал трябва да се оцени приблизително чрез прилагането на дроб, състояща се от общите разходи за производството, направени през съответния период към приблизителната текуща базисна цена. Ако не е възможно да се определи приблизително базисната цена на готовата конструкция, тя трябва да бъде оценена на базата на общите разходи за производството. Ако известна част или всичкият труд се предоставя безплатно, както може да бъде при комуналното строителство, извършвано от домакинства, приблизителната стойност на това, което би следвало да бъдат платено за труд, трябва да се включи в приблизителните общи производствени разходи, използвайки ставките за надниците за подобен вид труд в околността или региона.

3.53. Общата продукция на други непазарни производители (местни единици по видове дейност (КАУ), трябва да се оценява на базата на общите разходи за производство, т.е. сумата от:

- а) междинното потребление (P.2);
- б) компенсацията на наетите лица (D.1)

в) потребление на основен капитал (К.1);

г) други данъци върху производството (D.29), минус други субсидии за производството (D.39).

Другите субсидии за производството трябва да бъдат извадени. Трябва, обаче, да се разбере, че другите субсидии върху производството за други непазарни производители, често ще отсъстват на практика, или ще става дума за много малки суми (вж. параграф 4.36).

По конвенция, лихвените плащания не се включват като разходи на непазарното производство (макар, че в някои случаи те могат да бъдат разглеждани като главни разходи за производството, например в случая на корпорациите за жилищно строителство). Разходите за другото непазарно производство също не включват условната стойност на наема за притежаваните и използвани нежилищни сгради в друго непазарно производство.

3.54. Общата продукция на дадена институционална единица е сумата от общата продукция на нейните съставни местни единици по видове дейност (КАУ). Това важи също за институционални единици, които са други непазарни производители.

3.55. При отсъствието на второстепенна пазарна продукция на други непазарни производители (местни единици по видове дейност (КАУ), другата непазарна продукция трябва да бъде оценява по производствените разходи. В случая на второстепенна пазарна продукция на други непазарни производители, другата непазарна продукция се оценява като остатъчна позиция, т.е. като разликата между общите разходи за производството на другия непазарен производител, минус техните приходи от пазарна продукция.

3.56. По принцип, пазарната продукция на други непазарни производители трябва да се оценява по базисни цени. Обаче, дори когато друга непазарна местна единица по видове дейност (КАУ) може да има постъпления от продажби, нейната обща продукция, обхващаща както пазарната, така и другата непазарна продукция (и евентуално и продукцията за собствено крайно използване) пак ще се оценява по производствените разходи. Стойността на нейната пазарна продукция се получава от постъпленията ѝ от продажби на пазарни продукти, стойността на другата ѝ непазарна продукция, получена на остатъчен принцип като разликата между стойностите на общата ѝ продукция, от една страна и нейната пазарна продукция и продукцията ѝ за собствено крайно използване, от друга страна. Стойността на нейните постъпления от продажбите на други непазарни стоки или услуги по цени, които не са икономически значими, остават като част от стойността на нейната друга непазарна продукция.

3.57. За някои конкретни видове продукция, моментите на отчитане и оценка на продукцията подлежат на следните пояснения и изключения, дадени по реда на разделите на класификация на продуктите по дейности (CРА).

3.58. А. *Продукти на селското стопанство, лова и горското стопанство;*
В. *Рибно стопанство*

Продукцията от селскостопански продукти трябва да се отчита като такава, която се произвежда през целия период на производството (а не просто, когато се прибира реколтата или когато се колят животните).

Отглеждането на култури, дървостоят и запасите от риба или животни, отглеждани за храна, трябва да се третира като материални запаси от незавършено производство и преобразувано в материални запаси от готови продукти, когато процесът е завършен.

3.59. *D. Произведени продукти;*
F. Строителни работи.

Когато се договаря договор за продажба преди строителството на дадена сграда или друга конструкция, което ще продължи през няколко отчетни периода, продукцията, произведена през всеки период се третира като продадена на купувача в края на периода, т.е. във формирането на основния капитал на купувача, а не в незавършеното строителство в строителния отрасъл. Всъщност, произведената продукция се третира като продадена на купувача на етапи, като последният встъпва в правно владение на продукцията. Когато договорът изисква междинни плащания, стойността на продукцията може често да бъде определена приблизително чрез стойността на междинните плащания, извършвани за всеки период. При отсъствието на договор за продажба, обаче, непълната продукция, произведена през всеки период се отчита като незавършено производство.

3.60. *G. Услуги за търговия на едро и търговия на дребно; услуги за ремонт на автомобили, мотоциклети и лични и домакински стоки*

Продукцията на услугите на търговията на едро и търговията на дребно се измерват с търговските надбавки, реализирани за стоките, купувани за препродажба.

Дефиниция: Търговският марж е разликата между действителната или условната цена, реализирана от стока, закупена за препродажба и цената, която ще трябва да бъде платена от дистрибутора за да възстанови стоката по времето, когато е продадена или другояче разпоредено с нея.

По конвенция, печалбите и загубите от държане не се включват в търговския марж. На практика, обаче, източниците на данни може да не позволят разделянето на всички печалби и загуби от държане.

3.61. *H. Хотелски и ресторантьорски услуги*

Стойността на продукцията на услугите на хотели, ресторанти и кафенета включва стойността на консумираните храна, напитки и др.

3.62. *I. Транспортни услуги, услуги за съхранение и комуникации*

Продукцията на транспортните услуги се измерва със стойността на сумите, които се получават за транспорт на стоки или хора. Транспорт за собствено използване в рамките на местна единица по видове дейност (КАУ) се счита за спомагателна дейност и не се идентифицира и отчита отделно.

Продукцията на услугите за съхранение се измерва като стойността на допълнение към незавършеното производство, или като допълнителна продукция в смисъл на транспортиране за период от време (например съхранение от името на други местни единици по видове дейност (КАУ) или физическа промяна (например, в случая на отлежаването на вино).

Продукцията на услугите на агенцията за пътуване се измерва като стойност на таксите за услуги на агенциите (такси или комисионни), а не по пълните разходи на агенцията, направени от пътуващите. Последната, може, например също да включи разходите за транспорт на трети страни.

Продукцията на услугите на туроператорите се измерва с пълните разходи на туроператора, направени от пътуващите

Разликата между услугите на агенцията за пътуване и услугите на туроператорите, е че услугите на агенцията за пътуване обхващат само посредничеството от името на пътуващия, а туроператорските услуги създават нов продукт, т.е. организира се екскурзия, на която цените на различните ѝ компоненти (например, пътни, хотелски и развлечения) не се разпознават като такива за пътуващия.

3.63. J. Услуги за финансово посредничество (тук се включват застрахователните услуги и услугите на пенсионните фондове)

Продукцията на финансовото посредничество, за което не се вземат изрични такси, се измерва, по конвенция, като общия доход от собственост, получен от единиците, предоставящи услугите минус общите им лихвени плащания, изключвайки стойността на всеки доход, получен от инвестиции на техни собствени средства (като такъв доход не е в резултат на финансово посредничество) и в случая на второстепенни застрахователни дейности чрез застрахователен посредник, изключвайки дохода от инвестиране на застрахователни технически резерви. Печалбите и загубите от държане трябва да бъдат пренебрегнати при измерването на тази продукция, защото през цялата система, печалбите от държане не се отчитат в сметка "Производство", а в отделна сметка (други промени по активната сметка). Това важи също за печалбите от държането на валута и ценни книжа от професионални дилъри (макар, че техните печалби от държане могат, по принцип, да бъдат положителни и да се разглеждат от самите дилъри като част от нормалните им приходи). Обаче, търговските надбавки за валутата и ценните книжа (т.е. обичайните разлики между цените на купувача за дилъра и цената на купувача за купувача) трябва да бъдат включени в продукцията, както за търговците на едро и дребно. Аналогично, може също да има проблеми с данни при разграничаването на такива търговски надбавки от печалбите от държане; същите трябва да бъдат преодоляни по най-добрия възможен начин.

Продукцията на услугите за финансово посредничество, предоставяни от централните банки трябва да бъдат измерени по същия начин, както тези, предоставяни от други финансови посредници.

Дейността на заемодателите, които отпускат в заем само свои средства не се третира като предоставяне на услуги.

Финансовите посредници могат също да предоставят различни финансови услуги и бизнес услуги, за които изрично се събират такси и комисионни. Уместни са примерите с обмяната на валута и консултиране за инвестиции, покупката на недвижими имоти и данъчното консултиране. Продукцията на такива услуги се оценява на базата на събираните такси и комисионни.

Продукцията на застрахователните услуги (такса за услуга) се измерва като:

Общите спечелени действителни премии

Плюс общите допълнителни премии (равни на дохода от инвестирането на застрахователните технически резерви)

Минус общо дължимите искове за обезщетение

Минус изменението в актюерните резерви и резервите за застраховка с печалби.

Печалбите и загубите от държане трябва да бъдат пренебрегнати при измерването на продукцията на застрахователните услуги: те не трябва да се разглеждат като доход от инвестиране на застрахователните технически резерви и те не трябва да се разглеждат като изменения в актюерните резерви и в резервите за застраховка с печалби.

Обърнете внимание, че техническите резерви могат да бъдат инвестирани във второстепенни дейности на застрахователната компания, напр. в отдаване под наем на жилища и офиси. В този случай, чистият оперативен излишък за тези второстепенни дейности е доход от инвестиране на застрахователни технически резерви.

Подобно, продукцията на услугите на пенсионните фондове се измерва като:

Общо действителни пенсионни вноски

Плюс общите допълнителните вноски (равни на дохода от инвестиране на техническите резерви на пенсионните фондове)

Минус дължимите пенсионно-осигурителни плащания

Минус изменението в актюерните резерви.

3.64. К. Услуги за недвижими имоти, отдаване под наем и бизнес услуги

Продукцията на услугите на жилищата, обитавани от техните собственици трябва да се оценява по приблизителната стойност на наема, който даден наемател би платил за същото жилище, като се вземат предвид такива фактори като местоположението, благоустройството на квартала, и пр., както и размера и качеството на самото жилище. За гаражи, разположени отделно от жилищата, които се използват от собственика за целите на крайното потребление във връзка с използването на жилището, се прави подобна условна оценка. Не трябва да се прави условна оценка за гаражи, използвани от техния частен собственик само за целите на паркирането в близост до работното място. Стойността на наема на жилищата в чужбина, обитавани от собствениците им, например ваканционни жилища, не трябва да се отчитат като част от местното производство, а като внос на услуги и съответният чист оперативен излишък - като

главен доход, получен от останалия свят. За жилищата, обитавани от техните собственици, които са собственост на нерезиденти, трябва да бъдат направени аналогичните вписвания. В случай на споделяне на апартаменти на базата на определен времеви график, част от таксата за услугата трябва да се отчита като такава.

Продукцията на услугите за недвижими имоти за нежилищни сгради се измерва чрез стойността на дължимите наеми.

Продукцията на услугите за оперативен лизинг (отдаване под наем на машини или оборудване и пр.) се измерва чрез стойността на наема, който наемателят плаща на наемодателя. Тя се разграничава ясно от финансовия лизинг, който представлява метод за финансиране на придобиването на дълготрайни активи, т.е. чрез отпускането на заем от наемодателя на наемателя. В случая на финансовия лизинг, наемите се състоят (главно) от погашения и лихвени плащания, а стойността на услугите е много малка в сравнение с общите суми на платените наеми (вж. Приложение II "Лизинг и покупка на изплащане на дълготрайни стоки").

Когато е възможно, дадена отделна местна единица по видове дейност (КАУ) трябва да бъде разграничена за изследователски и развойни дейности. Когато това не е възможно, всички изследователски и развойни дейности от значителен размер (в сравнение с главната дейност) трябва да бъдат отчитани като второстепенна дейност на местната единица по видове дейност (КАУ).

Продукцията на изследователските и развойни дейности се измерва както следва:

- а) Изследователските и развойни дейности на специализираните търговски изследователски лаборатории или институти се оценява по приходите от продажби, договори, комисионни, такси и пр. по обичайния начин;
- б) Продукцията на изследователските и развойни дейности за използване в рамките на едно и също предприятие трябва, по принцип, да бъде оценявана на базата на приблизителните базисни цени, които биха били платени, ако изследванията се извършваха на базата на търговско поддоговаряне. На практика, обаче, е вероятно същите да бъдат оценявани на базата на общите производствени разходи;
- в) Изследователските и развойни дейности на държавни единици, университети, нетърговски институти, и пр., представляват обикновено друго непазарно производство и затова те се оценяват на базата на разходите за производството. Приходите от продажбата на изследователски и развойни дейности на други непазарни производители на изследователски и развойни дейности трябва да се отчитат като приходи от второстепенна пазарна продукция.

Разходите за изследователски и развойни дейности трябва да се разграничават от образованието и обучението. Разходите за изследователски и развойни дейности не включват разходите за разработване на софтуер като главна или второстепенна дейност. Тяхното счетоводно третиране, обаче, е почти същото; единствената разлика е, че софтуерът се разглежда като възпроизводим нематериален актив и не се патентова.

3.65. L. Услуги на публичната администрация и отбраната, услуги за задължителното социално осигуряване

Услугите на публичната администрация и отбраната и услугите за задължителното социално осигуряване винаги се предоставят като други непазарни услуги и затова трябва да бъдат оценявани като такива.

3.65. *М. Образователни услуги;*
Н. Услуги на здравеопазването и социалните грижи

За услугите на образованието и за услугите за здравеопазването и социалните грижи може често да бъде необходимо да се очертаят точни граници между пазарните и другите непазарни производители и между тяхната пазарна и друга непазарна продукция. Например, за някои видове образование и медицинско лечение, от държавни институции могат да се събират номинални такси (или от други институции, поради специални субсидии), но за други видове образование и медицинско лечение, те могат да искат заплащане по търговски тарифи. Друг често срещан случай е, че един и същ вид услуга (например висше образование) се предоставя от една страна от държавата (или чрез нейното посредничество) и от търговски институти, от друга страна. Затова, често съществуват големи разлики между цените и качеството на услугите.

Услугите за образование и здравеопазване не включват изследователски и развойни дейности; услугите за здравеопазване не включват образованието в здравеопазването, например в университетските болници.

3.67. *О. Други комунални, социални и лични услуги*

Производството на книги, записи, филми, софтуер, магнитни ленти, дискове и пр. е двуетапен процес и се измерва като такъв:

1. Продукцията на изработването на оригинали (нематериален дълготраен актив) се измерва чрез цената, ако е продадена, или ако не е продадена - чрез базисната цена, платена за подобни оригинали, чрез производствените ѝ разходи или чрез скантираната стойност на бъдещите приходи, които се очакват от нейното използване в производство;
2. Собственикът на този актив може да го използва директно или за да произвежда копия в следващи периоди. Ако собственикът е лицензирал други производители за да използват оригинала в производство, таксите, комисионните, лицензното възнаграждение и пр., които той получава от лицензите са неговата продукция от услугите му. Обаче, продажбата на нематериалните активи представлява формиране на отрицателен основен капитал.

3.68. *Р. Частни домакинства с наети лица*

Продукцията на домакинските услуги, предоставени чрез наемането на платен персонал, по конвенция, се оценява на базата на компенсацията на платените наети лица; тук се включва всяка компенсация в натура, като например храна и квартира.

МЕЖДИННО ПОТРЕБЛЕНИЕ (P.2)

3.69. *Дефиниция:* Междинното потребление се състои от стойността на стоките и услугите, потребени като ресурси на процеса на производството, изключвайки активите, чието потребление се отчита като потребление на основен капитал. Стоките и услугите могат или да бъдат трансформирани или използвани от производствения процес.

3.70. Междинното потребление обхваща следните гранични случаи:

- а) Стойността на всички стоки и услуги, използвани като ресурси в спомагателни дейности. Обичайни примери са покупки, продажби, маркетинг, обработка на данни, транспорт, съхранение, поддръжка, охрана и пр. Тези стоки и услуги не се разграничават от тези потребени от главни (или второстепенни) дейности на дадена местна единица по видове дейност (КАУ);
- б) Стойността на стоките и услугите, които са получени от друга местна единица по видове дейност (КАУ) на същата институционална единица (само ако те отговарят на общата дефиниция в параграф 3.69.);
- в) разходите за използването на наети дълготрайни активи, например, оперативния лизинг на машини или автомобили;
- г) подписките или вноските или таксите, плащани на нестопанските бизнес асоциации;
- д) позиции, които не се третират като формиране на брутен капитал, като например:
 1. Дребни инструменти, които не са скъпи и се използват за сравнително прости операции, като например триони, чукове, отвертки и други ръчни инструменти; малки устройства, като джобни калкулатори. По конвенция, в Европейската система от сметки ESA, всички разходи за такива дълготрайни позиции, които не превишават 500 ЕКЮ (по цени от 1995 г.) на бройка (или, когато са закупени в големи количества - за общата сума на покупката), трябва да бъдат отчитани като междинно потребление;
 2. Обикновената, редовна поддръжка и ремонт на дълготрайни активи, използвани в производството;
 3. Военни оръжия за поразяване и оборудване необходимо за тяхното доставяне (но не леки оръжия или бронирани транспортни средства, придобивани от полицията и силите за сигурност, които се третират като формиране на брутен основен капитал);
 4. Услуги за изследователски и развойни работи, обучение на персонал, пазарни проучвания и други подобни дейности, закупени от външна агенция или предоставяни от местната единица по видове дейност (КАУ) на същата институционална единица.

е) плащания за използването на нематериални невъзпроизводими активи, като например патентовани активи, търговски марки и пр. (изключващи плащания за закупуването на такива вещни права: същите се третираат като придобиване на нематериални невъзпроизводими активи);

ж) разходи на служители, възстановени от работодателя им, за позиции, необходими за производството на работодателя, като например договорни задължения за закупуване на инструменти за собствена сметка или защитно облекло;

з) разходи на работодатели, които са както за тяхна полза, така и за такава на наетите лица, защото са необходими за производството на работодателя. Подходящи са следните примери:

1. възстановяване на разходите на наетите лица за пътуване, отделяне, отстраняване и представителни разходи, направени по време на изпълнението на техните задължения;

2. Предоставяне на удобства на работното място;
(по-подробен списък е даден в параграфите за компенсациите на наетите лица D.1);

и) таксите за застрахователни услуги, различни от застраховка "Живот", платени от местните единици по видове дейност (КАУ) (вж. също Приложение III "Застраховане"): за да се отчете само таксата за услугата като междинно потребление, заплатените премии трябва да бъдат сконтирани, например за изплатените искове за обезщетения и чистите изменения в актюерните резерви. Последните могат да бъдат разпределени за местните единици по видове дейност (КАУ) като част от платените премии;

й) само за цялата икономика: всички косвени измерени услуги за финансово посредничество (FISIM), предоставени от резидентни производители.

3.71. Междинното потребление изключва следното:

а) позициите, третирани като формиране на брутен капитал, като например:

1. Ценности;
2. Прочуване на полезни изкопаеми;
3. Големи подобрения, които значително излизат извън това, което се изисква просто да се поддържат дълготрайните активи в добро експлоатационно състояние, например, обновяване, реконструкция или разширяване;
4. Софтуер, закупен или произведен за собствена сметка;

б) разходи на работодатели, третирани като надници и заплати, изплащани в натура (вж. параграф 4.05);

в) използване от единици на пазарни производители или единици за производство за собствена сметка на колективни услуги, предоставени от държавни единици (третирани като разход за колективно потребление от държавата);

г) стоки или услуги, произведени и потребени в рамките на един и същ отчетен период и в рамките на една и съща местна единица по видове дейност (КАУ) (те също не се отчитат като продукция);

д) плащания за държавни лицензи и такси, които се третираат като данъци върху производството (вж. параграфи от 4.79 до 4.80).

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ И ОЦЕНКА НА МЕЖДИННОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ

3.72. Продуктите, използвани за междинно потребление трябва да се отчитат и оценяват по времето, когато те навлизат в процеса на производството. Те трябва да се оценяват по цени на купувача за подобни стоки и услуги по това време.

3.73. На практика, единиците на производителите обикновено не отчитат директно действителното използване на стоките в производството. Те отчитат покупките, предназначени да бъдат използвани като ресурси и измененията в количествата на подобни стоки, държани в материалните запаси. Затова, междинното потребление трябва да бъде оценявано приблизително чрез изваждането на измененията в материалните запаси от покупките (вж. параграфи от 3.120 до 3.124 за правилната оценка на последните).

КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (P.3, P.4)

3.74. Използват се две концепции за крайно потребление:

- а) Разходи за крайно потребление (P.3);
- б) Действително крайно потребление (P.4)

Концепцията за разходите за крайно потребление е концепция, която се отнася за разходите на даден сектор за потреблението на стоки и услуги. За разлика от тях, действителното крайно потребление се отнася до неговото придобиване на стоки и услуги за потребление. Разликата между тези концепции се намира в третирането на определени стоки и услуги, финансирани от държавата или от институции с идеална, обслужващи домакинства (NPISH), но доставени на домакинствата като социални трансфери в натура.

РАЗХОДИ ЗА КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (P.3)

3.75. *Дефиниция:* Разходите за крайно потребление се състои от разходи, направени от резидентни институционални единици за стоки или услуги, които се използват за пряко задоволяване на индивидуални нужди или желания или колективни нужди на членовете на общността. Разходите за крайно потребление могат да се правят на територията на страната или в чужбина.

3.76. Разходите за крайно потребление на домакинствата включват следните гранични случаи:

- а) услуги за жилища, обитавани от собствениците им;

б) доход в натура, като например:

1. стоки и услуги, получени като доход в натура от наетите лица;
2. стоки или услуги, произведени като продукция на неинкорпорирани предприятия, собственост на домакинствата, които се задържат за потребление от членовете на домакинството. Примери за това са храна и други селскостопански стоки, жилищни услуги на обитатели-собственици на жилища и домакински услуги, предоставяни чрез наемането на платен персонал (прислуга, готвачи, градинари, шофьори и пр.);

в) позиции, които не се третираат като междинно потребление, като например:

1. материали за дребни ремонти и вътрешно боядисване на жилищата, които обикновено се извършват от наемателите, а така също и от собствениците;
2. материали за ремонти и поддръжка на дълготрайни стоки за потребление, включително автомобили;

г) позиции, които не се третираат като формиране на капитал, в частност дълготрайни стоки за потребление, които продължават да изпълняват функцията си в продължение на няколко отчетни периода; тук се включва прехвърлянето на собствеността върху някои дълготрайни стоки от едно предприятие на дадено домакинство (вж. сделки със съществуващи стоки, параграф 3.148);

д) пряко начислявани финансови услуги;

е) застрахователни услуги по сумата на косвено заплащани услуги (вж. параграф 3.63);

ж) услуги на пенсионни фондове по сумата на косвено заплащани услуги (вж. параграф 3.63);

з) плащания от домакинства за лицензи, разрешителни и пр., които се разглеждат като покупки на услуги (вж. параграфи 4.79 и 4.80);

и) покупката на продукция на цени, които не са икономически значими, например входни такси за музей (вж. параграф 3.45).

3.77. Разходите за крайно потребление на домакинствата изключват:

а) социалноосигурителни трансфери в натура, като например разходи, които първоначално са направени от домакинствата, но впоследствие са възстановени от социалното осигуряване, напр. някои медицински разходи;

б) позиции, третирани като междинно потребление или формиране на брутен капитал, като например:

1. Разходи на домакинства, собственици на неинкорпорирани предприятия, когато са направени за бизнес цели - напр. за дълготрайни стоки, като автомобили, мебели или електрооборудване (формиране на брутен основен капитал), а също и малотрайни, като например гориво (междинно потребление);

2. Разходи, които обитателите-собственици на жилища правят за боядисване, поддръжка и ремонт на жилищата, които обикновено не се извършват от наематели (третира се като междинно потребление за производството на жилищни услуги);

3. Покупката на жилища (третира се като формиране на брутен основен капитал);

4. Разходи за ценности (третира се като формиране на брутен основен капитал);

в) позиции, третирани като придобиване на невъзпроизводими активи, в частност закупуването на земя;

г) всички тези плащания от страна на домакинствата, които трябва да се разглеждат като данъци, като например разрешително за притежаване на автомобили, лодки или самолети, а също и разрешителни за лов, стрелба или риболов (вж. параграфи от 4.79 до 4.80);

д) подписките, вноските и таксите, плащани от домакинствата на институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), като профсъюзи, професионални сдружения, асоциации на потребителите, църкви, социални, културни, развлекателни и спортни клубове;

е) доброволни трансфери в брой или в натура от домакинствата за благотворителни организации и организации за помощи и подпомагане.

3.78. Разходите за крайно потребление на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) обхващат две отделни категории:

а) стойността на стоките и услугите, произведени/предоставени от институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), различни от формирането на капитал за собствена сметка и другите, различни от разходите, направени от домакинствата и другите единици;

б) разходите на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) за стоки и услуги, произведени от пазарни производители, които се доставят, без никакво преобразуване, на домакинствата за тяхно потребление, като социални трансфери в натура.

3.79. Разходите за крайно потребление на държавата обхващат две категории разходи, подобни на тези на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs):

а) стойността на стоките и услугите, произведени от самото държавно управление, различни от формирането на капитал за собствена сметка и продажбите;

б) покупки от държавното управление на стоки и услуги, произведени от пазарни производители, които се доставят, без никакво преобразуване, на домакинствата като социални трансфери в натура. Това означава, че държавното управление плаща само за стоките и услугите, които продавачите предоставят на домакинствата.

3.80. Корпорациите не правят разходи за крайно потребление. Техните покупки на същия вид стоки или услуги, както се използват от домакинствата за крайно потребление се използват или за междинно потребление или се предоставят на наетите лица като компенсация в натура за тях, т.е. като условен разход за крайно потребление на домакинствата. Даже, когато, например, чрез реклами, те финансират индивидуално потребление, този разход се третира като междинен.

ДЕЙСТВИТЕЛНО КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ (Р.4)

3.81. *Дефиниция:* Действителното крайно потребление със състои от стоките и услугите, които се придобиват от резидентни институционални единици за директно задоволяване на човешки потребности, независимо дали са индивидуални или колективни.

3.82. *Дефиниция:* Стоките и услугите за индивидуално потребление ("индивидуални стоки и услуги") се придобиват от дадено домакинство и се използват за задоволяване на нуждите и потребностите на членовете на това домакинство. Индивидуалните стоки и услуги имат следните характеристики:

- а) трябва да бъде възможно да се наблюдава и отчита придобиването на стоки или услуги от отделното домакинство или неговите членове, а също и времето, в което става това;
- б) домакинството трябва да се е съгласило с предоставянето на стоките и услугите и да е предприело действията, които са необходими за да стане това възможно, например чрез посещаване на училище или клиника;
- в) стоката или услугата трябва да бъде такава, че нейното придобиване от едно домакинство или лице, или евентуално от малка, ограничена група от лица, изключва нейното придобиване от други домакинства или лица.

3.83. *Дефиниция:* Услугите за колективно потребление ("колективни услуги") се предоставят едновременно на всички членове на общността или на всички членове на конкретна част от общността, като например всички домакинства, живеещи в конкретен регион. Колективните услуги имат следните характеристики:

- а) те могат да бъдат предоставяни едновременно на всеки член от общността или на конкретни части на общността, като например тези в конкретен регион или местонахождение;
- б) използването на подобни услуги е обикновено пасивно и не изисква изричното съгласие или активното участие на всички засегнати лица;

в) предоставянето на колективна услуга на едно лице не намалява наличното количество за останалите в същата общност или част от общността. Няма съперничество при придобиването.

3.84. Всички разходи за крайно потребление на домакинството са индивидуални. По конвенция, всички стоки и услуги, предоставяни от институции с идеална цел, обслужващи домакинства се третират като индивидуални.

3.85. За стоките и услугите, предоставяни от държавни единици, границата между индивидуалните и колективните стоки и услуги се поставя на базата на Класификацията на функциите на държавата (Cofog).

По конвенция, всички държавни разходи за крайно потребление под които всяко от следните заглавия трябва да се третира като разход за индивидуално потребление на услуги за индивидуално потребление, с изключение на разходите за обща администрация, регулиране, изследователски дейности, и пр. във всяка категория:

- а) 04 Образование;
- б) 05 Здравеопазване;
- в) 06 Социално осигуряване и социални грижи;
- г) 08.01 Спорт и развлечения;
- д) 08.02 Култура.

Освен това, разходите по следните подзаглавия трябва също да бъдат третирани като индивидуални, когато са важни

- а) 07.11 (част от) предоставянето на жилища;
- б) 07.31 (част от) събирането на битови отпадъци;
- в) 12.12 (част от) функционирането на системата на транспорта.

Разходите за колективно потребление са остатъкът от държавните разходи за крайно потребление. Те състоят по-конкретно от следното:

- а) управление и регулиране на обществото;
- б) предоставянето на сигурност и отбрана;
- в) поддържането на законност и ред, законодателство и регулиране;
- г) поддържане на общественото здравеопазване;
- д) опазване на околната среда;
- е) изследователска и развойна дейност;

ж) инфраструктура и икономическо развитие.

3.86. Взаимоотношенията между различните използвани концепции могат да бъдат показани в следната таблица:

	Секторът, който прави разходите			Общо придобивания
	Държавата	NPISHs	Домакинствата	
Индивидуално потребление	X (=социални трансфери в натура)	X (=социални трансфери в натура)	X	Действително индивидуално крайно потребление на домакинствата
Колективно потребление	X	0	0	Действително колективно крайно потребление на държавата
Общо	Държавни разходи за крайно потребление	Разходи за крайно потребление на NPISHs	Разходи за крайно потребление на домакинствата	Действително крайно потребление= общите разходи за крайно потребление

3.87. Разходите за крайно потребление на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), по конвенция, са всичките индивидуални. В резултат, общото действително крайно потребление е равно на сумата от действителното крайно потребление на домакинствата и действителното крайно потребление на държавното управление.

3.88. По конвенция, няма социални трансфери в натура с останалия свят (макар, че в парично изражение има такива трансфери). В резултат, общото действително крайно потребление е равно на общите разходи за крайно потребление.

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ И ОЦЕНКА НА РАЗХОДИТЕ ЗА КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ

3.89. Както бе обяснено в Глава 1, стоките и услугите трябва по принцип да се отчитат, когато се създават задълженията, тоест, когато купувачът поема задължение към продавача. Това означава, че разходите за дадена стока трябва да се отчитат по времето, когато се сменя нейната собственост; разходът за дадена услуга се отчита, когато приключи предоставянето на услугата.

3.90. Разходът за дадена стока, придобита по покупка на изплащане или на базата на подобна кредитна договореност (а също и по финансов лизинг) трябва да се отчита по времето, когато стоката се доставя, дори ако няма правна смяна на собствеността в този момент.

3.91. Потреблението за собствена сметка трябва да се отчита, когато се произвежда продукцията, задържана за собствено крайно потребление.

3.92. Разходите за крайно потребление на домакинствата се отчитат по цени на купувача. Това е цената, която купувачът действително плаща за продуктите по времето на покупката. По-подробна дефиниция може да бъде намерена в параграф 3.06.

3.93. Стоките и услугите, доставени като компенсация в натура на наетите лица се оценяват по базисни цени, когато са произведени от работодателя и на цени на купувача, за работодателя, когато са закупени от работодателя.

3.94. Стоките и услугите, задържани за собствено потребление се оценяват по базисни цени.

3.95. Разходите за крайно потребление на държавното управление или на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) за продукти, произведени от самите тях, се отчитат по времето, когато са произведени, което е времето на предоставянето на подобни услуги от държавата или от институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs). За разходите за крайно потребление за стоки и услуги, доставяни чрез пазарни производители, времето за отчитане е времето на доставка.

3.96. Разходите за крайно потребление на държавното управление или на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) са равни на сумата от тяхната продукция, плюс разходите за продуктите, доставени на домакинствата чрез пазарни производители (т.е. социални трансфери в натура) минус плащанията от други единици, минус формирането на капитал за собствена сметка.

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ И ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВИТЕЛНОТО КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ

3.97. Стоките и услугите се придобиват от институционалните единици, когато те станат собственици на стоките или когато приключи доставянето на стоките или услугите.

3.98. Придобиванията (действително крайно потребление) се оценяват по цени на купувача за единиците, които правят разходите.

Трансферите в натура, различни от социални трансфери в натура от държавата и от институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), се третират все едно, че са трансфери в брой. В тази връзка, стойностите на стоките и услугите се отчитат действително като разходи на институционалните единици или сектори, които ги придобиват.

3.99. Стойностите на двата агрегата на разходите за крайно потребление и действителното крайно потребление са едни и същи. Така, стоките и услугите, придобити от резидентни домакинства чрез социални трансфери в натура, се оценяват по същите цени, по които те са оценени в агрегатите на разходите.

ФОРМИРАНЕ НА БРУТЕН КАПИТАЛ (P.5)

3.100. Формирането на брутен капитал се състои от:

- а) формиране на брутен основен капитал (P.51);
- б) промени в материалните запаси (P.52);
- в) придобивания минус разпореждане с ценности (P.53);

3.101. Формирането на брутен капитал означава брутно потребление на основен капитал. Чистото формиране на капитал се получава чрез приспадане на потреблението на основен капитал от брутното формиране на капитал.

ФОРМИРАНЕ НА БРУТЕН ОСНОВЕН КАПИТАЛ (P.51)

3.102. *Дефиниция:* Формирането на брутен основен капитал (P.51) със състои от придобивания на резидентни производители, минус разпореждания с дълготрайни активи през даден период, плюс определени добавяния към стойността на невъзпроизводимите активи, реализирани чрез производствената дейност на производителя или институционалните единици. Дълготрайните активи са материални или нематериални активи, произведени като продукция от производствените процеси, които самите са използвани многократно или непрекъснато в производствените процеси за повече от една година.

3.103. Формирането на брутен основен капитал се състои както от положителни, така и от отрицателни стойности:

а) положителни стойности:

1. Закупени нови или съществуващи дълготрайни активи;
2. Дълготрайни активи, произведени и задържани за собствено използване от производителите (включително за производство за собствена сметка на дълготрайни активи, които още не са завършени или не са достигнали напълно матуритет);
3. Нови или съществуващи дълготрайни активи, придобити чрез бартер;
4. Нови или съществуващи дълготрайни активи, получени като капиталови трансфери в натура;
5. Нови или съществуващи дълготрайни активи, придобити от потребителя по финансов лизинг;
6. Големи подобрения на дълготрайни активи и на съществуващи исторически паметници;
7. Естествен прираст на тези природни активи, които дават повторна продукция;

б) отрицателни стойности, т.е. разпореждания с дълготрайни активи, отчитани като отрицателни придобивания:

1. Продадени съществуващи дълготрайни активи;
2. Съществуващи дълготрайни активи, прехвърлени по бартерна сделка;
3. Съществуващи дълготрайни активи, прехвърлени като капиталови трансфери в натура.

3.104. Компонентите на разпорежданията с дълготрайни активи изключват следното:

- а) потребление на основен капитал (което включва очакваните нормални случайни щети);
- б) изключителни загуби, като например такива дължащи се на суша или други природни бедствия (отчетени като друга промяна в обема на активите).

3.105. Могат да бъдат различени следните видове формиране на брутен основен капитал:

а) придобивания, минус разпореждания, на материални дълготрайни активи:

1. Жилища;
2. Други сгради и конструкции;
3. Машини и оборудване;
4. и култивирани активи, например дървета и добитък;

б) придобивания, минус разпореждания, на нематериални дълготрайни активи:

1. Проучване на полезни изкопаеми;
2. Компютърен софтуер;
3. Развлечения, литературни или художествени оригинали;
4. Други нематериални дълготрайни активи;

в) големи подобрения на материални невъзпроизводими активи, по-конкретно тези, отнасящи се до земя (макар, че придобиването на невъзпроизводими активи не е включено);

г) разходи, свързани с прехвърлянето на собственост на невъзпроизводими активи, като например земя и патентовани активи (макар, че придобиването на самите активи не е включено).

3.106. Големите подобрения на земята включват:

а) Възстановяване на земя от морето, чрез строителството на диги, крайбрежни стени или бентове за тази цел;

б) Разчистване на гори, скали и пр., което да даде възможност за използване за първи път на земята в производството;

в) Пресушаване на блата или напояване на пустини чрез строителството на диги, канавки и напоителни канали;

- г) Предотвратяване на наводнения или ерозия от морето или реките чрез построяване на вълноломи, крайбрежни стени или прегради срещу наводнения.

Тези дейности могат да доведат до създаването на значителни нови конструкции, като например крайбрежни стени, прегради срещу наводнения и бентове, но сами по себе си, те не се използват пряко за произвеждане на други стоки и услуги, по начин, както е при повечето други конструкции. Тяхното строителство се предприема, за да се получи повече или по-добра земя и това е земята, един невъзпроизводим актив, който е необходим за производството. Например, един язовир, построен да произвежда електроенергия служи за съвсем различна цел от преградна стена, построена да предпазва от настъплението на морето. Само изграждането на последния вид стена трябва да бъде класифицирано като подобряване на земята.

3.107. Формирането на брутен основен капитал обхваща такива гранични случаи като:

- а) придобиване на лодки-жилища, баржи, мобилни домове и каравани, използвани като жилища на домакинства и всякакви свързани с тях конструкции, като например гаражи;
- б) конструкции и оборудване, използвани от военните (подобни на тези, използвани от граждански производители), като например летища, докове, пътища и болници;
- в) леки оръжия и бронирани транспортни средства, използвани от невоенни формирования;
- г) промени при добитъка, използван в производството година след година, като например отглеждане на животни за разплод, отглеждане на млечни крави, на овце за вълна и на животни за работа;
- д) промени в дърветата, които се обработват година след година, като например овощни дървета, лозя, каучукови дървета, палми и пр.
- е) подобрявания на съществуващите дълготрайни активи, които превишават значително изискванията за обикновената поддръжка и ремонти;
- ж) придобиването на дълготрайни активи чрез финансов лизинг.

3.108. Формирането на брутен основен капитал изключва следното:

- а) сделки, включени в междинното потребление, като например:
 1. Покупка на дребни инструменти за производствени цели (вж. параграф 3.70д)
 2. Обикновена поддръжка и ремонти;
 3. Покупка на военни оръжия и техните обезпечавачи системи;

4. Покупката на дълготрайни активи, които ще се използват по договор за оперативен лизинг (вж. също Приложение II "Лизинг и покупка на изплащане на дълготрайни стоки");

б) сделки, отчитани като промени в материалните запаси:

1. Животни, отглеждани за клане, включително птици;

2. Дървета, отглеждани за дървен материал (незавършено производство).

в) машини и оборудване, придобити от домакинствата за целите на крайното потребление (разходи за крайно потребление);

г) печалби и загуби от държане на дълготрайни активи (други промени в активите);

д) катастрофални загуби от дълготрайни активи (други промени в активите), например унищожаване на култивирани активи и добитък от избухването на болест (и които не са нормално покрити от застраховка) или щети в резултат на ненормално наводнение, щети от вятър или от горски пожари (вж. глава 6).

3.109. Формирането на брутен основен капитал под формата на подобрения на съществуващи дълготрайни активи трябва да бъде класифицирано с придобиването на нови активи от същия вид.

3.110. Нематериалните дълготрайни активи обикновено се състоят от нова информация, специализирани знания и пр. и обхващат:

а) проучване на полезни изкопаеми, обхващащо разходите за действителните проучвателни сондажи, аерофотоснимки или други снимки, транспортни разходи и пр.;

б) компютърен софтуер и големи бази данни, които ще се използват в производството за повече от една година;

в) литературни и артистични оригинали на ръкописи, модели, филми, звукозаписи и пр.

3.111. Както за дълготрайните активи, така и за невъзпроизводимите нефинансови активи, разходите за прехвърляне на собствеността, направени от техния нов собственик се състоят от следното:

а) разходите, направени за предприемането на доставката на актива (нов или съществуващ актив) до изискваното място и време, като например транспортни разходи, инсталационни разходи, монтажни разходи и пр.;

б) платени професионални разходи или комисионни, като такси платени на геодезисти, инженери, юристи, оценители и пр. и комисионни, платени на агенти за недвижими имоти, организатори на търгове и пр.

- в) данъците, платими от новия собственик за прехвърлянето на собствеността на актива.

Всички тези разходи трябва да се отчитат като формиране на брутен основен капитал от новия собственик. Обърнете внимание, че данъците трябва да се третираат като данъци върху услугите на посредниците, а не данъци върху закупения актив.

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ И ОЦЕНКА НА ФОРМИРАНЕТО НА БРУТЕН ОСНОВЕН КАПИТАЛ

3.112. Формирането на брутен основен капитал се отчита, когато собствеността на дълготрайните активи се прехвърля на институционалната единица, която възнамерява да ги използва в производството.

В следните случаи е необходимо да се направи промяна в това общо правило:

- а) финансов лизинг (тогава промяната на собствеността е условна);
- б) Формиране на основен капитал за собствена сметка.

Активите, придобити по финансов лизинг се отчитат все едно, че потребителят става собственик, когато влезе във владение на стоките. Формирането на основен капитал за собствена сметка се отчита, когато бъде образуван.

3.113. Формирането на брутен основен капитал се оценява по цени на купувача, включително инсталационните разходи и другите разходи за прехвърлянето на собствеността. Когато се образува за собствена сметка, той се оценява по базисните цени на подобни дълготрайни активи (което означава надбавка за чист оперативен излишък или смесен доход) или по разходите за производство, ако няма на разположение такива цени.

3.114. Придобиването на нематериални дълготрайни активи се оценява по различни начини:

- а) за проучване на полезни изкопаеми: по разходите за действителните проучвателни сондажи и разходите, направени за осигуряване на възможност за провеждане на проучванията, като например аерофотоснимки и други снимки;
- б) за компютърен софтуер: по цени на купувача, когато се купува на пазара, или по приблизителната си базисна цена (или на базата на разходите за разработването му, ако не е възможно), когато се разработва вътрешно;
- в) за развлечения, литературни и артистични оригинали: оценяват се по цената, платена от купувача, когато се продават, или ако не се продадат, по базисната цена, платена за подобни оригинали, по производствените разходи или сконтираната стойност на бъдещите постъпления, очаквани от използването им в производството.

3.115. Разпореждането със съществуващи дълготрайни активи се оценява по (базисните) цени, след приспадането на всякакви разходи, свързани с прехвърлянето на собствеността, понесени от продавача.

3.116. Разходите по прехвърлянето на собствеността могат да се приложат както за възпроизводими активи, обхващащи дълготрайни активи, така и за невъзпроизводими активи, като например земя.

Тези разходи се включват в цените на купувача в случая на възпроизводими активи. Те трябва да бъдат отделени от самите покупки и продажби в случая на земя и други невъзпроизводими активи и отчетени под отделно заглавие в класификацията за формирането на брутен основен капитал.

ПРОМЕНИ В МАТЕРИАЛНИТЕ ЗАПАСИ (P.52)

3.117. *Дефиниции:* Промените в материалните запаси се измерват по стойността на вписванията в материалните запаси, минус стойността на изписванията и стойността на всякакви текущи загуби от стоки, държани в материалните запаси.

3.118. В резултат на физическо влошаване, или случайни повреди или грабеж, по отношение на всички видове стоки в материалните запаси могат да се появят текущи загуби, като:

- а) загуби на материали и консумативи;
- б) загуби в случай на незавършено производство;
- в) загуби на готова продукция;
- г) загуби на стоки за препродажба (например, кражби от магазин)

3.119. Материалните запаси се състоят от следните категории:

- а) Материали и консумативи;

Материалите и консумативите се състоят от всички стоки, държани на склад с намерението да бъдат използвани като междинни ресурси в производството; тук се включват стоките, държани на склад от държавата. Такива позиции, като злато, диаманти и пр. се включват, когато са предназначени за промишлено използване или друго производство;

- б) незавършено производство:

Незавършеното производство се състои от продукция, която е произведена, но все още не е завършена. То се отчита в материалните запаси на своя производител. Може да вземе най-различни форми, например:

1. Растяща реколта;
2. Достигане на зрялост на дървета и добитък;

3. Незавършено строителство (освен такова, извършено по договор за продажба, договорено предварително или за собствена сметка, което се третира като формиране на собствен капитал);
4. Незавършени други материални активи, например кораби и нефтени сонди;
5. Частично завършено проучване за правно или консултантско досие;
6. Частично завършени филмови продукции;
7. Частично завършени компютърни програми.

Незавършеното производство трябва да се отчита за всеки производствен процес, който не е завършен в края на дадения период. По-конкретно, това е съществено в тримесечните отчети, например селскостопанските култури не се приключват в рамките на едно тримесечие на годината.

Намаленията в незавършеното производство се получават, когато производственият процес е завършен. В този момент, цялото незавършено производство се трансформира в готова продукция;

в) Готова продукция:

Готовата продукция, като част от материалните запаси се състои от продукцията, която производителят няма намерение да обработва повече преди да я достави (също, когато се доставя за междинно влягане в други процеси на производство);

г) стоки за препродажба:

Стоките за препродажба се придобиват за целите на препродаването им в тяхното настоящо състояние.

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ И ОЦЕНКА НА ПРОМЕНИТЕ В МАТЕРИАЛНИТЕ ЗАПАСИ

3.120. Времето на отчитане и оценка на промените в материалните запаси трябва да бъде в съответствие с други сделки с продукти. Това важи, по-конкретно, за междинното потребление (например за материалите и консумативите), продукцията (например, незавършеното производство и продукцията от складовете за селскостопански продукти) и формирането на брутен основен капитал (например, незавършено производство). Изисква се също съответствие за потоците на обработката по поръчка. Например, ако стоките се обработват в чужбина и тази обработка обхваща значителна физическа промяна на стоките, стоките трябва да бъдат включени в износа (а по-късно във вноса) (вж. параграф 3.135). Този износ се отразява със съпътстващо намаление на материалните запаси и свързаният с това внос по-късно се отчита като увеличение на материалните запаси (когато не се използва или не са продава незабавно).

3.121. Промените в материалните запаси трябва да бъдат оценявани по времето на вписването на материалните запаси (за вписване на стоки) или по времето на изписването (за изписване на стоки).

3.122. Използваните цени трябва да бъдат в съответствие с тези на другите потоци, което означава по-конкретно, че:

- а) продукцията от готови стоки, прехвърлена в материалните запаси на производителя се оценява, все едно, че са били продадени по това време, по текущи базисни цени;
- б) добавянията към незавършеното производство се оценяват пропорционално на приблизителната текуща базисна цена на готовата продукция;
- в) намаленията в незавършеното производство, с изтеглянето си от материалните запаси при завършването на производството, се оценяват по текущи базисни цени на незавършения продукт;
- г) стоките, прехвърлени от материалните запаси за продажба, се оценяват по базисни цени;
- д) стоките за препродажба, вписвани в материалните запаси на търговците на едро и дребно и пр. се оценяват по техните действителни или приблизителни цени на купувача за търговеца;
- е) стоките за препродажба, изтеглени от материалните запаси се оценяват по цени на купувача, на които те могат да бъдат заменени по времето, когато са изтеглени (не когато са придобити).

3.123. Загубите в резултат на физическо влошаване, застраховаемите щети от инциденти или грабежи се отчитат, както следва:

- а) за материалите и консумативите: като материали и консумативи, действително изтеглени, за да бъдат използвани в производството (междинно потребление);
- б) за незавършеното производство: като приспадане от допълненията, начислявани към производството, извършено през същия период;
- в) за готовите стоки и стоките за препродажба: третира се като изписвания по текущата цена на невлошени стоки.

3.124. В предишните параграфи е описана концептуално правилната оценка на всяка индивидуална сделка за увеличаване и намаляване на материалните запаси, необходима за да има съответствие с оценката на продукцията, междинното потребление и крайното използване. На практика, това често ще се оказва твърде трудно за приложение и трябва да се използват методи за приближение:

- а) когато промените в обема на материалните запаси са доста редовни, един практичен метод, който се приближава до теоретическия принцип за оценка, е да се умножи обема на изменението на обема на материалните запаси по средните цени за

периода (цени на купувача за държаните материални запаси от потребителите или от търговците на едро или на дребно, базисните цени за материалните запаси, държани от техните производители);

б) в случай, че цените на включените стоки остават доста постоянни, даже големи колебания в обема на материалните запаси не може да направи недействително едно просто приближение, т.е. като се умножи промяната на обема по средната цена;

в) ако и обемът и цените на материалните запаси се променят значително в рамките на отчетния период, необходими са по-сложни методи на приближение. Например, оценка по тримесечия на промените в материалните запаси или използването на априорна информация за разпределението на колебанието в рамките на отчетния период (колебанията могат да бъдат най-големи в края на календарната година, по време на прибирането на реколтата и пр.);

г) ако има само информация за стойностите в началото и края на периода (например, в случай на търговия на едро или дребно, при които често има материални запаси от много различни продукти), промените в обема между началото и края на периода трябва също да бъдат приблизително изчислени. Това може да бъде направено чрез предвиждането (допускането) на проценти на оборота по видове продукти.

Обърнете внимание, че сезонните промени в цените могат частично да отразяват разлика в качеството, например цени на разпродажби или извънсезонни цени за плодове и зеленчуци. Тези промени в качеството трябва да бъдат третираны като промени в обема.

ПРИДОБИВАНИЯ МИНУС РАЗПОРЕЖДАНЕ С ЦЕННОСТИ (P.53)

3.125. *Дефиниция:* Ценностите са нефинансови стоки, които не се използват главно за производство или потребление, не се влошават (физически) с течение на времето при нормални условия и се придобиват и държат главно за съхранение на стойност.

3.126. Ценностите обхващат следните видове стоки:

а) скъпоценни камъни и метали, като диаманти, немонетарно злато, платина, сребро и пр.

б) Антикварни предмети и други предмети на изкуството, като картини, скулптури и пр.;

в) Други ценности, като например бижутерия, изработена от скъпоценни камъни и метали и артикули, обект на колекциониране.

Тези видове стоки трябва да се отчитат като придобиване на или разпореждане с ценности в случай на:

а) Придобиването на или разпореждането с немонетарно злато, сребро и пр. от (централни) банки и други финансови посредници;

б) Придобиването на или разпореждането с тези стоки от предприятия, чиято главна или второстепенна дейност не обхваща производство или търговия с подобни видове стоки; в резултат, това придобиване или разпореждане не се включва в междинното потребление или във формирането на основен капитал на тези предприятия;

в) Придобиването на или разпореждането с тези стоки от домакинства; в резултат, подобни придобивания не се включват в разходите за крайно потребление на домакинствата.

В Европейската система от сметки ESA, по конвенция, следните случаи се отчитат като придобиване на или разпореждане с ценности:

а) Придобиването на или разпореждането с тези стоки от бижутери и дилъри с произведения на изкуството (следвайки общата дефиниция за ценности, придобиването на тези стоки от бижутери и дилъри с произведения на изкуството трябва да се отчита като промени в материалните запаси);

б) Придобиването на или разпореждането с тези стоки от музеи (следвайки общата дефиниция за ценности, придобиването на тези стоки трябва да се отчита като формиране на основен капитал).

Тази конвенция избягва честото прекласифициране между трите главни вида капиталообразуване, т.е. между придобиване минус разпореждане с ценности, формиране на основен капитал и промени в материалните запаси, например, в случая на сделки с такива стоки между домакинства и дилъри с произведения на изкуството.

3.127. Производството на ценности се оценява по базисни цени (вж. параграф 3.67 за производство на оригинали). Всички други придобивания на ценности се оценяват по цените на купувача, заплатени за тях, включително всякакви агентски такси или комисионни. Те също включват търговски надбавки, когато се купуват от дилъри. Разпореждането с ценности се оценява по цените, получени от продавачите, след приспадането на всякакви такси или комисионни, платени на агентите или на други посредници. Абстрахирайки се от производството на ценности, общо, придобивките минус разпорежданията между резидентни сектори се анулират, като остават само агентските или дилърските надбавки.

ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ И УСЛУГИ (P.6 и P.7)

3.128. *Дефиниция:* Износът на стоки и услуги се състои от сделки със стоки и услуги (продажби, бартер, дарения или грантове) от резиденти на нерезиденти.

3.129. *Дефиниция:* Вносът на стоки и услуги се състои от сделки със стоки и услуги (покупки, бартер, дарения или грантове) от нерезиденти на резиденти.

3.130. Вносът и износът на стоки и услуги не включва следното:

а) Търговия в рамките на една отчетна единица, т.е.:

1. Доставки за нерезиденти от нерезидентни филиали на резидентни предприятия, например продажби в чужбина от чуждестранни филиали на мултинационална компания, собственост на/контролирана от резиденти;

2. Доставки на резиденти от резидентни филиали на нерезидентни предприятия, например продажби от местни филиали на чуждестранна мултинационална компания;

б) Потоци от основен доход за или от останалия свят, като например компенсации на наети лица, лихви и приходи от преки инвестиции. Приходите от преки инвестиции могат да включват неразграничима част за предоставянето на различни услуги, например, обучение на служители, управленски услуги и използването на патенти и търговски марки;

в) продажбата или покупката на финансови активи или невъзпроизводими активи, като земя и патенти.

3.131. Вносът и износът на стоки и услуги трябва да се разграничи на:

а) Вътрешно-европейски доставки;

б) Внос и износ извън Европейския съюз.

За удобство, и двете ще се наричат тук внос и износ.

ВНОС И ИЗНОС НА СТОКИ (P.61 И P.71)

3.132. Внос и износ на стоки имаме, когато има смяна на собствеността на стоките между резиденти и нерезиденти (независимо от това дали има също съответното физическо движение на стоки през граници или не).

3.133. В четири случая, обаче, принципът на смяната на собствеността е променен при отчитането на вноса и износа на стоки:

а) финансов лизинг: преминаването на собствеността от наемодателя на наемополучателя е условно за стоките по финансов лизинг; тя трябва да се отчита, когато наемополучателя влезе във владение на стоките (вж. Приложение II "Лизинг и покупка на изплащане на дълготрайни стоки");

б) доставки между дъщерни предприятия (клонове или филиали, или чуждестранни филиали): трябва да се приеме условно, че има смяна на собствеността, когато стоките се доставят между дъщерни компании;

в) Стоки за значителна обработка по поръчка или ремонт се отчитат както във вноса, така и в износа, въпреки, че не възниква промяна в собствеността;

г) търгуване: не се отчита внос или износ, когато търговци или дилъри със стоки купуват от нерезиденти и след това продават отново на нерезиденти в рамките на един и същ отчетен период. Подобно третиране трябва да се прилага за търгуването, извършвано от нерезиденти.

3.134. В следните случаи има износ на стоки без стоките изобщо да пресичат границата на страната.

- а) стоки, произведени от резидентни единици, опериращи в международни води, се продават директно на нерезиденти в чужди страни (нефт, природен газ, рибни продукти, спасяване на морски съдове и пр.);
- б) транспортно оборудване или друго подвижно оборудване, което не обвързано към постоянно местонахождение, не трябва да пресича границата на страната-износител, в резултат на това че се продава от резидент на нерезидент.
- в) стоки, които са загубени или унищожени след смяната на собствеността, преди да са прекосили границата на страната-износител.

Аналогични са случаите, отнасящи се до внос на стоки.

3.135. Вносът и износът на стоки обхваща сделки между резиденти и нерезиденти с:

- а) немонетарно злато, т.е. злато, което не се използва за целите на паричната политика;
- б) сребро на слитъци, диаманти и други ценни метали и скъпоценни камъни;
- в) книжни пари и монети, които не са в обръщение и неемитирани ценни книжа (оценявани като стока, а не по номиналната им стойност);
- г) електричество, газ и вода;
- д) добитък, транспортиран през граници;
- е) пощенски колети;
- ж) държавен износ, включващ стоки, финансирани с безвъзмездна помощ и заеми;
- з) стоки, прехвърляни в или от собственост на организация за резервни (буферни) запаси;
- и) стоки, доставяни от резидентно предприятие на негови нерезидентни филиали;
- й) стоки, получавани от резидентно предприятие от негови нерезидентни филиали;
- к) контрабандни стоки;
- л) други неотчетени доставки, като например дарения и такива, които са под обявена минимална стойност;

м) стоки, обработвани по поръчка в чужбина, когато има значителна физическа промяна на стоките. Подобни стоки, обработвани на местна територия от името на нерезиденти;

н) инвестиционни стоки, ремонтирани в чужбина, когато има значителен обем работа за реконструкция или изработка. Подобни стоки, ремонтирани на местна територия от името на нерезиденти.

3.136. Вносът и износът на стоки изключва следните стоки, които въпреки това могат да прекосяват националната граница:

а) стоки, преминаващи транзитно през дадена страна;

б) Стоки, експедирани до или от собствените посолства, военни бази или други анклавни на дадена страна вътре в националните граници на друга страна;

в) транспортно оборудване и други подвижни видове оборудване, което напуска дадена страна временно, без каквато и да смяна на собствеността (например, строително оборудване за монтажни или строителни цели в чужбина);

г) оборудване и други стоки, които се изпращат в чужбина за незначителна обработка, поддръжка, обслужване или ремонт;

д) други стоки, които напускат дадена страна временно, като по принцип биват връщани в рамките на една година в първоначалната им държава и без смяна на собствеността (т.е. стоките, изпратени в чужбина за изложби и за представителни цели, стоки по оперативен лизинг, включително лизинги за няколко години, стоки, върнати, защото очакваните продажби не са били реализирани);

е) стоки на консигнация, загубени или унищожени след преминаването на дадена граница преди да настъпи смяната на собствеността.

3.137. По принцип, вносът и износът на стоки трябва да се отчита, когато се прехвърля собствеността на стоките. На практика, смяната на собствеността се счита, че настъпва по времето, когато страните по сделката я записват в своите счетоводни книги или сметки. Това може да не съвпадне с различните етапи на договорния процес, като например:

а) времето на ангажимента (договорната дата);

б) времето на предоставянето на стоките и услугите и придобиването на вземането за плащането (датата на прехвърлянето);

в) времето на погасяването на това вземане (датата на плащане).

3.138. Вносът и износът на стоки трябва да се оценява на база франко борд на границата на страната износител (ФОБ). Тази стойност се състои от:

а) стойността на стоките по базисни цени;

б) плюс съответния транспорт и дистрибуторските услуги до този пункт на границата, включително разходите за натоварването на превозвач за по-нататъшен транспорт (където е подходящо) (вж. таблица 3.4, втора колона във втората част на таблицата);

в) плюс всякакви данъци, минус субсидиите върху изнасяните стоки; за доставките вътре в Европейския съюз това включва ДДС и други данъци върху стоките, платени в страната-износител.

В таблиците "Предлагане и използване" и в симетричните таблици "Ресурси-Продукция", вносът на стоки за индивидуални продуктови групи трябва да се оценява различно: по цени на база "стойност-застраховка-навло (СИФ) на границата на страната-вносител.

Дефиниция: Цената на база СИФ е цената на стоката, доставена на границата на страната-вносител, или цената на услугата, предоставена на даден резидент, преди плащането на каквито и да са вносни мита или други данъци върху вноса или търговски и транспортни надбавки в рамките на страната⁽²⁾.

3.139. Заместители или заместващи мерки за стойността на база ФОБ могат да бъдат необходими при определени обстоятелства, като например:

а) бартерът със стоки трябва да бъде оценяван по базисни цени, които биха били получени, ако стоките са били продадени срещу пари в брой;

б) сделки между предприятия-филиали: по правило, трябва да се използват действителните трансферни стойности. Ако, обаче, те се различават много от пазарните цени, те трябва да бъдат заменени с приблизителен ценови еквивалент, или най-малкото да бъдат идентифицирани отделно за аналитични цели;

в) стоките, прехвърлени по финансов лизинг: стоките трябва да бъдат оценени на базата на цени на купувача, платена от наемодателя (а не по кумулативната стойност на лизинговите вноски);

г) вносът на стоките, който трябва да бъде определен приблизително на базата на митнически данни (за търговията извън Европейския съюз) или на базата на информация от Интрастат (за търговията в Европейския съюз). И двата източници на данни не прилагат оценка на база ФОБ, те използват, съответно, стойност на база СИФ на границата на Европейския съюз и стойности СИФ на националната граница. Тъй като стойности на база ФОБ се използват само на най-агрегираното равнище, а стойностите на база СИФ се използват на равнището на продуктова група, тези модификации трябва да се прилагат само на най-агрегираното равнище, т.е. корекцията СИФ/ФОБ;

д) вносът и износът на стоки, който трябва да се определя приблизително на базата на информация от проучвания или от различни видове информация за конкретен случай (*ad hoc*). В тези случаи, може да бъде получена, обикновено, само общата

² За включените търговски и транспортни маржове, вж. също Таблица 3.5, третата колона във втората част на таблицата.

стойност на продажбите, разделена по продукти. В резултат, приблизителната стойност ще се базира на цени на купувача, а не базата на стойности на база ФОб.

ВНОС И ИЗНОС НА УСЛУГИ (Р.62 И Р.72)

3.140. *Дефиниция:* Износът на услуги се състои от всички услуги, предоставяни от резиденти на нерезиденти.

3.141. *Дефиниция:* Вносът на услуги се състои от всички услуги, предоставяни от нерезиденти на резиденти.

3.142. Износът на услуги обхваща следните гранични случаи:

- а) транспорт на експортни стоки след като са напуснали границата на страната-износител, когато се предоставя от резидентен превозвач (случаи 2 и 3 в таблица 3.4);
- б) транспорт на импортни стоки от резидентен превозвач:
 - 1. до границата на страната-износител, когато стоките се оценяват на база ФОб, за прихващане на стойността на транспорта, включена в стойността на база ФОб (случай 3 в таблица 3.5);
 - 2. до границата на страната-вносител, когато стоките се оценяват на база СИФ, за прихващане на стойността на транспорта, включена в стойността на база СИФ (случаи 3 и 2 СИФ в таблица 3.5);
- в) транспорт на стоките от резиденти от името на нерезиденти, който не включва внос или износ на стоки (например, транспорт на стоки, които не напускат страната като износ или транспортът на стоки извън вътрешната територия);
- г) международен или национален пътнически транспорт от името на нерезиденти, извършван от резидентни превозвачи;
- д) незначителна обработка и ремонтни дейности от името на нерезиденти;
- е) строителни услуги, когато даден офис на строителен обект в чужбина не се третира като квази-корпорация. Това важи за строителни обекти, продължаващи най-малкото една година и чиято продукция не представлява формиране на брутен основен капитал. (вж. параграф 2.09 и по конкретно, съответната бележка (4));
- ж) монтаж на оборудване в чужбина, когато даден обект, по своя характер е с ограничена продължителност;
- з) финансови услуги до размера на изричните комисионни и такси;
- и) застрахователни услуги до размера на таксите за услугата;
- й) разходите на нерезидентни туристи и командировани (по конвенция, класифицирани като услуги; обаче, за целите на таблиците "Предлагане-използване"

и симетричните таблици "Ресурси-Продукция", може да бъде необходима глобална разбивка по продукти);

к) разходите на нерезиденти за здравни или образователни услуги, предоставени от резиденти; това включва предоставянето на тези услуги, както на местна територия, така и в чужбина;

л) услуги на обитавани от собствениците им ваканционни жилища на нерезиденти (вж. параграф 3.64);

м) лицензни възнаграждения и лицензни такси, постъпленията от които са свързани с оправомощеното използване на нематериални невъзпроизводими нефинансови активи и вещи права, като например патенти, авторски права, търговски марки, промишлени процеси, франчайзинг, и пр. и с използването чрез лицензни споразумения за произведени оригинали и прототипове, като например ръкописи, картини и пр.

3.143. За вноса на услуги, повечето гранични случаи представляват огледален образ на тези за износа на услуги; затова, са необходими само ограничен брой специални спецификации за вноса на услуги.

3.144. Износът на транспортни услуги обхваща следните гранични случаи:

а) транспорт на експортни стоки до границата на страната-износител, когато се предоставя от нерезидентен превозвач за прихващане на стойността на транспорта, включена в стойността на база ФОБ на експортните стоки (случай 4 в таблица 3.4);

б) транспорт на импортни стоки от нерезидентен превозвач:

1. От границата на страната-износител като отделна транспортна услуга, когато импортните стоки се оценяват на база ФОБ (случаи 4 и 5 ФОБ в таблица 3.5);

2. От границата на страната-вносител като отделна транспортна услуга, когато импортните стоки се оценяват на база СИФ (в този случай, стойността на транспортната услуга между границите на страната износител и страната-вносител, вече е включена в стойността на стоките на база СИФ; случай 4 в таблица 3.5);

в) транспорт на стоки от нерезиденти от името на резиденти, който не включва внос или износ на стоки (например, транзитен транспорт на стоки или транспорт извън вътрешната територия на страната);

г) международен или национален пътнически транспорт от името на резиденти, извършван от нерезидентни превозвачи;

Вносът на транспортни услуги не включва транспортът на експортните стоки, след като те са напуснали границата на страната-износител, когато се предоставят от нерезидентен превозвач (случаи 5 и 6 в Таблица 3.4). Износът на стоки се оценява на база ФОБ и затова всички подобни транспортни услуги трябва да се разглеждат като сделки между нерезиденти, т.е. между нерезидентен превозвач и нерезидентен вносител.

Това важи даже, когато тези транспортни услуги се заплащат по експортни договори на база СИФ от износителя.

3.145. Вносът по отношение на директни покупки в чужбина от резиденти обхваща всички покупки на стоки и услуги, направени от резиденти, по време на пътуването им в чужбина в командировки или лично. Трябва да се разграничат двете категории, защото те изискват различно третиране:

- а) разходите на командированите представляват междинно потребление;
- б) разходите на другите пътуващи лица, пътуващи по лични въпроси представляват разходи за крайно потребление на домакинствата.

3.146. Вносът и износът на услуги се отчита по времето, когато услугите са предоставени, което най-често съвпада с времето, по което услугите са произведени. Вносът на услуги трябва да се оценява по цени на купувача, а износът на услуги по базисни цени.

Таблица 3.4 - Третиране на транспорта на износните стоки

Обяснение за тълкуване на тази таблица: първата част на тази таблица показва, че има шест възможности за транспорт на износни стоки, в зависимост от това, дали превозвачът е резидентен или не и в зависимост от това къде се извършва транспорта: от място на територията на страната до националната граница, от националната граница до границата на страната-вносител или от границата на страната-вносител до място в страната-вносител. Във втората част на тази таблица, за всяка една от тези шест възможности се посочва дали те трябва да се отчитат като износ на стоки, износ на услуги, внос на стоки или внос на услуги.

Вътрешна територия	Междинна територия	Територия на страната - вносител
1. резидентен превозвач ⇒	2. резидентен превозвач ⇒	3. резидентен превозвач ⇒
4. нерезидентен превозвач ⇒	5. нерезидентен превозвач ⇒	6. нерезидентен превозвач ⇒

	Износ на стоки (ФОБ)	Износ на услуги	Внос на стоки (СИФ/ФОБ)	Внос на услуги
1	X	-	-	-
2	-	X	-	-
3	-	X	-	-
4	X	-	-	X
5	-	-	-	-
6	-	-	-	-

Таблица 3.5 - Третиране на транспорта на вносните стоки

Обяснение за тълкуване на тази таблица: първата част на тази таблица показва, че има шест възможности за транспорт на вносни стоки, в зависимост от това, дали превозвачът е резидентен или не и в зависимост от това къде се извършва транспорта: от място в страната-износител до границата на тази страна-износител, от границата на

страната-износител до границата на страната-вносител и от границата на страната-вносител до място в страната-вносител. Във втората част на тази таблица, за всяка една от тези шест възможности се посочва дали те трябва да се отчитат като внос на стоки, внос на услуги, износ на стоки или износ на услуги. В някои случаи (случаи 2 и 5), това отчитане зависи от принципа на оценка, прилаган за вносите стоки.

Вътрешна територия	Междинна територия	Територия на страната-вносител
1. резидентен превозвач ⇐	2. резидентен превозвач ⇐	3. резидентен превозвач ⇐
4. нерезидентен превозвач ⇐	5. нерезидентен превозвач ⇐	6. нерезидентен превозвач ⇐

	Оценка на вносите стоки	Внос на стоки	Внос на услуги	Износ на стоки (ФОб)	Износ на услуги
1	СИФ/ФОб	-	-	-	-
2	ФОб СИФ	- Х	- -	-	- Х
3	СИФ/ФОб	Х	-	-	Х
4	СИФ/ФОб	-	Х	-	-
5	ФОб СИФ	- Х	Х -	- -	- -
6	СИФ/ФОб	Х	-	-	-

Обърнете внимание, че преходът от оценка на вносите стоки от база СИФ към база ФОб се състои от:

- а) корекция СИФ/ФОб, т.е. от 2 СИФ към 2 ФОб (намалява общо вноса и износа);
- б) прекласификация СИФ/ФОб, т.е. от 5 СИФ към 5 ФОб (оставя непроменен общо вноса и износа);

СДЕЛКИ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ СТОКИ

3.147. *Дефиниция:* Съществуващи стоки са стоките, които вече са имали потребител (различни от материалните запаси).

3.148. Съществуващите стоки обхващат:

- а) съществуващи сгради и други инвестиционни стоки, които са продадени от единиците-производители на други единици:
 1. Да бъдат използвани отново като такива;
 2. Да бъдат съборени или разглобени; получените продукти обикновено стават суровини (например, желязо за вторични суровини), използвани за производството на нови стоки (например, стомана);
- б) Ценности, които се продават от една единица на друга;

в) съществуващи трайни стоки за потребление, които се продават от домакинствата или военни органи на други единици:

1. Да бъдат използвани отново като такива;
2. Да бъдат разглобени и преобразувани в материали за унищожаване.

г) съществуващи нетрайни стоки (например, отпадъчна хартия, парцали, стари дрехи, стари бутилки и пр.), които се продават от някоя единица, или за да бъдат използвани отново или за да станат суровини за производството на нови стоки (регенерирани стоки).

3.149. Прехвърлянето на съществуващи стоки се отчита като отрицателен разход (придобиване) за продавача и положителен разход (придобиване) за купувача .

3.150. Това има следните последствия:

а) когато се извършва продажба на даден съществуващ дълготраен актив или ценност между двама резидентни производители, положителната и отрицателната стойности, отчитани за формиране на брутен основен капитал се анулират взаимно за икономиката като цяло, с изключение на разходите по прехвърлянето на собствеността;

б) когато даден съществуващ недвижим дълготраен актив (например сграда) се продава на нерезидент, по конвенция, последният се третира като купувач финансов актив, т.е. собствен капитал на условна резидентна единица. Тази условна резидентна единица, след това се счита, че купува дълготрайния актив. В резултат, се извършва покупко-продажба на дълготраен актив между резиденти;

в) когато съществуващ движим дълготраен актив, например кораб или самолет се изнася, в икономиката не се отчита другаде формирането на положителен брутен основен капитал за компенсиране на формирането на отрицателен брутен основен капитал на продавача;

г) някои дълготрайни стоки, като например автомобили, могат да бъдат класифицирани като дълготрайни активи или като дълготрайни стоки за потребление, в зависимост от собственика и целта, за която се използват. Следователно, ако собствеността на такава стока се прехвърли от предприятие на домакинство, за да бъде използвана за крайно потребление, за предприятието се отчита формиране на отрицателен брутен основен капитал, а за домакинството се отчита положителен разход за потребление. В по-редкия случай, когато собствеността на такава стока се прехвърля от домакинство на предприятие, за домакинството трябва да се отчете отрицателен разход за окончателно потребление, а за предприятието трябва да се отчете формиране на положителен брутен основен капитал.

д) Сделките със съществуващи ценности трябва да се отчитат като придобиване на ценност (положително формиране на брутен капитал) от купувача и като разпореждане с ценност (отрицателно формиране на брутен капитал) от продавача. В случай на сделка с останалия свят, вносът или износът на стока се отчита (вж.

параграф 3.135). Продажбата на ценност от домакинство не трябва да се отчита като отрицателен разход за крайно потребление;

е) Когато съществуващи военни дълготрайни стоки се продават в чужбина от държавата, това трябва да бъде отчетено като износ на стоки и като отрицателно междинно (и крайно) потребление от държавата.

3.151. За разходите по продажбата, направени от бившия собственик (разходи за прехвърлянето на собствеността), трябва да се отчете загуба от държане. Подобно вписване трябва да бъде направено за частта на неговите разходи за първоначално придобиване, които не са били описани като потребление на основен капитал.

3.152. Сделките със съществуващи стоки трябва да се отчитат по времето на смяната на собствеността. Трябва да се прилагат тези принципи за оценка, които са подходящи за вида/видовете сделки с участващите продукти.

ГЛАВА 4

РАЗПРЕДЕЛИТЕЛНИ СДЕЛКИ

4.01. *Дефиниция:* Разпределителните сделки се състоят от сделки, посредством които добавената стойност, създадена от производството се разпределя за труд, капитал и държавно управление и от сделки, обхващащи преразпределението на дохода и богатството.

Системата прави разграничение между текущи и капиталови трансфери, като последните се разглеждат като такива, които разпределят по-скоро спестявания или богатство, отколкото доход.

КОМПЕНСАЦИЯ НА НАЕТИ ЛИЦА (D.1)

4.02. *Дефиниция:* Компенсацията на наетите лица (D.1) се дефинира като общото възнаграждение, в брой или в натура, платимо от даден работодател в замяна на работа, извършена от последния по време на отчетния период.

Компенсацията на наетите лица се подразделя на:

а) заплати и надници (D.11):

- надници и заплати в брой;

- надници и заплати в натура;

б) социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.12):

- Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.121)

- Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.122).

ЗАПЛАТИ И НАДНИЦИ (D.11)

Заплати и надници в брой

4.03. Надниците и заплатите в брой включват стойностите на всякакви социалноосигурителни вноски, данъци върху общия доход, и др. платими от наетото лице, дори ако те фактически се удържат при източника от работодателя и се внасят директно в социалноосигурителните фондове, данъчните органи и пр. от името на наетото лице.

Надниците и заплатите в брой включват следните видове възнаграждение:

- а) основни надници и заплати, платими на редовни интервали;
- б) по-високи ставки на заплащане за извънреден труд, нощни смени, работа през почивните дни на седмицата, тежки или опасни условия на труд;
- в) средства за издръжка на живота, местни надбавки и издръжка за чуждестранни лица;
- г) премиални, на базата на производителността или печалбата, коледни и новогодишни бонуси, с изключение на социалноосигурителните плащания за наетите лица (вж. параграф 4.07.в), изплащане на 13-та и 14-та заплата (годишно допълнително заплащане);
- д) надбавки за транспорт до и от работното място, с изключение на надбавките или възстановяването на разходите на наетите лица за пътуване, издръжка на съпруги на войници или моряци, преместване и представителни разходи, направени по време на изпълнението на служебните им задължения (вж. параграф 4.07.а);
- е) платени празници - за официални празници или годишен отпуски;
- ж) комисионни, бакшиши, заплащане за присъствие и директорски възнаграждения, изплащани на наетите лица;
- з) бонуси по конкретни поводи или други извънредни плащания, свързани с общите резултати на предприятието, направени по схеми за допълнително материално стимулиране;
- и) плащания, направени от работодателите за наетите от тях лица по спестовни влогове;
- й) извънредни плащания на наети лица, които напускат предприятието, ако тези плащания не са свързани с колективен договор;
- к) жилищни надбавки, плащани в брой от работодателите на наетите от тях лица.

Заплати и надници, изплащани в натура

4.04. *Дефиниция:* Заплатите и надниците, изплащани в натура се състоят от стоки и услуги или други ползи, предоставяни безплатно или по намалени цени от работодателите, които могат да бъдат използвани от наетите лица през тяхното свободно време и по тяхно собствено усмотрение, за удовлетворяване на техните собствени нужди или потребности или тези на други членове от техните домакинства. Тези стоки и услуги, или други ползи не са необходими за производствения процес на работодателя. За наетите лица, тези надници и заплати в натура представляват допълнителен доход: те би трябвало да платят пазарната цена, ако закупуваха сами тези стоки или услуги.

4.05. Най-обичайните такива са:

- а) храна и напитки, включително тези консумирани по време на командировка (защото те биха били купувани така или иначе), но с изключение на специална храна или напитки, наложени от изключителните условия на работа. Ценовите намаления, получени в безплатни или субсидирани столове, или получени чрез ваучери за обяд, трябва да бъдат включени в надниците и заплатите в натура;
- б) жилищата за собствена сметка и закупени такива, или квартирни услуги от такъв вид, който може да бъде използван от всички членове на домакинството, към което принадлежи наетото лице;
- в) униформи или други форми на специално облекло, което наетите лица избират да носят често както извън работното място, така и на работа;
- г) услугите на моторни превозни средства или други дълготрайни стоки, предоставяни за лично ползване на наетите лица;
- д) стоките и услугите, произведени като продукция от собствения производствен процес на работодателя, като например безплатно пътуване на наетите лица по ж.п. или въздушни линии, безплатни възлища за миньорите, или безплатна храна за наетите лица в селското стопанство;
- е) предоставянето на спортни, развлекателни или ваканционни бази на наетите лица и техните семейства;
- ж) транспорт до и от работата, освен когато е организиран във времето на работодателя, паркинг за автомобили;
- з) детски ясли за децата на наетите лица;
- и) плащания, направени от работодателите на работнически съвети или други подобни органи;
- й) бонусни акции, разпределяни на наетите лица;
- к) възнаграждението в натура може също да включва стойността на лихвите, пропуснати от работодателите, когато те предоставят заеми на наетите лица при намалени, даже нулеви лихвени проценти. Тази стойност може да бъде изчислена приблизително като сумата, която наетото лице би трябвало да плати, ако средните

лихвени проценти върху ипотечен кредит (за покупка на жилище) или потребителски кредит (за покупка на други стоки и услуги), минус сумата на действително платените лихви. Условното плащане от наетото лице се премаршрутизира в сметка "Първично разпределение на доход" обратно към работодателя.

4.06. Стоките и услугите, или другите облаги трябва да бъдат оценявани по базисни цени, когато се произвеждат от работодателя и по цени на купувача, когато се купуват от работодателя (тоест, цената действително платена от работодателя).

Когато бъде предоставена безплатно, цялата стойност на надниците и заплатите в натура се изчислява по базисни цени (или по цени на купувача за работодателя, когато се купуват от него) на стоките и услугите или другите въпросни облаги.

Когато бъде предоставена по намалени цени, стойността се получава от разликата между обясненото по-горе изчисление и сумата, платена на наетото лице.

4.07. Надниците и заплатите не включват:

а) Разходите на работодателите, които са както за тяхна изгода, така и за тази на наетите от тях лица, защото са необходими за производствения процес на работодателя:

1. Надбавки или възстановяване на разходите на служителите за пътуване, издръжки на съпруги на войници или моряци, преместване и представителни разходи, направени по време на изпълнението на техните служебни задължения;

2. Разходи за благоустрояване на работното място, за предоставяне на медицински прегледи, изисквани поради характера на работата, осигуряване на работни дрехи, които се носят изключително или главно на работа;

3. Квартирни услуги на местоработата, от вид, който не може да бъде използван от домакинствата, към които принадлежат наетите лица - каюти, спални, временни постройки и т.н.;

4. Специална храна или напитки, необходими заради изключителните условия на работа;

5. Надбавки, плащани на наетите лица за купуване на инструменти, оборудване или специално облекло, необходими изключително или главно за тяхната работа, или тази част от техните надници или заплати, която по техните трудови договори се изисква да се заделя от наетите лица такива покупки.

Такива разходи за стоки и услуги, които работодателите са длъжни да предоставят на наетите от тях лица, за да могат те да извършват работата си, се третираат като междинно потребление на работодателите.

б) Сумите на надниците и заплатите, които работодателите продължават да плащат на наетите от тях лица временно в случай на болест, майчинство, промишлена

злополука, инвалидност, съкращение и пр. Тези плащания се третираат като нефинансирани социалноосигурителни плащания за наетите лица (D.623), като същите суми се показват по условните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.122);

в) Други нефинансирани социалноосигурителни плащания за наетите лица, под формата на детски, съпругески, семейни, образователни или други надбавки по отношение на лица на тяхна издръжка и под формата на предоставянето на безплатно медицинско обслужване (различно от това, изисквано от характера на работата) на наетите лица или на техните семейства;

г) Всякакви данъци, платими от работодателя по фонд работна заплата - например, данък общ доход, удържан при източника. Подобни данъци се третираат като други данъци върху производството.

СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ЗА СМЕТКА НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ (D.12)

4.08. Сумата, равна на стойността на социалноосигурителните вноски за сметка на работодателите за осигуряването на правото на наетите от тях лица на социалноосигурителни плащания, трябва да се отчита като компенсация на наетите лица. Социалноосигурителните вноски за сметка на работодателите могат да бъдат действителни или условни.

Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.121)

4.09. *Дефиниция:* Действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.121) се състоят от вноските, правени от работодателите в полза на наетите от тях лица, при осигурителите (социалноосигурителни фондове и частни осигурителни фондове). Тези вноски покриват задължителните, конвенционалните и доброволните вноски по отношение на осигуряването срещу социални рискове или нужди (вж. параграф 4.92.а)

Въпреки, че се плащат директно от работодателите на осигурителите, тези вноски, плащани от работодателите се третираат като компонент на компенсацията на наетите лица, които на свой ред се разглеждат като платени от тях на осигурителите.

Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.122)

4.10. *Дефиниция:* Условните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.122) представляват кореспондиращите на нефинансираните социални плащания (минус евентуалните социални плащания на наетите лица), плащани директно от работодателите на наетите от тях лица или на бивши наети от тях лица и други лица, имащи право на това⁽¹⁾, без участието на застрахователно

¹ Условните социални осигуровки, внасяни от работодателите обхващат сума, равна на стойността на надниците и заплатите, които работодателите временно продължават да плащат в случай на болест, майчинство, промишлена злополука, инвалидност, съкращение и пр. на наетите от тях лица, ако тази сума може да бъде отделена.

предприятие или автономен пенсионен фонд и без създаването на специален фонд или отделни резерви за целта.

Фактът, че определени социални плащания се плащат директно от работодателите, а не чрез посредничеството на социалноосигурителни фондове или други осигурители, по никакъв начин не се отклонява от техния характер като социални плащания. Обаче, тъй като разходите за тези социални плащания формират част от разходите за труд на работодателите, те също трябва да бъдат включени в компенсацията на наетите лица.

4.11. В сметките на секторите, разходите за преки социални плащания се появяват първо сред използването в сметката "Формиране на доход", като компонент на компенсацията на наетите лица и втори път - сред използването в сметката "Вторично разпределение на доход", като социални плащания. За да се балансира последната сметка се приема, че домакинствата на наетите лица плащат обратно на секторите на работодателите условните социални осигуровки, внасяни от работодателите, които финансират заедно с евентуалните социалноосигурителни вноски на наетите лица, директните социални помощи, предоставяни на тях от същите тези наети лица. Този условен кръг е подобен на този за действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите, които минават през сметките на домакинствата и след това се считат, че са платени от тях на осигурителите.

За оценката на условните социални осигуровки за сметка на работодателите, чиято сума не трябва непременно да съвпада с тази на директните социални плащания, трябва да се види препратката към заглавие D.612.

4.12. Време на отчитане на компенсациите на наетите лица:

- а) Надниците и заплатите (D.11) се отчитат в периода, през който се извършва работата. Обаче, бонусите по конкретни поводи или други извънредни плащания, 13-та заплата и др. се отчитат, когато трябва да бъдат платени;
- б) Действителните социални осигуровки за сметка на работодателите (D.121) се отчитат в периода, през който се извършва работата;
- в) Условните социални осигуровки за сметка на работодателите (D.122):
 1. Представляващи кореспондиращата част на задължителните преки социалноосигурителни плащания се отчитат в периода, през който се извършва работата;
 2. Представляващи кореспондиращата позиция на доброволните преки социалноосигурителни плащания, се отчитат в периода, през който се предоставят тези плащания.

4.13. Компенсацията на наетите лица може да се състои от:

- а) Компенсацията на резидентни наети лица от резидентни работодатели;
- б) Компенсацията на резидентни наети лица от нерезидентни работодатели;

- в) Компенсацията на нерезидентни наети лица от резидентни работодатели;

Тези различни позиции се отчитат в ESA, както следва:

1. Компенсацията на резидентни и нерезидентни наети лица от резидентни работодатели групира заедно позициите по букви а) и в) и се появява при използването в сметка "Формиране на доход" на секторите и отраслите, към които принадлежат тези работодатели;
2. Компенсацията на резидентни наети лица от резидентни и нерезидентни работодатели групира заедно позициите по букви а) и б) и се появява при ресурсите в сметка "Разпределение на основния доход на домакинствата";
3. Буква б), компенсацията на резидентни наети лица от нерезидентни работодатели се появява при използването във външната сметка на основни доходи и текущи трансфери;
4. Буква в), компенсацията на нерезидентни наети лица от резидентни работодатели се появява при ресурсите във външната сметка на основни доходи и текущи трансфери;

ДАНЪЦИ ВЪРХУ ПРОИЗВОДСТВОТО И ВНОСА (D.2)

4.14. *Дефиниция:* Данъците върху производството и вноса (D.2) се състоят от задължителни, некомпенсирани плащания, в брой или в натура, които се събират от държавното управление или от институциите на Европейския съюз, по отношение на производството и вноса на стоки и услуги, наемането на работна ръка, собствеността върху или ползването на земя, сгради или други активи, използвани в производството. Тези данъци са платими, независимо дали има реализирана печалба или не.

4.15. Данъците върху производството и вноса се разделят на:

- а) Данъци върху продуктите (D.21):
 1. Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС) (D.211);
 2. Данъци и мита върху вноса, изключващи ДДС (D.212):
 - вносни мита (D.2121);
 - данъци върху вноса, изключващи ДДС и вноските мита (D.2122);
 3. Данъци върху продуктите, освен ДДС и данъците върху вноса (D.214);
- б) други данъци върху производството (D.29).

ДАНЪЦИ ВЪРХУ ПРОДУКТИ (D.21)

4.1. *Дефиниция:* Данъците върху продукти (D.21) са данъци, които са платими на единици от някаква стока или услуга, произведена или договорена по сделка. Данъкът

може да бъде конкретна парична сума на единица количество от стоката или услугата, или ако може да бъде изчислен *адвалорно* като специфициран процент от цената на единица или стойността на стоките и услугите, които са произведени или договорени по сделка. Като генерален принцип, данъците, които фактически са определени за даден продукт, независимо от това коя институционална единица плаща данъка, трябва да бъдат включени в данъците върху продуктите, освен ако не са специално включени в друго заглавие.

Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС) (D.211)

4.17. *Дефиниция:* Данъкът от вида на данък върху добавената стойност (ДДС) е данък върху стоки и услуги, събиран на фази от предприятията и, който, в крайна сметка се заплаща изцяло от крайните потребители.

Тази рубрика "Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС)" (D.211) обхваща данъка върху добавената стойност, който се събира от държавното управление и, който се прилага за национални и вносни продукти, както и когато е подходящо, други приспадащи се данъци, прилагани по подобни правила, като тези управляващи ДДС, наричани по-долу за улеснение "ДДС".

Производителите са длъжни да плащат само разликата между ДДС по техните продажби и ДДС по техните покупки за свое собствено междинно потребление или формирането на брутен основен капитал.

ДДС се отчита на нетна база, в смисъл, че:

- а) Продукцията от стоки и услуги и внос се оценяват без фактурирания ДДС;
- б) Покупките на стоки и услуги се отчитат с включения ДДС, който не се приспада. ДДС се отчита като поеман от купувачите, а не от продавачите и при това, само от тези купувачи, които не могат да го приспаднат. Затова, по-голямата част от ДДС се отчита в системата като платен върху крайното използване, главно върху потреблението на домакинствата. Част от ДДС, може обаче да бъде платен от предприятия, главно тези, които са освободени от ДДС.

За цялата икономика, ДДС е равен на разликата между общия фактуриран ДДС и общият приспадна ДДС.

Данъци и мита върху вноса, с изключение на ДДС (D.212)

4.18. *Дефиниция:* Данъците и митата върху вноса, изключващи ДДС (D.212) обхващат задължителните плащания, събирани от държавното управление или от институциите на Европейския съюз върху вносните стоки, без ДДС, за да ги допусне до свободно обръщение на икономическата територия и върху услугите, предоставяни на резидентни единици от нерезидентни единици.

Тези плащания обхващат:

а) Вносни мита (D.2121): те се състоят от мита и други вносни такси, платими съгласно митнически тарифи върху стоки от конкретен вид, когато те влизат за използване на икономическата територия на страната на използването;

б) Данъци върху вноса, изключващи ДДС и вносни мита (D.2122).

Тази рубрика обхваща:

1. Налози върху вносни селскостопански продукти;
2. Парични компенсационни суми, с които се облага вноса;
3. Акцизи и специални данъци върху определени вносни продукти, при условие, че такива акцизи и данъци върху продукти от местен произход се плащат от самия производствен бранш;
4. Общи данъци върху продажбите, платими върху вноса на стоки и услуги;
5. Данъци върху специфични услуги, предоставени от нерезидентни предприятия на резидентни единици в рамките на икономическата територия;
6. Печалби на публични предприятия, имащи монопол върху вноса на някоя стока или услуга, които се прехвърлят на държавата.

Нетните данъци и мита върху вноса, без ДДС се изчисляват като се приспадат субсидиите за вноса (D.311) от данъците и митата върху вноса, без ДДС (D.212).

Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъците върху вноса (D.214)

4.19. *Дефиниция:* Данъците върху продукти, с изключение на ДДС и данъците върху вноса (D.214) се състоят от данъците върху стоки и услуги, които стават платими в резултат на производството, износа, продажбата, прехвърлянето, лизинга или доставката на тези стоки или услуги, или в резултат на тяхното използване за собствено потребление или формирането на собствен капитал.

4.20. Тази рубрика обхваща по конкретно следното:

- а) Акцизи и данъци върху потреблението (различни от тези, включени в данъците и митата върху вноса;)
- д) Гербов налог върху продажбите на специфични продукти, като например алкохолни напитки или тютюн и върху правни документи или чекове;
- в) Данъци върху финансови и капиталови сделки, платими върху покупката или продажбата на нефинансови или финансови активи, включително чужда валута. Те стават платими, когато се сменя собствеността на земя или други активи, освен в резултат на капиталови трансфери (главно наследства и дарения). Те се третират като данъци върху услугите на посредници;
- г) Данъци за регистриране на автомобили;

- д) Данъци за развлечения;
- е) Данъци върху лотарии, хазарт и залагане, различни от тези върху печалбите;
- ж) Данъци върху застрахователни премии;
- з) Други данъци върху специфични услуги: хотели или квартири, жилищни услуги, ресторанти, транспорт, комуникации, реклама;
- и) Общи данъци върху продажбите или оборота (с изключение на данъците от вида на ДДС): те обхващат данъци върху продажбите на едро и дребно, данъци върху покупките, данъци върху оборота;
- й) Печалби на фискални монополи, които се прехвърлят на държавата, освен тези, упражняващи монопол върху вноса на някои стоки или услуги (включени в D.2122). Фискалните монополи са публични предприятия, на които е бил даден законен монопол върху производството или пласмента на даден вид стока или услуга, за да набира приходи, а не да насърчава интересите на държавната икономика или социалната политика. Когато на дадено публично предприятие са дадени монополни правомощия като въпрос на целенасочена икономическа или социална политика, поради специалния характер на стоката или услугата или технологията на производство, например електроснабдяване, водоснабдяване, пощите и далекосъобщенията, железниците и т.н., то не трябва да се третира като фискален монопол. Като общо правило, фискалните монополи, обикновено се ангажират с производството на стоки или услуги, които мога да бъдат обложени с високи данъци в други страни; при тях има тенденция да се ограничават до производството на определени потребителски стоки (алкохолни напитки, тютюн, кибрит и пр.) или горива;
- к) Експортни мита и парични суми, като компенсации, с които се облага износа.

4.21. Нетните данъци върху продукти се получават чрез приспадане на субсидиите за продуктите (D.31) от данъците върху продуктите (D.21).

ДРУГИ ДАНЪЦИ ВЪРХУ ПРОИЗВОДСТВОТО (D.29)

4.22. *Дефиниция:* Другите данъци върху производството (D.29) се състоят от всички данъци, с които предприятията биват облагани, в резултат на ангажирането си с производство, независимо от количеството или стойността на произведените или продадени стоки и услуги.

Те могат да бъдат платими върху земята, дълготрайните активи или труда, използвани в производствения процес или върху определени дейности или сделки.

4.23. Другите данъци върху производството (D.29) обхващат по-конкретно:

- а) Данъци върху собствеността и ползването на земя, сгради или други конструкции, използвани от предприятията в производството (включително обитатели-собственици на жилища);

б) Данъци върху използването на дълготрайни активи (автомобили, машини, оборудване) за целите на производството, независимо дали подобни активи са собствени или са наети;

в) Данъци върху общия фонд работна заплата и данъци удържани при източника по ведомост;

г) Данъци върху международни сделки (пътуване в чужбина, чуждестранни парични преводи, или подобни сделки с нерезиденти) за целите на производството;

д) Данъци, плащани от предприятията за да получат бизнес и професионални лицензи, ако тези лицензи се дават автоматично с плащането на дължимите суми. Ако, обаче, държавата извършва проверки на помещенията за провеждане на стопанска дейност за това дали са подходящи или безопасни, за надеждността или безопасността на използваното оборудване, за професионалната компетентност на наетия персонал, или за качеството или стандартите на произвежданите стоки или услуги като условие за даването на такъв лиценз, плащанията се третират като покупки на оказаните услуги, освен ако сумите, които се искат за лицензите са съвсем непропорционални на разходите за проверките, извършвани от държавата;

е) Данъци върху замърсяване, причинено от производствени дейности. Те обхващат данъци, събирани за емисии или изпускане в околната среда на вредни газове, течности или други вредни субстанции. Те не включват плащания, направени за събирането и извозването на отпадъци или вредни субстанции от публичните органи, които представляват междинно потребление на предприятията.

ж) Недостатъчно компенсиране на ДДС, произтичащо в резултат на системата на недиференцирана данъчна ставка, което често се констатира в селското стопанство.

4.24. Тази рубрика не включва данъци за лично ползване на автомобили и др. от домакинствата, които се отчитат като текущи данъци върху дохода, богатството и пр.

ДАНЪЦИ ВЪРХУ ПРОИЗВОДСТВОТО И ВНОСА, ПЛАТЕНИ НА ИНСТИТУЦИИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

4.25. Данъците върху производството и вноса, платени на институции на Европейския съюз, обхващат по-конкретно:

а) Данъци, платени директно от резидентна производствена единица на институциите на Европейския съюз (Данък на ECSC (Европейската общност за въглища и стомана) върху рудодобивите предприятия и предприятията за производство на чугун и стомана);

б) Данъци, събирани от националните правителства от името на институциите на Европейския съюз, а именно:

1. Постъпления от общата селскостопанска политика;

налози върху вносни селскостопански продукти, парични компенсационни суми, с които се облага износа и вноса, налози върху производството на захар и данъка върху изоглюкоза, данъци за съвместна отговорност за млякото и зърнените храни;

2. Постъпления от търговия с трети страни: мита, събирани на базата на Интегрираната тарифа на Европейския съюз (Тарик);

3. Постъпления от ДДС във всяка държава-членка.

4.26. Отчитане на данъците върху производството и вноса: данъците върху производството и вноса се отчитат, когато се извършват дейностите, сделките и другите събития, които създават задълженията за плащане на данъци.

4.27. Обаче, някои икономически дейности, сделки или събития, които по данъчното законодателство трябва да налагат на съответните единици задължението да плащат данъци, постоянно избягват от вниманието на данъчните органи. Ще бъде нереалистично да се приеме, че подобни дейности, сделки или събития пораждаат финансови активи или пасиви под формата на задължения или вземания. Поради тази причина, сумите, които трябва да бъдат отчетени в системата, се определят от сумите, дължими за плащане, само, когато бъде доказано от данъчни оценки, декларации или други инструменти, които създават пасиви под формата на ясни задължения за плащане от страна на данъкоплатците. Системата не предполага липсващи данъци, които не са доказани от данъчни оценки.

Данъците, доказани от данъчни оценки, но които никога не са били платени (например, поради фалит), се третираат все едно, че са платени; налице са две възможности:

а) Отписването на лош дълг от държавата, която признава, че нейното вземане няма да може вече да бъде събрано се отчита в сметките "Други промените в обема на активите" на държавата и на длъжника, който не е изпълнил задълженията си;

б) Анулиране на дълга по взаимна договореност между държавата и длъжника. Анулирането се третира като капиталов трансфер от държавата към длъжника в капиталовата сметка, с едновременно погасяване на вземането във финансовата сметка.

4.28. Общата стойност на данъците, които трябва да бъдат отчетени обхваща всякакви лихви, начислени върху просрочените данъчни задължения и всякакви глоби, наложени от данъчните органи, ако е невъзможно да се отчитат подобни лихви и глоби отделно от данъците; тя включва също всякакви плащания, които могат да бъдат наложени във връзка със събирането или плащането на дължимите данъци. Съответно, тя се намалява със сумата на всякакви данъчни намаления, направени от държавното управление, които са въпрос на икономическа политика и със всякакви възстановявания на надплатени данъци.

4.29. В системата от сметки, данъците върху производството и вноса (D.2) се появяват:

а) като "използване" в сметка "Формиране на доход" за цялата икономика;

б) като "ресурси" в сметка "Разпределяне на основен доход" на сектор Държавно управление и във външната сметка на основни доходи и текущи трансфери.

Данъците върху продукти се отчитат като ресурси в сметка "Стоки и услуги" на цялата икономика. Това дава възможност ресурсите на стоки и услуги, оценени без данъци върху продуктите да бъдат балансирани с използването, което е оценено с тези данъци, включително.

Другите данъци върху производството (D.29) се появяват като използване в сметки "Формиране на доход" за отраслите и секторите, които ги плащат.

СУБСИДИИ (D.3)

4.30. *Дефиниция:* Субсидиите (D.3) са текущи некомпенсирани плащания, които държавното управление или институциите на Европейския съюз правят за резидентни⁽²⁾ производители, с цел да се повлияе на техните нива на производство, на цените им или на възнаграждението на факторите за производство.

Други непазарни производители могат да получат други субсидии за производство само, ако тези плащания зависят от общи регламенти, приложими както за пазарни, така и за непазарни производители. По конвенция, субсидиите за продукти не се отчитат за друга непазарна продукция (P.13).

4.31. Субсидиите, давани от институциите на Европейския съюз обхващат само текущи трансфери, направени директно от тях за резидентни производствени единици.

4.32. Субсидиите се класифицират на:

- а) Субсидии за продукти (D.31):
 - 1. субсидии за износ (D.311)
 - 2. други субсидии за продукти (D.319);
- б) Други субсидии за производството (D.39).

СУБСИДИИ ЗА ПРОДУКТИ (D.31)

4.33. *Дефиниция:* Субсидиите за продукти (D.31) са субсидии, платими на единица произведена или внесена стока или услуга. Субсидията може да бъде конкретна сума пари на единица количество от стока или услуга, или тя може да бъде изчислена *адвалорно*, като специфициран процент на цената на единица. Дадена субсидия може също да бъде изчислена като разликата между специфицирана целева цена и пазарната цена, действително заплащана от даден купувач. Дадена субсидия за продукт, обикновено става платима, когато стоката се произвежда, продава или внася. По конвенция, субсидиите за продукти могат да се отнасят само за пазарна продукция (P.11) или за продукцията за собствено крайно използване (P.12).

² Субсидиите се дават от институциите на Европейския съюз на единици, които са резидентни където и да е в Общността.

Субсидии за вноса (D.311)

4.34. *Дефиниция:* Субсидиите за вноса (D.311) се състоят от субсидии за стоки и услуги, които стават платими, когато стоките прекосяват границата за използване в икономическата територия или когато услугите се предоставят на резидентни единици. Те могат да включват загуби, понесени като целенасочена държавна политика от държавни търговски организации, чиято функция е да купува продукти от нерезиденти и след това да ги продава на по-ниски цени на резиденти.

Други субсидии за продукти (D.319)

4.35. Другите субсидии за продукти (D.319) обхващат:

- а) субсидии за продукти, използвани в страната: те се състоят от субсидии, платими на резидентни производители по отношение на тяхното производство, което се използва или консумира в рамките на икономическата територия;
- б) загуби на държавни търговски организации, чиято функция е да купуват продукти на резидентни производители и след това да ги продават на по-ниски цени на резиденти или нерезиденти, когато те се направени целенасочено като държавна икономическа и социална политика;
- в) субсидии за публични корпорации и квази-корпорации за компенсиране на постоянни загуби, които те понесат при своите производствени дейности в резултат на определянето на цени, които са по-ниски от средните им производствени разходи като целенасочена държавна или европейска икономическа и социална политика;
- г) преки субсидии за износа, платими директно на резидентни производители, когато стоките напускат икономическата територия или услугите се предоставят на нерезиденти, освен погашения на митническата граница на данъци върху продукти, платени преди това и отказ от данъци, които биха станали дължими, ако стоките трябваше да бъдат продавани или използвани вътре в икономическата територия.

ДРУГИ СУБСИДИИ ЗА ПРОИЗВОДСТВОТО (D.39)

4.36. *Дефиниция:* Другите субсидии за производството (D.39) се състоят от субсидии, с изключение на субсидиите за продукти, които резидентни производствени единици могат да получат в резултат от ангажиране с производство.

За тяхната друга, непазарна продукция, другите непазарни производители могат да получат други субсидии за производството само, ако тези плащания от държавното управление зависят от общи регламенти, приложими по отношение както на пазарни, така и на непазарни производители.

4.37. Тази рубрика обхваща по-конкретно следното:

- а) субсидии за фонд работна заплата или за работната сила: те се състоят от субсидии, платими за общия фонд работна заплата или за общата работна сила, или за заетостта на конкретен вид лица, като например инвалиди или лица, които са били

безработни за продължителни периоди, или за разходите за програми за обучение, организирани или финансирани от предприятия;

б) субсидии за намаляване на замърсяването: тези субсидии се състоят от текущи субсидии, предназначени за покриване на някои или на всички разходи за допълнителна обработка, предприета за намаляване или премахване на изпускането на замърсители в околната среда;

в) грантове за лихвени улеснения, давани на резидентни, производствени единици, дори и когато са предназначени за насърчаване на формирането на капитал⁽³⁾. Всъщност, това са текущи трансфери, предназначени за облекчаване на оперативните разходи на производителите. Те се третират в сметките като субсидии за производителите, които се възползват от тях, даже когато разликата в лихвите, практически се плаща от държавата на кредитните институции, отпуснащи кредита;

г) свръхкомпенсиране на ДДС, произтичащо от система на недиференцирана данъчна ставка, което се констатира често в селското стопанство.

4.38. Следните не се третират като субсидии:

а) текущи трансфери от държавното управление за домакинства, в тяхното качество на потребители. Същите се третират като социални плащания или като разни текущи трансфери (D.75);

б) текущи трансфери между различни части на държавното управление в тяхното качество на производители на непазарни стоки и услуги, с изключение на други субсидии за производството (D.39). Текущите трансфери са показани под заглавието "Текущи трансфери в рамките на държавното управление" (D.73);

в) инвестиционни грантове (D.92);

г) извънредни плащания в социалноосигурителни фондове, дотолкова, доколкото тези плащания са предназначени за увеличаването на актюерните резерви на тези фондове. Подобни плащания са показани под заглавието "Други капиталови трансфери" (D.99);

д) трансфери, направени от държавното управление за нефинансови корпорации и квази-корпорации за покриване на загуби, натрупани за няколко финансови години, или извънредни загуби, дължими на фактори извън контрола на предприятието се класифицират под заглавието "Други капиталови трансфери" (D.99);

е) анулирането на дълговете, които производствените единици са направили към държавата (в резултат, например на заеми, авансирани от дадена държавна агенция на дадено нефинансово предприятие, което е натрупало търговски загуби за няколко финансови години). По принцип, тези сделки се третират в сметките като "Други капиталови трансфери" (D.99) (вж. параграф 4.165.е);

³ Когато, обаче даден грант обслужва двойната цел за финансиране на амортизацията на дълга и плащането на лихвите върху него и когато не е възможно да се разпредели между двата елемента, целият грант се третира като инвестиционен грант.

ж) плащания, извършени от държавното управление или останалия свят за щети или загуби на капиталови стоки в резултат на военни действия, други политически събития или национални бедствия се показват под заглавието "Други капиталови трансфери" (D.99);

з) акции и друг акционерен капитал в корпоративни предприятия, закупени от държавното управление, които са показани под заглавието "Акции и друг акционерен капитал (AF.5);

и) плащания, извършени от агенция на държавното управление, която е поела отговорността за ненормални пенсионни отчисления, засягащи дадено публично предприятие. Тези плащания трябва да се отчитат под заглавието "Разни текущи трансфери" (D.75);

й) плащания, извършени от държавното управление на пазарни производители за плащането изцяло или частично на стоки и услуги, които тези пазарни производители предоставят директно и индивидуално на домакинства в контекста на социалните рискове или нужди (вж. параграф 4.84) и на които домакинствата имат законно установено право. Тези плащания се включват в разходи за индивидуално потребление на държавното управление (P.31) и впоследствие в социалните плащания в натура (D.631) и действително индивидуално потребление на домакинствата (P.41).

4.39. Време на отчитане: Субсидиите се отчитат, когато се извършва сделката или възниква събитието (производство, продажба, внос и пр.), което поражда субсидията.

Особени случаи:

а) субсидии, които приемат формата на разлика между покупната цена и продажната цена, определяни от дадена държавна търговска агенция се отчитат по времето, когато стоките се купуват от агенцията, ако продажната цена е известна по това време;

б) субсидии, предназначени за покриване на загуби, понесени от даден производител се отчитат по времето, когато агенцията на държавното управление реши да покрие загубите.

4.40. В системата от сметки, субсидиите се появяват:

а) при отрицателното използване в сметка "Формиране на доход" за цялата икономика;

б) при отрицателните ресурси в сметка "Разпределяне на основен доход" на сектора на държавното управление и във външната сметка основни доходи и текущи трансфери.

Субсидиите за продукти се отчитат като отрицателни ресурси в сметка "Стоки и услуги" за цялата икономика. Това дава възможност за балансиране на ресурсите на стоки и услуги с използването.

Други субсидии за производството (D.39) се появяват при отрицателното използване в сметки "Формиране на доходи" на отраслите и секторите, които ги получават.

Последствия от системата на различни валутни курсове на данъците за производството и вноса и за субсидиите: различните валутни курсове понастоящем не са приложими сред държавите-членки на Европейския съюз. В една такава система:

- а) косвените данъци върху вноса се третираат като данъци върху вноса, изключващи ДДС и вносните мита (D.2122);
- б) косвените данъци върху износа се третираат като данъци върху продукти, изключващи ДДС и данъците върху вноса (D.214);
- в) косвените субсидии за вноса се третираат като субсидии за вноса (D.311);
- г) косвените субсидии за износа се третираат като други субсидии за продукти (D.319).

ДОХОД ОТ СОБСТВЕНОСТ (D.4)

4.41. *Дефиниция:* Доход от собственост (D.4) е доход, който се получава от собственика на финансов актив или материален невъзпроизводим актив в замяна на предоставяне на средства на, или предоставяне на материалния невъзпроизводим актив на разположение на друга институционална единица.

Доходите от собственост се класифицират по следния начин в системата:

- а) лихви (D.41);
- б) разпределен доход на корпорации (D.42):
 - 1. Дивиденди (D.421);
 - 2. Тегления от дохода на квази-корпорации (D.422);
- в) реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции (D.43);
- г) доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици (D.44);
- д) наеми (D.45).

ЛИХВА (D.41)

4.42. *Дефиниция:* При условията на финансовия инструмент, договорен между длъжника и кредитора, лихвата (D.41) представлява сумата, която длъжникът става длъжен да плати на кредитора за даден период от време без да намалява сумата на неизплатената главница.

4.43. Кредиторите отпускат на кредит средства на длъжниците, което води до създаването на един или друг от изброените по-долу финансови инструменти.

Тази форма на доход от собственост се получава от собственици на различни видове финансови активи:

- а) депозити (AF.2);
- б) ценни книжа, различни от акции (AF.3);
- в) заеми (AF.4);
- г) други вземания (AF.7).

Лихва по депозити, заеми и вземания и задължения

4.44. Лихвата, която се получава и плаща по тези финансови активи и задължения се определя чрез прилагането на съответния лихвен процент към неизплатената главница във всеки момент от времето през отчетния период.

Лихва по ценни книжа

Лихви върху менителници и други подобни краткосрочни инструменти

4.45. Разликата между номиналната стойност и цената, платена при емитирането (тоест, отстъпката) измерва лихвата, платима по време на срока на менителницата. Увеличаването на стойността на дадена менителница, поради натрупването на начислена лихва не представлява печалба от държане, защото то се дължи на нарастване на неизплатената главница, а не на промяна в цената на актива. Другите промени в стойността на менителницата се третират като печалби/загуби от държане.

Лихва по облигации и по облигации без обезпечение

4.46. Облигациите и облигациите без обезпечение са дългосрочни ценни книжа, които дават на държателя безусловното право на: фиксиран или договорно определен променлив паричен доход под формата на купонни плащания, или обявена фиксирана сума на посочена дата или дати, когато се погасява ценната книга или при двете тези условия.

- а) Облигации с нулев купон: няма купонни плащания. Лихвата, базирана на разликата между цената на погасяване и емисионната цена трябва да бъде разпределена в продължение на годините до падежа на облигацията. Лихвата, натрупваща се всяка година се реинвестира в облигацията от нейния държател и по този начин кореспондиращите вписвания, равни на стойността на натрупаната лихва трябва да бъдат отчетени във Финансовата сметка, като придобиването на по-голяма облигация от държателя и като допълнителна емисия на по-голяма облигации от емитента или от длъжника (т.е. като ръст в "обема" на първоначалната облигация);
- б) други облигации, включително дълбоко-сконтирани облигации. Лихвата има два компонента:

1. Сумата на паричния доход, получаван от купонни плащания всеки период;
2. Сумата на лихвата, натрупвана всеки период, дължаща се на разликата между цената на погасяването и емисионната цена, изчислена по същия начин, както за облигациите с нулев купон;

в) ценни книжа, свързани с индекси: сумите на купонните плащания и/или неизплатената главница са обвързани с даден ценови индекс. Промяната в стойността на неизплатената главница между началото и края на конкретен отчетен период, дължаща се на движението в съответния индекс се третира като натрупване на лихва в този период, в допълнение на всяка лихва, дължима за плащане в този период. Натрупването на лихва като резултат от индексирването се реинвестира на практика в ценната книга и трябва да се отчита във финансовите сметки на държателя и емитента.

Лихвени суапове и форуърдни лихвени споразумения

4.47. Суаповете са договорни споразумения между две институционални единици, които се съгласяват да разменят потоци от задължения за същата сума от задлъжнялост за определен период. Обичайните варианти на суапове са лихвените суапове и валутните суапове.

Потоците от лихвени плащания, произтичащи от суапови споразумения трябва да се отчитат чисти от плащанията между двете страни по суапа; всякакви плащания към трети страни, като например специализирани брокери за сключването на суаповете се отчитат като покупки на услуги.

Същият принцип се прилага за сделките по форуърдни лихвени споразумения.

Лихва по финансови лизинги

4.48. Финансовият лизинг е алтернатива на кредитирането като метод на финансиране на покупката на машини и оборудване. Той представлява договор, който канализира средства от кредитора към кредитополучателя: лизингодателят купува оборудването, а лизингополучателят сключва договор да плаща наем, който да даде възможност на лизингодателя, за периода на договора да си възвърне всички или практически всички свои разходи, включително лихвите.

Лизингодателят се третира като отпускащ заем на лизингополучателя, равен на стойността на цената на купувача, платена за актива, този заем постепенно се изплаща напълно за периода на лизинга. Затова, наемът, който се плаща всеки период от лизингополучателя се третира като имащ два компонента: погасяване на главницата и плащане на лихва. Лихвеният процент по условия заем се определя косвено от общата сума, платена като наемни вноски по време на срока на лизинга във връзка с покупната цена на актива. Делът на наема, който представлява лихва постепенно намалява през периода на лизинга с погасяването на главницата. Първоначалният заем, взет от лизингополучателя, заедно с последващите погасителни вноски на главницата се отчитат във Финансовите сметки на лизингополучателя и лизингодателя. Лихвените

плащания се отчитат като лихва в съответните им сметки за първично разпределение на доход.

Други лихви

4.49. Следното се третира също като лихви:

- а) лихвата, начислявана по банков овърдрафт, допълнителната лихва, плащана върху депозити, оставени по-дълго от договореното и плащанията на определени държатели на облигации, които се определят чрез лотария;
- б) лихвите, получавани от инвестиционни фондове (вж. параграф 2.51.б) по инвестициите, направени от тях и които се прехвърлят на акционерите, даже ако са капитализирани. Те изключват печалбите или загубите от държане на финансовите инструменти, принадлежащи на дялови тръстове, които не се отчитат като доход от собственост.

Време на отчитане

4.50. Лихвата се отчита на базата на текущото счетоводно начисляване: тоест, лихвата се отчита като начислявана непрекъснато на кредитора с течение на времето върху сумата на неизплатената главница. Лихвата, начислявана през всеки отчетен период трябва да се отчита, независимо дали е действително платена или не или е добавена към неизплатената главница. Когато тя не е действително платена, увеличаването на главницата трябва също да бъде отчетено във Финансовата сметка като допълнително придобиване на този вид финансов актив от кредитора и равно на него придобиване на задължение от длъжника.

4.51. Лихвата трябва да се отчита преди приспадането на всякакви данъци, начислявани върху нея. Получената и изплатена лихва се отчита винаги с включените в нея дадени като грантове лихвени облекчения, даже ако тези облекчения се плащат директно на финансовите институции, а не на бенефициентите (вж. субсидии).

Стойността на услугите, предоставени от финансови посредници, която не е разпределена между различните клиенти, действителните платени или получени лихви на или от финансови посредници не се коригират, за да се елиминират надбавките, които представляват косвени начисления, направени от финансовите посредници. Необходима е коригираща позиция в разпределението на сметката "Основен доход" на финансовите посредници и на номиналния отрасъл, към който, по конвенция, цялата продукция на финансовите посредници се разпределя като междинно потребление.

4.52. В системата от сметки, лихвата се показва:

- а) при ресурсите и при използването в разпределението на сметка "Основен доход" на секторите⁽⁴⁾;

⁴ Тази практика се различава от по-голямата част от стопанското счетоводство, където платената лихва, обикновено, се показва като фиксиран разход, подобно на други разходи за производството в оперативната сметка.

б) при ресурсите и при използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

РАЗПРЕДЕЛЕН ДОХОД НА КОРПОРАЦИИ (D.42)

Дивиденди (D.421)

4.53. *Дефиниция:* Дивидентите (D.421) са форма на доход от собственост, получен от собствениците на акции (AF.5), на които те добиват право в резултат на оставянето на средства на разположение на корпорациите. Набирането на акционерен капитал чрез емитирането на акции е начин за набиране на средства, алтернативен на заема. За разлика от заемния капитал, акционерният капитал не поражда задължение, което е фиксирано в парично изражение и не дава права на притежателите на акции на фиксиран или предварително определен доход.

4.54. Това заглавие включва също:

а) акции, емитирани на акционери като изплащане на дивиденди за финансовата година. Емитирането, обаче на бонусни акции, което представлява капитализация на собствени средства под формата на резерви и неразпределени печалби и поражда нови акции за акционерите, пропорционално на тяхното участие, не е включено;

б) дивиденди, получени от инвестиционни фондове (вж. параграф 2.51.б) от инвестициите, направени от тях и които се прехвърлят на акционерите, даже ако са капитализирани. Тук се изключват печалбите или загубите от държане на финансови инструменти, принадлежащи на дялови тръстове, които не се отчитат като доход от собственост;

в) доходът, платен на държавното управление от публични предприятия, които са признати като самостоятелни юридически лица, макар, че официално те представляват корпоративни предприятия.

4.55. Време на отчитане: дивидентите се отчитат по времето, когато трябва да бъдат изплатени, както е решено от корпорацията.

В системата от сметки, дивидентите се появяват:

а) при използването в сметката за разпределянето на основен доход на секторите, в които са класифицирани корпорациите;

б) при ресурсите в сметката за разпределянето на основен доход на секторите, в които са класифицирани акционерите;

в) при използването и ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

Тегления от дохода на квази-корпорации (D.422)

4.56. *Дефиниция:* Тегленията от дохода на квази-корпорациите (D.422) се състоят от сумите, които предприемачите действително изтеглят за тяхно собствено използване от печалбите, спечелени от квази-корпорациите, които спадат към тях.

4.57. Тези суми трябва да се отчитат преди приспадането на всякакви текущи данъци върху дохода, богатството и пр., които се счита, че винаги трябва да се плащат от собствениците на фирмите.

4.58. Когато квази-корпорациите реализират печалба от търговия, единицата, която го притежава може да избере да остави част или цялата печалба в бизнеса, особено за инвестиционни цели. Този доход оставен в бизнеса се явява като спестяване на квази-корпорацията и само печалбите, които са действително изтеглени от единиците-собственици се отчитат в сметките под заглавието Тегления от дохода на квази-корпорациите.

4.59. Когато печалбите са спечелени в останалия свят от клонове, агенции, и пр. на резидентни предприятия, дотолкова, доколкото тези клонове и пр. се третираат като нерезидентни единици, неразпределената печалба се появява в реинвестираната печалба от преки чуждестранни инвестиции (D.43). Само доходът, действително прехвърлен на предприятието-майка се третира в сметките като изтегляне от дохода на квази-корпорациите, получен от останалия свят. Същите принципи се прилагат при третиране на взаимоотношенията между клоновете, агенциите и пр., опериращи на икономическата територия и нерезидентното предприятие-майка, към което те принадлежат.

4.60. Това заглавие обхваща чистия оперативен излишък, получен от резиденти като собственици на земя и сгради в останалия свят или от нерезиденти като собственици на земя и сгради в икономическата територия. Всъщност, по отношение на всички сделки със земя и сгради, сключени на икономическата територия на дадена страна от нерезидентни единици, последните се разглеждат, в съответствие с конвенциите, възприети в ЕСА, като условни резидентни единици, в които нерезидентните собственици притежават акционерна собственост.

Стойността на наема на жилища, обитавани от собствениците им в чужбина, се регистрира като внос на услуги, а съответният чист оперативен излишък - като основен доход, получен от останалия свят; стойността на наема на жилища, обитавани от собствениците, принадлежащи на нерезиденти се регистрира като износ на услуги, а съответният чист оперативен излишък - като основен доход, платен от останалия свят.

4.61. В рубриката тегления от дохода на квази-корпорации не се включват сумите, които техните собственици получават:

- а) от продажбата на съществуващите основни инвестиционни стоки;
- б) от продажбата на земя и нематериални активи;
- в) от тегления на капитал (например, общата или частична ликвидация на тяхното акционерно участие в квази-корпорацията).

Тези суми се третираат като тегления от акционерния капитал във финансовата сметка. Обратно, всякакви средства, предоставени от собственика/собствениците на квази-корпорацията за целта на придобиването на активи или намаляването на нейните задължения се третира като добавяния към нейния акционерен капитал. Ако, обаче,

квази-корпорацията е собственост на държавата и ако има постоянен оперативен дефицит с оглед на целенасочена държавна икономическа и социална политика, всякакви редовни трансфери на средства в предприятието, направени от държавата за покриване на неговите загуби, трябва да се третираат като субсидии.

4.62. Време на отчитане: тегленията от дохода на квази-корпорациите се отчитат, когато същите се правят от собствениците.

4.63. В системата от сметки, тегленията от дохода на квази-корпорациите се появяват:

- а) при използването в сметка разпределение на основен доход на секторите, в които са класифицирани квази-корпорациите;
- б) при ресурсите в сметка разпределение на основен доход от секторите на собствениците;
- в) при използването и ресурсите във външната сметка на основни доходи и текущи трансфери.

Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции (D.43)

4.64. *Дефиниция:* Реинвестираните печалби от преки чуждестранни инвестиции (D.43) са равни на:

Оперативния излишък на предприятието с преки чуждестранни инвестиции

Плюс всякакви вземания от доходи от собственост или текущи трансфери

Минус всякакви задължения за доходи от собственост или текущи трансфери, включително действителни преводи за чуждестранни преки инвеститори и всякакви данъци дължими върху дохода, богатството и пр. на предприятието с преки чуждестранни инвестиции.

4.65. Предприятието с преки чуждестранни инвестиции представлява инкорпорирано или неинкорпорирано предприятие, в което даден инвеститор, резидент на друга икономика притежава 10% или повече от обикновените акции или правата на глас (за инкорпорирано предприятие) или техния еквивалент (за неинкорпорирано предприятие). Предприятията с преки чуждестранни инвестиции обхващат тези предприятия, които се идентифицират като дъщерни предприятия (инвеститорът притежава повече от 50%), съдружници (инвеститорът притежава 50% или по-малко) и клонове (изцяло или съвместно притежавани неинкорпорираны предприятия), притежавани пряко или косвено от инвеститора. Следователно, "предприятия с преки чуждестранни инвестиции" е по-широко понятие от "чуждестранни контролирани корпорации".

4.66. Действителни разпределения на предприемаческия доход на предприятия с преки чуждестранни инвестиции могат да се правят под формата на дивиденди или тегления от дохода от квази-корпорации.

Освен това, неразпределената печалба се третира, все едно че е разпределена и преведена на чуждестранните преки инвеститори, пропорционално на притежавания от тях акционерен капитал на предприятието и след това реинвестиран от тях.

Реинвестираната печалба от преки чуждестранни инвестиции може да бъде положителна или отрицателна.

4.67. Време на отчитане: Реинвестираната печалба от преки чуждестранни инвестиции трябва да се отчита, когато е спечелена.

В системата от сметки, реинвестираната печалба от преки чуждестранни инвестиции се появява:

- а) при използването и ресурсите в сметка "Разпределение на основен доход" на секторите;
- б) при използването и ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

Доход от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици (D.44)

4.68. *Дефиниция:* Доходът от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици, съответства на общите основни доходи, получени от инвестирането на застрахователни технически резерви. Застрахователните технически резерви се инвестират от застрахователни предприятия и пенсионни фондове във финансови активи или земя (от което се получава чист доход от собственост, т.е. след приспадането на всякакви платени лихви) или в сгради (които формират нетни оперативни излишъци). Всеки чист доход, получен от инвестирането на собствени средства на застрахователни предприятия трябва да бъде изключен пропорционално на съотношението между собствените средства и сбора на собствените средства и застрахователните технически резерви.

4.69. Тъй като някои технически резерви са активи на държатели на застрахователни полици, приходите от тяхното инвестиране се показват в сметките като платени от застрахователните предприятия и пенсионните фондове на държателите на полиците във формата на доход от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици.

Тъй като на практика, този доход не се разпределя от застрахователните предприятия и пенсионните фондове, той се третира като изплащан обратно на застрахователните предприятия и пенсионните фондове под формата на допълнения към премиите и вноските, които са допълнителни към действителните платими премии и вноски.

Тези допълнения към премиите и вноските по неживотозастрахователни полици и по животозастрахователни полици, сключени по социалноосигурителни планове се отчитат заедно с действителните премии и вноски в сметките за вторично разпределение на дохода на въпросните единици.

Допълненията към премиите по индивидуална застраховка "Живот", които не са сключени по социалноосигурителни планове, както действителните премии, не представляват текущи трансфери и затова не се отчитат в сметките за вторично разпределение на дохода. Те се включват директно като един от елементите, допринасящи за промяната в "нетното акционерно участие на домакинствата в животозастрахователните резерви и в резервите на пенсионните фондове", записани във финансовите сметки на въпросните единици.

4.70. Време на отчитане: доходът от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици се отчита, когато се начислява.

4.71. В системата от сметки, доходът от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици се появява:

- а) при ресурсите в сметка "Разпределение на основен доход" на държателите на полици;
- б) при използването в сметка "Разпределение на основен доход" на застрахователите;
- в) при ресурсите и използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

НАЕМИ (D.45)

Наеми от земя

4.72. Наемът, получен от собственика на земя от наемател представлява форма на доход от собственост.

Това заглавие обхваща също наеми, платими на собственици на вътрешни води и реки за правото на експлоатиране такива води за развлекателни или други цели, включително за риболов.

Даден собственик на земя може да бъде задължен да плаща данъци или да прави определени разходи за поддръжка, единствено като следствие от притежаването на земята. По конвенция, подобни данъци и разходи се третираат като платими от лицето, имащо право да използва земята, което се счита, че ги приспада от наема, който иначе той би бил длъжен да плаща на собственика на земята.

4.73. Наемите за земя не включват наемите за сградите и жилищата, намиращи се върху нея; тези наеми се третираат като плащане за пазарна услуга, предоставяна от собственика на наемателя на сградата или жилището и се показват в сметките като междинно или крайно потребление на единицата-наемател. Ако няма обективна база, на която да се раздели плащането между наема за земята и наема за сградите, намиращи се върху нея, цялата сума се третира като рента, когато стойността на земята се счита, че превишава стойността на сградите върху нея и като наем иначе.

Наеми за подземни активи

4.74. Това заглавие обхваща заплащането на правото за експлоатиране на земните недра, което се натрупва за собствениците на залежи от полезни изкопаеми или изкопаеми горива (въглища, нефт или природен газ), които ги дават под аренда на други институционални единици, разрешаващи или да извършват проучвания или добив от подобни залежи за специфициран период от време.

4.75. Време за отчитане на наемите: наемите се отчитат през периода, когато са платими.

4.76. В системата от сметки, наемите се записват:

- а) при ресурсите и при използването в сметка "Разпределение на основен доход" на секторите;
- б) при ресурсите и при използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

ТЕКУЩИ ДАНЪЦИ ВЪРХУ ДОХОДА, БОГАТСТВОТО И ПР. (D.5)

4.77. *Дефиниция:* Текущите данъци върху дохода, богатството и пр. (D.5) обхващат всички задължителни, некомпенсирани плащания, в брой или в натура, събирани периодически от държавното управление и от останалия свят върху дохода и богатството на институционалните единици и някои периодически данъци, които се не определят нито върху дохода, нито върху богатството.

Текущите данъци върху дохода, богатството и пр. се разделят на:

- а) Данъци върху дохода (D.51);
- б) Други текущи данъци (D.59).

ДАНЪЦИ ВЪРХУ ДОХОДА (D.51)

4.78. *Дефиниция:* Данъците върху дохода (D.51) се състоят от данъци върху дохода, печалбите и прираста на капитала. Те се определят върху действителните или предполагаемите доходи на физически лица, домакинства, корпорации или институции с идеална цел (NPIs). Те обхващат данъците, определени върху притежаваната собственост, земя или недвижими имоти, когато те се използват като база за определянето на дохода на техните собственици.

Данъците върху дохода обхващат:

- а) данъци върху дохода на физическите лица или върху дохода на домакинството (доход от заетост, собственост, предприемачество, пенсии и пр.), включително данъци, удържани от работодателите (събиране на данъци чрез удръжки от заплатата). Тук са включени данъците върху дохода на собствениците на неинкорпорирани предприятия;
- б) данъци върху печалбите от държане на активи и пасиви;

- в) данъци върху печалбите от държане;
- г) данъци върху печалбите от лотария или хазарт, платими върху сумите, получени от печеливши играчи, за разлика от данъците върху оборота на производители, които организират хазартни игри или лотарии, които се третират като данъци върху продукти.

ДРУГИ ТЕКУЩИ ДАНЪЦИ (D.59)

4.79. Другите текущи данъци (D.59) обхващат:

- а) текущи данъци върху капитала, които се състоят от данъци, които са платими периодически върху собствеността или използването на земя и сгради от собствениците им и текущи данъци върху собствен капитал и върху други активи (бижута, други външни прояви на богатство), с изключение на данъците, споменати в D.29 (които се плащат от предприятията, в резултат на ангажиране с производство) и тези споменати в D.51 (данъци върху дохода);
- б) поголовни данъци, събирани от всяко пълнолетно лице или всяко домакинство, независимо от дохода или богатството;
- в) данъци върху разходите, платими върху общите разходи на лицата или домакинствата;
- г) плащания от домакинствата за разрешително за притежаване или ползване на автомобили, лодки или самолети (които не се използват за целите на стопанска дейност) или за разрешителни за лов, стрелба или риболов и пр.⁽⁵⁾;
- д) данъци върху международни сделки (пътувания в чужбина, чуждестранни преводи, чуждестранни инвестиции и пр.), освен тези, платими от производители и вносни мита, плащани от домакинства.

4.80. Текущите данъци върху дохода, богатството и пр. не включват:

- а) данъците върху наследство, налози върху наследство или данъци върху дарения *между живи*, които се разглеждат като събирани върху капитала на бенефициентите и се показват под заглавието данъци върху капитала (D.91);
- б) инцидентни или извънредни налози върху капитала или богатството, които са показани под заглавието данъци върху капитала (D.91);

⁵ Границата между данъците и покупките на услуги от държавата се дефинира съгласно същите критерии, както тези използвани в случая на плащанията, извършвани от предприятията: ако разрешителните се дават автоматично при заплащането на дължимите суми, тяхното заплащане се третира като данъци. Но, ако държавата използва издаването на разрешителни за организиране на някоя правомерна регулаторна функция (като например, проверка на компетентността или квалификацията на въпросното лице), извършваните плащания трябва да се третират като покупки на услуги от държавата, а не на плащане на данъци, освен ако плащанията явно са съвсем непропорционални на разходите за предоставянето на услугите.

в) данъци върху земя, сгради или други активи, притежавани или наети от предприятия и използвани от тях за производство, като такива данъци се третираат като други данъци върху производството (D.29);

г) плащания от домакинства за разрешителни, различни от разрешителните за ползване на автомобили, лодки или самолети, или разрешителни за лов, стрелба или риболов: разрешителни за управление на автомобили и самолети, телевизионни и радио лицензи, разрешителни за носене на огнестрелно оръжие, такси за вход за музеи и библиотеки, такси за изхвърляне на смет и пр., които, в повечето случаи се третираат като покупка на услуги, предоставяни от държавата⁶).

4.81. Общата стойност на данъците, които трябва да бъдат записани, обхваща всякакви лихви, начислявани върху просрочените дължими данъци и глоби, наложени от данъчните органи, ако е невъзможно такива лихви и глоби да се запишат отделно; тя обхваща също всякакви плащания, които могат да бъдат наложени във връзка със събирането и определянето на дължимите данъци. Съответно, тя се намалява със сумата на всякакви отстъпки, направени от държавното управление, като част от икономическа политика и всякакви възстановявания, направени в резултат на надплатени суми.

4.82. Отчитане на текущи данъци върху дохода, богатството и пр.: текущите данъци върху дохода, богатството и пр. се отчитат по времето, когато се извършват дейностите, сделките и другите събития, които създават задължения за плащане.

Обаче, някои икономически дейности, сделки или събития, които съгласно данъчното законодателство, трябва да налагат на въпросните единици задължението да плащат данъци, постоянно отбягват от вниманието на данъчните органи. Би било нереалистично да се предположи, че подобни дейности, сделки или събития пораждаат финансови активи или пасиви във формата на задължения или вземания. Поради тази причина, сумите, които трябва да се запишат в системата се определят от сумите, дължими за плащане, само, когато са доказани с данъчни оценки, декларации или други инструменти, които създават задължения във формата на ясни задължения за плащане от страна на данъкоплатците. Системата не включва предполагаеми липсващи данъци, които не са доказани с данъчни оценки.

Данъците, доказани с данъчни оценки, които, обаче никога няма да бъдат платени (например, поради фалит) се третираат все едно, че са платени; налице са две възможности:

а) отписването им като лош дълг от държавата, която признава, че нейното вземане вече няма да може да бъде събрано; това отписване се отчита в сметки "Други промени в обема на активите" на държавата и на неизправния длъжник;

⁶ Границата между данъците и покупките на услуги от държавата се дефинира съгласно същите критерии, както тези използвани в случая на плащанията, извършвани от предприятията: ако разрешителните се дават автоматично при заплащането на дължимите суми, тяхното заплащане се третира като данъци. Но, ако държавата използва издаването на разрешителни за организиране на някоя правомерна регулаторна функция (като например, проверка на компетентността или квалификациите на въпросното лице), извършваните плащания трябва да се третираат като покупки на услуги от държавата, а не на плащане на данъци, освен ако плащанията явно са съвсем непропорционални на разходите за предоставянето на услугите.

б) анулиране на дълга по взаимна договореност между държавата и длъжника. Анулирането се третира като капиталов трансфер от държавата към длъжника в капиталовата сметка, с едновременно погасяване на вземането във финансовата сметка.

В някои случаи, задължението за плащане на данъци върху дохода може да бъде определено само в един по-късен отчетен период от този, в който се натрупва доходът. Затова е необходима известна гъвкавост по времето, когато се записват подобни данъци. Данъците върху дохода, удържани при източника, като например данъците върху дохода, удържани от заплатите и редовните авансови вноски на данъците върху дохода, могат да бъдат отчетени през периодите, в които те са платени и всяко окончателно данъчно задължение върху дохода може да бъде отчетено в периода, през който е определено задължението.

В системата от сметки, текущите данъци върху дохода, богатството и пр. се отчитат:

- а) при използването в сметките за вторично разпределение на дохода на секторите, в които са класифицирани данъкоплатците;
- б) при ресурсите в сметките за вторично разпределение на дохода на държавното управление;
- в) при използването и ресурсите във външната сметка на основните доходи и текущите трансфери.

ВНОСКИ ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ И СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ПЛАЩАНИЯ (D.6)

4.83. *Дефиниция:* Социалноосигурителните плащания са трансфери за домакинствата, в брой или в натура, предназначени да ги облекчат от финансовата тежест на редица рискове или нужди, направени чрез колективно организирани схеми или извън подобни схеми, чрез държавни единици и институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs); те обхващат плащания от държавното управление за производители, които се ползват индивидуално от домакинствата и които се правят в контекста на социалните рискове или нужди.

4.84. Списъкът на рисковете или нуждите, които могат да породят социални плащания, по конвенция, е определен както следва:

- а) заболяване;
- б) инвалидност; нетрудоспособност;
- в) професионална злополука или заболяване;
- г) старост;
- д) преживели наследници;

- е) майчинство;
- ж) семейни;
- з) насърчаване на заетост;
- и) безработица;
- й) жилищни помощи⁽⁷⁾;
- к) образование;
- л) общи нужди.

4.85. Социалноосигурителните плащания обхващат:

- а) текущи трансфери и трансфери на глобални суми от фондове, които приемат вноски, обхващат цялото общество или големи части от обществото и са наложени и контролирани от държавни единици (социалноосигурителни фондове);
- б) текущи трансфери и трансфери на глобални суми от фондове, организирани от предприятия, от името на наетите от тях лица, бивши наети лица или лица на тяхна издръжка (частно финансирани и нефинансирани фондове на предприятията). Вноските могат да бъдат внасяни от наетите лица или от работодателите; те могат също са бъдат внасяни и от самоосигуряващи се лица;
- в) текущи трансфери от държавни единици и от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), които не зависят от предишни плащания на вноски (помощи).

4.86. Социалноосигурителните плащания не включват:

- а) застрахователни искове, базирани на застрахователни полици, сключени единствено по собствената инициатива на застрахования, независимо от неговия работодател или държава;
- б) застрахователни искове за обезщетения, базирани на застрахователни полици, сключени с единствената цел за получаване на отстъпка, дори ако тези полици произтичат от колективен договор.

4.87. За да може дадена индивидуална полица да бъде третирана като част от социално-осигурителна схема, възможните случаи или обстоятелства срещу, които участниците са осигурени, трябва да отговаря на рисковете или нуждите, изброени в параграф 4.84 по-горе и освен това, трябва да бъде удовлетворено едно или повече от следните условия:

⁷ В случая на жилищните помощи, плащанията направени от публичните органи за наемателите с оглед намаляването на техните наеми, са социални плащания, с изключение на специалните помощи, изплащани от публични органи в тяхното качество на работодатели.

- а) участието в схемата е задължително или по закон за специфицирана категория работници, независимо дали са наети лица, самоосигуряващи се или ненаети, или при условията на заетост на дадено наето лице или група от наети лица;
- б) схемата е колективна, функционираща в полза на определена група работници, независимо дали са наети лица, самоосигуряващи се или ненаети, като участието е ограничено само до членове на тази група;
- в) работодателят прави вноски (действителни или условни) към схемата от името на дадено наето лице, независимо дали наетото лице също прави вноски или не.

4.88. Социалноосигурителните схеми са такива схеми, при които работниците са задължени или се насърчават от своите работодатели или от държавното управление да сключат осигуровка срещу определени евентуални случаи или обстоятелства, които могат да засегнат неблагоприятно тяхното благосъстояние или това на лицата на тяхна издръжка.

Социалноосигурителните схеми могат да се бъдат класифицирани в следните видове:

- а) социалноосигурителни схеми, обхващащи цялото общество, или големи части от обществото, които са наложени, контролирани и финансирани от държавни единици;
- б) частно-финансирани схеми, които се състоят от:
 - 1. Схеми, в които социалноосигурителни вноски се плащат на трети лица (застрахователни предприятия, автономни пенсионни фондове);
 - 2. Схеми, в които работодателите поддържат специални резерви, които са отделени от техните други резерви, дори ако подобни схеми не представляват отделни институционални единици от работодателите. Същите се наричат неавтономни пенсионни фондове. Резервите се третират като активи, които принадлежат на бенефициентите, а не на работодателите;
- в) нефинансирани схеми, в които работодателите плащат социалноосигурителни плащания на наетите от тях лица, бивши наети лица или на лицата на тяхна издръжка, от своите собствени ресурси, без да създават специални резерви за целта.

4.89. Социално-застрахователните схеми, организирани от държавни единици за техните собствени наети лица се класифицират като частни финансирани схеми или нефинансирани схеми, както е подходящо, а не като социалноосигурителни схеми.

4.90. Социалноосигурителните вноски могат да бъдат разделени на действителни вноски, платими по първите две категории схеми, споменати в параграф 4.88 по-горе и условни вноски, платими по нефинансирани схеми.

4.91. Социалноосигурителните вноски могат да бъдат разделени на такива, които са задължителни по закон и такива, които не са.

СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ (D.61)

Действителни вноски за социално осигуряване (D.611)

4.92. Действителните вноски за социално осигуряване обхващат:

- а) действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.611). Същите съответстват на поток D.121.

Действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите, се плащат от работодателите на социалноосигурителните фондове, на застрахователните предприятия или на автономните, а така също и на неавтономните пенсионни фондове, администриращи социалноосигурителни схеми за осигуряване на социални плащания за наетите от тях лица.

Тъй като действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите се правят в полза на наетите от тях лица, тяхната стойност се отчита като един от компонентите на компенсацията на наетите лица, заедно с надниците и заплатите в брой и в натура. След това, социалноосигурителните вноски се отчитат като платени от наетите лица като текущи трансфери в социалноосигурителните фондове, застрахователните предприятия или автономните, а така също и неавтономните пенсионни фондове;

- б) социалноосигурителни вноски за сметка на от наетите лица (D.6112).

Това са социалноосигурителни вноски, платими от наетите лица на социалноосигурителни, частно финансирани и нефинансирани схеми. Социалноосигурителните вноски, внасяни от наетите лица се състоят от действителните платими вноски, плюс, в случая на частните финансирани схеми, допълнителните вноски, платими от дохода от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици, получен от наети лица, участващи в схемите, минус разходите за услугите. Всичките разходи за услуги се третира като разходи по вноските на наетите лица, а не на работодателите;

- в) социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица (D.6113).

Това са социалноосигурителни вноски, платими за тяхна собствена полза от лица, които не са наети лица, а именно самоосигуряващи се лица (работодатели или работници за собствена сметка) или ненаети лица. Те включват също стойността на допълнителните вноски, платими от дохода от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици, получен от физически лица, участващи в схемите, които се отчитат като изплащани обратно на застрахователните предприятия в допълнение към другите им вноски.

4.93. Плащанията на действителните социалноосигурителни вноски могат да бъдат задължителни по силата на законов акт или регламент, или те могат да бъдат плащани в резултат на колективен договор в конкретен отрасъл или договори между работодател и наети лица в конкретно предприятие, или защото са предвидени в самия трудов договор. В някои случаи, вноските могат да бъдат доброволни.

Доброволните вноски, упоменати тук обхващат:

- а) социалноосигурителни вноски, които лицата, които не са или вече не са правно задължени да правят вноски или да продължават да плащат на даден социалноосигурителен фонд;
- б) социалноосигурителни вноски, платени на застрахователни предприятия (или взаимоспомагателни дружества или пенсионни фондове, класифицирани в същия сектор) като част от допълнителни осигурителни схеми, организирани от предприятията в полза на наетите от тях лица и към които последните се присъединяват доброволно;
- в) вноски във взаимоспомагателни дружества с членство, отворено за наети лица и самоосигуряващи се работници.

4.94. За да се направи разграничение между социалноосигурителните вноски, които са задължителни и тези които не са, в класификацията се въвежда допълнително ниво:

- а) задължителни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.61111);
- б) доброволни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.61112);
- в) задължителни социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица (D.61121);
- г) доброволни социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица (D.61122);
- д) задължителни социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица (D.61131);
- е) доброволни социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица (D.61132).

4.95. Действителните социалноосигурителни вноски, внасяни в социалноосигурителни фондове или други държавни агенции се отчитат брутно като разпределителни сделки.

От друга страна, социалноосигурителните вноски, плащани по частни финансирани схеми на застрахователни предприятия и на взаимоспомагателни дружества и автономни пенсионни фондове, включени в същия сектор се отчитат чисто, тоест след приспадането на тази част от вноските, която представлява стойността на застрахователната услуга, предоставена на (резидентни и нерезидентни) домакинства. По приетите конвенции, тази част от вноската представлява, всъщност, плащането за пазарна услуга, която формира част от крайното потребление на домакинствата или, в случая на вноските, плащани от нерезидентни домакинства - част от износа на услуги.

В случая на неавтономни частни финансирани социалноосигурителни схеми, където работодателите поддържат свои собствени отделни резерви, от вноските, платени от служителите не се приспада заплащане за услуга. Тъй като такива схеми не съставляват отделни от работодателите институционални единици, разходите за управлението и

администрирането на средствата се абсорбират в общите производствени разходи на работодателите.

4.96. Време за отчитане: действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.6111) и социалноосигурителните вноски за сметка на работодателите (D.6112) се отчитат по времето, когато се извършва работата, която поражда задължението за плащане на вноските. Социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица (D.6113) се отчитат, когато се създават задълженията за плащане.

4.97. В системата от сметки, действителните социалноосигурителни вноски се отчитат:

- а) при използването в сметките на домакинствата за вторично разпределение на дохода;
- б) при използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери (в случая на нерезидентни домакинства);
- в) при ресурсите в сметките за вторично разпределение на дохода на резидентни осигурители или работодатели;
- г) при ресурсите във външната сметка на основните доходи и текущите трансфери (в случая на нерезидентни осигурители или работодатели).

Условни вноски за социално осигуряване (D.612)

4.98. Условните вноски за социално осигуряване (D.612) представляват кореспондиращите позиции на социалноосигурителните плащания (минус евентуалните социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица) плащани директно от работодателите (т.е. не са свързани с действителните социалноосигурителни вноски, внасяни от работодатели) на наетите от тях лица или бивши наети лица и други лица, имащи право на това. Те отговарят на поток D.122. Тяхната стойност, трябва по принцип, да се основава на актюерни съображения.

4.99. Необходимо е да се въведат условни вноски за социално осигуряване, ако социалноосигурителните плащания, разпределяни директно от работодателите, трябва да бъдат включени в сметките под заглавието социални плащания и ако разходите за тези плащания (за частта, която не е покрита от действителните вноски, внасяни от наетите лица) трябва да бъдат включени в компенсацията на наетите лица, плащани от работодателя.

Когато самите работодатели предоставят социалноосигурителни плащания директно на наетите от тях лица, на бивши наети лица или на лица на тяхна издръжка, от собствените си ресурси без участието на даден социалноосигурителен фонд, застрахователно предприятие или автономен пенсионен фонд и без създаването на специален фонд или отделен резерв за целта, бенефициентите могат да се разглеждат като защитени срещу различни конкретни нужди или обстоятелства, макар и да не са правени плащания за тяхното покриване.

Затова, условното възнаграждение, прието за наетите лица трябва бъде равно по стойност на размера на социалноосигурителните вноски, които биха били необходими за осигуряването на фактическите права върху социалноосигурителните плащания, които те натрупват. Тези суми зависят не само от равнищата на социалноосигурителните плащания, които са платими понастоящем, но също и от начините, по които задълженията на работодателите по такива схеми е вероятно да се развият в бъдеще като резултат от такива фактори, като очакваните промени в броя, възрастовото разпределение и продължителността на живота на техните настоящи и предишни наети лица. Така, стойностите, които трябва да се предположат за вноската, трябва, по принцип да се базират на същия вид актюерни съображения, които определят равнищата на премиите, определяни от застрахователните предприятия. Когато, в резултат на политически събития или икономически промени, съотношението между броя на наетите понастоящем лица и броя на лицата, получаващи пенсии се промени значително и стане ненормален, стойността на условните вноски за сегашните наети лица трябва да се определи приблизително, което ще бъде различно от действителната стойност на изплащаните пенсии. За тази цел, може да се използва един разумен процент от заплатите и възнагражденията, плащани на настоящите наети лица.

На практика, обаче, може да бъде трудно да се реши колко големи трябва да бъдат подобни предполагаеми вноски. Предприятието може само да направи предположенията, може би на базата на вноските, плащани в подобни финансирани схеми, за да изчисли вероятните си задължения за в бъдеще. Иначе, единствената практическа алтернатива може да бъде да се използват нефинансирани социалноосигурителните плащания, платими от предприятието през същия отчетен период (след приспадането на действителните вноски, направени от самите наети лица), като приблизителна стойност на условното възнаграждение, което ще бъде необходимо да покрие условните вноски. Макар, че има очевидно много причини, поради които стойността на условните вноски, които ще бъдат необходими може да се отклони от нефинансираните социалноосигурителни плащания, действително изплащани през същия период, като например промяна в състава и възрастовата структура на работната сила на предприятието, социалноосигурителните плащания, действително изплащани през текущия период (минус социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица), независимо от това, може да предоставят достатъчно приблизителни стойности за вноските и свързаното с тях условно възнаграждение.

4.100. Работодателите се записват в сметката "Формиране на доход", като изплащащи на настоящите си наети лица, като компонент от тяхната компенсация, сума, описана като условни социалноосигурителни вноски, равна на стойността на приблизителните социалноосигурителни вноски, които ще бъдат необходими за предоставянето на нефинансираните социалноосигурителни плащания, на които те ще добият право. Наетите лица се записват в сметката "Вторично разпределение на доход", като плащащи обратно на своите работодатели същата сума на условните социалноосигурителни вноски (т.е. текущи трансфери), все едно, че ги плащат в отделна социално-осигурителна схема.

4.101. Време на записване: условните социалноосигурителни вноски, които представляват кореспондиращата позиция на задължителните преки социалноосигурителни плащания, се записват по времето, когато възниква задължението за изплащането на социалните плащания.

Условните социалноосигурителни вноски, които представляват кореспондиращата позиция на доброволните преки социалноосигурителни плащания се записват по времето, когато се предоставят социалните плащания.

4.102. В системата от сметки, условните социалноосигурителни вноски се отчитат:

- а) при използването в сметката "Вторично разпределение на дохода" на домакинствата и във външната сметка на основните доходи и текущи трансфери;
- б) при ресурсите в сметката "Вторично разпределение на дохода" на секторите, към които принадлежат работодателите и във външната сметка на основните доходи и текущи трансфери;

СОЦИАЛНИ ПЛАЩАНИЯ, РАЗЛИЧНИ ОТ СОЦИАЛНИ ТРАНСФЕРИ В НАТУРА (D.62)

4.103. Заглавието D.62 обхваща четири подзаглавия:

Социалноосигурителни плащания в брой (D.621)

Те са платими на домакинствата от социалноосигурителни фондове (с изключение на възстановяванията на разходите, вж. D.6311).

Тези социалноосигурителни плащания се предоставят по социалноосигурителни схеми.

Частно финансирани социалноосигурителни плащания (D.622)

Те са платими на домакинствата (в брой или в натура) от застрахователните предприятия или други институционални единици, управляващи частни финансирани социалноосигурителни схеми.

Нефинансирани социалноосигурителни плащания за наети лица (D.623)

Те са платими (в брой или в натура) на наетите лица, на лицата на тяхна издръжка или преживелите ги лица, от работодатели, управляващи нефинансиращи социалноосигурителни схеми. Обикновено, те включват:

- а) продължаване на изплащането на нормални или намалени заплати, по време на периоди на отсъствие от работа, в резултат на заболяване, злополука, майчинство и пр.
- б) изплащането на семейни, образователни или други надбавки по отношение на лица на издръжка;
- в) плащането на пенсия за възраст или пенсия на преживелия съпруг на бивши наети лица или на преживели ги съпрузи/ги и плащане на обезщетение при уволнение на работниците и на преживелите ги съпрузи/ги в случай на съкращения, нетрудоспособност, смърт при злополука и пр. (ако е свързано с колективен договор);

- г) общо медицинско обслужване, което не е свързано с работата на наетото лице;
- д) профилакториуми и домове за пенсионери.

Нефинансираните социалноосигурителни плащания за наетите лица, платими от работодателите на техни бивши наети лица или на други лица, имащи право на тях, трябва да се отчитат, като се включват действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите, т.е. плащанията, извършвани от работодателите на застрахователите, в полза на заинтересуваните лица.

Плащания на социални помощи в брой (D.624)

Те са платими на домакинства от държавни единици или от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) за посрещане на същите нужди, както при социалноосигурителните плащания, но които не се правят по дадена социалноосигурителна схема, включваща социалноосигурителни вноски и социалноосигурителни плащания. Подобни плащания не включват текущите трансфери, изплащани в отговор на събития или обстоятелства, които обикновено не са покрити от социалноосигурителни схеми (т.е. трансфери, направени в отговор на природни бедствия, отчетени като други текущи трансфери или като други капиталови трансфери).

СОЦИАЛНИ ТРАНСФЕРИ В НАТУРА (D.63)

4.104. *Дефиниция:* Социалните трансфери в натура (D.63) се състоят от отделни стоки и услуги, предоставени като трансфери в натура на отделни домакинства от държавни единици и от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), независимо дали са закупени на пазара или произведени като непазарна продукция от държавни единици или от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs). Те могат да бъдат финансирани от данъци, от друг държавен доход или от социалноосигурителни вноски, или от дарения и доход от собственост в случая на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs).

Въпреки, че някои от непазарните услуги, предоставяни от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) имат някои от характеристиките на колективни услуги, всички непазарни услуги, предоставяни от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), за улеснение и по конвенция се третираат като индивидуални по своя характер. Услугите, предоставяни безплатно, или на цени, които не са икономически значими, на домакинства се описват като индивидуални услуги, за да се разграничат от колективните услуги, предоставяни на обществото като цяло, или големи части от обществото. Индивидуалните услуги се състоят главно от образователни и здравни услуги, макар, че също често се предоставят и други видове услуги, като например жилищни услуги, културни и развлекателни услуги.

Заглавието социални трансфери в натура (D.63) обхваща социалноосигурителни плащания в натура и трансфери на индивидуални непазарни стоки или услуги.

Социални плащания в натура (D.631)

4.105. Социалните плащания в натура са социални трансфери в натура, предназначени за облекчаване на домакинствата от финансовата тежест на социални рискове или нужди (вж. параграф 4.84). Те могат да бъдат подразделени на такива, където домакинствата-бенефициенти действително само купуват стоките и услугите и след това разходите им се възстановяват и такива, където съответните стоки се предоставят пряко на бенефициентите. Във втория случай, единици на държавното управление или на институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) произвеждат или купуват, изцяло или частично, стоки и услуги, които се предоставят пряко от производителите им на бенефициентите.

Социалноосигурителни плащания, възстановяване на разходи (D.6311)

Тези плащания се състоят от възстановяването от социалноосигурителни фондове на одобрени разходи, направени от домакинствата за определени стоки и услуги.

Когато дадено домакинство купува дадена стока или услуга, за която, впоследствие разходът му се възстановява частично или изцяло от даден социалноосигурителен фонд, домакинството може да се разглежда все едно, че е действало от името на социалноосигурителния фонд. Всъщност, домакинството предоставя краткосрочен кредит на социалноосигурителния фонд, който се погасява веднага, щом разходите на домакинството са възстановени.

Сумата на възстановения разход се отчита, като направен директно от социалноосигурителния фонд по времето, когато домакинството извършва покупката, макар, че единствения разход, който се отчита за домакинството е разликата, ако има такава, между платената цена на купувача и възстановената сума. Така, сумата на възстановените разходи не се третира като текущ трансфер от социалноосигурителните фондове за домакинствата.

Други социалноосигурителни плащания в натура (D.6312)

Същите се състоят от социални трансфери в натура, с изключение на възстановяване на разходи, направени от социалноосигурителни фондове на домакинства. Повечето други социалноосигурителни плащания в натура е вероятно да се състоят от медицинско лечение или зъболечение, хирургическо лечение, болнично лечение, очила или контактни лещи, медицински прибори или оборудване и подобни стоки или услуги в контекста на социалните рискове и нужди. Услугата се предоставя директно на бенефициентите, без възстановяване на разходи, от пазарни или непазарни производители и трябва да се оценява по в тази връзка. Всякакви плащания, направени от самите домакинства трябва да бъдат приспаднати.

Социални помощи в натура (D.6313)

Същите се състоят от трансфери в натура, предоставяни на домакинствата от държавни единици и от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), които са подобни по своя характер на социалноосигурителни плащания в натура, но които не се предоставят в контекста на дадена социално-осигурителна схема. Тук влизат, ако не са покрити от дадена социално-осигурителна схема, социално жилищно настаняване, надбавки за жилища, дневни детски ясли, професионално обучение, намаления за цените на транспорта (при условие, че има социална цел) и подобни стоки и услуги в

контекстна на социалните рискове или нужди. Всякакви плащания, направени от самите домакинства трябва да бъдат приспаднати.

Трансфери на отделни непазарни стоки или услуги (D.632)

4.106. *Дефиниция:* Трансферите на отделни непазарни стоки или услуги (D.632) се състоят от стоки и услуги, предоставяни на отделни домакинства безплатно или на цени, които не са икономически значими, от непазарни производители или държавни единици и от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs). Те съответстват на разходите за индивидуално потребление на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) и на държавата (вж. параграф 3.85), минус социалноосигурителните плащания в натура (D.631), дадени на домакинства по социалноосигурителни схеми или по линията на социалната помощ.

4.107. Време на отчитане на социалноосигурителните плащания:

- а) в брой, те се отчитат, когато се установят исканията за социалноосигурителни плащания;
- б) в натура, те се отчитат по времето на предоставянето на услугите, или по време на извършването на смяната на собствеността на стоките, предоставени директно на домакинствата от непазарни производители.

4.108. В системата от сметки, социалноосигурителните плащания, различни от социалноосигурителни трансфери в натура (D.62) се отчитат:

- а) при използването на сметката за вторично разпределение на дохода на секторите, предоставящи социалноосигурителните плащания;
- б) при използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери (в случая на социалноосигурителни плащания, давани от останалия свят);
- в) при ресурсите в сметката за вторично разпределение на дохода на домакинствата;
- г) при ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери (в случая на социалноосигурителни плащания, давани на нерезидентни домакинства).

Социалноосигурителните трансфери в натура (D.63) се отчитат:

- а) при използването в сметка преразпределяне на дохода в натура на секторите, даващи социалноосигурителните плащания;
- б) при ресурсите в сметка преразпределяне на дохода в натура на домакинствата.

Потреблението на прехвърлените стоки и услуги се отчита при използването в сметката на коригирания разполагаем доход.

По конвенция, няма социални трансфери в натура с останалия свят (те се регистрират в D.62 Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура).

ДРУГИ ТЕКУЩИ ТРАНСФЕРИ (D.7)

НЕТНИ ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ПРЕМИИ, РАЗЛИЧНИ ОТ ЗАСТРАХОВКА "ЖИВОТ" (D.71)

4.109. *Дефиниция:* Нетните застрахователни премии, различни от застраховка "Живот" (D.71) са премии, платими по полици, сключени от институционални единици. Полиците, сключени от отделни домакинства са тези, сключени по тяхна собствена инициатива и в тяхна собствена полза, независимо от работодателите им или от държавата и извън всякаква социално-осигурителна схема⁽⁸⁾. Нетните застрахователни премии, различни от застраховка "Живот" обхващат както действителните премии, платими от държателите на полиците за получаването на застрахователно покритие през отчетния период (спечелените) и допълненията към премиите, платими от дохода от собственост, отнасян към държателите на застрахователни полици, след приспадането на таксите за услугите на застрахователните предприятия, организиращи застраховането.

Нетните застрахователни премии, различни от застраховка "Живот" са сумите, които са на разположение за предоставяне на покритие срещу различни събития или злополуки, водещи до щети на стоки или имущество, или вреди на лица, в резултат на природни или човешки причини (пожари, наводнения, катастрофи, сблъсквания, потъвания, кражба, насилие, аварии, заболяване и пр.) или срещу финансови загуби, причинени от такива събития, като заболяване, безработица, злополуки и пр.

4.110. Време за отчитане: Нетните застрахователни премии, различни от застраховка "Живот" се отчитат, когато бъдат спечелени.

Застрахователните премии, от които се приспадат разходи за услуги, са тези части от общо изплатените премии през текущия период, или предишни периоди, които обхващат оставащите рискове през текущия период.

Премиите, върнати през текущия период трябва да бъдат разграничени от премиите, дължими за плащане през текущия период, които е вероятно да покрият рисковете през бъдещи периоди, както и през текущия период.

4.111. В системата от сметки, нетните застрахователни премии, различни от застраховка "Живот" се отчитат:

- а) при използването в сметката за вторично разпределяне на дохода на резидентните държатели на полици;

⁸ Застрахователните премии за застраховка "Живот" не се появяват като такива в системата от сметки. Те се разделят на: (а) премии, представляващи форма на социално-осигурителна вноска (те се плащат на социалноосигурителни схеми; (б) индивидуални застрахователни премии за застраховка "Живот". Първите са включени под заглавието "Действителни социалноосигурителни вноски", а последните не се третираат като разпределителни сделки. Двете категории от живото-застрахователни премии увеличават застрахователните технически резерви, които се появяват във финансовата сметка и в счетоводния баланс.

- б) при използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери (в случая на нерезидентни държатели на полици);
- в) при ресурсите в сметката за вторично разпределяне на дохода на резидентните застрахователни предприятия;
- г) при ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери (в случая на нерезидентни застрахователни предприятия).

ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ИСКОВЕ ЗА ОБЕЗЩЕТЕНИЕ, РАЗЛИЧНИ ОТ ЗАСТРАХОВКА "ЖИВОТ" (D.72)

4.112. *Дефиниция:* Застрахователните искове за обезщетение, различни от застраховка "Живот" (D.72) представляват искове, дължими по договори по отношение на застраховане, различно от застраховка "Живот"⁹; тоест, сумите, които застрахователните предприятия са длъжни да платят при заплащането на вредите или щетите, понесени от лица или стоки (включително основни инвестиционни стоки).

4.113. Застрахователните искове за обезщетение, различни от застраховка "Живот" не включват плащания, които представляват социалноосигурителни плащания.

4.114. Тъй като разходите за услуги по застраховането, различно от застраховка "Живот" се изчисляват чрез изваждане на дължимите искове от общата стойност на върнатите премии и допълненията към премиите, следва, че общите дължими искове трябва да бъдат равни на вземанията на чистите неживотозастрахователни премии на дадено застрахователно предприятие през същия отчетен период. Това подчертава факта, че съществената функция на застраховката, различна от застраховка "Живот" е да преразпределя ресурси.

Изплащането на даден иск за обезщетение по застраховка, различна от застраховка "Живот" се третира като трансфер за лицето подало иска. Подобни плащания винаги се третират като текущи трансфери, даже когато може да става дума за големи суми, в резултат на аварийно унищожаване на дълготраен актив или на тежко персонално нараняване на дадено физическо лице. Сумите, получени от предявилите иска за обезщетение, обикновено не са ангажирани за някаква конкретна цел и стоките или активите, които са били повредени или унищожени не трябва непременно да бъдат ремонтирани или заменени.

Някои искове възникват поради щети или вреди, които държателите на полицата причиняват на имущество или на лица, които са трети страни. В тези случаи, валидните искове за обезщетения се отчитат като платими директно от застрахователното предприятие на пострадалите страни, а не непряко чрез държателя на полицата.

⁹ Исковете за обезщетение за застраховка "Живот" не се появяват като такива в системата от сметки. Те се разделят на: (а) искове, представляващи форма на социалноосигурителни плащания; (б) индивидуални искове по застраховка "Живот". Първите са включени под заглавието Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура, а последните не се третират като разпределителни сделки. Двете категории от животозастрахователни искове за обезщетение намаляват застрахователните технически резерви, които се появяват във финансовата сметка и в счетоводния баланс.

4.115. Време на отчитане: исковете за обезщетение по застраховка, различна от застраховка "Живот" се отчитат по времето на злополуката или когато настъпи друг застрахован случай.

4.116. В системата от сметки, те се отчитат:

- а) при използването в сметката за вторично разпределение на дохода на резидентни застрахователни предприятия;
- б) при използването във външната сметка за основните доходи и текущите трансфери (в случая на нерезидентни застрахователни предприятия);
- в) при ресурсите в сметката за вторично разпределение на дохода на секторите-бенефициенти;
- г) при ресурсите във външната сметка за основните доходи и текущите трансфери (в случая на нерезидентни бенефициенти).

ТЕКУЩИ ТРАНСФЕРИ В РАМКИТЕ НА ДЪРЖАВНОТО УПРАВЛЕНИЕ (D.73)

4.117. *Дефиниция:* Текущите трансфери в рамките на държавното управление (D.73) обхващат трансфери между различните подсектори на държавното управление (централно управление, щатско управление, местно управление, социалноосигурителни фондове), с изключение на данъци, субсидии, инвестиционни грантове и други капиталови трансфери.

4.118. Текущите трансфери в рамките на държавното управление не обхващат сделки от името на друга институционална единица; същите се отчитат само веднъж в сметките, в ресурсите на единиците-бенефициенти, от чието име се извършва сделката. Тази ситуация възниква по-конкретно, когато дадена държавна агенция (например, дадено ведомство на централното управление) събира данъци, които автоматично се превеждат, изцяло или частично, на друга държавна агенция (например, даден местен орган). В този случай, данъчните приходи, предназначени за другата държавна агенция се показват, като че ли са били събрани директно от тази агенция, а не като текущ трансфер в рамките на държавното управление. Това решение се прилага *с още по-голямо основание* в случая на данъци, предназначени за друга държавна агенция, които са във формата на допълнителни ставки, наложени върху данъците, събирани от централното управление. Забавянията при превеждането на данъците от първата на втората държавна единица поражда вписвания под "други вземания/задължения" във Финансовата сметка.

От друга страна, трансферите на данъчни приходи, които формират част от блоков трансфер от централното управление за друга държавна агенция са включени в текущи трансфери в рамките на държавното управление. Тези трансфери не отговарят на никаква конкретна категория данъци и те не се правят автоматично, а главно чрез определени фондове (фондове на областните и местни органи) в съответствие с мащабите на пропорционалното разпределение, предвидено от централното управление.

4.119. Време на отчитане: текущите трансфери в рамките на държавното управление се отчитат по времето, предвидено в действащите регламенти.

4.120. В системата от сметки, текущите трансфери в рамките на държавното управление се отчитат при използването и ресурсите в сметката за вторично разпределение на дохода на подсекторите на държавното управление⁽¹⁰⁾.

ТЕКУЩО МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО (D.74)

4.121. *Дефиниция:* Текущото международно сътрудничество (D.74) обхваща всички трансфери в брой или в натура между държавното управление и държавите или международните организации ⁽¹¹⁾ в останалия свят, с изключение на инвестиционни грантове и други капиталови трансфери.

4.122. Заглавие (D.74) обхваща:

- а) неданъчни вноски на държавата в институциите на Европейския съюз, с изключение на четвъртия ресурс, базиран на БНП⁽¹²⁾
- б) вноски на държавата в международни организации (с изключение на данъците, платими от държавите-членки на наднационални организации);
- в) всякакви текущи трансфери, които държавното управление може да получава от институциите или организациите, за които става дума в букви а) и б)⁽¹³⁾;
- г) текущи трансфери между държавите, или в брой, например плащания, предназначени за финансиране на бюджетните дефицити на чужди страни или задгранични територии) или в натура (например кореспондиращите позиции на дарения в храна, военно оборудване, спешна помощ след природни бедствия под формата на храна, облекло, лекарства и пр.);
- д) заплати, плащани от държава, институция на Европейския съюз или международна организация на консултантите и експерти за техническа помощ, предоставяна на развиващи се страни.

Текущото международно сътрудничество обхваща трансфери между държавното управление и международните организации, намиращи се в страната, като международните организации не се третират като резидентни институционални единици на страните, в които са разположени.

¹⁰ Текущите трансфери в рамките на държавното управление са потоци, които са вътрешни за сектора на държавното управление и не се появяват в консолидираната сметка за сектора като цяло.

¹¹ Международните организации, в смисъла, използван в системата, получават своите правомощия или директно от националните държави, които са техни членове или косвено от тях, чрез други международни организации, чийто членове са националните държави.

¹² Налозите, плащани от резидентните производствени единици на институциите на Европейския съюз се записват в сметките като данъци върху производството, плащани на останалия свят; Четвъртият ресурс, базиран на БНП, създаден с Решение на Съвета от 24 юни 1988 г. относно системата на собствените ресурси на Европейските общности се класифицира в D.75 Разни текущи трансфери.

¹³ Текущите трансфери, които институциите на Европейския съюз правят директно за резидентни пазарни производствени единици се показват като субсидии, плащани от останалия свят.

4.123. Време на отчитане: времето, предвидено за извършване на трансферите в регламентите, които са в сила (задължителни трансфери), или времето, в което са извършени трансферите (доброволни трансфери).

4.124. В системата от сметки, текущото международно сътрудничество се отчита:

- а) при използването и ресурсите в сметката за вторично разпределение на доход на сектора на държавното управление;
- б) при използването и ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

РАЗНИ ТЕКУЩИ ТРАНСФЕРИ (D.75)

Текущи трансфери за институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs)

4.125. Текущите трансфери за институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) обхващат всички доброволни вноски (различни от наследства по завещание), членски вноски и финансова помощ, които институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) получават от домакинствата (включително нерезидентни домакинства) и в по-малка степен - от други единици.

4.126. Включено е следното:

- а) редовни вноски, плащани от домакинства на профсъюзи и политически, спортни, културни, религиозни и други подобни организации, класифицирани в сектора на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs);
- б) доброволни вноски (различни от наследства по завещание) от домакинства, корпоративни предприятия и останалия свят за институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), включително трансфери в натура под формата на дарения на храна, дрехи, одеала, лекарства и пр. за благотворителни организации за разпределение на резидентни и нерезидентни домакинства;
- в) помощ и грантове от държавното управление, различни от трансферите, направени за конкретната цел на финансирането на капиталови разходи, които са показани като инвестиционни грантове.

Изключват се плащания на членски такси или вноски в пазарни институции с идеална цел (NIPs), обслужващи фирми, като например търговски палати или търговски асоциации, които се третираат като плащания за предоставени услуги.

4.127. Време на отчитане: текущите трансфери за институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) се отчитат по времето, когато са направени.

4.128. В системата от сметки, текущите трансфери за институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) се отчитат:

- а) при използването в сметката за вторично разпределение на дохода на допринасящите сектори;
- б) при използването във външната сметка на основните доходи и текущите трансфери;
- в) при ресурсите в сметката за вторично разпределение на дохода на сектора на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs).

Текущи трансфери между домакинства

4.129. *Дефиниция:* Текущите трансфери между домакинствата се състоят от всички текущи трансфери в брой или в натура, направени или получени, от резидентни домакинства за или от други резидентни или нерезидентни домакинства. По-конкретно, те обхващат преводи от емигранти или работници, които са се заселили постоянно в чужбина (или работят в чужбина за период от една година или повече) за членове на техните семейства, живеещи в страната на произхода им, или от родители на деца в друго местонахождение.

4.130. Време на отчитане: времето на извършване на трансферите.

4.131. В системата от сметки, текущите трансфери между домакинства се отчитат:

- а) при използването и ресурсите в сметката за вторично разпределение на дохода на домакинствата;
- б) при използването и ресурсите във външната сметка на основните доходи и текущите трансфери.

Глоби и санкции

4.132. *Дефиниция:* Глобите и санкциите, наложени на институционални единици от съдилища или от квази-юридически органи се третират като задължителни текущи трансфери.

4.133. Това заглавие не обхваща:

- а) глобите и санкциите, наложени от данъчните органи за избягването или забавянето на плащането на данъци, които, обикновено не могат да бъдат разграничени от самите данъци;
- б) плащания на такси за получаването на лицензи, като подобни плащания са или данъци или плащане за услуги, предоставени от държавни единици (вж. D.29 и D.59).

4.134. Време на отчитане: глобите и санкциите се отчитат по времето, когато възникват задълженията.

Лотарии и хазартни игри

4.135. Сумите, платени за лотарийни билети или за участие в залози се състоят от два елемента: заплащане на такса за услугата на единицата, организираща лотарията или хазартните игри и остатъчен текущ трансфер, който се изплаща на печелившите участници. Таксата за услугата може да бъде доста значителна и може да е необходимо да покрива данъците за предоставянето на услугите по хазартните игри. Трансферите се разглеждат в системата като извършващи се директно между тези, които участват в лотарията или в хазартните игри, тоест между домакинства. Когато нерезидентни домакинства вземат участие, може да има значителни нетни трансфери между сектор "Домакинства" и "Останалия свят". Текущите трансфери се отчитат по времето, когато са направени.

Плащания на компенсаци

4.136. *Дефиниция:* Плащанията на компенсаци се състоят от текущи трансфери, плащани от институционални единици на други институционални единици, като компенсация за пострадали хора или материални щети, причинени от първите, с изключение на изплащане на обезщетения по застрахователни искове, различни от застраховка "Живот". Плащанията на компенсациите могат да бъдат или задължителни плащания по съдебни решения, или плащания *по усмотрение*, договорени извънсъдебно. Това заглавие обхваща плащанията *по усмотрение*, направени от държавни единици или институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs), като компенсация за вреди или щети, причинени от природни бедствия, различни от тези класифицирани като капиталови трансфери.

4.137. Време на отчитане: плащанията на компенсаци се отчитат, когато са направени (плащанията *по усмотрение*) или когато трябва да бъдат направени (задължителните плащания).

Собствен четвърти ресурс, базиран на БНП

4.138. "Собственият четвърти ресурс, базиран на БНП" създаден с Решение на Съвета на Европейския съюз от 24 юни 1988 г. за системата от собствени ресурси на Европейските общности представлява текущ трансфер, плащан от държавното управление на всяка държава-членка на институциите на Европейския съюз.

Това е остатъчна вноска за бюджета на тези институции, която се определя на база на нивото на БНП (брутния национален продукт) на всяка една от страните.

Време на отчитане: Собственият четвърти ресурс, базиран на БНП се отчита, когато трябва да се плати.

В системата от сметки, собственият четвърти ресурс, базиран на БНП се появява:

- а) при използването в сметката за вторично разпределяне на доход на държавното управление;
- б) при ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

Други

4.139. а) Текущи трансфери, които не са данъци, от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) за държавното управление.

б) Плащания от държавното управление за публични предприятия, класифицирани в сектора "Нефинансови корпоративни и квази-корпоративни предприятия", предназначени за покриване на ненормални пенсионни разходи.

в) Стипендии за специализации и награди, изплащани на резидентни и нерезидентни домакинства от държавното управление или от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs).

г) Бонусни плащания за икономии, които се дават от държавното управление на домакинства като възнаграждение за икономии им през периода.

д) Възстановявания от домакинствата на разходи, направени от тяхно име от организации за социални грижи.

е) Текущи трансфери от институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) за останалия свят.

ж) Спонсориране от корпорации, ако тези плащания не могат да се разглеждат като покупка на реклама или други услуги (например трансфери за благородна кауза или стипендии).

з) Текущи трансфери от държавното управление за домакинства, в качеството им на потребители, ако не са отчетени като социалноосигурителни плащания.

4.140. Време на отчитане: тези трансфери се отчитат, когато са направени, с изключение на тези от или за държавното управление, които се отчитат, когато трябва да бъдат направени.

В системата от сметки, другите текущи трансфери се появяват:

а) при ресурсите и използването в сметката за вторично разпределяне на доход на всички сектори;

б) при ресурсите и използването във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

КОРЕКЦИЯ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА НЕТНОТО АКЦИОНЕРНО УЧАСТИЕ НА ДОМАКИНСТВОТА В РЕЗЕРВИТЕ НА ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (D.8)

4.141. *Дефиниция:* Корекцията за изменението на нетното акционерно участие на домакинствата в резервите на пенсионните фондове (D.8) представлява корекцията, необходима за да се отрази в спестяването на домакинствата в промяната в актюерните резерви, към които домакинствата имат определени вземания (вземания, които се появяват отново на финансово равнище като актив под заглавието F.61) и които са захранват от премии и вноски, отчетани в сметката за вторично разпределени на доход, като социалноосигурителни вноски.

4.142. Тъй като домакинствата се третираат във финансовите сметки и счетоводните баланси на системата като притежаващи резервите на частно финансираните схеми, както автономни, така и неавтономни, необходима е коригираща позиция, която да гарантира, че превишаването на пенсионните вноски над пенсионните постъпления (т.е. на "трансфери" като задължения, над "трансфери" като вземания) не засяга спестяването на домакинствата.

За да се неутрализира този ефект, една корекция, равна на:

Общата стойност на действителните социалноосигурителни вноски, по отношение на пенсиите платими в частните финансирани пенсионни схеми

Плюс общата стойност на допълненията към вноските, платими от дохода от собственост, отнасящ се към държатели на застрахователни полици

Минус стойността на съответните такси за услуги

Минус общата стойност на пенсиите, изплатени като социалноосигурителни плащания от частни финансирани пенсионни схеми

се добавя към разполагаемия доход, или към коригирания разполагаем доход на домакинствата, в използването на сметка Доход, преди да се стигне до спестяване.

По този начин, спестяването на домакинствата е същото, като това което би било, ако пенсионните вноски и пенсионните постъпления не са били отчетени като текущи трансфери в сметката за вторично разпределение на доход. Тази коригираща позиция е необходима, за да се направи равнение между спестяването на домакинствата и промяната на тяхното нетно акционерно участие в резервите на пенсионните фондове, отчетени във финансовата сметка на системата. Разбира се, необходими са корекции в противоположната страна при използването на сметки Доходи на застрахователни предприятия или автономни пенсионни фондове или на работодатели, поддържащи неавтономни пенсионни фондове.

4.143. Време на отчитане: корекцията се отчита според потоците, които я съставляват.

4.144. В системата от сметки, корекцията за изменението на нетното акционерно участие на домакинствата в резервите на пенсионните фондове се отчита:

- а) при използването на сметка Доходи на сектор застрахователни предприятия и други сектори, управляващи неавтономни пенсионни фондове;
- б) при използването във външната сметка за основен доход и текущи трансфери (в случая на нерезидентните институции);
- в) при ресурсите в използването на сметки доходи на сектора на домакинствата;
- г) при ресурсите във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери (в случая на нерезидентни домакинства).

КАПИТАЛОВИ ТРАНСФЕРИ (D.9)

4.145. Капиталовите трансфери се различават от текущите трансфери по факта, че те обхващат придобиването на или разпореждането с даден актив или активи, най-малко от една от страните по сделката. Независимо дали се правят в брой или в натура, те трябва да водят до съизмерима промяна във финансовите, или нефинансовите активи, показани в счетоводните баланси на едната или на двете страни по сделката.

4.146. Капиталовият трансфер в натура се състои от прехвърлянето на собствеността върху даден актив (различен от материални запаси и пари в брой), или погасяване на задължение от кредитор, без да е получено нещо насреща в замяна на това.

Капиталовият трансфер в брой се състои в трансфер на пари в брой, които първата страна е получила чрез разпореждането с даден актив, или активи (различни от материални запаси), или такива, които втората страна се очаква или се изисква да използва за придобиването на даден актив или активи (различни от материални запаси). Втората страна - получателят, често е длъжна да използва парите в брой за придобиване на даден актив или активи, като условие, при което се извършва трансфера.

4.147. Капиталовите трансфери обхващат капиталови данъци (D.91), инвестиционни грантове (D.92), други капиталови трансфери (D.99).

Капиталови данъци (D.91)

4.148. *Дефиниция:* Капиталовите данъци (D.91) обхващат данъци, събирани на нередовни и много редки интервали върху стойностите на активите или собствения капитал, притежавани от институционални единици или върху стойностите на активите, прехвърляни между институционални единици, в резултат на наследство по завещание, дарения *между живи* или други трансфери.

4.149. Капиталовите данъци обхващат:

а) данъци върху капиталови трансфери: данъците върху наследство, налози върху наследство или данъци върху дарения *между живи*, които се разглеждат като събирани върху капитала на бенефициентите (с изключение на данъци върху продажбите на активи, тъй като същите не представляват трансфери;

б) капиталови налози: инцидентни или извънредни налози върху активите или собствения капитал, притежавани от институционални единици¹⁴). Същите обхващат налози върху подобрения, тоест данъци върху увеличаването на стойността на земеделски земи, в резултат на планово разрешение за разработване на земята за търговски или жилищни цели.

4.150. Време на отчитане: капиталовите данъци се отчитат по времето, когато възникват данъчните задължения.

4.151. В системата от сметки, капиталовите данъци се отчитат:

¹⁴ Данъците върху прираста на капитала, обаче се показват в сметките под заглавието Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.

- а) при промените в задълженията и собствения капитал (-) в капиталовата сметка на секторите, в които са класифицирани данъкоплатците;
- б) при промените в задълженията и собствения капитал (+) в капиталовата сметка на държавното управление;
- в) при промените в задълженията и собствения капитал на останалия свят.

ИНВЕСТИЦИОННИ ГРАНТОВЕ (D.92)

4.152. *Дефиниция:* Инвестиционните грантове (D.92) се състоят от капиталови трансфери в брой или в натура, направени от държавите или от останалия свят⁽¹⁵⁾ за други резидентни или нерезидентни институционални единици за финансиране на всичките или част от техните разходи за придобиване на дълготрайни активи.

4.153. Инвестиционните грантове могат да бъдат направени в брой или в натура. Инвестиционните грантове в натура се състоят от трансфери на транспортно оборудване, машини и друго оборудване от държави на други резидентни или нерезидентни единици, а също и директното предоставяне на сгради или други конструкции за резидентни или нерезидентни единици.

4.154. Инвестиционните грантове не обхващат трансфери на военно оборудване под формата на оръжия или оборудване, чиято единствена функция е да изстрелва тези оръжия, тъй като те не се класифицират като дълготрайни активи.

4.155. Стойността на формирането на капитал, извършвано от държавното управление в полза на други сектори от икономиката, също трябва да бъде показана като инвестиционни грантове, когато бенефициента може да бъде идентифициран и става собственик на капитала. В подобни случаи, формирането на капитала се отчита при промените в активите в капиталовата сметка на бенефициента и се финансира от инвестиционен грант, който се появява при промените в задълженията и собствения капитал в същата сметка.

4.156. Заглавие D.92 обхваща не само единични нетекущи плащания, предназначени за финансиране формирането на капитал през същия период, но също плащания на вноски по отношение на формирането на капитал, извършени през по-ранен период. Така, тези части от годишните плащания на държавното управление, които представляват амортизацията на дългове, договорени с предприятията за целите на проекти за формиране на капитал, за чиято амортизация държавата е поела цялата или частична отговорност се третираят също като инвестиционни грантове.

Грантовете за лихвени облекчения, направени от държавното управление, обаче са изключени, даже когато целта на облекчението е да насърчи формирането на капитал. На практика, поемането от публичните органи на част от лихвените разноски, представлява, както самия поток от лихви, текуща разпределителна сделка. Независимо от това, когато даден грант служи за двойната цел за финансиране на договорената

¹⁵ Инвестиционните грантове, направени от останалия свят обхващат тези, платени директно от институциите на Европейския съюз (например, определени трансфери, направени от Европейския фонд за насоки и гаранции за земеделието - EA GGF - Секция "Насоки")

амортизация на дълга и плащането на лихвите върху заемния капитал и когато не е възможно да се отделят тези два елемента, целият грант се третира в сметките като инвестиционен грант.

4.157. Инвестиционните грантове за сектор нефинансови корпоративни и квази-корпоративни предприятия обхващат освен грантове за частни предприятия, капиталови грантове за публични предприятия, признати като самостоятелни юридически лица, при условие, че държавното ведомство, което дава гранта, няма вземания срещу публичното предприятие.

4.158. Инвестиционните грантове за сектор Домакинства обхваща грантове за оборудване и модернизация за фирми, различни от корпоративни или квази-корпоративни предприятия и грантове за домакинства за строителство, закупуване и подобрене на жилища.

4.159. Инвестиционните грантове за държавното управление обхващат всички плащания (с изключение на грантове за лихвени облекчения), направени за подсектора на държавното управление⁽¹⁶⁾ за целта на финансирането на формирането на капитал. Най-важните примери са трансфери от централното управление за местните органи за конкретната цел за финансиране на формирането на техния брутен основен капитал. Трябва да се подчертае, че трансферите от общ характер, предназначени за различни или неопределени цели са показани като текущи трансфери в рамките на държавното управление, дори и ако те се използват отчасти за покриване на разходите за формиране на капитал.

4.160. Инвестиционните грантове за институции с идеална цел от държавното управление и от останалия свят се разграничават от текущите трансфери за институциите с идеална цел, чрез използването на същия критерий.

4.161. Инвестиционните грантове за останалия свят трябва също да бъдат ограничени до трансфери с конкретната цел за финансиране на формирането на капитал от нерезидентни единици. Те обхващат, например, некомпенсирани трансфери за строителството на мостове, пътища, заводи, болници или училища в развиващи се страни или за строителството на сгради за международни организации. Те могат да обхващат плащания на вноски за периоди от време, както и единични плащания. Това заглавие, обхваща също безплатното доставяне на инвестиционни стоки.

4.162. Време на отчитане: инвестиционните грантове в брой се отчитат, когато плащането трябва да бъде направено. Инвестиционните грантове в натура се отчитат, когато се прехвърля собствеността на актива.

4.163. В системата от сметки, инвестиционните грантове се отчитат:

- a) при промените в задълженията и собствения капитал (-) в капиталовата сметка на държавното управление;

¹⁶ Инвестиционните грантове в рамките на държавното управление са потоци, вътрешни за сектора на държавното управление и не се появяват в консолидираната сметка за сектора като цяло.

б) при промените в задълженията и собствения капитал (+) в капиталовата сметка на секторите, получаващи грантовете;

в) при промените в задълженията и собствения капитал в капиталовата сметка на останалия свят.

ДРУГИ КАПИТАЛОВИ ТРАНСФЕРИ (D.99)

4.164. *Дефиниция:* Другите капиталови трансфери (D.99) обхващат трансфери, различни от инвестиционни грантове и капиталови данъци, които самите не преразпределят доход, но преразпределят спестявания или богатство между различните сектори или подсектори на икономиката или останалия свят.

4.165. Другите капиталови трансфери обхващат следните сделки:

а) плащания от държавното управление или от останалия свят за собствениците на инвестиционни стоки, унищожени от военни действия, други политически събития или природни бедствия (наводнения и пр.);

б) трансфери от държавното управление за нефинансови корпоративни и квазикорпоративни предприятия за покриване на загуби, натрупани за няколко финансови години или изключителни загуби по причини, извън контрола на предприятието;

в) трансфери между подсекторите на държавното управление, предназначени за покриване на непредвидени разходи или натрупани дефицити⁽¹⁷⁾;

г) нетекущи бонусни плащания за спестявания, давани от държавното управление на домакинства като възнаграждение за спестяванията им, реализирани за период от няколко години;

д) наследства по завещания, големи дарения *между живи* и дарения между единици, принадлежащи към различни сектори, включително наследства по завещания или големи дарения за институции с идеална цел (NPIs) (например, дарения за университети, за покриване на разходите за изграждането нови колежи с общежития, библиотеки, лаборатории и пр.);

з) сделката, кореспондираща на анулирането на дългове чрез споразумение между институционални единици, принадлежащи към различни сектори или подсектори (например, анулирането от държавата на дълг, който ѝ е дължим от чужда страна; плащания в изпълнение на гаранции, които освобождават просрочили задълженията си длъжници от техните задължения). Подобни анулирания на дълг чрез взаимно договаряне се третират като капиталов трансфер от кредитора за длъжника, равен на стойността на неизплатения дълг по времето на анулирането. Също така, кореспондиращата сделка на поемането на дълг е друг капиталов трансфер. Следните, обаче не са включени:

¹⁷ Тези трансфери между подсектори на държавното управление са потоци в рамките на сектора на държавното управление и не се появяват в консолидиран сметка за сектора като цяло.

1. Анулирането на финансови вземания към и поемането на задълженията от квази-корпорации от собственика на квази-корпорацията. Този случай се третира като сделка с акции и друг акционерен капитал (вж. параграф 5.16);
2. Анулирането на дълг срещу поемането на дълг от публична корпорация от държавата, която изчезва като институционална единица в системата. Този случай се отчита в сметка "Други промени в обема на активите" (вж. параграфи 5.16, 6.29 и 6.30);
3. Анулирането на дълг срещу поемане на дълг от публична корпорация от държавата, като част от протичащ в момента процес на приватизация, който ще бъде приключен в краткосрочна перспектива. Този случай се третира като сделка с акции и друг акционерен капитал (вж. параграф 5.16);

Отписването на дълг не е сделка между институционални единици и следователно не се появява нито в капиталовата сметка, нито във финансовата сметка на системата. Ако кредиторът реши подобно отписване, то трябва да се отчете в сметки "Други промени в обема на активите" на кредитора и на длъжника (вж. параграф 6.27г). Провизиите за лоши дългове се третират като счетоводни вписвания, които са вътрешни за институционалната производствена единица и не се появяват никъде в системата. Едностранното анулиране на дълга от даден длъжник също не е сделка и не се признава в системата.

ж) тази част от реализирания прираст на капитал(или загуби), която се преразпределя за друг сектор, като например, прираст на капитал, преразпределян от застрахователни дружества за домакинства. Обаче, кореспондиращите сделки на трансферите за държавното управление на приходи от приватизацията, направени непряко (чрез холдингова компания, например) трябва да бъдат отчитани като финансови сделки с акции и друг акционерен капитал (F.5) и затова няма пряко въздействие върху равнището на нетното кредитиране/нетните заеми на държавното управление;

з) големи плащания като компенсация за големи щети или сериозни вреди, които не са покрити от застрахователни полици (с изключение на плащания на държавното управление или на останалия свят, описани в а). Плащанията може да са по съдебни решения, издадени от съда или уредени извънсъдебно. Те обхващат плащания на компенсация за щети, причинени от големи експлозии, нефтени разливи, страничните ефекти от лекарства и пр.

й) извънредни плащания в малки социалноосигурителни фондове, извършвани от работодатели (включително държавата) или от държавата (като част от нейната социална функция), дотолкова, доколкото тези плащания са предназначени за увеличаване на актюерните резерви на тези фондове. Придружаващата корекция от социалноосигурителните фондове за домакинствата също се отчита като "Други капиталови трансфери" (D.99)(вж. Приложение III "Застраховане", параграф 20).

4.166. Време на отчитане:

- а) Другите капиталови трансфери в брой се отчитат, когато плащането трябва да бъде направено;

б) Другите капиталови трансфери в натура се отчитат, когато се прехвърля собствеността на актива или задължението се погасява от кредитора.

4.167. В системата от сметки, другите капиталови трансфери се показват при промените в задълженията и собствения капитал в капиталовата сметка на секторите и останалия свят.

ГЛАВА 5

ФИНАНСОВИ СДЕЛКИ

5.01. *Дефиниция:* Финансовите сделки са сделки с финансови активи и задължения между институционалните единици и между същите и останалия свят.

5.02. Като вземем предвид дефиницията на сделка (вж. параграф 1.33), финансова сделка е взаимодействие между институционални единици, или между една институционална единица и останалия свят, по взаимно споразумение, свързано с едновременното създаването или ликвидация на финансов актив и кореспондиращия му пасив, или промяна в собствеността на финансов актив, или поемането на задължение.

5.03. Финансовите активи са икономически активи, обхващащи платежни средства, финансови вземания и икономически активи, които по същността си се доближават до финансови вземания.

5.04. Платежните средства включват монетарно злато, специални права на тираж, банкноти и монети и прехвърляеми депозити.

Финансовите вземания дават право на държателите им - кредитори - да получават плащане или поредица от плащания, без никакво отговорно действие от тяхна страна, от други институционални единици - длъжници - които са поели съответните задължения.

Примери на икономически активи, които се доближават по същността си до финансови вземания, са акции и друг акционерен капитал и отчасти условните (забалансови) активи. Институционалната единица, емитираща такъв финансов актив, се счита, че е поела кореспондиращо задължение.

5.05. Условните активи са договорни споразумения между институционални единици и между същите и останалия свят, които специфицират едно или повече условия, които трябва да бъдат изпълнени преди да се осъществи финансовата сделка. Примери за такива са гаранциите за изплащане на суми на трети страни, акредитивите, кредитните линии, кредитните споразумения за поемане на емисии на записи на заповед (Note Issuance Facilities - NIFs) и много от дериватните инструменти. В системата, условен актив е финансовият актив, в случаите когато самото договорно споразумение има пазарна стойност, защото е търгуваемо или може да се нетира на пазара. Иначе, условният актив не се отчита в системата⁽¹⁾.

¹ □ Застрахователните технически резерви (AF.6) са безусловни задължения на застрахователните корпорации и пенсионни фондове. Кореспондиращите финансови активи на отделните държатели на полици и бенефициенти, обаче, в повечето случаи са условни активи.

5.06. Разграничават се седем категории финансови активи: монетарно злато и специални права на тираж - СПТ (AF.1), банкноти и монети и депозити (AF.2), ценни книжа, различни от акции (AF.3), заеми (AF.4), акции и друг акционерен капитал (AF.5), застрахователни технически резерви (AF.6) и други вземания/задължения (AF.7).

5.07. В системата, всеки финансов актив има кореспондиращ пасив, с изключение на финансовите активи, класифицирани в категорията монетарно злато и специални права на тираж - СПТ (AF.1). Разграничават се шест категории задължения, отговарящи на кореспондиращите им категории финансови активи:

5.08. Класификацията на финансовите сделки отговаря на класификацията на финансовите активи и задължения. Разграничават се седем категории финансови сделки: сделки с монетарно злато и специални права на тираж - СПТ (F.1), сделки с банкноти и монети и депозити (F.2), сделки с ценни книжа, различни от акции (F.3), сделки със заеми (F.4), сделки с акции и друг акционерен капитал (F.5), сделки със застрахователни технически резерви (F.6) и сделки с други вземания/задължения (F.7).

5.09. Държаните финансови активи и дължимите задължения в конкретен момент (на даден сектор или на останалия свят) се отчитат в счетоводния баланс (вж. глава 7). Финансовите сделки водят до промени в счетоводните баланси. Промените между началния баланс и крайния баланс може да включват и други потоци (виж Глава 6). Те не се дължат на взаимодействия между институционалните единици, или между същите и останалия свят, по взаимно споразумение. Другите потоци се разбиват на преоценки на финансовите активи и задължения и промени в обема на финансовите активи и задължения, които не се дължат на финансови сделки. Първите се отчитат по сметката за преоценка, а вторите - в сметка "Други промени в обема на активите" по категориите катастрофални загуби, некомпенсирани изземвания, други промени в обема на финансовите активи и задължения (п.е.с.), промени в класификациите и структурата.

5.10. Финансовите сделки между институционалните единици се отчитат във финансовите сметки на съответните сектори. Финансовите сделки между институционалните единици и останалия свят се отчитат във финансовите сметки на съответните сектори и във външната финансова сметка, т.е. финансовата сметка на останалия свят (вж. Глава 8).

Финансовата сметка (на даден сектор или на останалия свят) показва отляво придобиванията минус разпорежданията с финансови активи, докато отдясно са показани поетите задължения минус плащанията, извършени по тях. Балансиращата статия на финансовата сметка, т.е. нетните придобивания на финансови активи минус нетните поети задължения представлява нетното кредитиране (+)/нетните получени заеми (-) (B.9).

5.11. Финансовата сметка на даден сектор може да бъде консолидирана или неконсолидирана. Неконсолидираната финансова сметка на сектора показва промените във финансовите активи и задължения, произтичащи от всички финансови сделки, в които участват институционални единици, класифицирани в този сектор. Консолидираната финансова сметка на сектора показва промените във финансовите

активи и задължения, произтичащи от финансови сделки между институционалните единици, класифицирани в разглеждания сектор и други институционални единици или останалия свят. В сравнение с неконсолидираната финансова сметка, в консолидираната финансова сметка са елиминирани финансовите сделки между институционалните единици, класифицирани в разглеждания сектор. Външната финансова сметка по дефиниция е консолидирана.

5.12. Дадена финансова сделка между две институционални единици увеличава нетното кредитиране/нетните получени заеми на едната институционална единица и намалява със същата сума нетното кредитиране/нетните получени заеми на другата институционална единица. Финансовите сделки между институционални единици, класифицирани в един и същ сектор, не променят нетното кредитиране/нетните получени заеми на сектора. Консолидираната и неконсолидираната финансова сметка на даден сектор показва същата сума на нетното кредитиране/нетните получени заеми. По същата логика, финансовите сделки между институционалните единици не променят съотношението на нетното кредитиране/нетните получени заеми на цялата икономика. То е с една и съща сума, но с обратен знак на съотношението на нетното кредитиране/нетните получени заеми по външната финансова сметка. Ето защо, съотношението на нетното кредитиране/нетните получени заеми за всички институционални единици и останалия свят е нула.

5.13. Финансовата сметка по дебитор/кредитор⁽²⁾ (на даден сектор или на останалия свят) е разширение на финансовата сметка, което показва в допълнение и разбивка на нетното придобиване на финансовите активи по сектор на дебитора и разбивка на нетните поети задължения по сектор на кредитора. Ето защо, тя предоставя информация относно взаимоотношенията дебитор/кредитор и е в съответствие с финансовия баланс по дебитори/кредитори (вж. параграф 7.69). В случая с финансовите сделки на вторичния пазар, обаче, тя не дава информация за институционалните единици, на които са били продадени, или, от които са били закупени финансовите активи, т.е. финансовата сметка по дебитор/кредитор не дава пълен отговор на въпроса, кой кого е финансирал през отчетния период.

5.14. Финансовата сметка е крайната сметка, в пълната последователност от сметки, която отчита сделките (вж. Глава 8). Ето защо, финансовата сметка не съдържа балансираща статия, за пренос в следващ период по друга сметка. В системата, балансиращата статия на финансовата сметка е идентична със балансиращата статия на капиталовата сметка. На практика, обикновено е налице разминаване между тях, защото те се изчисляват на база на различни статистически данни.

5.15. Финансовите сделки винаги имат кореспондиращи сделки в системата. Тези кореспондиращи позиции може да бъдат други финансови сделки или нефинансови сделки.

Едновременното нарастване или намаление на финансовите активи и задължения, или замяната на един финансов актив с друг, се отчитат изцяло в рамките на финансовата сметка (на сектора или на останалия свят). В случаите когато сделката и кореспондиращата ѝ сделка са и двете финансови сделки, те променят портфейла от финансови активи и пасиви, а може да променят и общите стойности както на

² SNA 1993 (11.103 до 11.111) използват термина сметка "По дробен паричен поток"

финансовите активи, така и на пасивите на съответните институционални единици и на останалия свят, но те не променят съотношението на нетното кредитиране/нетните получени заеми, или собствения капитал.

Кореспондиращите позиции на финансови сделки могат също да бъдат сделки с продукти (вж. Глава 3), разпределителни сделки (вж. Глава 4), или сделки с нефинансови невъзпроизводими активи (вж. параграф 6.06). В случаите когато кореспондиращата сделка на една финансова сделка не е финансова сделка, нетното кредитиране/нетните получени заеми на съответните институционални единици или на останалия свят се променят.

5.16. Кореспондиращата сделка на една финансова сделка може да бъде (текущ или капиталов) трансфер (вж. Глава 4). В този случай, финансовата сделка е свързана с промяна в собствеността върху финансов актив, или поемането на финансово задължение като длъжник (поемане на дълг), или едновременна ликвидация на финансов актив и кореспондиращия му пасив (анулиране или опрощаване на дълг). Кореспондиращата сделка на поемане на дълг и анулиране на дълг се класифицира в категорията капиталови трансфери (D.9) и се отчита по капиталовата сметка.

Ако собственикът на квази-корпорация поеме задължения от, или анулира финансови вземания от квази корпорацията, кореспондиращата сделка за поемане на дълг или анулиране на дълг е сделка с акции и друг акционерен капитал (F.5).

Ако държавата анулира или поеме дълг от публична корпорация, която се заличава като институционална единица в системата, не се отчита никаква сделка по капиталовата сметка или финансовата сметка. В този случай се записва поток в сметка Други промени в обема на активите" (Глава 6 "Други потоци").

Ако държавата анулира или поеме дълг от публична корпорация, като част от непрекъснат процес на приватизация, който трябва да се осъществи в краткосрочен план, кореспондиращата сделка е сделка с акции и друг акционерен капитал. Приватизация означава отказ от контрола върху тази публична корпорация (вж. параграф 2.26) чрез разпореждането с акции и друг акционерен капитал. Такова анулиране или поемане води до нарастване на собствените средства (вж. параграф 7.05), независимо дали това нарастване на собствените средства е, или не е, породено от емитиране на акции и друг акционерен капитал.

Отписването, изцяло или частично, на лоши дългове от страна на кредиторите и едностранното анулиране на задължението от страна на длъжника (отказ да се изплати дълга) не се класифицират като финансова сделка, защото не са свързани с взаимодействие между институционални единици, или между институционални единици и останалия свят, по взаимно споразумение. Отписването, изцяло или частично, на лоши дългове от страна на кредиторите се отчита по сметка "Други промени в обема на активите" (вж. параграф 6.27. г). Отказът да се изплати дълг не се признава в системата.

5.17. Кореспондиращата позиция на една финансова сделка може да бъде лихва (D.41). Лихвата е вземане на кредиторите и е дължима от длъжниците по определени видове финансови вземания, класифицирани в категориите банкноти и монети и депозити (AF.2), ценни книжа различни от акции (AF.3), заеми (AF.4), и други

вземания/задължения (AF.7). В системата, лихвата се отчита на база на текущо начисляване, т.е. лихвата се отчита като непрекъснато натрупваща се за период от време в полза на кредитора по сумата на дължимата главница (вж. параграф 4.50) Кореспондиращата сделка на вписването на лихвата (D.41) винаги е финансова сделка, която генерира допълнително финансово вземане на кредитора от длъжника. Ефектът от тази финансова сделка е реинвестирането на лихвата. Фактическото изплащане на лихвата не се отчита като лихва (D.41), а е свързано със сделка по промяна на собствеността върху платежните средства. Кореспондиращата сделка е финансова сделка, която намалява нетното финансово вземане на кредитора по отношение на длъжника. Когато натрупаната лихва не се изплаща когато стане дължима, това води до просрочени лихвени плащания. Тъй като натрупаната лихва вече е отчетена в системата, лихвените просрочия не променят общата стойност на финансовите активи или задължения, а евентуално тяхната класификация (вж. параграф 5.131).

5.18. Кореспондиращата сделка на една финансова сделка може да бъде доход от собственост, начислен но неразпределен. Примери за такъв са лихва (D.41) и дивиденди (D.421), получени от инвестиционни фондове от инвестициите, които те са направили и които са отчетени, но не са разпределени между акционерите (вж. параграфи 4.49. б и 4.54. б), реинвестирани приходи от преки чуждестранни инвестиции (D.43) и доход от собственост, начислен на държателите на застрахователни полици (D.44) в случай на индивидуални застрахователни полици за застрахова живот, които са извън схемите за социално осигуряване. Ефектът от кореспондиращата финансова сделка е, че (положителният или отрицателен) доход от собствеността се инвестира.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФИНАНСОВИ СДЕЛКИ

5.19. Финансовите сделки се класифицират в категории, подразделени на подкатегории, някои от които са допълнително подразделени на подпозиции. Класификацията на сделките с финансови активи и задължения отговаря на класификацията на финансовите активи и задължения (вж. параграфи 5.06 до 5.08). Ето защо, дефинициите на категориите, подкатегиите и подпозициите и допълнителните обяснения се дават само веднъж в ESA - в този раздел на главата за финансовите сделки. Главата за счетоводния баланс не повтаря тези дефиниции и техните обяснения в основния си текст, а в Приложение 7.1 към него дава в резюмиран вид всички активи и задължения, дефинирани в системата.

5.20. Класификацията на финансовите сделки и финансовите активи и задължения се основава най-вече на ликвидността и на правните характеристики на финансовите активи. Класификацията не съдържа функционални категории с изключение на една меморандумна позиция, свързана с преките чуждестранни инвестиции. Дефинициите на категориите, подкатегиите и подпозициите са по принцип независими от класификацията на институционалните единици. При възникване на нужда, обаче, класификацията на финансовите активи и задължения може да бъде допълнително разширена чрез кръстосана класификация с класификацията на институционалните единици. Класът депозити между паричните финансови институции е такъв пример. Степента на детайлност на използване на класификацията на финансовите активи и задължения зависи от институционалния сектор обект на анализ.

Таблица 5.1 - Класификация на финансовите сделки

Класификация на финансовите сделки	Код		
<p>Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ) Монетарно злато Специални права на тираж (СПТ)</p> <p>Банкноти и монети и депозити Банкноти и монети Прехвърляеми депозити Други депозити</p> <p>Ценни книжа различни от акции Ценни книжа различни от акции, с изключение на финансови деривати Краткосрочни Дългосрочни Финансови деривати</p> <p>Заеми Краткосрочни Дългосрочни</p> <p>Акции и друг акционерен капитал Акции и друг акционерен капитал с изключение на акции на инвестиционни фондове Котираны акции Некотираны акции Друг акционерен капитал Акции на инвестиционни фондове</p> <p>Застрахователни технически резерви Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и резерви на пенсионни фондове Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове Предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за дължими искове за застрахователни обезщетения</p> <p>Други вземания/задължения Търговски кредити и аванси ... Други</p>	<p>F.1</p> <p>F.2</p> <p>F.3</p> <p>F.4</p> <p>F.5</p> <p>F.6</p> <p>F.7</p>	<p>F.11 F.12</p> <p>F.21 F.22 F.29</p> <p>F.33</p> <p>F.34</p> <p>F.41 F.42</p> <p>F.51</p> <p>F.52</p> <p>F.61</p> <p>F.62</p> <p>F.71 F.79</p>	<p>F.331 F.332</p> <p>F.511 F.512 F.513</p> <p>F.611 F.612</p>
Меморандумна позиция: Преки инвестиции	F.m		

5.21. Анализите на каналите за провеждане на паричната политика може да изискват определянето на мерки за парите по счетоводните баланси, а също по финансовите сметки на секторите и останалия свят. Освен това, те се състоят от компоненти, които в повечето случаи не отговарят на категориите, подкатегиите и подпозициите на финансовите активи и задължения, както са дефинирани в системата. Още повече, че секторите, в които се създават пари, в които се държат пари, и тези неутрални по

отношение на парите зависят от дефинирането на разглеждания паричен агрегат. Ето защо, мерките за парите не са дефинирани в системата. Въпреки това в Приложение 5.1 към настоящата глава се предоставя метод, който позволява показването на всякаква мярка за парите по счетоводните баланси и финансовите сметки.

5.22. Нововъведенията на финансовите пазари намалиха полезността на разграничаването между краткосрочни и дългосрочни финансови активи и задължения. Когато анализът на сроковете на падеж е от значение, обаче, като например за анализа на лихвените проценти и доходността на активите, може да се изисква разбивка по матуритетна структура. Ето защо, където има отношение, разграничението по срок на падеж се признава като второстепенен критерий за класификация.

Дефиниция: Краткосрочните финансови активи (задължения) са финансови активи (задължения), чиито първоначален срок на падеж обикновено е една година или по-малък и в изключителни случаи - най-много две години.⁽³⁾

Дългосрочните финансови активи (задължения) са финансови активи (задължения), чиито първоначален срок на падеж обикновено е повече от една година и в изключителни случаи - повече от минимум две години.

5.23. Много от категориите, подкатегиите и подпозициите на финансовите активи и задължения могат да се дадат с разбивка по паричните единици, в които са деноминирани.

Дефиниция: Финансовите активи (задължения) в национална валута са финансовите активи (задължения), деноминирани в паричната/ите единица/и на валутата, която е официално платежно средство в съответната страна.

Финансовите активи (задължения) в чужда валута са финансовите активи (задължения), които не са деноминирани в паричната/ите единица/и на валутата, която е официално платежно средство в съответната страна.

Финансовите активи в чужда валута включват финансовите активи, деноминирани в кошница от валути, например, еко, или СПТ и финансови активи в злато. Разграничаването между национална и чужда валута е особено полезно за категорията Банкноти и монети и депозити (AF.2).

МОНЕТАРНО ЗЛАТО И СПЕЦИАЛНИ ПРАВА НА ТИРАЖ (СПТ) (F.1)

5.24. Категорията F.1 се състои от две подкатегории от финансови сделки:

- а) монетарно злато (F.11);
- б) специални права на тираж (СПТ) (F.12).

5.25. Финансовите активи, класифицирани в категорията Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ) (AF.1) са единствените финансови активи, за които в системата

³ В определени случаи, ценните книжа различни от акции, емитирани от сектор "Държавно управление" със срок на падеж до пет години могат да се класифицират като краткосрочни.

няма кореспондиращи пасиви. Поради това, сделките с монетарно злато и специални права на тираж (СПТ) (AF.1) винаги са свързани с промяна на собствеността върху финансовите активи (вж. параграф 5.02).

Монетарно злато (F.11)

5.26. *Дефиниция:* Подкатегорията монетарно злато (F.11) включва всички сделки с монетарно злато (F.11), т.е. със злато, държано като елемент на валутните резерви от паричните власти или от други, обект на ефективен контрол от страна на властите.

5.27. Секторът "Парични органи", който се основава на функционална концепция, включва подсектора "Централна банка" (S.121) и институциите на централното управление, които извършват операции, обикновено присъщи на централната банка. Такива операции включват емитирането на банкноти и монети, поддържането и управлението на международни резерви и оперирането с фондовете за валутна стабилизация.

Поради това, златото обикновено може да бъде финансов актив само за централната банка или централното управление. При някои обстоятелства, обаче, и други финансови корпорации могат да имат право на собственост върху злато, което може да бъде продадено само с изричното съгласие на паричните власти. При такива ограничени обстоятелства, концепцията за ефективен контрол може да се прилага по отношение на златните авоари на финансовите корпорации, различни от централната банка.

5.28. Монетарното злато обикновено е под формата на слитъци с чистота най-малко 995/1000.

5.29. Сделките с монетарно злато включват най-вече продажби и покупки на монетарно злато между паричните власти. Покупките на монетарно злато се регистрират по финансовите сметки на местните парични власти като увеличение на финансовите активи. Кореспондиращите вписвания представляват намаление на финансовите активи на останалия свят.

5.30. Сделките с немонетарно злато, т.е. със злато различно от монетарно злато, се третираат като придобивания минус разпореждания с ценности (ако единствената цел е да се осигури начин за съхраняване на богатство) и по друг начин - като крайно или междинно потребление и/или промяна в материалните запаси. Сделките с немонетарно злато включват сделки на паричните власти със злато, което не е включено като компонент на валутните им резерви.

5.31. Ако паричните власти прибавят немонетарното злато към своите авоари от монетарно злато, или освободят монетарно злато от авоарите си за немонетарни цели, се приема, че те са монетаризирали, съответно демонетаризирали златото. Монетаризацията или демонетаризацията на златото не води до вписвания по финансовите сметки, вместо това, промяната в балансовите позиции се осчетоводява чрез вписвания по сметка "Други промени в обема на активите" като прекласификация на златото като ценност (AN.13) в монетарно злато (AF.11) (вж. параграф 6.32). Демонетаризацията на златото се отчита по симетричен начин.

5.32. Депозитите, ценните книжа и заемите, деноминирани в злато, се третираат като финансови активи различни от монетарно злато и се класифицират заедно с подобни финансови активи в чужда валута в съответната категория.

Суаповете на немонетарно злато, т.е. договорености за временна размяна на немонетарно злато срещу депозити, се третираат като обезпечени със залог заеми (вж. параграф 5.81. д).

Специални права на тираж (СПТ) (F.12).

5.33. *Дефиниция:* Специалните права на тираж (СПТ) (F.12) включват всички сделки със СПТ (AF.12), които представляват международни резервни активи, създадени от Международния валутен фонд (МВФ) и разпределени между неговите членове като допълнение на съществуващите резервни активи.

5.34. СПТ не се считат за задължения на МВФ и членовете на МВФ, измежду които са разпределени СПТ, нямат действително (безусловно) задължение да изплатят своите авоари в СПТ. СПТ се държат изключително от официални държатели, които обикновено са централни банки, и са прехвърляеми между участниците в Отдела за специалните права на тираж на МВФ, както и между други участници, определяни от МВФ (други централни банки и определени международни агенции). СПТ представляват гарантираното и безусловно право на всеки държател да получи други резервни активи, особено чужда валута.

5.35. Промените в СПТ, държани от паричните власти, могат да произтекат от сделки със СПТ, свързани с плащания в СПТ за, или постъпления от МВФ, други участници в Отдела на МВФ за специалните права на тираж, или други държатели. Те се отчитат съответно по финансовите сметки съответно на паричните власти и на останалия свят. Промените в СПТ могат да произтекат също и от промени в стойността на СПТ, които се отчитат по сметката за преоценка, или от разпределени и върнати суми СПТ, които се отчитат в сметка "Другите промени в обема на активите", вж. параграф 6.27. а).

БАНКНОТИ И МОНЕТИ И ДЕПОЗИТИ (F.2)

5.36. *Дефиниция:* Категорията банкноти и монети и депозити (F.2) се състои от всички сделки в пари в брой и депозити (AF.2), които са банкноти и монети в обращение и всички видове депозити в националната и в чужда валута.

5.37. Категория (F.2) се подразделя на три подкатегории финансови сделки:

- а) банкноти и монети (F.21);
- б) прехвърляеми депозити (F.22);
- в) други депозити (F.29).

В някои страни, разграничението между прехвърляеми и непрехвърляеми депозити може да е трудно и не много полезно от аналитична гледна точка (за разграничаване между депозити и заеми - вж. параграфи 5.74 до 5.76).

Банкноти и монети (F.21)

5.38. *Дефиниция:* Подкатегорията банкноти и монети (F.21) се състои от всички сделки с банкноти и монети (AF.21), т.е. с банкноти и монети в обращение, които обикновено се използват за извършването на плащания.

5.39. Подкатегорията (AF.21) включва:

- а) банкноти и монети в обращение, емитирани от резидентни парични власти;
- б) банкноти и монети в обращение, емитирани от нерезидентни парични власти и държани от резиденти;

5.40. Подкатегорията AF.21 не включва:

- а) банкноти и монети, които не са в обращение, например запасите на централната банка от собствени банкноти и монети или резерв от банкноти за спешни случаи;
- б) възпоменателни монети, които обикновено не се използват за извършване на плащания;

5.41. Всички сектори и останалият свят могат да държат банкноти и монети. Те се емитират от централната банка, централното управление, останалият свят и в извънредни случаи - от други парични финансови институции. Банкнотите и монетите се считат за задължение на емитиращата институционална единица.

Прехвърляеми депозити (F.22)

5.42. *Дефиниция:* Подкатегорията прехвърляеми депозити (F.22) се състои от всички сделки с прехвърляеми депозити (AF.22), т.е. от депозитите (в национална или чужда валута), които са незабавно конвертируеми в пари в брой, или които са прехвърляеми с чек, банков ордер, дебитно вписване или по друг подобен начин, както без, така и със значително ограничение или санкция.

5.43. Подкатегорията AF.22 включва прехвърляеми депозити в резидентни и нерезидентни парични финансови институции. Те обхващат прехвърляемите депозити между парични финансови институции, като депозити, държани от други парични финансови институции в централната банка за спазване на изискването за задължителни резерви, дотолкова доколкото такива депозити остават прехвърляеми, или работни салда и валутни депозити по суапови споразумения или между други парични финансови институции.

5.44. Всички сектори и останалият свят могат да държат прехвърляеми депозити. Те са задължения преди всичко на паричните финансови институции и останалият свят, а понякога и на държавното управление.

Други депозити (F.29)

5.45. *Дефиниция:* Подкатегорията Други депозити (F.29) се състои от всички сделки с други депозити (AF.29), които са депозити (в националната или чужда валута),

различни от прехвърляемите депозити. Другите депозити не могат да се използват за извършване на плащания по никое време и не са конвертируеми в пари в брой, нито в прехвърляеми депозити без някакво значително ограничение или санкция.

5.46. Подкатегорията AF.29 включва:

- а) срочни депозити. Тези депозити не са незабавно разполагаеми, защото са с фиксиран срок или период за предизвестие преди тегленето им. Те включват, например, депозити, държани в централната банка под формата на задължителни резерви, дотолкова доколкото вложителите не могат да ги реализират без известие или ограничение;
- б) спестовни депозити, спестовни книжки, спестовни сертификати, или депозитни сертификати, като всички те са непрехвърляеми, или тяхната прехвърляемост, макар и теоретически възможна, е много ограничена;
- в) депозити, произтичащи от спестовни схеми или договори. Тези депозити често са свързани с някакво задължение от страна на вложителя да извършва редовни плащания за даден период от време и изплащаният капитал и натрупваната лихва не са на негово разположение до изтичането на фиксиран период от време. Понякога тези депозити се комбинират с отпускането, в края на спестовния период, на заеми, които са пропорционални на натрупаните спестявания, за целите на покупката на сграда или жилище;
- г) доказателства за депозити, издавани от спестовно-кредитни асоциации, жилищно-строителни каси, взаимоспомагателни каси, и други подобни, понякога наричани дялове, които от правна или практическа гледна точка са погасяеми при поискване или със сравнително кратък срок на предизвестие;
- д) възстановяеми гаранционни плащания във връзка с финансови деривати, които представляват задължения на парични финансови институции (вж. параграф 5.81.в);
- е) краткосрочни споразумения за обратно изкупуване (репа), които представляват задължения на парични финансови институции (вж. параграф 5.81.г)⁽⁴⁾;

5.47. Подкатегорията AF.29 не включва прехвърляемите депозитни сертификати и прехвърляемите спестовни сертификати. Те се класифицират в категорията ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (AF.33).

5.48. Освен това, подкатегорията AF.29 включва също:

- а) официалните авоари в екю, държани от централната банка. Тези финансови активи включват екютата, емитирани от Европейския валутен институт (ЕМИ) за сметка на паричните резерви на централните банки на страните членки за целите на изпълнението на Споразумението за Европейската парична система (EMS). Тези екюта могат да се използват от ЕМИ и централните банки на страните членки като

⁴ SNA 1993 (11.32, 11.72 и 11.83) класифицира репата при заемите, освен ако те не са свързани с банкови задължения и се класифицират в рамките на националните мерки за широки пари; във втория случай репата се класифицират като други депозити.

средство за разплащане и за сделки между тях и ЕМІ. Последният може да даде на паричните власти на трети страни и на международните парични институции статута на Други държатели на еkjота⁽⁵⁾;

б) финансови вземания и задължения на централните банки, произтичащи от много краткосрочния механизъм за финансиране и краткосрочния механизъм за парична подкрепа. Те се управляват от ЕМІ⁽⁶⁾.

в) финансовите вземания от МВФ, които са компонент на международните резерви и които не са удостоверени със заеми. Те обхващат позицията на резервния транс на съответния член на МВФ, която произтича от изплащането на част от вноската на този член в резервните активи и нетното използване от Фонда на валутата на този член;

г) финансовите вземания от МВФ, които не са удостоверени със заеми. Те включват използването на кредит от Фонда в рамките на Сметката на Общите ресурси на МВФ; То измерва сумата на валутата на съответния член в рамките на Фонда, която същият член е задължен да изкупи обратно.

5.49. Всички сектори и останалия свят могат да държат други депозити. Те са задължения най-вече на паричните финансови институции и на останалия свят, но също и на други сектори, например на държавното управление (вж. параграфи 5.74 до 5.76).

ЦЕННИ КНИЖА РАЗЛИЧНИ ОТ АКЦИИ (F.3)

5.50. *Дефиниция:* Категорията ценни книжа различни от акции (F.3) обхваща всички сделки с ценни книжа различни от акции (AF.3), т.е. финансови активи, които представляват инструменти на приносител, обикновено са прехвърляеми и се търгуват на вторичния пазар, или могат да бъдат нетирани на пазара и не дават на държателя си никакви права на собственост върху институционалната единица, която ги е емитирала.

5.51. Категорията AF.3 обхваща финансови активи, които типично се представляват от документи, които са създадени да циркулират и чиято номинална стойност се определя при емитирането им. Тук се включват бонове, облигации, депозитни сертификати, търговски ефекти, облигации без обезпечение, финансови деривати и други подобни инструменти, които обикновено се търгуват на финансовите пазари (за разграничението между ценните книжа различни от акции и заемите - вж. параграфи 5.77 до 5.80).

5.52. Всички сектори и останалият свят могат да държат ценни книжа различни от акции като финансови активи. Те са задължения предимно на финансови и нефинансови корпорации, централното, щатско и местно управление и останалия свят.

5.53. Категория F.3 се разделя на две подкатегории финансови сделки⁽⁷⁾:

⁵ Членове 6.2 и 6.3 от Протокола за Устава на Европейския валутен институт, даден като приложение към Договора за създаването на Европейската Общност.

⁶ Член 6.1, втори абзац от Протокола за Устава на Европейския валутен институт, даден като приложение към Договора за създаването на Европейската Общност.

- а) ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.33);
- б) финансови деривати (F.34).

Ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.33)

5.54. *Дефиниция:* Подкатегорията ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.33) се състои от всички сделки с ценни книжа различни от акции с изключение на финансовите деривати, т.е. ценни книжа различни от акции, които дават на държателя си безусловно право на фиксиран или договорно определен променлив паричен доход под формата на изплащане на купони (лихва) и/или упомената фиксирана сума на определена дата или дати, или, което започва от дата, фиксирана при емитирането им.

5.55. Подкатегорията F.33 може да се раздели, когато това е подходящо, на две подпозиции финансови сделки:

- а) краткосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.331);
- б) дългосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.332);

Краткосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.331)

5.56. *Дефиниция:* Подпозицията краткосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.331) се състои от всички сделки с краткосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (AF.331), т.е. ценни книжа различни от акции с краткосрочен първоначален матуритет (вж. параграф 5.22), с изключение на финансовите деривати.

5.57. Краткосрочните ценни книжа различни от финансови деривати обикновено се емитират като ценни книжа с отстъпка.

5.58. Подпозиция AF.331 включва:

- а) съкровищни бонове и други краткосрочни ценни книжа, емитирани от държавното управление, включително и тези, поети от други парични финансови институции за да удовлетворят изискването за задължителни резерви;
- б) прехвърляеми краткосрочни ценни книжа, емитирани от финансови и от нефинансови корпорации. За такива ценни книжа се използват разнообразни

⁷ SNA 1993 (11.79, 11.80 и 11.81) препоръчва по избор подкласификация на сделките с ценни книжа различни от акции по срок на падеж - на краткосрочни (F31) и дългосрочни (F32.). SNA 1993 (11.82), обаче, предвижда допълнителна подкласификация по избор на сделките с ценни книжа различни от акции, която да показва сделките с финансови деривати отделно когато те са важни от гледна точка на анализа и политиката. Тази втора алтернативна класификация е приета в ESA. Тя улеснява също и обвързката с подкатегорията дългови ценни книжа, както е дефинирана в Наръчника за платежния баланс от 1993 г., който разделя дълговите ценни книжа на облигации, полици, инструменти на паричния пазар и финансови деривати. Кодовете F31 и F32 не се използват в ESA, за да се избегне объркване с кодовете от SNA 1993.

наименования включително: търговски ефекти, търговски фактури, записи на заповед, търговски трати, менителници и депозитни сертификати;

в) краткосрочни ценни книжа, емитирани в рамките на дългосрочни кредитни споразумения за емитиране на записи на заповед (NIFs);

г) банкови акцепти (BAs). Банковият акцепт (BA) предвижда приемането от финансови корпорации на трати, търговски фактури или менителници, емитирани от нефинансови корпорации и безусловен ангажимент за изплащане на конкретна сума на конкретна дата. Банковият акцепт представлява безусловно финансово вземане от страна на държателя и безусловно задължение от страна на акцептиращата финансова корпорация към нейния клиент. Кореспондиращата сделка от страна на финансовата корпорация е сделка с краткосрочен заем, отпуснат от финансовата корпорация на нейния клиент. По тази причина се препоръчва банковите акцепти да се третират като действително задължение на акцептиращата финансова корпорация и като финансов актив на държателя, дори и да не са разменени никакви пари. При прилагането на тази препоръка е необходима гъвкавост за да се вземат предвид националните практики и вариации в естеството на тези инструменти.

5.59. Подпозицията AF.331 не включва ценни книжа, чиято прехвърляемост, макар и теоретически възможна, на практика е много ограничена, и които поради тази причина се класифицират в подкатегориите Други депозити (AF.29) или Краткосрочни заеми (AF.41) в зависимост от случая (вж. параграфи 5.74 до 5.76).

Дългосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.332)

5.60. Подпозицията дългосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (F.332) се състои от всички сделки с дългосрочни ценни книжа различни от акции без финансовите деривати (AF.332), т.е. ценни книжа различни от акции с дългосрочен първоначален матуритет (вж. параграф 5.22) с изключение на финансовите деривати.

5.61. Дългосрочни ценни книжа обикновено се емитират с купони.

5.62. Подпозиция AF.332 включва:

- а) облигации на приносител;
- б) субординирани облигации, често наричани субординиран дълг;
- в) облигации с дати на падеж по избор, последната от които е повече от една година напред;
- г) облигации без дата на падеж или т.н. безсрочни анюитетни облигации;
- д) Облигации с плаващ лихвен процент (FRNs)
- е) ценни книжа, свързани с индекси, където стойността на главницата е обвързана с ценови индекс, цената на стока, или валутен индекс;

ж) дълбоко сконтирани облигации (с ниска лихва и голяма отстъпка) и облигации с нулев купон;

з) еврооблигации. Облигационна емисия, която се предлага едновременно на пазара на най-малко две страни и е деноминирана във валута, която не е задължително да е валутата на някоя от двете страни, обикновено чрез международни синдикати на финансови корпорации от няколко страни;

и) частно емитирани облигации, т.е. облигации, ограничени от двустранни споразумения до определени инвеститори, ако не са най-малкото потенциално прехвърляеми, ако не - те се третират като дългосрочни заеми;

й) заеми, които са станали *де факто* прехвърляеми. Това трябва да се тълкува, че означава - само ако те се търгуват на организиран вторичен пазар (вж. параграф 5.79);

к) ценни книжа, явяващи се резултат от конвертирането на заем. Конвертирането предвижда две финансови сделки: ликвидация на заема и създаването на нови ценни книжа;

л) облигации без обезпечение и заеми, конвертируеми в акции, независимо дали акции от емитиращата корпорация или акции на друга корпорация, дотолкова доколкото те не са били конвертирани. Конвертирането е свързано с две финансови сделки: ликвидация на облигациите без обезпечение или заема и емитирането на акции. Когато може да се отдели от базисната облигация, опцията за конвертиране трябва да се разглежда като отделен финансов актив, класифициран в категорията финансови деривати (AF.34) (вж. параграфи 5.67 а и 5.67 б);

м) дялове или акции, които осигуряват фиксиран доход, но не дават право на участие при разпределението на остатъчната стойност на корпорацията при разтурянето ѝ, включително и неучастващи преференциални дялове.

5.63. Подпозиция AF.332 включва още финансови активи, емитирани като част от секюритизацията на заеми, ипотеките, дългове по кредитни карти, вземания и други активи. Понякога новата ценна книга се емитира в замяна на актив, който на практика се ликвидира. Като алтернатива, първоначалният актив се прехвърля на друга институционална единица и новите ценни книжа заменят първоначалния актив по баланса на първоначалната институционална единица. В този случай, първоначалният актив трябва да се отчете по баланса на новата институционална единица, която го държи.

5.64. Подпозиция F.332 не включва:

а) сделки с ценни книжа като част от споразумения за обратно изкупуване (репо). Репата се класифицират в подкатегорията други депозити (вж. параграфи 5.46.е), или в категорията заеми (вж. параграф 5.81. г) в зависимост от участващата институционална единица. Наличността, отпусната като заем или обект на репо не променя счетоводния баланс и остава класифицирана в AF.332;

б) сделки с непрехвърляеми ценни книжа. Те се класифицират в подкатегория дългосрочни заеми;

в) сделки с непрехвърляеми заеми, включително и такива, продадени на трета страна, но, за които не съществува организиран вторичен пазар (вж. параграф 5.79).

Финансови деривати (F.34)

5.65. *Дефиниция:* Подкатегорията финансови деривати (F.34) се състои от всички сделки с финансови деривати (F.34), т.е. с финансови активи основани или получени на база на базисен инструмент. Този базисен инструмент обикновено е друг финансов актив, но може а бъде и стока или индекс.

5.66. Финансовите деривати се наричат също и вторични инструменти и тъй като мотивацията за създаването им често е избягването на риска, те се наричат също и хеджиращи инструменти. Само вторичните инструменти, които имат пазарна стойност, защото са търгуваеми или могат да бъдат нетирани на пазара, са финансови активи в системата и се класифицират в подкатегорията AF.34 (вж. параграф 5.05).

5.67. Подкатегорията AF.34 включва:

а) опции, търгуваеми и извънборсови (OTC - over-the-counter). Опциите са условни (задбалансови) активи, които дават на своите държатели правото, но не и задължението, да закупят от (в случай на кол опции) или да продадат на (в случай на пут опции) емитента (издателя) на опцията финансови и нефинансови активи (базисния инструмент) на предварително определена цена (цена на упражняване) в рамките на определен период от време (Американска опция) или на определена дата (Европейска опция). Купувачът на опцията плаща премия (цена на опцията) за ангажимента от страна на издателя на опцията да продаде или купи определеното количество от базисния актив или да предостави, при поискване от страна на купувача, подходящо заплащане. По конвенция, ангажиментът се третира като задължение на издателя на опцията, защото цената на опцията представлява текущата цена за издателя на опцията на изкупуването на неговото условно (задбалансово) задължение;

б) варанти. Те са форма на търгуваеми опции, които дават на държателя си правото да закупи от издателя на варанта (обикновено корпорация) определен брой акции или облигации по специфицирани условия за определен период от време. Има и валутни варанти, стойността на които се основава на сумата в една валута, необходима за закупуването на друга валута на или преди датата на изтичане на валидността на варанта и варанти в кръстосани валути, обвързани към трета валута. По конвенция, се приема, че издателят на варанта е поел задължение, представляващо текущата цена на изкупуването от издателя на условното задължение;

в) фючърси, но само ако те имат пазарна стойност, защото са търгуваеми или могат да бъдат нетирани. Фючърсите представляват ангажимент за доставянето или приемането на доставката на специфицирано количество от стока със стандартно качество, чужда валута, или ценна книга на фиксирана цена и за специфицирана дата

или период на доставка. Фючърсите могат да се базират също и на индекс, а не на конкретен финансов или нефинансов актив;

г) суапове, но само ако те имат пазарна стойност, защото са търгуваеми или могат да бъдат нетирани. Суаповете са договорни споразумения между две страни, които се договарят да разменят, в течение на времето и в съответствие с предварително определени правила, потоци от плащания по една и съща сума на задлъжнялост. Двата най-често срещани варианта са лихвените суапове и валутните суапове. Лихвените суапове са свързани с размяната на лихвени плащания от различно естество, като например с фиксиран лихвен процент за плаващ лихвен процент, два различни плаващи лихвени процента, фиксиран лихвен процент в една валута и плаващ лихвен процент в друга и пр. (вж. параграф 4.47). Валутните суапове са свързани с размяна на конкретни суми от две различни валути с последващи погашения, които включват както лихвени така и погасителни потоци в течение на период от време и в съответствие с предварително определени правила;

д) Форуърдни лихвени споразумения (FRAs), но само ако те имат пазарна стойност, защото са търгуваеми или могат да бъдат нетирани. Форуърдни лихвени споразумения (FRAs) са договорни споразумения, при които две страни, с цел да се защитят от промени в лихвените проценти, се договарят за лихвен процент, който да бъде изплатен, на определена дата за разплащане, по условна сума, която представлява главницата и която никога не се разменя. Плащанията са свързани с разликата между договорения по форуърдното лихвено споразумение лихвен процент и преобладаващия лихвен процент в момента на разплащането. Те се отчитат в системата като доход от собственост (вж. параграф 4.47).

5.68. Подкатегория AF.34 не включва:

- а) базисния инструмент, който е залегнал във финансови дериват;
- б) възстановяемите гаранционни вноски, свързани с финансовите деривати. Те се класифицират в други депозити (AF.29) (вж. параграф 5.46. д) или заеми (AF.4) (вж. параграф 5.81. в) в зависимост от участващите институционални единици;
- в) вторични инструменти, които не са търгуваеми и не могат да бъдат нетирани на пазара.

ЗАЕМИ (F.4)

5.69. *Дефиниция:* Категорията заеми (F.4) се състои от всички сделки със заеми (AF.4), т.е. финансови активи, създадени когато кредиторите отпускат в заем пари на кредитополучателите или пряко или чрез брокери, които или се удостоверяват с непрехвърляеми документи, или не се удостоверяват с документи.

5.70. Като цяло, заемите се характеризират със следните особености:

- а) условията, управляващи заема, са или фиксирани от финансовите корпорации, отпускат заема или се договарят от кредитора и кредитополучателя пряко или чрез брокер;

- б) инициативата по отношение на заема обикновено е на кредитополучателя;
- в) заемът е безусловен дълг към кредитора, който трябва да се изплати на падежа и, който е лихвоносен.

5.71. Категорията F.4 може да се раздели, където е подходящо, на две подкатегории финансови сделки:

- а) краткосрочни заеми (F.41);
- б) дългосрочни заеми (F.42);

Краткосрочни заеми (F.41)

5.72. *Дефиниция:* Подкатегорията краткосрочни заеми (F.41) се състои от всички сделки с краткосрочни заеми (AF.41), т.е. със заеми с краткосрочен първоначален матуритет (вж. параграф 5.22) и заеми, погасяеми при поискване.

Дългосрочни заеми (F.42);

5.73. *Дефиниция:* Подкатегорията дългосрочни заеми (F.42) се състои от всички сделки с дългосрочни заеми (AF.42), т.е. със заеми с дългосрочен първоначален матуритет (вж. параграф 5.22).

5.74. Разликата между сделки със заеми (F.4) и сделките с депозити (F.22, F.29) може често да се основава на критерия чия е инициативата за сделката. В случаите, където инициативата се поема от кредитополучателя, сделката се класифицира в категорията заеми. В случаите, където инициативата се поема от кредитора, сделката се класифицира в една от депозитните подкатегории. Често, обаче, критерият по чия инициатива е сделката е въпрос на преценка.

5.75. По конвенция, краткосрочните заеми, отпуснати на парични финансови институции, резидентни или нерезидентни, обикновено се класифицират в една от депозитните подкатегории (AF.22, AF.29), а краткосрочните депозити, приети от институционални единици, различни от парични финансови институции, резидентни или нерезидентни, обикновено се класифицират в подкатегорията краткосрочни заеми (AF.41). Поради това, депозитите са задължения преобладаващо на резидентни или нерезидентни парични финансови институции (вж. параграфи 5.44 и 5.49), докато паричните финансови институции обикновено нямат краткосрочни заемни задължения в системата.

5.76. От аналитична гледна точка може да е полезно да се позволят изключения от горните възприети конвенции. Такива примери са спестовните депозити в държавното управление и суаповете на немонетарно злато между паричните финансови институции (вж. параграф 5.81. д)⁽⁸⁾

⁸ Валутните суапове между централната банка и други парични финансови институции, при които централната банка придобива чужда валута от друга парична финансова институция, в замяна на депозит в централната банка и е налице ангажимент за реципрочна сделка на по-късна дата, не се класифицират в категорията заеми. Това е отклонение от SNA 1993 (11.33).

5.77. Разграничението между сделки със заеми (F.4) и сделки с ценни книжа различни от акции (F.3) може да се основава на степента на продаваемост на пазара на финансовите активи и последствията от нея.

5.78. Емисиите на ценни книжа се състоят от голям брой идентични документи, всеки от които удостоверява кръгла сума, които заедно формират общия размер на заема. В сравнение с тях, заемите, в повечето случаи, се удостоверяват от един единствен документ и сделките със заеми се извършват между един кредитор и един длъжник. В случаите на синдикирани заеми, обаче, заемът се отпуска от няколко кредитора.

5.79. Съществува вторична търговия на заеми. Отделни заеми, обаче, се търгуват само инцидентно. В случаите, когато даден заем стане прехвърляем на организирания пазар, той трябва да се класифицира в категорията на ценните книжа различни от акции. Обикновено става въпрос за изрично конвертиране на оригиналния заем (вж. параграфи 5.62 й и 5.62 к).

5.80. Стандартните заеми обикновено се предлагат от финансовите корпорации и те често се отпускат на домакинства. Финансовите корпорации определят условията и домакинствата могат само да избират да приемат или да не приемат. В сравнение с това, условията за нестандартните заеми обикновено са резултат от преговори между кредитора и длъжника. Това е важен критерий, който улеснява разграничаването между нестандартните заеми и ценните книжа, различни от акции. В случая с публичните емисии на ценни книжа, условията на емисията се определят от кредитополучателя, евентуално след консултации с банката/ръководния мениджър. В случая с частни емисии на ценни книжа, обаче, кредиторът и длъжникът преговарят по условията на емисията (вж. параграф 5.62.и).

5.81. Категорията AF.4 включва:-

- а) салда по текущи сметки, например салда между нефинансовите корпорации в рамките на една група и техните нерезидентни дъщерни предприятия, но като се изключат салдата, които представляват задължения на парични финансови институции, класифицирани в подкатегориите на депозитите;
- б) салда на наети лица поради участието им в печалбата на корпорацията;
- в) възстановими гаранционни плащания във връзка с финансови деривати, които са задължения на институционални единици, различни от парични финансови институции (вж. параграф 5.46. д);
- г) краткосрочни споразумения за обратно изкупуване (репа), които са задължения на институционални единици, различни от парични финансови институции (вж. параграф 5.46. е) и дългосрочни споразумения за обратно изкупуване (репа);
- д) заеми, произтичащи от суапове на немонетарно злато. Това са договорености за временна размяна на немонетарно злато в замяна на депозити. Тяхната икономическа същност е подобна на тази на обезпечения със залог заем по това, че купувачът на златото предоставя на продавача аванси, обезпечени със златото, за

периода на споразумението и получава доход от фиксираната цена, когато златото бъде изкупено обратно;

- е) заеми, които се явяват кореспондиращи позиции на банкови акцепти (вж. параграф 5.58. г);
- ж) финансов лизинг и споразумения за покупка на изплащане⁽⁹⁾
- з) заеми за финансиране на търговски кредити;
- и) ипотечни заеми;
- й) потребителски кредити;
- к) револвиращи кредити;
- л) заеми, изплащани на вноски;
- м) заеми, изплащани като гаранции за изпълнение на определени задължения.

5.82. Категория AF.4 включва също:

- а) финансови вземания или задължения, произтичащи от средносрочното финансово подпомагане на платежните баланси на държавите-членки. Заемите се управляват от ЕМІ⁽¹⁰⁾;
- б) финансови вземания от МВФ, удостоверени със заеми по Общите кредитни споразумения или по специални кредитни споразумения с членовете;

Задълженията към МВФ, удостоверени със заеми по Механизма за кредитиране на структурното преустройство и Допълнителния механизъм за кредитиране на структурното преустройство и от Доверителния фонд на МВФ.

5.83. Категория AF.4 не включва:

- а) други вземания/задължения (AF.7), включително търговски кредити и аванси (AF.71);
- б) финансови активи или задължения, произтичащи от собствеността върху недвижими активи, като земя и конструкции, от нерезиденти. Те се класифицират в подпозиции друг акционерен капитал (AF.513) (вж. параграф 5.95. е).

5.84. Заемите могат да бъдат финансови активи или задължения на всички сектори и на останалия свят. Обаче, паричните финансови институции обикновено нямат краткосрочни заемни задължения в системата.

⁹ Вж. Приложение II "Лизинг и покупка на изплащане на трайни стоки".

¹⁰ Член 6.1, трети абзац от Протокола за Устава на Европейския валутен институт, даден като приложение към Договора за създаването на Европейската Общност.

5.85. Подкатегиите краткосрочни заеми и дългосрочни заеми не се разделят на подпозиции в системата. Въпреки това, за аналитични цели може да е полезно да бъдат разделени, по-конкретно, дългосрочните заеми на потребителски кредити⁽¹¹⁾, ипотечни заеми⁽¹²⁾ и други заеми.

АКЦИИ И ДРУГ АКЦИОНЕРЕН КАПИТАЛ (F.5)

5.86. *Дефиниция:* Категорията акции и друг акционерен капитал (F.5) се състои от всички сделки с акции и друг акционерен капитал (AF.5), т.е. финансови активи, които представляват права на собственост върху корпорации или квази-корпорации. Тези финансови активи по принцип дават право на държателите си на дял от печалбата на корпорациите или вази-корпорациите и на дял от техните нетни активи в случай на ликвидация⁽¹³⁾.

Акциите, предлагани за продажба, но незаписани при емитирането им, не се отчитат в системата. Акциите и другия акционерен капитал се погасяват, когато бъдат изкупени от емитиращата ги корпорация или когато бъдат заменени за нетните активи на корпорацията в случай на ликвидация.

5.87. Категория F.5 се разделя на две подкатегории финансови сделки:

- а) акции и друг акционерен капитал без акции на инвестиционни фондове (F.51);
- б) акции на инвестиционни фондове (F.52);

Акции и друг акционерен капитал без акции на инвестиционни фондове (F.51)

5.88. *Дефиниция:* Подкатегорията Акции и друг акционерен капитал без акции на инвестиционни фондове (F.51) се състои от всички сделки с акции и друг акционерен капитал без акции на инвестиционни фондове (AF.51), т.е. финансови активи без акции на инвестиционни фондове, които представляват права на собственост върху корпорации или квази-корпорации. Тези финансови активи по принцип дават право на държателите си на дял от печалбата на корпорациите или квази-корпорациите и на дял от техните нетни активи в случай на ликвидация.

5.89. Подкатегорията F.51 може да се раздели, където е подходящо, на три подпозиции финансови сделки:

¹¹ Потребителските кредити са заеми отпуснати на домакинствата, които в случая с тези сделки действат за цели извън тяхната дейност и професия. Изключват се ипотечни заеми за финансиране на жилищно строителство или закупуване на жилище (измежду другите междинни заеми). Намерението е потребителските кредити да са свързани изключително с кредити, използвани за покупка на стоки и/или услуги, които се потребяват от домакинствата индивидуално. Националните практики може да някаква по-различна дефиниция.

¹² Ипотечните заеми са дългосрочни заеми, обезпечени с ипотека върху жилището, използвано от кредитополучателя за свои собствени жилищни нужди. Националните практики може да налагат някаква по-различна дефиниция.

¹³ Нетните активи в случай на ликвидация се дефинират като сумата на активите на дадено предприятие минус всички задължения, различни от задължения към самите собственици по отношение на техния инвестиран капитал.

- а) котирани (на борсата) акции, без акции на инвестиционни фондове (F.511);
- б) некотирани (на борсата) акции, без акции на инвестиционни фондове (F.512);
- в) друг акционерен капитал (F.513).

Котирани акции, без акции на инвестиционни фондове (F.511) и некотирани акции, без акции на инвестиционни фондове (F.512)

5.90. *Дефиниция:* Подпозицията котирани (на борсата) акции, без акции на инвестиционни фондове (F.511) обхваща всички сделки с котирани акции, без акции на инвестиционни фондове (AF.511), а подпозицията некотирани (на борсата) акции, без акции на инвестиционни фондове (F.512) обхваща всички сделки с некотирани акции, без акции на инвестиционни фондове (AF.512). Акции обхващат плодоползването на капитала на корпорациите под формата на ценни книжа, които са по принцип прехвърляеми. Подпозиция AF.511 обхваща акциите с цени, котирани на призната фондова борса или друга форма на вторичен пазар, а подпозиция AF.512 обхваща акциите, които не са котирани по този начин.

5.91. Подпозиции AF.511 и AF.512 включват:

- а) капиталови акции, емитирани от дружества с ограничена отговорност: това са ценни книжа, които дават на държателите си статут на съсобственици и им дават правото както на дял от общата разпределена печалба, така и на дял от нетните активи в случай на ликвидация;
- б) изкупени акции на дружества с ограничена отговорност: това са ценни книжа, чиито капитал е бил изплатен, но които са били задържани от държателите си, които продължават да бъдат съсобственици и им дават правото както на дял от печалбата, останала след изплащането на дивидентите по останалия регистриран капитал, така също и на всякакъв излишък, останал след ликвидацията, т.е. на нетните активи минус остатъчния регистриран капитал;
- в) акции, даващи право на дивидент, емитирани от дружества с ограничена отговорност: това са ценни книжа:
 1. които в зависимост от държавата и обстоятелствата, при които са създадени, се наричат с различни имена като "акции на основателите", "акции даващи право на печалба", "акции, даващи право на дивидент" и пр. и които не са част от регистрирания капитал;
 2. които, строго погледнато, не дават на държателите си статут на съсобственици (правото на дял при изплащането на регистрирания капитал, право на печалба от този капитал, право на глас в общото събрание на акционерите и пр.);
 3. които дават на държателите си правото на пропорционален дял от всякава печалба, останала след изплащането на дивидентите по регистрирания капитал и на дял от всякакъв излишък, останал след ликвидацията;

г) преференциални акции или дялове, които осигуряват участие при разпределението на остатъчната стойност на корпорацията след разтурянето ѝ. Те могат да бъдат котираны или некотираны на призната борса.

5.92. Подпозиции AF.511 и AF.512 не включват:

- а) акции, предложени за продажба, но незаписани при емисията им. Те не се отчитат в системата;
- б) облигации без обезпечение и заемен капитал, конвертируем в акции. Те се отчитат по сметките от подкатегория AF.33 до времето, когато бъдат конвертирани (вж. параграф 5.62, л);
- в) акционерният капитал на съдружници с неограничена отговорност (съдружници с неограничена отговорност) в неинкорпорирани сдружения. Те се класифицират в подпозиция AF.513;
- г) държавни инвестиции в капитала на международни организации, които са правно конституирани като корпорации с акционерен капитал. Те се класифицират в подпозиция AF.513 (вж. параграф 5.95. в).

5.93. Подпозиции AF.511 и AF.512 не включват емисии на бонусни акции (за капитализация на печалбата), т.е. емитирането на нови акции за акционерите пропорционално на тяхното дялово участие. Такава емисия, която нито променя задължението на корпорацията по отношение на акционерите, нито съотношението на активите, държани от всеки един акционер в корпорацията, не представлява финансова сделка и не се отчита в системата (вж. параграф 6.56). Същото се отнася и за емисиите от акции, които се подразделят на определен брой нови акции всяка.

Друг акционерен капитал (F.513)

5.94. *Дефиниция:* Подпозицията друг акционерен капитал (F.513) се състои от всички сделки с друг акционерен капитал (AF.513), т.е. от всички форми на акционерен капитал, различни от тези, класифицирани в подпозиции AF.511 и AF.512 и в подкатегория AF.52.

5.95. Подпозицията F.513 включва:

- а) всички форми на акционерен капитал в корпорации, които не са акции:
 1. акционерния капитал в неинкорпорирани сдружения, записани от съдружници с неограничена отговорност;
 2. акционерния капитал в дружества с ограничена отговорност, чиито собственици са съдружници а не акционери;
 3. капиталът, инвестиран в обикновени сдружения, или такива с ограничена отговорност, признати като независими юридически лица;

4. капиталът, инвестиран в кооперации, признати като независими юридически лица;
- б) инвестиции на държавното управление в капитала на публични предприятия, чиито капитал не е разделен на акции, които по силата на специално законодателство са признати като независими юридически лица; (вж. параграф 2.16.в);
- в) държавни инвестиции в капитала на международни и наднационални организации с единственото изключение - МВФ, дори и ако същите са правно конституирани като дружества с акционерен капитал (напр. Европейската Инвестиционна Банка);
- г) финансовите ресурси на Европейския валутен институт, предоставени под формата на вноски от националните централни банки⁽¹⁴⁾;
- д) капитал, инвестиран във финансови и нефинансови квази-корпорации (вж. параграф 2.13. е). Сумата на такива инвестиции отговаря на новите инвестиции (в пари в брой или в натура) минус всякакви капиталови тегления (вж. параграф 4.61);
- е) финансовите активи, които нерезидентните единици имат по отношение на условни резидентни единици (вж. параграф 2.15) и обратното.

Акции на инвестиционни фондове F.52.

5.96. *Дефиниция:* Подкатегорията акции на инвестиционни фондове (F.52) се състои от всички сделки с акции на инвестиционни фондове (AF.52), т.е акции емитирани от конкретен вид финансова корпорация, чиято изключителна цел е да инвестира събраните средства на паричния пазар, капиталовия пазар и/или в недвижими имоти.

5.97. Подкатегорията AF.52 включва акциите, емитирани от финансови корпорации - инвестиционни фондове, наричани, в зависимост от страната, "mutual funds", "unit trusts", "investment trusts" и други колективни инвестиционни схеми, например инвестиционни фондове за колективни инвестиции в прехвърляеми ценни книжа (UCITS), независимо дали те са фондове от отворен, полуотворен или затворен тип. Тези акции може да са котирувани или некотирувани на борсата. Когато не са котирувани, те обикновено са погасяеми при поискване по стойност, отговаряща на техния дял в собствените средства на финансовата корпорация. Тези собствените средства се преоценяват редовно на база на пазарните цени на различните му компоненти.

ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ТЕХНИЧЕСКИ РЕЗЕРВИ (F.6)⁽¹⁵⁾

5.98. *Дефиниция:* Категорията застрахователни технически резерви (F.6) се състои от всички сделки със застрахователни технически резерви (AF.6), т.е. техническите провизии на застрахователните корпорации и (автономните и неавтономни) пенсионни

¹⁴ Член 16.2 от Протокола за Устава на Европейския валутен институт, даден като приложение към Договора за създаването на Европейската Общност.

¹⁵ Вж. Приложение III за застрахователното дело за описание на третирането на социалното осигуряване и друг вид застраховане в системата.

фондове по отношение на държатели на полици или бенефициенти, както е предвидено в Директива на Съвета 91/674/ЕИО от 19.12.1991 г. по годишните отчети и консолидираните отчети на застрахователните предприятия⁽¹⁶⁾.

5.99. Категория F.6 обхваща:

- а) нетния акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви ;
- б) нетния акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове;
- в) предварителни плащания на застрахователни премии;
- г) резерви за неизплатени искиове за застрахователни обезщетения.

5.100. Застрахователните технически резерви са финансови активи:

- а) за държатели на полици - по отношение на нетния акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове и предварителни плащания на застрахователни премии;
- б) за бенефициенти - по отношение на резерви за неизплатени искиове за застрахователни обезщетения.

5.101. Застрахователните технически резерви са задължения:

- а) на корпорации за застраховка живот и неживотозастрахователни корпорации и автономни пенсионни фондове, включени в подсектора застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.125);
- б) неавтономни пенсионни фондове, включени в секторите на институционалните единици, които са ги създали.

Провизиите или подобни фондове, създадени от работодатели за осигуряване на пенсии за наети лица (неавтономни пенсионни фондове) са включени в категорията AF.6 само ако същите са изчислени в съответствие с актюерни критерии, подобни на тези, прилагани от застрахователните корпорации и автономните пенсионни фондове. В противен случай, тези провизии се покриват от акциите или друг акционерен капитал, емитирани от институционалната единица, която заделя провизиите.

5.102. Категория AF.6 не включва провизиите, установени от институционални единици, класифицирани в подсектор социално осигурителни фондове (S.1314.) В системата, тези провизии не са задължения на подсектора социално осигурителни фондове.

5.103. Категория F.6 се разделя на две подкатегории финансови сделки:

- а) нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове (F.611);

¹⁶ ОВ № L 374, 31.12.1991 г., стр. 7-31.

б) предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искиове за застрахователни обезщетения (F.62).

Нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове (F.61)

5.104. *Дефиниция:* Подкатегорията нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове (F.61) се състои от всички сделки с нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове (AF.61), т.е. технически провизии, заделени в съответните корпорации и квази-корпорации за задоволяване, след като са били спазени установените условия, на непредвидени искиове и осигурителни плащания.

5.105. Подкатегорията F.61 се разделя на две подпозиции финансови сделки:

- а) нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви (F.61);
- б) нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове (F.612);

Нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви (F.611)

5.106. *Дефиниция:* Подпозицията Нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви (F.611) се състои от всички сделки с нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви (AF.611), т.е. технически провизии за рискове за изплащане и технически провизии за застраховане с цел печалба, които увеличават стойността на падежа на прехвърляеми застрахователни полици с цел печалба и други подобни застрахователни полици.

5.107. Подпозиция (AF.611) включва живото застрахователни провизии за бонуси и отстъпки и технически провизии за живото застрахователни полици, когато инвестиционният риск се носи от държателите на полици, както е дефинирано в членове 27, 29 и 31 на Директива на Съвета 91/674/ЕИО от 19.12.1991 г. за годишните отчети и консолидираните отчети на застрахователни предприятия.

5.108. Сделките с нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви обхващат увеличенията минус намаленията, които трябва да се разграничават от номиналните печалби или загуби от държане по средствата, инвестирани от застрахователни корпорации (вж. параграф 6.57).

Увеличенията включват:

- а) действителните премии, спечелени през текущия отчетен период;
- б) плюс допълненията към премиите, отговарящи на дохода от инвестирането на провизиите, който се отнася за домакинствата държатели на полици;

- в) минус разходите за обслужване на застраховките живот.

Намаленията включват:

- а) сумите, дължими на държателите на прехвърляеми застрахователни полици и други подобни застрахователни полици на падежа им и сумите, дължими на бенефициенти вследствие смъртта на застраховани лица;
- б) плюс плащанията, дължими по полици, които се връщат преди падежа им.

5.109. Животозастрахователните резерви са финансови активи на резидентни или нерезидентни домакинства и задължения на резидентни и нерезидентни застрахователни корпорации.

В случая на групово застраховане, извършено например от корпорация в полза на наетите от нея лица, наетите лица, а не работодателят, се считат за кредитори, тъй като те се считат за реалните държатели на полиците.

Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове (F.612)

5.110. *Дефиниция* : Подпозицията Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове (F.612) се състои от всички сделки с нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове (AF.612), т.е. технически провизии, държани от автономни и неавтономни пенсионни фондове, установени от работодатели и/или наети лица или групи от самоосигуряващи се лица за осигуряване на пенсии за наети или самоосигуряващи се лица.

5.111. Сделките с нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове обхващат увеличението минус намаленията, които трябва да се разграничават от номиналните печалби или загуби от държане по средствата, инвестирани от пенсионните фондове (вж. параграф 6.57).

Увеличенията включват:

- а) действителните вноски в пенсионните фондове, платими от наетите лица, работодателите, самоосигуряващи се лица, или други институционални единици от името на физически лица или домакинства с вземания от фондовете и спечелени през текущия отчетен период;
- б) плюс допълненията към вноските, отговарящи на дохода от инвестирането на провизиите, който се отнася за участващите във фонда домакинства;
- в) минус направените през периода разходи за управление на фондовете.

Намаленията включват:

- а) социалноосигурителните плащания, равни на сумите, дължими на пенсионираните лица или лицата на тяхна издръжка под формата на редовни плащания или други осигурителни плащания;

б) плюс социалноосигурителните плащания, обхващащи всякакви глобални суми, платими на лицата след пенсионирането им.

5.112. Сделките с нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове не обхващат средствата, прехвърляни от неавтономни пенсионни фондове на автономни пенсионни фондове, класифицирани в подсектор застрахователни корпорации и пенсионни фондове (S.125) в резултат от конвертирането на един фонд във друг. Такова събитие трябва да се отчете в категория промени в секторната класификация и структура (K.12.1) по сметка "Други промени в обема на активите" (вж. параграф 6.30).

5.113. Резервите на пенсионни фондове са финансови активи на резидентни и нерезидентни домакинства, а не финансови активи на институционалните единици, които ги управляват.

Предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за застрахователни обезщетения (F.62)

5.114. *Дефиниция:* Подкатегорията предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за застрахователни обезщетения (F.62) се състои от всички сделки с предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за застрахователни обезщетения (AF.62), т.е. технически провизии, установени от застрахователни корпорации и (автономни и неавтономни) пенсионни фондове за:

а) сумата, представляваща тази част от брутните премии, която трябва да се задели за следващия счетоводен период (предварителни плащания на застрахователни премии);

б) общата приблизителна крайна цена на изплащане на всички искове за обезщетения, произтичащи от събития, възникнали до края на отчетния период, независимо дали са отчетени или не, минус вече изплатените суми по такива искове за обезщетения (провизии за неизплатени искове за застрахователни обезщетения).

5.15. Предварителните плащания на застрахователни премии произтичат от факта, че застрахователните премии са, като цяло, дължими за изплащане в началото на обхванатия от застраховката период, а този период обикновено не съвпада със самия отчетен период. Поради това, в края на отчетния период, когато се изготвя счетоводният баланс, части от застрахователните премии, дължими през отчетния период, имат за цел да покрият рискове, попадащи в следващия период. Предварителните плащания на застрахователни премии се определят на база на пропорцията на рисковете по отношение на времето, оставащо до изтичането на договора.

Във финансовата сметка, предварителните плащания на застрахователни премии, отчетени между държателите на полици и застрахователните корпорации, включват тези части от премиите, които са платими през текущия отчетен период и, които се предвижда да покриват рискове, предстоящи през следващия период.

5.116. Предварителните плащания на застрахователни премии са финансови активи на държателите на полици. Ако тези предварителни плащания са свързани със застраховки живот, държателите на полиците са резидентни или нерезидентни домакинства. Ако те са свързани със застраховки, различни от застраховки живот, държателите на полици могат да спадат към всеки от секторите на икономиката, или на останалия свят. Застрахователните премии или социалноосигурителните вноски, платени от държателите на полици, могат да се приемат за критерий за разпределението на предварителните плащания на застрахователни премии между секторите на икономиката, или останалия свят.

5.117. Резервите за неизплатени иски за застрахователни обезщетения се държат от застрахователните корпорации с цел покриване на суми, които очакват да изплатят по все още неуредени иски, например защото същите са обект на спор. Валидните иски, приети от застрахователните корпорации, се считат за дължими когато се случи събитието, даващо основание за иска, независимо колко време е необходимо за разрешаване на спора.

5.118. Резервите за дължими иски за застрахователни обезщетения са финансови активи на бенефициентите, които могат да спадат към всеки сектор от икономиката, или останалия свят.

5.19. Подкатегория AF.62 обхваща провизии за невърнати премии, други технически провизии, провизии за неизплатени иски за застрахователни обезщетения и за изравняване, както са дефинирани в членове 25, 26, 28 и 30 на Директива на Съвета 91/674/ЕИО от 19 декември 1991 г. за годишните отчети и консолидираните отчети на застрахователни предприятия.

ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ/ЗАДЪЛЖЕНИЯ (F.7)

5.120. *Дефиниция:* Категорията други вземания/задължения (F.7) включва всички сделки с други вземания/задължения (AF.7), т.е. финансови активи, които се създават като кореспондиращи на финансова или нефинансова сделка когато има разлика във времето между тази сделка и кореспондиращото ѝ плащане.

5.121. Категорията F.7 включва всички сделки с финансови претенции, които произтичат от предсрочното или забавено плащане за стоки или услуги, разпределителни сделки или вторична търговия с финансови активи. Те обхващат кореспондиращите сделки в случай че плащането е станало дължимо, но все още не е извършено. Задълженията, произтичащи от натрупването на доход с течение на времето и просрочия също се класифицират в тази категория.

5.122. Категорията F.7 не включва:

- а) статистически разлики, различни от разлики във времето между сделки със стоки или услуги, разпределителни сделки или финансови сделки и кореспондиращите им плащания;
- б) позиции, за които няма достатъчно информация за да бъдат класифицирани. Класификацията трябва да се основава на каквато информация е налична;

- в) позиции, за които не се знае нищо;
- г) позиция "разни" от платежния баланс, описана като нетни грешки и пропуски;
- д) предсрочни и забавени плащания (включително и просрочия) в случай на създаване на финансови активи или погасяването на задължения, различни от тези, класифицирани в категория F.7. Същите остават класифицирани в своята категория.

5.123. Категория F.7 се разделя на две подкатегории финансови сделки:

- а) търговски кредити и аванси (F.71);
- б) други вземания/задължения, без кредити и аванси (F.79).

Търговски кредити и аванси (F.71)

5.124. *Дефиниция:* Подкатегорията търговски кредити и аванси (F.71) обхваща всички сделки с търговски кредити и аванси (AF.71), т.е. с финансови активи, произтичащи от прякото отпускане на кредити от доставчиците и купувачите по сделки за стоки и услуги и авансови плащания за работа, която е в процес на извършване, или, която ще бъде предприета и е свързана с такива сделки.

5.125. Подкатегорията F.71 включва:

- а) финансови активи, свързани с доставката на стоки или услуги, когато плащането не е извършено;
- б) търговски кредит, приет от дружества за факторинг, освен когато не се счита за заем;
- в) наем за сгради, който се натрупва с течение на времето;
- г) просрочия на плащания за стоки и услуги, когато не са удостоверени със заем.

5.126. Подкатегорията AF.71 не включва заеми за финансиране на търговски кредити. Те са класифицирани в категория AF.4 (вж. параграф 5.81.3)

5.127. Търговските кредити и аванси могат да са финансови активи или задължения на всички сектори и на останалия свят.

Други вземания/задължения, без кредити и аванси (F.79)

5.128. *Дефиниция:* Подкатегорията други вземания/задължения, без кредити и аванси (F.79) обхваща всички сделки с други вземания/задължения, без нетърговски кредити и аванси (AF.79), т.е. финансови активи, произтичащи от разлики във времето между разпределителни сделки или финансови сделки на вторичния пазар и съответстващото им плащане. Тя включва също и финансови активи, дължими от доходи, натрупващи се с течение на времето.

5.129. Подкатегорията AF.79 включва финансови активи, създадени в резултат от разликата във времето между натрупани сделки и плащанията по тях, например:

- а) данъци;
- б) социалноосигурителни вноски;
- в) заплати и надници;
- г) наеми за земя и подземни активи;
- д) дивиденди;
- е) лихви;
- ж) сделки с финансови активи на вторичния пазар.

5.130. За предпочитане е кореспондиращите финансови сделки за лихвите, натрупвани по финансови активи (вж. параграф 5.17) да се отчитат като реинвестирани в този финансов актив. Отчитането на лихвите, обаче, трябва да следва националните практики. Ако натрупването на лихва не бъде отчетено като реинвестирано във финансовия актив, то трябва да се класифицира в подкатегория F.79.

5.131. На датата на падеж на лихвено плащане, двете финансови сделки се отчитат както следва (вж. параграф 5.17): първо, по категория F.79 се записват в случай на плащане - сделка с финансовия актив, използван за плащането, или в случай на неплащане - увеличаване на просрочените лихвени задължения; второ, кореспондиращата финансова сделка за намаляване на нетното финансово вземане на кредитора от длъжника.

МЕМОРАНДУМНА ПОЗИЦИЯ: ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ (F.m)

5.132. *Дефиниция:* Преките чуждестранни инвестиции (F.m) обхващат всички сделки с преки чуждестранни инвестиции (AF.m), т.е. инвестиции, свързани с дългосрочно взаимоотношение, отразяващо продължителен интерес на резидентна институционална единица от една икономика ("пряк инвеститор") в институционална единица, резидент на друга икономика, различна от тази на инвеститора ("предприятие с участие на преки инвестиции"). Целта на прекия инвеститор е да окаже значителна степен на влияние върху ръководството на предприятието, резидент на другата икономика. Пряката инвестиция е свързана както с първоначалната сделка между прекия инвеститор и предприятието с участие на преки инвестиции, така и всички последващи капиталови сделки между тях и между афилирани предприятия, както инкорпорирани така и неинкорпорирани).⁵⁷

5.133. Сделките с финансови активи и задължения, които представляват пряка чуждестранна инвестиция, се отчитат в съответните категории финансови сделки, т.е. заеми ((F.4), акции и друг акционерен капитал (F.5) и други вземания/задължения (F.7).

⁵⁷ Еталонната дефиниция на ОИСР за преки чуждестранни инвестиции, трето издание.

Обаче сумите на преките чуждестранни инвестиции, включени във всяка от тези категории, трябва да се отчитат поотделно като меморандумна позиция.

СЧЕТОВОДНИ ПРАВИЛА ЗА ФИНАНСОВИТЕ СДЕЛКИ

ОЦЕНКА

5.134. Финансовите сделки се отчитат по стойностите на сделките, т.е. стойностите в националната валута, в която съответните финансови активи и/или задължения са били създадени, ликвидирани, разменени, или поети между институционалните единици, или между тях и останалия свят, на базата единствено на търговски съображения.

5.135. Финансовите сделки и техните кореспондиращи финансови или нефинансови сделки се отчитат по една и съща стойност на сделката. Могат да се предвидят три възможности:

- а) финансовата сделка е сделка с платежни средства в националната валута (вж. параграфи 5.04 и 5.23); стойността на сделката е равна на сумата на разменените платежни средства;
- б) финансовата сделка е сделка с платежни средства в чужда валута (вж. параграфи 5.04 и 5.23), а кореспондиращата сделка не е сделка с платежни средства в националната валута; стойността на сделката е равна на сумата на разменените платежни средства, конвертирана в националната валута по преобладаващия пазарен валутен курс в момента на извършването на плащането;
- в) нито финансовата сделка, нито кореспондиращата ѝ сделка не са сделки с платежни средства (вж. параграф 5.04); стойността на сделката се идентифицира с текущата пазарна стойност на участващите финансови активи и/или задължения.

5.136. Стойността на сделката се отнася за конкретна финансова сделка и кореспондиращата ѝ сделка. По правило, стойността на сделката трябва да бъде ясно разграничавана от стойността на база на цена, котирана на пазара, справедливата пазарна цена, или каквато и да е цена, която е предвидена да отразява универсалност на цените на категория сходни или дори идентични финансови активи и/или задължения. В случаи, обаче, където кореспондиращата сделка на дадена финансова сделка е, например, трансфер, и поради това финансовата сделка се предприема от съображения различни от чисто търговски такива, стойността на сделката се идентифицира с текущата пазарна стойност на участващите финансови активи и/или задължения.

5.137. Стойността на сделката не включва разходи за обслужване, такси, комисионни и други подобни плащания за услуги, предоставени при извършването на сделките; те трябва да се отчетат като заплащане за услуги. Данъците върху финансовите сделки също се изключват и се третираат като данъци върху услуги в рамките на данъците върху продуктите. Когато финансова сделка е свързана с нова емисия на задължения, стойността на сделката е равна на размера на поетото задължение, като се изключват всякакви лихви за бъдещи периоди. По същият начин, когато дадено задължение се погасява, стойността на сделката както за кредитора, така и за длъжника, трябва да отговаря на размера на намаляване на задължението.

Специални критерии за оценка за някои подкатегории финансови сделки.

5.138. Ценни книжа различни от акции, без финансовите деривати (F.33)

- а) Когато ценните книжа се пласират от емитентите посредством поематели или посредници и тогава се продават на по-високи цени на крайните инвеститори, финансовите активи и задължения трябва да се отчитат по стойностите, платени от инвеститорите. Разликата между сумите, платени от инвеститорите и тези получени от емитентите, трябва да се третира като плащания за услуги, платени от емитентите на поемателите.
- б) Емисиите ценни книжа се отчитат по емисионната им стойност. Когато ценните книжа се емитират с отстъпка или премия, като действителна емисионна стойност по сметките се записват приходите за емитента при продажбата, а не номиналната стойност. Разликата между емисионната стойност и погасителната стойност се третира като лихва, която се е натрупала за периода на живот на ценната книга.
- в) Дълбоко сконтираните облигации (с малка лихва и голяма отстъпка) и облигациите с нулев купон трябва да се третират като ценни книжа емитирани с отстъпка. Лихвата се начислява за периода на живот на облигациите и се третира като реинвестирана в такива облигации (вж. параграф 4.46).
- г) Когато се емитират дългосрочни ценни книжа с отстъпка, която не е значителна, разликата между емисионната стойност и погасителната стойност може да се приеме условно към датата на емисията.
- д) При ценни книжа, стойността на главницата на които е обвързана към ценови индекс, цената на стока или валутен индекс, емисионната цена на ценната книга се отчита като главница, а плащането по индекса, извършвано периодически и/или на падежа, се третира като лихва, която се начислява за периода на живот на ценната книга, а кореспондиращата позиция се отчита като реинвестиране в ценни книжа, различни от акции по финансовата сметка.
- е) Инвестицията в ценни книжа в обращение на вторичния пазар се отчита по котираната на фондовата борса цена, или по пазарната цена.
- ж) Падежираните ценни книжа се отчитат по погасителната им стойност, която включва погасителните премии, но изключва плащания на лотариен или тиражен принцип, които се отчитат като лихви.
- з) Конвертирането на облигации в акции трябва да се третира като продажба на облигации и покупка на акции (вж. параграф 5.62.1). Стойността на сделката се получава на база на пазарната стойност на продадените облигации, като това евентуално е свързано с отчитането на печалба или загуба от държането на акции по сметката за преоценки (вж. параграф 6.54).

5.139. Финансови деривати (F.34)

- а) Вторичната търговия с опции и закриването на опции преди доставката е свързано с финансови сделки. Ако опцията просъществува до доставката, тя може да

се упражни или да не се упражни. В случаите когато опцията бива упражнена, може да възникне плащане от страна на издателя на опцията за държателя на опцията, равно на разликата между преобладаващата пазарна цена на базисния актив и цената на упражняване, или като алтернатива, може да възникне придобиване или продажба на базисния финансов или нефинансов актив, която се записва по преобладаващата пазарна цена и кореспондиращо плащане между държателя и издателя на опцията, равно на цената на упражняване. Разликата между преобладаващата пазарна цена на базисния актив и цената на упражняване и в двата случая е равна на ликвидационната стойност на опцията, т.е. на цената на опцията при доставката. В случаите, когато опцията не се упражни, не възниква сделка. Издателят на опцията, обаче отчита печалба от държането, а държателят на опцията отчита загуба от държането, които се записват по сметката за преоценка.

б) Финансовите деривати, различни от опции, обикновено са свързани с договори между две страни за размяната на конкретни активи, или реални или финансови, в някой бъдещ момент или моменти. Сделките, които трябва да се отчетат за такива финансови деривати, включват всякакво търгуване с контрактите, както и нетната стойност на извършените разплащания. Може да има нужда и от отчитане на сделки, свързани с изготвянето на дериватни контракти. В много случаи, обаче, двете страни сключват контракт за деривати без никакво плащане от едната страна за другата; в тези случаи, стойността на сделката, установяваща контракта е нула и фактически не се изисква вписване по финансовата сметка.

в) Всякакви изрични комисионни, платени или получени от брокери или други посредници за уреждането на опции, фючърси, суапове и други дериватни контракти, се третират като заплащане за услуги по съответните сметки. Потоците от лихвени плащания, произтичащи от суапови договорености трябва да се отчетат като доход от собственост, а погасяванията на главниците да се отчетат като сделки със съответния базисен инструмент в рамките на финансовата сметка. Страните по суапа не се считат за предоставящи услуги една на друга, но всяко плащане на трета страна за уреждането на суапа, трябва да се третира като заплащане за услуга (вж. параграф 4.47). Макар че премиите, платими на продавача на опцията могат теоретически да се считат, че включват и такса за услуга, на практика, обикновено не е възможно да се разграничи елементът на услугата. Поради това, пълната цена се записва като придобиване на финансов актив от купувача и като поемане на задължение от продавача.

г) Когато суаповите договори са свързани с размяна на сумите на главниците, какъвто например е случаят с валутните суапове, първоначалната размяна трябва да се отчете като сделка с базисния инструмент обект на размяната, а не като сделка с финансови деривати (F.34). По подразбиране, в този момент се създава финансов дериват с нулева първоначална стойност. В последствие, стойността на деривата включва най-малкото следните компоненти:

1. текущата пазарна стойност на разликата между очакваните бъдещи пазарни стойности на сумите на главниците, които ще бъдат отново разменени и сумите на главниците, упоменати в договора; и
2. текущата пазарна стойност на бъдещия поток от лихви и други парични потоци, специфицирани в договора.

Промените в стойността на деривата с течение на времето трябва да се отчитат по сметката за преоценка.

Последващите обратни размени на главницата ще се управляват от условията на суаповия договор и могат да предвиждат размяната на финансови активи на цена, различна от преобладаващата пазарна цена на такива активи. Кореспондиращото плащане между страните по суаповия договор ще бъде такова, каквото е предвидено в договора. Разликата между пазарната цена и цената на договора, в такъв случай, е равна на ликвидационната стойност на актива/задължението, както се прилага на датата на падежа и трябва да се отчита като сделка с финансови деривати (F.34). Окончателната сделка по деривата и всякакъв окончателен нетен лихвен поток трябва да съответстват на общата печалба или загуба от преоценка за продължителността на суаповия договор. Това третиране е аналогично на предвиденото за опциите, които стигат до доставка (вж. а) по-горе).

5.140. Акции и друг акционерен капитал, без акции на инвестиционни фондове (F.51)

а) Новоемитираните акции се отчитат по емисионната им цена, която обикновено отговаря на номиналната стойност плюс премията за емисията.

б) Сделките с акции в обращение се записват по стойността на сделката. Когато тя не е известна, може да се достигне с приближение на база на котировките на фондовата борса или пазарната цена на котираните акции и на отчетната стойност за некотираните акции.

в) акции, осигуряващи дивиденди на хартия (под формата на сертификат) се оценяват по цената, предвидена в предложението за дивидентите на емитента.

г) емисиите от бонусни акции (за капитализация на печалбата) не се отчитат в системата (вж. параграф 5.93). Но в случаите, когато емисията на бонусни акции е свързана с промени в общата пазарна стойност на акциите на корпорацията, промените трябва да се отчетат по сметката за преоценка (вж. параграф 6.56).

д) Стойността на сделката при другия акционерен капитал (F.513) е сумата от средства, прехвърлени от собствениците на техните корпорации или квази-корпорации. В някои случаи, средствата могат да се прехвърлят чрез поемането на задължения от страна на корпорацията или квази-корпорацията.

5.141. Акции на инвестиционни фондове (F.52)

а) Сделки с акциите на инвестиционни фондове включват стойността на нетните вноски във фонда.

б) Доходът от собственост, получен от инвестиционните фондове, минус част от разходите за управление, който е заделен за акционерите, дори и да не е разпределен, има кореспондиращо плащане по финансовата сметка под акции на инвестиционни фондове. Ефектът е, че доходът от собственост се реинвестира.

ВРЕМЕ НА ОТЧИТАНЕ

5.142. Финансовите сделки и кореспондиращите им сделки трябва да се отчитат в един и същ момент.

5.143. Когато на финансова сделка кореспондира нефинансова сделка, и двете се отчитат в момента на извършване на нефинансовата сделка. Например, когато продажбата на стоки или услуги води до възникването на търговски кредит, тази финансова сделка се отчита, тогава когато бъдат направени счетоводните записи по съответната нефинансова сметка.

5.144. Когато на финансова сделка кореспондира друга финансова сделка, могат да се предвидят три възможности:

- а) и двете финансови сделки са сделки с платежни средства (вж. параграф 5.04): те се отчитат в момента на извършване на първото плащане;
- б) само една от двете финансови сделки е сделка с платежни средства (вж. параграф 5.04): те се отчитат в момента на извършване на плащането;
- в) нито една от двете финансови сделки не е сделка с платежни средства (вж. параграф 5.04): те се отчитат в момента на извършване на първата финансова сделка.

СЪСТАВЯНЕ НА ДАННИ ЗА ФИНАНСОВИТЕ СДЕЛКИ НА БАЗА НА ПРОМЕНИТЕ В СЧЕТОВОДНИЯ БАЛАНС

5.145. В случаите, където няма изходни статистически данни за финансовите сделки, те могат да се изготвят на база на промените в счетоводните баланси, т.е. промените в размера на държаните финансови активи и неизплатените задължения между крайния и началния баланс. Разликата между сумата на финансовите сделки и промените в счетоводните баланси се състои от вписвания по сметката за преценка и сметката "Други промени в обема на активите".

Приложение 5.1

Връзка с мярката за пари

5.146. Настоящото Приложение обяснява метода, който позволява мерките за пари да бъдат показани в счетоводните баланси и финансовите отчети.

5.147. Дефинициите на мерките за пари, прилагани в различните страни и с течение на времето, са различни. Освен това, не е задължително тези дефиниции да се основават на класификация на финансовите активи и класификация на секторите, както са дефинирани в системата.

5.148. Следните проблеми се проявяват при интегрирането на мерките за пари в счетоводните баланси и финансовите отчети. Първо, мерките за пари могат да са съставени от компоненти, които не съответстват на класовете, т.е. категориите, подкатегиите и подпозициите на финансовите активи и пасиви, както са дефинирани в системата. Например, една мярка за парите може да включва само подклас на

категорията банкноти и монети и депозити (AF.2). Подкласът може да е дефиниран на базата на срока на падеж и/или на базата на институционалните единици, държащи или емитиращи банкноти и монети и депозити. Второ, мерките за пари могат да предполагат създаване на пари, държане на пари и сектори, неутрални по отношение на парите, които не могат да са съставени от секторите и подсекторите, както са дефинирани в системата. Трето, източниците на данни, използвани за съставянето на паричните агрегати, могат на практика да се различават от източниците на данни, използвани за съставянето на счетоводните баланси и финансовите отчети на секторите и на останалия свят.

5.149. За да се идентифицира паричната мярка МХ в счетоводните баланси или финансовите отчети, може да е необходимо всеки клас i от дефинираните в системата финансови активи и пасиви да се подраздели на два подкласа:

- а) MX_i : подклас на финансовите активи (задължения), класифицирани в клас i и включени в мярката за парите МХ;
- б) $MX_{..i}$: подклас на финансовите активи (задължения), класифицирани в клас i но невключени в мярката за парите МХ.

На практика, някои класове финансови активи (задължения) не допринасят дори и за измерването на широките пари, например, монетарното злато и СПТ (AF.1) или застрахователните технически резерви (AF.6). Ето защо, MX_1 и MX_6 ще бъдат нула, т.е. разбивката на AF.1 в MX и $MX_{..1}$ или на AF.6 в MX_6 и $MX_{..6}$ не е необходима.

5.150. Мярката за парите МХ е равна на сбора на всички подкласове финансови активи MX_i на секторите, свързани с държането на пари и МХ е равна на сбора на всички подкласове задължения MX_i на секторите, свързани със създаването на пари.

5.151. Основното предимство на този метод е неговата гъвкавост. В случаите, когато дефиницията на мярката за парите се променя, трябва да се адаптират само разбивките на някои класове финансови активи и задължения в MX_i и $MX_{..i}$

Мярката за парите в счетоводните баланси или финансовите отчети

Финансови активи на секторите, свързани с държането на пари		Задължения на секторите, свързани със създаването на пари	
Общо	Разбивка по сектори	Разбивка по сектори	Общо
		AF.1	
		AF.2	
		От които MX_2 $MX_{..2}$	
		AF.3	
		AF.33	
		От които MX_{33} $MX_{..33}$	
		AF.34	
		От които MX_{34} $MX_{..34}$	
		AF.4	
		AF.41	

		От които МХ ₄₁ МХ _{..41}		
		AF.42		
		От които МХ ₄₂ МХ _{..42}		
		AF.5		
		AF.51		
		От които МХ ₅₁ МХ _{..51}		
		AF.52		
		От които МХ ₅₂ МХ _{..52}		
		AF.6		
		AF.7		
		AF.71		
		От които МХ ₇₁ МХ _{..71}		
		AF.79		
		Общо финансови активи и задължения , от които МХ		

ГЛАВА 6 ДРУГИ ПОТОЦИ

6.01. Другите потоци обхващат потреблението на основен капитал (К.1), придобиването и разпореждането с нефинансови невъзпроизводими активи (К.2) и други промени в активите (К.3 до К.12).

Другите промени на активите включват различни видове промени в активите, задълженията и собствения капитал, които не са резултат от сделки, записвани в капитала и финансовите отчети. Те обхващат други промени в обема (К.3 до К.10 и К.12), както и печалби и загуби от държане (К.11).

ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ОСНОВЕН КАПИТАЛ (К.1)

6.02. *Дефиниция:* Потреблението на основен капитал (К.1) представлява сумата на използваните дълготрайни активи, за разглеждания период, в резултат от нормалното износване и предвидимото морално остаряване, включително и провизия за загуби по дълготрайните активи в резултат от случайна щета, която подлежи на застраховане.

6.03. Потреблението на основен капитал трябва да се изчислява за всички дълготрайни активи (с изключение на животни), включително както дълготрайни материални активи, така и дълготрайни нематериални активи, като разходите за геоложки проучвания за полезни изкопаеми и софтуер, основни подобрения на невъзпроизводими активи и разходи за прехвърляне на собствеността, свързани с невъзпроизводими активи.

6.04. Потреблението на основен капитал (което трябва да се разграничава от амортизацията за данъчни цели или амортизацията, отчитана по бизнес сметки) трябва

да се изчислява на база на салдата от дълготрайни активи и вероятния среден икономически живот на различните категории от тези стоки. За изчисляването на салдата от дълготрайни активи, се препоръчва методът на перманентната инвентаризация на активите, когато липсва пряка информация за салдата от дълготрайни активи. Последните трябва да се оценяват по цена на купувача за текущия период.

Загубите на дълготрайни активи вследствие случайни щети, които подлежат на застраховане, се вземат предвид при изчисляването на средния срок на експлоатация на въпросните стоки. За икономиката като цяло, действителните случайни щети в рамките на даден отчетен период могат да се очакват да са равни или да се доближават до средните. За отделните единици и групи от единици, обаче, действителните нормални и средните случайни щети може да се различават. В този случай, всяка разлика се отчита в Други промени в обема на дълготрайните активи.

Потреблението на основен капитал се изчислява по метода на линейна амортизация, чрез който стойността на дълготрайния актив се отписва по постоянна ставка в продължение на целия полезен живот на стоката.

В зависимост от схемата на спад на ефективността на дълготрайния актив, обаче, изчислението на потреблението на основния капитал, може да се изисква амортизация по метода на геометрична амортизация.

6.05. В системата от сметки, потреблението на основен капитал се отчита под всяка балансираща статия, която е показана на брутна и нетна база. Отчитането "на брутна база" означава без да се изважда потреблението на основен капитал, докато отчитането "на нетна база" означава след изваждането на потреблението на основен капитал.

ПРИДОБИВАНИЯ МИНУС РАЗПОРЕЖДЕНИЯ С НЕФИНАНСОВИ НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИ АКТИВИ (К.2)

6.06. *Дефиниция:* Нефинансовите невъзпроизводими активи⁽¹⁾ обхващат земя и други материални невъзпроизводими активи, които могат да се използват при производството на стоки и услуги, както и материални невъзпроизводими активи.

6.07. Земята се дефинира като самата площ земя, включително и пръстта и свързаните с нея повърхностни води⁽¹⁾. Свързаните със земята повърхностни води включват всякакви вътрешни водни басейни (язовири, езера, реки и пр.), над които могат да се упражняват права на собственост.

6.08. Следните позиции не се включват в земята:

- а) сгради или други конструкции върху земята или през нея (пътища, тунели и пр.);
- б) лозя, овощни градини, или други насаждения от дървета или всякаква растяща реколта и пр.;
- в) подземни активи;

¹ За дефиниция на активи, вж. Приложение 7.1 към Глава 7.

г) некултивирани биологически ресурси;

д) водни ресурси под земята.

Позиции а) и б) са възпроизводимы дълготрайни активи, позиции в), г) и д) спадат към материалните невъзпроизводимы активи.

6.09. Придобиванията и разпорежданията със земя се оценяват по текущите пазарни цени, преобладаващи в момента на придобиване/разпореждане. Сделките със земя се отчитат по същата стойност, както по сметките на купувача, така и по тези на продавача. Тази стойност изключва разходите, свързани с прехвърлянето на собствеността върху земята, които се третират като формиране на брутен основен капитал.

6.10. Придобиванията и разпорежданията с други материални невъзпроизводимы активи обхващат подземните активи, некултивирани биологически ресурси и водните ресурси. Подземните активи включват резервите от въглища, нефт и природен газ, резервите от метални рудни изкопаеми и резервите от неметални минерални изкопаеми⁽¹⁾.

6.11. Придобиванията и разпорежданията с други материални невъзпроизводимы активи се оценяват по текущите пазарни цени, преобладаващи в момента на придобиване/разпореждане. Придобиванията и разпорежданията изключват свързаните разходи за прехвърляне на собствеността. Последните се отчитат като формиране на брутен основен капитал.

6.12. Нематериалните нефинансови невъзпроизводимы активи обхващат патентовани единици, лизинги или други прехвърляеми договори, закупен гудуил и други нематериални невъзпроизводимы активи. Такива лизинги са на земя, подземни активи и жилищни или нежилищни сгради⁽¹⁾. Други примери включват прехвърляеми договори с спортисти и автори. Стойността на придобиванията и разпорежданията с лизинги или други прехвърляеми договори обхваща плащания, извършени за оригиналните или последващите наематели или лизингополучатели, когато лизингите и концесиите се продават или прехвърлят на други институционални единици. Стойността на придобиванията на и разпорежданията с нематериални невъзпроизводимы активи изключват свързаните разходи за прехвърляне на собствеността. Разходите за прехвърляне на собствеността се отчитат като компонент на формирането на брутен основен капитал.

6.13. Придобиванията на минус разпорежданията с нефинансови невъзпроизводимы активи се отчитат по капиталовата сметка на секторите, цялата икономика и останалия свят.

ДРУГИ ПРОМЕНИ В АКТИВИТЕ (К.3 до К.12)

6.14. *Дефиниция:* Другите промени в активите представляват потоци, които не са резултат от сделки, отчетени по капиталовата и финансова сметки. Разграничават се

¹ За дефиниция на активи, вж. Приложение 7.1 към Глава 7.

два вида други промени. Първият вид обхваща промени в обема на активите. Вторият обхваща промените в стойността на активите, задълженията и собствения капитал поради промени в нивото и структурата на цените, водещи до печалби или загуби от държане.

ДРУГИ ПРОМЕНИ В ОБЕМА (К.3 до К.10 и К.12)

6.15. Другите промени в обема са потоци с различни функции. Една важна функция е да позволяват на определени активи да навлизат в и да напускат системата при нормални обстоятелства - т.е. влизането и излизането на естествено възникващи активи. Това е важно за отчитането на откриването, изразходването и деградацията на природните активи. Втора функция е отчитането на ефекта от извънредни, непредвидени събития, които засягат икономическите ползи, произтичащи от активите.

6.16. Другите промени в обема обхващат девет категории:

- а) икономическо възникване на невъзпроизводимите активи (К.3);
- б) икономическо възникване на възпроизводимите активи (К.4);
- в) естествен прираст на некултивираните биологични ресурси (К.5);
- г) икономическо изчезване на невъзпроизводимите активи (К.6);
- д) катастрофални загуби (К.7);
- е) некомпенсирани изземвания (К.8);
- ж) други промени в обема на нефинансовите активи п.е.с. (К.9);
- з) други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с. (К.10);
- и) промени в класификациите и структурата (К.12).

ИКОНОМИЧЕСКО ВЪЗНИКВАНЕ НА НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИТЕ АКТИВИ (К.3)

6.17. Икономическото възникване на нефинансовите невъзпроизводими активи (К.3) представлява нарастване на обема на този вид активи, което не е резултат от производство.

Тук са включени:

- а) Брутните нараствания в нивото на възможните за експлоатация подземни ресурси: доказани резерви от въглища, нефт, природен газ, метални изкопаеми и неметални изкопаеми, които подлежат на икономическа експлоатация. Тук е обхванато и нарастването на резервите, за които експлоатацията става икономическа в резултат от технологическия напредък или относителни ценови промени;

б) трансфери на други природни активи към икономическа дейност: естествено възникващите единици, които променят статута си така че отговарят на изискванията за икономически активи, икономически активи, които са единици, върху които се прилагат права на собственост от институционалните единици и, от които могат да бъдат получени ползи за техните собственици (напр. експлоатация на девствените гори, прехвърляне на земя от диво или пустеещо състояние към състояние, в което от нея може да се получи икономическа полза, възстановяване на земи);

в) качествени промени в невъзпроизводими активи поради промени в икономическите начини на използване; промените в качеството се третираат като промени в обема. Тук отчитаните качествени промени възникват като кореспондиращи на промените в икономическото използване, които са показани като промени в класификацията (вж. параграф 6.32) - напр. от обработваема земя към земя, на която са построени сгради;

г) възникване на нематериални невъзпроизводими активи. Нематериалните нефинансови невъзпроизводими активи възникват когато единиците се патентоват, или при подписването на прехвърляеми договори. Също така, когато предприятията бъдат продадени на цени, които превишават собствените им средства (вж. параграф 7.05), превишението на покупната цена над собствените средства представлява "закупения гудуил" (репутация) на актива. Репутацията (гудуил), която не е удостоверена чрез продажба/покупка не се счита за икономически актив.

ИКОНОМИЧЕСКО ВЪЗНИКВАНЕ НА ВЪЗПРОИЗВОДИМИТЕ АКТИВИ (К.4)

6.18. Икономическото възникване на възпроизводими активи (К.4) възниква в случай на стоки, които вече са отчетени в счетоводните баланси. То представлява признаването на значителна или специална стойност, която се счита за икономическо възникване, което трябва да се отчете под Други промени в обема.

Икономическото възникване на възпроизводими активи обхваща:

а) ценности като скъпоценни камъни и произведения на изкуството, когато високата стойност или художествената значимост на предмета, която все още не е отчетена в счетоводния баланс, се признава за първи път;

б) исторически паметници, когато специалната археологическа, историческа или културна значимост на конструкцията или обекта, която все още не е отчетена в счетоводния баланс, се признава за първи път.

ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ НА НЕКУЛТИВИРАНИТЕ БИОЛОГИЧНИ РЕСУРСИ (К.5)

6.19. Естественият прираст на некултивираните биологични ресурси (К.5) не попада под прекия контрол, отговорност и управление на някоя институционална единица и поради това не е производство. Натрупването на такива икономически активи, като естествен дървостой, или риба в естуарите, в такъв случай трябва да се счита за икономическо възникване.

6.20. Естественият прираст трябва да се отчита като допълнение (К.5); изчерпването на тези ресурси трябва да се отчита като икономическо изчезване (К.61). На практика, обаче, естественият прираст може да се отчита само нетно, защото физическото измерване, което вероятно е единствената приложима база за измерване, е нетно измерване.

ИКОНОМИЧЕСКО ИЗЧЕЗВАНЕ НА НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИТЕ АКТИВИ (К.6)

6.21. Икономическото изчезване на нефинансови невъзпроизводими активи (К.6) обхваща:

- а) изчерпване на природни икономически активи (К.61), което обхваща намалението на залежите на подземни активи и изчерпването на некултивираните биологически ресурси, включени в рамките на активите (вж. параграф 6.19);
- б) друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи (К.62):
 1. други намаления на нивото на подлежащите на експлоатация подземни ресурси (преоценка на възможността за експлоатация поради промени в технологията или относителните цени);
 2. качествени промени в невъзпроизводимите активи поради промени в икономическото използване;
 3. деградация на невъзпроизводимите активи поради икономическа дейност. Тук се обхваща деградацията на земя, водни ресурси и по принцип на други природни активи;
 4. отписвания на закупен гудуил, анулиране на прехвърляеми договори и изтичане на патентната защита.

КАТАСТРОФАЛНИ ЗАГУБИ (К.7)

6.22. Катастрофалните загуби (К.7), отчитани като други промени в обема на активите, са резултат от широкомащабни отделни и признаваеми събития, които могат да унищожат позиции в рамките на всяка от категориите на икономически (нефинансови или финансови) активи.

6.23. Такива събития обхващат големи земетресения, изригване на вулкани, приливни вълни, извънредно силни урагани, суша и други природни бедствия; военни действия, бунтове и други политически събития; и технологични аварии като например големи разливи на токсични материали или изпускането на радиоактивни частици във въздуха.

Тук се включват по-конкретно:

- а) влошаване на качеството на земята, причинено от ненормални наводнения или щети, нанесени от вятър;
- б) унищожение на култивирани активи от суша или разпространение на болест;

в) унищожение на сгради, оборудване или ценности при горски пожари или земетресения;

г) случайно унищожение на банкноти и монети или ценни книжа на приносител в резултат от природни катастрофални бедствия или политически събития.

НЕКОМПЕНСИРАНИ ИЗЗЕМВАНИЯ (К.8)

6.24. Некомпенсирани изземвания (К.8) възникват, когато правителствата или други институционални единици, включително и нерезидентни единици, влязат във владение на активи на други институционални единици без пълна компенсация, по причини, различни от плащането на данъци, глоби, или подобни налози. Некомпенсираната част от такива едностранни изземвания не е капиталов трансфер, отчитан по капиталовата сметка.

ДРУГИ ПРОМЕНИ В ОБЕМА НА НЕФИНАНСОВИТЕ АКТИВИ Н.Е.С. (К.9)

6.25. Под други промени в обема на нефинансовите активи н.е.с. (К.9) се отчитат ефектите от неочаквани събития върху икономическите ползи, произтичащи от активите.

Тук се включват:

а) непредвидено морално остаряване. Потреблението на основен капитал не покрива непредвиденото морално остаряване на дълготрайните активи и сумата включена за тяхното обикновено очаквано остаряване може да се окаже по-малка от фактическото остаряване. Ето защо, трябва да бъдат направени вписвания за отчитане на спада в стойността на дълготрайните активи, произтичащ от въвеждането на усъвършенствана технология;

б) разликите между отчисленията, предвидени за потреблението на основния капитал за нормални щети и действителни загуби. Потреблението на основен капитал не покрива непредвидените щети и сумата, включена за техните нормално очаквани щети, може да е по-малка от (или да превишава) действителните щети. Ето защо, трябва да се правят корекции за отчитане на непредвидения спад (или повишение) на стойността на дълготрайните активи вследствие тези събития;

в) влошаване на дълготрайните активи, която не се отчита при потреблението на основен капитал: спад в стойността на дълготрайните активи, например поради непредвидените ефекти от киселинността на въздуха и дъжда върху повърхността на сгради или корпуса на автомобили;

г) изоставяне на производствени съоръжения преди завършването им или преди началото на икономическото им използване;

д) извънредни загуби на материални запаси (напр. поради щети от пожари, поради грабеж, унищожение на зърнени наличности от насекоми);

е) статистически различия относно нефинансови активи между крайния счетоводен баланс и съответстващия му начален счетоводен баланс.

ДРУГИ ПРОМЕНИ В ОБЕМА НА ФИНАНСОВИТЕ АКТИВИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ N.E.C. (K.10)

6.26. Тук трябва да се отчетат всякакви промени във финансовите активи и задълженията, които не са в резултат от финансови сделки, отчетени по финансовата сметка, които се приписват на печалби и загуби от държане, отчетени по сметката за преоценка, които не представляват промени в класификациите и структурата и не са причинени от катастрофални загуби и некомпенсирани изземвания.

6.27. Категория K.10 обхваща:

а) разпределения и анулирания на СПТ (AF.12) (вж. параграфи 5.33 до 5.35):

По отношение на СПТ не съществува дори и условно задължение. Поради това, механизмът, по който СПТ се създават (наричан "разпределяне" на СПТ) и се погасяват (анулиране на СПТ) не се третира като такъв, който поражда сделки, а по-скоро като пораждащ вписвания по сметка "Други промени в обема на активите". Разпределените СПТ увеличават финансовите активи на паричните власти, анулиранията на СПТ намаляват финансовите активи на същите;

б) други промени в обема, свързани с пенсионни фондове с определени осигурителни плащания.

Пенсионните схеми с определени осигурителни плащания са тези, в които нивото на пенсионните осигурителни плащания, обещани на участващите наети лица, е гарантирано. Осигурителните плащания са обвързани по някаква формула с продължителността на трудовия стаж и заплатата на участника във фонда и не зависят изцяло от активите на фонда. По отношение на схемите с определени осигурителни плащания, вписванията по сметка "Други промени в обема на активите" показва промените в актуерно определеното задължение, произтичащо от промените в структурата на осигурителните плащания, които трябва да се разграничават от промени във възрастовия състав и състава на трудовия стаж на пула от бенефициенти. Примери за промени в структурата на осигурителните плащания обхващат промени във формулата, намаляване на бъдещите пенсии или на всички пенсии в процеса на плащане;

в) извънредни загуби от банкноти и монети или ценни книжа на приносител, поради пожар, или кражба;

г) пълно или частично отписване на лоши дългове от кредиторите.

Тук трябва да се отчете едностранното признаване от страна на кредитор, че даден финансов актив вече не може да бъде събран поради фалит или други фактори и поради това отстраняването от кредитора на този финансов актив от счетоводния му баланс, заедно с отпадането на кореспондиращото задължение на длъжника. В случаите, обаче, когато институционалната единица на длъжника се контролира от кредитора, пълното или частично отписване на дълга от кредитора, което не се дължи на фалит, се отчита в сметки "Натрупване";

д) статистически разлики по отношение на финансови активи и задължения между крайния счетоводен баланс и съответстващия му начален счетоводен баланс.

6.28. Категория К.10 не включва:

а) анулирането на дълг вследствие споразумение между длъжника и кредитора (анулиране или опрощаване на дълг) се третира като сделка между кредитора и длъжника (вж. параграф 4.165. е и 5.16), а не като друга промяна в обема;

б) отказ от дълг: едностраничното анулиране на задължение от страна на длъжника не се признава в системата.

ПРОМЕНИ В КЛАСИФИКАЦИИТЕ И СТРУКТУРАТА (К.12)

6.29. Промените в класификациите и структурата (К.12) обхващат промени в секторната класификация и структурата на институционалните единици (К.12.1) и промени в класификацията на активите и задълженията (К.12.2).

ПРОМЕНИ В СЕКТОРНАТА КЛАСИФИКАЦИЯ И СТРУКТУРАТА (К.12.1)

6.30. Прекласифицирането на дадена институционална единица от един сектор в друг води до прехвърлянето на целия ѝ счетоводен баланс, напр. институционална единица, класифицирана в сектор домакинства става квази-корпорация, която трябва да се прекласифицира в сектор "Корпорации".

Промените в структурата на институционалните единици обхващат възникването и изчезването на определени финансови активи и задължения, произтичащи от корпоративното реструктуриране. Когато една корпорация изчезва като самостоятелно юридическо лице защото е погълната от една или повече корпорации, всички финансови активи/задължения, включително и акциите и друг акционерен капитал, които са съществували между тази корпорация и другите, които са я погълнали, изчезва от системата. Обаче, покупката на акции и друг акционерен капитал на дадена корпорация като част от сливане, трябва да се отчете като финансова сделка между корпорацията купувач и предишния собственик. Замяната на съществуващите акции с акции при поглъщане или при нова корпорация трябва да се отчитат като погасяване на акции, придружено с емитирането на нови акции. Финансовите активи/задължения, които са съществували между погълнатата корпорация и трети страни остават непроменени и преминават към поглъщащата/ите корпорация/и.

Симетрично, когато една корпорация се раздели на две или повече институционални единици, новите финансови активи и задължения (възникване на финансови активи) се записват в тази категория (К.12.1).

ПРОМЕНИ В КЛАСИФИКАЦИЯТА НА АКТИВИТЕ И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА (К.12.2)

6.31. Категория К.12.2 прави разлика между монетаризация/демонетаризация на златото (К.12.21) и промени в класификацията на активи или задължения, различни от монетаризация/демонетаризация на златото (К.12.22)

6.32. Монетаризация/демонетаризация на златото (К.12.21) се отчита по "Сметка други промени в обема на активите" на паричните власти, т.е. в подсектор централна банка (S.121) или централно управление (S.1311).

Монетаризация на злато има когато паричните власти прекласифицират злато от наличностите от ценности към резервните активи, държани от паричните власти. Тогава по сметка "Други промени в обема на активите" се отчита намаляване на техните авоари от ценности и нарастване на авоарите им от монетарно злато.

Покупката на монетарно злато директно от други парични власти се класифицира като сделка с монетарно злато (F.11). Всички други покупки, включително и такива от финансови посредници или на организирания пазар на злато, трябва да се отчитат като покупка на ценности, последвана от промяна в класификацията.

Демонетаризация на злато има когато паричните власти прехвърлят злато от резервните активи към наличностите от ценности. В такъв случай, авоарите от монетарно злато, държани от паричните власти, намаляват, а се увеличават ценностите. Продажбата на монетарно злато директно на други парични власти се класифицира като сделка с монетарно злато (F.11). Всички други продажби, включително и такива на финансови посредници или на организирания пазар на злато, трябва да се отчитат като продажба на ценности, предхождана от промяна в класификацията.

6.33. Промени в класификацията на активи или задължения, различни от монетаризация/демонетаризация на злато (К12.22): примери за такива са промените в използването на земя или трансформирането на жилищни помещения в такива, използвани за търговски нужди и обратното. В случая на земята, и двете вписвания (отрицателно вписване по старата категория, положително такова по новата категория) трябва да се извършват чрез икономическо възникване (вж. параграф 6.17 в.) или заличаване на невъзпроизводими активи (вж. параграф 6.21 в), считани за промени в обема.

К.12.2 не включва конвертирането на облигации в акции. Това конвертиране се отчита като две финансови сделки (вж. параграф 562.1).

6.34. Вписванията за други промени в обема (К.3 до К.10 и К.12) се отчитат по сметка "Други промени в обема на активите" на секторите, цялата икономика и останалия свят.

НОМИНАЛНИ ПЕЧАЛБИ/ЗАГУБИ ОТ ДЪРЖАНЕ (К.11)

6.35. Номиналните печалби от държане⁽²⁾ са тази категория на други промени в стойността на активите, задълженията, а оттам и в собствения капитал, която отразява промените в нивото и структурата на техните цени. Номиналните печалби от държане се разбиват на неутрални печалби от държане и реални печалби от държане.

² Терминът "печалби от държане" се използва за покриване както печалби, така и разходи от държане при ясното разбиране, че печалбите от държане могат да имат както отрицателна стойност, така и положителна. По същия начин, терминът "актив" може да се използва колективно така че да обхваща както активи, така и задължения.

6.36. *Дефиниция:* Номиналната печалба от държане (К.11) за определено количество от актив се дефинира като промяна в стойността за собственика на този актив в резултат от промяна в цената на последния. Номиналната печалба от държане на задължение се дефинира като промяната в стойността на това задължение в резултат от промяната в цената му, но с обратен знак.

6.37. Положителната печалба от държане се дължи на повишение на стойността на дадения актив или на намаление в стойността на дадено задължение. Отрицателната печалба от държане, т.е. загуба от държане, се дължи на намаление в стойността на даден актив или нарастване на стойността на дадено задължение.

6.38. Номиналните печалби от държане, отчитани по сметката за преоценка, са тези, натрупващи се по активи или задължения, независимо дали са реализирани или не. За една печалба от държане се казва, че е реализирана, когато въпросният актив бъде продаден, погасен, използван, или с него се разпоредят по друг начин, или задължението бъде изплатено. Следователно, нереализирана печалба е печалба натрупваща се по актив, който все още се притежава, или задължение, което все още е неизплатено в края на счетоводния период. Реализираната печалба обикновено се разбира в смисъл на печалба, реализирана за целия период, през който е бил притежаван активът, или не е било изплатено задължението, независимо дали този период съвпада със счетоводния период или не. Тъй като печалбите от държане, обаче, се отчитат в системата на принципа на текущо начисляване, разликата между реализирани и нереализирани печалби, макар и полезна за някои цели, не се отразява в класификациите и сметките.

6.39. Печалбите от държане включват печалби от всякакъв вид активи: нефинансови възпроизводими и невъзпроизводими активи и финансови активи. Така, печалбите от държане на материални запаси от всички видове стоки, държани от производителите, включително и незавършено производство, също се обхващат.

6.40. Номиналните печалби от държане могат да се натрупват за активи, държани за всякакъв период от време в рамките на счетоводния период, а не само за активи, които се появяват в началния и/или крайния счетоводен баланс. Номиналните печалби от държане, които се натрупват за собственика на конкретен актив, или дадено количество от конкретен вид актив, за периода от един до друг момент се дефинират както следва:

текущата стойност на даден актив в по-късния момент,
минус

текущата стойност на същия актив в по-ранния момент,

като се приема, че междуременно самият актив не се променя качествено или количествено. Номиналната печалба от държането (G), натрупваща се по дадено количество q от даден актив в периода между два момента във времето - o и t - може да се изрази както следва:

$$G = (p_t - p_o) \times q$$

където p_o и p_t са цените на актива съответно в моменти o и t. За финансовите активи и задълженията с фиксирани текущи стойности, за които и p_o и p_t са единица по дефиниция, номиналните печалби от държане винаги са нула.

6.41. За целите на изчислението на номиналните печалби от държане, придобиванията на и разпорежданията с активи трябва да се оценяват по същия начин както по капиталовата и финансова сметка, а салдата от активи трябва да се оценяват по същия начин както в счетоводните баланси. В случая с дълготрайни активи, стойността на придобиване е сумата, платена от купувача на производителя, или продавача, плюс свързаните разходи за прехвърляне на собствеността, направени от купувача. Стойността на разпореждане със съществуващи дълготрайни активи е сумата, която продавачът е получил от купувача минус разходите за прехвърляне на собствеността, направени от продавача.

Могат да е разграничат четири различни ситуации, които водят до възникване на номинални печалби от държане:

1. актив, държан за целия отчетен период: номиналната печалба от държане, натрупана по време на отчетния период, е равна на балансовата стойност в крайния счетоводен баланс минус балансовата стойност в началния счетоводен баланс. Тези стойности са приблизителните стойности на активите, ако те бяха придобити в момента на изготвяне на съответните баланси. Номиналната печалба е нереализирана;
2. актив, държан от началото на отчетния период, който бива продаден в рамките на отчетния период: номиналната натрупана печалба от държане е равна на действителната или приблизителна стойност на разпореждане минус балансовата стойност в началния счетоводен баланс. Номиналната печалба е реализирана;
3. актив, придобит по време на периода, който все още е държан в края на отчетния период: номиналната натрупана печалба от държане е равна на балансовата стойност в крайния счетоводен баланс минус действителната или приблизителна стойност на придобиване на актива. Номиналната печалба е нереализирана;
4. актив, придобит и продаден по време на отчетния период: номиналната натрупана печалба от държане е равна на действителната или приблизителна стойност на разпореждане минус действителната или приблизителна стойност на придобиване на актива. Номиналната печалба е реализирана.

6.42. Обхванатите номинални печалби от държане са тези, натрупващи се по активите и задълженията, независимо дали са реализирани или не. Те се отчитат по сметката за преоценка на секторите, цялата икономика и останалия свят.

НЕУТРАЛНИ ПЕЧАЛБИ/ЗАГУБИ ОТ ДЪРЖАНЕ (К.11.1)

6.43. *Дефиниция:* Неутрални печалби от държане (К.11.1) по даден актив се дефинират като стойността на печалбата от държане, която би се натрупала ако цената на актива се променя с течение на времето пропорционално на движението на общото ценово ниво.

Неутрални печалби от държане се идентифицират с цел да се улесни изчисляването на реалните печалби от държане, които преразпределят реалната покупателна способност между секторите.

6.44. Нека да обозначим ценовия индекс с r . В такъв случай, неутралната печалба от държане (NG) за дадено количество q от даден актив в периода между два момента - o и t - се изразява по следния начин:

$$NG = p_o \times q(r_t/r_o - 1)$$

Където $p_o \times q$ е текущата стойност на актива в момент o , а r_t/r_o е коефициентът на промяна в общия ценови индекс между моментите o и t . Същият термин r_t/r_o се прилага по отношение на всички активи и задължения.

6.45. Няма идеален общ ценови индекс, който да е подходящ за изчисляване на неутралните печалби от държане. По конвенция, общият ценови индекс, който трябва да се използва за изчисляване на неутралните печалби от държане е ценовият индекс за крайни национални използвания, като се изключват промените в материалните запаси.

6.46. Неутралните печалби от държане се отчитат по сметката за неутрални печалби/загуби от държане, която е подсметка на сметката за преценка на секторите, цялата икономика и останалия свят.

РЕАЛНИ ПЕЧАЛБИ/ЗАГУБИ ОТ ДЪРЖАНЕ (K11.2)

6.47. *Дефиниция:* Реалните печалби/загуби от държане (K11.2) по даден актив се дефинират като разликата между номиналната и неутралната печалба по този актив.

Реалната печалба от държане (RG) на дадено количество q от даден актив в периода между два момента - o и t - се изразява по следния начин:

$$RG = G - NG$$

или

$$RG = (p_t/p_o - r_t/r_o) \times p_o \times q$$

По този начин, стойностите на реалните печалби от държане от активи зависят от движението на техните цени за разглеждания период, съотнесени към движението на другите цени, на средна база, измерени чрез общия ценови индекс.

6.48. Реалните печалби от държане се отчитат в сметката за реални печалби/загуби от държане, която е подсметка на сметката за преценка на секторите, цялата икономика и останалия свят.

ПЕЧАЛБИ ОТ ДЪРЖАНЕ ПО ВИД ФИНАНСОВ АКТИВ

Банкноти и монети и депозити (AF.2)

6.49. Текущите стойности на банкнотите и монетите и депозитите в националната валута остават постоянни с течение на времето. "Цената" на такъв актив винаги е единица, докато количеството се показва чрез броя парични единици във валутата, в която са деноминирани. Номиналните печалби от държане на такива активи винаги са

нула. Поради тази причина, разликата между стойностите на началните и крайните салда от такива активи, с изключение на другите промени в обема на активите, се осчетоводява изцяло чрез стойностите на сделките с тези активи. Това е един случай, при който обикновено е възможно по дедуктивен път да се достигне до вторите на база на цифрите в счетоводния баланс.

6.50. За да се изчислят неутралните и реалните печалби от държането на активи с фиксирана текуща стойност, обаче, са необходими данните за моментите и стойностите, както и балансовите стойности от началния и крайния счетоводен баланс. Да приемем, например, че заем е отпуснат и погасен в рамките на отчетния период, докато нивото на цените се е повишавало. Неутралната печалба по заема е положителна, а реалната печалба е отрицателна от гледна точка на кредитора, сумата, зависеща от продължителността на периода, в който заемът е бил неизплатен и процента на инфлация. Невъзможно е да се отчетат такива реални загуби без данни за стойността на заемите, отпуснати и изплатени по време на отчетния период и моментите, в които те са били отпуснати и погасени. По принцип, може да се направи изводът, че ако общата абсолютна стойност на положителните и отрицателните сделки е голяма в сравнение с нивата на началния и крайния баланс, приблизителните стойности за неутралните и реалните печалби от държане на финансови активи и задължения с фиксирани текущи цени, получени единствено на база на данните от счетоводния баланс, може да не са много удовлетворителни. Дори може да не е достатъчно и записването на стойностите на финансовите сделки на брутна база, т.е. отчитането на отпуснатите и изплатените заеми поотделно като самостоятелни от общата стойност на заемите минус погашенията, без да е налице информация за моментите, свързани със заемите.

Заеми (AF.4) и други вземания/задължения (AF.7)

6.51. Същото както при банкнотите и монетите и депозитите се отнася и за заемите и другите вземания/задължения, които не се търгуват. Когато, обаче, съществуващ заем или търговски кредит се продава на друга институционална единица, разликата между погасителната стойност и цената на сделката трябва да се отчете по сметката за преоценка на продавача и купувача в момента на сделката.

Ценни книжа различни от акции (AF.3)

6.52. Когато облигация се емитира с премия или отстъпка, включително и дълбоко сконтирани облигации (с малка лихва и голяма отстъпка) и облигации с нулев купон, разликата между нейната емисионна цена и номинала ѝ или погасителната ѝ стойност на падежа измерва лихвата, която емитентът е длъжен да плати в продължение на живота на облигацията. Такава лихва се отчита като доход от собственост и е платима от емитента на облигацията и представлява вземане на държателя на облигацията в допълнение към всякаква лихва, действително платена чрез купони от емитента на определени интервали в продължение на живота на облигацията. Натрупаната лихва се отчита по финансовата сметка като едновременно реинвестирана в облигацията от държателя на същата (вж. параграф 5.17). Ето защо, тя се отчита по финансовата сметка

като придобиване на актив, който се добавя към съществуващия актив⁽³⁾. По този начин, постепенното повишаване на пазарната стойност на една облигация, което се дължи на натрупването на начислена, реинвестирана лихва, отразява нарастването на дължимата главница - т.е. на размера на актива. По същество, това е нарастване на количеството или обема, а не нарастване на цената. То не генерира никакви печалби от държане за държателя на облигацията, нито загуба от държане за емитента на облигацията. Положението е сходно с това при стока, като например вино, което отлежава докато стои на склад. Всяко нарастване на цената на виното, която се дължи на повишаване на качеството му, се отразява като нарастване на обема, а не на цената. Облигациите се променят качествено с течение на времето когато започнат да приближават срока си на падеж и е от съществена важност да се отбележи, че това нарастване на стойността им поради натрупването на начислени лихви не представлява ценова промяна и не носи печалби от държане.

6.53. Цените на облигациите с фиксирана лихва също се променят, обаче, при промяната на пазарните лихвени проценти, като цените се променят обратнопропорционално на движението на лихвените проценти. Ефектът от дадена промяна в лихвените проценти върху цената на дадена облигация е по-малка колкото по близо е същата до срока си на падеж. Промените в цените на облигациите, които се дължат на промени в пазарните лихвени проценти, представляват ценова, а не количествена, промяна. Поради това, те генерират номинални печалби или загуби от държане както за емитентите, така и за държателите на облигациите. Нарастването на лихвените проценти генерира номинална печалба за емитента на облигацията и съответната номинална загуба от държане за държателя на облигацията и обратното в случай на спад на лихвените проценти.

Номиналните печалби или загуби от държане могат да се натрупват по боновете по същия начин както и по облигациите. Но тъй като боновете са краткосрочни ценни книжа с много по-кратки срокове до падежа, печалбите от държане, генерирани от промените в лихвените проценти, са по принцип много по-малки, отколкото при облигациите със същия номинал.

6.54. Конвертирането на облигациите в акции се отчита като две финансови сделки (вж. параграф 6.62.1). То обикновено става на цена под пазарната цена на акциите и получените в резултат печалби от държане трябва да се отчитат като промяна в цената по сметката за преоценка.

6.55. Стойността на финансовите деривати (AF.34) може да се променя вследствие промени в стойността на базисния инструмент, промени във волатилността на цената на базисния инструмент, или приближаване датата на упражняване или падеж. Всички такива промени в стойността трябва да се считат за ценови промени и да се отчитат в К.11.

Акции и друг акционерен капитал (AF.5)

³ Системата препоръчва такова третиране, но позволява отчитането на такава лихва под "Други вземания/задължения" (AF.7), където се изисква за спазването на националните практики (вж. параграф 5.130).

6.56. Бонусните акции (вж. параграф 5.93) увеличават броя на акциите и номиналната стойност на емитираните акции, но теоретически не променят пазарната стойност на акциите като цяло. По конвенция, те не се отразяват по сметките въобще. Тези емисии, обаче, имат за цел да подобрят ликвидността на акциите на пазара, а оттам и общата пазарна стойност на емитираните акции може да се повиши в резултат от това: всяка такава промяна трябва да се отчита като преоценъчен ефект.

Застрахователни технически резерви (AF.6)

6.57. Промените в нетното участие на домакинствата в животозастрахователните резерви и резервите на пенсионните фондове (AF.6), които възникват между началото и края на отчетния период и които са резултат от номинални печалби или загуби от държане по инвестираните резерви на застрахователните корпорации и пенсионните фондове, се отчитат по сметката за преценка, както и промените в предварително платените застрахователни премии и резервите за дължими застрахователни обезщетения (AF.62) в резултат от печалби или загуби от държане.

ФИНАНСОВИ АКТИВИ В ЧУЖДА ВАЛУТА

6.58. Стойността на финансовите активи в чужда валута се измерва по текущата пазарна стойност в чуждата валута, конвертирана в националната валута по текущия валутен курс. Поради това, номинални печалби от държане могат да възникнат не само поради промени в цената на актива в местната валута, но също така и поради промени във валутния курс. Общата стойност на номиналните печалби от държане, натрупваща се за отчетния период, може да се изчисли по стандартния начин като стойността на сделката се извади от разликата между началните и крайните балансови стойности. За целта, сделките с финансови активи в чужда валута трябва да се конвертират в националната валута, като се използва валутния курс по времето на възникване на сделката, докато началните и крайни балансови стойности трябва да се конвертират като се използват валутните курсове, преобладаващи на датите, свързани с баланса. Това означава, че общата стойност на сделките - придобивания минус разпореждания - изразена в чужда валута, на практика се конвертира по среднопретегления валутен курс, в който теглата получават стойностите на сделките, осъществени на различни дати.

ГЛАВА 7

СЧЕТОВОДНИ БАЛАНСИ

7.01. *Дефиниция:* Счетоводният баланс е отчет, изготвен в конкретен момент във времето, за стойностите на притежаваните активи и неизплатените задължения. Балансиращата статия се нарича собствен капитал (B.90).

Наличните активи и задължения, отчетени в счетоводния баланс се оценяват по пазарните им цени, преобладаващи на датата, за която се отнася счетоводният баланс.

7.02. Счетоводният баланс се изготвя по сектори, за цялата икономика и за останалия свят.

За даден сектор счетоводният баланс дава като балансираща статия това, което често се нарича национално богатство - сборът на нефинансовите активи и нетните финансови активи по отношение на останалия свят.

Балансът за останалия свят, наричан сметка за външните активи и задължения, се състои изцяло от финансови активи и задължения.

7.03. Приема се, че корпорациите имат собствен капитал в допълнение към стойността на емитираните акции и друг акционерен капитал. В случая на квази-корпорациите, собственият капитал е нула, защото стойността на акционерния капитал се приема за равна на техните активи минус техните задължения. Поради това собственият капитал на резидентните предприятия за преки инвестиции, които са клонове на нерезидентни предприятия и поради това се третира като квази-корпорации, е нула.

7.04. Разликата между общата стойност на финансовите активи и общата стойност на финансовите задължения се нарича нетни финансови активи (вж. параграф 7.67).

7.05. За секторите на нефинансовите и финансовите корпорации, изчисляването на собствените средства предоставя аналитично значим показател.

Собствените средства представляват сбора на собствения капитал (B.90) и акциите и другия емитиран акционерен капитал под формата на инвестиции в други дружества (AF.5).

7.06. Балансът е последният от поредица от сметки, показващи крайния резултат от счетоводните записи по производството, разпределението и използването на дохода и сметки "Натрупване" (вж. Глава 8: Поредица от сметки и балансиращи статии).

7.07. Счетоводният баланс е свързан със стойността на активите и задълженията в конкретен момент във времето. Балансите се съставят в началото на счетоводния период (същите като в края на предходния период) и в края на периода.

7.08. Основно счетоводно тждество свързва началния баланс с крайния баланс:

стойността на салдото на конкретен вид актив в началния баланс;

плюс сделките: общата стойност на придобитите активи минус общата стойност на активите, до които е разпоредено при сделки, осъществени в рамките на отчетния период: сделките с нефинансови активи се отчитат по капиталовата сметка, а сделките с финансови активи - по финансовата сметка;

минус потреблението на основен капитал;

плюс други промени в обема: стойността на другите положителни или отрицателни промени в обема на държаните активи (например в резултат от откриването на подземен актив или разрушаването на актив в резултат от война или природно бедствие): тези промени се отчитат по сметка "Други промени в обема на активите";

плюс преоценки: промени в стойността на положителните или отрицателни номинални печалби от държане, натрупани за периода в резултат от промяна в цената на актива: тези промени се отчитат по сметка "Преоценки";

е същата както стойността на салдото на актива в крайния счетоводен баланс.

Счетоводните връзки между началния и крайния счетоводен баланс посредством сделките и други промени в активите (други промени в обема и печалбите от държане) са показани схематично в Приложение 7.2.

ВИДОВЕ АКТИВИ

7.09. Активите, отчитани в счетоводните баланси са икономически активи.

7.10. *Дефиниция:* Икономическите активи са единици, функциониращи като средство за съхраняване на стойност, върху които се прилагат, индивидуално или колективно, права на собственост от страна на институционалните единици и, от които могат да се получат ползи за техните собственици, които ги държат или ги използват в течение на даден период от време.

7.11. Икономическите ползи се състоят от основни доходи (оперативен излишък от ползването, доход от собственост чрез предоставянето им за ползване от други), произтичащи от ползването на актива и стойността, включително и възможни печалби/загуби от държане, които могат да бъдат реализирани чрез разпореждането с актива или прекратяването му.

7.12. Един общ преглед на класификацията и обхвата на икономическите активи е даден в Таблица 7.1. Подробна дефиниция на всяка категория активи е дадена в Приложение 7.1 към настоящата Глава.

От обхвата на активите са изключени следните:

- а) човешки капитал;
- б) природни активи, които не са икономически активи (например въздух, речна вода и пр.)
- в) потенциални активи, които не са финансови активи (вж. параграф 7.22)

7.13. Разграничават се три категории активи:

- а) нефинансови възпроизводими активи;
- б) нефинансови невъзпроизводими активи;
- в) финансови активи;

НЕФИНАНСОВИ ВЪЗПРОИЗВОДИМИ АКТИВИ (AN.1)

7.14. *Дефиниция:* Възпроизводимите активи (AN.1) са нефинансови активи, които са възникнали като продукция от производствени процеси.

7.15. Класификацията на възпроизводимите активи има за цел да направи разграничение между активите въз основа на тяхната роля в производството. Тя обхваща: основни активи⁽¹⁾, които се използват многократно или постоянно в производството за повече от една година; материални запаси, изразходвани в производството като междинно потребление, които се продават или с тях се разпореждат по друг начин; и ценности. Последните не се използват най-вече за производство или потребление, а вместо това се придобиват и държат най-вече като средство за съхраняване на стойност.

НЕФИНАНСОВИ НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИ АКТИВИ (AN.2)

7.16. *Дефиниция:* Невъзпроизводимите активи (AN.2) са икономически активи, които са възникнали по начин различен от процеса на производство. Те обхващат материални и нематериални активи, както са дефинирани по-долу.

7.17. Класификацията има за цел разграничаване на активите въз основа на начина им на възникване. Някои от тези активи възникват в природата, други, които могат да се нарекат създадени от обществото, възникват в резултат от правни или счетоводни действия.

7.18. Всички материални невъзпроизводими активи са природни активи. Кои природни активи са включени се определя, в съответствие с общата дефиниция за икономически актив, от това дали активите са обект на ефективна собственост и могат да осигуряват икономически ползи на собствениците си, като се има предвид съществуващата технология, познания, икономически възможности, налични ресурси и набор от относителни цени. Освен това, природните активи, върху които не са, или не могат да бъдат установени права на собственост, като например откритите морски води, или въздуха, се изключват.

7.19. Нематериалните невъзпроизводими активи включват патентовани единици, прехвърляеми договори, закупен гудуил и пр. Единиците, които не са удостоверени с правни или счетоводни действия - т.е. дейности като издаване на патенти или прехвърлянето на някои икономически ползи на трета страна - се изключват.

ФИНАНСОВИ АКТИВИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ (AF.)

7.20. *Дефиниция:* Финансовите активи (AF.) са икономически активи, обхващащи платежни средства, финансови вземания и икономически активи, близки по своята същност до финансови вземания.

¹ Два вида дълготрайни стоки, използвани от производителите, са изключени от формирането на brutния основен капитал: малки инструменти и определени видове военно оборудване. Поради това няма кореспондиращи активи.

Освен това, транспортното оборудване и други машини и оборудване, придобити от домакинствата за крайно потребление, не се считат за основни активи. Те са включени в счетоводния баланс в меморандумната позиция "потребителски дълготрайни стоки" (вж. параграф 7.63).

7.21. Платежните средства обхващат монетарното злато, специалните права на тираж, банкнотите и монетите и прехвърляемите депозити. Финансовите вземания дават право на своите собственици, кредиторите, да получат плащане или поредица от плащания без никакво насрещно изпълнение от страна на други институционални единици, длъжниците, които са поели кореспондиращите задължения.

Примери за икономически активи, близки по естеството си до финансови вземания, са акциите и другия акционерен капитал и отчасти потенциалните активи. Институционалната единица, която емитира такъв финансов актив, се счита, че е поела кореспондиращо задължение.

7.22. Потенциалните (задбалансови) активи са договорни споразумения между институционални единици и между тях и останалия свят, които специфицират едно или повече условия, които трябва да бъдат изпълнени преди да бъде осъществена финансовата сделка. Примерите са гаранции за плащания от трети страни, акредитиви, кредитни линии, кредитни споразумения за емитиране на записи на заповед (NIFs) и много от дериватните инструменти. В системата, потенциалните активи са финансови активи в случаите, когато самата договореност има пазарна стойност защото е търгуваема или може да се нетира на пазара. В противен случай, потенциалният актив не се отчита в системата⁽²⁾.

7.23. В системата, всеки актив има кореспондиращо задължение, с изключение на тези финансови активи, класифицирани в категорията монетарно злато и специални права на тираж (AF.1).

7.24. Класификацията на финансовите активи и задължения отговаря на класификацията на финансовите сделки. Поради това, дефинициите на категориите, подкатегиите и подпозициите на финансовите активи и задължения и допълнителните обяснения са дадени само на едно място в ESA - в главата за финансовите сделки. Главата за счетоводните баланси не повтаря дефинициите и техните обяснения в основния си текст, но в Приложение 1 дава в резюмиран вид всички активи и задължения, дефинирани в системата.

Таблица 7.1 - Класификация на активите

AN.	НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ (AN.1 + AN.2)
AN.1	Възпроизводими активи
AN.11	Дълготрайни активи ⁽¹⁾
AN.111	Дълготрайни материални активи
AN.1111	Жилища
AN.1112	Други сгради и конструкции
AN.11121	Нежилищни сгради
AN.11122	Други конструкции
AN.1113	Машини и оборудване
AN.11131	Транспортно оборудване

² Застрахователните технически резерви (AF.6) са безусловни задължения на застрахователни корпорации и пенсионни фондове. Кореспондиращите финансови активи, обаче, на индивидуалните държатели на полици и бенефициенти са потенциални активи в повечето случаи.

¹ Меморандумна позиция AN.m: потребителски дълготрайни стоки.

AN.11132	Други машини и оборудване
AN.1114	Култивирани активи
AN.11141	Добитък за разплод, за мляко, впрегатен добитък и пр.
AN.11142	Лозя, овощни градини и други дървесни насаждения, даващи продукция многократно
AN.112	Дълготрайни нематериални активи
AN.1121	Проучване на полезни изкопаеми
AN.1122	Компютърен софтуер
AN.1123	Развлечения, литературни или художествени оригинали
AN.1129	Други дълготрайни нематериални активи
AN.12	Материални запаси
AN.121	Материали и консумативи
AN.122	Незавършено производство
AN.1221	Незавършено производство по култивирани активи
AN.1222	Друго незавършено производство
AN.123	Готова продукция
AN.124	Стоки за препродажба
AN.13	Ценности
AN.131	Благородни метали и скъпоценни камъни
AN.132	Антики и други произведения на изкуството
AN.139	Други ценности
AN.2	Невъзпроизводими активи
AN.21	Материални невъзпроизводими активи
AN.211	Земи
AN.2111	Земи, върху които са застроени сгради и конструкции
AN.2112	Обработваеми земи
AN.2113	Земи, използвани за развлечения и свързаните повърхностни води
AN.2119	Други земи и свързаните с тях повърхностни води
AN.212	Подземни активи
AN.2121	Резерви от въглища, нефт и природен газ
AN.2122	Резерви от метални изкопаеми
AN.2123	Резерви от неметални изкопаеми
AN.213	Некултивирани биологически ресурси
AN.214	Водни ресурси
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи
AN.221	Патентовани единици
AN.222	Лизинги и други прехвърляеми договори
AN.223	Закупен гудуил
AN.229	Други нематериални невъзпроизводими активи
AF.	ФИНАНСОВИ АКТИВИ ⁽⁶⁾ (AF.1 + AF.2 + AF.3 + AF.4 + AF.5 + AF.6 + AF.7)
AF.1	Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ)
AF.11	Монетарно злато
AF.12	Специални права на тираж (СПТ)
AF.2	Банкноти и монети и депозити
AF.21	Банкноти и монети
AF.22	Прехвърляеми депозити

⁶ Меморандумна позиция AF.m: преки чуждестранни инвестиции

AF.29	Други депозити
AF.3	Ценни книжа различни от акции
AF.33	Ценни книжа различни от акции, без финансови деривати
AF.331	Краткосрочни
AF.332	Дългосрочни
AF.34	Финансови деривати
AF.4	Заеми
AF.41	Краткосрочни
AF.42	Дългосрочни
AF.5	Акции и друг акционерен капитал
AF.51	Акции и друг акционерен капитал без акции на инвестиционни фондове
AF.511	Котиран на борсата акции
AF.512	Некотиран на борсата акции
AF.513	Друг акционерен капитал
AF.52	Акции на инвестиционни фондове
AF.6	Застрахователни технически резерви
AF.61	Нетно акционерно участие на домакинствата в животозастрахователни резерви и резерви на пенсионни фондове
AF.611	Нетно акционерно участие на домакинствата в животозастрахователни резерви
AF.612	Нетно акционерно участие на домакинствата в резерви на пенсионни фондове
AF.62	Предварително изплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени застрахователни обезщетения
AF.7	Други вземания/задължения
AF.71	Търговски кредити и аванси
AF.72	Други

(¹) Меморандумна позиция AN.m : Потребителски дълготрайни стоки

(²) Меморандумна позиция AF.m : Преки чуждестранни инвестиции

ОЦЕНКА НА ЗАПИСИТЕ В СЧЕТОВОДНИЯ БАЛАНС

ОБЩИ ПРИНЦИПИ НА ОЦЕНКА

7.25. Конкретната позиция в баланса трябва да се оценява така като че ли е била придобита на датата, към която е балансът, включително и всякакви свързани разходи за прехвърляне на собствеността в случая с нефинансовите активи. Това означава, че активите и задълженията трябва да се оценяват като се използват текущите пазарни цени на датата, за която се отнася счетоводният баланс.

Това означава, че активите трябва да се оценяват въз основа на :

- а) цената на купувача, ако те са закупени;
- б) базисните цени, ако са произведени за собствена сметка и на база на базисните цени на сходни стоки или сбора на разходите за тях, ако не са налице никакви базисни цени.

7.26. В идеалния случай, тези цени трябва да са цените, наблюдавани на пазара. Когато няма цени наблюдавани на пазара - какъвто може да бъде случая ако в близкото минало

не се наблюдават покупки/продажби на въпросните позиции - трябва да се направи опит да се направи приблизителна оценка какви биха били цените ако активите бяха придобити на пазара на датата, за която се отнася счетоводният баланс.

7.27. В допълнение към цените, наблюдавани на пазарите, или изчислявани на база на наблюдаваните цени или направените разходи, текущите цени могат да бъдат достигнати с приближение за целите на балансовата оценка чрез:

- а) преоценка и натрупване на придобиванията минус разпорежданията, или
- б) настоящата, или сконтираната, стойност на бъдещите печалби.

7.28. Обикновено за много финансови активи има пазарни цени - съществуващи недвижими имоти (сгради и други конструкции плюс земята, на която са построени), съществуващо транспортно оборудване, реколта, добитък, както и за новопроизведени дълготрайни активи и материални запаси.

7.29. За някои активи преоценените първоначални цени на придобиване се отписват с течение на очаквания полезен живот на актива. Стойността на такъв актив в даден момент от полезния му живот се показва чрез текущата му цена на придобиване минус натрупаната стойност на такива отписвания. Повечето дълготрайни активи могат да се отчетат в счетоводните баланси по текущата им цена на купувач с отписванията, направени за натрупаното потребление на основен капитал (намаляване на стойността с отчисленията на възстановителната стойност)⁽³⁾.

7.30. В случай на активи, за които печалбите или са забавени (както е с дървения материал) или са разпределени равномерно в рамките на продължителен период (както е с подземните активи), трябва да се използва сконтов процент за изчисляване на сегашната стойност на очакваните бъдещи печалби.

Сконтовият процент трябва да се изчисли на база на информацията за сделката с разглеждания конкретен вид активи - гори, мини и кариери - а не чрез използване на общ лихвен процент.

7.31. Стойността на активите и задълженията в чужда валута трябва да се превалутира в националната валута по пазарния валутен курс, преобладаващ на датата, към която е счетоводният баланс. Този курс трябва да бъде средната стойност между спот курсовете "купува" и "продава" за валутни сделки.

7.32. За някои аналитични цели може да са полезни алтернативни стойности на текущите пазарните стойности, които могат да се покажат като меморандумни позиции в счетоводните баланси. Примерите за алтернативна оценка включват номиналната стойност - за дългосрочните облигации и преоценената внесена и еквивалентна стойност на корпоративния акционерен капитал.

НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ (АН.)

³ Сборът на отчисленията от стойността на всички дълго трайни активи, които все още са в употреба, се описва като нетен уставен капитал. Брутният уставен капитал обхваща стойностите на натрупаното потребление на основен капитал.

ВЪЗПРОИЗВОДИМИ АКТИВИ (AN.1)

Дълготрайни активи (AN.11)

Дълготрайни материални активи (AN.111)

7.33. Дълготрайните материални активи трябва да се отчитат по пазарни цени, ако е възможно (или базисни цени в случай на производство на нови активи за своя собствена сметка) ако не, тогава по текущите цени на купувач намалени със стойността на натрупаното потребление на основен капитал. Разходите на купувача за прехвърляне на собствеността, свързани с тези активи, със съответното отписване, се включват в балансовата стойност.

Дълготрайни нематериални активи (AN.112)

7.34. Проучването на полезни изкопаеми трябва да се оценява или на база на натрупаните суми, платени по договори, възложени на други институционални единици за целта, или на база на направените разходи за проучването, предприето за собствена сметка. Тази част от предприетото проучване в миналото, която все още не е напълно отписана, трябва да се преоценява по цените и разходите за текущия период.

7.35. Компютърният софтуер трябва да се оценява на база на цена на купувач, платена на пазара, на база на приблизителни базисни цени, когато е собствена разработка, или на база на производствените разходи, когато не са на разположение никакви такива цени. Софтуерът, придобит през предходни години, но все още не напълно отписан, трябва да се преоценява по текущите цени или стойности (които може да са по-ниски от първоначалната цена или стойност).

7.36. Развлеченията, литературните или художествени оригинали и други нематериални дълготрайни активи трябва да се оценяват по цената на придобиване, когато същите фактически се търгуват на пазарите. В случай на нематериални активи, които са произведени за собствена сметка, може да е необходимо те да се оценяват на база на разходите за производството им, с подходяща преоценка по цени от текущия период и да бъдат частично отписани. В противен случай, може да е необходимо да се използват приблизителни оценки за настоящата стойност на очакваните бъдещи постъпления за собствениците на такива активи.

Материални запаси (AN.12)

7.37. Материалните запаси трябва да се оценяват по преобладаващите цени на датата, за която се отнася счетоводният баланс, а не по цените, по които са били оценени продуктите при записването им като материални запаси.

7.38. Материалните запаси от материали и консумативи се оценяват по цени на купувач, а материалните запаси от готова продукция и незавършено производство се оценяват по базисни цени. Материалните запаси от стоки, предназначени за препродажба без допълнителна обработка от страна на търговците на едро и на дребно се оценяват по преобладаващите цени на датата, за която се отнася счетоводният баланс, като се изключват всякакви транспортни разходи, направени от търговците на едро и на

дребно. За материалните запаси от незавършена продукция, стойността на крайния счетоводен баланс може да се изчисли на база на частта от общите производствени разходи, направени до края на периода към базисната цена на подобен готов продукт на датата, за която се отнася счетоводният баланс. Ако нямаме на разположение базисната цена на готовите продукти, тя може да се определи приблизително по стойността на производствените разходи плюс надбавка за очаквания нетен оперативен излишък (или приблизителния нетен) смесен доход.

Отглеждането на култури, използвани за една единствена цел (с изключение на дървения материал) и добитък за месо могат да се оценяват на база на цените на такива продукти на пазара. Дървостоят се оценява чрез сконтиране на бъдещите постъпления от продажбата дървения материал по текущи цени след приспадане на разходите за отглеждането на дърветата до подходяща зрелост, отсичането им и пр.

Ценности (AN.13)

7.39. Ценностите (произведения на изкуството, антики, бижута, скъпоценни камъни, немонетарно злато (вж. параграф 5.30) и други метали) също се оценяват по текущи цени. Дотолкова доколкото съществуват организирани пазари за тези активи, те трябва да се оценяват по действителната или приблизителна цена, която би била платена за тях, ако се купуваха на пазара, включително и всякакви агентски такси и комисионни, на датата, за която се отнася счетоводният баланс. В противен случай, трябва да се оценяват на цени на придобиване с преоценка по текущото ниво на цените.

НЕВЪЗПРОИЗВОДИМИ АКТИВИ (AN.2)

Материални невъзпроизводими активи (AN.21)

Земя (AN.211)

7.40. По капиталовата сметка, разходите за подобрене на земя, или разходите за прехвърляне на земя се отчитат като формиране на брутен основен капитал, отделно от самата земя.

Ако стойността на земята не може да се отдели от тази на сградите или други конструкции, намиращи е върху нея, активите трябва да се класифицират заедно въз основа на това, коя стойност е по-голяма.

В счетоводния баланс земята се оценява по текущата пазарна цена.

Не е задължително тази цена да бъде равна на сбора от всички компоненти, съставляващи разходите за придобиване на земята по времето на придобиването ѝ. По-конкретно, текущата пазарна цена може да не покрива разходите за прехвърляне на собствеността или разходите за подобрене на земята, които не са вече отписани 100%. Така че може да е необходимо тези суми да се вписват, или напълно или частично, като загуби от държане по сметка "Преоценки".

Подземни активи (AN.212)

7.41. Доказаните резерви от залежи от полезни изкопаеми, намиращи се на или под повърхността на земята, които са икономически експлоатируеми, като се имат предвид настоящите технологии и относителните цени, се оценява по сегашната стойност на очакваните нетни печалби от търговската експлоатация на тези активи.

Други природни активи (AN.213 и AN.214)

7.42. Тъй като едва ли ще имаме на разположение наблюдавани цени за тези активи, те трябва да се оценяват по сегашната стойност на бъдещите печалби, очаквани от тях.

Нематериални невъзпроизводими активи (AN.22)

7.43. Нематериални невъзпроизводими активи, (патентовани единици, лизинги или други непрехвърляеми договори и закупен гудуил) трябва да се оценяват по текущите цени когато действително се търгуват на пазарите. В противен случай, ще трябва да се направят приблизителни оценки на сегашната стойност на очакваните бъдещи печалби за притежателите на такива активи.

ФИНАНСОВИ АКТИВИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ (AF.)

7.44. Финансовите активи и задължения трябва по принцип да се оценяват по текущи цени. Те трябва да имат една и съща стойност независимо дали се явяват финансови активи или задължения. Цената трябва да изключва таксите за услуги, хонорарите, комисионните и други подобни плащания, които се отчитат като услуги, предоставени при извършването на сделките.

Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ) (AF.1)

7.45. Монетарното злато (AF.11) трябва да се оценява по цената, установена на организираните пазари на злато.

Стойността на специалните права на тираж (СПТ) (AF.12) се определя ежедневно от МВФ и курсовете към местните валути могат да се намерят на валутните пазари.

Банкноти и монети и депозити (AF.2)

7.46. За банкнотите и монетите (AF.21), стойността е номиналната стойност на банкнотите и монетите.

За депозитите (AF.22, AF.29), стойностите, отчитани в счетоводния баланс са сумите на главниците, които дебиторите са договорно задължени на погасят на кредиторите в съответствие с условията на депозитите, когато депозитите се ликвидират на датата на изготвяне на баланса. Стойностите могат да включват натрупаната лихва (вж. параграф 5.130).

Ценни книжа различни от акции (AF.3)

7.47. Възприетата оценка трябва да бъде съобразена с третирането на начислените лихви и тяхната класификация под конкретни рубрики активи (вж. параграфи 5.128,

5.130, 5.138). Ако начислената лихва се третира във финансовата сметка като реинвестирана в съответните ценни книжа, тогава в счетоводния баланс ценните книжа различни от акции без финансовите деривати (AF.33) трябва да се оценяват по текущите пазарни цени по такъв начин, че да включват стойността на натрупаната лихва. Глобалната текуща пазарна цена на тези ценни книжа има два ясно разграничени компонента на обема, един отразяващ главницата и другия - натрупаната лихва. По този начин, глобалният общ обем включва натрупаната лихва (т.е. той представлява броя на единиците ценни книжа в емисията плюс допълнителния обем, произтичащ от натрупаната лихва, вж. параграф 6.52) и цената, приложима по отношение на всяка от тези единици обем, изключва натрупаната лихва.

Ако, във финансовата сметка, стойността на натрупаната лихва е включена в F.79 (Други вземания/задължения), а не в F.33 (Ценни книжа различни от акции без финансови деривати), тогава стойността на натрупаната лихва трябва също да бъде включена в AF.79 в счетоводния баланс.

7.48. Краткосрочните ценни книжа различни от акции, без финансови деривати (AF.331) трябва да се оценяват по текущите им пазарни стойности.

Ако такива текущи пазарни стойности не са на разположение:

- а) краткосрочните ценни книжа, емитирани по номинал, трябва да се оценяват по номиналната им стойност плюс натрупаната лихва, която не е дължима за плащане или не е платена;
- б) ценните книжа, емитирани с отстъпка, трябва да се оценяват по емисионната им цена плюс натрупаната лихва.

Тези приближения трябва да се ограничават до ценните книжа с първоначален срок на падеж не повече от три месеца.

7.49. Краткосрочните ценни книжа различни от акции без финансови деривати (AF.332) винаги се оценяват по техните текущи пазарни стойности, независимо дали са облигации, по които лихвата се плаща регулярно, или дълбоко сконтирани ценни книжа (с голяма отстъпка и малка лихва) или облигации с нулев купон, по които се плаща малка или никаква лихва.

7.50. Финансовите деривати (AF.34) трябва да се включват в счетоводните баланси по техните текущи пазарни цени. В случай, че не съществува котирана на борсата пазарна цена (напр. за опциите продавани извънборсово), финансовите деривати трябва да се оценяват или по сумата, необходима за купуването или нетирането на контракта, или сумата на платената премия.

По конвенция, емитентът на финансовия дериват се счита, че е поел кореспондиращо задължение.

Заеми (AF.4)

7.51. Стойностите, които трябва да се отчетат в счетоводните баланси на кредиторите и на длъжниците са сумите на главницата, която длъжниците са договорно задължени да

погасят на кредиторите, дори и в случаите, когато заемът е бил изтъргуван с отстъпка или премия.

Акции и друг акционерен капитал (AF.5)

7.52. Ациите и другия акционерен капитал трябва да се оценяват по текущата им цена. Същата текуща цена се приема както за страната на активите, така и за страната на пасивите, въпреки че акциите и другият акционерен капитал не са от правна гледна точка задължение на емитента, а право на собственост върху ликвидационната стойност на корпорацията, чиято сума не е известна предварително.

7.53. Котираните на борсата акции (AF.511) трябва да се оценяват по представителната средна пазарна цена, наблюдавана на фондовата борса или на други организирани финансови пазари.

7.54. Стойностите на некотираните на борсата акции (AF.512), които обикновено не се продават на организирани пазари, трябва да се оценяват приблизително на база на стойностите на котираните акции. Тези оценки, обаче, трябва да вземат предвид разликите между двата вида акции, определено по отношение а тяхната ликвидност, както и трябва да вземат под внимание резервите, натрупани с течение на съществуването на корпорацията и бранша, в който тя действа.

7.55. Методът на приблизителна оценка много зависи от наличните изходни статистически данни. Той може да взема предвид, например, информацията за сливания, свързани с некотираните акции. Освен това, в случаите, където резервите на корпорациите, които емитират некотирани акции, се различават на средна база и като пропорция към номиналния им капитал, от тези на корпорациите, които емитират некотирани акции, подходящо би било текущата цена на некотираните акции да се изчислява пропорционално на цифрите, включващи резервите, като собствения капитал показан в счетоводния баланс на корпорацията, или като собствените средства, изчислени в съответствие с принципите, прилаган в ESA:

$$\frac{\text{текуща цена на корпорация)}{\text{некотирани акции}} = \frac{\text{текуща цена на котираните акции}}{\text{некотирани акции}} \times \frac{\text{собствени средства (некотирани)}}{\text{собствени средства (котираните корпорации)}}$$

Съотношението на текущата цена към собствените средства може да варира в зависимост от бранша на дейността. Затова е препоръчително да се изчисли текущата цена на некотираните акции бранш по бранш. Може да има и други разлики между котираните и некотирани на борсата корпорации, която може да оказва влияние върху метода на приблизителна оценка.

7.56. Другият акционерен капитал (AF.513) много често представлява задължение на специфични институционални единици (квази-корпорации, корпорации, собственост на държавата, международни организации, условни единици и пр.) По принцип, те трябва да се оценяват по специални методи, като собствени средства или номинална стойност. Методът на собствените средства определено трябва да се прилага систематично по отношение на квази-корпорациите, тъй като техният собствен капитал по конвенция е равен на нула.

7.57. Акциите на инвестиционни фондове (AF.52) трябва да се оценяват по текущата им цена на фондовата борса, ако са котираны, или по текущата им погасителна стойност, ако са погасяеми от самия фонд.

Застрахователни технически резерви (AF.6)

7.58. В случая на нетния акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви (AF.611), може да бъде установена сегашната стойност на актюерно определените искиове за обезщетения на физически лица за изплащане на капитал или доход. Тази стойност включва задължението на корпорациите за застраховка живот по отношение на резерви за непокрити рискове и резерви за застраховане с цел печалба, които се добавят към стойността на падежа на прехвърляеми застрахователни полици или други подобни полици. В случая със застраховането с цел печалба, резервите включват и печалбите от държане.

7.59. В случай на нетен акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионни фондове (AF.612), естеството на задължението на фондовете - и финансовите активи на домакинствата - зависят от вида на пенсионната схема.

Дефинирани пенсионни схеми са тези, в които нивото на обещаните пенсионни осигурителни плащания на участващите наети лица е гарантирано. Задължението на пенсионния фонд с дефинирани пенсионни осигурителни плащания е равно на настоящата стойност на обещаните осигурителни плащания. Тъй като схемата може временно да има повече или по-малко от необходимите фондове, дадена пенсионна схема с дефинирани осигурителни плащания може да има положителен или отрицателен собствен капитал.

Пенсионните схеми, отпускащи пенсии в рамките на натрупаните средства, зависят пряко от активите на фонда. Задължението на пенсионната схема, отпускаща пенсии в рамките на натрупаните средства, е пазарната стойност на активите на фонда. Собственият капитал на фонда винаги е нула.

7.60. Стойността на предплатените застрахователни премии, които представляват част от AF.62, се определя на база на частта на съответните рискове във връзка с времето за остатъчния срок на договора. Стойността на резервите за неизплатени искиове за осигурителни обезщетения, които също са част от AF.62, е настоящата стойност на сумите, които се очакват да бъдат изплатени по искиове за плащане, включително и по оспорени искиове.

Други вземания/задължения (AF.7)

7.61. Търговските кредити и аванси (AF.71) или другите вземания/задължения (AF.79) се оценяват както за кредиторите, така и за дебиторите като сумата на договорното задължение, което дебиторите са длъжни да изплатят на кредиторите при погасяването на задължението.

МЕМОРАНДУМНИ ПОЗИЦИИ

7.62. За да се покажат позициите от по-специализиран аналитичен интерес за конкретните сектори, в счетоводните баланси трябва да се включат две меморандумни позиции:

- а) потребителски дълготрайни стоки (AN.m);
- б) преки чуждестранни инвестиции (AF.m).

Потребителски дълготрайни стоки (AN.m)

7.63. Потребителските дълготрайни стоки са стоки, многократно използвани от домакинствата за крайно потребление в продължение на периоди от време по-дълги от една година. Те се включват в счетоводните баланси само като меморандумни позиции. Включването им като елемент на счетоводния баланс би било подходящо само ако системата предвижда дълготрайните стоки постепенно да се използват в процесите на производство, чиято продукция се състои от услуги. Но потребителските дълготрайни стоки не се третира по този начин.

7.64. Салдата от потребителски дълготрайни стоки, държани от домакинствата - транспортно оборудване и други машини и оборудване - трябва да се оценяват по текущи цени, както на брутна, така и на нетна база по отношение на натрупаните разходи, равностойни на потреблението на основен капитал. Цифрите, показани като меморандумни позиции в счетоводния баланс, не трябва да включват тези натрупани разходи.

7.65. Дълготрайните стоки, притежание на собственици на неинкорпорирани предприятия, могат да се използват отчасти от предприятието за производство и отчасти от членовете на домакинството за крайно потребление. Стойностите, показани в счетоводния баланс за предприятието, трябва да отразяват тази част от използването, която се отнася за предприятието.

Преки чуждестранни инвестиции (AF.m)

7.66. Преките чуждестранни инвестиции се състоят от финансови активи, не физически капитал, защото предприятието с участие на преки инвестиции е корпорация или квази-корпорация, резидент в друга страна. Финансовите активи и задължения, които представляват преки инвестиции, трябва да се отчитат в съответствие с естеството на финансовите активи в категориите акции и друг акционерен капитал, заеми, и други вземания/задължения. Сумите на преките инвестиции, включени във всяка от тези категории, трябва да се отчитат поотделно като меморандумна позиция.

ФИНАНСОВИ СЧЕТОВОДНИ БАЛАНСИ

7.67. Финансовият счетоводен баланс (на даден сектори или на останалия свят) показва отляво финансовите активи, а от дясно задълженията. Балансиращата статия на финансовия счетоводен баланс е "Нетни финансови активи" (BF.90).

7.68. Финансовият счетоводен баланс на даден сектор може да бъде консолидиран или неконсолидиран. Неконсолидиращият финансов счетоводен баланс показва финансовите активи и задълженията на институционалните единици, класифицирани в

този сектор. В сравнение с неконсолидираният финансов счетоводен баланс, от консолидирания финансов счетоводен баланс са елиминирани тези финансови активи и задължения, кореспондиращите позиции на които са съответно задължения или финансови активи на институционални единици, класифицирани в същия сектор. Външната сметка за активи и задължения, която представлява финансовия баланс на останалия свят (вж. параграф 8.77) е консолидирана по дефиниция.

7.69. Финансовият счетоводен баланс по дебитор/кредитор (на даден сектор или на останалия свят) е разгънат вариант на финансовия счетоводен баланс, показващ освен това и разбивка на финансовите активи по сектор на длъжника и разбивка на задълженията по сектор на кредитора. Поради това, тя дава информация за взаимоотношенията дебитор/кредитор и е съгласувана с финансовата сметка по дебитори/кредитори (вж. параграф 5.13).

Приложение 7.1

Дефиниция на всяка категория активи

Класификация на активите	Дефиниции
НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ (AN.)	Единици, върху които се прилагат, индивидуално или колективно, права на собственост от институционалните единици и, от които могат да се получат икономически ползи за техните собственици от държането им, или използването им в продължение на период от време, които обхващат материални активи, както възпроизводими, така и невъзпроизводими и повечето нематериални активи, за които не се отчитат кореспондиращи задължения.
Възпроизводими активи (AN.1)	Нефинансови активи, които са възникнали като продукция от производствени процеси. Възпроизводимите активи обхващат дълготрайни активи, материални запаси и ценности, както са дефинирани по-долу.
Дълготрайни активи (AN.11)	Възпроизводими активи, които се използват многократно или непрекъснато в производствени процеси за повече от една година. Дълготрайните активи обхващат материални и нематериални дълготрайни активи, както са дефинирани по-долу.
Дълготрайни материални активи (AN.111)	Дълготрайните активи, които обхващат жилища; други сгради и конструкции; машини и оборудване и култивирани активи, както са дефинирани по-долу.
Жилища (AN.1111)	<p>Сгради, които се използват изцяло или предимно като място за живеене, включително всякакви прилежащи конструкции, като гаражи и всичкото постоянно обзавеждане, обикновено инсталирано в жилищата. Къщите-лодки, баржи, мобилни жилища и каравани, използвани като основни жилища на домакинствата, също са включени, както и исторически паметници, идентифицирани най-вече като жилища. Включват се също и разходите за разчистване и подготовка на площадката.</p> <p>Примерите включват жилищни сгради, като сгради, където се помещават едно и две жилища и други жилищни сгради, предвидени за постоянно обитаване.</p> <p>Незавършените жилища се включват доколкото крайният потребител се счита за влязъл във владение или защото строителството е за собствена сметка или защото това е удостоверено от наличието на договор за продажба/покупка. Жилищата, придобити за военния състав, се включват защото се използват, както са и жилищата, придобити от граждански субекти, за предоставянето на жилищни услуги.</p>

<p>Други сгради и конструкции (AN.1112)</p>	<p>Нежилищни сгради и други структури, както са дефинирани по-долу.</p> <p>Незавършените сгради и конструкции се включват дотолкова доколкото крайният потребител се счита за влязъл във владение или защото строителството е за собствена сметка или защото това е удостоверено от наличието на договор за продажба/покупка. Сградите и конструкциите, придобити за военни цели се включват дотолкова доколкото наподобяват граждански сгради, придобити за целите на производството и се използват по същия начин.</p>
<p>Нежилищни сгради (AN.11121)</p>	<p>Сгради, различни от жилища, включително обзавеждане, съоръжения и оборудване, които представляват неразделна част от конструкции и разходите за разчистване и подготовка на площадката. Включени са също и исторически паметници, идентифицирани най-вече като нежилищни сгради.</p> <p>Примерите включват складове и промишлени сгради, сгради за търговски цели, такива за развлечения, хотели, ресторанти, сгради, използвани за образователни цели и здравеопазване и пр.</p>
<p>Други конструкции (N.11122)</p>	<p>Конструкции, различни от сгради, включително и стойността на улиците, канализацията и разходите за разчистване и подготовка на площадката, различни от тези за жилищни и нежилищни сгради. Включват се също и исторически паметници, за които е невъзможно да се идентифицират като жилища или нежилищни сгради и шахти, тунели и други конструкции, свързани с добива на подземни активи. (Основни подобрения на земя като язовирни стени и диги за защита от наводнения се включват в стойността на земята.)</p> <p>Такива примери са магистрали, улици, пътища, ж.п. линии и летищни писти, мостове, естакади, тунели и подземни метро съоръжения, водни пътища, пристанища, язовирни стени и други водни строителни конструкции, дълги тръбопроводи и кабелопроводи, допълнителни работи, конструкции за миннодобивни и производствени цели и конструкции за спорт и развлечения.</p>
<p>Машини и оборудване (AN.1113)</p>	<p>Транспортното оборудване и другите машини и оборудване, както са дефинирани по-долу, различни от такива, придобити от домакинства за крайно потребление. Могат да бъдат изключени инструментите, които са сравнително евтини и са закупени на сравнително постоянни цени, като ръчни инструменти. Изключват се също и машините и оборудването, които са неразделна част от сгради, т.е. които са включени в жилища и нежилищни сгради.</p> <p>Изключва се е незавършените машини и оборудване, освен ако не са произведени за собствено ползване, тъй като крайният потребител се приема за влязъл във владение само след доставката на актива. Машините и оборудването, придобити за</p>

	<p>военни цели, се включват само доголкова доколкото приличат на стоки, придобити от граждански единици за целите на производството и военното им използване е по същия начин.</p> <p>Машините и оборудването, придобити от домакинствата за крайно потребление, не се третират като активи. Вместо това, те се включват в меморандумната позиция "Потребителски дълготрайни стоки" в счетоводния баланс за домакинствата. Лодки, използвани за живеене, баржи и мобилни домове и каравани, използвани от домакинствата като основно жилище, са включени при жилищата.</p>
<p>Транспортно оборудване (AN.11131)</p>	<p>Оборудването за придвижване на хора и предмети. Примери за такова включват продукти, различни от части, включени в Класификацията на продуктите по дейности (CPA)⁽¹⁾, подраздел DM, транспортно оборудване, като моторни превозни средства, ремаркета и полуремаркета, параходи, ж.п. и трамвайни локомотиви и подвижен състав, въздухоплавателни и космически апарати и мотоциклети, велосипеди и пр.</p>
<p>Други машини и оборудване (AN.11132)</p>	<p>Машини и оборудване, които не са класифицирани никъде другаде. Примерите за такива включват продукти, различни от части, услуги по инсталацията, ремонта и поддръжката, включени в Класификацията на продуктите по дейности (CPA) в групи 29.1 - машини за производството и използването на механична сила, с изключение на въздухоплавателни апарати, превозни средства и двигатели с вътрешно горене; 29.2 - други машини с общо предназначение; 29.3 - машини за селското и горското стопанство; 29.4 - металорежещи машини; 29.5 - други специализирани машини; в CPA - раздели 30 - офис техника и компютри, 31 - електрооборудване и апарати п.е.с. ; 32 - радио и телевизионно и комуникационно оборудване и апарати; и 33 - медицински, оптични и уреди с висока точност, ръчни и други часовници. Други примери са продукти, различни от части, услуги по инсталацията, ремонта и поддръжката, включени в Класификацията на продуктите по дейности (CPA) в категория 23.30.2 - топлоотделящи елементи (зарядни касети), неотработени, за ядрени реактори; в CPA - групи 36.1 - мебели, 36.3 - музикални инструменти, 36.4 - спортни стоки и 28.3 парни генератори, с изключение на котли за централно парно отопление.</p>
<p>Култивирани активи (AN.1114)</p>	<p>Добитък за разплод, за мляко, впрегатен добитък и пр. и лозя, овощни градини и други дървесни насаждения, даващи продукция многократно, които са под прекия контрол, отговорност и управление на институционални единици, както е дефинирано по-долу.</p> <p>Недостигналите зрялост култивирани активи се изключват, освен ако не се произвеждат за собствено използване.</p>
<p>Добитък за разплод, за мляко,</p>	<p>Добитък, който се отглежда за продуктите, които дава в продължение на години. Тук се включват популациите за</p>

впрегатен добитък и пр. (AN.11141)	разплод (включително риби и птици), добитък за млеконадой, впрегатен добитък, овце и други животни, използвани за производство на вълна и животни, използвани за транспортиране, езда и конни надбягвания или развлечения.
Лозя, овощни градини и други дървесни насаждения, даващи продукция многократно (AN.11142)	Дърветата (включително и лозите и храстите), култивирани за продуктите, които дават в продължение на години, включително и тези, култивирани за плодове и ядки, за растителните им сокове и смолите им и за кората и листните им продукти.
Дълготрайни нематериални активи (AN.112)	Дълготрайни активи, които обхващат експлоатацията на полезни изкопаеми, компютърен софтуер, развлечения, литературни или художествени оригинали и други дълготрайни нематериални активи, както са дефинирани по-долу, предвидени за използване за повече от една година.
Експлоатация на минерали (AN.1121)	Стойността на разходите за проучването на нефтени и нефтени залежи и залежи от природен газ. Разходите включват предлицензионни разходи, разходи за лицензи и придобиване, разходи за оценки и разходи за действителни проучвателни сондажи и пробивни работи, както и разходите за въздушни и други геодезични снимки, транспортни разходи и пр., направени, за да дадат възможност за провеждането на проучвателните работи.
Компютърен софтуер (AN.1122)	Компютърни програми, описания на програми и помощни материали както за системен, така и за приложен софтуер. Тук се включват закупен софтуер и софтуер, разработен за своя собствена сметка, ако разходите са големи. Големите разходи за покупка, разработване или разширение на компютърни бази данни, които се очаква да се използват за повече от една година, независимо дали са продадени или не, също се включват.
Развлечения, литературни или художествени оригинали (AN.1123)	Оригинали на филми, звукозаписи, ръкописи, ленти, модели и пр. на които са записани или пресъздадени театрални представления, радио и телевизионни програми, музикални изпълнения, спортни състезания, литературни и художествени творби и пр. Тук се включват и творбите за своя собствена сметка. В някои случаи, като при филмите например, може да има множество оригинали.
Други дълготрайни нематериални активи (AN.1129)	Нова информация, специализирани знания и пр., които не са класифицирани другаде и чието използване в производството е ограничено до единиците, които са установили право на собственост върху тях или други единици, лицензирани от същите.
Материални запаси (AN.12)	Възпроизводими активи, които обхващат стоки и услуги, възникнали през текущия период или предходен период, държани за продажба, използване в производството, или друго използване на по-късна дата. Те обхващат материали и доставки, незавършено производство, готова продукция и стоки за препродажба, както са дефинирани по-долу.

	Тук се включват всички материални запаси, държани от държавата, включително, но без да се ограничават до, материални запаси от стратегически материали, зърно и други стоки от специално значение за нацията.
Материали и консумативи (AN.121)	Стоки, чиито собственици възнамеряват да ги използват като междинни входящи материали в собствените си производствени процеси, а не за продажба.
Незавършено производство (AN.122)	Стоки и услуги, които са частично завършени, но които обикновено не се предават на други единици без допълнителна обработка, или които не са достигнали зрялост и чиито производствен процес ще продължи в последващ период от същия производител. Изключват се частично завършените конструкции, за които се счита, че собствеността е преминала в крайния собственик, или защото производството е за собствено ползване или както е доказано с наличието на договор за продажба/покупка. Те обхващат незавършено производство или култивирани активи и друго незавършено производство, както е дефинирано по-долу.
Незавършено производство по култивирани активи (AN.1221)	Добитък, отглеждан за продукти, добивани само чрез клане, като птици и риба, отглеждани за търговски цели, дървета и друга растителност, която дава продукт еднократно при унищожаването ѝ и недостигнали зрелост култивирани активи, които дават продукт многократно.
Друго незавършено производство (AN.1222)	Стоки, различни от култивирани активи и услуги, които са частично обработени, произведени, или сглобени от производителя, но които обикновено не се продават, доставят, или предават на други без допълнителна обработка.
Готова продукция (AN.123)	Стоки, които са готови за продажба или експедиция от производителя.
Стоки за препродажба (AN.124)	Стоки, придобити от предприятия, като търговци на едро и дребно, с цел да бъдат препродадени без допълнителна обработка (т.е. без да бъдат трансформирани по друг начин, освен да бъдат представени по начини, които са привлекателни за клиентите).
Ценности (AN.13)	Възпроизводими активи, които не се използват главно за производство или потребление и които се очаква да повишават стойността си, или най-малкото реалната им стойност да не се понижи, които не се развалят с течение на времето при нормални условия и които се придобиват и държат най-вече като начин за съхраняване на стойността. Ценностите включват благородни метали и скъпоценни камъни, антики и други произведения на изкуството и други ценности, както са дефинирани по-долу.
Благородни метали и скъпоценни камъни (AN.131)	Благородните метали и скъпоценните камъни, които не се държат от предприятията за да се използват като входящи

	ресурси в техните производствени процеси.
Антики и други произведения на изкуството (AN.132)	Картини, скулптури и пр., признати за произведения на изкуството и антики.
Други ценности (AN.139)	Ценности, които не са класифицирани другаде, като колекции и бижута със значителна стойност, изработени от скъпоценни камъни и благородни метали.
Невъзпроизводими активи (AN.2)	Нефинансови активи, които са възникнали по начини, различни от процеси на производство. Невъзпроизводимите активи обхващат материални активи и нематериални активи, както са дефинирани по-долу. Тук се включват и разходите за прехвърляне на правото на собственост върху и основните разходи за подобряване на тези активи.
Материални невъзпроизводими активи (AN.21)	Невъзпроизводими активи, които възникват в природата и върху които не може да се приложи собственост или прехвърляне на собственост. Изключват се активите от околната среда, върху които не са и не могат да бъдат наложени права на собственост, като откритите морета или въздуха. Материалните невъзпроизводими активи обхващат земя, подземни активи, некултивирани биологични ресурси и водни ресурси, както са дефинирани по-долу.
Земя (AN.211)	Земята, включително слой почва, която я покрива и всякакви свързани с нея повърхностни води, върху които се прилагат права на собственост. Тук се включват също основните подобрения, които не могат да бъдат физически отделени от самата земя. Изключват се всякакви сгради, или други конструкции, намиращи се върху земята, или преминаващи през нея; култивирани реколти, дървета и животни, подземни активи; некултивирани биологични ресурси и водни ресурси под земята. Земята включва земята под сгради и конструкции, земята, която се обработва, земята за развлечения и свързаните с нея повърхностни води и друга земя и свързаните с нея повърхностни води, както са дефинирани по-долу.
Земя, върху която са застроени сгради и конструкции (AN.2111)	Земята, върху която са застроени жилища, нежилищни сгради и конструкции, или, в която са вкопани техните основи, включително дворове и градини, се считат за неразделна част от жилища, които са или не са част от селскостопански ферми, както и пътищата за подстъп към фермите.
Обработваема земя (AN.2112)	Земя, върху която се осъществява земеделско или градинарско производство за търговски цели или за препитание, включително, по принцип, земя под насаждения, градини и лозя.
Земя, използвана за развлечения и свързаните с тях повърхностни води (AN.2113)	Земни които се използват като частно притежавани площи за развлечения, паркове и площадки за развлечения и публични паркове и зони за отмора, заедно със свързаните с тях повърхностни води.

Други земи и свързаните с тях повърхностни води (AN.2119)	Земя, която не е класифицирана другаде, включително и частни градини и парцели, които не се обработват за препитание, за търговски цели, или като общинска мера за паша, земи около жилища в допълнение към дворовете и градините, които се считат за неразделна част от жилищата, които са или не са част от селскостопански ферми, както и свързаните с него надземни води.
Подземни активи (AN.212)	Доказани резерви от залежи на подземни изкопаеми, намиращи се под земната повърхност, които са икономически експлоатируеми, като се имат предвид настоящите технологии и относителните цени. Правата на собственост върху подземните активи обикновено могат да бъдат отделени от тези върху самата земя. Подземните активи обхващат резервите от въглища, нефт и природен газ, резервите от метални изкопаеми, резервите от неметални изкопаеми, както са дефинирани по-долу.
Резерви от въглища, нефт и природен газ (AN.2121)	Залежи от антрацитни, битумни и кафяви въглища; резерви от нефт и природен газ и нефтени и газови полета.
Резерви от метални изкопаеми (AN.2122)	Залежи от руди на черни, цветни и благородни метали.
Резерви от неметални изкопаеми (AN.2123)	Каменни кариери и кариери за пясък и глина, залежи от химически и торови полезни изкопаеми; солни залежи; залежи от кварц, гипс, полускъпоценни камъни, асфалт и битум, торф и други неметални полезни изкопаеми, различни от въглища и нефт.
Некултивирани биологически ресурси (AN.213)	Животни и растения, които дават продукти еднократно или многократно, по отношение на които се прилагат права на собственост, но за които естественият прираст и/или възстановяване не са под прекия контрол, отговорност и управление на институционални единици. Примери за такива са девствените гори и риборазвъдниците на територията на страната. Трябва да се включват само ресурсите, които са текущо или има вероятност да бъдат скоро експлоатируеми за икономически цели.
Водни ресурси (AN.214)	Водоносни хоризонти и други подземни водни ресурси, дотолкова доколкото тяхната рядкост води до установяването на собственост или права на ползване върху тях, пазарна оценка и известна степен на икономически контрол.
Нематериални невъзпроизводими активи (AN.22)	Невъзпроизводими активи, които са създадени от обществото. Те се доказват с правни или счетоводни действия, като даването на патент или прехвърлянето на трета страна на някаква икономическа полза. Някои дават право на своите собственици да се занимават с определени дейности и да изключват други институционални единици от тези дейности, освен с разрешение на собственика. Нематериалните невъзпроизводими активи обхващат патентовани единици,

	лизинги и други прехвърляеми договори, закупен гудуил и други нематериални невъзпроизводими активи.
Патентовани единици (AN.221)	Открития в категории технически нововъведения, на които по закон или със съдебно решение може да се даде патентна защита. Примери за такива включват строеж на веществата, процеси, механизми, електрически и електронни вериги и устройства, фармацевтични формули и изкуствено произведени нови варианти на живи организми.
Лизинги и други прехвърляеми договори (AN.222)	Лизинги и договори, при които лизингополучателят има право да прехвърли лизинга на трета страна независимо от лизингодателя. Примери за такива са аренда на земя и сгради и други конструкции, концесии или изключителни права за експлоатация на залежи от полезни изкопаеми или рибовъдници, прехвърляеми договори със спортисти и автори и опции за закупуването на материални активи, които все още не са произведени. Лизинговите договори за наемане на машини се изключват от нефинансовите нематериални активи.
Закупен гудуил (AN.223)	Разликата между стойността, платена за дадено предприятие като действащо такова и общата стойност на активите му минус общата стойност на задълженията му, като всяка от тези позиции е била идентифицирана и оценена поотделно. Ето защо, стойността на гудуила включва всичко от дългосрочна полза за дейността, което не е било идентифицирано поотделно като актив, както и стойността на факта, че групата от активи се използва заедно, а не като прост сбор от отделни активи.
Други нематериални невъзпроизводими активи (AN.229)	Нематериални невъзпроизводими активи, които не са били класифицирани другаде.
ФИНАНСОВИ АКТИВИ (AF.)	<p>Финансовите активи са икономически активи, включващи платежни средства, финансови вземания и икономически активи, близки по своята същност до финансови вземания.</p> <p>Платежните средства обхващат монетарното злато, специалните права на тираж, банкнотите и монетите и прехвърляемите депозити.</p> <p>Финансовите вземания дават право на своите собственици, кредиторите, да получат плащане или поредица от плащания без никакво кореспондиращо изпълнение от страна на други институционални единици, длъжниците, които са поели кореспондиращите задължения.</p> <p>Примери за икономически активи, близки по естеството си до финансови вземания са акциите и другия акционерен капитал.</p>
Монетарно злато и СПТ (AF.1)	Финансовите активи, класифицирани в категорията, са

	единствените, които нямат кореспондиращи задължения в системата.
Монетарно злато (AF.11)	Златото, държано като компонент на чуждестранните резерви от паричните власти или от други, обект на ефективния контрол на властите.
Специални права на тираж (СПТ) (AF.12)	Международни резервни активи, създадени от Международния валутен фонд (МВФ) и разпределени между неговите членове в допълнение към съществуващите им резервни активи.
Банкноти и монети и депозити (AF.2)	Банкнотите и монети в обращение и всички видове депозити в националната и чужда валута.
Банкноти и монети (AF.21)	Банкнотите и монетите в обращение, които обикновено се използват за извършване на плащания.
Прехвърляеми депозити (AF.22)	Депозити (в националната или чужда валута), които са непосредствено конвертируеми в банкноти и монети, или които са прехвърляеми чрез чек, банкови преводи наредени от клиенти, дебитен счетоводен запис или други подобни, и в двата случая без никакъв вид значимо ограничение или санкция.
Други депозити (AF.29)	Депозити (в националната или чужда валута), различни от прехвърляеми депозити. Другите депозити не могат да се използват за извършване на плащания във всеки момент и не са конвертируеми в банкноти и монети, нито са прехвърляеми депозити, без никакъв вид значимо ограничение или санкция.
Ценни книжа различни от акции (AF.3)	Финансови активи, които са прехвърляеми инструменти и инструменти на носител, обикновено се търгуват на вторичните пазари и не дават на държателя право на собственост в емитиращата ги институционална единица.
Ценни книжа различни от акции, без финансови деривати (AF.33)	Ценните книжа различни от акции, които дават на държателя безусловното право на фиксиран, договорно определен, променлив паричен доход, изплащан под формата на купони (лихва) и/или официално обявена фиксирана сума на специфицирана дата или дати, или от дата, определена при емисията на ценните книжа.
Краткосрочни ценни книжа различни от акции, без финансови деривати (AF.331)	Краткосрочни ценни книжа различни от акции, чиито първоначален срок на падеж обикновено е една година или под една година и в извънредни случаи най-много две години, с изключение на финансовите деривати.
Дългосрочни ценни книжа различни от акции, без финансови деривати (AF.332)	Дългосрочни ценни книжа различни от акции, чиито първоначален срок на падеж обикновено е най-малко над една година и в извънредни случаи над две години, с изключение на финансовите деривати.

Финансови деривати (AF.34)	Финансови активи основани или получени на база на базисен инструмент. Този базисен инструмент обикновено е друг финансов актив, но може да бъде и стока или индекс.
Заеми (AF.4)	Финансови активи, създадени когато кредиторите отпускат в заем пари на кредитополучателите или пряко или чрез брокери, които или се удостоверяват с непрехвърляеми документи, или не се удостоверяват с никакви документи.
Краткосрочни заеми (AF.41)	Заеми, чиито първоначален срок на падеж обикновено е една година или-под една година и в извънредни случаи най-много две години, както и заеми платими при поискване.
Дългосрочни заеми (AF.42)	Заеми, чиито първоначален срок на падеж обикновено е най-малко над една година, а в извънредни случаи над две години.
Акции и друг акционерен капитал (AF.5)	Финансови активи, които представляват права на собственост върху корпорации или квази-корпорации. Тези финансови активи по принцип дават право на държателите си на дял от печалбата на корпорациите или квази-корпорациите и на дял от техните нетни активи в случай на ликвидация.
Акции и друг акционерен капитал без акции на инвестиционни фондове (AF.51)	Финансови активи без акции на инвестиционни фондове, които представляват права на собственост върху корпорации или квази-корпорации. Тези финансови активи по принцип дават право на държателите си на дял от печалбата на корпорациите или квази-корпорациите и на дял от техните нетни активи в случай на ликвидация.
Котирани на борсата акции без акции на инвестиционни фондове (AF.511)	Акциите обхващат участието в плодopolзването на капитала на корпорациите под формата на ценни книжа, които са по принцип прехвърляеми. Подпозиция AF.511 обхваща акциите с цени, котирани на призната фондова борса или друга форма на вторичен пазар.
Некотирани на борсата акции без акции на инвестиционни фондове (AF.512)	Некотирани на борсата акции обхващат акциите, които не са котирани по този начин.
Друг акционерен капитал (AF.513)	Всички форми на акции, различни от тези, класифицирани в подпозиции AF.511, AF.512 и подкатегория AF.52.
Акции на инвестиционни фондове (AF.52)	Акции, емитирани от конкретен вид финансови корпорации, чиято изключителна цел е да инвестират събраните средства на паричния пазар, капиталовия пазар и/или в недвижими имоти.

Застрахователни технически резерви (AF.6)	Техническите провизии на застрахователните корпорации и (автономните и неавтономни) пенсионни фондове за държатели на полици или бенефициенти, както е предвидено в Директива на Съвета 91/674/ЕИО от 19 декември 1991 г. по годишните отчети и консолидираните отчети на застрахователните предприятия.
Нетно акционерно участие на домакинствата в животозастрахователни резерви и резерви на пенсионни фондове (AF.61)	Провизии, заделени в съответните корпорации за целите на получаване, след като бъдат постигнати установените условия, на предвидените застрахователни обезщетения и осигурителни плащания.
Нетно акционерно участие на домакинствата в животозастрахователни резерви (AF.611)	Провизии за потенциални рискове и провизии за застраховане с цел печалба, които увеличават стойността на падежа на прехвърляемите застрахователни полици с цел печалба и други подобни застрахователни полици.
Нетно акционерно участие на домакинствата в резерви на пенсионни фондове (AF.612)	Провизии, държани от автономни и неавтономни пенсионни фондове, установени от работодатели и/или наети лица или групи от самоосигуряващи се лица за осигуряване на пенсии за наетите и самоосигуряващи сете лица.
Предплащане на застрахователни премии и резерви за потенциални обезщетения (AF.62)	Провизии, установени от застрахователни корпорации и (автономни и неавтономни) пенсионни фондове за <ul style="list-style-type: none"> - сумата, представляваща тази част от brutните записани премии, която трябва да се разпредели пред следващия отчетен период (предплащане на застрахователни премии), - общата приблизителна крайна цена на изплащане на всички искове за обезщетения, произтичащи от събития, възникнали до края на отчетния период, независимо дали са отчетени или не, минус изплатените вече суми по такива искове за обезщетения (провизии за неизплатени искове за застрахователни обезщетения).
Други вземания/задължения (AF.7)	Финансови активи, които се създават като кореспондиращи на финансова или нефинансова сделка, когато има разлика във времето между тази сделка и кореспондиращото ѝ плащане.
Търговски кредити и аванси (AF.71)	Финансови активи, произтичащи от прякото отпускане на кредити от доставчиците и купувачите по сделки за стоки и услуги и авансови плащания за работа, която е в процес на извършване, или която ще бъде предприета и е свързана с такива сделки.

Други вземания/задължения без търговски кредити и аванси (AF.79)	Финансови активи, произтичащи от разлики във времето между разпределителни сделки или финансови сделки на вторичния пазар и съответстващото им плащане. Тя включва също и финансови вземания, дължими по доходи, натрупващи се с течение на времето.
Меморандумни позиции	Системата има нужда от няколко меморандумни позиции за да показва активи, които не са идентифицирани самостоятелно в централната рамка и които са от по-специализиран аналитичен интерес.
Потребителски дълготрайни стоки (AN.m)	Дълготрайни стоки, придобивани от домакинствата за крайно потребление (т.е. които не се използват от домакинствата за съхраняване на стойност или от неинкорпорирани предприятия, собственост на домакинства за целите на производството).
Преки чуждестранни инвестиции (AF.m)	Преките чуждестранни инвестиции са свързани с дългосрочно взаимоотношение, отразяващо продължително участие на резидентна институционална единица от една икономика ("пряк инвеститор") в институционална единица, резидент на друга икономика, различна от тази на инвеститора ("предприятие с участие на преки инвестиции"). Целта на прекия инвеститор е да окаже значителна степен на влияние върху ръководството на предприятието, резидент на другата икономика.
(1) Статистическа класификация на продуктите по дейности (CPA), 1993 г.	

Приложение 7.2

Проследяване на вписванията от началния счетоводен баланс до крайния счетоводен баланс

Класификация на активите, задълженията и собствения капитал	IV.1 Счетоводен баланс в началото на периода	III.1 и III.2 Сделки	III.3.1 Други промени в обема	III.3.2 Печалби от държане		IV.3 Счетоводен баланс в края на периода
				III.3.2.1 Неутрални печалби и загуби от държане	III.3.2.2 Реални печалби и загуби от държане	
Нефинансови активи	AN	P.5, K.1, K.2	K.3, K.4, K.5, K.6, K.7, K.8, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN
Възпроизводими активи	AN.1	P.5, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1
Дълго трайни активи ⁽¹⁾	AN.11	P.51, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.11
Дълго трайни материални активи	AN.111	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.111
Жилища	AN.1111	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1111
Други сгради и конструкции	AN.1112	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1112
Машини и оборудване	AN.1113	P.511, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1113
Култивирани активи	AN.1114	P.511, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1114
Дълго трайни нематериални активи	AN.112	P.512, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.112
Материални запаси	AN.12	P.52	K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.12
Ценности	AN.13	P.53	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1 K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.13
Невъзпроизводими активи	AN.2	K.2, P.513, K.1	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.2
Материални невъзпроизводими активи	AN.21	K.21, P.513, K.1	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.21
Земя	AN.211	K.21, P.513, K.1	K.3, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.211
Подземни активи	AN.212	K.21, P.513	K.3, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.212
Некултивирани биологични ресурси	AN.213	K.21, P.513	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.213
Водни ресурси	AN.214	K.21, P.513	K.3, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.214

Нематериални невъзпроизводими активи	AN.22	К.22, Р.513	К.3, К.62, К.7, К.8, К.9, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AN.22
Финансови активи/ задължения ⁽²⁾	AF.	F.	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.21, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.
Монетарно злато и СПТ (само активи)	AF.1	F.1	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.21, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.1
Банкноти и монети и депозити	AF.2	F.2	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.2
Ценни книжа различни от акции	AF.3	F.3	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.3
Заеми	AF.4	F.4	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.4
Акции и друг акционерен капитал	AF.5	F.5	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.5
Застрахователни технически резерви	AF.6	F.6	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.6
Други вземания/ задължения	AF.7	F.7	К.7, К.8, К.10, К.12.1, К.12.22	К.11.1	К.11.2	AF.7
Собствен капитал	B.90	B.10.1	B.10.2	B.10.31	B.10.32	B.90
⁽¹⁾ Меморандумна позиция AN.m : Потребителски дълготрайни стоки ⁽²⁾ Меморандумна позиция AF.m : Преки чуждестранни инвестиции AN. ... и AF. ... са от класификацията на активите						

Балансиращи статии

V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери
V.10.2	Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите
V.10.31	Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане
V.10.32	Промени в собствения капитал, дължащи се на реални печалби/загуби от държане
V.90	Собствен капитал

Сделки с финансови активи и задължения

F.	Сделки с финансови активи и задължения
F.1	Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ)
F.2	Банкноти и монети и депозити
F.3	Ценни книжа, различни от акции
F.4	Заеми
F.5	Акции и друг акционерен капитал
F.6	Застрахователни технически резерви
F.7	Други вземания/задължения

Сделки със стоки и услуги

P.5	Формиране на брутен капитал
P.51	Формиране на брутен основен капитал
P.511	Придобивания минус разпореждания с дълго трайни материални активи
P.512	Придобивания минус разпореждания с дълго трайни нематериални активи
P.513	Добавяния към стойността на нефинансови невъзпроизводими активи
P.52	Промени в материалните запаси
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности

Други записи за натрупване

K.1	Потребление на основен капитал
K.2	Придобивания минус разпореждания с нефинансови невъзпроизводими активи
K.21	Придобивания минус разпореждания със земя и други материални невъзпроизводими активи
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи
K.3	Икономическо възникване на невъзпроизводимите активи
K.4	Икономическо възникване на възпроизводимите активи
K.5	Естествен прираст на некултивираните биологически ресурси
K.61	Изчерпване на природни икономически активи
K.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи
K.7	Катастрофални загуби
K.8	Некомпенсирани изземвания
K.9	Други промени в обема на нефинансовите активи п.е.с.
K.10	Други промени в обема на финансовите активи и пасиви п.е.с.
K.11	Номинални печалби/загуби от държане
K.11.1	Неутрални печалби/загуби от държане
K.11.2	Реални печалби/загуби от държане
K.12	Промени в класификациите и структурата
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото
K.12.22	Промени в класификацията на активите и пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото

ГЛАВА 8

ПОРЕДИЦА ОТ СМЕТКИ И БАЛАНСИРАЩИ СТАТИИ

8.01. Европейската система от сметки ESA отчита потоци и салда в един подреден набор от сметки, описващи икономическия цикъл от формирането на дохода, през неговото разпределение и преразпределение и накрая до неговото натрупване под формата на активи.

8.02. Всяка от сметките показва сделки, които са салдирани, или поради използваната дефиниция или защото едно значително салдо е пренос в следващата сметка.

8.03. Структурираното отчитане на сделките съгласно логическия анализ на стопанския живот предоставя необходимите агрегати за проучването на даден отрасъл, институционален сектор или подсектор, или на цялата икономика. Разбивката на сметките има за цел да разкрие най-съществената икономическа информация.

8.04. Сметките се групират в три категории:

- а) текущи сметки;
- б) сметки "Натрупване";
- в) счетоводни баланси.

Текущите сметки се отнасят до формирането, разпределянето и преразпределянето на доход и неговото използване под формата на крайно потребление. Накрая, те позволяват изчисляването на спестяванията, които са съществен фактор при натрупването.

Сметките "Натрупване" анализират различните компоненти на промените в активите и задълженията на различни единици и дават възможност за отчитане на промените в собствения капитал (разликата между активите и задълженията).

Счетоводните баланси показват общо активи и задължения на различните единици в началото и в края на отчетния период, заедно със собствения им капитал. Потоците за всяка позиция на активите и задълженията, отчетени в натрупващите сметки се виждат отново в сметката за измененията в счетоводния баланс.

8.05. Последователността от сметки важи изцяло или частично за институционалните единици, институционалните сектори и подсектори, отраслите и цялата икономика.

8.06. Установени са както брутни, така и нетни балансиращи статии. Те са брутни, ако са изчислени преди приспадането на потреблението на основен капитал и нетни, ако са изчислени след това приспадане. По-важното е балансиращите статии за дохода да бъдат представени в нетно изражение.

8.07. Сметките са представени по различни начини:

- а) под формата на интегрирани икономически сметки, показващи сметките за всичките институционални сектори, за цялата икономика и за останалия свят в една таблица;
- б) като поредица от сметки, даващи по-детайлна информация. Таблиците, показващи представянето на всяка сметка са дадени в частта на настоящата глава, озаглавена "Поредица от сметки";
- в) под формата на матрици, в които всяка сметка е представена от двойката ред/колона.

8.08. Обобщено представяне на сметките, балансиращите статии и главните агрегати.

Таблица 8.1 - Обобщено представяне на сметките, балансиращите статии и главните агрегати

Сметки	Пълна поредица от сметки за институционалните сектори				Балансиращи статии	Главни агрегати
Текущи сметки	<p>I. Сметка "Производство"</p> <p>II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"</p>	<p>I. Сметка "Производство"</p> <p>II.1. Сметки "Първично разпределение на доход"</p> <p>II.2. Сметка "Вторично разпределение на доход"</p> <p>II.3. Сметка "Преразпределение на доход в нагура"</p> <p>II.4. Сметка "Използване на доход"</p> <p>II.4.1. Сметка "Използване на разполагаем доход"</p> <p>II.4.2. Сметка "Използване на коригиран разполагаем доход"</p>	<p>II.1.1. Сметка "Формиране на доход"</p> <p>II.1.2. Сметка "Разпределение на основен доход"</p>	<p>II.1.2.1. Сметка "Предприемачески доход"</p> <p>II.1.2.2. Сметка "Разпределяне на друг основен доход"</p>	<p>V.1 Добавена стойност</p> <p>V.2 Оперативен излишък</p> <p>V.3 Смесен доход</p> <p>V.4 Предприемачески доход</p> <p>V.5 Салдо на основни доходи</p> <p>V.6 Разполагаем доход</p> <p>V.7 Коригиран разполагаем доход</p> <p>V.8 Спестявания</p>	<p>Вътрешен продукт (БВП/НВП)</p> <p>Национален доход (БНД, ННД)</p> <p>Национален разполагаем доход</p> <p>Национални спестявания</p>

Сметки "Нагрупване"	III. Сметки "Нагрупване"	III.1. Капиталова сметка III.2. Финансова сметка III.3. Сметки "Други промени в активите"	III.1.1. Сметка "Промяна в собствения капитал, вследствие спестяване и капиталови трансфери" III.1.2. Сметка "Придобиване на нефинансови активи" III.3.1. Сметка "Други промени в обема на активите" III.3.2. Сметка "Преоценка"	III.3.2.1. Неутрални печалби/загуби от държане III.3.2.2. Реални печалби/загуби от държане	V.10.1 Промени в собствения капитал, дължащи се на спестявания и капиталови трансфери V.9. Нетно кредитиране/нетни заеми V.9. Нетно кредитиране/нетни заеми V.10.2 Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите V.10.3 Промени в собствения капитал, дължащи се на номиналните печалби/загуби от държане V.10.31 Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане V.10.321 Промени в собствения капитал, дължащи се на реални печалби/загуби от държане	
---------------------	--------------------------	---	---	---	---	--

Сметки				Балансиращи статии		Главни агрегати
Пълна поредица от сметки за институционалните сектори						
Счетоводни баланси	IV. Счетоводни баланси	IV.1. Баланс в началото на периода IV.2. Промени в баланса IV.3. Баланс в края на периода			V.90 Собствен капитал V.10. Промени в собствения капитал, общо V.90 Собствен капитал	Национално богатство Промени в националното богатство Национално богатство
0. Сметка "Стоки и услуги"	Сметки "Сделки"					
	0. Сметка "Стоки и услуги"					
	Сметка "Останалия свят" (Сметка "Външни сделки")					
Текущи сметки	V. Сметка "Останалия свят"	V.I. Външна сметка "Стоки и услуги" V.II. Външна сметка "Основен доход и текущи трансфери" V.III. Външни сметки Натрупване	V.III.1. Капиталова сметка V.III.2 Финансова сметка V.III.3 Сметка "Други промени в активите"	V.III.1.1. Сметка "Промени в собствения капитал, дължащи се на спестявания и капиталови трансфери" V.III.1.2. Сметка "Придобиване на нефинансови активи" V.III.3.1. Други промени в обема на активите V.III.3.2. Сметки "Преоценки"	V.11 Външно салдо на стоки и услуги V.12 Текущо външно салдо V.10.1 Промени в собствения капитал, дължими на текущото външно салдо и капиталови трансфери V.9. Нетно кредитиране/нетни заеми V.9. Нетно кредитиране/нетни заеми V.10.2 Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите V.10.3 Промени в собствения капитал, дължащи се на номиналните печалби/загуби от държане неутрални печалби/загуби от държане реални печалби/загуби от държане V.90 Собствен капитал V.10 Промени в собствения капитал V.90 Собствен капитал	Външно салдо на стоки и услуги Текущо външно салдо Нетно кредитиране/нетни заеми Нетна външна финансова позиция Нетна външна финансова позиция
Сметки "Натрупване"						
Счетоводни баланси		V.IV. Външна сметка "Активи и задължения"	V.IV.1. Баланс в началото на периода V.IV.2. Промени в баланса V.IV.3. Баланс в края на периода			

ПОРЕДИЦА ОТ СМЕТКИ

8.09. Поредицата от сметки се състои три главни категории сметки:

а) Текущи сметки:

1. Сметка "Производство" (I);
- 2.
3. Сметки "Разпределение и използване на дохода"(II);

б) Сметки "Натрупване" (III);

в) Счетоводни баланси (IV);

ТЕКУЩИ СМЕТКИ

Сметка "Производство" (I)¹⁾

8.10. Сметка "Производство" (I) показва сделките, свързани със същинския производствен процес. Тя се съставя за институционалните сектори и за отраслите. Нейните ресурси обхващат продукцията, а нейното използване обхваща междинното потребление.

8.11. Сметката "Производство" може да бъде използвана за получаването на една от най-важните балансиращи статии в системата - добавената стойност, или стойността, формирана от всяка единица, ангажирана с производствена дейност - и един жизненоважен агрегат: брутния вътрешен продукт. Добавената стойност е икономически съществена както за институционалните сектори, така и за отраслите.

8.12. Както при балансиращите статии на сметките, разгледани по-долу, добавената стойност (салдиращата позиция на сметката) може да бъде изчислена преди или след потреблението на основния капитал, т.е. бруто или нето. Като се има предвид, че продукцията се оценява по базисни цени, а междинното потребление по цени на купувача, добавената стойност не включва данъците минус субсидиите за продукти.

8.13. Сметка "Производство" на равнището на цялата икономика включва в ресурсите, освен продукцията от стоки и услуги, данъците минус субсидиите за продуктите. По този начин, става възможно да бъде получен брутният вътрешен продукт (по пазарни цени) като балансираща статия.

8.14. Тъй като косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) не се разпределят по сектори-потребители, цялата стойност на продукцията на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) се третира като междинно потребление на номинален сектор с нулева продукция и отрицателна добавена стойност, равна по размер, но с противоположен знак на

¹ Вж. глава 3: "Сделки с продукти"

междинното потребление. По този начин, добавената стойност на всички сектори и отрасли заедно се намалява общо с тази сума. За да се облекчи представянето на сметките, възможно е вместо да се вмъква допълнителна колона за номиналния сектор, да се вземе предвид кореспондиращата цифра в колоната на цялата икономика.

Сметки "Разпределение и използване на дохода" (II)

8.15. Разпределението и използването на дохода се анализира на четири етапа: първично разпределение, вторично разпределение, преразпределение в натура и използване на дохода.

Първият етап се отнася до формирането на доход, произтичащо директно от производствения процес и неговото разпределение между производствените фактори (труд, капитал) и държавното управление (чрез данъците върху производството и вноса и субсидиите). Това дава възможност да бъдат определени оперативния излишък (или смесения доход в случая на домакинствата) и основния доход.

Вторият етап проследява дохода чрез трансферите, различни от социални трансфери в натура. Това дава разполагаемия доход.

Третият етап описва преразпределението чрез социални трансфери в натура, което дава коригирания разполагаем доход.

Четвъртият етап описва как се консумира и спестява дохода, което дава спестяванията.

Таблица 8.2 - Сметка I: Сметка "Производство"

Използване				Ресурси														
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
3 595	3 595								P.1	Производство	1 753	102	434	1 269	37	3 595		3 595
3 048	3 048								P.11	Пазарна продукция/fisim	1 722	102	74	1 129	21	3 048		3 048
171	171								P.12	Производство за собствено крайно използване	31	0	0	140	0	171		171
376	376								P.13	Друга непазарна продукция			360		16	376		376
1 904			1 904	6	694	246	29	881	P.2	Междинно потребление/Fisim							1 904	1 904
133	133								D.21-D.31	Данъци минус субсидии за продуктите						133		133
1 824			1 824	31	575	188	73	872	V.1g/B.1*g	Добавена стойност, брутна/брутен вътрешен продукт								
222			222	3	42	30	10	137	K.1	Потребление на основен капитал								
1 602			1 602	28	533	158	63	735	V.1n/B.1*n	Добавена стойност, нетна/нетен вътрешен продукт								

P.11 Финансови корпорации: 102 включително 48 за Fisim (P.119).

P.2 Цялата икономика: 1904 съответстващо на сумата от институционалните сектори (1856) и Fisim (48).

V.1g Цялата икономика: 1824 съответстващо на сумата от институционалните сектори (1739), плюс данъците минус субсидиите за продуктите (133) минус Fisim (48).

Сметки "Първично разпределение на доход" (II.1)

Сметка "Формиране на доход" (II.1.1)

Схемата на разположението на сметка "Формиране на доход" по институционални сектори, както е показано в Таблица 8.3.

8.16. Сметка "Формиране на доход" е представена също по отрасли, в колоните на таблиците за предлагането и използването.

8.17. Сметка "Формиране на доход" представя секторите, подсекторите и отраслите, които са по-скоро източникът, а не предназначението на основния доход.

8.18. Тя анализира степента, в която добавената стойност може да покрие компенсацията на наетите лица и другите данъци минус субсидиите за производството. Тя измерва оперативния излишък, който е излишък (или дефицит) от производствените дейности преди да са били взети предвид лихвите, наемите или таксите, които производствената единица:

- а) трябва да плати за финансовите активи или за материалните невъзпроизводими активи, които е взела като заем или под наем;
- б) трябва да получи за финансовите активи или за материалните невъзпроизводими активи, на които тя е собственик.

Оперативният излишък отговаря на дохода, който единиците получават от собственото използване на техни производствени съоръжения. Това е последната балансираща статия, която може да се изчисли както за отраслите, така и за институционалните сектори и подсектори.

8.19. В случай на неинкорпорирани предприятия в сектор домакинства, балансиращата статия на сметка "Формиране на доход" съдържа по подразбиране елемент, кореспондиращ на възнаграждението за работата, извършена от собственика или от членовете на неговото семейство, който не може да се разграничи от неговите печалби като предприемач. Това се нарича "смесен доход".

8.20. В случая на производство за собствена сметка на квартирни услуги на домакинства - собственици на жилища, балансиращата статия на сметка "Формиране на доход" е оперативния излишък.

Сметка "Разпределение на основен доход" (II.1.2)

8.21. За разлика от сметката "Формиране на доход", сметката "Разпределение на основен доход" се отнася до резидентни единици и институционални сектори, по-скоро като получатели, отколкото производители на основен доход.

8.22. "Основен доход" е доходът, който резидентни единици получават по силата на своето пряко участие в производствения процес и доходът, получаван

от собственика на финансов актив или на материален невъзпроизводим актив в замяна на предоставяне на средства на или предоставянето на материалния невъзпроизводим актив на разположението на друга институционална единица.

8.23. Сметката "Разпределение на основен доход" (II.1.2) може да бъде изчислена само за институционалните сектори и подсектори, защото, в случая с отраслите е невъзможно да се направи разбивка на някои потоци, свързани с финансиране (капиталови кредити и получени заеми) и активи.

8.24. Тъй като косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) не се разпределят за секторите-потребители, вписванията, показани за лихвите са тези за действителните лихвени задължения и вземания. Извършва се корекция на ресурсите в колоната "Финансови корпорации" (с отрицателен знак) и в колоната "Номинален сектор" (с положителен знак). За облекчаване на представянето на сметките, е възможно да не се вмъква допълнителна колона за номиналния сектор, а вместо това да се представи кореспондиращата цифра в колоната "Цялата икономика".

8.25. Сметката "Разпределение на основен доход" се подразделя на сметка "Предприемачески доход" (II.1.2.1) и сметка "Разпределение на друг основен доход" (II.1.2.2).

Сметка "Предприемачески доход" (II.1.2.1)

8.26. Целта на сметка "Предприемачески доход" е да се определи балансиращата статия, кореспондираща на концепцията текуща печалба преди разпределението и данък върху общия доход, която обикновено се използва във фирменото счетоводство.

Таблица 8.3 - Сметка П.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване				Ресурси														
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V.1g /B.1 *g	Добавена стойност, брутна/брутен вътрешен продукт	872	73	188	575	31	1824		1 824
									V.1n/B.1*n	Добавена стойност, нетна/нетен вътрешен продукт	735	63	158	533	28	1 602		1 602
762			762	23	39	140	15	545	D.1	Компенсация на наети лица								
569			569	12	39	87	10	421	D.11	Надници и заплати								
193			193	11	0	53	5	124	D.12	Соц.осигуровки, за сметка на работодателя								
174			174	10	0	48	4	112	D.121	Действителни соц.осигуровки, за сметка на работодателя								
19			19	1	0	5	1	12	D.122	Условни соц.осигуровки, за сметка на работодателя								
235	0		235	0	3	2	3	86	D.2	Данъци върху производството и вноса								0
141	0		141						D.21	Данъци върху продукти								0

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
121		0	121						D.211	Данъци от вида на Данък върху добавената стойност (ДДС)								0
17		0	17						D.212	Данъци и мита върху вноса без ДДС								0
17		0	17						D.2121	Вносни мита								0
0		0	0						D.2122	Данъци върху вноса без ДДС и мита								0
3		0	3						D.214	Данъци върху продукти, без ДДС и данъци върху вноса								0
94		0	94	0	3	2	3	86	D.29	Други данъци върху производството								0
-44		0	-44	0	-1	0	0	-35	D.3	Субсидии								0
-8		0	-8						D.31	Субсидии за продукти								0
0		0	0						D.311	Субсидии за вноса								0
-8		0	-8						D.319	Други субсидии за продукти								0
-36		0	-36	0	-1	0	0	-35	D.39	Други субсидии за производството								0
429			429	8	92	46	55	276	B.2g	Оперативен излишък, брутен								
442			442						B.3g	Смесен доход, брутен								

Използване
Ресурси

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо			
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги				
217			217	5	60	16	45	139	V.2n	<i>Оперативен излиък, нетен</i>											
432			432		432				V.3n	<i>Смесен доход, нетен</i>											

Таблица 8.4 - Сметка П.1.2: Сметка "Разпределяне на основен доход"

Използване			Ресурси															
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V.2g	276	55	46	92	8	429			429
									Оперативен излишък, брутен									
									V.3g				442		442			442
									Смесен доход, брутен									
									V.2n	139	45	16	60	5	217			217
									Оперативен излишък нетен									
									V.3n				432		432			432
									Смесен доход, нетен									
6		6							D.1.				766		766	2		768
									Компенсация за наетите лица									
6		6							D.11				573		573	2		575
									Надници и заплати									
									D.12				193		193	0		193
									Соц.осигуровки, за сметка на работодателя									
									D.121				174		174	0		174
									Действителни соц.осигуровки, за сметка на работодателя									
									D.122				19		19	0		19
									Условни соц.осигуровки, за сметка на работодателя									
		0							D.2			235			235	0		235
									Данъци върху производството и вноса									
		0							D.21			141			141	0		141
									Данъци върху продукти									

Използване				Ресурси														
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
	0								D.211	Данъци от вида на Данък върху добавената стойност (ДДС)		121			121	0		121
	0								D.212	Данъци и мита върху вноса без ДДС		17			17	0		17
	0								D.2121	Вносни мита		17			17	0		17
	0	0	0						D.2122	Данъци върху вноса без ДДС и мита		0			0	0		0
									D.214	Данъци върху продукти, без ДДС и данъци върху вноса		3			3	0		3
	0								D.29	Други данъци върху производството		94			94	0		94
	0								D.3	Субсидии		-44			-44	0		-44
	0								D.31	Субсидии за продукти		-8			-8	0		-8
	0								D.311	Субсидии за вноса		0			0	0		0
	0								D.319	Други субсидии за продукти		-8			-8	0		-8
	0								D.39	Други субсидии за производството		-36			-36	0		-36
446	66	380	7	44	46	138	145		D.4	Доход от собственост	78	160	30	134	5	407	39	446
222	16	206	7	17	39	77	66		D.41	Лихви	25	125	12	33	5	200	22	222

Използване				Ресурси														
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
0			0						P.119	Коригирани Fisim		-48			0			0
120	36		84	0		0	36	48	D.42	Разпределен доход на корпорации	3	25	18	57	0	103	17	120
60	0		60				36	24	D.421	Дивиденги	3	25	5	13	0	46	14	60
60	36		24				0	24	D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации			13	44	0	57	3	60
14	14		0	0		0	0	0	D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции	4	7	0	3	0	14	0	14
25			25				25		D.44	Доход от собственост на държатели на застрахователни полици	5	0	0	20	0	25	0	25
65			65	0	27	7	0	31	D.45	Наем	41	3	0	21	0	65		65
1 855			1 855	6	1 390	221	29	209	B.5g/B.5 *g	Салдо или основни доходи, брутен/национален доход, брутен								
1 633			1 633	3	1 384	191	19	72	B.5n/B.5 *n	Салдо на основни доходи, нетен/национален доход, нетен								

Корекцията на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) за цялата икономика (0) е сумата на сектор "Финансови корпорации" (+48) и на номиналния сектор (+48).

8.27. В случая на държавното управление и на NIPSHs (институциите с идеална цел обслужващи домакинства), тази сметка се отнася само за техните пазарни дейности.

8.28. Предприемаческият доход отговаря на оперативния излишък или смесения доход (откъм страната на ресурсите):

плюс дохода от собственост, получаван във връзка с финансови и други активи, принадлежащи на предприятието (откъм страната на ресурсите);

минус лихвите по дълга, платими от предприятието и наемите, платими за земя и други материални невъзпроизводими активи, наети от предприятието (откъм страната на използването).

Доходът от собственост, платим под формата на дивиденди или реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции не се приспада от предприемаческия доход.

Сметка "Разпределение на друг основен доход" (II.1.2.2)

8.29. Целта на сметката "Разпределение на друг основен доход" е да се върнем от концепцията за предприемачески доход към концепцията за основния доход. Затова, тя съдържа елементите на основния доход, които не са включени в сметката за предприемаческия доход:

а) в случая на корпорациите, разпределените дивиденди и реинвестираната печалба от преки чуждестранни инвестиции (откъм страната на използването);

б) в случая на домакинствата:

1. платим доход от собственост, изключващ наеми и лихви, платими във връзка с предприемаческа дейност (откъм страната на използването);

2. компенсация на наети лица (откъм страната на ресурсите);

3. доход от собственост за получаване, изключващ такова вземане във връзка с дейността на предприятието (откъм страната на ресурсите);

в) в случая на държавното управление:

1. платим доход от собственост, изключващ такова задължение във връзка с пазарни дейности (откъм страната на използването);

2. данъци върху производството и вноса, минус субсидиите (откъм страната на ресурсите);

4. доход от собственост за получаване, изключващ такова вземане във връзка с пазарни дейности (откъм страната на ресурсите).

Сметка "Вторично разпределение на доход" (11.2)

8.30. Сметка "Вторично разпределение на доход" показва как се разпределя салдото на основния доход от даден институционален сектор чрез преразпределение: текущи данъци върху дохода, богатството и пр., социалноосигурителни вноски и плащания (с изключение на социалните трансфери в натура) и други текущи трансфери.

8.31. Балансиращата статия на сметката е разполагаемия доход, който отразява текущите сделки и изрично изключва капиталовите трансфери, реалните печалби и загуби от държане и последствията от такива събития, като природни бедствия.

8.32. Социалноосигурителните вноски се записват⁽²⁾ откъм страната на използването на сметката "Вторично разпределение на доход" на домакинствата и откъм страната на ресурсите на сметката "Вторично разпределение на доход" на институционалните сектори, отговарящи за управлението на социалното осигуряване. Когато се дължат за плащане от работодателите за наетите от тях лица, първо те се включват като компенсация на наетите лица, откъм страната на използването на сметката "Формиране на доход" на работодателите, тъй като формират част от разходите за заплати; те се отчитат също като компенсация на наетите лица откъм страната на ресурсите на сметката "Разпределение на основен доход" на домакинствата, тъй като те отговарят на социалноосигурителните плащания за домакинствата.

² Социалноосигурителните вноски, показани откъм страната на използването на сметката "Вторично разпределение на домакинствата" на домакинствата се нето от таксите за услуги на пенсионните фондове и на други застрахователни дружества, чийто ресурси изцяло или частично се състоят от действителни социалноосигурителни вноски.

Таблица 8.5 - Сметки П.1.2.1: Предприемачески доход и П.1.2.2 "Разпределяне на друг основен доход"

Използване	Ресурси																		
	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
П.1.2.1. Предприемачески доход										V.2g	Оперативен излишък, брутен	276	55	46	92	8	429		429
										V.3g	Смесен доход, брутен				442		442		442
										V.2n	Оперативен излишък, нетен	139	45	16	60	5	217		217
										V.3n	Смесен доход, нетен				432		432		432
	244	27	217	2	7	9	102	97		D.4	Доход от собственост	78	160	4	5	0	247	21	268
	160	13	147	2	0	2	77	66		D.41	Лихви	25	125	0	0	0	150	16	166
	0		0							P.119	Корекция на Fisim		-48				0		0
										D.42	Разпределен доход на корпорации	3	25	4	5	0	37	5	42
										D.421	Дивиденди	3	25	4	5	0	37	5	42
										D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0	0	0	0	0	0	0	0
	14	14								D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции	4	7	0			11		11
25		25					25		D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	5	0	0	0		11		5	

Продължение...

Използване				Ресурси										Продължение...					
Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
	45			45	0	7	7	0	31	D.45 Наем	41	3	0			44			44
	901			901	6	532	41	65	257	B.4g Предприемачески доход, брутен									
	679			679	3	490	11	55	120	B.4n <i>Предприемачески доход, нетен</i>									

Използване

Ресурси

Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	Сметки	
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги			
П.1.2.2. Разпределение на друг основен доход										B.4g	Предприемачески доход, брутен	257	65	41	532	6	901			901	П.1.2.2. Разпределение на друг основен доход
										B.4n	Предприемачески доход, нетен	120	55	11	490	3	679			679	
	6		6							D.1	Компенсация на наети лица				766		766	2		768	
	6		6							D.11	Надници и заплати				573		573	2		575	
										D.12	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите				193		193	0		193	
										D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите				174		174	0		174	
										D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите				19		19	0		19	
	0		0							D.2	Данъци върху производството и вноса				235		235	0		235	
	0		0							D.21	Данъци върху продукти				141		141	0		141	
	0		0							D.211	Данъци от вида на ДДС				121		121	0		121	
	0		0							D.212	Данъци и мита върху вноса, без ДДС				17		17	0		17	

Продължение...

Сметки	Използване			Ресурси																Общо	
	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи стагии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо		
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги			
П.1.2.2. Разпределение на друг основен доход	0		0								D.2121	Вносни мита				17		17	0		17
	0		0								D.2122	Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита				0		0	0		0
	0		0								D.214	Данъци върху продукти, с изкл. на ДДС и вносни мита				3		3	0		3
	0		0								D.29	Други данъци върху производството				94		94	0		94
	0		0								D.3	Субсидии				-44		-44	0		-44
	0		0								D.31	Субсидии за продукти				-8		-8	0		-8
	0		0								D.311	Субсидии за вноса				0		0			0
	0		0								D.319	Други субсидии за продукти				-8		-8	0		-8
	0		0								D.39	Други субсидии за производството				-36		-36	0		-36
	202		39	163	5	37	37	36	48		D.4	Доход от собственост				26	129	5	160	18	
62		3	59	5	17	37				D.41	Лихви				12	33	5	50	6		56
120		36	84				36	48		D.42	Разпределен доход на корпорации				14	52	0	66	12		78
60		0	60				36	24		D.421	Дивиденги				1	8	0	9	9		18
60		36	24				0	24		D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации				13	44	0	57	3		60
0		0					0	0		D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции					3	0	3			3

Продължение...

Използване

Ресурси

Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	С и	
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги			
										D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици				20	0	20			20	
	20			20	0	20				D.45	Наеми				21	0	21			21	
	1 855			1 855	6	1 390	221	29	209	B.5g/ B.5*g	Салдо на основни доходи, бруто/национален доход, брутен										
	1 633			1 633	3	1 348	191	19	72	B.5n/ B.5*n	Салдо на основни доходи, нетни/национален доход, нетен										

Таблица 8.6 - Сметка П.2: Сметка "Вторично разпределение на доход"

Използване		Ресурси															Общо	
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домкинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V. 5g/ B.5*g	Салдо на основни доходи, брутни/национален доход, брутен	209	29	221	1390	6	1855		1855
									V. 5n/ B.5*n	Салдо на основни доходи, нетни/национален доход, нетен	72	19	191	1348	3	1633		1633
213	1	212		178			10	24	D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.			213		213		213	
204	1	203		176			7	20	D.51	Данъци върху дохода			204		204		204	
9		9		2			3	4	D.59	Други текущи данъци			9		9		9	
322		322		322					D.61	Социалноосигурителни вноски	14	39	268	1	322		322	
303		303		303					D.611	Действителни социалноосигурителни вноски	2	38	263		303		303	
174		174		174					D.6111	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	1	18	155		174		174	
160		160		160					D.61111	Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	1	15	144		160		160	

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
14			14		14				D.61112	Доброволни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите		3	11		14			14
97			97		97				D.6112	Социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица	1	20	76		97			97
85			85		85				D.61121	Задължителни социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица	1	15	69		85			85
12			12		12				D.61122	Доброволни социалноосигурителни вноски, внасяни от наетите лица		5	7		12			12
32			32		32				D.6113	Социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица			32		32			32
22			22		22				D.61131	Задължителни социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица			22		22			22

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
10			10		10				D.61132	Доброволни социалноосигурителни вноски, внасяни от самоосигуряващи се и ненаети лица			10		10			10
19			19		19				D.612	Условни социалноосигурителни вноски	12	1	5		1	19		19
332			332	1		289	29	13	D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура				332		332		332
232			232			232			D.621	Социалноосигурителни плащания в брой				232		232		232
29			29				28	1	D.622	Частно финансирани социалноосигурителни плащания				29		29		29
19			19	1		5	1	12	D.623	Нефинансирани социалноосигурителни плащания за наетите лица				19		19		19
52			52			52			D.624	Социални помощи в брой				52		52		52
278	9		269	2	71	139	46	11	D.7	Други текущи трансфери	10	49	108	36	36	239	39	278
45	2		43		31	4		8	D.71	Нетни неживото застрахователни премии		45				45		45

Продължение...

Използване				Ресурси														
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домкинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
45			45						D.72	Нетни неживото застрахователни искиове за обезщетение	6		1	35		42	3	45
96			96						D.73	Текущи трансфери в рамките на държавното управление			96			96		96
32		1	31						D.74	Текущо международно сътрудничество			1			1	31	32
56		2	54	2	40	8	1	3	D.75	Други текущи трансфери	4	4	10	1	36	55	1	56
1826			1826	40	1187	382	32	185	V.6g	Разполагам доход, брутен								
1604			1604	37	1145	352	22	48	V.6n	Разполагам доход, нетен								

Таблица 8.7 - Сметка ПЗ: Сметка "Преразпределение на доход в натура"

Използване		Ресурси																
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домкинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									В .6g	Разполагам доход, брутен	185	32	382	1187	40	1826		1826
									В .6п	Разполагам доход, нетен	48	22	352	1145	37	1604		1604
219			219	13					D.63	Социални трансфери в натура				219		219		219
162			162	0					D.63	Социални плащания в натура				162		162		162
78			78						D.6311	Социалноосигурителни плащания, рамбурсирания				78		78		78
65			65						D.6312	Други социални плащания в натура				65		65		65
19			19	0					D.6313	Социални помощи в натура				19		19		19
57			57	13					D.632	Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги				57		57		57
1826			1826	27	1406				В .7g	Коригиран разполагам доход, брутен								
1604			1604	24	1364				В .7п	Коригиран разполагам доход, нетен								

Сметка "Преразпределение на доход в натура (II.3)

8.33. Сметка "Преразпределение на доход в натура дава по-широка представа за дохода на домакинствата, като включва потоците, кореспондиращи на използването на индивидуални стоки и услуги, които тези домакинства получават безплатно, т.е. като социални плащания в натура и трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги, като тези две категории потоци се групират заедно под понятието социални трансфери в натура. Това улеснява съпоставянето в течение на времето, когато има разлики или промени в икономическите и социални условия и допълва анализа на ролята на държавното управление в преразпределението на дохода.

8.34. Социалните трансфери в натура се отчитат откъм страната на ресурсите на сметка "Преразпределението на доход в натура" в случая на домакинствата и откъм страната на използването в случая на държавното управление и NPISHs (институциите с идеална цел, обслужващи домакинства).

8.35. Балансиращата статия на сметка "Преразпределението на доход в натура" е коригирания разполагаем доход.

Сметка "Използване на дохода" (II.4)

8.36. За институционалните сектори с крайно потребление, сметка "Използване на дохода" показва как разполагаемия доход (или коригирания разполагаем доход) се разпределя между разходите за крайно потребление (или за действително крайно потребление) и спестявания.

8.37. В системата, само държавата, NPISHs (институциите с идеална цел, обслужващи домакинства) и домакинствата имат крайно потребление. Освен това, използването на сметка "Доход" обхваща за домакинствата и за пенсионните фондове една коригираща позиция (D.8 Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове), която е свързана с начина, по който се отчитат сделките между домакинствата и пенсионните фондове⁽³⁾.

Използване на сметка "Разполагаем доход"(II.4.1)

8.38. Използването на сметка "Разполагаем доход" обхваща концепцията за разходите за крайно потребление, финансирани от различните заинтересувани сектори: домакинствата, държавното управление, институциите с идеална цел, обслужващи домакинства.

8.39. Балансиращата статия при използването на сметка "Разполагаем доход" е спестяването.

Използване на сметка "Коригиран разполагаем доход"(II.4.2)

8.40. Използването на сметка "Коригиран разполагаем доход" обхваща концепцията за действителното крайно потребление, което съответства на стойността на стоките и

³ Вж. глава 4: "Разпределителни сделки"

услугите, които действително са на разположението на домакинствата за крайно потребление, дори и ако тяхното придобиване е финансирано от държавното управление или от институциите с идеална цел, обслужващи домакинства.

Впоследствие, действителното крайно потребление на държавното управление съответства само на колективното крайно потребление. Тъй като разходите за крайно потребление на институциите с идеална цел, обслужващи домакинства се разглеждат като изцяло индивидуални, тяхното действително крайно потребление е нула.

8.41. На равнището на цялата икономика, разходите за крайно потребление и действителното крайно потребление са равни; само разпределението по институционалните сектори е това, което е различно. Същото важи за разполагаемия доход и коригирания разполагаем доход.

8.42. Спестяването е балансираща статия в двата варианта на използването на сметка "Доходи". Нейната стойност е една и съща за всички сектори, независимо дали е получена чрез изваждане на разходите за крайно потребление от разполагаемия доход или чрез изваждането на действителното крайно потребление от коригирания разполагаем доход.

Таблица 8.8 - Сметка П.4.1: Сметка "Използване на разполагаемия доход "

Използване								Ресурси										
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V .6g	Разполагаем доход, брутен	185	32	382	1187	40	1826		1826
									V .6n	Разполагаем доход, нетен	48	22	352	1145	37	1604		1604
1371			1371	13	996	362			P.3	Разходи за крайно потребление							1371	1371
1215			1215	1215	996	206			P.31	Разходи за индивидуално потребление							1215	1215
156			156			156			P.32	Разходи за колективно потребление							156	156
11	0		11	0		0	11	0	D.8	Корекция за промяната в негния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове				11		11	0	11
455			455	27	202	20	21	185	V .8g	Спестяване, брутно								
233			233	24	160	-10	11	48	V .8n	Спестяване, нетно								
-41			-41						V.12	Текущо външно салдо								

8.43. Спестяването е (положителна или отрицателна) сума, получена от текущи сделки, която установява връзката с натрупването. Ако спестяването е положително, неизразходваният доход се използва за придобиването на активи или за изплащането на задължения. Ако спестяването е отрицателно, определени активи се ликвидират или определени задължения се увеличават.

СМЕТКА "НАТРУПВАНЕ" (III)⁴

8.44. Сметките "Натрупване" са сметки за потоци. Те отчитат различните причини за промени в активите и задълженията на единиците и промяната в техния собствен капитал.

8.45. Промените в активите се записват в лявата страна на сметките (плюс или минус), промените в задълженията и собствения капитал - в дясната страна (плюс или минус).

Капиталова сметка (III.1)

8.46. Капиталовата сметка отчита придобиванията минус разпореждането с нефинансови активи от резидентни единици и измерва промяната в собствения капитал в резултат на спестяването (окончателна балансираща статия в текущите сметки) и капиталовите трансфери.

8.47. Капиталовата сметка дава възможност да се определи степента, в която придобиванията минус разпорежданията с нефинансови активи са финансирани от спестяване или от капиталови трансфери. Тя показва нетното кредитиране, съответстващо на сумата на разположение на дадена единица или сектор за финансирането, пряко или косвено, на други единици или сектори, или нетни заеми, съответстващи на сумата, която дадена единица или сектор са задължени да получат в заем от други единици или сектори.

Сметка "Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери" (III.1.1)

8.48. Тази сметка дава възможност да се определи промяната в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери, която съответства на нетното спестяване плюс капиталовите трансфери за получаване, минус платимите капиталови трансфери.

Сметка "Придобивания на нефинансови активи" (III.1.2.)

8.49. Тази сметка отчита придобиванията минус разпорежданията с нефинансови активи, за да се премине обратно от концепцията за промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери към нетно кредитиране или получени заеми.

Финансова сметка (III.2)

⁴ Вж. глава 5: "Финансови сделки" и глава 6: "Други потоци"

8.50. Финансовата сметка отчита по видове финансови инструменти, промените във финансовите активи и задължения, които съставляват нетното кредитиране или получени заеми.

8.51. Класификацията на активите и задълженията, използвана във финансовата сметка е идентична с тази използвана в счетоводните баланси.

Сметка "Други промени в активите" (III.3)

8.52. Сметката "Други промени в активите" отчита промените в активите и задълженията на единиците, различни от тези във връзка със спестяването и доброволните трансфери на богатство, които се отчитат в капиталовата и финансовата сметка. Тя се разделя на две: сметка "Други промени в обема на активите" (III.3.1) и сметка "Преоценка" (III.3.2)

Таблица 8.9 - Сметка П.4.2: Сметка "Използване на коригирания разполагаем доход"

Използване									Ресурси									
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V.7g	Коригиран разполагаем доход, брутен	185	32	176	1406	27	1826		1826
									V.7n	Разполагаем доход, нетен	48	22	146	1364	24	1604		1604
1371			1371		1215		156		P.4	Действителни разходи за крайно потребление							1371	1371
1215			1215		1215				P.41	Действителни разходи за индивидуално потребление							1215	1215
156			156				156		P.42	Действително колективно потребление							156	156
11	0		11	0		0	11	0	D.8	Корекция за промяната в негния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове				11		11	0	11
455			455	27	202	20	21	185	V.8g	Спестяване, брутно								
233			233	24	160	-10	11	48	V.8n	Спестяване, нетно								
-41			-41						V.12	Текущо външно салдо								

Таблица 8.10- Сметка III.1.1: Сметка "Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери"

Промени в активите									Промени в задълженията и собствения капитал									
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPI SHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V.8n <i>Спестяване, нетно</i>	48	11	-10	160	24	233			233
									V.12 Текущо външно салдо							-41		-41
									D.9 Капиталови трансфери, вземания	33		6	23		62	4		66
									D.91 Капиталови данъци, вземания			2			2			2
									D.92 Инвестиционни грантове, вземания	23					23	4		27
									D.99 Други капиталови трансфери, вземания	10		4	23		37			37
									D.9 Капиталови трансфери, задължения	-16	-7	-34	-5	-3	-65	-1		-66
									D.91 Капиталови данъци, задължения				-2		-2			-2
									D.92 Инвестиционни грантове, задължения			-27			-27			-27
									D.99 Други капиталови трансфери, задължения	-16	-7	-7	-3	-3	-36	-1		-37
192	-38	230	21	178	-38	4	65	V.10.1 <i>Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери</i>										

Таблица 8.11- Сметка III.2: Сметка "Придобивания на нефинансови активи"

Промени в активите									Промени в задълженията и собствения капитал									
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V.10.1 Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	65	4	-38	178	21	230	-38		192
376			376	19	61	37	9	250	P.51 Формиране на брутен основен капитал								376	376
303			303	14	49	23	8	209	P.51.1 Придобивания минус разпореждане с дълготрайни материални активи								303	303
305			305	13	50	24	7	211	P.51.11 Придобивания на нови дълготрайни материални активи								305	305
11			11	1	4	1	1	4	P.51.12 Придобивания на съществуващи дълготрайни материални активи								11	11
-13			-13		-5	-2		-6	P.51.13 Разпореждане със съществуващи дълготрайни материални активи								-13	-13
51			51	5	12	12	1	21	P.51.2 Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи								51	51
53			53	10	9	12	1	21	P.51.21 Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи								53	53

Продължение...

Промени в активите								Промени в задълженята и собствения капитал											
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги		
6			6		3	2		1	P.5122 Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи								6	6	
-8			-8		-5		-2	-1	P.5123 Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи									-8	-8
22			22				2	20	P.513 Допълнения към стойността на невъзпроизводими нефинансови активи									22	22
5			5				2	3	P.5131 Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи									5	5
17			17					17	P.5132 Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводими нефинансови активи									17	17
-222			-222		-3	-42	-30	-10	K.1 Потребление на основен капитал										
28			28			2		26	P.52 Промени в материалните запаси									28	28
10			10			5	3	2	P.53 Придобивания минус разпореждане с ценности									10	10
					1	4	2	-7	K.2 Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи										

	1	3	2	-6	К.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	
	1			-1	К.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	
-38	38	4	148	-50	5	-69	В.9 <i>Нет по кредитиране (+)</i> <i>Нет ни заеми (-)</i>

Таблица 8.12- Сметка III.2: Финансова сметка

Промени в активите									Промени в задълженията и собствения капитал									
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи стагии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Нs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPI SHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									V.9	Нетно кредитиране (+) Нетни заеми (-)	-69	5	-50	148	4	38	-38	0
691	50	641	32	181	120	237	71	F	Нетно придобиване на финансови активи									
								F	Нетно поемане на задължения	140	232	170	33	28	603	88	691	
	1	-1					-1	F.1	Монетарно злато и СИП									
130	11	119	12	68	7	15	17	F.2	Банкноти и монети и депозити		130	2			132	-2	130	
37	3	34	2	10	2	15	5	F.21	Банкноти и монети	35					35	2	37	
64	2	62	7	41	4		10	F.22	Прехвърляеми депозити	63	2				65	-1	64	
29	6	23	3	17	1		2	F.29	Други депозити	32					32	-3	29	
143	5	138	12	29	26	53	18	F.3	Ценни книжа, различни от акции	6	53	64			123	20	143	
254	10	244		5	45	167	27	F.4	Заеми	71		94	28	24	217	37	254	
86	3	83		3	1	63	16	F.41	Краткосрочни	16		32	11	17	76	10	86	
168	7	161		2	44	104	11	F.42	Дългосрочни	55		62	17	7	141	27	168	
46	2	44		3	36	3	2	F.5	Акции и друг акционерен капитал	26	13			4	43	3	46	

Променни в активите
Променни в задълженията и собствения капитал

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
36			36		36				F.6	Застрахователни технически резерви	36					36		36
33			33		33				F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	33					33		33
22			22		22				F.611	Нетен акционерен капитал на домакинствата в живото застрахователни резерви	22					22		22
11			11		11				F.612	Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове	11					11		11
3			3		3				F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	3					3		3
82	21		61	8	40	6		7	F.7	Други вземания/задължения	37		10	5		52	30	82
36	18		18		11	1		6	F.71	Търговски кредити и аванси	8		6	4		18	18	36
46	3		43	8	29	5		1	F.79	Други вземания/задължения без търг.кредити и аванси	29		4	1		34	12	46

Сметка "Други промени в обема на активите (III.3.1)

8.53. Движенията, записани в сметка "Други промени в обема на активите" засяга собствения капитал в счетоводните баланси на съответните единици, сектори и подсектори. Тази промяна, наречена промяна в собствения капитал, дължаща се на промените на активите е балансиращата статия в сметката.

Сметка "Преоценки" (III.3.2)

8.54. Сметка "Преоценки" отчита промените в стойността на активите и задълженията, поради промени в цените им.

За даден актив или пасив тази промяна се измерва като:

- а) разликата между неговата стойност към края на отчетния период и неговата стойност към началото на отчетния период или на датата, на която е бил вписан за първи път в баланса;
или
- б) разликата между стойността му към датата, на която е изписан от баланса и стойността му към началото на отчетния период или датата, на която е бил вписан за първи път в баланса.

Тази разлика се нарича "номинална печалба (загуба) от държане".

Номиналната печалба от държане съответства на положителната преоценка на даден актив или на отрицателната преоценка на дадено (финансово) задължение.

Номиналната загуба от държане съответства на отрицателната преоценка на даден актив или на положителната преоценка на дадено (финансово) задължение.

8.55. Потоците, отчетени в Сметка "Преоценка" променят собствения капитал в счетоводните баланси на съответните единици. Тази промяна, наречена "промяна в собствения капитал, дължаща се на номинални печалби и загуби от държане" е балансиращата статия в сметката. Тя се отчита при промените в задълженията и откъм страната на собствения капитал.

8.56. Сметката "Преоценка" се разделя на две подсметки: Сметка "Неутрални печалби и загуби от държане " (III.3.2.1) и "Реални печалби и загуби от държане" (III.3.2.2).

Сметка "Неутрални печалби и загуби от държане " (III.3.2.1)

8.57. Сметката "Неутрални печалби и загуби от държане" (III.3.2.1) отчита промените в стойността на активите и задълженията, пропорционални на промените в общото ценово равнище. Подобни промени съответстват на преоценката, необходима за поддържане на общата покупателна способност на активите и задълженията. Общият ценови индекс, който трябва да се прилага за това изчисление е ценовия индекс за крайното национално използване, изключващо промените в материалните запаси.

Сметка "Реални печалби и загуби от държане" (III.3.2.2).

8.58. Реалните печалби и загуби от държане измерват разликата между номиналните печалби и загуби от държане и неутралните печалби и загуби от държане.

8.59. Ако номиналните печалби от държане, нетно от номиналните загуби от държане на даден актив превишават неутралните печалби от държане, нетно от неутралните загуби от държане, налице е реална печалба за единицата, която държи актива. Тази печалба отразява факта, че действителната цена на актива се е повишила средно по-бързо от общото ценово равнище. Обратно, спадът на относителната цена на актива води до реална загуба от държането на този актив от единицата, която го държи.

По същия признак, повишаването на относителната цена на дадено задължение води до реална загуба от държането на задълженията, а спадът на относителната цена на задължението формира реална печалба от държането на задължения.

Таблица 8.13- Сметка III.3.1: - Сметка "Други промени в обема на активите"

Промени в активите				Промени в задълженията и собствения капитал														
Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPI SHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
10			10						AN	Нефинансови активи								
-7			-7			-3	-2	-2	AN.1	Възпроизводими активи								
3			3				3		K.4	Икономическа проява на възпроизводимите активи								
-9			-9				-4	-5	K.7	Катастрофални загуби								
							1	-1	K.8	Некомпенсирани изземвания								
1			1					1	K.9	Други промени в обема на нефинансови активи п.е.с.								
-2			-2				-3	-2	3	K.12	Промени в класификациите и структурата							
							-3	3	K.12.1	Промени в секторната класификация и структура								
-2			-2					-2	K.12.2	Промени в класификацията на активите и задълженията								
-2			-2					-2	K.12.2.1	Монетаризацията/демонетаризацията на златото								

Продължение...

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPI SHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									К.12.2 2	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото								
	-4		-4			-3		-1	От които:									
									AN.11	Дълготрайни активи								
	-1		-1						AN.12	Материални запаси								
	-2		-2						AN.13	Ценности								
	17		17			3		14	AN.2	Невъзпроизводими активи								
	24		24					24	К.3	Икономическа поява на невъзпроизводими активи								
	4		4			4			К.5	Естествен прираст на некултивирани биологични ресурси								
	-9		-9			-2		-7	К.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи								
	-8		-8			-2		-6	К.61	Намаляване на природните ресурси								
	-1		-1					-1	К.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи								
	-2		-2			-2			К.7	Катастрофални загуби								
						4		-4	К.8	Некомпенсирани изземвания								

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									К.9 Други промени в обема на нефинансовите активи п.е.с.									
							-1	1	К.12 Промени в класификациите и структурата									
							-1	1	К.12.1 Промени в секторната класификация и структура									
									К.12.2 Промени в класификацията на активите и задълженията									
									К.12.2 2 Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото									
	17		17				3	14	От които: AN.21 Материални невъзпроизводими активи									
									AN.22 Нематериални невъзпроизводими активи									
	5		5			2	1	2	AF Финансови активи/задължения	-3	2	-1				-2		
									К.7 Катастрофални загуби									
							3	-3	К.8 Некомпенсирани изземвания									

Продължение....

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPI SHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
	3		3		2		1		К.10 Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	-4	2					-2		
	2		2			-2	2	2	К.12 Промени в класификациите и структурата	1	-1							
						-2		2	К.12.1 Промени в секторните класификации и структура	1	-1							
	2		2					2	К.12.2 Промени в класификацията на активите и задълженията									
	2		2					2	К.12.2.1 Монетаризация и демонетаризация на златото									
									К.12.2.2 Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото									
	7		7					7	От Монетарно злато и които: СПП									
									AF.1									
									AF.2	Банкноти и монети и депозити								
							3	-3	AF.3	Ценни книжа, различни от акции								
	-4		-4					-4	AF.4	Заеми	-3		-1			-4		

Продължение....

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPISHs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги	
									AF.5	Акции и друг акционерен капитал								
	2		2		2				AF.6	Застрахователни технически резерви		2					2	
									AF.7	Други вземания/задължения								
									V.10.2	Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите	17	-4	2	2			17	

Таблица 8.14 - Сметка III.3.2: Сметка "Преоценка"

Сметки	Промени в активите									Промени в задълженията и собствения капитал									Общо	Сметки	
	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на				
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домкинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги			
III.3.2. Сметка "Преоценки"										К.11	Номинални печалби/загуби от държане										III.3.2. Сметка "Преоценки"
	280			280	8	80	44	4	144	AN	Нефинансови активи										
	126			126	5	35	20	2	63	AN.1	Възпроизводими активи										
	111			111	5	28	18	2	58	AN.11	Дълготрайни активи										
	7			7		2	1		4	AN.12	Материални запаси										
	8			8		5	1		1	AN.13	Ценности										
	154			154	3	45	23	2	81	AN.2	Невъзпроизводими активи										
	152			152	3	45	23	1	80	AN.21	Материални невъзпроизводими активи										
	2			2					1	AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи										
	91	7		84	1	16	2	57	8	AF	Финансови активи/задължения	18	51	7			76	3		78	
	12			12			1	11		AF.1	Монетарно злато и СПП										
										AF.2	Банкноти и монети и депозити										
	44	4		40	1	6		30	3	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1	34	7			42	2		44	
										AF.4	Заеми										

34	3	31	1	10	16	5	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	16	17	34	34
----	---	----	---	----	----	---	------	---------------------------------------	----	----	----	----

Сметки	Промени в активите								Промени в задълженията и собствения капитал								Общо	Сметки		
	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1			Кореспондиращи позиции на	
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домкинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика			С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги
III.3.2.1 Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"										AF.6	Застрахователни и технически резерви									
											AF.7	Други вземания/задължения								
											V.10.3	Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане	134	10	38	96	10	288	4	292
											K.11.1	Неутрални печалби/загуби от държане								
		198			198	6	56	32	3	101	AN	Нефинансови активи								
		121			121	5	34	20	2	60	AN.1	Възпроизводими активи								
		111			111	5	28	18	2	58	AN.11	Дълготрайни активи								
		5			5		2	1		2	AN.12	Материални запаси								
		5			5		4	1		1	AN.13	Ценности								
		78			78	2	22	12	1	41	AN.2	Невъзпроизводими активи								
		76			76	2	22	12	1	40	AN.21	Материални невъзпроизводими активи								
	1			1					1	AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи									
	147	11		136	3	36	8	70	18	AF	Финансови активи/задължения	36	68	14	6	2	126	6	132	

15	15	2	14	AF.1	Монетарно злато и СП	
----	----	---	----	------	-------------------------	--

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Сметки	Общо		Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	Сметки	
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домкинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации		Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги					
	32	2	30	2	17	3	8	AF.2	Банкноти и монети и депозити	1	26	2	1	29	2	32						
	28	3	25	1	4	19	2	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1	21	4		26	2	28						
	29	1	28			2	24	1	AF.4	Заеми	18	7	3	1	29	29						
	28	2	26		8		13	4	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	14	14			28	28						
	8	1	7		6		1	1	AF.6	Застрахователни и технически резерви		7			7	1	8					
	7	3	5		1			3	AF.7	Други вземания/задължения	3		2	1	6	1	7					
									V.10.3.1	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане</i>	82	5	26	87	8	208	6	214				
									K.11.2	<i>Реални печалби/загуби от държане</i>												
III.3.2.2 С/ка реални печалби от държане	81		81	2	24	12	1	43	AN	Нефинансови активи												III.3.2.2 С/ка реални печалби от държане
	5		5		1			3	AN.1	Възпроизводими активи												
									AN.11	Дълготрайни активи												
	3		3					3	AN.12	Материални запаси												

2	2	1	AN.13	Ценности	
---	---	---	-------	----------	--

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	Сметки			
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации								Нефинансови корпорации	Финансови корпорации			Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs
III.3.2.2 С/ка реални печалби от държане	77			77	2	22	12	1	40	AN.2	Невъзпроизводими активи										III.3.2.2 С/ка реални печалби от държане		
	76			76	2	22	12	1	40	AN.21	Материални невъзпроизводими активи												
	1			1						AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи												
	-57		-5	-52	-2	-20	-6	-13	-10	AF	Финансови активи/задължения	-18	-17	-7	-6	-2	-50	-3		-54			
	-3		-3						-3	AF.1	Монетарно злато и СИП												
	-32		-2	-30	-2	-17	-3			-8	AF.2	Банкноти и монети и депозити	-1	-26	-2		-1	-29	-2			-32	
	17		1	15		2			11	1	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1	13	3			16	1			17	
	-29		-1	-28				-2	-24	-1	AF.4	Заеми	-18		-7	-3	-1	-29				-29	
	6			5		2			3	1	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	3	3				6				6	
	-8		-1	-7		-6			-1	-1	AF.6	Застрахователни и технически резерви		-7				-7	-1			-8	
-7		-3	-5		-1				-3	AF.7	Други вземания/задължения	-3			-2	-1	-6	-1		-7			
										V.10.3 2	Промени в собствения капитал, дължащи се на реални печалби/загуби от държане	51	5	12	9	2	80	-1		78			

СЧЕТОВОДЕН БАЛАНС (IV)⁵

8.60. Целта на счетоводния баланс е да даде представа за активите, задълженията и собствения капитал на единиците в началото и в края на отчетния период и за промените между счетоводните баланси. Последователността е както следва:

- а) Баланс в началото на периода (IV.1);
- б) Промени в счетоводния баланс (IV.2);
- в) Баланс в края на периода (IV.3);

Баланс в началото на периода (IV.1)

8.61. Балансът в началото на периода отчита стойността на активите и задълженията, държани от единиците в началото на отчетния период.

Тези позиции се категоризират на базата на класификацията на активите и задълженията.

Те се оценяват по текущи цени към началото на отчетния период.

Разликата между активите и задълженията - балансиращата статия в сметката - е собствения капитал в началото на отчетния период.

Промени в счетоводния баланс (IV.2)

8.62. Промените в сметката на счетоводния баланс отчита промените в стойността на активите и задълженията по време на отчетния период и агрегира сумите, отчетени в различните сметки "Натрупване", т.е. промяната в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери, промяната на собствения капитал, дължаща се на други промени в обема на активите и промяна в собствения капитал, дължаща се на номинални печалби и загуби от държане.

Баланс в края на периода (IV.3)

8.63. Балансът в края на периода отчита стойността на активите и задълженията, държани от единиците в края на отчетния период. Тези позиции се категоризират на базата на същата класификация, използвана в баланса в началото на периода и се оценяват по текущи цени в края на периода.

Разликата между активите и задълженията е собствения капитал в края на отчетния период.

8.64. Стойността на даден актив или задължение в баланса в края на периода е равна на сумата от неговата стойност в балансите в началото на периода и сумата, отчетена за спомената позиция в сметка "Промени в счетоводния баланс".

⁵ 1 Вж. глава 3: "Счетоводен баланс"

СМЕТКИ "ОСТАНАЛИЯ СВЯТ" (V)

8.65. Сметките "Останалия Свят" отчитат сделките между резидентни и нерезидентни единици. Останалият свят не представлява сектор като такъв, но в структурата на системата, той играе подобна роля.

8.66. Последователността на сметките "Останалия свят" следват същата обща схема, както сметките на институционалните сектори, т.е.:

- а) текущи сметки;
- б) сметки "Натрупване";
- в) счетоводни баланси.

8.67. Тези сметки се съставят от гледната точка на останалия свят. Така, това, което е ресурс за останалия свят, е използване за цялата икономика и обратно. По същия начин, даден финансов актив, държан от останалия свят е задължение за цялата икономика и обратно (с изключение на монетарното злато и Специалните права на тираж).

Таблица 8.15- Сметка IV: Счетоводни баланси

Сметки	Активи									Задължения и собствен капитал									Общо	Сметки		
	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на					
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги				
IV.1. Баланс в началото на периода	9922			9922	324	2822	1591	144	5041	AN	Нефинансови активи											IV.1. Баланс в началото на периода
	6047			6047	243	1698	1001	104	3001	AN.1	Възпроизводим и активи											
	5544			5544	231	1423	913	99	2878	AN.11	Дълготрайни активи											
	231			231	2	97	47		85	AN.12	Материални запаси											
	272			272	10	178	41	5	38	AN.13	Ценности											
	3875			3875	81	1124	590	40	2040	AN.2	Невъзпроизводими активи											
	3809			3809	81	1124	578	37	1989	AN.21	Материални невъзпроизводими активи											
	66			66			12	3	51	AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи											
	7365	573		6792	172	1819	396	3508	897	AF	Финансови активи/задължения	1817	3384	687	289	121	6298	297			6595	
	770			770			80	690		AF.1	Монетарно злато и СИП											
	1587	105		1482	110	840	150		382	AF.2	Банкноти и монети и депозити	40	1281	102	10	38	1471	116			1587	
	1388	125		1263	25	198		950	90	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	44	1053	212	2		1311	77			1388	
	1454	70		1384	8	24	115	1187	50	AF.4	Заеми	897		328	169	43	1437	17			1454	
	1409	113		1296	22	411	12	651	200	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	687	715	4			1406	3			1409	

396	26	370	4	291	20	30	25	AF.6	Застрахователн и технически резерви	12	335	19	5	371	25	396
-----	----	-----	---	-----	----	----	----	------	---	----	-----	----	---	-----	----	-----

Активи			Задължения и собствен капитал														Общо	Сметки		
Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1			Кореспондиращи позиции на	
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика			С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги
	361	134		227	3	55	19		150	AF.7 Други вземания/задължения	137		22	108	35	302	59	361		
										B.90 Собствен капитал	4121	268	1300	4352	375	10416	276	10692		
IV.2 Промен и в счетоводния баланс	482			482	25	110	56	1	290	AN Други активи										
	289			289	21	61	25	-1	182	AN.1 Възпроизводим и активи										
	239			239	21	47	20	1	150	AN.11 Дълготрайни активи										
	34			34		4	1		29	AN.12 Материални запаси										
	16			16		10	4	-2	3	AN.13 Ценности										
	193			193	4	49	30	2	108	AN.2 Невъзпроизводими активи										
	191			191	4	48	30	1	108	AN.21 Материални невъзпроизводими активи										
	2			2		1				AN.22 Нематериални невъзпроизводими активи										
	787	57		730	33	199	123	294	81	AF Финансови активи/задължения	155	285	176	33	28	677	91	767		
	19	1		18			1	17		AF.1 Монетарно злато и СИП										
	130	11		119	12	68	7	15	17	AF.2 Банкноти и монети и депозити		130	2			132	-2	130		
	187	9		178	13	35	29	80	21	AF.3 Ценни книжа, различни от акции	7	87	71			165	22	187		

250	10	240	5	45	163	27	AF.4	Заеми	68	93	28	24	213	37	250
-----	----	-----	---	----	-----	----	------	-------	----	----	----	----	-----	----	-----

Активи
Задължения и собствен капитал

Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	Сметки
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги		
	80		5	75	1	13	34	19	9	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	42	30			4	77	3	80	
	38			38		38				AF.6	Застрахователни и технически резерви		38				38		38	
	82		21	61	8	40	6		7	AF.7	Други вземания/задължения	37		10	5		52	30	82	
										B.10	<i>Промени в собствения капитал, общо</i> Дължими на:	216	10	2	276	31	535	-34	501	
										B.10.1	<i>Спестяване и капиталови трансфери</i>	65	4	-38	178	21	230	-38	192	
										B.10.2	<i>Други промени обема на активите</i>	17	-4	2	2		17		17	
										B.10.3	<i>Номинални печалби/загуби от държане</i>	134	10	38	96	10	288	4	292	
										B.10.3.1	Неутрални печалби/загуби от държане	82	5	26	87	8	208	6	214	
										B.10.3.2	Реални печалби/загуби от държане	51	5	12	9	2	80	-1	78	

Активи				Задължения и собствен капитал																
Сметки	Общо	Кореспондиращи позиции на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Кореспондиращи позиции на		Общо	Сметки
		С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика	С/ка Останал свят	С/ка Стоки и услуги		
IV.3. Баланс в края на периода	443	155		288	11	95	25	157		AF.7 Други вземания/задължения	174	32		113	35	354	89		443	IV.3 Баланс в края на периода
										B.90 Собствен капитал	4337	278	1302	4628	406	10951	242		11193	

ТЕКУЩИ СМЕТКИ

Външна сметка "Стоки и услуги"(V.I)

8.68. Вносът на стоки и услуги се записва откъм страната на ресурсите на сметката, а износът на стоки и услуги - откъм страната на използването. Разликата между ресурсите и използването е в балансиращата статия в сметката, наречена "външно салдо на стоки и услуги". Ако тя е положителна, има излишък за останалия свят и дефицит за цялата икономика, а ако е отрицателна -обратното.

8.69. За да има съответствие с мерките за продукцията на резидентните единици, вносът се оценява по равностойността на базисната цена, т.е. нетно от данъци върху вноса но с включени субсидии върху вноса.

Вносът на стоки, отчетен във външната сметка за стоки и услуги се оценява на база ФОБ, т.е. на границата на страната на износа. Износът на стоки също се оценява на база ФОБ.

Когато транспортните и застрахователните услуги, включени във ФОБ стойността на вноса на стоки (т.е. между завода и границата на страната на износа) се предоставят от резидентни единици, те трябва да бъдат включени в стойността на износа на услугите от икономиката, внасяща стоките. Обратно, когато транспортните и застрахователните услуги, включени във ФОБ стойността на износа на стоки се предоставят от нерезидентни единици, те трябва да бъдат включени в стойността на вноса на услуги от икономиката, изнасяща стоките.

Външна сметка за основни доходи и текущи трансфери (V.II)

8.70. Целта на външната сметка за основни доходи и текущи трансфери е да определи текущото външно салдо, което в структурата на системата, отговаря на спестяванията на институционалните сектори. Тази сметка е сбит вариант на поредицата за даден институционален сектор, обхващаща сметките от "Разпределяне на основен доход" до "Използване на доход".

8.71. Откъм страната на ресурсите, външната сметка "Основни доходи и текущи трансфери" показва външното салдо на стоките и услугите. Тя също отчита, откъм страната на ресурсите или използването всички разпределителни сделки, които могат да засягат останалия свят, отделно от капиталовите трансфери.

ВЪНШНИ СМЕТКИ "НАТРУПВАНЕ" (V.III)

Капиталова сметка (V.III.1)

8.72. Капиталовата сметка на останалия свят отчита придобиванията минус разпорежданията с невъзпроизводими нефинансови активи от нерезидентни единици и измерва промените в собствения капитал, дължащи се на спестяването и капиталовите трансфери.

8.73. Балансиращата статия на капиталовата сметка е нетното кредитиране или получени заеми на останалия свят. Тя е равна, но с противоположен знак на сумата от нетното кредитиране или получени заеми на резидентните институционални сектори.

Финансова сметка (V.III.2)

8.74. Схемата на разположението на финансовата сметка на останалия свят е идентична с тази на финансовата сметка на институционалните сектори.

Сметка "Други промени в активите" (V.III.3)

8.75. Както за институционалните сектори, промените в собствения капитал, дължими на други промени в обема на активите и дължащи се на номиналните печалби и загуби от държане се определят последователно, като самите печалби и загуби от държане се подразделят на неутрални и реални печалби и загуби от държане.

8.76. Отсъствието на възпроизводими активи в сметките "Натрупване" и в балансите на останалия свят се дължи на конвенцията, с която се създава една условна институционална единица, като останалият свят се разглежда като придобил финансов актив - и обратното, за активи държани в други икономии от резидентни единици.

СЧЕТОВОДНИ БАЛАНСИ (V.IV)

8.77. Счетоводните баланси на останалия свят съдържат финансови активи и задължения. Откъм страната на активите, те отчитат общо придобивания на минус разпореждания с монетарно злато и СПТ между нерезидентни и резидентни единици.

Таблица 8.16 - Пълна поредица от сметки за останалия свят (сметка "Външни сделки")

V.I: Външна сметка "Стоки и услуги"

Използване			Ресурси		
P.6	Износ на стоки и услуги	536	P.7	Внос на стоки и услуги	497
P.61	Износ на стоки	462	P.71	Внос на стоки	392
P.62	Износ на услуги	74	P.72	Внос на услуги	105
V.11	Външно салдо на стоките и услугите	-39			

V.II: Външна сметка "Основни доходи и текущи трансфери "

Използване			Ресурси		
D.1	Компенсация на наетите лица	6	V.11	Външно салдо на стоки и услуги	-39
D.11	Надници и заплати	6			
			D.1	Компенсация на наетите лица	2
D.2	Данъци върху производството и вноса	0	D.11	Надници и заплати	2
D.21	Данъци върху продукти	0	D.12	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.211	Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС)	0	D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.212	Данъци и мита върху вноса, изключващи ДДС	0	D.121	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.2121	Вносни мита	0			
D.2122	Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита	0	D.2	Данъци върху производството и вноса	0
			D.21	Данъци върху продукти	0
D.214	Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса	0	D.211	Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС)	0
D.29	Други данъци върху производството	0	D.212	Данъци и мита върху вноса, изключващи ДДС	0
			D.2121	Вносни мита	0

D.3	Субсидии		D.2122	Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита	0
D.31	Субсидии за продукти	0			
D.311	Субсидии за вноса	0	D.214	Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса	0

Използване			Ресурси		
			D.29	Други данъци върху производството	0
D.319	Други субсидии за продукти	0			
D.39	Други субсидии за производството	0	D.3	Субсидии	
			D.31	Субсидии за продукти	0
D.4	Доход от собственост	66	D.311	Субсидии за вноса	0
D.41	Лихви	16			
D.42	Разпределен доход на корпорации	36	D.319	Други субсидии за продукти	0
D.421	Дивиденди	0	D.39	Други субсидии за производството	0
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	36			
D.43	Реинвестирана печалба от чуждестранни преки инвестиции	14	D.4	Доход от собственост	39
			D.41	Лихви	22
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	1	D.42	Разпределен доход на корпорации	17
D.51	Данъци върху дохода	1	D.421	Дивиденди	14
D.59	Други текущи данъци	0	D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	3
			D.43	Реинвестирана печалба от чуждестранни преки инвестиции	0
D.61	Социалноосигурителни вноски	0	D.44	Доход от собственост на държатели на застрахователни полици	0
D.611	Действителни социалноосигурителни вноски	0			
D.6111	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0	D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	0
D.61111	Задължителни за работодателите, действителни социалноосигурителни	0	D.51	Данъци върху дохода	0

	вноски			
D.61112	Доброволни за работодателите действителни социалноосигурителни вноски	0	D.59	Други текущи данъци 0
D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0		
D.61121	Задължителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0	D.61	Социалноосигурителни вноски 0
D.61122	Доброволни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0	D.611	Действителни социалноосигурителни вноски 0

Използване			Ресурси		
D.612	Условни социалноосигурителни вноски	0	D.6111	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
			D.61111	Задължителни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите,	0
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от трансфери в натура	0	D.61112	Доброволни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.622	Частни финансирани социалноосигурителни плащания	0	D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0
D.623	Нефинансирани социалноосигурителни плащания за наетите лица	0	D.61121	Задължителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0
D.7	Други текущи трансфери	9	D.61122	Доброволни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0
D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	2	D.612	Условни социалноосигурителни вноски	0
D.74	Текущо международно сътрудничество	1	D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от трансфери в натура	0
D.75	Разни текущи трансфери	2	D.621	Социалноосигурителни плащания в брой	0
			D.622	Частно финансирани социалноосигурителни плащания	0
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0	D.624	Социални помощи в брой	0
			D.7	Други текущи трансфери	39
			D.72	Искове за застрахователни обезщетения по застраховане, различно от застраховка "Живот"	3
			D.74	Текущо международно сътрудничество	31
			D.75	Разни текущи трансфери	1

			D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0
B.12	Текущо външно салдо	-41			

V.Ш: Сметки "Натрупване"

V.Ш.1: Капиталови сметки

V.Ш.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери"

Използване			Ресурси		
B.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	-38	B.12	Текущо външно салдо	-41
			D.9	Капиталови трансфери, вземания	4
			D.91	Капиталови данъци	0
			D.92	Инвестиционни грантове	4
			D.99	Други капиталови трансфери	0
			D.9	Капиталови трансфери, задължения	-1
			D.91	Капиталови данъци	0
			D.92	Инвестиционни грантове	0
			D.99	Други капиталови трансфери	-1

V.Ш.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

Промени в активите и собствения капитал			Промени в задълженията		
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи	0	B.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	-38
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	0			
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими нефинансови активи	0			

B.9	Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)	-38
-----	--	-----

V.Ш.2: Финансова сметка

Промени в активите			Промени в задълженията и собствения капитал		
F	Нетно придобиване на финансови активи	50	F	Нетно придобиване на задължения	88
F.1	Монетарно злато и СПТ	1			
F.2	Банкноти и монети и депозити	11	F.2	Банкноти и монети и депозити	-2
F.21	Банкноти и монети	3	F.21	Банкноти и монети	2
F.22	Прехвърляеми депозити	2	F.22	Прехвърляеми депозити	-1
F.29	Други депозити	6	F.29	Други депозити	-3
F.3	Ценни книжа, различни от акции	5	F.3	Ценни книжа, различни от акции	20
F.4	Заеми	10	F.4	Заеми	37
F.41	Краткосрочни	3	F.41	Краткосрочни	10
F.42	Дългосрочни	7	F.42	Дългосрочни	27
F.5	Акции и друг акционерен капитал	2	F.5	Акции и друг акционерен капитал	3
F.6	Застрахователни технически резерви	0	F.6	Застрахователни технически резерви	0
F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	0	F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	0
F.611	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви	0	F.612	Нетен акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионни фондове	0
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	0			
			F.7	Други задължения	30
F.7	Други вземания	21	F.71	Търговски кредити и аванси	18
F.71	Търговски кредити и аванси	18	F.79	Други задължения, освен търговски кредити и аванси	12
F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	3			
			B.9	Нетно	-38

	<i>кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)</i>
--	---

V.Ш.3: Сметки "Други промени в активите"

V.Ш.3.1: Сметка "Други промени в обема на активите"

		Промени в активите и собствения капитал	Промени в задълженията		
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	К.7	Катастрофални загуби	0
К.8	Некомпенсирани изземвания	0	К.8	Некомпенсирани изземвания	0
К.12	Промени в класификациите и структурата	0	К.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0
К.12.2	Промени в класификацията на активите и задълженията	0	К.12	Промени в класификациите и структурата	0
К.12.22	Промени в класификацията на активите или задълженията, различни от монетаризацията/демонетар изация на златото	0	К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0
От които: AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	К.12.2	Промени в класификацията на активите и задълженията	0
			К.12.22	Промени в класификацията на активите или задълженията, различни от монетаризацията/демонетар изация на златото	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	От които: AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AF	Финансови активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
К.7	Катастрофални загуби	0	AF.4	Заеми	0
К.8	Некомпенсирани изземвания	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
К.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
К.12	Промени в класификациите и структурата	0	AF.7	Други задължения	0
К.12.2	Промени в класификацията на активите и задълженията	0			
К.12.22	Промени в класификацията на активите или задълженията, различни от монетаризацията/демонетар изация на златото	0			
От които: AF.1	Монетарно злато и СПТ	0			

AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AF.4	Заеми	0

		Промени в активите и собствения капитал	Промени в задълженията
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0	
AF.6	Застрахователни технически резерви	0	
AF.7	Други задължения	0	
		V.10.2	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите</i>
			0

V.Ш.3.2: Сметка "Преоценки"

		Промени в активите и собствения капитал	Промени в задълженията
K.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане	K.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	AF
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	AF.2
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	AF.3
AF	Финансови активи	7	AF.4
AF.1	Монетарно злато и СПТ	0	AF.5
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0	AF.6
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	4	AF.7
AF.4	Заеми	0	
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	3	
AF.6	Застрахователни технически резерви	0	
AF.7	Други вземания		

	V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номиналните печалби/загуби от държане</i>	4
--	--------	--	---

V.Ш.3.2.1: Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите и собствения капитал		Промени в задълженията	
K.11.1	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:	K.11.1	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	AF	Задължения	6
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити	2

		Промени в активите и собствения капитал		Промени в задълженията	
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	2
			AF.4	Заеми	0
AF	Финансови активи	11	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AF.1	Монетарно злато и СПТ	0	AF.6	Застрахователни технически резерви	1
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0	AF.7	Други задължения	0
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	3			
AF.4	Заеми	1			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	2			
AF.6	Застрахователни технически резерви	1			
AF.7	Други задължения	3			
			V.10.31	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на неутралните печалби/загуби от държане</i>	6

V.Ш.3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите и собствения капитал		Промени в задълженията	
K.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:	K.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	AF	Задължения	-3
AN.21	Материални	0	AF.2	Банкноти и монети и	-2

	невъзпроизводими активи			депозити	
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1
			AF.4	Заеми	0
AF	Финансови активи	-5	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AF.1	Монетарно злато и СПТ	0	AF.6	Застрахователни технически резерви	-1
AF.2	Банкноти и монети и депозити	-2	AF.7	Други задължения	-1
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1			
AF.4	Заеми	-1			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0			
AF.6	Застрахователни технически резерви	-1			
AF.7	Други задължения	-3			
			V.10.32	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на реалните печалби/загуби от държане</i>	4

V.IV: Външна сметка "Активи и задължения"

V.IV.1: Баланс в началото на периода

		Активи капитал	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	297
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити	116
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	77
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	AF.4	Заеми	17
			AF.5	Акции и друг акционерен капитал	3
AF	Финансови активи	573	AF.6	Застрахователни технически резерви	25
AF.1	Монетарно злато и СПТ	0	AF.7	Други задължения	59
AF.2	Банкноти и монети и депозити	105			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	125			
AF.4	Заеми	70			

AF.5	Акции и друг акционерен капитал	113		
AF.6	Застрахователни технически резерви	26		
AF.7	Други задължения	134		
			V.90	<i>Собствен капитал</i> 276

V.IV.2: Промени в баланса

Активи капитал			Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в задълженията		
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	91
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити	-2
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	22
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	AF.4	Заеми	37
			AF.5	Акции и друг акционерен капитал	3
AF	Финансови активи	57	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AF.1	Монетарно злато и СПТ	1	AF.7	Други задължения	30
AF.2	Банкноти и монети и депозити	11			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	9			
AF.4	Заеми	10			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	5			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други задължения	21			
			V.10	<i>Промени в собствения капитал общо, дължими на:</i>	-34
			V.10.1	<i>Спестяване и социалноосигурителни трансфери</i>	-38
			V.10.2	<i>Други промени в обема на активите</i>	0
			V.10.3	<i>Номинални печалби/загуби от държане</i>	4
			V.10.31	<i>Неутрални печалби/загуби от държане</i>	6
			V.10.32	<i>Реални печалби/загуби от държане</i>	-1

V.IV.3: Баланс в края на периода

Активи			Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	388
AN.2	Невъзпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити	114
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	99
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	AF.4	Заеми	54
			AF.5	Акции и друг акционерен капитал	6
AF	Финансови активи	630	AF.6	Застрахователни технически резерви	25
AF.1	Монетарно злато и СПТ	0	AF.7	Други задължения	89
AF.2	Банкноти и монети и депозити	116			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	134			
AF.4	Заеми	80			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	118			
AF.6	Застрахователни технически резерви	26			
AF.7	Други задължения	155	B.90	<i>Собствен капитал</i>	242

СМЕТКА "СТОКИ И УСЛУГИ" (0)

8.78. Целта на сметка "Стоки и услуги" е да покаже, по продуктови групи и за цялата икономика, как се използват наличните продукти.

8.79. Следователно, тя показва, по продуктови групи и за цялата икономика, ресурсите (продукцията и вноса) и използването на стоки и услуги (междинно потребление, крайно потребление, формиране на брутен основен капитал, промени в материалните запаси, придобивания минус разпореждания с ценности, износ).

8.80. Като се има предвид начина, по който продукцията се оценява по базисни цени, а използването по цени на купувача, данъците минус субсидиите за продуктите трябва да бъдат включени в частта "Ресурси".

8.81. Използването се отчита в дясната страна на сметка "Стоки и услуги", а ресурсите - в лявата, т.е. в срещуположната страна на тази, използвана в текущите сметки за институционалните сектори, тъй като продуктовете потоци са кореспондиращите на паричните потоци позиции.

8.82. Сметка "Стоки и услуги" по дефиниция е в баланса и затова не е балансираща статия.

Таблица 8.17 - Сметка 0 "Стоки и услуги"

Ресурси		Използване	
P.1	Продукция	3595	P.2 Междинно потребление 1904
P.11	Пазарна продукция	3048	
P.12	Продукция за собствено използване	171	P.3/ P.4 Разходи за крайно потребление/действително крайно потребление 1371
P.13	Друга непазарна продукция	376	P.31/ P.41 Разходи за индивидуално потребление/действително индивидуално потребление 1215
D.21	Данъци върху продукти	141	P.32/ P.42 Разходи за колективно потребление/действително колективно потребление 156
D.31	Субсидии за продукти	-8	
			P.51 Формиране на брутен основен капитал 376
P.7	Внос на стоки и услуги	497	P.511 Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи 303
P.71	Внос на стоки	392	P.5111 Придобивания на нови материални дълготрайни активи 305
P.72	Внос на услуги	105	P.5112 Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи 11
			P.5113 Разпореждания със -13

	съществуващи материални дълготрайни активи	
	Р.512 Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	51

Ресурси

Използване

	Р.5121 Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи	53
	Р.5122 Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	6
	Р.5123 Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	-8
	Р.513 Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	22
	Р.5131 Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	5
	Р.5132 Разходи за прехвърляне на собствеността върху невъзпроизводими нефинансови активи	17
	Р.52 Промени в материалните запаси	28
	Р.53 Придобивания минус разпореждане с ценности	10
	Р.6 Износ на стоки и услуги	536
	Р.61 Износ на стоки	462
	Р.62 Износ на услуги	74

ИНТЕГРИРАНИ ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ

8.83. Интегрираните икономически сметки дават един сбит преглед на сметките на дадена икономика: текущи сметки, сметки "Натрупване" и счетоводни баланси.

Те събират в една и съща таблица сметките на всичките институционални сектори, цялата икономика и останалия свят и салдират всичките потоци и всичките активи и задължения. Те дават възможност за прякото разчитане на агрегатите.

8.84. В таблицата на интегрираните икономически сметки, използването, активите и промените в активите се записват в лявата страна, а ресурсите, задълженията, промените в задълженията и собствения капитал се записват в дясната страна.

8.85. За да се направи таблицата лесна за разчитане, същевременно давайки представа за целия икономически процес, използваните равнища на агрегиране са най-високите, които са съвместими с разбирането за структурата на системата.

8.86. Колоните в таблицата представят институционалните сектори, а именно: нефинансови корпорации, финансови корпорации, държавно управление, институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISHs) и домакинства. Има също и колона за цялата икономика, колона за останалия свят и колона, която салдира използването и ресурсите на стоки и услуги.

8.87. Редовете в таблицата представят различните категории сделки, активи и задължения, балансиращите статии и определени агрегати.

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки

ТЕКУЩИ СМЕТКИ

Използване

Ресурси

Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Останал свят	Сток и услуги (използване)	Общо	Сметки		
				Цялата икономика	NNP ISHs	ДДомакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации			Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Домакинства	NPIS Hs	Цялата икономика						
I. Производство/външна сметка за стоки и услуги	497	497								P.7	Внос на стоки и услуги							497	497	I.	Производство/външна сметка за стоки и услуги		
	536		536							P.6	Износ на стоки и услуги								536	536			
	3595	3595								P.1	Производство	1753	102	434	1269	37	3595		3595	3595			
	1904			1904	6	694	246	29	881	P.2	Междинно потребление								1904	1904			
	133	133								D.21-D.31	Данъци минус субсидии за продукти						133		133	133			
	1824			1824	31	575	188	73	872	V.1g/V.1*g	Добавена стойност, бруто/брутен вътрешен продукт	872	73	188	575	31	1824			1824		1824	
	222			222	3	42	30	10	137	K.1	Потребление на основен капитал												
	1602			1602	28	533	158	63	735	V.1n/V.1*n	Добавена стойност, нето/нетен вътрешен продукт	735	63	158	533	28	1602					1602	
-39		-39							V.11	Външно салдо на стоки и услуги								-39		-39			
768		6	762	23	39	140	15	545	D.1	Компенсация на наети лица				766		766	2		768	768	P.1.2.		

191	0	191	0	2	2	3	51	D.2- D.3	Данъци минус субсидии за производството и вноса	191	191	0	191
-----	---	-----	---	---	---	---	----	-------------	--	-----	-----	---	-----

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

ТЕКУЩИ СМЕТКИ

Използване

Ресурси

Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPIS Hs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Стоки и услуги (използване)	Общо	Сметки
II.1.1 С/ка Формиране на доход	133		0	133						D.21-D.31	Данъци минус субсидии за продукти						133	0		133	II.1.2 С/ка Разпределение на основен доход
	58		0	58	0	2	2	3	51	D.29-D.39	Други данъци минус субсидии за производство						58	0		58	
	429			429	8	92	46	55	279	B.2g	Оперативен излишък, брутен	276	55	46	92	8	429			429	
	442			442		442				B.3g	Смесен доход, брутен				442		442			442	
	217			217	5	60	16	45	139	B.2n	Оперативен излишък, нетен	139	45	16	60	5	217			217	
	432			432		432				B.3n	Смесен доход, нетен				432		432			432	
II.1.2 С/ка Разпределение на основен доход	446		66	380	7	44	46	138	145	D.4	Доход от собственост	78	160	30	134	5	407	39		446	II.2. С/ка Вторично разпределение на доход
	1855			1855	6	1390	221	29	209	B.5g	Салдо на основни доходи, брутни/национален доход, брутен	209	29	221	1390	6	1855			1855	
	1663			1663	3	1348	191	19	72	B.5.n/ B.5*n	Салдо на основни доходи, нетни/национален доход, нетен	72	19	191	1348	3	1633			1633	

П.2.С/ка Вторичн о разпр. на доход	213	1	212	0	178	0	10	24	D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	213	213	0	213
---	-----	---	-----	---	-----	---	----	----	-----	---	-----	-----	---	-----

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

ТЕКУЩИ СМЕТКИ

Използване

Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	Ресурси																Сметки			
				S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPIS Hs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Стоки и услуги (използване)		Общо		
П.2. С/ка Вторично разпределение на доход	322		0	322		322					D.61	Социалноосигурителни вноски	14	39	268	0	1	322	0		322	П.2. С/ка Вторично разпределение на доход	
	332		0	332	1	0	289	29	13	D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от соц-трансфери в натура				332			332	0		332		
	278		9	269	2	71	139	46	11	D.7	Други текущи трансфери	10	49	108	36	36	239	39			278		
	1826			1826	40	1187	382	32	185	V.6g	Разполагаме доход, брутен	185	32	382	1187	40	1826				1826		П.3. С/ка Преразпределение на доход в натура
	1604			1604	37	1145	352	22	48	V.6n	Разполагаме доход, нетен	48	22	352	1145	37	1604				1604		
П.3. С/ка Преразпределение на доход в натура	219			219	13		206			D.63	Соц.трансфери в натура				219			219			219	П.4. С/ка Използване на дохода	
	1826			1826	27	1406	176	32	185	V.7g	Коригиран разполагаме доход, брутен	185	32	176	1406	27	1826				1826		
	1604			1604	24	1364	146	22	48	V.7n	Коригиран разполагаме доход, нетен	48	22	146	1364	24	1604				1604		
П.4. С/ка използване на доход										V.6g	Разполагаме доход, брутен	185	32	382	1187	40	1826				1826		
										V.6n	Разполагаме доход, нетен	48	22	352	1145	37	1604				1604		
	1371			1371		1215	156			P.4	Действително крайно потребление								1371	1371			

1371	1371	13	996	362	Р.3. Разходи за крайно потребление	1371	1371
------	------	----	-----	-----	------------------------------------	------	------

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

ТЕКУЩИ СМЕТКИ

Използване

Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	Ресурси										Общо	Сметки				
				S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинг	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации			S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPIS Hs	S.1 Цялата икономика
П.4. С/ка използване на доход	11		0	11	0		0	11	0	D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове		11		11	0		11	
	455			455	27	202	20	21	185	B.8g	Спестяване, брутно								
	233			233	24	160	-10	11	48	B.8n	Спестяване, нетно								
	-41		-41							B.12	Текущо външно салдо								

СМЕТКИ "НАТРУПВАНЕ"

Променни в активите

Променни в задълженията и собствения капитал

Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	Ресурси										Общо	Сметки					
				S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинг	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации			S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPIS Hs	S.1 Цялата икономика	Останал свят
III.1.1 Сметка Промени в собств. Капитал дължащи се на спестяване и кап.										B.8n	Спестяване, нетно	48	11	-10	160	24	233		233	III.1.1 С/ка "Промени в собств. кап., всл. Спест. И кап. Транс
										B.12	Текущо външно салдо							-41	-41	
										D.9	Капиталови трансфери, вземания	33	0	6	23	0	62	4	66	
										D.9	Капиталови трансфери, задължения	-16	-7	-34	-5	-3	-65	-1	-66	

Трансфери"	192	-38	230	21	178	-38	4	65	V.10.1	Промени в собствения капитал, дължими на текущото външно салдо и капиталови трансфери	65	4	-38	178	21	230	-38	192	фери" III.1.2 Придобивания на нефинансови активи
------------	-----	-----	-----	----	-----	-----	---	----	--------	---	----	---	-----	-----	----	-----	-----	-----	--

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

Промени в активите											Промени в задълженията и собствения капитал										
Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPISHs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Сток и услуги (използване)	Общо	Сметки
III.1.2 С/ка Придобиване на нефинансови активи	376			376	19	61	37	9	250	P.51	Формиране на брутен основен капитал									376	III.1.2 С/ка Придобиване на нефинансови активи
	-222			-222	-3	-42	-30	-10	-137	K.1	Потребление на основен капитал (-)										
	28			28	0	2	0	0	26	P.52	Промени в материалните запаси							28		28	
	10			10	0	5	3	0	2	P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности								10	10	
	0		0	0	1	4	2	0	-7	K.2	Придобивания минус. Разпореждания с невъзпр.нефинансови активи										
	0		-38	38	4	148	-50	5	-69	V.9	Нетно кредитиране (+/-) нетно кредитиране(-)	-69	5	-50	148	4	38	-38			III.2 Финансова сметка

III.2 Финансова сметка	691	50	641	32	181	120	237	71	F	Нетно придобиване на финансови активи										
									F	Нетно придобиване на задължения	140	232	170	33	28	603	88			691
	0	1	-1			0	-1		F.1	Монетарно злато и СПТ										
	130	11	119	12	68	7	15	17	F.2	Банкноти и монети и депозити	0	130	2	0	0	132	-2			130
	143	5	138	12	29	26	53	18	F.3	Ценни книжа, различни от акции	6	53	64	0	0	123	20			143

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

Промени в активите										Промени в задълженията и собствения капитал											
Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPISHs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Стоки и услуги (използване)	Общо	Сметки
	254		10	244	0	5	45	167	27	F.4	Заеми	71	0	94	28	24	217	37		254	
	46		2	44	0	3	36	3	2	F.5	Акции и друг акционерен капитал	26	13	0		4	43	3		46	
	36		0	36	0	36	0	0	0	F.6	Застрахователни и технически резерви	0	36	0		0	36	0		36	
	82		21	61	8	40	6	0	7	F.7	Други вземания/задължения	37	0	10	5	0	52	30		82	
III.3.1 С/ка Други промени в обема на активите	15			15	0	2	1	-2	14	K.3-10 и K.12	Други промени в обемите, общо	-3	2	-1	0	0	-2	0		-2	III.3.1 С/ка Други промени в обема на активите

24		24	0	0	0	0	24	К.3	Икономическа поява на невъзпроизводими активи											
3		3	0	0	3	0	0	К.4	Икономическа проява на възпроизводимите активи											
4		4	0	0	4	0	0	К.5	Естествен прираст на некултивирани биологични ресурси											
-9		-9	0	0	-2	0	-7	К.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи											
-11	0	-11	0	0	-6	0	-5	К.7	Катастрофални загуби	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

Промени в активите

Промени в задълженията и собствения капитал

Сметки	Промени в активите										Промени в задълженията и собствения капитал										Общо	Сметки
	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 Д Домакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPIS Hs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Стоки и услуги (използване)	Общо		
	0		0	0	0	0	8	-3	-5	К.8	Некомпенсиращи изземвания	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	1			1	0	0	0	0	1	К.9	Други промени в обема на нефинансови активи п.е.с.											
	3		0	3	0	2	0	1	0	К.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	-4	2	0	0	0	-2	0			-2	
	0		0	0	0		-6	0	6	К.12	Промени в класификацията и структурата	1	0	-1	0	0	0	0			0	
										От които:												

	10	0	10	0	0	0	-2	12	AN	Нефинансови активи												
	-7		-7	0	0		-3	-2	-2	AN.1	Възпроизводими активи											
	17	0	17	0	0		3	0	14	AN.2	Невъзпроизводими активи											
	5	0	5	0	2		1	0	2	AF	Финансови активи/задължения	-3	2	-1	0	0	-2	0			-2	
										B.10.2	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите</i>	17	-4	2	2	0	17	0			17	
III.3.2. С/ка "Преоценки"	280	0	280	8	80		44	4	144	AN	Нефинансови активи											III.3.2. С/ка "Преоценки"
	126		126	5	35		20	2	63	AN.1	Възпроизводими активи											

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

Промени в активите										Промени в задълженията и собствения капитал												
Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакнства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPIS Hs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Стоки и услуги (използване)	Общо	Сметки	
	154		0	154	3	45	23	2	81	AN.2	Невъзпроизводими активи											
	91		7	84	1	16	2	57	8	AF	Финансови активи/задължения	18	51	7	0	0	76	3			78	
										B.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>	134	10	38	96	10	288	4			292	
IV.1. Баланс в	9922		0	9922	324	2822	1591	144	5041	AN	Нефинансови активи											IV.1. Баланс

началото на периода	6047		6047	243	1698	1001	104	3001	AN.1	Възпроизводими активи											в началото на периода	
	3875	0	3875	81	1124	590	40	2040	AN.2	Невъзпроизводими активи												
	7365	573	6792	172	1819	396	3508	897	AF	Финансови активи/задължения	1817	3384	687	289	121	6298	297			6595		
									B.90	Собствен капитал	4121	268	1300	4352	375	10416	276			10692		
IV.2. Промени в баланса										Общо промени в активите											IV.2. Промени в баланса	
	482	0	482	25	110	56	1	290	AN	Нефинансови активи												
	289		289	21	61	25	-1	182	AN.1	Възпроизводими активи												
	193	0	193	4	49	30	2	108	AF	Финансови активи/задължения	155	285	176	33	28	677	91			767		
	787	57	730	33	199	123	294	81	B.10	Промени в собствения капитал, общо	216	10	2	276	31	535	-34			501		
									B.10.1	Спестяване и капиталови трансфери	65	4	-38	178	21	230	-38			192		

Таблица 8.18 - Интегрирани икономически сметки (продължение)

Промени в активите										Промени в задълженията и собствения капитал											
Сметки	Общо	Стоки и услуги (ресурси)	Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NNP ISHs	S.14 ДДомакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Код	Сделки и други потоци, салда и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации	S.13 Държавно управление	S.14 Домакинства	S.15 NPISHs	S.1 Цялата икономика	Останал свят	Стоки и услуги (използване)	Общо	Сметки
										V.10.2	Други промени обема на активите	17	-4	2	2	0	17	0		17	
										V.10.3	Номинални печалби/загуби от държане	134	10	38	96	10	288	4		292	

IV.3. Баланс в края на периода	10404	0	10404	349	2932	1647	145	5331	AN	Нефинансови активи									IV.3. Баланс в края на период а
	6336		6336	264	1759	1026	103	3183	AN.1	Възпроизводи ми активи									
	4068	0	4068	85	1173	620	42	2148	AN.2	Невъзпроизвод ими активи									
	8152	630	7522	205	2018	519	3802	978	AF	Финансови активи/задълж ения	1972	3669	863	322	149	6975	388	7362	
									B.90	<i>Собствен капитал</i>	4337	278	1302	4628	406	10951	242	11193	

АГРЕГАТИ

8.88. Агрегатите са сумарни показатели за резултата от дейността на цялата икономика за целите на макроикономическия анализ и сравненията във времето и пространството.

БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ ПО ПАЗАРНИ ЦЕНИ (БВП)

8.89. Брутният вътрешен продукт по пазарни цени е крайния резултат от производствената дейност на резидентни производствени единици. Той може да бъде дефиниран по три начина:

- а) БВП е сумата от брутната добавена стойност на различните институционални сектори или различните отрасли плюс данъците минус субсидиите за продуктите (които не се разпределят по сектори и отрасли). БВП е също балансиращата статия в сметка "Производство" на цялата икономика.
- б) БВП е сумата на крайните използвания на стоките и услугите от резидентни институционални единици (действително крайно потребление и формиране на брутен капитал), плюс износа минус вноса на стоки и услуги.
- в) БВП е сумата на използванията в сметка "Формиране на доход" за цялата икономика (компенсация на наетите лица, данъците върху производството и вноса, минус субсидиите, брутния оперативен излишък и смесения доход на цялата икономика).

8.90. Чрез приспадането от БВП на потреблението на основен капитал, получаваме нетния вътрешен продукт по пазарни цени (НВП).

ОПЕРАТИВЕН ИЗЛИШЪК НА ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА

8.91. Брутният (или нетният) оперативен излишък на цялата икономика е сумата от брутните (или нетните) оперативни излишъци на различните отрасли или на различните институционални сектори.

СМЕСЕН ДОХОД НА ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА

8.92. Брутният (или нетният) смесен доход на цялата икономика е идентичен с брутния (или нетния) смесен доход на сектор "Домакинства".

ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ДОХОД НА ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА

8.93. Брутният (или нетният) предприемачески доход на цялата икономика е сумата от брутните (или нетните) предприемачески доходи на различните сектори.

НАЦИОНАЛЕН ДОХОД (ПО ПАЗАРНИ ЦЕНИ)

8.94. Брутният (или нетният) национален доход (по пазарни цени) представлява общия основен доход, получаван от резидентни институционални единици: компенсация на наетите лица, данъците върху производството и вноса, минус субсидиите, дохода от

собственост (вземания минус задължения), (брутния или нетен) оперативен излишък и (брутния или нетен) смесен доход.

Брутният национален доход (по пазарни цени) е равен на БВП минус основния доход, платим от резидентни единици на нерезидентни единици плюс основния доход, дължим на резидентни единици от останалия свят.

Брутният национален доход (по пазарни цени) концептуално е идентичен с брутния национален продукт (БНП) (по пазарни цени), както се разбира в настоящото, по принцип, в националните сметки.

БНП, обаче се изчисляваше по различен начин в ESA 1979⁽⁶⁾.

Националният доход не е концепция на производството, а концепция на дохода, което по-съществено, ако е представен в нетно изражение, т.е. след приспадането на потреблението на основен капитал.

НАЦИОНАЛЕН РАЗПОЛАГАЕМ ДОХОД

8.95. Брутният (или нетен) национален разполагаем доход е сумата на брутните (или нетните) разполагаеми доходи на институционалните сектори. Брутният (или нетен) национален разполагаем доход е равен на брутния (или нетен) национален доход (по пазарни цени) минус текущите трансфери (текущи данъци върху дохода, богатството и пр., социалноосигурителни вноски, социалноосигурителните плащания и други текущи трансфери) платими на нерезидентни единици, плюс текущите трансфери, дължими на от резидентни единици от останалия свят.

СПЕСТЯВАНЕ

8.96. Този агрегат измерва частта от националния разполагаем доход, която не се използва като разход за крайно потребление. Брутното (или нетното) национално спестяване е сумата от брутните (или нетни) спестявания на различните институционални сектори.

ТЕКУЩО ВЪНШНО САЛДО

8.97. Балансиращата статия във външната сметка за основен доход и текущи трансфери представлява излишъкът (ако е отрицателен) или дефицитът (ако е положителен) на цялата икономика по нейните текущи сделки (търговия със стоки и услуги, основни доходи, текущи трансфери) с останалия свят.

НЕТНО КРЕДИТИРАНЕ (+) ИЛИ ПОЛУЧЕНИ ЗАЕМИ (-) НА ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА

⁶ В ESA 1979, БНП (по пазарни цени) се изчисляваше чрез прибавянето към брутния вътрешен продукт (по пазарни цени) компенсацията на наетите лица и доходът от собственост, получавани от останалия свят и чрез приспадането на съответните потоци, платени на останалия свят.

8.98. Нетното кредитиране (+) или получени заеми (-) на цялата икономика представлява сумата на нетното кредитиране или получени заеми на институционалните сектори. То представлява нетните ресурси, които цялата икономика предоставя на останалия свят (ако е положително) или получава от останалия свят (ако е отрицателно). Нетното кредитиране (+) или получени заеми (-) на цялата икономика са равни, но с обратен знак на нетното кредитиране (+) или получени заеми (-) на останалия свят.

СОБСТВЕН КАПИТАЛ НА ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА

8.99. Собственият капитал на цялата икономика е сумата от собствените капитали на институционалните сектори. Той представлява стойността на нефинансовите активи на цялата икономика минус салдото на финансовите активи и задължения на останалия свят.

МАТРИЧНО ПРЕДСТАВЯНЕ

8.100. В предишните части на тази глава бе представена поредицата от сметки (за двустранно записване). Същевременно, концепциите и дефинициите на системата позволяват други методи на представяне. Те служат за предоставяне на допълнителни детайли и за даване възможност за различни видове анализи.

8.101. Таблицата "Ресурси-Продукция" представлява една широко използвана матрична рамка, която има за цел да предостави подробна и систематизирана информация за потока от стоки и услуги и за структурата на производствените разходи. Тази матрица съдържа повече информация от сметките (с двустранно записване) на стоките и услугите, производството и формирането на доход; например, разходът за крайно потребление е показан по продуктови групи или отрасли по произход, а междинното потребление е показано както по продуктови групи или отрасли по произход, така и по продуктови групи и отрасли по местоназначение. Дизагрегираните връзки между тези сметки са доразвити в таблиците на Европейската система от сметки ESA "Предлагане и използване", чрез спецификация на продукцията на продуктовете групи по отрасли.

8.102. По-нататък в тази част ще бъде показано също, че пълната поредица от сметки и балансиращи статии могат да бъдат представени също и в матричен формат. В тази таблица, всички сделки са представени за цялата икономика и съответно за останалия свят. Освен това е включена и агрегирана сметка "Стоки и услуги".

8.103. След това ще бъдат разгледани общите цели, за които може да служи една счетоводна матрица. Важна характеристика е широкият обхват от възможности за разширяване или концентриране на подобна матрица, в зависимост от конкретните обстоятелства и нужди. Накрая, ще бъде илюстрирано как това се извършва на практика. По-конкретно, връзките между таблиците "Предлагане и използване" и секторните сметки ще бъдат разгледани чрез вмъкването на сметки "Труд", за да се стигне до рамковата матрица на социалното счетоводство (SAM). Матрицата за социалното счетоводство, между другото, има за цел да даде възможност за по-интегриран анализ на въпросите на икономическата и социална политика, включително безработицата.

МАТРИЧНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ ESA

8.104. Таблица 8.19 представя пълната последователност от сметки и балансиращи статии в една матрица. За тази цел, сметките за първичното разпределение на доход, за използването на дохода и за другите промени в активите не се подразделят. Освен това, оставена е отворена възможността дали да се комбинира или не сметката за преразпределение на дохода в натура с тази за вторичното разпределение на дохода. И накрая е добавена една сметка, която отчита собствения капитал.

8.105. Цифрите, които са представени в таблиците в тази част, отговарят точно на цифровия пример, разработен в предходната част на тази глава. Във всички матрици, клетките, съдържащи балансираща статия са оградени с плътна линия.

8.106. Матричното представяне дава възможност всяка сделка да бъде представена чрез едно единствено вписване и естеството на сделката да се извлече от нейната позиция. Всяка сметка е представена от двойка ред и колона и се спазва конвенцията, че ресурсите са показани в редовете, а използването е показано в колоните. Например, нетният вътрешен продукт (1602) е платим от производителите на икономиката и се получава по сметка "Първично разпределение на доход". Таблица 8.19 показва това в клетка (3,2), тоест в ред 3 и колона 2. Тъй като тази таблица разграничава сделките с останалия свят в отделна сметка, нейните диагонални позиции, тоест клетки (3,3), (4,4), (5,5) (6,6), (7,7) и (8,8), съдържат само сделки на резидентни институционални единици.

8.107. Клетките за общи стойности (общо) в редовете и колоните не са наименувани. Тяхната главна функция в матричното счетоводство е да гарантира, че всички сметки наистина представляват пълни салда, в смисъл, че общо входящите (сумите в редовете) са равни на общо изходящите (сумите в колоните). На свой ред, значимите балансиращи статии, които свързват последователни сметки, могат да бъдат изведени само, ако това условие е изпълнено.

8.108. Ред 1 показва използването на стоките и услугите по цени на купувача: междинно потребление (1904) в колона 2, крайно потребление (1371) в колона 5, формиране на брутен капитал (414) в колона 7 и износ (536) в колона 14.

8.109. Елементите в ред 1 се сумират в общо използване на стоки и услуги по цени на купувача (4225). Колона 1 представлява предлагането на стоки и услуги (разбира се, също даваща обща сума за 4225). Продукцията (по базисни цени) плюс данъците минус субсидиите за продуктите (3728) е показана в пресечната точка с ред 2. Вносът (497) идва от външната сметка за стоки и услуги (ред 14).

8.110. Ред 2 показва продукцията (по базисни цени) плюс данъците минус субсидиите за продуктите. Заради тази оценка, сумата на ред 2 (3728) и съпътстващата сума на колона 2, включват данъците минус субсидиите за продуктите. Това гарантира, че тези данъци са включени в балансиращата статия на сметка 2 - нетният вътрешен продукт (НВП), вж. клетка (3,2). Повечето балансиращи статии могат да бъдат изчислени на брутна или нетна база. В тази матрица, всички балансиращи статии са показани нетно. Потреблението на основен капитал (222) е поставено директно в капиталовата подсметка за придобиването на нефинансови активи (ред 7 и колона 2).

8.111. Ред 3 показва постъпленията от основен доход на цялата икономика: нетния вътрешен продукт в клетка (3, 2), доходът от собственост от други резидентни сектори (341) по диагонала и потоците на основния доход от останалия свят (72) в клетка (3,15). Тъй като тази матрица не подразделя сметката за първично разпределение на доход, тя не дава разбивка на добавената стойност, платима от производителите на различни категории добавена стойност, както е записана в сметка "Формиране на доход".

8.112. Отделно от диагоналната позиция, колона 3 съдържа основния доход, платим на останалия свят (41) в клетка (15, 3) и балансиращата статия - нетния национален доход (1633), който свързва тази сметка със следващата.

8.113. Тази матрица оставя отворена възможността дали да се комбинира или не сметката за преразпределение на дохода в натура с тази за вторичното разпределение на доход. Ако не е показано преразпределението на дохода в натура, тогава диагоналът съдържа текущи трансфери, изключващи социалноосигурителни трансфери в натура между резидентни сектори (1096). Тези трансфери се състоят от текущи данъци върху дохода, богатството и пр., социалноосигурителни вноски и плащания, различни от социалноосигурителни трансфери в натура и други текущи трансфери. Ако преразпределението на дохода в натура е включено, тогава, диагоналът на сметка 4 също отчита социалноосигурителните трансфери в натура; агрегирано с другите потоци на текущи трансфери, това е равно на 1315. И в двата случая, ред 4 започва с нетния национален доход, а текущите трансфери от останалия свят (10) се отчитат в клетка (4, 15). Колона 4 показва в допълнение на диагоналната позиция, текущите трансфери за останалия свят (39), в клетка (15,4), а балансиращата статия - (коригирания) разполагам доход (1604) е поставен в използването на сметка (коригиран) разполагам доход.

8.114. Ако преразпределението на дохода в натура е включено, тогава сметка 5 е използването на сметка "Коригиран разполагам доход". Иначе, тази сметка е използването на сметка "Разполагам доход". На агрегираното равнище, това е само въпрос на терминология, тъй като общият разполагам доход е равен на общия коригиран разполагам доход, а общо разходите за крайно потребление са равни на общото действително крайно потребление. Освен разполагамия доход, редът на тази сметка отчита корекцията за промените в нетния акционерен капитал на домакинствата в резидентни пенсионни фондове (11) по диагонала и корекцията за промените в нетния акционерен капитал на домакинствата в нерезидентни пенсионни фондове (0) в колона (15). Колоната съдържа, освен крайното потребление (1371) и диагоналната позиция - корекция за промените в нетния акционерен капитал на нерезидентни домакинства в пенсионни фондове (0), вж. клетка (15, 5) и балансиращата статия - нетно спестяване (233), което се поставя в първата капиталова подсметка (сметка 6).

8.115. За капиталовата сметка се разграничават две подсметки. Първо, в реда на сметката за промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери, нетното спестяване се увеличава с капиталовите трансфери, получавани от резидентните сектори (61), вж. клетка (6,6) и от чужбина (1), вж. клетка (6,16).

В колоната на тази сметка са показани капиталовите трансфери, платими на резидентни сектори и за чужбина (4), вж. клетка (16,6). Това дава балансиращата статия - промяна в

собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери (230), която се прехвърля към сметка "Счетоводен баланс" (сметка 11).

8.116. По-нататък, редът на сметката за придобиване на нефинансови активи представя потреблението на основен капитал (клетка 7,2), придобиванията минус разпорежданията с невъзпроизводими нефинансови активи от резидентни единици (0), вж. клетка (7,7) и от нерезидентни единици (0), вж. клетка (7,17) и промените в активите, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери (833), вж. клетка (7, 12). Това дава общата сума, която е на разположение на резидентите за придобиване на активи. Това придобиване е показано на два етапа: първо придобиването на нефинансови активи, в колоната на тази сметка, а след това придобиването на финансови активи (включително външни финансови активи), в колоната на следващата сметка. Колоната на тази сметка, сметка 7, съдържа по този начин формирането на брутен капитал (клетка 1,7), диагоналната позиция (7,7), разгледана по-горе, промените в задълженията, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери (603), вж. клетка (12,7) и балансираща статия - нетно кредитиране на цялата икономика (38), което се поставя в следващата сметка, за финансови сделки.

8.117. Сметка 8, финансовата сметка, започва с нетно кредитиране на цялата икономика (клетка 8,7) и добавя финансовите сделки между резидентните сектори (553) по диагонала и също и нетното поемане на външни задължения (50), вж. клетка (8,18). Колоната съдържа диагоналната позиция и нетното придобиване на външни финансови активи (88) в клетка (18,8). Разбира се нетното поемане на външни задължения плюс нетното кредитиране на цялата икономика е равно на нетното придобиване на външни финансови активи, така че в тази сметка също се поддържа балансът между общата сума на реда и общата сума на колоната.

8.118. Сметката за други промени в активите, сметка 9, отчита в реда промените в активите, дължащи се на други промени (379), вж. клетка (9,12) и в колоната - промените в задълженията, дължащи се на други промени (74), вж. клетка (12,9) и балансиращата статия - промени в собствения капитал, дължащи се на други промени (305), вж. клетка (11,9).

8.119. Последните четири сметки за цялата икономика се отнасят за счетоводните баланси и промените в тях. Първо, балансът в началото на периода дава в реда началното салдо на активите (16714), вж. клетка (10,12) и в колоната (вертикално) началното салдо на задълженията (6298), вж. клетка (12,10) и началния собствен капитал (10416), вж. клетка (13, 10). По-нататък, сметката за промените в счетоводния баланс отчита както компонентите на тези промени в реда, вж. клетки (11,6) и (11,9), така и общите промени в собствения капитал (535) в колоната, вж. клетка (13,11). След това, балансът в края на периода представя в реда (хоризонтално) началното салдо на задълженията (клетка 12, 10), двата компонента на промените в задълженията (клетки 12,7 и 12,9) и собствения капитал в края на периода (10951), вж. клетка (12,13). Разбира се, сумата на тези елементи е равна на крайното салдо на активите, което също се изчислява в колоната на тази сметка: началното салдо на активите (клетка 10,12) плюс двата компонента на промените в активите, вж. клетки (7,12) и (9,12). Накрая, допълнителната сметка за собствения капитал дава началния собствен капитал (клетка 13, 10) и общите промени в собствения капитал (клетка 13,11) в реда и собствения капитал в края на периода в колоната, клетка (12,13).

8.120. За останалия свят са включени същите сметки както за цялата икономика, макар и в малко по-агрегирана форма. Първо, външната сметка за стоки и услуги представя в реда (хоризонтално) вноса от цялата икономика (клетка 14,1) и износа в колоната (вертикално) (клетка 1,14) и балансиращата статия (клетка 15,14) - външното салдо на стоките и услугите (-39). Обърнете внимание, че всички балансиращи статии за останалия свят се разглеждат от гледна точка на останалия свят. Следователно, за да се получат съответните агрегати за цялата икономика, знакът трябва да бъде обърнат.

8.121. Второ, външната сметка на основните доходи и текущите трансфери отчита балансиращата статия на предходната сметка, а също и основния доход, текущите трансфери и корекция за промените в нетния акционерен капитал на домакинствата в пенсионни фондове, за и от останалия свят, съответно. Тези позиции вече бяха разгледани по-горе. Всичко това дава текущото външно салдо (-41), показано в клетка (16,15).

8.122. Трето, капиталовата сметка за останалия свят също е разделена на две подсметки: една за текущото външно салдо, капиталови трансфери за и от останалия свят и балансиращата статия - промени в нетната външна финансова позиция, дължащи се на текущото външно салдо и капиталови трансфери (-38), вж. клетка (21,16); друга за промените в активите, дължащи се на текущото външно салдо и капиталови трансфери (50), вж. клетка (17,22), придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи от нерезидентни единици, вж. клетка (7,17), промени в задълженията, дължащи се на текущото външно салдо и капиталови трансфери (88), вж. клетка (22,17) и балансиращата статия - нетно кредитиране на останалия свят (-38), пренесена към следващата сметка.

8.123. Четвърто, финансовата сметка дава нетното придобиване на външни финансови активи (клетка 18,8) и нетното кредитиране на останалия свят (клетка 18,17) в реда (хоризонтално) и нетното поемане на външни задължения (клетка 8,18) в колоната (вертикално). Пето, сметката за други промени в активите представя в реда такива промени на активите (7), вж. клетка (19,22) и в колоната такива промени на задълженията (3), вж. клетка (22,19), а също и балансиращата статия - промените в нетната външна финансова позиция, дължащи се на други промени (4), вж. клетка (21,19).

8.124. Накрая, счетоводният баланс за останалия свят е аналогичен с този за цялата икономика. Елементите, които все още не са били споменати по-горе са: начално салдо на външните активи (573), вж. клетка (20,22), началното салдо на външните задълженията (297), вж. клетка (22,20), началната нетна външна финансова позиция на останалия свят по отношение на цялата икономика (276), вж. клетка (23,20), общите промени в нетната външна финансова позиция на останалия свят (-34), вж. клетка 23,21) и финансовата позиция в края на периода на останалия свят по отношение на цялата икономика (242), вж. клетка (22,23).

8.125. Като следващ етап, тази матрица в намален формат може да бъде дизагрегирана, за да се покаже пълната поредица от сметки, включително подробности за участниците в сделките и категориите сделки. Пълният потенциал на матрицата, обаче, може да бъде реализиран, ако не всички сметки са детайлизирани по един и същ начин, но вместо това за всяка сметка да бъде подбрана по-подходяща за нея класификация. Тази характеристика е разгледана по-нашироко в следващия подраздел.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА СЧЕТОВОДНИТЕ МАТРИЦИ

8.126. Всяко вписване в такава агрегатна матрица, като тази в Таблица 8.19 може да се счита като обща сума от подматрица, в която са представени категории от сделки, участващи във всяка една от страните на набора от разглежданите сделки. Един съвсем полезен вариант при матричното представяне на сметки е във всяка сметка да бъдат избрани различни видове сделки и техни групи, без да се отказваме от систематизирането и интегрирането на пълната счетоводна система. Това означава, че можем да прилагаме "многобройни участници и многобройни сектори", чрез избирането във всяка сметка на единица и класификация на единици, които са най-подходящи за набора от разглежданите икономически потоци.

8.127. По принцип, всяка сметка може да бъде разбита по два, доста различни начина: чрез подразделяне на цялата икономика на групи от единици, или чрез отнасянето на категориите на сделките, показани в дадена сметка, към различните подсметки. Например, подразделянето на цялата икономика на първите пет сметки може да се направи както следва:

- а) разграничаване на продуктите в сметка "Стоки и услуги" и тяхното класифициране по продуктови групи;
- б) разграничаване на местните единици по видове дейност в сметка "Производство" и тяхното класифициране по отрасли;
- в) разграничаване на институционалните единици в сметките за първичното и вторичното разпределяне на дохода и за използването на дохода и тяхното класифициране по институционални (под)сектори.

8.128. Тези подразделения имат две главни последствия. Първо, за всички категории сделки, разграничени в една клетка на тези сметки става ясно коя група от плащащи единици какво е разменила с коя група от получаващи единици. Второ, взаимовръзките между различните икономически потоци се разкриват посредством детайлна кръстосана класификация. Например, в примера, даден в предходния параграф е представен един прост кръгов поток от доход, на мезо-равнище, чрез следното разпределение:

- а) подматрица (3,2) показва кой институционален подсектор получава основен доход и разполагаем доход от кой институционален подсектор (естествено, в сметките "Разпределение на доход" и в сметка "Използване на доход" могат да бъдат приложени различни класификации, а след това тези подматрици не са вече диагонални);
- б) подматрици (4,3) и (5,4) показват кой институционален подсектор от кой институционален подсектор получава основен доход и разполагаем доход (естествено, в сметките "Разпределение на доход" и в сметка "Използване на доход" могат да бъдат приложени различни класификации, а след това тези подматрици не са вече диагонални);
- в) подматрица (1,5) показва коя продуктова група от кои институционални подсектори се консумира; и

г) подматрица (2,1) показва кой отрасъл кои продуктови групи прави.

8.129. Когато се съставя подобна матрица е подходящо да се започне с проектирането на счетоводна структура, която има отношение към предвидените приложения. Впоследствие, във всяка сметка се подбират най-подходящите единици и класификации на единици. На практика, обаче, това ще бъде интерактивен процес. Да предположим, например, че има категория сделки, за които са известни само общите постъпления и плащания на страните по сделките (общите сборове на редовете и колоните на подматрицата), а не кой на кого е платил (вътрешна структура на подматрицата). Този проблем може да бъде решен чрез вмъкването на неразделена, фиктивна сметка-макет.

8.130. Главните характеристики на едно матрично представяне на сметки са както следва:

а) детайлното матрично представяне е подходящо за математическо третиране, използващо матрична алгебра; това може също да помогне при балансирането на сметките;

б) една детайлна матрица представя едновременна разбивка на взаимосвързаните сделки на плащащи и получаващи единици; впоследствие се получава един подходящ формат за разкриване на взаимовръзките между икономическите потоци на мезо-равнище; тук се включват потоците, обхващащи два различни вида единици (например, разходи за крайно потребление за различни категории стоки и услуги от редица подсектори "Домакинства");

в) за даден набор от сметки, даващ разбивка от сделки по плащащи и получаващи единици, матричното представяне е по-сбито от други методи за представяне; плащането от една единица и получаването от друга участваща единица във всяка сделка се представят чрез едно вписване.

8.131. Една агрегирана матрица за цялата икономика може да служи като референтна таблица за следващи, по-детайлни таблици. Веднага щом читателят бъде въведен в подробното представяне на части от системата (таблици "Предлагане и използване", секторни сметки и пр.), взаимоотношението на детайлните подматрици с агрегираната матрица трябва да бъде изяснено чрез една система от кодове. Матричният формат е особено полезен, ако не е възможно или не е желателно да се показва също толкова детайлна класификация на всички сметки на системата.

8.132. Матричното представяне е подходящ инструмент за проучване на гъвкавостта на системата. Например, можем да доразвием с допълнителни подробности взаимовръзките между социалните и икономическите аспекти на системата, за да се стигне до матрицата за социалното счетоводство (SAM). Подходът на матрицата за социалното счетоводство е разгледан и илюстриран в следващия подраздел на тази глава.

АДАПТИРАНЕ НА МАТРИЦАТА В РЕДУЦИРАН ФОРМАТ КЪМ КОНКРЕТНИ ВИДОВЕ АНАЛИЗ

8.133. Таблиците "Предлагане и използване" избират класификация на редове и колони, която е най-подходяща за описване на разглежданите икономически процеси, а именно процесите на производство и използване на продуктите. Тези матрици, обаче, не обхващат взаимовръзките между добавената стойност и крайните разходи. Чрез разширяването на една таблица "Предлагане и използване" или "Ресурси-Продукция" с оглед да се покаже целия кръгов поток на дохода на мезо-равнище, може да отразим една важна характеристика на матрицата за социалното счетоводство (SAM).

8.134. Матрицата за социалното счетоводство (SAM) се дефинира тук като: Представянето на ESA-сметките в матрица, която дава допълнителни подробности за връзките между таблицата "Предлагане и използване" и секторните сметки. Матриците за социално счетоводство (SAM), обикновено, се концентрират върху ролята на хората в икономиката, което може да бъде отразено, между другото, чрез допълнителна разбивка на сектор "Домакинства" и в дизагрегирано представяне на пазарите на труда (т.е. разграничаване на различните категории наети лица).

8.135. Важна социална грижа е равнището и състава на заетостта (безработицата). Матрицата за социалното счетоводство (SAM), обикновено предоставя допълнителна информация по този въпрос, чрез подразделяне на компенсацията на наетите лица по видове наети лица. Това подразделяне важи както за използването на труд по отрасли, както е показано в таблиците "Предлагане и използване" и предлагането на труд по социално-икономически подгрупи, както е показано в сметката "Разпределяне на основен доход за домакинствата". Това означава, че матрицата представя не само предлагането и използването на различни продуктови групи, но също и предлагането и използването на различни категории услуги на труда.

8.136. Класификацията на (само-)наетите лица може да бъде основана на комбинация от биографични данни и характеристики на (главната) работа, като например пол, образование, възраст и местожителство, от една страна и професия, вид на договора за работа (на пълен работен ден/на непълен работен ден, постоянен/временен) и регион и подсектор на заетост от друга страна. Друго съображение трябва да бъде, че разликите в рамките на една група при относителни промени на ставките на заплащане са по-малки, отколкото при разликите между групите. Класификацията по отрасли на заетост е по-малко подходяща, защото това вече е показано в матрицата за социалното счетоводство (SAM) чрез кръстосана класификация на добавената стойност.

8.137. Трябва да бъдат разграничени както резидентните лица, наети в нерезидентни предприятия, така и нерезидентните лица, работещи за резидентни предприятия, плюс наетите лица, работещи временно в чужбина. По този начин, заетостта може да бъде определена приблизително чрез преброяването на броя на (местните) наети човокоединици. Очевидно, това включва самоосигуряващи сете, за чийто вложен труд, в такъв случай, в матрицата за социалното счетоводство (SAM) може да се отдели предполагаемото възнаграждение от останалия нетен смесен доход.

8.138. По-конкретно, сравняването (1) на трудовите доходи на всички наети лица, както е показано в матрицата за социалното счетоводство (SAM), (2) декомпозирането на тези доходи на отработени часове и средни ставки на заплащане на час и (3) потенциалното предлагане на труд по вид лица и групи домакинства (приравнено към пълен работен ден) дава подробна информация за състава на безработните и един агрегатен показател (безработица, приравнена към пълен работен ден), който съответства както

концептуално, така и цифрово на другите макроикономически показатели; те също могат да бъдат изведени от рамката на матрицата за социалното счетоводство (SAM). Освен това, противопоставянето на броят на глава от заети лица (изключвайки чужденците) и потенциалната работна сила в това множество от данни, разкрива заетостта като конвенционално дефинирана.

Таблица 8.19 -Матрица на пълната поредица

Сметка		0. Стоки и услуги	I.-IV.ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА									
			I. Производство	II.1. Първично разпределение на доход	II.2/3. Вторично (пре)разпределение на доход в натура	II.4 Използване на (коригиран) разполагаем доход	III.1.1. Спестяване и капиталови трансфери	III.1.2 Придобиване на нефинансови активи	III.2 Финансови	III.3 Други промени в активите	IV.1 Баланс в началото на периода	IV.2 Промена в баланса
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
0. Стоки и услуги		1	Търговски и транспортни надбавки 0	Междино потребление 1904			Крайно потребление 1371		Формиране на брутен капитал 414			
	I. Производство	2	Производство и данъци минус субсидии за продукти 3728									
	II.1. Първично разпределение на доход	3		Нетен вътрешен продукт 1602	Доход от собствено производство 341							
	II.2/3. Вторично (пре)разпределение на доход (в натура)	4			Национален нетен доход 1633	Текущи трансфери (1315) 1096						
Ц Я Л А Т А И И И К О Н О	II.4 Използване на (коригиран) разполагаем доход	5				(Кор.) разполагаем нетен доход 1604	Кор. за пром. в нет. акц. кап. на дом. в пенс. фондове 11					
	III.1.1. Спестяване и капиталови трансфери	6					Спестяване, нетно 233	Капиталови трансфери 61				

М И К А	III.1.2 Придобиване нефинансови активи	7		Потребление на осн.ка питал 222					Придобиване минус разпор.с невъзпр. Нефин.а ктиви 0				
------------------	---	---	--	---	--	--	--	--	---	--	--	--	--

Таблица 8.19 - Матрица на пълната поредица (продължение)

Сметка		0. Стоки и услуги	I-IV.ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА										
			I. Произ водств о	II.1. Първи ч. Разпре д. На доход	II.2/3. Втори чно (пре)р азпред елене на доход в натура	II.4 Използ ване на (кориг иран) разпол гаем доход	III.1.1. Спестя ване и капита лови трансф ери	III.1.2 Придобиване на нефинан сови активи	III.2 Финан сови	III.3 Други промени в активите	IV.1 Баланс в начало то на период а	IV.2 Про мени в бала нса	
0. Стоки и услуги		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Ц Я Л А Т А И К О Н О М И К А	III.2. Финансови	8						Нетно кредити ране на цялата икономи ка 38	Нето придо биване на фин.ак т.(=не тно поема не на задълж ения) 553				
	III.3 Други промени в активите	9											
	IV.1 Баланс в началото на периода	10											
	IV.2 Промени в баланса	11						Промени в соб.ка п.всл. спест. и кап.тр ансфери 230		Промени в соб.к ап.всл. др.п роме ни 305			
	IV.3 Баланс в края на период	12							Пром.в задълж. Вследс. Спестява не и кап.тран сфери 603		Промени в задължен ията всл. др.п роме ни 74	Начално салдо на задълж енията 6298	
	Собствен капитал	13										Начален собствен кап. 10416	Промени в соб. Кап., общо 535

от сметки и балансиращи статии за цялата икономика (продължение)

		V.ОСТАНАЛИЯ СВЯТ										О Б Щ О
IV.3.Баланс в края на периода	Собствен капитал	V.1 Външни стоки и услуги	V.2 Външ. осн. и тек. трансф.	V.3.1.1 Спест. И кап. трансфери	V.3.1.2 Прид. на нефин. активи	V.3.2 Финансови	V.3.3 Други промени в активите	V.4.1 Баланс в началото на периода	V.4.2 Промени в баланса	V.4.3 Баланс в края на периода	Собствен капитал	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
		Износ на стоки и услуги 536										4225
												3728
			Основен доход от останалия свят 72									2015
			Текущи трансфери от останалия свят 10									2739
			Кор. за промяната в нет-акц. кап. на дом. в пенс. фондове от ост-свят 0									1615
				Капиталови трансфери от останалия свят 1								295
Промен и в активите, всл. Спестяване и кап. Транс. 833					Придобив. Минус разпорежданя с невъпр. нефин. акт 0							1055

от сметки и балансиращи статии за цялата икономика (продължение)

		V.ОСТАНАЛИЯ СВЯТ										О Б Щ О
IV.Баланс в края на периода	Собствен капитал	V.1 Външни стоки и услуги	V.2 Външ.осн.д.ох. и тек.трансф.	V.3.1.1 Спест.И кап.трансфери	V.3.1.2 Придана нефин.активи	V.3.2 Финансови	V.3.3 Други промени в активите	V.4.1. Баланс в началото на периода	V.4.2. Промени в баланса	V.4.3 Баланс в края на периода	Собствен капитал	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
						Нетно поемане на външни задължения 50						641
Промените в активите поради други промени 379												379
Начално салдо на активите 16714												16714
												535
	Собствен капитал в края на периода 10951											17926
												10951

Таблица 8.19 -Матрица на пълната поредица

Сметка		0. Стоки и услуги	I-IV.ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА														
			I. Про изво дств о	II.1. Първи ч. Разпре д. на доход	II.2/3. Втори чно (пре)р азпреде лене на доход в натура	II.4 Използван е на (коригиран) разполагае м доход	III.1.1. Спестява не и капитало ви трансфер и	III.1. 2 При добиване на нефинанс ови акти ви	III.2 Финанс ови	III.3 Други промене ни в активите	IV.1 Баланс в начало то на период а	IV.2 Про мени в бала нса					
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11				
О С Т А Н А Л И Я С В Я Т	VI.1 Външни стоки и услуги	14	Внос на стоки и услуги 497														
	V.2 Външни основни доходи и текущи трансфери	15		Основ ен доход за остана лия свят 41	Текущ и трансф ери за остана лия свят 39	Корекция промените в нет. Акц. Кап. На дом. в пензионни фондове за ост.свят 0											
	V.3.1.1. Спестяване и капиталови трансфери	16					Капитал ови трансфер и за останали я свят 4										
	V.3.1.2. Придобиване на нефинансови активи	17															
	V.3.2. Финансови	18							Нетно придо биване на външн и финанс ови активи 88								
	V.3.3. Други промени в активите	19															
	V.4.1. Баланс в началото на периода	20															
	V.4.2. Промени в баланса	21															
	V.4.3 Баланс в края на периода	22															
	Собствен капитал	23															
Общо			4225	3728	2015	2739	1615	295	1055	641	379	16714	535				

от сметки и балансиращи статии за цялата икономика (продължение)

		V.ОСТАНАЛИЯ СВЯТ										О Б Щ О
IV.Баланс в края на периода	Собствен капитал	V.1 Външни стоки и услуги	V.2 Вън.и осн.дох. и тек.трансф.	V.3.1.1 Спест. И кап.трансфери	V.3.1.2 Прид.на нефин.активи	V.3.2 Финансови	V.3.3 Други промени в активите	V.4.1. Баланс в началото на периода	V.4.2. Промени в баланса	V.4.3 Баланс в края на периода	Собствен капитал	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
												497
		Външ. Салдо на стоки и услуги -39										41
			Текущо Външ. Салдо 41									-37
										Пром. във външ.акт., всл. на спестяване и кап. трансфери 50		50
					Нето кредитиране на останалия свят -38							50
										Пром.в акт. Всл. Др.пром. 7		7
										Начално салдо на външни активи 573		573
				Пром.в нет.вън. фин.поз. всл.на тек.вън.салдо и кап.трансфери -38			Пром.в нет.вън.фин.поз.всл. др.промени 4					-34

от сметки и балансиращи статии за цялата икономика (продължение)

		V.ОСТАНАЛИЯ СВЯТ										О Б Щ О	
IV.Баланс в края на периода	Собствен капитал	V.1	V.2	V.3.1.1	V.3.1.2	V.3.2	V.3.3	V.4.1	V.4.2	V.4.3	Собствен капитал		
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
					Пр.във вън.з ад.вс л. тек.в ън.са лдо и кап.т ранс. 88		Пр.във вън.за д.всл. др.пр омени 3	Начално салдо на външ ни задъл жени я 297				Нетна вън. фин. поз.в края на пери ода 242	630
								Нетна вън.ф ин.по з. в нач. На пер. 276	Про м. във вън. фин. поз., общ о -34			242	
17926	10951	497	41	-37	50	50	7	573	-34	630	242		

8.139. На този етап, може би е полезно да се разработи една илюстративна матрица за социално счетоводство (SAM). За тази цел, таблица 8.20 дава пример за проекта на една матрица за социално счетоводство (SAM), отчитаща всички сделки, които се разграничават в системата (тоест, всички потоци, с изключение на "Други промени в активите"). Главната новост се отнася до едно ново значение, което се дава на сметка "Формиране на доход", за да се улесни връзката на детайлните анализи на пазара на труда и националните сметки. Агрегатната матрица за социално счетоводство (SAM), показана тук, е предназначена да бъде обобщаваща таблица, към която впоследствие, могат да се отнесат по-подробни таблици. Възможните видове класификация във всяка сметка са указани в скоби в заглавията на редовете и колоните.

8.140. Поредицата от сметки в матрицата е същата като в таблица 8.19. Представеното тук превръщане на тази матрица в агрегатна матрица за социално счетоводство (SAM) означава:

- а) заличаване на другите промени в активната сметка, в баланса в началото на периода, промените в сметка "Счетоводен баланс", баланса в края на периода и сметка "Собствен капитал", както за цялата икономика, така и за останалия свят и заличаване на финансовата сметка;
- б) подразделяне на сметка "Разпределение на основен доход" и втората капиталова подсметка; и
- в) комбиниране на капиталовите подсметки (с изключение на формирането на основен капитал) и комбиниране на външната сметка за стоки и услуги и външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

8.141. Първите два реда и колони на таблица 8.20 съдържат агрегиран вариант на таблицата "Предлагане и използване", като тук е изрично свързана с другите сметки на системата. Обърнете внимание, че редовете и колоните на таблицата за предлагането (клетка II,I) са преместени (транспонирани).

8.142. Третата сметка отчита формирането на доход и играе важна роля. Тя е класифицирана по категорията на основния ресурс: (1) компенсация на различни видове наети лица, (2) други данъци минус субсидиите за производството, (3) нетен оперативен излишък и (4) нетен смесен доход.

8.143. Тук, тази сметка, отчита сделките между два различни вида единици. По-конкретно, тук става дума за компенсация на наетите лица, която е отчетена като сделка (работа срещу компенсация) между дадена институционална единица (работодател) и дадено лице (наето лице). В тази матрица за социално счетоводство (SAM), наетите лица се разглеждат като отделни единици, които получават компенсация за наети лица в сметката "Формиране на доход" и разпределят този доход в техните домакинства в сметка "Разпределяне на основен доход". Тези единици, впоследствие се класифицират в групите на (само)наетите лица. Това представяне служи за интегрирането на анализите на пазара на труда и националните сметки.

8.144. (Остатъчният) смесен доход и оперативен излишък остават при производствената единица, но класификацията на производствените единици не е необходимо да бъде същата, както в сметката "Производство". Всъщност, известно класифициране по институционални подсектори е особено уместно за оперативния излишък и смесения доход. Това означава кръстосана класификация на тези компоненти на добавената стойност по отрасли и по институционални подсектори в матрицата за социално счетоводство (SAM).

8.145. Тъй като балансиращата статия в клетка (III,II) е равна на общата вътрешна добавена стойност, категориите на основните ресурси обхващат всички лица, наети в резидентни предприятия. В колона III, компенсацията на нерезидентните лица, наети в резидентни предприятия, след това се предава на останалия свят. Една значима, национална балансираща статия се получава в сметка III само, ако първо се добави компенсацията на резидентните лица, наети в нерезидентни предприятия. Това се прави на ред III и за тази цел може да бъде създадена отделна категория - резидентни лица, наети в нерезидентни предприятия. Допълнително предимство от добавянето на тази категория е, че тя улеснява приблизителното определяне на заетостта, както е конвенционално дефинирано.

8.146. Резултатът от всичко това е, че сметка "Формиране на доход" се закрива с нова балансираща статия (1473), между общата нетна добавена стойност и нетния национален доход (NNI). Тази балансираща статия, наречена общ нетен формиран доход, по базисни цени, дава общия доход, спечелен от резидентните институционални единици в резултат на това, че са ангажирани с производство.

8.147. Сметката "Разпределяне на основен доход" на една детайлна матрица за социално счетоводство (SAM) представя трудовия доход(и) на домакинството като принос на един или повече (само)наети членове на домакинството. Между другото, това ще покаже до каква степен всяка група на домакинствата зависи от многобройни

източници на доходи (от труд). Освен това, категориите сделки в сметките "Разпределение и използване" са същите, както в предходната таблица.

8.148. При проектирането на тази матрица за социално счетоводство (SAM), капиталовите и финансовите сметки бяха взаимно преплетени, като финансовата сметка е класифицирана не по институционални сектори, а по вида на финансовия актив. В резултат на това, едно дизагрегиране на тази матрица за социално счетоводство (SAM) би показало, по институционални подсектори, както придобиванията минус разпорежданията с различните видове финансови активи, вж. клетка (IX, VII), така и поемането на задължения минус погасяването на различни видове задължения, вж. клетка (VII, IX). Тези две категории сделки са комбинирани, дотолкова, доколкото участва останалия свят. Това служи за включването на балансиращата статия - нетно кредитиране в таблица 8.20, макар и с обратен знак, когато се разглежда от гледна точка на националната икономика (клетка IX, XI).

8.149. Голяма част от промените на общия обем в собствения капитал, вероятно се състои от увеличаване на дълготрайните активи. Ако се интересуваме особено от динамиката на дадена икономика, е важно да се покаже в кои отрасли се разширяват производствените мощности. Това е целта на сметката "Формиране на основен капитал" (сметка VIII), добавена в тази матрица за социално счетоводство (SAM). Тогава, една по-подробна таблица би представила:

- а) кой, къде инвестира - в редовете на тази сметка - клетка (VIII, VII); и
- б) къде, какво инвестира - в колоните - (клетка I, VII).

В този случай, под "кой" се разбира даден институционален подсектор, под "къде" се разбира даден отрасъл и под "какво" се разбира дадена продуктова група. Чрез тази сметка за формирането на основен капитал, матрицата за социално счетоводство (SAM) показва на мезо-равнище връзките, които съществуват между формирането на основен капитал по институционални сектори, както е представено в капиталовата сметка и формирането на основен капитал по продуктови групи, както се съдържат в таблиците "Предлагане и използване".

8.150. Таблица 8.21 има за цел да илюстрира какъв вид информация може да бъде изведена от една по-подробна матрица за социално счетоводство (SAM). Нейната главна цел е да покаже:

- а) кръговия поток на дохода, включително подразделяне на дохода от труд на няколко категории наети лица; това дава възможност за един по-подробен анализ на връзката между добавената стойност на отраслите и основния доход на подгрупите домакинства;
- б) взаимозависимостта между разпределението на дохода и структурата на производството; между другото, това е свързано с отклоняващите се структури на търсене при различните подгрупи домакинства.
- в) подсекторното разпределяне на спестяването, включително подразделянето на формирането на основен капитал по инвестиращи отрасли; това дава възможност за

един по-детайлен анализ на връзката между формирането на основен капитал на подсекторите и формирането на основен капитал по продуктови групи.

За целите на представянето, броят на групите във всяка сметка е сведен до минимум. Очевидно, в една напълно завършена матрица за социално счетоводство (SAM) трябва да се разграничават повече категории на една сметка.

8.151. Тъй като една матрица за социално счетоводство (SAM) интегрира както потоците на доходите и разходите, така и таблиците "Предлагане и използване" на мезо-равнище, тя може да служи като формат за определянето на широк набор от сметки. Подходът на матрицата за социално счетоводство (SAM) е особено полезен, ако искаме да съгласуваме подробна информация, например за производството и международната търговия с изходни данни, да кажем, от проучване на работната сила, от проучване на бюджета на домакинствата и инвестиционно проучване за отраслите. Освен това, включването на сметки в рамката на матрицата за социално счетоводство (SAM) означава, че може да бъде приложена матрична алгебра за тяхното салдиране.

8.152. Интегрирането на повече изходни данни води до възможността за следенето, анализа и взаимното свързване на повече въпроси на политиката. Преди всичко, връзката на аспектите на заетостта и разпределението на дохода с по-макроориентирани цели, като например ръста на нетния вътрешен продукт, равновесието на платежния баланс, устойчиви ценови равнища и пр. попада в обсега на матрицата за социално счетоводство (SAM). Освен това, матрицата за социално счетоводство (SAM) предоставя рамка и системни данни (базова година) за модели (за общото равновесие) на цялата икономика с подробни класификации на участниците, включително отрасли, видове труд и подгрупи домакинства.

8.153. Таблица 8.22 показва част от информацията, съдържаща се в една напълно развита матрица за социално счетоводство (SAM). Тя разглежда общата нетна добавена стойност, т.е. клетка (3,2) на агрегираната таблица 8.20, като под лупа. За улеснение на кръстосаните препратки с таблиците "Предлагане и използване", отраслите са класифицирани само по разделите на NACE rev. 1. Доходите на мъжката и женската работна ръка се поразделят по категории професии и местожителство на наетото лице. Нетният оперативен излишък е показан според (под)сектора на предприятието, към който спада същото и нетния смесен доход според местонахождението на предприятието на домакинството. В този пример, смесеният доход все още включва условно възнаграждение за труда на самоосигуряващи сете. Очевидно, цифрите в тази таблица допълват съпътстващите общи суми, показани в таблици 8.20 и 8.21. Например общо добавената стойност се появява в долния десен ъгъл.

8.154. От подобна таблица може да се получи допълнителна яснота за следното:

- а) делът на дохода на женската работна ръка по отрасли и региони;
- б) степента на концентрация на дохода на женската работна ръка в определена професионална категория, по отрасли и региони;
- в) състава на дохода от труд по професии във всеки отрасъл и регион, за двата пола;
- г) регионално разпределение на смесения доход по отрасли;

д) тежестта на държавните предприятия и чуждестранните контролирани корпорация в оперативния излишък на всеки отрасъл.

8.155. В тази таблица, подробната информация за компенсацията на наетите лица идва от трудовите статистики; нейното интегриране в една рамка от национални сметки ще подобри уместността, а така също и надеждността както на този източник, така и на националните сметки.

Доходите от труд, както са представени в тази таблица могат да бъдат декомпозирани на обемен и ценови компонент по вид труд и отрасли: заетост, приравнена на пълен работен ден и (претеглени, приравнени на пълен работен ден) ставки на заплащане, съответно. Освен това, една напълно развита матрица за социално счетоводство (SAM) съдържа също таблица, показваща разпределението на тези доходи от труд и съпътстващата заетост в групите домакинства. Подобни сделки могат да бъдат показани за условния доход от труд на самоосигуряващи сете лица.

Едно множество от данни, което съдържа приблизителна оценка на условния доход от труд на самонетите човекоединици, както и подразделянето на всички доходи от труд на обемен компонент и на ценови компонент дава подробни трудови данни, които са доста полезни за всички видове анализ и които са пряко свързани с всички важни макроикономически агрегати, включително заетостта (тоест, общия брой на наетите човекоединици) и заетостта, приравнена на пълен работен ден (тоест, общия обем на ресурса труд).

Таблица 8.20 - Схематично представяне на матрица за социално счетоводство

СМЕТКА		0. Стоки и услуги (продукти)	ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА								ОСТАНАЛИЯ СВЯТ		ОБЩО	
			I. Производство (отрасли)	II.1.1 Формиране на доход (категории и основни ресурси)	II.1 Разпределение на основен доход (институционални сектори)	II.2 Вторично разпределение на доход (институционални сектори)	II.4 Използване на разполагаем доход (институционални сектори)	Капитал (институционални сектори)	Формиране на брутен основен капитал (отрасли)	III.2 Финансови (финансови активи)	Текущи	Капитал		
			I=1	II=2	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b				IX=8
0. Стоки и услуги (продукти)	I=1	Търговски и транспортни надбавки 0	Междинно потребление 1904					Крайно потребление 1371	Промени в материалните запаси ¹ 38	Формиране на брутен основен капитал 376		Износ на стоки и услуги 536		4225
Ц Я Л А Т А И К О Н О М И К А	I. Производство (отрасли)	II=2	Продукция 3595											3595
	II.1.1 Формиране на доход (категории основни ресурси)	III=3a		НЕТНА ДОБАВЕ НА СТОЙНОСТ (БАЗИС И ЦЕНИ) 1469								Компенсация за наетите лица от останалия свят 6		1475
	II.1.2 Разпределение на основен доход (институционални сектори)	IV=3b	Данъци минус субсидии за продукти 133		ФОРМИРАН ДОХОД, НЕТЕН, (БАЗИС И ЦЕНИ) 1473	Доход от собственост 341						Доход от собственост и данъци минус субсидии за производство от останалия свят 66		2013

Таблица 8.20 - Схематично представяне на матрица за социално счетоводство (продължение)

СМЕТКА			0. Стоки и услуги (продукти)	ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА							ОСТАНАЛИЯ СВЯТ		ОБЩО	
				I.	II.1.1	II.1	II.2	II.4	Капитал (институционални сектори)	Формиране на брутен основен капитал (отрасли)	III.2 финансови (фин. активи)	Текущи		Капитал
				Производство (отрасли)	Формиране на доход (категории основни ресурси)	Разпределяне на основен доход (институционални сектори)	Вторично разпределяне на доход (институционални сектори)	II.4 Използване на разполагаем доход (институционални сектори)						
I=1	II=2	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b	IX=8	X=14/15	XI=16/17				
Ц Я Л А Т А И К О Н О М И К А	II.2 Вторично разпределяне на доход (институционални сектори)	V=4			НАЦИОНАЛЕН ДОХОД, НЕТЕН 1633	Текущи трансфери 1096					Текущи трансфери от останалия свят 10		2739	
	II.4 Използване на разполагаем доход (институционални сектори)	VI=5				РАЗПОЛАГАЕМ ДОХОД, НЕТЕН 1604	Корекция за пром. в нетния акц. кап. на д-м. в пенс. фондове 11				Корекция за пром. в нетния акц. кап. на д-м. в пенс. фондове От останалия свят 0		1615	
	Капитал (институционални сектори)	VII=6/7a					СПЕСТЯВАНЕ, НЕТНО 233	Капиталови трансфери ⁽²⁾ 61		Нетно поемана на задължения 603		Капиталови трансфери от останалия свят ⁽²⁾ 1	898	
	Формиране на брутен основен капитал (отрасли)	VIII=7b		Потребление на основен капитал 222				Формиране на нетен основен капитал 154					376	
	III.2 Финансови (финансови активи)	IX=8						Нетно придобиване на финансови активи 641				НЕТНО КРЕДИТИРАНЕ ОТ ОСТАНАЛИЯ СВЯТ -38	603	

Таблица 8.20 - Схематично представяне на матрица за социално счетоводство (продължение)

СМЕТКА			0. Стоки и услуги (продукти)	ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА							ОСТАНАЛИЯ СВЯТ		ОБЩО		
				I. Производство (отрасли)	II.1.1 Формиране на доход (категории основни ресурси)	II.1 Разпределяне на основен доход (институционални сектори)	II.2 Вторично разпределение на доход (институционални сектори)	II.4 Използване на разполагаем доход (институционални сектори)	Капитал (институционални сектори)	Формиране на брутен основен капитал (отрасли)	III.2 финансови (фин. активи)	Текущи		Капитал	
				I=1	II=2	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b	IX=8		X=14/15	XI=16/17
ОСТАНАЛИ СВЯТ	Текущи	X=14/15	Внос на стоки и услуги		Компенсация на наети лица за останалия свят	Доход от собственост и данъци минус субсидии за производство за останалия свят	Текущи трансфери За останалия свят	Корекция за пром. в негния акц. кап. на джм. в пенс. фондове За останалия свят							
			497	2	39	39	0								577
ОСТАНАЛИ СВЯТ	Капитал	XI=16/17							Капиталови трансфери За останалия свят				ТЕКУЩО ВЪНШНО САЛДО		
									4				-41		-37
ОБЩО			4225	3595	1475	2013	2739	1615	898	376	603	577	-37		

(1) Включително придобивания минус разпоредения с ценности.

(2) Включително придобивания минус разпоредения с нефинансови активи.

Таблица 8.21 - Пример за по-подробна

СМЕТКА				0. Стоки и услуги (продукти)			I. Производство (отрасли)			II.1.1. Формирани на доход (категории основни ресурси)	
							IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb
0. Стоки и услуги (продукти)		Селскостопански, горски и рибни продукти (0) Руди и полезни изкопаеми, ел. енергия, производство и Строителство (1-5) Услуги (6-9)		Ia	Ib	Ic	IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb
							3	71	14		
				2	76	-78	36	969	246		
							7	209	349		
II	I. Производство (отрасли)	Селско стоп., лов, горско стопанство и рибно стоп. (A-B)		IIa	87	2	-				
		Рудодобив, производство, ел. енергия и Строителство (C-F)		IIb	-	2112	11				
		Услуги (G-P)		IIc	-	39	1344				
Я	II.1.1. Формирани на доход (категории основни ресурси)	Компенсация на наетите лица	Местни	Резиденти мъже	IIIa			8	311	153	
				Резиденти жени	IIIb			1	95	192	
				Нерезиденти	IIIc			-	1	1	
		Други данъци минус субсидии за производството Оперативен излишък, нетен Смесен доход, нетен	Резиденти н чужбина	IIIe			-2	49	11		
				IIIe			11	64	142		
				IIIe			14	262	156		
				IIIe							
К	II.1.2. Разпределение на основен доход (институционални сектори)	Домакинства, наети лица		IVa						452	278
		Домакинства, други		IVb						20	10
		Корпорации и NPISHs		IVc						-	-
		Държавното управление		IVd	2	111	20				-
М	II.2. Вторично Разпределение на доход (Инст. сектори)	Домакинства, наети лица		Va							
		Домакинства, други		Vb							
		Корпорации и NPISHs		Vc							
		Държавно управление		Vd							
И	II.4. Използване на разполагаем доход (институционални сектори)	Домакинства, наети лица		VIa							
		Домакинства, други		VIb							
		Корпорации и NPISHs		VIc							
		Държавното управление		VId							

Таблица 8.21 - Пример за по-подробна (продължение)

СМЕТКА				0. Стоки и услуги (продукти)			I. Производство (отрасли)			II.1.1. Формирани на доход (категории основни ресурси)		
							IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb	
				Ia	Ib	Ic	IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb	
О	Капитал (институционални сектори)	Домакинства, наети лица		VIIa								
		Домакинства, други		VIIb								
		Корпорации и NPISHs		VIIc								
		Държавно управление		VIIe								
Ф	Формирани на брутен основен капитал (отрасли)	Селско стоп., лов, горско стопанство и рибно стоп. (A-B)		VIIIa			11					
		Рудодобив, производство, ел. енергия и Строителство (C-F)		VIIIb				92				
		Услуги (G-P)		VIIIc					119			
П	II.2. Финансови (финансови Активи)	Банкноти и монети и депозити		IXa								
		Заеми		IXb								
		Други финансови активи		IXc								
О	Текущи			X	37	345	115					
С	Капитал			XI								
ОБЩО					128	2685	1412	89	2123	1383	472	288

матрица за социално счетоводство (продължение)

ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА																			
II.1 Разпределяне на основен доход (институционални сектори)				II.2 Вторично разпределение на доход (институционални сектори)				II.4 Използване на разполагаем доход (институционални сектори)				Капитал (институционални сектори)				Формиране на брутен основен капитал (отрасли)			I
IVa	IVb	IVc	IVd	Va	Vb	Vc	Vd	Via	VIb	VIc	VI d	VIIa	VIIb	VIIc	VII d	VIIIa	VIIIb	VIIIc	I
								16	12	-	2	-	1	-	-	2	-	-	
								339	269	-	3	2	4	28	3	9	109	233	
								208	152	13	357	-	-	-	-	-	23	-	
-	-	15	11																
-	-	52	24																
3	28	174	11																
-	-	23	-																
771				-	-	56	197												
	577			-	-	23	92												
		94		58	59	16	12												
			191	320	134	37	9												
							2												
				646				-	-	2	-								
					499			-	-	9	-								
						107		-	-	-	-								
							352	-	-	-	-								

матрица за социално счетоводство (продължение)

ЦЯЛАТА ИКОНОМИКА																			
II.1 Разпределяне на основен доход (институционални сектори)				II.2 Вторично разпределение на доход (институционални сектори)				II.4 Използване на разполагаем доход (институционални сектори)				Капитал (институционални сектори)				Формиране на брутен основен капитал (отрасли)			I
IVa	IVb	IVc	IVd	Va	Vb	Vc	Vd	VIa	VIb	VIc	VI d	VIIa	VIIb	VIIc	VII d	VIIIa	VIIIb	VIIIc	I
								85				-	-	-	-				
									75			-	-	16	7				
										83		-	4	4	25				
											-10	1	4	-	-				
												-	-	-	-				
												-	4	36	-				
												1	14	92	7				
												56	12	44	7				
												-	5	194	45				
												26	82	102	68				
4	9	26	-	-	-	4	35	-	-	-	-								
												-	-	-	4				
778	614	384	237	102	692	243	780	648	508	107	352	86	130	516	166	11	132	233	
				4															

Таблица 8.22 - Пример за по-подробна

(Таблица 8.20, клетка 3,2)						Селско стопанство, лов и горско стопанство	Риболов
						Па1	Па2
						Компенсация на наети лица	М Е С Т Н И
Градски	IIIa2	0,2	0,2				
Физически	Селски	IIIa3	0,2	0,0			
	Градски	IIIa4	0,0	0,0			
Чиновнически, продажби, Услуги	Селски	IIIa5	0,2	0,0			
	Градски	IIIa6	0,0	0,1			
	Селски	IIIa7	0,1	0,0			
Професионален, управлен.	Градски	IIIa8	0,0	0,0			
Резиденти Жени	Селскостопански	Селски	IIIb1	1,0	0,1		
		Градски	IIIb2	0,0	0,0		
	Физически	Селски	IIIb3	0,0	0,0		
		Градски	IIIb4	0,0	0,0		
	Чиновнически, продажби, Услуги	Селски	IIIb5	0,0	0,0		
		Градски	IIIb6	0,0	0,0		
		Селски	IIIb7	0,0	0,0		
	Професионален, управлен.	Градски	IIIb8	0,0	0,0		
Нерезидентни наети лица					IIIc	0,1	0,1
Резиденти в нерезидентни предприятия					IIIд		
Други данъци минус субсидии за производството					IIIe	-2,0	0,0

Таблица 8.22 - Пример за по-подробна (продължение)

(Таблица 8.20, клетка 3,2)						Селско стопанство, лов и горско стопанство	Риболов
						Па	Па2
						Оперативен Излишък, Нетен	Домакинства (жилища, обитавани от собственици)
NPISH и държавни неинкорпорирани предприятия				IIIf2	0,0		0,0
Корпорации	Публични			IIIf3	0,1		0,0
	Национални частни			IIIf4	10,7		0,2
	Чуждестранни			IIIf5	0,0		0,0
Смесен доход, Нетен	Селски				IIIg1	12,3	1,4
	Градски				IIIg2	0,2	0,2
Сборове:							
Компенсация на наети лица (плащани от резидентно производство)						8,0	1,0
- Резиденти мъже					IIIa	6,9	0,8

- резиденти жени	IIIb	1,0	0,1
- Нерезиденти	IIIc	0,1	0,1
Смесен доход и оперативен излишък		23,2	1,8
- Оперативен излишък, нетен	IIIf	10,8	0,2
- Смесен доход, нетен	IIIg	12,4	1,6
Общо нетна добавена стойност	III	29,2	2,8

Подматрица: нетна добавена стойност (базисни цени)

(по раздели на NACE)

Строителство	Търговия на едро, на дребно, ремонт на автомобил., домак. стоки	Хотели и ресторанти	Транспорт, съхранение, комуникации	Финансово посредничество	Недвижим и имоти, наемане и бизнес услуги	Публ. Админ. отбрана и задължително соц.осигуряване	Образование	Здравеопазване и социални дейности
Пв4	Пс1	Пс2	Пс3	Пс4	Пс5	Пс6	Пс7	Пс8
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
12,4	1,9	0,1	2,8	0,6	0,1	0,2	0,8	0,2
27,4	4,0	0,4	7,9	1,5	0,4	0,9	1,0	0,8
0,9	3,0	0,2	0,5	3,7	0,6	1,5	0,6	0,0
3,7	6,6	0,5	1,8	6,9	3,0	5,8	0,6	0,4
2,6	0,7	0,2	0,3	1,8	1,3	2,7	14,0	1,0
4,4	1,3	0,4	1,0	5,6	5,9	10,6	20,1	4,1
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,4	0,2
0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4	0,8
1,3	6,2	0,6	0,4	1,6	0,8	1,8	4,3	0,6
4,6	14,3	2,5	1,0	8,8	4,7	9,0	4,9	2,0
0,1	0,2	0,0	0,0	1,0	0,3	0,9	9,3	2,4
0,3	0,3	0,1	0,0	3,6	1,1	4,8	10,6	9,8

Подматрица: нетна добавена стойност (базисни цени) (продължение)

(по раздели на NACE)								
Строителство	Търг.на едро, на дреб., рем. автомобил., домак. стоки	Хотели и ресторанти	Транспорт, съхранение, комуникации	Финансово посредничество	Недвижими имоти, наеман и бизнес услуги	Публ. Админ. Отбр. и задълж.о соц.осигуряване	Образование	Здравеопазване, социални дейности
Пб4	Пс1	Пс2	Пс3	Пс4	Пс5	Пс6	Пс7	Пс8
0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
5,0	0,0	0,0	-6,0	8,3	3,7	1,0	0,0	0,0
					60,0			
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1,1	-12,1	0,1	3,6	1,5	1,0		0,0	6,2
21,9	6,0	2,7	7,1	14,8	49,0		0,0	1,3
0,4	0,5	0,3	1,8	2,2	1,5		0,0	0,0
9,4	10,7	0,5	0,5	3,0	32,9	0,0	0,0	3,4
25,6	20,4	4,3	2,5	2,0	61,1	0,0	0,0	7,6
58,0	39,0	5,3	15,9	35,5	18,4	39,1	67,0	22,3
51,4	17,5	1,8	14,3	20,1	11,3	21,9	37,1	6,5
6,4	21,3	3,5	1,5	15,4	7,1	16,9	29,9	15,8
0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
58,4	25,5	8,0	15,5	23,5	205,5	0,0	0,0	18,5
23,4	-5,6	3,1	12,5	18,5	111,5	0,0	0,0	7,5
35,0	31,1	4,9	3,0	5,0	94,0	0,0	0,0	11,0
121,4	64,5	13,3	25,4	67,3	227,6	40,1	67,0	40,8

ГЛАВА 9

РАМКА "РЕСУРСИ - ПРОДУКЦИЯ"

9.01. Рамката "Ресурси-Производство" се състои от три вида таблици:

- а) Таблици "Предлагане и използване";
- б) Таблици, свързващи таблиците "Предлагане и използване" със секторните сметки;
- в) Симетрични таблици "Ресурси-Производство".

9.02. Таблиците "Предлагане и използване" представляват матрици по отрасли и продукти, описващи с големи подробности процесите на местното производство и сделките с продукти на националната икономика. Тези таблици показват:

- а) структурата на разходите за производство и доходът, формиран в производствения процес;
- б) потоците на стоките и услугите, произведени в рамките на националната икономика;
- в) потоците на стоките и услугите с останалия свят.

9.03. Таблицата за предлагането показва стоките и услугите по продукти и по видове доставчици, разграничавайки производството на местни отрасли и внос. Опростен пример на таблица за предлагането е даден в Таблица 9.1.

Таблица 9.1 - Опростена таблица за предлагането

Предлагане		Отрасли	Останалия свят	Общо
		(1)	(2)	(3)
Продукти	(1)	Производство по продукти и отрасли	Внос по продукти	Общо предлагане по продукти
Общо	(2)	Обща продукция по отрасли	Общо внос	Общо предлагане

9.04. Таблицата за използването показва използването на стоките и услугите по продукти и по видове използване, т.е. като междинно потребление (по отрасли), крайно потребление, формиране на брутен капитал или износ. Освен това, таблицата показва компонентите на добавената стойност, т.е. компенсацията на наетите лица, други данъци минус субсидиите за производството, нетния смесен доход, нетния оперативен излишък и потреблението на основен капитал. Опростен пример на таблица за използването е даден в Таблица 9.2.

Таблица 9.2 - Опростена таблица за използването

Използване		Отрасли	Останалия свят	Крайно потребление	Формиране на брутен капитал	Общо
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти	(1)	Междинно потребление по продукти и по отрасли	Износ	Разходи за крайно потребление	Формиране на брутен капитал	Общо използване по продукти
Компонент и на добавената стойност	(2)	Добавена стойност по компоненти и отрасли				
Общо	(3)	Общо ресурси по отрасли				

9.05. Между таблиците за предлагането и използването са валидни два вида тъждества (при условие, че предлагането и използването се оценяват последователно, вж. таблици 9.5 и 9.6.).

а) тъждествата по отрасли: продукция по отрасли = ресурси по отрасли. По отношение на нашата опростена таблица за предлагането и използването, това показва, че хоризонталния вектор (в реда) в клетка (2,1) в таблица 9.1 трябва да бъде равен на този в клетка (3,1) в таблица 9.2.

Така, за всеки отрасъл:

Продукцията = междинното потребление + добавената стойност;

б) тъждества по продукти: Общото предлагане по продукти = общото използване по продукти.

По отношение на нашите опростени таблици, вертикалният вектор (в колоната) в клетка (1,3) на таблица 9.1 трябва да бъде равен на вектора на колоната в клетка (1,5) на таблица 9.2.

Така, за всеки продукт:

Продукцията + вноса = междинното потребление + износа + разходите за крайно потребление + формирането на брутен капитал.

Тези тъждества по отрасли и по продукти могат да бъдат използвани за проверка и подобряване на последователността и пълнотата на приблизителните оценки (вж. параграф 9.11).

9.06. Таблиците за предлагането и използването са централната рамка за всички таблици по отрасли, например тези за заетостта, формирането на брутен основен капитал и акционерен капитал.

9.07. Таблиците за предлагането и използването съдържат всички потоци в следните сметки:

- а) сметка "Стоки и услуги";
- б) Сметка "Производство";
- в) Сметка "Формиране на доход".

9.08. Таблицата за предлагането и таблицата за използването могат също да се комбинират и да бъдат представени като една таблица. Това може да бъде постигнато посредством добавянето на два реда и една колона към таблицата - за продукцията и за вноса (вж. таблица 9.3). Обърнете внимание, че редовете и колоните от таблицата за предлагането, представени в параграф 9.03 са транспонирани тук.

Таблица 9.3 - Опростена таблица за предлагането и използването

		Продукти	Отрасли	Останал ия свят	Крайно потребление	Формиран е на брутен капитал	Общо
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Продукти	(1)	-	Междинно потреблен ие	Износ	Разходи за крайно потребление	Формиран е на брутен капитал	Общо използване по продукти
Отрасли	(2)	Продукция	-	-	-	-	Общо продукция по отрасли
Компоненти на добавената стойност	(3)	-	Добавена стойност				
Останалия свят	(4)	Внос	-				
Общо	(5)	Общо предлагане по продукти	Общо ресурси по отрасли				

9.09. Симетричната таблица "Ресурси-продукция" представлява матрица продукт по продукт или отрасъл по отрасъл, описваща с големи подробности местните процеси на производство и сделките с продукти на националната икономика. Една симетрична таблица "Ресурси-Продукция" пренарежда както предлагането, така и използването в една таблица. Между една симетрична таблица "Ресурси-Продукция" и една комбинирана таблица "Предлагане и Използване" има една главна концептуална разлика: в таблицата "Предлагане и Използване", статистическите данни отнасят продуктите към отраслите, а в симетричната таблица "Ресурси-Продукция", статистическите данни отнасят продукти към продукти или отрасли към отрасли. Така, в една симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за двата реда и колони се използва или продуктова или отраслова класификация, както за редовете, така и за колоните (вж. таблица 9.4).

**Таблица 9.4.- Опростена симетрична таблица "Ресурси-Продукция"
(продукт по продукти)**

		Продукти	Останалия свят	Разходи за крайно потребление	Формиране на брутен капитал	Общо
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти	(1)	Междинно потребление	Износ	Разходи за крайно потребление	Формиране на брутен капитал	Общо използване по продукти
Компоненти на добавената стойност	(2)	Добавена стойност	-	-	-	-
Останалия свят	(3)	Внос	-	-	-	-
Общо	(3)	Общо предлагане по продукти	-	-	-	Общо предлагане= Общо използване

9.10. Повечето статистическа информация, която може да бъде получена от производствените единици показва какъв вид продукти са произвели/продали и, обикновено с по-малко подробности - какъв вид продукти са закупили/използвали. Форматът на таблиците "Предлагане - използване" е проектиран така, че да подхожда за този вид статистическа информация (т.е. отрасли по продукти). За разлика от тях, информацията за даден продукт по продукти или за отрасъл по отрасли, както се изисква от симетричната таблица "Ресурси-Продукция" често пъти не е на разположение. Например, проучванията на отраслите, обикновено предоставят информация за вида на използваните продукти и за произвежданите продукти. Информацията, обаче, за ресурсите, от гледна точка на продуктите и компонентите на добавената стойност за всеки произведен продукт, обикновено не може да бъде събрана. В идеалния случай, ръководството на предприятието трябва да покаже всички разходи, отнесени към различните видове продукция и едновременно с това, да покаже състава на междинното потребление по видове продукти. На практика, затова информацията организирана във формата на таблици "Предлагане и използване" е практична отправна точка за конструирането на по-аналитичната информация в симетричните таблици "Ресурси-Продукция". Информацията Отрасъл по продукти в таблиците "Предлагане и използване" може да бъде преобразувана в статистически данни Продукт по продукти или Отрасъл по отрасли, посредством добавянето на допълнителна статистическа информация за структурите на ресурсите, или чрез приемането на постоянни структури на ресурсите по продукти или по отрасли (вж. параграфи 9.54 - 9.60).

9.11. Таблиците "Предлагане и използване" служат както за статистически, така и за аналитични цели.

Важни статистически цели са:

- а) идентифициране на празнотите и несъответствията в източниците на изходни данни;
- б) Претегляне и изчисляване на индексните числа и ценовите и обемните мерки;

в) Правенето на приблизителни изчисления на базата на остатъка (определяне на дадена променлива, като първо се определят всички други променливи в тъждеството), например за производството или крайното потребление на конкретни продукти;

г) проверяване и подобряване на съответствието, достоверността и пълнотата на цифрите в таблиците "Предлагане и използване" и на получените цифри (като тези в сметките "Производство". За тази цел, процесът на салдирането не трябва да се ограничава до таблиците "Предлагане и използване" по текущи цени:

1. Чрез съставянето на таблици "Предлагане и използване" по текущи и постоянни цени за две или повече години, приблизителните изчисления на промените в обемите, стойностите и цените могат да бъдат балансирани едновременно: в сравнение с изолираното интегриране на таблиците "Предлагане и използване" за една единствена година, това е значително увеличаване на ефективността на интеграционната рамка;

2. С помощта на таблиците, показващи връзката със секторните сметки, може да бъде направено директно сравнение с информацията от последните, например информация за разпределението на дохода, за спестяването и за нетното кредитиране (изчислени като резултат от финансови сделки). Това гарантира, най-малкото, че след процеса на балансирането се получава съответствие между таблиците "Предлагане и използване" и секторните сметки;

3. При опита за извеждане на симетрични таблици "Ресурси-Продукция" от таблиците "Предлагане и използване" може да се разкрият несъответствия и слабости в таблиците "Предлагане и използване". Следователно, в това отношение има обратна връзка от симетричните таблици "Ресурси-Продукция" към таблиците "Предлагане и използване";

д) определянето на цифрите за периоди, за които има по-малко ненадеждна информация, например определянето на годишни данни на базата на подробни данни за предлагането и използването за дадена година като база за сравнение или определянето на тримесечни данни на базата на годишни таблици "Предлагане и използване".

9.12. Таблиците "Предлагане и използване" и симетричните таблици "Ресурси-Продукция" дават детайлна представа за състава на предлагането и използването на стоки, услуги и труд и за съответните основни доходи. Тези таблици и съотношения, които могат да бъдат изведени от тях, като например данни за производителността са важна тема за икономически анализ.

9.13. Таблиците "Предлагане и използване" и симетричните таблици "Ресурси-Продукция" могат също да бъдат използвани като инструменти за икономически анализ. Двата вида таблици имат различни достойнства. За изчисляването на преки и косвени ефекти, таблиците "Предлагане и използване"

трябва да бъдат съгласувани със специфични допускания или допълнителна статистическа информация. За изчисляването на кумулативните ефекти, тези изисквания за допускания и допълнителни данни са най-добрите. Фактически, изискванията за изчисляване на кумулативни ефекти с таблица "Предлагане и използване" са равнозначни на конструирането на симетрична таблица "Ресурси-Продукция". Следователно, за изчисляването на кумулативни ефекти, симетричната таблица "Ресурси-Продукция" е предпочитания инструмент. За изчисляване, обаче на преки ефекти и на ефекти от първи ред, таблиците "Предлагане и използване", коригирани с избрано количество допускания (или допълнителна статистическа информация) е, по принцип, за предпочитане, защото:

- а) изчислението зависи по-малко от допускания;
- б) таблицата "Предлагане и използване" предоставя повече подробности от симетричната таблица "Ресурси-Продукция";
- в) информацията в таблицата "Предлагане и използване" може да бъде по-добре свързана с други видове статистически данни.

Тези характеристики също са полезни, когато таблиците "Предлагане и използване" се интегрират в един макроикономически модел: получения в резултат цялостен модел е по-близък до реалните статистически данни, може да покаже много подробности, може сравнително лесно да бъде свързан с области, за които има други статистически данни, например за пазара на труда или околната среда.

9.14. Таблиците "Предлагане и използване" и симетричните таблици "Ресурси-Продукция" могат да бъдат използвани за изчисляване на:

- а) ефектите от промените в цените или данъчните ставки върху стойностите на предлагането или използването;
- б) ефектите от промените в обема върху стойностите на предлагането или използването;
- в) ефектите от промените в цените на предлагането върху цените на използването;
- г) ефектите от промените в обема на използването върху обема на предлагането;
- д) ефектите от промените в обема на предлагането върху обема на използването.

Изчисленията могат да покажат както косвени, така и преки ефекти. Например, едно значително увеличение на цените на енергиите ще засегне не само енергоемките отрасли, но и тези отрасли, които използват продукцията на енергоемките производители. С помощта на някои допускания, от таблиците "Предлагане и използване" и симетричните таблици "Ресурси-Продукция" могат

да бъдат изведени приблизителните стойности за размера на такива косвени ефекти. По-долу са дадени някои примери за обичайни допускания:

- а) постоянна структура на ресурсите по отношение на стойностите;
- б) постоянен състав на стойността на продукцията по отрасли и по продукти;
- в) постоянен състав на стойността на разходите за крайно потребление от домакинствата по продукти.

Тези допускания са сковани, тъй като те предполагат, че относителните цени не се променят, че производствените процеси остават технически едни и същи и че не се получава никакво заместване между категориите на разходите за крайно потребление от домакинствата. Тези общи допускания, обаче могат да бъдат променени, като първо се предвидят промени в относителните цени, например ценовия модел на Леонтиев. Това може да бъде разширено с иконометрични или други приблизителни стойности на влиянието на относителните цени и на други променливи върху техническите коефициенти или разходите за крайно потребление от домакинствата.

Тези изчисления трябва да бъдат ограничени за предлагането и използването на стоки и услуги. Те могат също да бъдат приложени за предлагането и използването на труд и за компонентите на добавената стойност.

9.15. Таблиците "Предлагане и използване" и симетричната таблица "Ресурси-Продукция" може да бъде интегрирана в макроикономически модели, за да се предоставят на последните детайлна мезо-икономическа основа. Конкретни видове анализ, обслужван от таблици "Предлагане и използване" и симетрична таблица "Ресурси-Продукция", са например, както следва:

- а) анализ на производството, структурата на разходите и производителността;
- б) анализ на цените;
- в) анализ на заетостта;
- г) анализ на структурата на капиталобразуването, крайното потребление, износа и пр.
- д) анализ на взаимоотношението между местното производство и околната среда (например концентриране върху използването на конкретни продукти, като например горива, хартия и стъкло);
- е) анализ на вноса на необходимата енергия;
- ж) анализ на въздействията на новите технологии;

з) анализ на чувствителността на ефектите на промените в данъчните ставки и регулирането.

ТАБЛИЦИ "ПРЕДЛАГАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ"

9.16. Таблици 9.5 и 9.6 показват с повече подробности таблиците "Предлагане и използване".

9.17. Класификацията за отраслите в NACE rev. 1 и класификацията, използвана за продукти в CPA (Класификацията на продуктите по дейности); тези класификации са в пълно съответствие помежду си: на всяко равнище на агрегиране, CPA показва главните продукти на отраслите според NACE rev. 1.

9.18. В Таблиците "Предлагане и използване", класификацията за продуктите е най-малкото толкова детайлна, колкото класификацията за отраслите, например трицифреното равнище на CPA и двуцифреното равнище на NACE rev. 1.

9.19. Разграничаването между пазарна продукция, продукция за собствено крайно използване и друга непазарна продукция трябва да се използва само за цялата икономика по отрасли; разграничаването не се изисква за всяка продуктова група.

9.20. Разграничаването между пазарни производители и производители за собствено крайно използване от една страна и другите непазарни производители от друга страна, трябва да се използва само по отрасли, когато двата вида производители присъстват в рамките на един отрасъл. Затова, по принцип, това разграничаване ще се използва само за подкласифициране на много ограничен брой отрасли, например здравеопазване и образование (вж. параграф 3.66).

9.21. Вносът и износът трябва да бъдат подразделени на :

- а) доставки вътре в Европейския съюз;
- б) внос от и износ за други страни.

Таблица 9.5.- Предлагање по базисни цени, вклучително трансформирање в цени на купувача

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4 --n	Σ(1)	Внос на база СИФ	Общо предлагане по базисни цени	Търговски и транспортни надбавки	Данъци минус субсидии за продукти	Общо предлагане по цени на купувача
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Продукти (CРА)	1	(1) Продукция по продукти и по отрасли по базисни цени						
	2							
	3							
	4							
	.							
.								
.								
(Коригиращи позиции)	m							
Σ(1)	(2)	Цялата продукция по отрасли				0		
Общо, от които: Пазарна продукция За собствено крайно използване Друга непазарна продукция	(3)							
				0		0		
				0		0		

Таблица 9.6. - Таблица за използването по цени на купувача

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4n		Σ(1)	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	Σ(3)	Σ(1) + Σ(3)
		(1)		(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CРА)	1 2 3 4 . . .	(1)	Междинно потребление по цени на купувача по продукти и по отрасли		Крайно използване по цени на купувача/ФОБ: Разходи за крайно потребление: (а) от домакинствата (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (г) формиране на брутен капитал и ценности (д) промени в материалните запаси (е) износ (на база ФОБ)		
(Коригиращи позиции)	. . . m						
Σ(1)		(2)	Общо междинно потребление по отрасли		Общо крайно използване по видове		Общо използване
Компенсация на наети лица Други данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен		(3)	Компоненти на добавената стойност по по отрасли				

Таблица 9.6. - Таблица за използването по цени на купувача (продължение)

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4n	$\Sigma(1)$	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1) + \Sigma(3)$
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
$\Sigma(3)$	(4)	Добавена стойност по отрасли				
$\Sigma(1) + \Sigma(3)$	(5)	Продукция по базисни цени по отрасли				
Допълнителна информация: Формиране на брутен капитал Салда на дълготрайни активи Трудови ресурси	(6)					

9.22. В таблицата "Предлагане", потоците от стоки и услуги се остойностяват по базисни цени. В таблицата "Използване", потоците от стоки и услуги се остойностяват по цени на купувача. За да се постигнат тъждества между предлагането и използването, Таблица 9.5 показва също преходът на предлагането по базисни цени към предлагане по цени на купувача. Тъй като предлагането трябва да бъде равно на използването, таблицата разкрива също и прехода на използване по цени на купувача към използване по базисни цени. В резултат, от този преход могат да бъдат извлечени две тъждества:

- а) предлагането по цени на купувача е равно на използването по цени на купувача;
- б) предлагането по базисни цени е равно на използването по базисни цени.

9.23. Добавената стойност се отчита по базисни цени. Тя е нетния резултат, остойностен по базисни цени минус междинното потребление по цени на купувача.

9.24. Добавената стойност по факторни разходи не е концепция на ESA. Въпреки това, тя може да бъде изведена от добавената стойност чрез изваждане на други данъци минус субсидии за производството.

9.25. БВП се оценява по пазарни цени. Този агрегат може да бъде изведен от таблиците "Предлагане и използване" по три различни начина:

- а) агрегатът на продукцията по базисни цени по отрасли минус агрегатът на междинното потребление по цени на купувача по отрасли плюс нетните данъци върху продуктите (производствен подход); междинното потребление по отрасли обхваща използването на косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim), които се отчитат в номинален отрасъл (вж. параграф 9.33);
- б) агрегатите на различните компоненти на добавената стойност по базисни цени по отрасли минус използването на косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim), (отчетени в номинален отрасъл, вж. параграф 9.33) плюс нетните данъци върху продуктите (доходен подход);
- в) сумата на категориите крайно използване минус вноса: износ - внос + разходи за крайно потребление + формирането на брутен капитал (всичките по цени на купувача) (разходен подход).

9.26. Таблицата 9.6 "Използване" съдържа известна допълнителна информация: формиране на брутен основен капитал, салдата на дълготрайните активи и трудовите ресурси по отрасли. Тази информация е важна за анализа на производителността и може също да служи за няколко други видове анализи, например за анализ на заетостта.

9.27. В ESA, салдата на дълготрайните активи се оценяват по пазарните цени, преобладаващи на датата на счетоводния баланс. За дълготрайни активи, закупени през предходни години, това означава, че потреблението на основен капитал от предходните години трябва да се приспадне от текущите пазарни цени на новите активи от същия вид и качество. Тази нетна концепция за основния капитал може да се използва при изчисляването на капиталоемкостта. За анализа на производителността, обаче, по-често се използва специална брутна концепция за основния капитал. Съгласно тази брутна

концепция, всички дълготрайни активи трябва да бъдат оценявани по текущите пазарни цени на нови активи от същия вид и качество; не трябва да се прави приспадане за потреблението на капитал през последната и през предишните години. Тази брутна концепция за основния капитал не е стандартна концепция в ESA, но може лесно да бъде изчислена с помощта на метода на перманентната инвентаризация. Като се има предвид голямото използване на подобни брутни цифри, препоръчва се като допълнителна информация да бъдат включени както брутни, така и нетни данни за основния капитал.

9.28. За анализа на производителността, предпочитаната променлива за вложения труд са отработените часове. При правенето на изводи за наетите лица, обаче, броят на работните места също може да бъде подходящ. И двете променливи могат да бъдат класифицирани по подкласове, например в една част, отнасяща се до наети лица и до самоосигуряващи се лица.

9.29. За правилното изготвяне и разбиране на таблиците "Предлагане и използване" е важно да си припомним някои от счетоводните конвенции (условни принципи), използвани в ESA:

а) продукциите на спомагателните услуги не се отчитат отделно; всичките ресурси, потребени от дадена спомагателна дейност се третираат като ресурси, вложени в главната или второстепенна дейност, които тя подпомага. Спомагателни дейности могат да бъдат, например, маркетинг, счетоводство, съхранение и почистване (вж. параграфи 3.12 и 3.13);

б) стоки и услуги, произведени и потребени в рамките на един и същ отчетен период и в рамките на една и съща местна единица по видове дейност (KAU) не се идентифицират отделно. Затова, те не се отчитат като част от продукцията или междинното потребление на тази местна единица по видове дейност (KAU). Това може, например да се отнася до:

1. Семена и растения за засяване и засаждане;
2. Каменни въглища, потребени в производството на брикети от каменовъглени мини;
3. Електроенергия, потребена от електростанции;

в) Незначителна обработка, сервизно обслужване или ремонт от името на друга местна единица по видове дейност (KAU) трябва да се отчита нетно, т.е. изключвайки стойността на участващите стоки. Обратното, когато стоките подлежат на значителна физическа промяна, сделките трябва да се отчитат брутно, т.е. като покупка и продажба на участващите стоки;

г) Дълготрайни стоки могат да бъдат отдавани под наем или да бъдат обект на оперативен лизинг. В подобни случаи, те се отчитат като формиране на основен капитал и акционерен капитал в отрасъла на техния собственик; в отрасъла на потребителя се отчита междинно потребление в размера на наема;

д) лица, работещи чрез временни агенции се отчитат като наети в отрасъла на тези агенции, а не в отраслите, в които действително работят. В резултат, в последните

отрасли, плащанията за тези лица се отчитат като междинно потребление, а не като компенсация на наетите лица. Договорите, сключени за външни услуги се третираат по същия начин;

е) заетостта и компенсацията на наетите лица са общи концепции в ESA:

1. Заетостта по социални причини също се отчита като заетост; това важи, например за работни места за инвалиди, проекти за заетост за хора, които са били безработни за дълъг период и програми за заетост за млади хора, търсещи работа. В резултат, участващите лица са наети лица и получават компенсация на наети лица (а не социални трансфери), макар че тяхната производителност може да бъде (много) по-ниска от тази на другите наети лица;

2. Заетостта обхваща също някои случаи, в които участващите лица не се очаква да работят изобщо, например, лица, които са уволнени, но за известен период получават плащания от бившия си работодател. Вложеният труд, обаче, изразен като отработени часове не се деформира от тази конвенция, тъй като фактически няма отработени часове.

9.30. В таблиците "Предлагане и използване" трябва да бъдат въведени две коригиращи позиции за съгласуването на оценката на вноса в таблиците "Предлагане и използване" и в секторните сметки (вж. също таблици 9.5 и 9.6).

В таблицата за предлагането, вносът на стоки се оценява по стойности на база СИФ. Това представлява надценяване на разходите за вноса, когато транспортните и застрахователните услуги, включени в стойността на база СИФ се предоставят от резиденти (например, транспорт за собствена сметка или транспорт от специализирани резидентни превозвачи). За да се получи подходящия баланс между вноса и износа, износът на услуги трябва да бъде също така завишен със сумата на това надценяване на вноса. В секторните сметки, вносът на стоки се оценява по стойностите на база ФОБ. Това представлява надценяване на вноса, както е в случая с оценката на база СИФ. В случая, обаче, на оценяване на база ФОБ, надценяването е по-малко, което означава, че предполагаемото завишение в износа е също по-малко. Така, резултатът от използването на различни принципи на оценяване е, че нетният общ внос е същия, но както общият внос, така и общият износ са по-големи при оценяване на база СИФ. Двата принципа на оценяване могат да бъдат съгласувани в таблиците "Предлагане и използване" чрез въвеждането на коригиращи позиции за вноса, а така също и за износа. Коригиращите позиции трябва да бъдат равни на стойността на транспорта и застрахователните услуги от резиденти, включени в стойността на база СИФ, но не в стойността на база ФОБ, тоест по отношение на транспорта и застраховката от границата на страната-износител до границата на страната-вносител. Тези коригиращи позиции, веднъж след като бъдат включени в таблиците "Предлагане и използване", нямат нужда от специално третиране в изчисленията на ресурсите-продукцията.

9.31. Трансферът на съществуващи стоки се отчита в таблицата за използването като отрицателен разход за продавача и положителен разход за купувача. За участващата продуктова група, трансферът на съществуваща стока е равнозначен на прекласификация в използване. Само разходите по сделките не представляват прекласификация: те се отчитат като използване на стопански или професионални услуги. За целите на описанието и анализа, може да бъде полезно да се покаже за някои

продуктови групи относителния размер на трансфера на съществуващи стоки отделно, например значението за колите на втора ръка или значението на рециклираната хартия.

9.32. Директните покупки от чужбина от резиденти и покупките на местна територия от нерезиденти, обикновено се определят като специална дейност в процеса на събирането на статистически данни. Те се въвеждат като корекции на първоначалните изчисления на вноса, износа и, по размера на потреблението на част от покупките в чужбина, като разход за крайно потребление. За да се получи баланс между предлагането и използването по продукти, всички тези покупки трябва да бъдат разпределени по различните участващи продуктови групи. За продуктовете групи, където тези видове покупки са важни, те могат да бъдат показани като подкатегория, например разходи за настаняване.

9.33. Навсякъде в таблиците "Предлагане и използване", класификацията по отрасли на NACE Rev.1 се разширява с номинален отрасъл за използването на косвено измерваните услуги за финансово посредничество. В таблицата за предлагането не се отчитат въобще никакви сделки за този отрасъл. В таблиците за използването, пълното използване на косвено измерваните услуги за финансово посредничество се отчита като междинното потребление на този номинален отрасъл. Тъй като този номинален отрасъл няма никакви други сделки, неговият нетен оперативен излишък е отрицателен в размера на неговото междинно потребление; всички други компоненти на добавената му стойност са нула. Вследствие на това, неговата обща брутна добавена стойност е равна на неговия (отрицателен) нетен оперативен излишък.

9.34. Премаването от предлагане и използване по базисни цени към цени на купувача обхваща:

- а) преразпределяне на търговските надбавки;
- б) преразпределяне на транспортните надбавки;
- в) добавяне на данъците върху продукти (с изключение на подлежащия на приспадане ДДС);
- г) приспадане на субсидиите за продукти.

Определянето на това преминаване е важна част от процеса на салдирането. Отделни таблици могат да покажат преминаването с повече подробности (вж. таблици 9.7 и 9.8). Тези таблици могат също да служат за важни аналитични цели, например за анализ на цените и анализ на последствията от промените в данъчните ставки върху продуктите.

9.35. По принцип, когато се подготвят таблиците "Предлагане и използване" и се извършва същинското балансиране между двете страни, винаги има избор на кой от двата противоположни начина за коригиране на статистически данни да се постави ударение:

- а) предлагането на всеки продукт по базисни цени може да бъде коригирано в посока на оценка по цена на купувача, за да се позволи балансирането с използването по цени на купувача;

б) всяко от използванията по цена на купувача може да бъде коригирано в посока на оценка по базисни цени, за да съответства на предлагането по базисни цени.

9.36. На практика, може да са необходими и двата вида балансиране за да се изгради таблицата "Предлагане и използване". Двете алтернативи третираат или изискват сходни видове корекции, т.е. за данъци минус субсидии върху продуктите и търговските и транспортни надбавки по продукти. Фактически, първата алтернатива не е възможна без втората, тъй като обикновено не е възможно да се знаят колоните от данъци върху продукти, субсидиите за продукти и търговските и транспортните надбавки, разбити по продукти в таблицата "Предлагане и използване", освен ако не се знае разпределението при използването на отделните продукти от таблицата за използването по цени на купувача (Таблица 9.6).

9.37. Така, в процеса на балансирането участват следните таблици:

а) Таблиците "Предлагане и използване" 9.5 и 9.6, показващи крайните резултати от салдиращите общи суми на предлагането и използването по продукти по цени на купувача и по базисни цени;

б) таблиците за търговските и транспортните надбавки и за данъците минус субсидии за продукти (таблици 9.7 и 9.8).

9.38. Преминаването на предлагането и използването от базисни цени към цени на купувача (вж. параграф 9.34) е равнозначно на разпределяне на търговските надбавки: оценката по базисни цени означава, че търговските надбавки се отчитат като част на търговията с продукти, а оценката по цени на купувача означава, че търговските надбавки се разпределят по продуктите, към които се отнасят. Аналогична е ситуацията с транспортните надбавки.

9.39. Общо търговските надбавки по продукти е равна на общо търговските надбавки по търговски отрасли плюс вторичните търговски надбавки на други отрасли. Аналогичното уравнение е приложимо за транспортните надбавки.

Таблица 9.7.- Проста таблица на търговските и транспортни надбавки

		1 2 3 4 Отрасли (NACE) --п	Σ(1)	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	Σ(3)	Σ(1)+ Σ(3)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CPA)	1	(1) Търговски и транспортни надбавки от междинно потребление по продукти и отрасли		Търговски и транспортни надбавки върху крайното използване: Разходи за крайно потребление: (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (г) Формиране на брутен основен капитал и ценности (д) промени в материалните запаси (е) износ		
	2					
	3					
	4					
	.					
	.					
	.					
	.					
	.					
	m					
Σ(1)	(2)	Търговски и транспортни надбавки от междинно потребление по отрасли		Търговски и транспортни надбавки върху крайното използване по видове		Общо търговски и Транспортни надбавки

Таблица 9.8.- Проста таблица на данъци минус субсидии за продукти

		1 2 3 4 Отрасли (NACE) --п	Σ(1)	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	Σ(3)	Σ(1)+ Σ(3)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CPA)	1	(1) Данъци минус субсидии за продукти върху междинно потребление по продукти и по отрасли		Данъци минус субсидии за продукти за крайно използване:		
	2			Разходи за крайно потребление:		
	3			(а) от домакинства		
	4			(б) от NPISH		
	.			(в) от държавата		
	.			Формиране на брутен капитал:		
	.			(г) Формиране на брутен основен капитал и ценности		
	.			(д) промени в материалните запаси		
	.			(е) износ		
	m					
Σ(1)	(2)	Данъци минус субсидии за продукти за междинно потребление по отрасли		Данъци минус субсидии за продукти за крайно използване по видове		Общо Данъци минус субсидии за продукти

9.40. Транспортните надбавки обхващат разходите, платени отделно от купувачите и включени в използването на продуктите по цени на купувача, а не по базисните цени на продукцията на даден производител или в търговските надбавки на търговците на едро или на дребно. Подобни транспортни надбавки включват по-конкретно следното:

- а) транспортът на стоките от мястото, където са произведени до мястото, където купувачът приема доставката им, в случай, че производителят плаща на трето лице за транспорта, ако тази сума е фактурирана отделно на купувача;
- б) транспортът на стоките, организиран от производителя или от търговеца на едро или на дребно по такъв начин, че купувачът трябва да плати отделно за транспортните разходи, даже когато транспортът се извършва от самия производител или търговеца на едро или на дребно.

Всички други разходи за транспортирането на стоки не се отчитат като транспортни надбавки, например:

- а) ако транспортът се извършва от самия производител, тези транспортни разходи ще бъдат включени в базисните цени на продукцията на производителя; този транспорт представлява спомагателна дейност и индивидуалните разходи за транспорт няма да бъдат идентифицируеми като разходи за транспорт;
- б) ако производителят организира стоките бъдат транспортирани без отделна фактура за транспортни услуги, тези транспортни разходи ще бъдат включени в базисните цени на продукцията на производителя; тези транспортни разходи ще бъдат идентифицируеми като такива и отчитани като част от междинното потребление на производителя;
- в) ако търговците на едро и на дребно организират стоките да бъдат придвижени от мястото, където те приемат доставката им до мястото където друг купувач приема доставката, тези разходи ще бъдат включени в търговската надбавка, ако не иска от купувач да плати отделно за транспорта. Отново, както при производителите, тези разходи могат да представляват спомагателна дейност на търговците на едро и на дребно или на купувачите на междинна услуга, вписвайки по този начин търговски надбавки, а не транспортни надбавки.
- г) ако дадено домакинство купува стоки за целите на крайното потребление и организира транспортът да бъде извършен от трето лице, тези транспортни разходи се отчитат като разход за крайно потребление за транспортни услуги и не се включват в никакви търговски или транспортни надбавки.

9.41. Таблица 9.7 показва една малко опростена картина на матрица на търговски и транспортни надбавки, защото:

- а) не се прави изрично разграничение между търговските и транспортните надбавки. Двата вида надбавки могат да бъдат показани за всяка продуктова

група. Другото решение е да има отделни таблици: една за търговските надбавки и една за транспортните надбавки;

б) за търговските надбавки, трябва да се направи разграничение между търговията на едро и търговията на дребно, за да се вземат предвид разликите в техните цени. При съставянето на тези таблици, трябва да бъде ясно, че търговците на едро могат също да продават директно на домакинства (например мебели) и че търговците на дребно могат също да продават на отраслите (например на кафенета и ресторанти);

в) при изчисляването и анализирането на търговските надбавки за продукти за разходи за крайно потребление от домакинствата, за всяка продуктова група могат също да бъдат разграничени и най-важните дистрибуторски канали, за да се вземат предвид разликите в цените им; разграничението между търговията на едро и търговията на дребно е, фактически, твърде грубо. Например, стоките и услугите могат да бъдат закупени от домакинствата в супермаркета, в магазина за хранителни стоки, в цветарския магазин, в универсален магазин, в чужбина или да бъдат получени като доход в натура. Освен това, за някои продукти, могат да бъдат важни вторичните продажби, например в случая на цигарите, това може да се отнася до продажбите на цигари от кафенета, ресторанти и бензиностанции. Разбира се, подобни, по-детайлни разграничения могат да бъдат въведени, ако наличните източници на данни предоставят достатъчно информация, поне за най-приблизителни данни за значението на всеки от дистрибуторските канали;

г) при изчисляването на транспортните надбавки, едно разграничаване по вида на транспорта (например, по ж.п., въздушен, морски, речен и шосеен транспорт) може да бъде много полезно.

9.42. Данъците върху производството и вноса се състоят от:

- а) данъци върху продуктите (D.21);
 - 1. Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС) (D.211);
 - 2. Данъци и мита върху вноса; освен ДДС (D.212);
 - 3. Данъци върху продуктите, освен ДДС и данъци върху вноса (D.214);
- б) други данъци върху производството (D.29).

Подобни категории се разграничават за субсидии за производството и вноса. Субсидиите се третираат като отрицателни данъци върху производството и вноса.

Дефинициите на всички тези категории са дадени в параграфи от 4.14 до 4.39.

9.43. Предлагането по базисни цени обхваща нетните други данъци върху производството, тоест минус другите субсидии за производството. За да се направи преход от базисни цени към цени на купувача (или обратно; вж.

параграф 9.34), трябва да бъдат добавени различните данъци върху продуктите и да се приспадат субсидиите за продуктите (или обратно).

9.44. ДДС може да подлежи на приспадане, да не подлежи на приспадане или просто да не бъде приложимо:

а) ДДС, което подлежи на приспадане, обикновено, се прилага за по-голяма част от междинното потребление, за по-голяма част от формирането на брутен основен капитал и за част от промените в материалните запаси;

б) ДДС, което не подлежи на приспадане, често се прилага за разходи за крайно потребление, за части от формирането на брутен основен капитал, за част от промените в материалните запаси и за част от междинното потребление;

в) ДДС по принцип не е приложимо за:

1. Износът (най-малкото износа за страните извън Европейския съюз);
2. Всякакви стоки и услуги, подлежащи на нулева ставка на ДДС, независимо от тяхното използване;
3. Всякакви производители, освободени от регистрация по ДДС, например малки фирми и религиозни организации.

9.45. ДДС се отчита нетно в ESA: всички доставки се остойностяват по базисни цени, т.е. без фактурирания ДДС; междинното потребление и крайното използване се отчитат по цени на купувача, т.е. без ДДС, подлежащо на приспадане.

9.46. Таблица 9.8 за данъците минус субсидиите за продукти е опростена, защото:

а) различните видове данъци върху продуктите не са разграничени и субсидиите не са показани отделно;

б) различни данъчни ставки и субсидии могат да се прилагат за различни дистрибуторски канали; затова последните трябва също да бъдат разграничени, когато е налице подходяща и достатъчна информация.

9.47. Данъците и субсидиите за продуктите представляват суми дължими за плащане само, когато са доказани с данъчни оценки, декларации и пр. или са сумите, които са действително платени (вж. параграф 4.27). Данъците (и субсидиите) за продуктите, обикновено се определят по продукти, чрез прилагането на официалните данъчни ставки (субсидии) за различните потоци. След това, трябва да бъде направен анализ на разликите с данъчните оценки или действително платените суми.

а) Някои от тези разлики показват, че първоначалните стойности на данъците върху продуктите не съответстват на дефинициите на ESA:

1. Затова, в случай на освобождаване от данъци, първоначалната приблизителна стойност на данъците върху продуктите трябва да бъде намалена.
2. Затова, в случай на избягване на плащане на данъци върху продуктите (т.е. плащането на данъци е задължително, но няма данъчна оценка), приблизителната стойност на данъците върху продуктите трябва да бъде намалена;
3. В случай на глоби, приблизителната стойност на данъците върху продуктите трябва да бъде увеличена.

Промените в приблизителните стойности на данъците върху продуктите имат съпътстващи ефекти върху променливите, определени чрез добавянето или приспадането на приблизителните стойности на данъците върху продуктите. Например, продукцията по базисни цени на конкретна продуктова група може да бъде определена, *между другото*, чрез приспадане на данъците върху продуктите от приблизителната стойност на използването по цени на купувача. Приблизителната стойност на продукцията по базисни цени, обаче, може също да бъде комбинирана, *между другото*, с приблизителните стойности на данъците върху продуктите, за да се получи приблизителната стойност на използването по цени на купувача.

б) Няколко други видове разлики не трябва да бъдат вземани предвид в таблиците "Предлагане и използване":

1. Разликите във времето, например плащанията могат да се отнасят за данъчни оценки за няколко години;
2. Предприятията могат не са в състояние да плащат (фалити): това трябва да бъде отчетено като друга промяна в обема на финансовите активи и задължения, тоест не в таблицата "Предлагане и използване".

в) В някои случаи, разликите могат също да показват, че началните изчисления за данъците и субсидиите за продукти са предмет на сериозна грешка, например защото продукцията от някои продукт е подценена. Тогава промените на приблизителните стойности на потоците от стоки и услуги също могат да бъдат оправдани.

При преминаването от използване по продукти по цени на купувача към същото по базисни цени, промяната на първоначалната стойност на данъците и субсидиите за продуктите може да бъде показана като отделна позиция. Обаче, за всички изчисления на ресурси-продукция ще бъде необходимо тази промяна да се разпредели по продукти, дори ако това може да бъде базирано на прост математически инструмент, като например пропорционално разпределяне.

9.48. Използването на таблица 9.6 не показва до каква степен използваните стоки са местно произведени или са вносни. Тази информация е необходима за всички анализи, в които играе роля връзката между предлагането и

използването на стоките и услугите в рамките на националната икономика. Подходящ пример е анализа на въздействието на промените в износа или разходите за крайно потребление върху вноса, вътрешното производство и съответните променливи, като например заетостта. Фактически, това важи за повечето анализи, посочени в параграфи 9.14 и 9.15. Затова, рамката "ресурси-продукция" съдържа също таблица за използването за вносни продукти и една за местно произведени стоки и услуги (вж. таблици 9.9 и 9.10).

9.49. Таблицата за използването за вносни продукти трябва да бъде изготвена чрез използването на всичката налична информация за използването на вноса, например за някои продукти могат да бъдат известни големите предприятия-вносители, а за някои предприятия може да е налице информация за размера на вноса. Обаче, по принцип, пряката статистическа информация за използването на вноса е рядка. Затова, тази информация трябва обикновено да бъде допълвана от предположения по продуктови групи.

9.50. Таблицата за използването на местно произведените стоки и услуги може след това да бъде получена чрез извеждането на таблицата за използването на вносни продукти от таблицата за общото използване.

Таблица 9.9.- Таблица за използване за вноса

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4 ---n	Σ(1)	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	Σ(3)	Σ(1)+ Σ(3)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CPA)	1	(1) За вносните продукти: Междинно потребление при стойности на база СИФ по продукти и по отрасли		За вносните продукти: крайното използване при стойности на база СИФ		
	2			Разходи за крайно потребление: (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (г) Формиране на брутен основен капитал и ценности (д) промени в материалните запаси (е) износ		
	3					
	4					
	.					
	.					
m						
Σ(1)	(2)	Общо междинно потребление на вносни продукти по отрасли		Общо крайно използване на вносни продукти по видове		Общо внос

Таблица 9.10. - Таблица за използването по базисни цени на вътрешната продукция

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4	$\Sigma(1)$	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1) + \Sigma(3)$
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CРА)	1	(1) За вътрешната продукция: Междинно потребление по базисни цени по продукти и по отрасли		За вътрешната продукция: Крайно използване по базисни цени Разходи за крайно потребление (а) от домакинства (б) от NPISH (с) от държавата Формиране на брутен капитал: (d) формиране на брутен капитал и ценности (е) промени в материалните запаси (f) износ		
	2					
	3					
	4					
	.					
	.					
	.					
	.					
	.					
	m					
$\Sigma(1)$	(2)	Общо междинно потребление на вътрешна продукция по базисни цени по отрасли		Крайно използване на вътрешна продукция по базисни цени		Общо вътрешна продукция
Използване на вносни продукти	(3)	Общо междинно потребление на вносни продукти по отрасли		Крайно използване на вносни продукти по базисни цени		Общо внос

Таблица 9.10. - Таблица за използването по базисни цени на вътрешната продукция (продължение)

	Отрасли (NACE)		Σ(1)	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	Σ(3)	Σ(1) + Σ(3)
	1 2 3 4n				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Нетни данъци върху продукти	(4)	Нетни данъци върху продукти за междинно потребление по отрасли		Нетни данъци върху продукти за крайно използване		Общо нетни данъци върху продукти
Σ(1) + (3)+(4)	(5)	Общо междинно потребление по цени на купувача по отрасли		Общо крайно използване по видове		Общо използване
Компенсация на наети лица Други нетни данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен	(6)	Компоненти на добавената стойност по по отрасли				
Σ(6)	(7)	Добавена стойност по отрасли				
Σ(1) + (3)+(4)+ Σ(6)	(8)	Продукция по базисни цени по отрасли				
Формиране на основен капитал Основен капитал Трудови ресурси	(9)					

9.51. За да послужат за по-конкретни цели, таблиците "Предлагане и използване", представени по-горе могат да бъдат модифицирани чрез въвеждането на алтернативни и допълнителни класификации. По-долу са дадени следните важни примери:

а) по-детайлни продуктови и отраслови класификации, базирани на национални класификации или вземащи предвид конкретни цели, например анализа на ролята на изследователската и развойна дейност в националната икономика;

б) по-детайлна географска разбивка на вноса и износа, например търговията вътре в Европейския съюз, подкласифицирана по страни и търговията извън Европейския съюз, подкласифицирана по икономически региони и някои конкретни страни, като например Съединените щати и Япония;

в) класификация на вноса на:

1. Внос на продукти които се произвеждат и вътрешно ("конкурентен внос");
2. Внос на продукти които не се произвеждат вътрешно ("допълващ внос").

Може да се очаква и двата вида внос да имат различно взаимоотношение и значение за националната икономика. Конкурентният внос може да бъде предмет на анализ и икономическа политика, тъй като той заместител на вътрешна продукция; затова, той може да бъде включен като отделна категория на (потенциално) крайно използване в таблиците за използването. За допълващия внос, анализите се концентрират главно върху въздействието на промените в цените му или в обема му (например, в случай на петролна криза) върху националната икономика;

г) класификация на компенсацията на наетите лица по такива критерии, като равнище на образованието, работа на пълен/непълен работен ден, възраст и пол. Тази класификация може след това да бъде приложена също към допълнителната информация за заетостта. По този начин, таблиците "Предлагане и използване" могат също да бъдат използвани за всички видове анализи на пазара на труда.

д) разбивка на компенсацията на наетите лица по:

1. Надници и заплати, от които:
 - социалноосигурителни вноски на наетите лица⁽¹⁾;
2. социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите.

Тази разбивка позволява анализа на ролята на социалноосигурителните вноски за цената на трудовите ресурси и преместването на тези тежест към brutния оперативен излишък;

¹Може да бъде глобално определяне на тази концепция, когато социалноосигурителните вноски на дадено наето лице зависят не само от заплатата, но, например, също и от другите приходи на наетото лице, от възрастта му и от семейното му положение.

е) Класификацията на крайното потребление по цели (за домакинствата: класификация на индивидуалното потребление по цели (Coicop), а за държавата: класификация по функции (Cofog). Функционалната класификация на този разход дава възможност за оценяване на въздействието на всяка функция на останалата икономика. Например, тогава може да бъде оценено значението на публичните и частните разходи за здравеопазване, транспорт и образование. Друг подходящ пример е анализа на въздействието на държавните разходи за отбраната върху някои вътрешни отрасли, по-конкретно на производителите на самолети, камиони и оръжия;

ж) прекласификацията на формирането на основен капитал и собствен акционерен капитал за дълготрайни активи, които се отдават под наем от собственика, например, в случая на оперативен лизинг: дълготрайните активи могат да бъдат отчетени все едно, че са собственост на потребителя (за разлика от стандартното третиране в ESA). Целта на тази прекласификация е да се направят съпоставими разходните структури на отраслите, които наемат дълготрайни активи и тези, които притежават подобни дълготрайни активи. За едно последователно счетоводно третиране, тази прекласификация изисква също промяната на междинното потребление на наемателя и на продукцията на наемодателя със сумата на наема за дълготрайния актив;

з) прекласификацията на заетостта и компенсацията на наетите лица по договори за външни услуги и лица, работещи чрез агенции за временна заетост: целта на тази прекласификация е да се направи по-съпоставима разходната структура на отраслите, чрез отчитането на лицата като наети лица в отраслите, "където те работят действително". Тази прекласификация е равнозначна също на промяна на концепциите за междинното потребление и продукцията на съответните отрасли.

ТАБЛИЦИ, СВЪРЗВАЩИ ТАБЛИЦИТЕ "ПРЕДЛАГАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ" СЪС СЕКТОРНИТЕ СМЕТКИ

9.52. Информацията в таблиците "Предлагане и използване" трябва да бъде свързана със секторните сметки, за да се осигури съответствието на таблиците "Предлагане и използване" със секторните сметки. Това се постига чрез въвеждането на таблица с променливи, които са с кръстосана класификация по отрасли и по сектори (вж. таблица 9.11).

Таблица 9.11 - Таблицы, свързващи таблиците "Предлагане и използване" със секторните сметки

		Отрасли (NACE)		Σ(1)
		1 2 3 п	(2)
		(1)		(2)
I. Нефинансови корпорации Обща продукция Пазарна продукция Продукция за крайно използване Друга непазарна продукция Междинно потребление Брутна добавена стойност Компенсация на наетите лица Други данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен Формиране на брутен основен капитал	(1)			
II. Финансови корпорации Обща продукция ... Формиране на брутен основен капитал				
III. Държавно управление				
IV. Домакинства				
V. Институции с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISH)				
Общо за секторите Продукция ... Формиране на брутен основен капитал	(2)			

СИМЕТРИЧНИ ТАБЛИЦИ "РЕСУРСИ-ПРОДУКЦИЯ"

9.53. В Европейската система от сметки ESA, таблицата "Ресурси-Продукция" за продукт по продукти е най-важната симетрична таблица "Ресурси-Продукция" и тази таблица е описана по-долу.

9.54. Таблицата "Ресурси-Продукция" за продукт по продукти (вж. таблици 9.4 и 9.12) могат да бъдат съставени чрез преобразуването на таблиците "Предлагане и използване" и двете по базисни цени. Това обхваща промяна на формата, т.е. от две симетрични таблици в една симетрична таблица (вж. параграф 9.09). Това преобразуване може да бъде разделено на три стъпки:

- a) разпределяне на вторични продукти в таблицата за предлагането по отраслите, в които те са главните продукти;

б) пренареждане на колоните на таблицата за използването от ресурси в отрасли на отрасли към ресурси в хомогенни браншове (без агрегиране на редовете);

в) агрегиране на детайлните продукти (редове) на новата таблица за използването към хомогенните браншове, показани в колоните, ако е подходящо.

9.55. Стъпка а) обхваща прехвърляне на продукцията във формата на вторични продукти в таблицата за предлагането. Тъй като вторичните продукти се появяват като "извъндиагонални" вписвания в таблицата за предлагането, този вид прехвърляне е сравнително просто. Тези вторични продукти се третират като допълнения в отраслите, за които те са главни и се изваждат от отраслите, в които те са били произведени.

9.56. Стъпка б) е по-сложна, тъй като изходните данни за ресурсите се отнасят за отрасли, а не за всеки отделен продукт, произведен от всеки отрасъл. Този вид преобразуване, което трябва да бъде направено тук, обхваща прехвърляне на ресурси, свързани с вторична продукция от отрасъла, в който тази вторична продукция е била произведена в отрасъла, към който те по принцип (обикновено) принадлежат. При извършването на това прехвърляне, могат да бъдат предприети два различни подхода:

1. Посредством допълнителна статистическа и техническа информация;
2. Посредством допускания.

9.57. Допълнителната статистическа и техническа информация трябва да бъде използвана, колкото е възможно повече. Например, може да бъде възможно да се получи конкретна информация за ресурсите, необходими за произвеждане на определени видове продукция. Информацията от този род, обаче, обикновено е непълна. В крайна сметка, обикновено ще бъде необходимо да се прибегне към прости допускания, за да се направят прехвърлянията.

Таблица 9.12. - Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени (продукт по продукти)

		Отрасли (CPA) 1 2 3 4n	$\Sigma(1)$	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1) + \Sigma(3)$
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CPA)	1	(1) Междинно потребление по базисни цени, продукт по продукти		Крайно използване по базисни цени Разходи за крайно потребление (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (д) формиране на брутен капитал и ценности (е) промени в материалните запаси (ф) износ		
	2					
	3					
	4					
	.					
	n					
$\Sigma(1)$	(2)	Общо междинно потребление по базисни цени по продукти		Крайно използване по базисни цени по видове		Общо използване по базисни цени
Данъци върху продукти Субсидии за продукти (-)	(3)	Нетни данъци върху продукти, по продукти		Нетни данъци за продукти за крайно използване		Общо нетни данъци върху продукти
$\Sigma(1) + (3)$	(4)	Общо междинно потребление по цени на купувача по продукти		Общо крайно използване по видове, по цени на купувача		Общо нетни данъци по цени на купувача

Таблица 9.12. - Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени (продукт по продукти)

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4n	$\Sigma(1)$	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1) + \Sigma(3)$
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Компенсация на наети лица Други нетни данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен	(5)	Компоненти на добавената стойност по продукти				
$\Sigma(5)$	(6)	Добавена стойност по продукти				
$\Sigma(1) + (3) + \Sigma(5)$	(7)	Продукция по базисни цени по продукти				
Внос	(8)	Внос на база СИФ по продукти				
(7) + (8)	(9)	Предлагане по базисни цени по продукти				
Формиране на основен капитал Основен капитал Трудови ресурси	(10)					

9.58. Допусканията, използвани за прехвърлянето на продукцията и свързаните с нея ресурси зависят от два вида технологични предположения:

- а) отраслова технология, допускайки, че всички продукти, произведени от местни единици по видове дейност (КАУ) в даден отрасъл се произвеждат с една и съща структура на ресурсите;
- б) продуктова технология, допускайки, че всички продукти в дадена продуктова група имат една и съща структура на ресурсите, независимо кой отрасъл ги произвежда.

Изборът на най-доброто допускане, което да е приложимо във всички случаи, не е лесен. Той, фактически, трябва да зависи от структурата на националните отрасли, например от степента на специализацията и от хомогенността на националните технологии, използвани за производство на продукти в рамките на една и съща продуктова група. Например, ботуши могат да се изработват и от кожа и от пластмаса. По този начин, допускането за използването на една и съща продуктова технология за всички ботуши (или когато се използва високо ниво на агрегиране, например, произведения на обувната промишленост), може да бъде проблематично; тогава, допускането на отраслова технология може да бъде по-добра алтернатива.

Простото прилагане на допускането за продуктова технология често е показвало резултати, които са неприемливи, дотолкова, доколкото коефициентите за ресурси-продукция, които се генерират понякога не са вероятни или дори са невъзможни, например отрицателни коефициенти. Невероятните коефициенти могат да се дължат на грешки в измерването и на хетерогенността (продуктовия асортимент) в отрасъла, в който прехвърления продукт е главния продукт. Това може да бъде преодоляно чрез извършването на корекции на база на допълнителна информация или чрез използване на осведомена преценка във възможно най-пълна степен. Разбира се, друго решение е да се приложи алтернативно допускане на отраслова технология. На практика, използването на смесени технологични допускания, в съчетание с допълнителна информация, е най-добрата стратегия за изготвянето на симетрични таблици "Ресурси-Продукция".

9.59. Значението на ролята, която играят допусканията зависи от степента на второстепенното производство, което на свой ред зависи не само от това как е организирано производството в икономиката, но и от продуктовата разбивка. Колкото е по-детайлна продуктовата разбивка, толкова повече вторична продукцията може да се очаква.

9.60. Стъпка в) обхваща агрегирането на продуктите в новата таблица за използването, която ги генерира в съответствие със стъпка а) и това води до симетрична таблица "Ресурси-Продукция" с продукти с кръстосана класификация, в сравнение с такава по продукти. Макар, че тези изменения започват от данни на база на местни единици по видове дейност (КАУ), вписванията, получени в резултат на това се правят така, че отговарят на тези за "единиците за хомогенно производство".

9.61. Класификациите в симетричната таблица "Ресурси-Продукция" съвпадат с тези в Таблиците "Предлагане и използване", тъй като първата е трансформация на втората (разбира се, с изключение на класификацията по отрасли/хомогенни браншове).

9.62. Симетричната таблица "Ресурси-Продукция" 9.12 трябва да се придружава най-малко от две таблици:

а) матрица, показваща използването на вноса; форматът на тази таблица е същия, като този на таблицата за вноса, допълваща таблиците "Предлагане и използване" (вж. таблица 9.10), с изключение на това, че се използва класификация продукт по продукти;

б) симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешна продукция (таблица 9.13).

Последната таблица трябва да бъде използвана при изчисляването на натрупаните коефициенти, т.е. обратно на "Леонтиев". По отношение на таблица 9.13, обратното на Леонтиев е обратно на разликата между тъждествена матрица I и матрицата на техническите коефициенти, получени от матрицата ((1),(1)). Обратното на Леонтиев би могло да бъде изчислено за вътрешната продукция и конкурентния внос (вж. параграфи 9.51). Тогава, трябва да се допусне, че конкурентният внос е бил произведен по същия начин както конкурентния вътрешен продукт.

Таблица 9.13. - Симетрична таблица "Ресурси-Производство" за вътрешна продукция (продукт по продукти)

	Отрасли (СРА)		Σ(1)	Крайно използване
	1 2 3 4n	(1)	(а)(б)(в)(г)(д)(ф)
			(2)	(3)
Продукти (СРА)	1 2 3 4 n	(1) За вътрешна продукция: Междинно потребление по базисни цени по продукт и по продукти		За вътрешна продукция: използване по базисни цени Разходи за крайно потребление (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал (г) формиране на брутен валов продукт и ценности (д) промени в материални запаси (е) износ
Σ(1)	(2)	Общо междинно потребление на вътрешна продукция по базисни цени по продукти		Крайно използване на вътрешна продукция по базисни цени
Използване на вносни продукти	(3)	Общо междинно потребление на вносни продукти по продукти		Крайно използване на вносни продукти по базисни цени
Нетни данъци върху продукти	(4)	Нетни данъци върху продукти за междинно потребление по продукти		Нетни данъци върху крайно използване

Таблица 9.13. - Симетрична таблица "Ресурси-Производство" за вътрешна продукция (продукт по продукти) (продължение)

	Отрасли (НАСЕ)		Σ(1)	Крайно използване
	1 2 3 4n	(1)	(а)(б)(в)(г)(д)(ф)
			(2)	(3)
Σ(2) + (3) + (4)	(5)	Общо междинно потребление по цени на купувача по продукти		Общо крайно използване на вътрешна продукция по цени на купувача по продукти
Компенсация на наети лица Други нетни данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен	(6)	Компоненти на добавената стойност по Продукти		
Σ(6)	(7)	Добавена стойност по продукти		

$\Sigma(1) + (3)+(4)+ \Sigma(6)$	(8)	Продукция по базисни цени по продукти	
Формиране на основен капитал Основен капитал Трудови ресурси	(9)		

ГЛАВА 10 МЕРКИ ЗА ЦЕНИ И ОБЕМИ

10.01. В една система от икономически сметки, всички потоци и салда са изразени в парични единици. Паричната единица е единственият общ знаменател, който може да се използва за оценяване на изключително разнообразните сделки, отчетени в сметките и за извеждане на значими балансиращи статии.

Проблемът при използването на паричната единица е, че тази единица нито е устойчива, нито е международен стандарт. От голямо значение при икономическия анализ е да се измерва икономическия ръст в обемно изражение за различните периоди. Необходимо е да се разграничат в промените в стойностите за някои икономически агрегати, промените, възникващи единствено от ценови промени на остатъка, който се нарича промяна в "обема".

Икономическият анализ се интересува също от сравненията в пространството, т.е. между различните национални икономики. Тези сравнения се концентрират върху международните сравнения в обемни изражения на равнището на производството и дохода, но равнището на цените също представлява интерес. Затова е необходимо да се разложат разликите в стойността на икономическите агрегати между двойките или групите страни на компоненти, които отразяват разликите в обема и разликите в цената.

10.02. Когато става дума за сравнение във времето на потоците и салдата, също толкова силен акцент трябва да се постави върху точното измерване на промените на цените и обемите. В краткосрочен план, наблюдението на ценовите промени представлява не по-малък интерес от измерването на обема на предлагането и търсенето. В дългосрочен план, проучването на икономическия ръст трябва да вземе предвид движенията на относителните цени на различните видове стоки и услуги.

Главната цел е не просто да се предоставят изчерпателни мерки за промените на цените и обемите за главните агрегати на системата, но да се събере един набор от взаимозависими мерки, които правят възможно извършването на систематични и детайлни анализи на инфлацията и икономическия ръст и колебанията.

10.03. Общото правило за сравненията в пространството е, че трябва да бъдат създадени точни мерки, както за обемните, така и за ценовите компоненти на икономическите агрегати. Тъй като разликата между формулите на Ласперс и Пааш е често значителна при териториалните сравнения, формулата на индекса на Фишер е единствената приемлива за тази цел.

10.04. Икономическите сметки имат предимството, затова че благоприятстват предоставянето на подходяща рамка за изграждането на система от обемни и ценови индекси, както и за осигуряването на съответствието на статистическите данни.

Предимствата на счетоводния подход могат да бъдат обобщени както следва:

- а) на концептуално равнище, използването на счетоводна рамка, обхващаща цялата икономическа система изисква ценовите и физическите единици за различните продукти и потоци в системата да бъдат специфицирани последователно. В една рамка от този вид е наложително, например ценовите и обемните концепции за дадена група продукти да бъдат дефинирани еднакво както при ресурсите, така и при използването;
- б) на статистическо равнище, използването на рамката на икономическите сметки налага счетоводни ограничения, които трябва да бъдат взети под внимание както по текущи, така и по постоянни цени и обикновено ще се изисква извършването на някои корекции, за да се осигури съответствието на ценовите и обемните данни;
- в) освен това, създаването на интегрирана система от ценови и обемни индекси в контекста на една система от икономически сметки предоставя на националното счетоводство допълнителни възможности за проверка. Приемайки съществуването на една балансирана система от таблици за предлагането и използването по текущи цени, конструирането на подобни балансиранни таблици по постоянни цени означава, че може да бъде изведена автоматично система от косвени ценови индекси. Проучването на правдоподобността на тези изведени индекси може да доведе до ревизиране и корекция на данните по постоянни цени и даже, в някои случаи, на стойностите по текущи цени;
- г) накрая, счетоводният подход позволява измерването на ценовите промени за определени балансиращи статии в сметките, като последните се извеждат от другите елементи на сметките.

10.05. Въпреки предимствата на една интегрирана система, базирана на баланса, както цялостно, така и по отрасли, на сделки със стоки и услуги, трябва да се признае, че така получените ценови и обемни индекси не отговарят на всички нужди или на всички възможни въпроси по предмета на промяната в цените или обемите. Счетоводните ограничения и изборът на формулите за ценовите и обемните индекси, макар и да са важни за изграждането на последователна система, понякога могат да бъдат пречка. Има също нужда от информация за по-къси периоди, като например месеци или тримесечия. В тези случаи, могат да се окажат полезни други форми на ценови и обемни индекси.

ОБХВАТ НА ЦЕНОВИТЕ И ОБЕМНИТЕ ИНДЕКСИ В СИСТЕМАТА ОТ СМЕТКИ

10.06. Сред потоците, които се появяват в икономическите сметки по текущи цени, има някои (главно, отнасящи се до продукти), където разграничаването между промените в цената и обема е подобно на това, което е направено на микроикономическо равнище. За много други потоци в системата, разграничаването е далеч по-малко очевидно.

В първия случай, потоците обхващат група от прости сделки със стоки и услуги, като стойността на всяка е равностойна на произведението от броя на физическите единици и съответните им единични цени. В този случай е достатъчно да се знае разбивката на въпросния поток на прости сделки, за да се определи нейното средно отклонение по цена и обем.

Във втория случай, който се отнася до редица сделки, свързани с разпределението и финансовото посредничество, както и със балансиращите статии, като например добавена стойност, е трудно или дори невъзможно да се отделят пряко текущите стойности на ценови и обемни компоненти и трябва да бъдат възприети специални решения.

Необходимо е също да се измерва реалната покупателна способност на редица агрегати, като например компенсацията на наетите лица, разполагаемия доход на домакинствата или националния доход. Това може да бъде направено, например, чрез тяхното дефлиране посредством индекс на цените на стоките и услугите, които могат да бъдат закупени с тях.

10.07. Трябва да се подчертае, че целта и процедурата, следвани при измерването на реалната покупателна способност са фундаментално различни от тези, следвани при дефлирането на стоките и услугите и балансиращите статии. За тях може да бъде създадена интегрирана система от ценови и обемни индекси, която между другото, е полезна за измерването на икономическия ръст. Оценяването в реално изражение на потоците от втория вид използва индекси на потоци, различни от разгледаните, които могат да се различават в зависимост от целите на анализа: това може да бъде само конвенция и не може да се прави по уникален начин в рамките на една интегрирана система от ценови и обемни индекси.

ИНТЕГРИРАНА СИСТЕМА ОТ ИНДЕКСИ НА ЦЕНИ И ОБЕМИ

10.08. Систематичното разделяне на промените в текущите стойности на компонентите "промени в цените" и "промени в обема" се ограничава до потоците, представляващи сделки, отчетени в сметките "Стоки и услуги" (0) и в сметките "Производство" (I); то се извършва както за данните, отнасящи се до отделните отрасли, така и за тези отнасящи се за цялата икономика. Потоците, представляващи балансиращи статии, например добавената стойност, не могат да бъдат директно разложени на ценови и обемни компоненти; това може да бъде направено само индиректно, използвайки съответните потоци от сделки.

Използването на счетоводната рамка налага двойно ограничение на изчисляването на данните:

- а) сметката "Баланс на стоките и услугите" трябва да бъде получена за всяка поредица от две години, както по постоянни, така и по текущи цени;
- б) всеки поток на равнището на цялата икономика трябва да бъде равен на сбора от кореспондиращите потоци за различните отрасли.

Трето ограничение, което не е присъщо при използването на счетоводна рамка, но се получава в резултат на целенасочен избор е, че всяка промяна в стойността на сделките

трябва да бъде отнесена или към промяната в цената или към промяната в обема, или към комбинацията от двете.

Ако се изпълнят тези три изисквания, оценяването на сметките "Стоки и услуги" и сметките "Производство" означава, че може да бъде получен интегриран набор от ценови и обемни индекси.

Позициите, които трябва да се имат предвид при конструирането на такъв интегриран набор са както следва:

Сделки с продукти	P.1	
Продукция		
Пазарна продукция		P.11
Продукция за собствено крайно използване		P.12
Друга непазарна продукция		P.13
Междинно по потребление	P.2	
Разходи за крайно потребление	P.3	
Разходи за индивидуално крайно потребление		P.31
Разходи за колективно крайно потребление		P.32
Действително крайно по потребление	P.4	
Действително индивидуално крайно потребление		P.41
Действително колективно крайно потребление		P.42
Формиране на брутен капитал	P.5	
Формиране на брутен основен капитал		P.51
Промени в материалните запаси		P.52
Придобиване минус разпореждания с ценности		P.53
Износ на стоки и услуги	P.6	
Износ на стоки		P.61
Износ на услуги		P.62
Внос на стоки и услуги	P.7	
Внос на стоки		P.71
Внос на услуги		P.72
Данъци и субсидии върху продукти		
Данъци върху продукти, без ДДС		D.212 и D.214
Субсидии за продукти		D.31
ДДС върху продукти		D.211
Потребление на основен капитал	K.1	
Балансиращи статии		
Добавена стойност	B.1	
Брутен вътрешен продукт	B.1*g	

ИНДЕКСИ НА ЦЕНИ И ОБЕМИ ЗА ДРУГИ АГРЕГАТИ

10.10. Освен ценовите и обемните мерки, разгледани по-горе, следните агрегати могат да бъдат разложени на техните собствени ценови и обемни компоненти. Целите на тези мерки могат да бъдат различни.

Материални запаси	AN.12
Салда на възпроизводими активи	AN.11
Компенсация на наетите лица	D.1

Материалните запаси в началото и съответно в края на всеки период могат да бъдат изчислени по постоянни цени, за да се определи приблизително промяната в обема на материалните запаси през периода.

Салдото на възпроизводимите дълготрайни активи трябва да бъде изчислено по постоянни цени, за да се определят капиталовите съотношения на продукцията, както и за да се получи базата за определянето на потреблението на основен капитал по постоянни цени.

Компенсацията на наетите лица трябва да се изчислява по постоянни цени за целите на измерването на производителността, а в някои случаи и когато продукцията е била определена чрез използването на данни за ресурсите по постоянни цени.

10.11. Компенсацията на наетите лица е елемент на дохода. За целите на измерването на покупателната способност, тя може да се оценява в реално изражение чрез дефлиране с индекс, отразяващ цените на продуктите, купувани от наетите лица. Другите елементи на дохода, също, като например разполагаемия доход на домакинствата и националния доход, могат да бъдат измервани в реално изражение по същия общ начин.

ОБЩИ ПРИНЦИПИ ЗА ИЗМЕРВАНЕТО НА ЦЕНОВИТЕ И ОБЕМНИТЕ ИНДЕКСИ

ДЕФИНИЦИЯ НА ЦЕНИТЕ И ОБЕМИТЕ НА ПАЗАРНИТЕ ПРОДУКТИ

10.12. Създаването на интегрирана система от ценови и обемни индекси се основава на предположението, че на равнището на една хомогенна стока или услуга, стойността (v) е равна на цената на единица количество (p), умножена по цифрата на количеството единици (q), тоест

$$v = p \times q$$

10.13. *Дефиниция:* Цената се дефинира като стойността на една единица продукт, за която количествата са свършено хомогенни не само във физически смисъл, но също и по отношение на редица други характеристики, описани в параграф 10.16. За да бъдат нещо допълнително в икономически смисъл, количествата трябва да бъдат идентични и да имат една и съща единична цена. За всеки агрегат на сделки със стоки и услуги, показан в сметките, ценовите и количествените мерки трябва да бъдат така конструирани, че

Индексът на стойността = ценовия индекс x обемния индекс

Това означава, че всяка промяна в стойността на даден поток трябва да бъде отнесена или към ценова промяна или към промяна в обема или към една комбинация от двете.

10.14. За сделки със стоки, в много случаи е лесно да се дефинира физическата единица, участваща в сделката и оттам и цената на една единица. В редица случаи, например за уникални инвестиционни стоки, това е много по-трудно и трябва да бъдат възприети специални решения.

За сделки с услуги, често е по-трудно да се специфицират характеристиките, които определят физическите единици и могат да възникнат различия в мненията за критериите, които трябва да бъдат използвани. Това може да се отнася до такива важни отрасли, като например услугите за финансово посредничество, търговия на едро и дребно, услуги за предприятията, образованието, изследователската и развойна дейност, здравеопазването или развлеченията. С оглед нарастващото значение на отраслите на услугите е важно да се намерят общи решения на проблема за избора на физически единици, даже и ако те са само конвенционални.

РАЗЛИКИ В КАЧЕСТВОТО И РАЗЛИКИ В ЦЕНАТА

10.15. Физическите и други характеристики, които трябва да бъдат вземани предвид при идентифицирането на продуктите представляват разлики в качеството и играят важна роля, като същевременно създават трудни статистически проблеми.

Факт е, че за много стоки и услуги, предназначени за конкретна цел, съществуват няколко варианта от различни качества, всеки от които е със собствена цена.

10.16. Разликите в качеството се отразяват от следните фактори:

- а) физически характеристики;
- б) доставки в различни места;
- в) доставки по различно време на деня или в различни периоди на годината;
- г) разлики в условията на продажба или в обстоятелствата или обкръжението, в което се доставят стоките или предоставят услугите.

При дадени физически характеристики, разликите при другите фактори означава, че физическите единици не са идентични в икономически смисъл и това, че стойността е различна при различните единици. Тези разлики в единичните стойности се разглеждат като разлики в обема, а не разлики в цената.

В действителност, плащането, извършено при закупуването на стоката покрива не само цената на стоката, но също и цената на услугата, свързана с доставката на стоките. Това означава, че по принцип, еднаквите стоки, продавани на различни цени и при различни обстоятелства трябва да се разглеждат като различни продукти. Това заключение се потвърждава изрично в таблиците "Предлагане и използване", където стойността на търговските и транспортните надбавки (които представляват главните услуги, свързани с предоставянето на стоките) се отчита отделно.

10.17. В рамките на даден пазар и в даден период, съвместното съществуване на няколко единични стойности, с изключение на случаите, описани в параграф 10.19, може да се разглежда като доказателство за съществуването на разлики в качеството. Съответно, различните модели автомобили и даже различните варианти на един и същ модел трябва да бъдат третираны като различни продукти: подобно, трябва да бъде направено разграничение между пътуването с влак в първа и втора класа.

За целите на изчисляването на ценовите и обемните мерки е необходимо да се използва колкото е възможно по-подробна продуктова класификация, така че всеки идентифициран продукт да има максимална хомогенност, независимо от равнището на детайлност, използвано при представянето на резултатите.

10.18. Измерението на качеството трябва да бъде взето предвид, когато трябва да бъдат отчетени промените с течение на времето. Промяната в качеството, дължаща се например на промяната на физическите характеристики на даден продукт трябва да се разглежда като промяна в обема, а не в цената. Трябва също да се вземат предвид ефектите на агрегирането. Вариантите в състава на даден поток, които означават, например, изместване в полза на по-високо средно качество трябва да бъдат отчитани като увеличаване на обема, а не като ценово увеличение. Следователно, за продукцията, ефектът от изместванията между пазарите с различни цени, например вътрешни в сравнение с външни, или промишлени в сравнение с пазари за потребителски стоки, ще бъдат третираны като промени в обема, а не като промени в цената. От това следва също, че дадена ценова промяна за даден поток може да настъпи само в резултат на промени в цените на равнището на отделни сделки.

10.19. *Дефиниция:* Съществуването на наблюдавани разлики в единичната стойност не трябва да се разглежда като показател за разлики в качеството, когато са налице следните обстоятелства, а именно липса на информация, ценова дискриминация, отразяваща ограничения в свободата на избор и съществуването на паралелни пазари. В тези случаи, разликите в единичните стойности се разглеждат като разлики в цената.

10.20. Липсата на информация означава, че купувачите може не винаги да са подходящо информирани за съществуващите ценови разлики и затова може непреднамерено да купуват на по-високи цени. Това или обратното, може да се случи също и в ситуации, когато отделни купувачи или продавачи преговарят или се пазарят за цената. От друга страна, разликата между средната цена на дадена стока, закупена на даден пазар или тържище, където се извършва подобно спазаряване и цената на същата стока, продавана в различен вид търговски обект за търговия на дребно, като например в универсален магазин, трябва, обикновено да се третира като отразяваща разликите в качеството, дължащи се на различните условия на продажба.

10.21. Ценовата дискриминация означава, че продавачите могат да бъдат в състояние да искат различни цени за различни категории купувачи за едни и същи стоки и услуги, продавани при точно еднакви обстоятелства. В тези случаи, липсва или има ограничена свобода на избор от страна на даден купувач, спадащ към специална категория. Възприетият принцип е, че разликите в цената трябва да се разглеждат като ценова дискриминация, когато се искат различни цени за идентични продавани единици при точно едни и същи условия на ясно обособен пазар. Ценовите разлики дължащи се на такава дискриминация не представляват разлики в обема.

Възможността за препродажбата на стоки на даден пазар означава, че ценовата дискриминация за тези видове продукти може да се приеме за незначителна. Ценовите разлики, които може да съществуват за стоки, могат обикновено да се тълкуват като дължими на липса на информация или на съществуването на паралелни пазари.

В отрасъла на услугите, например в транспорта, производителите могат да искат по-ниски цени за групи от физически лица, обикновено, с по-ниски доходи, като например пенсионери или студенти. Ако същите са свободни да пътуват по което време желаят, това трябва да се третира като ценова дискриминация. Ако, обаче, те трябва да плащат по по-ниски тарифи, при условие, че пътуват в определени часове, обикновено, извън пиковите часове, на същите се предлага транспорт с по-ниско качество.

10.22. Паралелни пазари могат да съществуват поради няколко причини. Купувачите могат да не са в състояние да купуват толкова, колкото биха искали да купят на по-ниска цена, поради недостатъчното налично предлагане на тази цена и второ, може да съществува паралелен пазар където се оферират по-високи цени. Има също възможност да съществува паралелен пазар, където продавачите могат да искат по-ниски цени, защото могат да избегнат определени данъци. В тези случаи също, ценовата разлика представлява разлика в цената, а не в обема.

10.23. Може да настъпи промяна в структурата на даден поток, засягаща цялата му стойност, когато в случай на липса на информация, при ценова дискриминация и наличие на паралелни пазари, еднакви продукти се продават на различни цени.

Да предположим, че определено количество от конкретна стока или услуга се продава на по-ниска цена на конкретна категория купувач, без каквато и да е разлика в естеството на предлаганата стока или услуга, в мястото, времето или условията на продажба или други фактори. Последващото намаляване на частта, продавана на по-ниска цена повишава средната цена, плащана от купувачите на стоката или услугата. Това трябва да се отчита като ценово, а не обемно увеличение.

ПРИНЦИПИ ЗА НЕПАЗАРНИ УСЛУГИ

10.24. Създаването на всеобхватна система от ценови и обемни индекси, покриващи всички предлагания и използвания на стоки и услуги се сблъсква с особена трудност, при измерването на продукцията на непазарни услуги. Тези услуги се различават от пазарните услуги по това, че те не се продават по пазарна цена и тяхната стойност по текущи цени се изчислява по конвенция като сума от направените разходи. Тези разходи са междинно потребление, компенсация на наетите лица, други данъци минус субсидии за производството и потребление на основен капитал.

10.25. При отсъствието на единична пазарна цена, промяната на "разхода на единица" на непазарна услуга може да се разглежда като приближение към промяната на цената. Ако непазарните услуги се потребяват на индивидуална база, по принцип е възможно да се определят приблизително количествата, които са хомогенни и които отразяват използването на тези услуги и да са приложат разходите на единица за една базова година, за да се получат данни по постоянни цени. С такъв вид измерване на продукцията ще бъде възможно да се анализират промените на производителността за отделните непазарни услуги. За колективните услуги, по принцип не е възможно да се

установят разходите за единица и количествата, отразяващи тяхното използване. Ако се правят опити да се обяснят промените на производителността за колективните услуги чрез индиректни методи, потребителите трябва да бъдат осведомени за това.

10.26. В контекста на икономическите сметки, от особено значение е да се възприеме принципът, че производството и потреблението на непазарни услуги, както производството и потреблението на пазарни стоки и услуги, трябва да бъде дефинирано по отношение на действителните потоци на тези стоки и услуги, а не по отношение на крайните резултати, получени от тяхното използване. Тъй като тези резултати зависят също така от няколко други фактора, не е възможно да се измери, например, обема на преподавателските услуги с повишаването на равнището на образованието, или обема на здравните услуги с подобряването на здравето на населението.

ПРИНЦИПИ ЗА ДОБАВЕНАТА СТОЙНОСТ И БВП

10.27. Добавената стойност - салидраща позиция в сметка "Производство", е единствената балансираща статия, която образува част от интегрираната система от ценови и обемни индекси. Трябва, обаче, да се подчертаят много специалните характеристики на тази позиция, както и на значението на свързаните с нея обемни и ценови индекси.

За разлика от различните потоци на стоки и услуги, добавената стойност не представлява никоя единична категория сделка. Ето защо, тя не може да бъде пряко разложена на ценови компонент и обемен компонент.

10.28. *Дефиниция:* Добавената стойност по постоянни цени се дефинира като разликата между продукцията по постоянни цени и междинното потребление по постоянни цени.

$$VA = \sum P(0)Q(1) - \sum p(0)q(1)$$

Където P и Q са цените и количествата за продукцията и p и q са цените и количествата за междинното потребление. Теоретически правилния метод за изчисляване на добавената стойност по постоянни цени е чрез двойно дефлиране, т.е. дефлирайки отделно двата потока на сметка "Производство" (продукция и междинно потребление) и изчисляване на салдото на тези два преоценени потока.

10.29. В някои случаи, когато статистическите данни остават непълни или недостатъчно надеждни, може да бъде необходимо да се използва един показател. Ако има добри данни за добавената стойност по текущи цени, едната алтернатива на двойната дефлация е да се дефлира директно добавената стойност с ценови индекс за продукцията. Това съдържа предположението, че цените за междинното потребление се променят в същата степен, както тези за продукцията. Друга възможна процедура е, да се екстраполира добавената стойност през базовата година с обемен индекс за продукцията. Този обемен индекс може да бъде изчислен или пряко от количествени данни или чрез дефлиране на текущата стойност на продукцията с подходящ ценови индекс. Този метод, фактически приема, че обемните промени са едни и същи за продукцията и за междинното потребление.

За определени пазарни и непазарни отрасли на услугите, като например финансови, стопански услуги, образователни или отбранителни, може да не е възможно да се

получат задоволителни приблизителни стойности на ценовите или обемните промени за продукцията. В тези случаи, движенията на добавената стойност по постоянни цени могат да бъдат определени приблизително посредством промените в компенсацията на наетите лица по постоянни ставки на заплащане и потребление на основен капитал по постоянни цени. Специалистите, които изготвят данните могат да бъдат принудени да възприемат подобни способности, дори когато няма основателна причина да се приеме, че производителността на труда остава непроменена в краткосрочен или дългосрочен план.

10.30. По самата си същност, следователно, индексите за обем и цена за добавената стойност са различни от кореспондиращите индекси за потоците от стоки и услуги.

Същото важи за ценовите и обемните индекси на такива агрегатни балансиращи статии като брутният вътрешен продукт. Последният е равностоен на сумата от всичките добавени стойности минус косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim), т.е. в допълнение към балансиращите статии, плюс данъците минус субсидиите за продукти и от друга гледна точка може да се разглежда като представляващ балансираща статия между общото крайно използване и вноса.

ПРОБЛЕМИ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРИНЦИПИТЕ

10.31. За да се приложат принципите на цената и обема към различните потоци в системата е необходимо да се специфицират решенията, които трябва да бъдат възприети за редица проблеми, които възникват в тази връзка.

ОБЩО ПРИЛОЖЕНИЕ

10.32. Необходимостта да се определи кои от различните фактори, описани в предходния раздел обясняват разликите в цената, възниква когато проучваме динамичните редове на данните за стойностите и трябва да разделим ценовите промени и обемните промени. Следва, че дори на равнището на една голяма детайлност, редовете от количествени данни могат да предоставят само приблизителни мерки за обемните промени, тъй като те не отразяват по подходящ начин промените, които може да се настъпили в асортимента от различни качества. Това означава, че например, един постоянен брой от физически единици, отчетен за даден поток, подценява обемната промяна, ако съставът се е променил в полза на единици с по-високо качество. Това изместване означава промяна в средното качество и трябва да бъде регистрирано като увеличение в обемния индекс. По принцип, най-добрият метод за определяне на обемните промени за потоците от стоки и услуги е дефлирането на данните за стойностите с ценови индекси. Тъй като всички промени в усредненото качество са отразени правилно в стойностните редове, делението им на представителен ценови индекс, който се коригира за промените в качеството, дава един правилен обемен индекс.

10.33. Дефлацията с ценовите индекси не винаги може да бъде най-добра на практика и трябва да бъдат възприети други методи. Редовете от стойности, например са били определени чрез умножаване на ценовите и количествените данни и след това данните на базата на постоянни цени могат да бъдат получени чрез използването на цените от базовата година. Алтернативно, някои редове от стойности могат да бъдат с по-ниско качество или може да се налице трудности за получаването на надеждни ценови

индекси. Тогава, приблизителните изчисления могат да бъдат направени на базата на количествени показатели. В тези случаи, трябва да се внимава количествата да се отнасят за продукти, които са колкото е възможно най-хомогенни. Ако нито един от гореописаните методи не е приложим, данните за продукцията по постоянни цени може да се наложи да бъдат базирани на приблизителните стойности на ресурсите по постоянни цени.

10.34. За непазарни услуги, възможността за дефлиране на стойности чрез използване на ценови индекси не съществува и трябва да бъдат приложени други решения. Същите са описани в параграфи от 10.41 до 10.46.

ПРИЛОЖЕНИЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ПОТОЦИ

Потоци от стоки и пазарни услуги

10.35. От всички потоци в икономиката, промените в стойността на потоците от стоки и услуги се разпределят най-лесно на ценови и обемни промени. В този контекст, трябва да се направи ясно разграничаване между:

- а) потоците, представляващи сделки, действително извършени на пазара на определена цена;
- б) потоците, представляващи продукция за собствено крайно използване (например, производство за собствена сметка на селскостопански продукти и услуги от обитатели-собственици на жилища);
- в) потоци, чиято стойност се дефинира като салдо между сделки със стоки и услуги (например, търговски надбавки);
- г) потоци, чиято стойност се дефинира като разлика между разпределителни и/или финансови сделки (например, косвено измервани услуги за финансово посредничество и застрахователни услуги).

10.36. Потоците в категория а) са несравнимо най-многобройните и обичайните. Промените в стойностите на тези потоци може, поради самото им естество, да бъдат разделени на обемни и ценови промени. Общият метод на дефлиране на текущата стойност на тези потоци с ценови индекси е приложим във всички случаи, където стоките и услугите могат да бъдат изразени в единици, мнозинството от които са хомогенни година след година.

10.37. Потоците в категория б), които са условни сделки, се характеризират с отсъствието на действителна цена за сделките. Това важи за такива стоки, като селскостопанските продукти за собствено използване и стоките за формиране на брутен основен капитал за собствена сметка. За услугите, най-важният вид се отнася до жилищата, обитавани от собствениците им. Стойностите на тези предполагаеми потоци трябва да се получат чрез използването на цени на подобни продукти, когато се предлагат на пазара и затова дефлаторът трябва да бъде същия. Тъй като, обикновено, е необходимо да се оценява продукцията на строителството за собствена сметка по разходите за производството, а не по цени, дефлаторът трябва да бъде коригиран в това отношение.

10.38. Най-важните потоци в категория в) са тези, чиято стойност по текущи цени е получена като разлика между стойностите на два потока стоки. Това възниква в случая на търговските надбавки, чиято стойност по текущи цени се дефинира като разликата между действителната или условната цена, реализирана за дадена стока, закупена за препродажба от търговци на едро и на дребно и цената, която би следвало да бъде платена от дистрибутора за възстановяването на стоката, по времето, когато е била продадена или, с която е било разпоредено другояче. Затова търговските надбавки могат да бъдат определени приблизително по един метод по постоянни цени, на базата на разликата, като се извади стойността по постоянни цени на стоките, закупени за препродажба от стойността по постоянни цени на стоките, препродадени чрез тази търговия. Един алтернативен метод за измерване би била екстраполацията на търговските надбавки за базовата година или с обема на продажбите или с обема на покупките, извършени от търговията на едро и на дребно. За да бъде точна, тази алтернатива трябва да вземе предвид факта, че търговските надбавки са различни за различните продукти и използвания. Това е изрично потвърдено в таблиците "Предлагане и използване".

10.39. Категория в) обхваща също продукцията на услугите на агенциите за пътуване, измерена като стойността на заплащането за услугите на агенциите (такси и комисионни). Тези услуги могат да бъдат измерени като разликата между два потока: пълното плащане, направено от купувача и разходите, направени за транспорт и настаняване от производителя. Обемната мярка може да бъде получена като разликата между тези потоци, изчислени по постоянни цени. Алтернативно, таксата или комисионната може да бъде дефинирана като цената на единица за организирания вид транспорт или настаняване и затова обемният показател за заплащането за услугата ще се движи по същия начин както тези потоци.

10.40. Потоките в категория г) се състоят от услуги за финансово посредничество: включено е също заплащането за услугите на застрахователни и пенсионни фондове. Услугите за финансово посредничество се предоставят от банки и други финансови корпорации и се състоят от отпускането на парични заеми на фирми или домакинства, предоставянето на надежден и подходящ начин за спестяване, съхраняване на пари и други ценности, покупки и продажби на чужди валути, осребряване на чекове, предоставяне на обща икономическа информация, дилърски операции с акции и облигации и предлагане на инвестиционно консултиране. В някои случаи, тези услуги се дефинират лесно и се заплащат конкретно, например в случая на наемане на пространство в банкови трезори или когато се събират такси във връзка с емисии на акции, облигации или заеми. В този случай, текущата стойност на сделките може да бъде дефинирана, както и цените и количествата необходими за ценовото и обемното измерване. Обаче, разбивката на косвено измерваните услуги за финансово посредничество и за застрахователните услуги по ценови и обемни компоненти може, обикновено, да се прави на произволна база и ще трябва да се базира на конвенции.

Потоци от непазарни услуги

10.41. Непазарните услуги, предоставени от държавното управление и институциите с идеална цел, обслужващи домакинства (NPISH) обхващат широк обхват услуги, които са както необходими, така и полезни за обществото. Те попадат в две главни категории:

- а) услуги, предоставени на физически лица, т.е. услуги, чийто потребители или крайни получатели могат да бъдат идентифицирани отделно. Потреблението на тези услуги изисква индивидуална инициатива от страна на заинтересуваните лица;
- б) чисто колективни услуги, т.е. услуги които се потребяват съвместно от цялото население.

10.42. Услугите, предоставяни на физически лица могат да бъдат предоставени на единични лица (например медицински грижи) или на групи от физически лица (например, преподаване). По своята същност, тези услуги могат да бъдат предоставяни на пазарна или на непазарна база; в много случаи, физическото лице може да получи услуги от този вид или като се обърне към дадена пазарна единица (заплащайки цената) или като се обърне към непазарна единица на държавното управление или институция с идеална цел (NPISH) (получавайки услугата безплатно или почти безплатно).

За пазарните единици трябва да се използва метода на дефлирането на текущите стойности с ценови индекси, тъй като тогава вариантите в асортимента от продукти с различаващи се цени се показват правилно като оказващи влияние по-скоро върху обемите, отколкото върху цените. За непазарните услуги, предоставяни на физически лица, приблизителните стойности на продукцията могат да бъдат базирани на количествени показатели.

За образованието, същите могат да се отнасят до броя на часовете, прекарани от учениците в занимания в клас или в индивидуални частни уроци, а за непазарните здравни услуги, показателите трябва да отразяват лечението в болници или преминали болни при лекари или сестри. И в двата случая в размера на ресурсите, предоставени на ученик или на пациент се отразява качествено измерение. При използването на тези данни трябва да се внимава с подробната разбивка, така, че всеки показател, за който се правят изчисления да бъде колкото е възможно по-хомогенен по отношение на разходите. Само тогава тези промени в асортимента на продуктите се показват точно като обемни промени.

В случая на услуги, предоставяни на физически лица, промените в обема на тяхната продукция и потребление трябва, по принцип, да бъдат измервани на базата на използването на тези услуги; по този начин ще се избегне използването на различни критерии за едни и същи услуги в зависимост от това дали те са пазарни или непазарни. Разбира се, всяка промяна в качеството трябва да се третира като промяна в обема; но това важи също толкова за пазарните услуги, колкото и за непазарните услуги, предоставяни на физически лица.

10.43. Чистите колективни услуги се предоставят от държавното управление в полза на цялото население. Фактически, те покриват един широк обхват от дейности, като например общи публични услуги, националната отбрана, външните работи, правосъдието и полицията, градоустройството и околната среда, стопанската полиция и пр. Тъй като тези услуги се потребяват колективно, индиректно и непрекъснато, обемът на тяхната продукция не може да бъде измерен със степента, в която те са използвани.

10.44. Може на практика да не е възможно да се получат надеждни количествени показатели за непазарните услуги, предоставяни за физическите лица и затова, може да се наложи същите да бъдат измерени в обемно изражение със същите методи както при чисто колективните услуги. Тогава е необходимо да се започне от оценяването по постоянни цени на различните елементи на разходите за тази продукция, т.е.:

- а) междинно потребление;
- б) компенсация на наетите лица;
- в) други данъци върху производството, минус други субсидии за производството;
- г) потребление на основен капитал.

Използването на мерки на база на ресурсите като заместители за продукцията означава, че не е възможен анализ на производителността.

10.45. Изчисляването на междинното потребление по постоянни цени не представлява особен теоретически проблеми по отношение на базовата година, тъй като междинното потребление се отнася за стоки и пазарни услуги. То може да бъде направено или чрез дефлиране на текущи стойности с ценови индекс на междинното потребление или на базата на количества, преоценени по цени за базовата година

10.46. Изчисляването по постоянни цени на компенсацията на наетите лица и на потреблението на основен капитал в отраслите на непазарните услуги, се прави по общите методи, описани, в параграфи 10.53 и 10.54, например. Другите данъци върху производството често са от вид, който може да е свързан с обемен показател, например с обема на заетостта, броя на използваните автомобили.

Данъци и субсидии за продукцията и внос

10.47. Макар и значително ограничена до сделки, обхващащи стоки и услуги, интегрираната система от ценови и обемни индекси не изключва възможността за изчисляването на мерки за промените в цените и обемите на определени други сделки. Тази възможност съществува, в частност, в случая на данъците и субсидиите, пряко свързани с количеството или стойността на стоките и услугите, които са предмет на определени сделки. В таблиците "Предлагане и използване", стойностите на същите са показани изрично. Чрез прилагането на правилата, описани по-долу, е възможно да се получат ценови и обемни мерки за категориите на данъците и субсидиите, които се отчитат в сметките стоки и услуги, а именно:

- а) данъци върху продуктите, без ДДС (D.212 и D.214);
- б) субсидии за продукти (D.31);
- в) ДДС върху продуктите (D.211).

10.48. Най-простият случай е този на данъци които представляват една фиксирана сума на единица количество от продукта, който е предмет на сделката. Стойността на приходите от подобен данък зависи от:

- а) количеството на продуктите, участващи в сделката;
- б) сумата, събирана на единица, т.е. цената на данъчното облагане.

Разбивката на промяната на стойността на два компонента, практически не създава трудности. Промяната в обема се определя от промяната в количествата на облаганите продукти; промяната на цената съответства на промяната на сумата, събирана на единица, т.е. промяната в цената на данъчното облагане.

10.49. По-честият случай е този, в който данъкът представлява определен процент от стойността на сделката. Стойността на приходите от такъв данък, следователно зависи от:

- а) количеството на продуктите, участващи в сделката;
- б) цената на продуктите, участващи в сделката;
- в) данъчната ставка (като процент).

Цената на данъчното облагане се получава чрез прилагането на ставката към цената на продукта. Промяната в стойността на прихода от данък от този вид може също да бъде разделена на обемна промяна, определяна от промяната в количествата на облаганите продукти и ценова промяна, отговаряща на промяната в цената на данъчното облагане (б х в).

10.50. Размерът на данъка върху продуктите (без ДДС) (D.214 и D.215) се измерва в обемно изражение чрез прилагането на цените на данъчното облагане от базовата година към количествата на произведените или внесените продукти или чрез прилагането на данъчните ставки от базовата година към стойността на продукцията или вноса, преоценен по цените на базовата година. Трябва да се обърне внимание на факта, че цените на данъчното облагане могат да се различават при различните използвания. Това се взема предвид в таблиците "Предлагане и използване".

10.51. Подобно, размерът на субсидиите за продукти (D.31) се измерва в обемно изражение чрез прилагането на цените на субсидиите на базовата година към количествата на произведените или внесените продукти, или чрез прилагането на ставките на субсидиите за базовата година към стойността на продукцията или вноса, преоцени по цените на базовата година, вземайки предвид различните цени на субсидиите за различни използвания.

10.52. ДДС върху продукти (D.211), както за цялата икономика, така и за отделните отрасли и други потребители се изчислява на нетна база и се отнася само до ДДС, който не се приспада. Той се дефинира като разликата между фактурирания ДДС върху продуктите и ДДС, подлежащ на приспадане от потребителите на тези продукти. Алтернативно, е възможно да се дефинира ДДС върху продуктите като сбор от всички суми, неподлежащи на приспадане, които трябва да се платят от потребителите.

ДДС, неподлежащ на приспадане, по постоянни цени, може да се изчисли чрез прилагането на ставките на ДДС, които са в сила през базовата година към потоците,

изразени в цените на базовата година. Следователно, всяка промяна в ставката на ДДС за текущата година ще бъде отразена в ценовия индекс, а не в обемния индекс на неподлежащия на приспадане ДДС.

Частта на подлежащия на приспадане ДДС във фактурирания ДДС, а оттам и неподлежащия на приспадане ДДС може да се промени:

- а) или поради промяна в правото за приспадане на ДДС, произтичащо от промяна в данъчното законодателство или регламенти, влезли в сила с или без забавяне във времето;
- б) или поради промени в модела за използване на продукта (например, увеличаване на частта на използването, при което ДДС може да се приспадне).

Промяната в размера на подлежащия на приспадане ДДС, произтичаща от промяната в правото за приспадане на ДДС ще бъде третирана по описания метод като промяна в цената на данъчното облагане, както ще бъде третирана и промяната в ставката на фактурирания ДДС.

От друга страна, една промяна в размера на подлежащия на приспадане ДДС, произтичаща от модела на използването на продукта представлява промяна в обема на подлежащия на приспадане ДДС, която трябва да бъде отразена в индекса на обема на ДДС върху продукти.

Потребление на основен капитал

10.53. Изчисляването на обемните мерки на потреблението на основен капитал създава няколко проблема, когато има на разположение добри данни за състава на салдото на дълготрайни инвестиционни стоки. Методът на перманентната инвентаризация, използван от повечето страни вече означава, за определянето на потреблението на основен капитал по текущи цени, необходимостта да се мине през изчисление на салдото на дълготрайните инвестиционни стоки по постоянни цени. За да се премине от оценка по придобивна стойност към възстановителна стойност, е необходимо, първо, да се оценят инвестиционните стоки, придобити по време на редица различни периоди на хомогенна база, т.е. по цени на базовата година. Следователно, ценовите и обемните индекси, изведени в процеса могат да бъдат използвани за изчисляване на стойността на потреблението на основен капитал по постоянни цени и свързания с нея ценови индекс.

Когато няма перманентна инвентаризация на салдото на дълготрайните инвестиционни стоки, промяната в потреблението на основен капитал по постоянни цени може да бъде получена чрез дефлиране на данните по текущи цени с ценовите индекси, изведени от данните за формирането на брутен основен капитал по продукти. След това трябва да се вземе предвид възрастовата структура на придобитите инвестиционни стоки.

Компенсация на наетите лица

10.54. За целта на измерването на обема на ресурса труд на наетите лица, количествената единица за компенсация на наетите лица може да се приеме, че е работата от даден вид и равнище на квалификацията за един час. Както е при стоките и

услугите, трябва да бъдат признати различни качества труд и сравнителни количества, изчислени за всеки вид работа. Цената, свързана с всеки вид работа е компенсацията, плащана на час, която може, разбира се, да е различна при различните видове работа. Една обемна мярка за извършена работа може да бъде изчислена като средно претеглена за сравнителните количества за различни видове работа, претеглена със стойностите на компенсацията на наетите лица през предходната година или през фиксираната базова година. Алтернативно, може да бъде изчислен индекс на ставките на надниците за работата чрез изчисляването на средно претеглената стойност на пропорционалните промени в часовите ставки на компенсацията за различни видове работа, отново използвайки компенсацията на наетите лица като тежести. Ако се изчислява индиректно обемен индекс от типа на Ласперс чрез дефлиране на промените в компенсацията на наетите лица по текущите стойности с индекс на средната промяна в часовата компенсация, последният трябва да бъде индекс от вида Пааш.

10.55. За целите на измерването на реалната покупателна способност на компенсацията на наетите лица, този поток може да се дефлира с индекс, отразяващ използването на тези доходи. Ценовият индекс, който обикновено се използва за целта, е косвеният дефлатор за индивидуален разход за потребление или индекса на потребителските цени.

Салда на възпроизводими дълготрайни активи и материални запаси

10.56. Необходими са данни на базата на постоянни цени както за салдата на възпроизводимите дълготрайни активи, така и за материалните запаси. За първите, подобни данни, както са необходими за изчисляването на капиталовите съотношения на продукцията са на разположение, ако се използва метода на перманентната инвентаризация. В други случаи, информация за стойностите на салдата на активите може да се събере от производителите и дефлацията, направена с ценови индекси, използвани за формиране на брутен основен капитал, вземайки предвид възрастовата структура на активите.

Промените в материалните запаси се измерват със стойността на записите в материалните запаси минус стойността на тегленията от материалните запаси и стойността на всякакви текущи загуби на стоки, държани в материалните запаси през даден период. Приблизителните стойности по постоянни цени могат да бъдат изведени чрез дефлация на тези компоненти. Когато промените в обема и цените на материалните запаси са доста редовни, приблизителните стойности на промените в материалните запаси могат също да бъдат получени чрез умножаване на обемната промяна на материалните запаси по средните цени за текущата година или за базовата година. Като втора алтернатива и като кръстосана проверка, могат да бъдат получени също приблизителните стойности на промените в материалните запаси като разлика между салдата на материалните запаси, държани в края и съответно в началото на периода. За тази цел, стойността на материалните запаси минус преоценката съгласно сметките на производителите трябва да бъдат преоценени и изразени по средните цени, отнасящи се или за текущата година или за базовата година. Ако те се отнасят за текущата година, стойността измерва обемните промени в материалните запаси по текущи цени. Ако средните цени се отнасят за базовата година, стойността отговаря на обемните промени в материалните запаси по цени на базовата година.

Мерки за реален доход за цялата икономика

10.57. Не е възможно да се разделят потоците на дохода на ценови и количествен компонент и поради тази причина ценовите и обемните мерки не могат да бъдат дефинирани по същия начин, както за потоците и салдата, описани по-горе. Потоците на дохода могат да бъдат измерени в реално изражение само, ако изберем някаква подбрана кошница от стоки и услуги, за които, обикновено се харчи дохода и използваме ценовия индекс за тази кошница като дефлатор на текущи доходи. Изборът е винаги произволен, в смисъл, че доходът рядко се харчи конкретно за покупки през въпросния период. Известна част от него може да бъде спестена за покупки в по-нататъшни периоди, или алтернативно, покупките през периода могат да бъдат частично финансирани от спестяванията, направени по-рано.

10.58. Брутният вътрешен продукт по постоянни цени измерва общото производство (минус междинното потребление) в обемно изражение за цялата икономика. Общият реален доход на резидентите се влияе не само от този обем на производството, но също от процента, с който износът може да се размени с вноса от останалия свят. Ако условията на търговия се подобрят, необходим е по-малко износ за плащането на даден обем внос, така, че при дадено равнище на вътрешното производство, стоките и услугите може да се преразпределят от износа към потреблението или формирането на капитал.

10.59. Реалният брутен вътрешен доход може да бъде изведен чрез добавянето на така наречения търговски прираст към цифрите за обемите от брутен вътрешен продукт. Търговският прираст - или какъвто може да бъде случая - загуба - се дефинира като:

$$T = \frac{X-M}{P} - \left[\frac{X}{P_x} - \frac{M}{P_m} \right]$$

т.е. текущото салдо на износа минус вноса, дефлирано с ценовия индекс P , минус разликата между дефлираната стойност на износа и дефлираната стойност на вноса. Изборът на подходящ дефлатор P за текущите търговски салда трябва да бъде оставен на статистическите органи в дадена страна, вземайки предвид конкретните обстоятелства на тази страна. При обстоятелства, в които има несигурност за избора на дефлатор, средната стойност между ценовите индекси на вноса и износа е вероятно да бъде подходящ дефлатор.

10.60. Идентифицирани са и са дефинирани различни агрегати за реалния доход по начина, показан по-долу.

Брутен вътрешен продукт по постоянни цени

Плюс търговския прираст или загуба от промени в условията на търговия

е равно на реалния брутен вътрешен доход

плюс реалните основни доходи, получавани от чужбина

минус реалните основни доходи, плащани за чужбина

е равно на реалния брутен национален доход

плюс реалните текущи трансфери, получавани от чужбина

минус реалните текущи трансфери, плащани за чужбина

е равно на реалния брутен национален разполагаем доход

минус потреблението на основен капитал по постоянни цени

е равно на реалния нетен национален разполагаем доход

За да може да се изразят различните агрегати на националния доход в реално изражение се препоръчва вземанията и задълженията на основните доходи и трансфери от и към чужбина да се дефлират с индекса на брутните вътрешни крайни разходи. Реалният национален разполагаем доход трябва да бъде изразен нетно чрез изваждането от неговата брутна стойност на потреблението на основен капитал по постоянни цени.

ИЗБОР НА ФОРМУЛИ ЗА ИНДЕКСНОТО ЧИСЛО И БАЗОВАТА ГОДИНА

10.61. Изграждането на интегрирана система от ценови и обемни индекси води до целенасочен избор на вида на индексите, които трябва да бъдат използвани.

10.62. Предпочитаната мярка за промените в рамките на дванадесет месеца в обема е обемния индекс на Фишер, който се дефинира като средна геометрична стойност от индексите на Ласперс и Пааш. Промените в обема за по-дълги периоди се получават чрез верига, т.е. чрез натрупване на обемните движения за дванадесет месечен период.

10.63. Предпочитаната мярка за дванадесетмесечните промени в цените е ценовия индекс на Фишер. Ценовите промени за дълги периоди се получават чрез свързаните във верига ценови движения.

10.64. Верижните индекси, които използват обемните индекси на Ласперс за измерването на промените в обемните и ценовите индекси на Пааш за да измерват дванадесетмесечните ценови движения предоставят приемлива алтернатива на индексите на Фишер.

10.65. Въпреки, че предпочитаната мярка за обем и цена е верижния индекс, трябва да се признае, че липсата на допълнително съответствие може да бъде сериозен недостатък за много видове анализ.

Агрегатът се дефинира като сума от своите компоненти. Допълнителността изисква това тъждество да се запази, когато стойностите както на агрегата, така и на неговите компоненти в някакъв референтен период се екстраполират във времето, използвайки набор от индексни числа за обема.

10.66. Затова се препоръчва, в допълнение към верижните индекси за главните агрегати да се събират дизагрегирани данни по постоянни цени, т.е. директна оценка на текущи количества по цени от базовата година.

Определянето на счетоводни данни по постоянни цени трябва да се прави на най-детайлното възможно равнище, ако данните трябва да съгласувани в рамката на една интегрирана система от ценови и обемни мерки. Таблиците "Предлагане и използване" образуват централната, концептуална и статистическа рамка за всичките мерки по постоянни цени. В допълнителните таблици се намират допълнителни данни.

Редовете на постоянните цени никога не са били пребазирани в течение на времето. ESA са възприели принципа на променянето на базова година на всеки пет години от 1995 г. Когато се променя базовата година е обичайно да се свържат данните от старата база с датата на новата база, а не да се пренася обратно пребазирането. Когато базовата година се актуализира, в резултат на свързването се губи допълнителност.

10.67. Когато стойностите от базовата година се екстраполират с верижни обемни индекси, на потребителите трябва да бъде обяснено защо няма допълнителност в таблиците.

Данните без допълнителност по постоянни цени се публикуват без никаква корекция. Този метод е прозрачен и показва на потребителите степента на проблема.

Това не изключва възможността да може да има обстоятелства, при които изготвящите данните да могат да преценят, че е за предпочитане да премахнат несъответствията, за да подобрят цялостното съответствие на данните.

МЕЖДУТЕРИТОРИАЛНИ ЦЕНОВИ И ОБЕМНИ ИНДЕКСИ

10.68. Сравненията на цените и обемите между страните трябва да преодолеят трудността при сравняването на различни национални валути. Тъй като валутните курсове не са достатъчно устойчиви за тази цел и не отразяват по правилен начин разликите в покупателната способност, необходимо е да се използва методология, подобна на тази, използвана за интертемпоралните сравнения между различните периоди в рамките на една страна. Затова трябва да се изработят ценови и обемни индекси между двойки страни, прилагайки същите видове формули за индексните числа, както когато се измерват промените между времевите периоди. Всяка от двете страни А и Б може да бъде използвана за получаване на тежести и от гледна точка на страна А, индексът от вида Ласперс може да бъде изчислен с тежести от страна А, както и този от вида Пааш може да бъде изчислен, използвайки тежести от страна Б.

10.69. Ако икономиките на двете страни се различават много една от друга, разликата между тези два индекса може да бъде твърде голяма и резултатите биха зависили твърде много от това, коя от тях е избрана. Затова, за двойните сравнения ESA изисква средното между двете, под формата на индекса на Фишер.

10.70. Преките количествени сравнения между икономически ситуации, които имат малко общо помежду си, са присъщо трудни и затова методът на дефлация на текущите стойности с ценови индекси е най-добрата алтернатива. Това важи дори повече за международните сравнения, отколкото за интертемпоралните сравнения. Посредством внимателно специфициране и идентифициране на продуктите, ценовите относителни показатели могат да бъдат изчислени от информацията, събрана в ценовите проучвания във всяка страна. Тъй като цените се котират в национални валути, тълкуването на ценовите относителни показатели въвежда концепцията за паритета на покупателната

способност (PPP). За даден продукт, паритетът на покупателната способност между две валути на страни А и Б се дефинира като броя на единиците от валутата на страната Б, които са необходими в страната Б за закупуването на същото количество от продукта, което може да бъде закупено с една единица от валутата на страна А в страна А. Паритетите на покупателната способност за групи продукти и последователно за по-високи нива на агрегиране до БВП се получават чрез претегляне на паритетите на покупателните способности за продуктите с техния дял в разходите. За да се получи индекса на ценовото равнище между две страни, индексът на паритета на покупателната способност трябва да бъде разделен на текущия обменен курс между съответните две валути.

10.71. За непазарни услуги, международните сравнения се сблъскват със същия проблем като интертемпоралните сравнения. Това означава, че продукцията се измерва като сбор от ресурси. Методът, използван понастоящем в междутериториалните сравнения е да се получат паритетите на покупателната способност на базата на относителните ценови показатели за важни елементи в тези ресурси. Този метод, който означава обемни сравнения на ресурсите, не успява да отчете разликите в производителността в производството на непазарни услуги в сравняваните страни. Затова е важно да се разработят методи, които вместо това, да водят до сравнения на обема на продукцията от непазарни услуги. Това, трябва, по принцип, да бъде възможно за индивидуални непазарни услуги, по същия генерален начин, както когато става дума за интертемпорални сравнения.

10.72. Необходимостта да се правят международни сравнения на цените и обемите между страните се признава в ESA. Главната цел са сравненията на БВП и неговото използване и трябва да бъде изпълнено условието за транзитивност. Транзитивността означава, че директният индекс за страната В, базиран на страната А, е равен на индиректният индекс, получен чрез умножаването на директният индекс за страната Б на базата на страната А с директният индекс за страната В, базиран на страната Б.

10.73. Подходът, възприет от ESA за изчисляването на набор от многостранни обемни мерки и паритетите на покупателната способност трябва да започва от двойни сравнения между всички възможни разглеждани двойки страни. Индексите на Фишер, използвани за тази цел, не са транзитивни, но е възможно от тях да се изведе набор от транзитивни индекси, които наподобяват оригиналните индекси на Фишер колкото е възможно повече, използвайки за тази цел традиционния критерий на най-малките квадрати. Минимизирането на отклоненията между оригиналните индекси на Фишер и желаните транзитивни индекси води до така наречената формула EKS.

10.74. Индексът EKS използва всички индиректни индекси, свързващи страна i със страна k , както и директният индекс между тях. Между страните i и k , това е средногеометричната стойност на директният индекс между i и k и всеки възможен индиректен индекс, свързващ страните i и k . Директният индекс получава пъти по-голямо тегло от всеки индиректен индекс. Транзитивността се получава чрез включването на всяка друга страна в индекса EKS за всяка дадена двойка страни.

ГЛАВА 11

НАСЕЛЕНИЕ И ТРУДОВИ РЕСУРСИ

11.01. Определени сравнения между страните или между отрасли или сектори в рамките на една и съща икономика стават значими само, когато агрегатите в националните сметки (например, брутния вътрешен продукт, крайното потребление на домакинствата, добавената стойност на даден отрасъл, компенсацията на наетите лица) се разглеждат във връзка с броя на жителите и променливите на трудовите ресурси. Затова е необходимо да има дефиниции за общото население, заетостта, работните места, общо отработени часове, приравняване към пълен работен ден и трудов ресурс на наетите лица при постоянна компенсация, които са тясно свързани с концепциите, използвани в националните сметки.

11.02. Тези заглавия се дефинират в системата на базата на концепциите за икономическа територия и център на интерес.

11.03. Трудовите ресурси трябва да бъдат класифицирани на базата на същите статистически единици, както са използвани за анализа на производството, а именно местна единица по видове дейност (КАУ) и институционална единица.

11.04. Агрегатите, към които се отнасят данните за населението и трудовите ресурси са на общо годишна база. Затова, трябва да бъдат използвани средното население и трудовите ресурси за годината.

Когато се провеждат анкети няколко пъти в течение на една година, получената цифра е средната от резултатите, получени на тези различни дати.

Когато се прави една анкета, важно е да се проучи дали използвания период е напълно представителен; при определянето на данните за годината като цяло, трябва да бъде използвана последната налична информация за вариантите през годината. Например, при определянето на средната заетост, трябва да се вземе под внимание фактът, че някои хора не работят през цялата година (случайни и/или сезонни работници).

ОБЩО НАСЕЛЕНИЕ

11.05. *Дефиниция:* На дадена дата, общото население на дадена страна се състои от всички лица, местни или чуждестранни, които живеят постоянно на икономическата територия на страната, дори ако те временно отсъстват от нея. За някои цели, годишният среден брой от преброяванията ще предоставя подходяща база за определянето на променливите на националните сметки или за използването на мярка за сравнения.

11.06. Общото население се дефинира за националните сметки съгласно концепцията за местожителство (вж. главата за единиците и групирането на единиците).

Лице, което пребивава или възнамерява да пребивава на икономическата територия на страната за период от една година или повече се разглежда като постоянно живеещо там.

Лице, което се разглежда като временно отсъстващо, ако е с постоянно местоживееене в страната, но пребивава или възнамерява да пребивава в останалия свят за период от по-малко от една година.

Всички лица, които принадлежат към едно и също домакинство⁽¹⁾, са резиденти, където домакинството има център на икономически интерес: това е, където домакинството поддържа жилище, или поредица от жилища, които членовете на домакинството третират и използват като тяхно главно жилище. Даден член на резидентно домакинство продължава да бъде резидент, даже, ако лицето прави чести пътувания извън икономическата територия, защото неговият център на икономически интерес остава в икономиката, в която домакинството е резидент.

11.07. Общото население на дадена страна обхваща:

- а) граждани на страната, живеещи в страната;
- б) граждани на страната, пребиваващи в чужбина за период от по-малко от една година (гранични работници, сезонни работници, туристи, пациенти и пр.);
- в) чужди граждани, живеещи в страната за период от една година или повече (включително персонала⁽²⁾) на институциите на Европейските общности и на международни граждански организации, разположени в рамките на географската територия на страната);
- г) чуждестранен военен персонал⁽²⁾, работещ с международни военни организации, разположени в рамките на географската територия на страната);
- д) персонал⁽²⁾ за чуждестранна техническа помощ с дългосрочна задача, работещи в страната и които се считат като наети от държавата-домакин от името на държавата или международната организация, която фактически финансира тяхната работа.

По конвенция, общото население включва също следните лица, независимо от продължителността на техния престой извън страната:

- а) студенти, граждани на страната, независимо колко продължително учат в чужбина;
- б) членове⁽²⁾ на въоръжените сили на страната, базирани в останалия свят;
- в) граждани⁽²⁾ на страната, които са служители в национални научни бази, установени извън географската територия на страната;
- г) граждани⁽²⁾ на страната, които са служители на дипломатически мисии в чужбина;

¹ Концепцията за домакинство е дефинирана в главата "Единици и групиране на единици"

² Включително придружаващите ги членове на техните домакинства.

д) граждани⁽²⁾ на страната, които са членове на екипажа на риболовни кораби, други кораби, самолети и плаващи платформи, работещи отчасти или изцяло, извън икономическата територия.

11.08. Обратно, общото население на страната не включва:

а) чуждестранни граждани, пребиваващи на територията за по-малко от една година (гранични работници, сезонни работници, туристи, пациенти и пр.);

б) граждани на страната, пребиваващи в чужбина за период от една година или повече;

в) военнослужещи на страната, работещи в международни организации, базирани в останалия свят;

г) граждани на страната, участващи в дългосрочни проекти за техническа помощ, работещи в чужбина, които се считат за наети от държавата-домакин от името на държавата или международната организация, която фактически финансира тяхната работа.

А също и по конвенция:

а) чуждестранни студенти, колкото и продължително да учат в страната;

б) членове на въоръжените сили на чужда страна, които са базирани в страната;

в) чуждестранен персонал на чуждестранни научни бази, разположени на географската територия на страната;

г) членове на чужди дипломатически мисии, базирани в страната.

11.09. Дефиницията, дадена по-горе се различава от настоящото (или *фактическото*) население, което се състои от лицата, които действително присъстват на географската територия на дадена страна към дадена дата.

ИКОНОМИЧЕСКИ АКТИВНО НАСЕЛЕНИЕ

11.10. *Дефиниция:* Икономически активното население обхваща всички лица от двата пола и над определена възраст, които осигуряват предлагането на труд за производствените дейности (попадат в границата на производството на системата), по време на специфициран по време период. То включва всички лица, които отговарят на изискванията за включване в заетите лица (наети или самоосигуряващи се лица) или безработни.

"Наетите лица" и "самоосигуряващи се лица" са дефинирани под заглавието "Заетост".

"Безработните" са дефинирани под заглавието "Безработица".

ЗАЕТОСТ

11.11. *Дефиниция:* Заетостта обхваща всички лица - както наети, така и самоосигуряващи се лица, ангажирани в някаква производствена дейност, която попада в границите на производството на системата.

НАЕТИ ЛИЦА⁽³⁾

11.12. *Дефиниция:* Като наети лица се дефинират всички лица, които по споразумение, работят за друга резидентна институционална единица и получават възнаграждение (отчитано като D.1 Компенсация на наетите лица).

Взаимоотношението между работодателя и наетото лице съществува когато има споразумение, което може да бъде официално или неофициално, между дадено предприятие и дадено лице, обикновено сключено доброволно от двете страни, с което лицето работи за предприятието срещу възнаграждение в брой или в натура.

Наетите лица се класифицират тук, ако те не са също самоосигуряващи се, което представлява тяхна главна дейност: в такъв случай, те се класифицират като самоосигуряващи се лица.

11.13. Включени са следните категории:

- а) лицата (физически и нефизически работници, управленски персонал, домашен персонал, хора, извършващи производствена дейност срещу възнаграждение по програми за заетост), ангажирани от даден работодател по договор за заетост;
- б) държавни служители и други наети от държавата лица, чийто условия на заетост са залегнали в закона за публичните служители;
- в) въоръжените сили, състоящи се от тези, които са постъпили в армията както за продължителни, така и за кратки ангажименти, а също и лица на задължителна срочна служба (включително лица на срочна служба, работещи за граждански цели);
- г) свещеници на дадена религия, ако те получават пряко заплащане от държавното управление или от институция с идеална цел;
- д) собственици на корпорации и квази-корпорации, ако те работят в тези предприятия;
- е) студенти, които имат официален ангажимент, с който те влагат известна част от своя труд като ресурс в производствен процес на дадено предприятие, срещу възнаграждение и (или) образователни услуги;
- ж) Външни работници⁽⁴⁾, ако има изрично споразумение, че външният работник ще бъде възнаграден на базата на извършената работа: тоест, количеството труд, вложено като ресурс в някакъв процес на производство;

³ "Наети лица" отговаря на дефиницията на "платена заетост" на Международната организация на труда.

з) инвалиди-работници, при условие, че съществува официално или неофициално взаимоотношение между работодателят и наето лице;

и) лица, наети от агенции за временна заетост, които трябва да бъдат включени в отрасъла на агенцията, която ги е наела, а не в отрасъла на предприятието, за което те действително работят. Но за анализа на ресурсите-продукцията, може да бъдат разгледани прекласификациите на тези хора и всички свързани разходи (вж. параграф 9.51).

11.14. Лицата, които временно не работят трябва също да се разглеждат като наети лица, при условие, че имат официален ангажимент към работно място. Този официален ангажимент трябва да бъде определен съгласно един или повече от следните критерии:

- а) продължаване на получаването на надници или заплатата;
- б) гаранция за връщане на работа, след приключването на извънредната ситуация, или договореност за датата на завръщане;
- в) изтичане на времетраенето на отсъствието от работа, което, когато е уместно, може да бъде такова времетраене, за което работниците могат да получават компенсационни обезщетения без задължения да приемат други длъжности.

Горното обхваща лицата, които временно не са на работа поради заболяване или нараняване, празници или отпуска, стачка или локаут, отпуски за образование или обучение, отпуск по майчинство или бащинство, намаляване на икономическата активност, временна дезорганизация или прекратяване на работа поради такива причини, като лошо време, механични или електрически повреди, или недостиг на суровини или горива, или временно отсъствие с или без отпуск.

САМОНАЕТИ ЛИЦА

11.15. *Дефиниции:* Самонаетите лица се дефинират като лица, които са еднолични собственици или съсобственици на неинкорпорирани предприятия, в които те работят, изключвайки тези неинкорпорирани предприятия, които са класифицирани като квази-корпорации. Самонаетите лица се класифицират тук, ако те не са същевременно на платена работа, която представлява тяхната главна дейност: в такъв случай, те се класифицират като наети лица.

Те може временно да не са на работа през референтния период, поради някакви специални причини. Компенсацията за самонаетост представлява смесен доход.

11.16. Самонаетите лица включват също следните категории:

⁴ Външният работник е лице, което се съгласява да работи за дадено предприятие или да доставя определено количество стоки или да предоставя услуги на конкретно предприятие по предварителна договореност или договор с това предприятие, но чието работно място не е в рамките на същото.

- а) неплатени семейни работници, включително тези работещи в неинкорпорирани предприятия, ангажирани изцяло или частично в пазарно производство;
- б) външни работници, чийто доход е функция от стойността на продукцията на някакъв производствен процес, за който те отговарят, независимо колко много или малко работа влагат в него;
- в) работници, ангажирани в производство, предприето изцяло за тяхно собствено крайно потребление или за формиране на собствен капитал, или индивидуално или колективно.

Неплатените работници в благотворителни дейности са включени при самоосигуряващи сете лица, ако техните благотворителни дейности имат като резултат стоки, като например строителство на жилища, църкви и други сгради. Но ако техните благотворителни дейности имат като резултат услуги, например грижи или почистване без заплащане, те не се включват в заетостта, защото тези благотворителни услуги са изключени от производството (вж. параграф 3.08).

В производството на услугите на собствениците-обитатели на жилища няма вложен ресурса труд; собствениците-обитатели на жилища, като такива не се разглеждат като самоосигуряващи се лица.

ЗАЕТОСТ И МЕСТОЖИТЕЛСТВО

11.17. Резултатите от дейността на производствените единици могат да бъдат сравнени с заетостта, ако последната обхваща както резиденти и нерезиденти, които работят за резидентни производствени единици.

Затова, заетостта обхваща също следните категории:

- а) Нерезидентни гранични работници, т.е. лица които прекосяват всеки ден границата, за да работят в икономическата територия;
- б) Нерезидентни сезонни работници, т.е. лица, които влизат в икономическата територия и пребивават там за по-малко от една година, за да работят в отраслите, които периодически изискват допълнителен труд;
- в) членове на въоръжените сили на страната, базирани в останалия свят;
- г) граждани на страната, които са служители в национални научни бази, установени извън географската територия на страната;
- д) граждани на страната, които са служители в дипломатически мисии в чужбина;
- е) членове на екипажите на риболовни кораби, други кораби, самолети и плаващи платформи, експлоатирани от резидентни единици;
- ж) местни наети лица на служба в държавни органи, намиращи се извън икономическата територия.

11.18. От друга страна, изброените по-долу са изключени от заетост:

- а) резиденти, които са гранични работници или сезонни работници, т.е. които работят на друга икономическа територия;
- б) граждани на страната, които са членове на екипажите на риболовни кораби, други кораби, самолети и плаващи платформи, експлоатирани от нерезидентни единици;
- в) местни наети лица на служба в чуждестранни държавни агенции, разположени на географската територия на страната;
- г) персонал на институциите на Европейските общности и международни граждански организации, разположени в географската територия на страната (включително пряко наетите местни лица);
- д) членове на въоръжените сили, работещи в международни военни организации, разположени на географската територия на страната;
- е) граждани на страната, работещи в чуждестранни научни бази, установени в икономическата територия.

11.19. За да може да се направи преход към общоизползваните концепции в статистиката на работната сила (заетост на национална база), ESA специално предвижда следните позиции да бъдат показвани отделно:

- а) въоръжените сили от срочнослужещи (които не са включени в статистическите данни за работната сила, но които са включени по ESA в службите на държавното управление);
- б) резиденти, работещи за нерезидентни производствени единици (включени в статистическите данни за работната сила, но които не са включени в заетостта, както е дефинирана в ESA);
- в) нерезиденти, работещи в резидентни производствени единици (които не са включени в статистическите данни за работната сила, но които са включени в заетостта, както е дефинирана в ESA);
- г) резидентни работници, живеещи постоянно в дадена институция;
- д) резидентни работници, под възрастта, разглеждана в статистическите данни за работната сила.

БЕЗРАБОТИЦА

11.20. *Дефиниция:* В съответствие с нормите, установени от Международната организация на труда (13-та международна конференция по статистика на труда), "безработните" обхващат всички лица над специфицирана възраст, които по време на референтния период са били:

- а) "без работа", т.е. не са били в платена заетост или самонаетост;
- б) "текущо на разположение за работа", т.е. били са на разположение за платена заетост или самонаетост по време на референтния период; и
- в) "търсещи работа", т.е. предприели са конкретни стъпки в специфициран скоршен период за търсене на платена заетост или самонаетост.

Конкретните стъпки могат да включват регистриране в публична или частна трудова борса; подаване на молби за работа до работодатели; проверяване на обекти за работа, ферми, заводи, пазари и други обществени места; пускане или отговаряне на обяви, публикувани във вестниците; търсене на помощ от приятели или роднини; търсене на земя, сгради, машини или оборудване за създаването на собствено предприятие; уреждане на финансови ресурси; подаване на молби за получаване на разрешения и лицензи и пр.

11.21. *Дефиниция:* Процентите на безработицата представляват безработните лица като процент от населението в икономически активна възраст.

Обикновено, те се изчисляват за групи по пол-възраст и понякога се класифицират кръстосано по други демографски променливи, като семейно положение, квалификация или националност.

РАБОТНИ МЕСТА

11.22. *Дефиниция:* Работното място се дефинира като изричен или подразбиращ се договор⁽⁵⁾ между дадено лице и резидентна институционална единица за извършването на работа⁽⁶⁾ срещу компенсация⁽⁷⁾ за определен период или до второ нареждане.

В тази дефиниция са обхванати както работните места на наетите лица, така и на самоосигуряващи сете: тоест, имаме работа на наето лице, ако лицето принадлежи към друга институционална единица и е различно от работодателя, а работа на самонаето лице, ако лицето принадлежи към същата институционална единица като работодателя.

11.23. Концепцията за работните места се различава от концепцията за заетост, както е дефинирана по-горе:

- а) тя обхваща второ, трето и пр. работни места за едно и също лице. Тези втори, трети и пр. работни места на дадено лице могат да следват последователно едно след друго в рамките на референтния период (обикновено една седмица) или когато някой работи вечерно време на едно място, а през деня има дневно работно място, тогава работата е паралелна;

⁵ Изричният или подразбиращият се договор се отнася до предоставянето на трудов ресурс, а не за доставянето на продукт или услуга.

⁶ Работа означава всяка дейност, която допринася за производството на стоки или услуги в рамките на производството. Законността на работата и възрастта на работника, по принцип, нямат отношение.

⁷ Компенсацията трябва да се тълкува тук в широкия смисъл, включващ смесения доход на самонаетите лица.

б) от друга страна, тя изключва лицата, които временно не работят, но които имат "официален ангажимент към работното си място", под формата, например на "гаранция за връщане на работа или уговорка за датата на връщане на работа". Такава уговорка между работодател и лице, което е временно уволнено поради липса на работа, или отсъства за обучение, не се счита за работа в системата.

РАБОТНИ МЕСТА И МЕСТОЖИТЕЛСТВО

11.24. Дадено работно място на територията на страната представлява изричен или подразбиращ се договор между дадено лице (което може да бъде резидент на друга икономическа територия) и дадена институционална единица - резидент в страната.

За измерването на труда, вложен в икономическа дейност, има отношение само резидентския статут на производствената единица, защото само резидентни производители допринасят за брутния вътрешен продукт.

11.25. Освен това:

а) работните места се включват в бройката на работните места в икономическата територия, когато наетите лица на даден резидентен производител работят временно в друга икономическа територия и когато естеството и продължителността на дейността не дават основание за нейното третиране като условна резидентна единица на тази друга територия;

б) работните места се изключват от бройката на работните места в икономическата територия, когато се извършват за нерезидентни институционални единици, тоест, за единици с център на интерес в друга страна, които нямат намерение да бъдат активни на местната територия за една година или повече;

в) работните места на персонала на международни организации и тези, на местния нает персонал от чуждестранни посолства се изключват от бройката, тъй като наемащите единици не са резидентни.

ОБЩО ОТРАБОТЕНИ ЧАСОВЕ

11.26. *Дефиниция:* Общо отработените часове представляват общия брой на действително отработените часове като наето лице или като самонаето лице през отчетния период, когато тяхната продукция е в рамките на производството.

Поради общата дефиниция на наетите лица, която обхваща лицата, които не са временно на работа, но които имат официален ангажимент и работещите на непълнен работен ден, ESA препоръчва, че подходящата мярка за изчисляването на производителността не е бройката на глава, а общо отработените часове.

Общо отработените часове е мярката, предпочитана за трудовите ресурсите за системата.

11.27. В съответствие с нормите установени от Международната организация на труда (10-та международна конференция по статистика на труда), общо действително отработените часове включват:

- а) действително отработените часове през нормалното работно време;
- б) часовете, отработени в допълнение към тези, отработени през нормалното работно време и по принцип заплащани с по-високи ставки от нормалните ставки на заплащане (извънреден труд);
- в) времето, което се прекарва на работното място, за изпълнението на такива задачи, като подготовка на работната площадка, работи за ремонт и поддръжка, подготвянето и почистването на инструменти и изготвянето на разписки, фактури, отчети за отработеното време и други отчети;
- г) престоят, прекаран на работното място, в очакване или престой, например поради липса на работа, повреда на машини или злополуки, или време, прекарано на работното място, когато не е извършвана работа, но за което се заплаща по гарантиран договор за трудова заетост;
- д) време, отговарящо на кратки периоди за почивка на работното място, включително почивка за освежаване.

11.28. От друга страна, действително отработените часове не включват:

- а) часовете, които са платени, но които не са отработени, като например платени годишни отпуски, официални празници или отпуск по болест;
- б) почивки за хранене;
- в) време за пътуване между дома и местоработата, даже, когато е платено (строителни работници). Обаче, подобно пътуване, организирано във времето на работодателите се включва в часовете за работа.

11.29. Общо отработените часове представляват общия брой на действително отработените часове през отчетния период, като наето или самонаето лице в рамките на икономическата територия.

- а) включително работа извън икономическата територия за работодатели, които са резидентни институционални единици, които нямат център на икономически интерес там;
- б) изключвайки работа за работодатели, които са чуждестранни институционални единици, които нямат център на икономически интерес в икономическата територия.

11.30. Много проучвания на предприятия отчитат платените, а не отработените часове. В такива случаи, трябва да бъдат определени отработените часове за всяка група работни места, използвайки информацията, която е на разположение за платените отпуски и пр.

11.31. За анализ на стопанския цикъл, може да бъде от полза да се коригират отработените часове чрез възприемането на стандартен брой работни дни годишно.

ЕКВИВАЛЕНТ НА ПЪЛЕН РАБОТЕН ДЕН

11.32. *Дефиниция:* заетостта, приведена към пълен работен ден, която е равна на броя на работните места, приравнени към пълен работен ден се дефинира като общо отработените часове, разделени на средногодишния брой на отработените часове на работните места на пълен работен ден в рамките на икономическата територия.

11.33. Тази дефиниция не описва непременно как е определена концепцията: тъй като продължителността на работата на пълен работен ден се е променила с течение на времето и е различна в различните отрасли, трябва да се използват методи, които установяват средната пропорция и средното работно време на тези работни места, което е по-късо от пълен работен ден във всяка група от работни места. Първо трябва да бъде определена нормалната седмица на пълен работен ден във всяка група от работни места. Ако е възможно, дадена група работни места може да бъде дефинирана в рамките на даден отрасъл по пол и вид работа, изпълнявана от хората. Часовете, договорени на базата на договор представляват, за работните места на наетите лица, подходящ критерий за определяне на тези цифри. Приравненото към пълен работен ден време се изчислява отделно във всяка група работни места, след това се събира.

11.34. Независимо от факта, че общо отработените часове са най-добрата мярка за ресурса труд, в еквивалента на пълния работен ден има някои предимства: например, той може да се определи по-лесно и това улеснява сравненията на международна база със страни, които определят само заетостта, приравнена към пълен работен ден.

ПРИНОС НА ТРУДА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПРИ ПОСТОЯННА КОМПЕНСАЦИЯ

11.35. *Дефиниция:* Ресурсът труд на наетите лица при постоянна компенсация измерва текущите ресурси от труд, оценени по нивата на компенсацията на работата на наетите лица, които са в сила през избран базов период.

11.36. Компенсацията на наетите лица по текущи цени, разделена на ресурса труд на наетите лица по постоянни цени дава косвения ценови индекс на компенсацията, съпоставим с косвения ценови индекс на крайните използвания.

11.37. Целта на концепцията за ресурса труд на наетите лица при постоянна компенсация е да се изразят промените в състава на работната сила, например от по-ниско платените към по-високо платените работници. За да бъде ефективен, анализът трябва да бъде направен на отраслова база.

ГЛАВА 12

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ НА ТРИМЕСЕЧНА БАЗА

12.01. Икономическите сметки на тримесечна база представляват неразделна част от системата от национални сметки и измежду другите ползи, са много важни за анализа на текущата година и за изчисляването на приблизителни данни за предходната година. Икономическите сметки на тримесечна база представляват един съгласуван набор от сделки, сметки и салдиращи позиции, дефинирани както в нефинансовата, така и във финансовата област и отчитани на тримесечна база. Те са възприели същите принципи,

дефиниции и структура както годишните сметки, с известни изменения поради различния период от време, който обхващат.

12.02. Значението на икономическите сметки на тримесечна база произтича преди всичко от съображението, че те представляват единствения съгласуван набор от показатели на разположение със сравнително малко забавяне, които могат да дадат цялостна краткосрочна картина както на нефинансовите, така и на финансовите икономически дейности.

12.03. Периодът, за който се отнасят сметките на тримесечна база и необходимостта от надеждна информация колкото е възможно по-бързо определят някои типични техни характеристики. Последните обхващат статистическите методи за съставяне на сметки, сезонността и третирането на същите, съгласуваността между тримесечните и годишните сметки и някои особености на сметките, свързани с периода, за който се отнасят. Тези типични характеристики ще бъдат подробно анализирани в наръчник за сметките на тримесечна база, които Евростат възнамерява да публикува преди въвеждането на тази методология.

12.04. Статистическите методи, използвани за съставянето на сметките на тримесечна база може да се различават значително от използваните за годишните сметки. Те могат да се класифицират в две основни категории: преки процедури и косвени процедури. Преките процедури се основават на наличието, на интервали от три месеца, с подходящото опростяване, от едни и същи източници както тези използвани за съставянето на годишните сметки. От друга страна, косвените процедури се основават на динамична дизагрегация на данните от годишните сметки в съответствие с математически или статистически методи като се използват референтни показатели, позволяващи екстраполация за текущата година. Изборът между различните косвени процедури трябва да взема предвид преди всичко минимизирането на прогнозната грешка за текущата година, така че предварителните годишни приблизителни стойности да се доближават възможно най-близко до окончателните данни. Изборът между тези подходи зависи, между другото и от наличната информация на тримесечна база.

12.05. Динамичните редове на сметките на тримесечна база доста често показват много краткосрочни вариации вследствие климатични промени във времето, навици, законодателство и пр., обикновено дефинирани като сезонни колебания. Въпреки че сезонността е неразделна част на тримесечните данни, тя често е пречка пред правилното идентифициране и анализ на цикличната компонента. От този довод произтича нуждата да се съставят както груби сметки, така и такива със съответните корекции. Трябва да се осигури счетоводната съгласуваност на данните със сезонна корекция. Въпрос, тясно свързан със сезонните корекции, е този за корекцията за работните дни, който трябва да бъде допълнително разгледан в наръчника на Евростат.

12.06. Тъй като сметките на тримесечна база са възприели същата рамка както годишните сметки, те трябва да бъдат съгласувани с тях във времето. Това означава, в случая с променливите на потоците, че сборът на тримесечните данни трябва да е равен на годишните цифри за всяка година. По принцип, няма пречки това условие да бъде спазено за предходни години. За текущата година, обаче, възниква проблемът със приоритета във времето между тримесечните и годишните данни, тъй като тримесечните данни са на разположение преди годишните данни. Този проблем може

да бъде решен с уговорката, че предварителните годишни данни се получават чрез агрегирането на тримесечните данни. Когато бъде представена годишната информация, която води до ревизиране на предварителните данни, тримесечните данни трябва да бъдат променени съответно. В рамките на някои системи, годишните сметки са произведен продукт от системата на тримесечна база и няма отделно изчисляване на годишна база.

12.07. Съответствието с течение на времето трябва да се гарантира за грубите данни, както и съгласувано с процедурите за сезонните корекции също и за коригираните данни.

12.08. Ако, по принцип, повечето от операциите и салдиращите позиции са сравнително равномерно разпределени във всички тримесечия, така или иначе има някои операции, които изглежда са концентрирани в едно или две от тримесечията на годината. Такъв е случаят с данъците върху дохода, дивидентите, лихвите и пр. Третирането на тези случаи зависи най-вече от заложения в тях процес на генерирането им.

12.09. От теоретична гледна точка, няма пречки форматът, използван за сметките на тримесечна база, да бъде същият, който се използва за годишните сметки. На практика, обаче, е полезно тази схема да се опрости и агрегира, за да се получат надеждни тримесечни данни възможно най-бързо (вж. програмата за таблиците и данните, които се представят в рамките на ESA 1995 г.).

ГЛАВА 13

РЕГИОНАЛНИ СМЕТКИ

13.01. Регионалните сметки са регионална спецификация на съответните сметки на цялата икономика. Регионалните сметки използват концепциите, използвани за сметките на цялата икономика, освен ако не е посочено друго в този раздел.

13.02. Пълният набор от сметки на регионално равнище означава третиране на всеки регион като отделна икономическа единица. В този контекст, сделките с други региони стават един вид външна сделка. Външните сделки на региона, разбира се, трябва да бъдат разграничени на сделки с други региони на страната и сделки с останалия свят.

13.01. Концептуалните трудности (вж. параграфи от 13.10 до 13.14) отчасти обясняват защо регионалните сметки са ограничени до отчитане на производствените дейности по отрасли и по сметки за някои от институционалните сектори, като домакинства.

РЕГИОНАЛНА ТЕРИТОРИЯ

13.04. Регионалната икономика на дадена страна е част от цялата икономика на тази страна. Цялата икономика се дефинира по отношение на институционални единици. Тя се състои от всички институционални единици, които имат център на интерес в икономическата територия на дадена страна (вж. параграф 2.04). Икономическата територия, въпреки, че се състои главно от географската територия, не съвпада точно с нея (вж. параграф 2.05). Икономическата територия на дадена страна може да бъде разделена на регионални територии и на "извънрегионална" територия.

13.05. Регионалната територия обхваща:

- а) регионът, който е част от географската територия на дадена страна;
- б) свободните зони, включително антрепозитните складове и фабрики под митнически контрол в региона.

13.06. Извънрегионалната територия е съставена от части от икономическата територия на дадена страна, която не може да бъде прикрепена пряко към един регион. Тя се състои от:

- а) националното въздушно пространство, териториалните води и континенталния шелф, намиращ се в международни води, върху който страната има изключителни права;
- б) териториалните анклавни (т.е. географски територии разположени в останалия свят и използвани по международни спогодби или договори между държавите, от агенции на държавното управление (посолства, консулства, военни бази, научни бази и пр.);
- в) залежи от нефт, природен газ, и пр. в международни води, извън континенталния шелф на страната, разработвани от резидентни единици.

13.07. Номенклатурата на териториалните единици за статистиката (NUTS) предоставя единно, унифицирано разпределение на икономическата територия на Европейския съюз. NUTS представлява териториалната класификация за изготвянето на регионалните сметки.

ЕДИНИЦИ И РЕЗИДЕНТЕН СТАТУТ

13.08. Различават се два вида единици. Преди всичко местните единици по видове дейност (КАУ) за анализа на потоците, възникващи в процеса на производството и при използването на стоки и услуги. Второ, институционалната единица за анализиране на потоци, засягащи дохода, капитала и финансовите сделки, другите потоци и счетоводни баланси.

13.09. Местната единица по видове дейност (КАУ) е част от дадена единица по видове дейност (КАУ), която отговаря на местна единица. Местната единица е институционална единица, произвеждаща стоки и услуги или е част от нея, разположена на географски идентифицируемо място(вж. параграф 2.106). Следователно, по принцип регионалното резидентство на дадена местна единица по видове дейност (КАУ) може да бъде определено недвусмислено.

По отношение на сделките във връзка с производствените дейности е необходимо да се отчетат потоците между местните единици по видове дейност (КАУ), които принадлежат към една и съща институционална единица и са разположени в различни региони. Европейската система от сметки ESA препоръчва включването на доставките между местните единици по видове дейност (КАУ) в дефиницията за продукция и това е особено важно в регионалните сметки.

13.10. В случая на институционални единици, в контекста на регионалните сметки трябва да бъдат разгледани два вида институционални единици. Преди всичко, има нерегионални единици, чийто център на икономически интерес е в един регион, а повечето им дейности се извършват в друг регион. Сред нерегионалните единици са домакинствата, корпорациите, чийто местни единици по видове дейност (КАУ) са разположени в същия регион, в същите местни и щатски управления, поне част от социалното осигуряване и много институции с идеална цел, обслужващи домакинства.

Второ, има многорегионални единици, чийто център на икономически интерес е в повече от един регион. Много корпорации и редица институции с идеална цел са в това положение. До голяма степен, такъв е и случаят с институционалните единици, чийто дейности се разпростират в цялата страна, като например централното управление и малък брой корпорации, по принцип в монополно или квази-монополно положение, като например националната ж.п. корпорация или националната електрическа корпорация.

13.11. Всички сделки на нерегионални институционални единици се разпределят към региона, в който се намира центърът на икономическия им интерес. Във връзка с домакинствата, центърът на икономически интерес е регионът където живеят, а не където работят. Други нерегионални единици имат център на икономически интерес в региона, където са разположени.

13.12. Строго погледнато, някои сделки на многорегионални единици не могат да бъдат регионализирани. Такъв е случаят с повечето разпределителни и финансови сделки. В резултат, салдиращите позиции на многорегионалните единици не могат да бъдат недвусмислено дефинирани на регионалното ниво за многорегионалните единици.

13.13. Някой може да си помисли да разпредели емпирично всички сделки на многорегионалните единици между регионите. Това, обаче не може да се разглежда просто като практическо приближение. Това означава концептуално адаптиране на ESA, тъй като причините, които не позволяват включването на пълна поредица от сметки за местните единици по видове дейност (КАУ)/отрасли в централната рамка, не позволяват също, по принцип, пълното разпределяне на всички институционални единици и техните сметки между регионите; защото това, по принцип, може да означава изграждането на пълен набор от сметки за местните единици по видове дейност (КАУ).

13.14. Поради гореспоменатите съображения, системата на регионалните сметки се ограничава до:

- а) регионалните отраслови агрегати по производствени дейности:
 - (1) Брутна добавена стойност;
 - (2) Компенсацията на наетите лица;
 - (3) Заетостта
 - (4) Наетите лица;
 - (5) Формирането на брутен основен капитал;
- б) брутният вътрешен продукт на регион (БВПР);
- в) регионални сметки на домакинствата.

МЕТОДИ ЗА РЕГИОНАЛИЗАЦИЯ

13.15. Регионалните сметки се базират на сделки на единиците, които са резиденти в дадена регионална територия. По принцип, регионализацията може да се направи чрез използването на методите "отдолу-нагоре", "отгоре-надолу" или чрез смесени методи. Методите могат да бъдат описани както следва:

- а) *метод "отдолу-нагоре"*:

Методите за приблизителното определяне на стойностите "отдолу-нагоре" обхващат използването на информация за единиците, които са резиденти в региона и изкачвайки се нагоре чрез добавянето на стойности, докато се установи регионалната стойност на агрегата. Регионалните стойности трябва да дават общо съответната национална стойност;

- б) *метод "отгоре-надолу"*:

Методите "отгоре-надолу" обхващат разпределянето на националните стойности по регионите, без да се опитваме да обособяваме резидентни единици, посредством разпределителен "ключ", който отразява колкото е възможно по-близко характеристиката, която трябва да бъде определена. Тези методи се наричат "отгоре-надолу", защото агрегатът се разпределя към даден регион, а не към отделна единица. Необходимо е, обаче понятието резидентна единица, за да се получи вярно регионално покритие на "ключът", който ще се използва;

в) *смесени методи:*

Методите "отдолу-нагоре" се срещат рядко в чистата им форма. Затова, може да се имат предвид и смесени методи. Например, може да се случи така, че дадена променлива или агрегат от променливи да се регионализира само с помощта на метода "отдолу-нагоре" на нивото на NUTS-1. За по-нататъшна регионализация на ниво NUTS-2 или NUTS-3, трябва да се използва метод "отгоре-надолу".

13.16. По принцип, предимството на методите "отдолу-нагоре" е, че те използват директно подходящи източници на регионалното ниво. Предимството на методите "отгоре-надолу" е гарантираното цифрово съответствие между националните и регионалните сметки. Недостатъкът е, че приблизителните данни не се получават с директни данни, а с ключ, който се предполага, че е свързан с явлението, което ще се измерва.

13.17. Когато е възможно, регионалните стойности, които концептуално съответствуват директно на националните стойности, трябва да се определят директно посредством методите "отдолу-нагоре" Процедурите "отгоре-надолу" не водят до солидна, надеждна база за данните, с оглед на преценката на точността на определените стойности, а при методите "отдолу-нагоре" се обръща внимание на възможното отклонение на общите стойности на национално ниво.

АГРЕГАТИ ПО ОТРАСЛИ

13.18. Даден отрасъл за даден регион се състои от група от местни единици по видове дейност (КАУ), ангажирани с една и съща или сходна по вид дейност (вж. параграф 2.108). Местната единица по вид дейност (КАУ) е единицата, на която се базират данните, свързани с производствените дейности (продукция, междинно потребление и пр.).

13.19. Като генерален принцип, агрегатите за производствените дейности трябва да се разпределят за региона, където е резидент единицата, извършваща съответните сделки. Резидентният статут на местната единица по видове дейност (КАУ) е важен критерий за разпределянето на тези агрегати към конкретен регион.

13.20. Генералният принцип за разпределянето на формирането на брутен основен капитал по региони е собствеността, точно както е при сметките за цялата икономика (вж. параграф 2.05, бележка под линия (1)). Дълготрайните активи, собственост на дадена многорегионална единица се отнасят към местните единици по видове дейност (КАУ), където се използват. Както в националните сметки, дълготрайните активи, получени по оперативен лизинг се отчитат в региона на собственика, а тези, получени по финансов лизинг - в региона на потребителя.

13.21. На практика, може да се получи така, че да има информация само на нивото на единици, които съдържат няколко местни единици по видове дейност (КАУ), ангажирани с различни дейности и/или в различни региони). В този случай, наличните показатели (например, компенсацията на наетите лица или заетостта на един регион) трябва да бъдат използвани за регионализиране на данните по отрасли.

13.22. При дефинирането на местна единица по видове дейност (КАУ), могат да бъдат разграничени три положения:

- а) дадена производствена дейност със значителен⁽¹⁾ трудов ресурс на определено място не създава проблеми. В някои случаи, обаче е необходимо допълнително изясняване (вж. параграфи от 13.24 до 13.27);
- б) дадена производствена дейност без значителен трудов ресурс на определено място не се разглежда като отделна местна единица по видове дейност (КАУ) и производството трябва да бъде отнесено към местната единица, която отговаря за управлението на това производство;
- в) за производствена дейност без определено място, трябва да се прилага концепцията за резидентен статут на национално равнище.

13.23. Спомагателните дейности не се разглеждат отделно за формиране на обособени единици или не се отделят от главните или второстепенните дейности или единици, които те обслужват (вж. параграф 2.104). Съответно, спомагателните дейности трябва да бъдат интегрирани с местните единици по видове дейност (КАУ), които те обслужват.

Спомагателните дейности могат да бъдат извършвани на отделни места, разположени в регион, различен от този на местните единици по видове дейност (КАУ), които те обслужват. Стриктното прилагане на гореспоменатото правило за географското разпределение на спомагателните дейности би довело до подценяване на агрегатите в регионите, където спомагателните дейности са концентрирани. Затова, съгласно принципа на резидентност, те трябва да бъдат отнесени към региона, където са разположени спомагателните дейности; те остават в същия отрасъл, като този на местните единици по видове дейност (КАУ), които те обслужват.

13.24. За някои отрасли, методите за регионализация се нуждаят от допълнително изясняване. Тези отрасли са както следва:

- а) строителство;
- б) транспорт, складиране и комуникации;
- в) финансово посредничество.

¹ Значителен трудов ресурс, в този контекст, трябва да се разглежда като минимум годишният еквивалент на едно лице, работещо половин ден.

13.25. За строителния отрасъл, строителните площадки трябва да бъдат третирани като независими местни единици по видове дейност (КАУ), когато дейността е значителна (вж. параграф 2.09), бележка под линия (4)). Като се има предвид мобилността на някои съоръжения, например пилотонабивачките и крановете между местните единици на една и съща единица по вид дейност (КАУ) и отсъствието на информация на ниво площадка се препоръчва формирането на брутен основен капитал на подобно оборудване да се разпределя към централното управление на единицата по вид дейност (КАУ).

13.26. За транспортните отрасли, включително транспортът по тръбопроводи е важно да се дефинират местните единици по видове дейност (КАУ), към които трябва да се отнесе производството и формирането на капитал. За отраслите на сухопътния транспорт (без ж.п.транспорт), производството и формирането на капитал трябва да бъдат отнесени към депата или към подобни местни единици по видове дейност (КАУ), където е базирано подобно оборудване. За отраслите на водния транспорт, производството и мобилното оборудване трябва да бъдат отнесени към местната база на единицата. Тръбопроводните мрежи трябва да бъдат отнесени към местната единица по видове дейност (КАУ), която го експлоатира.

За отраслите на ж.п. и въздушния транспорт, трябва да бъдат използвани методите "отгоре-надолу", разбивайки националните агрегати на региони по подходящи показатели. Компенсацията на наетите лица трябва да бъде отнесена към региона, където хората са наети. Брутният оперативен излишък трябва да се отнесе към регионите според показателите, отнасящи се към дейността на железопътните или въздушните маршрути.

Във връзка с отраслите на комуникациите, телефонните кабинни, телефонните апарати, далекосъобщителните линии и пр. изпълняват само подпомагаща роля. Затова, те не образуват отделни единици и трябва да бъдат отнесени към местната единица по видове дейност (КАУ), която ги управлява. Инвестициите в инфраструктурата трябва също да бъдат отнесени към тези местни единици.

13.27. За отраслите на финансовото посредничество, добавената стойност трябва да бъде разпределена съгласно метода на доходите. Компенсацията на наетите лица трябва да бъде отнесена към местните единици по видове дейност (КАУ), където хората са наети. Брутните оперативни излишъци на кредитните институции трябва да бъдат разпределени между местните единици по видове дейност (КАУ), пропорционално на сумата на отпуснатите кредити и депозитите, а брутният оперативен излишък на застрахователните институции - пропорционално на получените премии. Формирането на брутен основен капитал се състои главно от сгради; затова то трябва да бъде отнесено към региона, където същите са разположени.

13.28. Продукцията трябва да се оценява по базисни цени (вж. параграф 3.47). Продуктите, използвани за междинно потребление трябва да се оценяват по цени на купувача, по времето, когато те влизат в процеса на производството (вж. параграф 3.72). В резултат, брутната добавена стойност на един отрасъл се оценява по базисни цени.

Формирането на брутен основен капитал се оценява по цени на купувача, включително инсталационните разходи и други разходи за прехвърляне на собствеността. Когато той

е произведен за собствена сметка, той се оценява по базисни цени на подобни дълготрайни активи или по разходи за производството, ако подобни цени не са на разположение (вж. параграф 3.113).

13.29. Регионалният еквивалент на БВП е БВПР (брутния вътрешен продукт на регион). БВПР се оценява по пазарни цени, чрез добавянето на регионализираните данъци минус субсидиите за продуктите и вноса, към добавените стойности на регион по базисни цени. Сумата на БВПР по пазарни цени по регион, включително БВПР на *извънрегионалната* територия е равна на БВП по пазарни цени.

СМЕТКИ НА ДОМАКИНСТВА

13.30. Брутният вътрешен продукт на регион е резултатът от производствените дейности на местните единици по видове дейност (КАУ) - резидентни в даден регион. Процесите на разпределението и преразпределението на дохода водят до значими салдиращи позиции, а именно основен доход и разполагаем доход. Поради съображенията, споменати в параграфи от 13.10 до 13.14, в регионалните сметки тези концепции, базирани на доходите са ограничени до домакинствата.

13.31. Регионалните сметки на домакинствата са регионална спецификация на кореспондиращите сметки на национално ниво. Поради практически съображения, сметките се ограничават до:

- а) Сметка "Разпределение на основен доход";
- б) Сметка "Вторично разпределение на доход".

В общи линии, те имат за цел да измерват основния доход и разполагаемия доход на домакинствата, които са резиденти в даден регион.

13.32. Регионалните сметки на домакинствата са базирани на домакинствата, които са резиденти в дадена регионална територия. За дефиницията на домакинствата като институционални единици и за дефиницията на домакинствата от институционалния сектор, вж. параграфи 2.13, 2.16, 2.75 и 2.76. Броят на лицата, които са членове на резидентните домакинства възлиза на общо резидентното население на региона.

13.33. По принцип, правилата за определяне на резидентния статут на домакинствата на национално равнище важат също за регионалните сметки на домакинствата. Обаче, във връзка с резидентния статут на студентите и дългосрочните пациенти се прави изключение, когато регионът-домакин е в същата страна. В регионалните сметки, те се третират като резиденти на региона-домакин, ако те пребивават там повече от една година.

13.34. В регионалните сметки на домакинствата, трябва да бъдат взети предвид две съображения във връзка с домакинства, притежаващи неинкорпорирано предприятие, земя и/или второ жилище в друг регион:

- а) *домакинство, притежаващо неинкорпорирано предприятие (което не се разглежда като квази-корпорация на национално ниво) в друг регион*

неинкорпорираното предприятие се разглежда като резидентно (условна единица) в региона-домакин. В резултат на това, смесеният доход, получен от изготвянето на агрегатите по отрасли е част от смесения доход на региона-домакин. Смесеният доход, обаче, както е регистриран в сметка "Разпределение на основен доход" на домакинствата по региони трябва да бъде равен на общия смесен доход, получен от домакинствата-резиденти на даден регион, независимо от региона, в който е формиран този доход.

б) домакинство, притежаващо земя и/или второ жилище в друг регион

тук, земята и/или второто жилище трябва също да се разглеждат като условни единици, резиденти в региона-домакин. Следователно, наемите, платими от арендаторите на земята и/или наемателите на жилищата се плащат на условната единица. Ако второто жилище се използва от собственика за собствено крайно потребление, стойността на наема, трябва да бъде регистрирана като междурегионален износ от региона, където се намира жилището за региона, където живее собственика. Така, последният регион внася тази услуга и я използва за разходи за крайно потребление на домакинствата. Както в случая на смесения доход, оперативният излишък, получен от този производствен процес се различава от оперативния излишък в сметките "Разпределение на основен доход" на домакинствата; за цялата икономика и двата са равни.

ПРИЛОЖЕНИЕ I

КОСВЕНО ИЗМЕРВАНИТЕ УСЛУГИ ЗА ФИНАНСОВО ПОСРЕДНИЧЕСТВО

ПРОМЕНИ, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ НАПРАВЕНИ В ГЛАВИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКАТА СИСТЕМА ОТ СМЕТКИ ESA, АКО ТРЯБВА ДА СЕ
РАЗПРЕДЕЛЯТ КОСВЕНО ИЗМЕРВАНИТЕ УСЛУГИ ЗА ФИНАНСОВО
ПОСРЕДНИЧЕСТВО (Fisim)

Глава 1.

1.13.(г)	<i>Да се заличи след "ESA съдържа също много конкретни конвенции, например:"</i> "Отчитане на използването на косвено измерени услуги за финансово посредничество като междинно потребление на номинален сектор или номинален отрасъл."	<i>Заменя се с:</i> "разпределяне на използването на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) по сектори/отрасли - по потребители."
----------	--	--

1.25

Добавя след "Някои от главните различия в концепциите са:"
"i) използването на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) сега се разпределя по сектори/отрасли - по потребители, вместо по номинален сектор (отрасъл). В резултат на това, използването на Fisim не се отчита повече по конвенция изцяло като междинно потребление, но може да бъде също крайно потребление и износ. Това означава, че може да има също и внос на Fisim."

Глава 3.

3.70.(й)	<i>Да се заличи:</i> "само за цялата икономика: всички косвени измерени услуги за финансово посредничество (FISIM), предоставени от резидентни производители."	<i>Заменя се с:</i> "използването на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) от резидентни производители."
----------	---	--

3.76.(д)

Да се добави към: "пряко начислявани финансови услуги":
"и частта на косвено измерваните услуги за финансово посредничество, използвани за целите на крайното потребление от домакинствата";

3.142.(з)

*Да се добави непосредствено след:
"финансови услуги до размера на
изричните комисионни и такси":
"з) частта на косвено измерваните услуги
за финансово посредничество, използвани
от нерезиденти;"*

Глава 4.

4.51.

<p><i>Да се заличи:</i> "Стойността на услугите, предоставени от финансови посредници, която не е разпределена между различните клиенти, действителните платени или получени лихви на или от финансови посредници не се коригират, за да се елиминират надбавките, които представляват косвени начисления, направени от финансовите посредници. Необходима е коригираща позиция в разпределението на сметката "Основен доход" на финансовите посредници и на номиналния отрасъл, към който, по конвенция, цялата продукция на финансовите посредници се разпределя като междинно потребление."</p>	<p><i>Заменя се с:</i> Стойността на услугите, предоставени от финансови посредници, която се разпределя между различни клиенти, действителните платени или получени лихви на или от финансови посредници трябва да се коригират, за да се елиминират надбавките, които представляват косвени начисления, направени от финансовите посредници. Сумите на лихвите, платени от кредитополучателите на финансовите посредници, трябва да бъдат намалени с приблизителните стойности на задълженията по таксите, а сумите на лихвените вземания на вложителите трябва съответно да бъдат увеличени. Стойностите на таксите се третираат като плащания за услугите, оказани от финансовите посредници на техните клиенти, а не като плащания на лихви."</p>
--	--

Глава 8.

8.09.

Добавя се следното към представените данни:
Таблиците А.І.1 и А.І.2, трябва да покажат последствията от разпределянето на Fisim върху цифрите, представени в Глава 8 "Поредица от сметки и балансиращи статии" (цифров пример)

<p>8.14.</p> <p><i>Да се заличи:</i> "Тъй като косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) не се разпределят по сектори-потребители, цялата стойност на продукцията на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) се третира като междинно потребление на номинален сектор с нулева продукция и отрицателна добавена стойност, равна по размер, но с противоположен знак на междинното потребление. По този начин, добавената стойност на всички сектори и отрасли заедно се намалява общо с тази сума. За да се облекчи представянето на сметките, възможно е вместо да се вмъква допълнителна колона за номиналния сектор, да се вземе предвид кореспондиращата цифра в колоната на цялата икономика."</p>	<p><i>Заменя се с:</i> "Тъй като косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) се разпределят по сектори-потребители, някои части от лихвените плащания се прекласифицират като плащания за услуги. Тази прекласификация има последиствия за стойностите на продукцията и междинното потребление (както и за стойностите на вноса, износа и крайното потребление)."</p>
--	---

<p>8.24.</p> <p><i>Да се заличи:</i> "Тъй като косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) не се разпределят за потребителските сектори, вписванията, показани за лихвите са тези за действителните лихвени задължения и вземания. Извършва се корекция на ресурсите в колоната "Финансови корпорации" (с отрицателен знак) и в колоната "Номинален сектор" (с положителен знак). За облекчаване на представянето на сметките, е възможно да не се вмъква допълнителна колона за номиналния сектор, а вместо това да се представи кореспондиращата цифра в колоната "Цялата икономика"."</p>	<p><i>Заменя се с:</i> "Тъй като косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) се разпределят за секторите-потребители, позицията "лихви" в сметка "Разпределение на основен доход" съответства на задълженията и вземанията по лихви, след като Fisim бъдат приспаднати от действителните задължения на кредиторите и бъдат добавени към действителните вземания на кредиторите."</p>
--	--

Глава 9.

<p>9.25.a)</p> <p><i>Да се заличи:</i> "междинното потребление по отрасли обхваща използването на косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim), които се отчитат в номинален отрасъл (вж. параграф 9.33)."</p>

<p>9.25.б)</p> <p><i>Да се заличи:</i> "минус използването на косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim), (отчетени в номинален отрасъл, вж. параграф 9.33)"</p>

9.33.

Да се заличи:

"Навсякъде в таблиците "Предлагане и използване", класификацията по отрасли на NA CE Rev. 1 се разширява с номинален отрасъл за използването на косвено измерваните услуги за финансово посредничество. В таблицата за предлагането не се отчитат въобще никакви сделки за този отрасъл. В таблиците за използването, пълното използване на косвено измерваните услуги за финансово посредничество се отчита като междинното потребление на този номинален отрасъл. Тъй като този номинален отрасъл няма никакви други сделки, неговият нетен оперативен излишък е отрицателен в размера на неговото междинно потребление; всички други компоненти на добавената му стойност са нула. Вследствие на това, неговата обща брутна добавена стойност е равна на неговия (отрицателен) нетен оперативен излишък."

Таблица А.1.1 - Ефект от разпределянето на Firms по институционалните сектори, включително промени за непазарни производители

Използване

Ресурси

Сметки	Ресурси									Сделки и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	
	Общо	S/ка Стоки и услуги (ресурси)	S/ка Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NPISHs	S.14 Домакин ства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансо ви корпорации	S.11 Нефинансови корпорации			
I. Външна с/ка Производс тво	2 4	2 4	4							P.72 P.62 P.1 P.2	Внос на услуги Износ на услуги Продукция Междино потребление Добавена стойност/външно салдо	
II.1.1. С/ка формиране на доход	30		-2	30	3	0	6	0	18	V.1	Оперативен излишък	-18
II.1.2. С/ка Разпределя не на осн.доход	30			30				48	-18	V.2		-18
II.2. С/ка Вторично разпр. на доход	230		13	217	6	14	35	106	56	D.41	Лихви	33
	22			22	1	35	-21	48	-41	V.5	Салдо на основни доходи	-41
	22			22	1	35	-21	48	-41	V.6	Разполагаем доход	-41

Таблица А.1.1 - Ефект от разпределянето на Fisim по институционалните сектори, включително промени за непазарни производители (продължение)

Сметки	Ресурси										Сделки и салдиращи позиции	S.11 Нефинансови и корпорации	
	Общо	С/ка Стоки и услуги (ресурси)	С/ка Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NPISHs	S.14 Домакин ства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации				
П.4. С/ка използване на доход	28			6	-6	-2	16	-27	48	-41	P.3 B.8n	Разходи за крайно потребление <i>Спестяване, нетно/външно салдо</i>	

Таблица А.1.2 - Ефект от разпределянето на Fisim само по номинални сектори

Сметки	Ресурси											Сделки и салдиращи позиции	Номинални	S.11 Нефинансови и корпорации	
	Общо	С/ка Стоки и услуги (ресурси)	С/ка Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NPISHs	S.14 Домакин ства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови и корпорации	Номинални					
I. С/ка Производство	48			48							48	P.1 P.2	Производство Междино потребление		
П.1.1 С/ка Формиране на доход											48	B.1 B.2	Добавена стойност/външно салдо <i>Оперативен излишък</i>	-48	48

Таблица А.1.2 - Ефект от разпределянето на Fіsіm само по номинални сектори (продължение)

Използване	Ресурси										Сделки и салдиращи позиции	Номинални	S.11
	Общо	С/ка Стоки и услуги (ресурси)	С/ка Останал свят	S.1 Цялата икономика	S.15 NPISHs	S.14 Домакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Номинални			
П.1.2. С/ка Разпредел. На основен Доход	222		16	206	7	17	39	77	66		D.41 Лихви		25
											P.119 Корекция за Fіsіm	48	
				-6	-2	16	-27	48	-41		B.5 Салдо на осн. Доходи		-41
П.2. С/ка Вторично Разпред. На Доход				-6	-2	16	-27	48	-41		B.6 Разполагаем доход		-41
П.4. С/ка Използване На доход			6	-6	-2	16	-27	48	-41		B.8n Спестяване, Нетно/външно Салдо		

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ЛИЗИНГ И ПОКУПКА НА ИЗПЛАЩАНЕ НА ДЪЛГОТРАЙНИ СТОКИ

ДЕФИНИЦИИ

1. Освен закупуването на дълготрайни стоки като окончателна сделка, институционалните единици могат да придобият право на ползване върху тях по следните начини: чрез оперативен лизинг, финансов лизинг и покупка на изплащане. И в трите случая, съответната институционална единица придобива правото да използва дълготрайната стока, макар че от правна гледна точка стоката остава собственост на друга единица.

Лизинг

2. Когато институционална единица А притежава дълготрайна стока и прехвърля правото на ползване на тази стока на друга единица Б, тя се нарича "лизингодател", а единица Б - "лизингополучател". Плащанията от Б за А в замяна на прехвърлянето на права на ползване се наричат "плащания на наем". Лизингодателят може да е производителят или продавачът на дълготрайната стока, или дъщерна фирма на същия, но лизингодателят може да бъде и напълно независима единица, въобще несвързана по никакъв начин с производителя и продавача. Обект на лизинг могат да бъдат всички видове възпроизводими дълготрайни стоки, от сгради и конструкции до потребителски дълготрайни стоки и всякаква институционална единица може да използва лизинг за получаване на права на ползване върху дълготрайни стоки. Двата вида лизинг, оперативен и финансов лизинг, се третират доста различно в системата.

Оперативен лизинг

3. Лизингополучателят придобива правото на ползване на дълготрайна стока за определен период от време, който може да е дълъг или къс и не е задължително да е определен предварително. След изтичането на периода на лизинг, лизингодателят

очаква да получи обратно своята стока в повече или по-малко същото състояние, както при наемането ѝ, освен нормалното износване. Вероятно е тогава лизингодателят да даде стоката под наем на друг лизингополучател, или да я използва по друг начин. По този начин, периодът на лизинг не обхваща целия, или по-голяма част от икономически полезния живот на стоката.

Единиците, занимаващи се с оперативен лизинг, имат експертни познания за видовете стоки, които предоставят на лизинг. Те държат запаси от такива стоки, за да могат да ги отдават под наем с кратко предизвестие. Обикновено предлагат разнообразие от модели, и между които може да се избира. За да поддържат своите дълготрайни стоки в добро работно състояние, лизингодателите трябва да извършват услуги по поддръжката и ремонта на стоките, държани с цел отдаване по наем. Лизингодателите, също така, обикновено поемат задължението за ремонта и поддръжката на дадена стока, както и за подмяната ѝ в случай на повреда, докато стоката е дадена под наем на лизингополучател.

Оперативният лизинг не обхваща ситуации, където собственикът на оборудването осигурява също и персонал, който да работи със същото, или отдаването под наем на невъзпроизводими активи, тъй като тези дейности са класифицирани другаде (вж. параграф 7).

Финансов лизинг

4. Лизингополучателят получава правото да използва дълготрайната стока в замяна на плащане на наем за предварително определен и продължителен период от време. Ако всички рискове и компенсации, присъщи на собствеността, са, *де факто* макар и не *де юре* прехвърлени от лизингодателя на лизингополучателя, лизингът е финансов. При финансовия лизинг, периодът на лизинг обхваща целия, или почти целия, икономически полезен живот на дълготрайната стока. В края на лизинговия период, на лизингополучателя често се дава възможност да закупи стоката на номинална цена. Лизингодателят не е необходимо да притежава никакви познания и опит по отношение на въпросната стока. Той не предлага на лизингополучателя никакви услуги по ремонта, поддръжката и подмяната на стоката. Обикновено, стоката се избира от лизингополучателя и му се доставя директно от производителя или продавача. По този начин, ролята на лизингодателя е чисто финансова.

ESA признава икономическата реалност зад финансовия лизинг, като го отчита както следва: лизингодателят предоставя на лизингополучателя заем, който позволява на лизингополучателя да закупи дълготрайна стока, на която лизингополучателят става *де факто* собственик. Така, системата третира дълготрайната стока като че ли е собственост на лизингополучателя от самото начало на периода на лизинг. Наемите, фактически платени от лизингополучателя на лизингодателя, трябва да се подразделят на погашения на главница и лихвени плащания, свързани с условния заем.

Покупка на изплащане

5. Дълготрайната стока е продадена на купувача в замяна на договорени бъдещи плащания. Купувачът влиза във владение на стоката незабавно, макар че по закон тя остава собственост на продавача или финансиращата страна като залог/гаранция докато

не бъдат извършени всички договорени плащания. Покупката на изплащане обикновено се ограничава до потребителски дълготрайни стоки и повечето купувачи са домакинства. Финансиращите страни по договори за покупка на изплащане традиционно са отделни институционални единици, които работят в тясно сътрудничество с продавачите на дълготрайни стоки.

ТРЕТИРАНЕ В СМЕТКИТЕ

Оперативен лизинг

6. Дълготрайната стока, закупена от лизингодателя с цел да бъде отдавана на лизинг, представлява част от формирането на брутният основен капитал (P.51) на лизингодателя и се показва като дълготраен материален актив (AN.III) в счетоводния баланс на лизингодателя в продължение на целия икономически полезен живот на същата. Последващото потребление на капитал (K.1) по отношение на дълготрайната стока се отчита по сметките на лизингодателя.

Наемите, получавани от лизингодателя се отчитат по неговата производствена сметка като продукция (P.1) на лизингови услуги. Ако лизингополучателят е производител, наемните плащания са част от неговото междинно потребление (P.2). Когато лизингополучателят е домакинство, което действа като краен потребител, наемите са част от неговите разходи за крайно потребление (P.3).

7. В NACE Rev.1, оперативният лизинг на недвижим имот се класифицира в категория 70.20 "Отдаване под наем на собствено имущество". Оперативният лизинг на други дълготрайни стоки се класифицира в раздел 71 "Отдаване под наем на машини и оборудване без оператор и на стоки за ползване персонално или от домакинството". Оперативният лизинг не обхваща отдаването под наем на машини и оборудване заедно с персонала, който работи с него, което се класифицира в зависимост от услугите, предоставяни от оборудването и персонала. Например, наемането на камион заедно с шофьора се класифицира в категория 60.24 "Товарен транспорт по шосе". От институционална гледна точка, корпорациите, занимаващи се с оперативен лизинг, са класифицирани в сектор S.11 "Нефинансови корпорации", но оперативните лизингодатели могат да бъдат намерени и в сектор S.14 "Домакинства".

Ако лизингодателят е резидент, а лизингополучателят е нерезидент, наемите се отчитат като износ на услуги (P.62). Тъй като отдадената на лизинг стока остава в счетоводния баланс на резидентната единица (лизингодателя), стоката не се появява в никакви сметки на останалия свят. Ако лизингодателят е нерезидент, а лизингополучателят е резидент, наемите се отчитат като внос на услуги (P.72). В този случай не се счита, че стоката е влязла на съответната икономическа територия (а само нейните услуги) и стоката не се появява в никакви сметки на останалия свят, нито в друга някоя сметка.

Финансов лизинг

8. Ако лизингополучателят е производител, дълготрайната стока се показва като формиране на брутен основен капитал (P.51) за лизингодателя в началото на периода на лизинг. В продължение на целия лизингов период (освен ако лизингополучателят не спазва задълженията си по плащането на наема) стоката се показва в баланса на лизингодателя като дълготраен материален актив (AN.III). Последващото потребление

на капитал (К.1) се отчита по сметките на лизингополучателя. В края на периода на лизинга, или i) или лизингополучателят закупува стоката по остатъчната ѝ стойност, когато тя остава да се отчита по неговия счетоводен баланс, или ii) стоката се връща на лизингодателя, когато същата се отчита като отрицателно формиране на брутен основен капитал за лизингополучателя и по този начин излиза от счетоводния баланс на лизингополучателя и може да влезе в счетоводния баланс на лизингодателя или на трета страна, на която лизингодателят я е продал.

9. Ако лизингополучателят е домакинство, което действа като краен потребител, дълготрайната стока се третира като че ли е закупена от лизингополучателя с цел крайно потребление в началото на периода на лизинга. Това означава, че цената на купувач на стоката, обект на лизинга, е част от разходите за крайно потребление (P.3) на лизингополучателя в началото на лизинговия период и че стоката се явява само като потребителска дълготрайна стока като меморандумна позиция по неговия счетоводен баланс.

Заемът (F.4) се приема за условно отпуснат от лизингодателя на лизингополучателя. Главницата на този заем е цената на купувач на стоката, обект на лизинга, плюс разходите за прехвърляне (ако има такива). Неиздълженият условен заем (AF.4) се отчита в балансите на лизингодателя и лизингополучателя съответно като финансов актив и задължение. Плащанията на наема се считат за съставени от два елемента, погасяване на главница (F.4) и лихва (D.41), като крайното погашение съвпада с прекратяването на финансовия лизинг.

10. Лихвеният процент по условия заем се определя имплицитно, така че натрупаните погашения в течение на периода на лизинга са точно равни на главницата. Когато наемът остава непроменен в за поредица от периоди, лихвеният елемент на наема ще намалява с течение на времето, докато частта на погашението ще нараства със съответната сума, както при заем, платим на равни вноски. Когато главницата, наемът и продължителността на лизинговия период са известни за всеки договор, лихвеният процент, лихвените плащания и погашенията могат да бъдат лесно изчислени като се използват стандартни формули. Когато нямаме на разположение подробни данни за всеки лизингов договор, което често се случва на практика, трябва да се правят разумни допускания, за да могат да се извършат тези изчисления. В много страни, бизнес счетоводството третира финансовия лизинг по подобен на описания тук начин, което улеснява положението с данните.

11. Производствената дейност на лизингодателите по финансов лизинг е финансово посредничество. Обикновено лизингодателите не начисляват изрични такси за своите посреднически услуги. Поради това, тяхната продукция представлява основно или изцяло косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim), изчислени по същия начин както за другите финансови посредници: доход за получаване от собственост минус платимата лихва, като се изключва всякакъв доход от собственост, получаван от инвестирането на собствените им средства⁽¹⁾. Други лизингодатели по финансов лизинг поемат задължения само по отношение на своите фирми майки, когато може да е трудно да се наблюдава дължимата лихва. В последния случай може да е необходимо да се изчислява приблизително размерът на дължимата лихва като се използва подходящия лихвен процент.

¹ За по-подробна информация, вж. Глава 3, параграф 3.63.

Корпорациите за финансов лизинг се класифицират в институционалния подсектор S.123 "Други финансови посредници без застрахователни корпорации и пенсионни фондове". Класификацията на дейността е NACE Rev.1, клас 65.21 "Финансов лизинг".

12. Третирането на финансовия лизинг в ESA предполага, че стоката обект на лизинг не се появява в никоя от сметките на лизингодателя. Така че дали лизингодателят е резидент или нерезидент е без значение за третирането на самата стока. Ако производителят или продавачът на стоката е резидент, а лизингодателят е нерезидент, стоката обект на лизинга се счита за изнесена (P.61) когато лизингодателят влезе във владение на същата, т.е.в началото на периода на лизинг. Ако производителят/продавачът е нерезидент, а лизингополучателят - резидент, стоката се счита за внесена (P.71), в началото на лизинговия период.

Ако лизингодателят е резидент, а лизингополучателят не е, се приема отпускането на условен заем (F.4/AF.4) от резидентна единица (лизингодателя) на нерезидентна единица (лизингополучателя). Ако лизингодателят е нерезидент, а лизингополучателят е резидент, се приема отпускането на условен заем от нерезидентна единица (лизингодателя) на резидентна единица (лизингополучателя). Както и при лизинговата сделка между резиденти, плащанията на наем се разбиват на лихви (D.41) и погашения на главницата (F.4).

Покупка на изплащане

13. Дълготрайната стока се отчита като закупена от купувача в деня, в която той влезе във владение на същата на цената, която купувачът щеше да е платил в случай на сделка с пари в брой. Купувачът получава условен заем (F.4/AF.4) с еквивалентна стойност. ESA разделя плащането от купувача за финансиращата страна на погасяване на главница (F.4) и лихвено плащане (D.41), като се използва същия метод, прилаган при финансовия лизинг.

Производствената дейност на лизингодателите по договори за покупка на изплащане е финансово посредничество. Тъй като те обикновено не начисляват изрични такси за своите услуги, цялата им продукция представлява основно или изцяло косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim), изчислени като доход за получаване от собственост минус платимата лихва, като се изключва всякакъв доход, получаван от собствените им средства. Както и при финансовия лизинг, сумата на платимата главница може да е трудна за наблюдение и поради това трябва да се изчислява приблизително.

14. В NACE Rev.1, финансиращата страна по договор за покупка на изплащане се класифицира в категория 65.22 "Отпускане на други кредити". Корпорациите за продажби на изплащане се класифицират в сектор S.123. "Други финансови посредници без застрахователни корпорации и пенсионни фондове", но финансиращите страни по договор за покупка на изплащане могат да бъдат намерени и в сектор S.14 "Домакинства".

Ако купувачът е нерезидент, а финансиращата страна е резидент, стоките се третират като износ (P.61), когато купувачът влезе във владение на същите. В този случай, финансиращата страна предоставя на нерезидентна единица (купувача) заем (F.4/AF.4).

Ако купувачът е резидентна единица, а финансиращата страна - не, стоката се отчита като внос (P.71) когато бъде доставена на купувача, който същевременно получава заем (F.4/AF.4) от нерезидентната финансираща страна. Погашенията на главницата (F.4 и лихвените плащания (D.41) се третира по същия начин както при финансовия лизинг, в който участват нерезидентни единици.

ПРИЛОЖЕНИЕ III

ЗАСТРАХОВАНЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Има два вида застраховане: социално осигуряване и друго застраховане. Социалното осигуряване може да бъде подразделено на:

- а) социалноосигурителни схеми на държавата,
- б) частно финансирани социалноосигурителни схеми и
- в) нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от работодателите.

Другото застраховане може да бъде подразделено на:

- а) други застраховки "Живот";
- б) други застраховки, различни от застраховки "Живот".

Презастрахователните и застрахователните посредници се третираат в отделни раздели на това Приложение. Тези теми са свързани главно с другите видове застраховане, но могат да бъдат свързани и със социалното осигуряване.

ДЕФИНИЦИИ

Социално осигуряване

2. Социалноосигурителните схеми са схеми в които социалноосигурителни вноски се внасят от наетите лица или от други физически лица, или от работодателите от името на наетите от тях лица, за да се осигури правото на социалноосигурителни плащания за наетите лица или за други участници, за лица на тяхна издръжка, или за техни наследници. Социалноосигурителните схеми покриват социални рискове и нужди⁽¹⁾. За разлика от социалните плащания, социалноосигурителните плащания се извършват при условието за участие в дадена схема.

3. Социалноосигурителните схеми често се организират колективно, така че участниците да не е необходимо да сключват индивидуални застрахователни полици на свое име. Някои социалноосигурителни схеми, обаче могат да разрешават или даже да изискват участниците да имат полици на свое име. Индивидуалните полици се третират като част от дадена социално-осигурителна схема, ако покриват социални рискове или нужди и ако е изпълнено поне едно следните три условия:

- а) участието в схемата е задължително или по закон или по условията на заетост,
- б) схемата се управлява от името на дадена група и е ограничена за членове на групата, или

¹ Вж. Глава 4, параграфи от 4.83 до 4.86 за дефиницията за социални рискове и нужди.

- в) даден работодател прави вноски в схемата от името на даден служител.

Социалноосигурителни схеми на държавата

4. Тези схеми се налагат, контролират и финансират от държавни единици и обхващат цялото общество или големи части от обществото. Социалноосигурителните схеми на държавата могат да бъдат финансирани или нефинансирани. Когато могат да бъдат идентифицирани отделни фондове, те остават собственост на държавата, а не на бенефициентите на схемите. Приходите на социалноосигурителните схеми се състоят главно от вноски, плащани от физически лица и от работодатели, от името на наетите от тях лица, но могат също да включват трансфери от други държавни единици. Участието в социалноосигурителните схеми, обикновено, но не винаги е задължителни. Осигурителните обезщетения, изплащани на лицата не се определят непременно от сумите, внасяни преди това като вноски.

Трябва да се отбележи, че социалноосигурителните схеми, организирани от държавни единици за наетите от тях лица, не се класифицират като социалноосигурителни схеми, а като частно финансирани или нефинансирани социалноосигурителни схеми.

Частно финансирани социалноосигурителни схеми

5. Има две категории подобни схеми. Първата обхваща схеми, при които социалноосигурителните вноски се плащат на застрахователни предприятия или на автономни пенсионни фондове, които са институционални единици, отделни както от работодателите, така и от наетите лица. Застрахователните предприятия или автономните пенсионни фондове отговарят за управлението на натрупаните финансови средства и плащането на социалните плащания. Втората категория обхваща схеми, при които работодателите поддържат специални резерви за поемане на социалните плащания. Тези резерви са отделени от другите им резерви, но те не представляват отделни институционални единици от работодателите и се наричат неавтономни пенсионни фондове.

Нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от работодателите

6. Това са схеми, при които работодателите изплащат социални плащания на свои наети лица, на бивши наети лица или на лица на тяхна издръжка, от техните собствени ресурси, без да създават специални резерви за целта.

Друго застраховане

7. Другото застраховане предоставя на отделните институционални единици, изложени на определени рискове, финансова защита срещу последиците от настъпването на специфицирани събития. То също е форма на финансово посредничество, при което се събират средства от държателите на полици и същите се инвестират във финансови или други активи, които се държат като технически резерви за посрещане на бъдещи искове за застрахователни обезщетения, произтичащи от възникването на събитията, специфицирани в застрахователните полици.

Други застрахователни полици, държани от домакинства могат да покриват същите рискове или нужди, като тези покрити от социалноосигурителни схеми. Обаче, другите

застрахователни полици, държани от домакинствата се различават от социалноосигурителните полици по това, че те се сключват по собствена инициатива на отделните домакинства и за тяхна собствена полза, независимо от работодателите им или от държавата.

Друго животозастраховане

8. Държателите на животозастрахователни полици са изключително домакинства, резидентни или нерезидентни. Държателят на полица извършва редовни плащания на даден застраховател, в замяна на което, застрахователят гарантира да предостави обезщетение на дадена дата или по-рано, ако държателят на полицата почине преди това. Ако държателят на полицата анулира същата преди договорената дата на нейното изтичане, държателят на полицата има право на частично обезщетение от застрахователя. Така, на държателя на полицата или на неговите наследници винаги се изплаща обезщетение. Полиците, които предоставят обезщетение в случай на смърт в рамките на даден период, но при никакви други обстоятелства, обикновено наричани срочна застраховка, не се разглеждат като друго животозастраховане, а друго застраховане, различно от застраховка "Живот". На практика, поради начина, по който застрахователните корпорации водят сметките си, не винаги може да бъде възможно да се отдели термина "застраховане" от "друго животозастраховане". При тези обстоятелства, терминът "застраховане" може би трябва да се третира по същия начин както застраховка "Живот" поради чисто практически съображения.

Искът за обезщетение по застраховка "Живот" може да бъде платен като глобална сума или като анюитет. Обезщетението може да бъде фиксирано или може да варира в зависимост от дохода, спечелен от инвестирането на премиите през периода, за който полицата е в сила (полици "с печалба"). Специален вид полица с печалба е полицата, свързана с вноски, определени предварително по формула, като обезщетенията могат да варират в зависимост от стойността на обособения фонд.

Други застраховки, различни от животозастраховане

9. Всички видове институционални единици могат да бъдат държатели на други застрахователни полици, различни от застраховка "Живот". Другите застраховки, различни от животозастраховане обхващат срочното застраховане и застраховането срещу всякакъв риск, различен от смърт, например, злополуки, заболяване или пожар. Обезщетенията, обикновено се изплащат като глобална сума, но могат да бъдат изплащани и като анюитети. Даден иск за застрахователно обезщетение не винаги се изплаща по отношение на други застрахователни полици, различни от застраховка "Живот". Обикновено, броят на поисканите обезщетения е много по-малък от броя на държателите на полици. За даден отделен държател на застрахователна полица, няма връзка между платените премии и получените обезщетения, даже и в дългосрочен план.

Презастраховане

10. Дадено застрахователно предприятие, сключващо застраховки с държатели на полици често прехвърля някои от поеманите рискове на други застрахователни предприятия. Тези сделки между застрахователните предприятия се наричат презастраховане.

Както животозастрахователите, така и неживотозастрахователите участват в презастрахователни сделки. Застрахователните предприятия, които приемат презастраховане могат да са ангажират както с презастраховане, така и със застраховане на държатели на полици, или могат да се специализират като презастрахователи.

Застрахователни посредници

11. Застрахователните посредници са единици, които се ангажират предимно с дейности, тясно свързани със застраховането, но самите те не поемат рискове. Застрахователните посредници обхващат по-конкретно:

- а) застрахователни брокери;
- б) частни институции с идеална цел, обслужващи застрахователни предприятия и пенсионни фондове;
- в) единици, чиято главна дейност е да действат като надзорни органи на застрахователни предприятия и пенсионни фондове и на застрахователни пазари.

ТРЕТИРАНЕ В СМЕТКИТЕ

12. За улеснение на изложението, описанието на различните видове застраховане по-долу се концентрира върху случаите, когато участват само резидентни единици. В края на всеки раздел са разгледани специалните характеристики на случаите, отнасящи се до нерезидентни единици.

Социално осигуряване

Социалноосигурителни схеми на държавата

13. Продукцията, произведена от тези, които участват в тези схеми е част от държавната продукция, оценена по разходите за производство. Впоследствие, не се изчисляват такси за услуги за социалноосигурителните схеми на държавата.

Социалноосигурителните вноски за сметка на работодателите в държавните социалноосигурителни схеми (D.121) се третираат като част от компенсацията на наетите лица, показвана като задължение на сектора на работодателите в сметка "Формиране на доход" и като вземане на сектора на домакинствата в сметка "Разпределение на основен доход". Социалноосигурителните вноски за сметка на работодателите се появяват отново в сметка "Вторично разпределение на доход" като част от действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.6111) - задължения на сектор "Домакинства" и вземания на държавата. Социалноосигурителните вноски на наетите лица (D.6112) и социалноосигурителните вноски на самоосигуряващи сете и ненаетите лица (D.6113) също се записват в сметка "Вторично разпределение на дохода" като задължения на сектор "Домакинства" и като вземания на държавата. Социалноосигурителните плащания в брой (D.621) се показват в сметка "Вторично разпределение на доход" като задължения на държавата и като вземания на домакинствата, а социалноосигурителните плащания в натура се показват

като позиция (D.6311) и (D.6312) - задължения на държавата и вземания на домакинствата в сметка "Преразпределение на доход в натура".

14. Единиците, управляващи социалноосигурителни схеми на държавата са класифицирани в подсектор S.1314 "Социалноосигурителни фондове". Класификацията на дейността по NACE Rev. 1 е клас 75.30 "Задължителни социалноосигурителни дейности".

Когато даден резидент работи за нерезидентен работодател, социалноосигурителните вноски за сметка на работодателите се показват като задължения на останалия свят във външната сметка на основни доходи и текущи трансфери. Ако дадено наето лице участва също в социалноосигурителна схема, ръководена от нерезидентна държава, всички вземания и задължения, които обикновено се отнасят до държавния сектор са вземания или задължения на останалия свят, записани във външната сметка на основни доходи и текущи трансфери. В ESA, обаче, социални трансфери в натура се правят само между резидентни единици. Затова, всякакви социални плащания от нерезидентни социалноосигурителни схеми на резиденти са по дефиниция социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура (D.62).

Когато даден нерезидент работи за резидентен работодател, социалноосигурителните вноски, за сметка на работодателя се отчитат като вземания на останалия свят в сметката на основните доходи и текущи трансфери. Ако нерезидентното наето лице е обхванато по социалноосигурителна схема, сделките между наетото лице и държавния сектор се отчитат във външната сметка на основните доходи и текущи трансфери. По дефиниция, всякакви социалноосигурителни плащания за нерезидентни наети лица са социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура (D.62).

Пример за потоците, отчитани за социалноосигурителните схеми е даден в Таблица А.ІІІ.1.

Частни финансирани социалноосигурителни схеми

15. Схемите, финансирани от автономни фондове се третираат различно от схемите, финансирани от неавтономни фондове. За автономните фондове, таксата за услуга се изчислява като (А):

общо спечелени действителни социалноосигурителни вноски

плюс общо допълнения към вноските

минус дължимите социалноосигурителни плащания

минус увеличенията (*плюс* намаленията) в резервите на пенсионните фондове.

16. Всичките четири позиции се отчитат без печалбите или загубите от държане. Общо допълненията към социалноосигурителните вноски са идентични с дохода от собственост, свързан с държатели на полици, което е доход, спечелен от частните социалноосигурителни фондове чрез инвестиране на техните технически и пенсионни резерви. Европейската система от сметки ESA разглежда тези резерви като притежавани от държателите на полици, които следователно, получават дохода,

формиран от тези резерви. Таксата за услугата се отчита като продукция (P.1) за автономните фондове и като разходи за крайно потребление (P.3) за сектора на домакинствата.

За неавтономните фондове не се изчислява такса за услуга. Разходите за управлението на тези фондове се включват при другите елементи на разходите в сметка "Производство" на работодателите.

17. Останалите сделки се прилагат както за автономните, така и за неавтономните фондове. Действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите (D.121) се показват като част от компенсацията на наетите лица - задължение на сектора на работодателите по сметка "Формиране на доход" и вземане на домакинствата на наетите лица по сметка "Разпределение на основен доход". Секторът на работодателите може да бъде всеки институционален сектор, включително държавното управление и домакинствата (като работодатели). Доходът от собственост, свързан с държателите на полици (част от D.4) се показва в сметка "Разпределение на основен доход" като задължение на сектора на фондовете и като вземане на сектора на домакинствата. Резидентните автономни фондове се намират в подсектора на застрахователните предприятия и пенсионните фондове (S.125). Неавтономните фондове, очевидно спадат към същия сектор както въпросния работодател. NACE Rev. 1 класифицира дейността на пенсионните фондове в клас 66.02 "Пенсионно финансиране".

18. Действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите се записват пак в сметка "Вторично разпределение на доход" като част от D.6111 - задължение на домакинствата и вземане на сектора на фондовете. Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица (D.6112) и социалноосигурителните вноски на самоосигуряващи сете лица и ненаетите лица (D.6113) също се записват в сметка "Вторично разпределение на доход" като задължение на сектора на домакинствата и вземане на сектора на фондовете. Социалноосигурителните вноски, внасяни от наетите лица и от самоосигуряващи сете лица и ненаетите лица са равни на преките направени плащания плюс дохода от собственост, свързан с държателите на полици минус таксата за услуга (последната е нула за неавтономните фондове). Частно финансираните социалноосигурителни плащания, включително пенсиите се показват в сметка "Вторично разпределение на доход" като задължение на фондовете и като вземане на домакинствата. По дефиниция, всички частно финансирани социалноосигурителни плащания са част от (D.62), социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура.

19. Вписването във финансовата сметка съдържа два елемента:

- а) предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени иски за застрахователни обезщетения (F.62), които обхващат всяка разлика между платимите социалноосигурителни вноски и спечелените вноски и между дължимите социалноосигурителни плащания и задълженията по социалноосигурителните плащания¹). По конвенция, този елемент се показва като промяна (отрицателна, ако е необходимо) в задълженията на фондовете и в активите на домакинствата.

¹ Действителните спечелени социалноосигурителни вноски, които покриват рисковете, поети през текущия период, обикновено се различават от действителните социалноосигурителни вноски -

б) нетният капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове (F.612) също се показва като промяна (отрицателна, ако е необходимо) в задълженията на фондовете и в резервите на домакинствата. Елементът е равен на социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите и на наетите лица по отношение на пенсиите, както е записано в сметка "Вторично разпределение на дохода" минус платимите пенсии.

20. Като резултат от вписването във финансовата сметка, F.612 и F.62 се появяват в баланса на сектор "Домакинства" (като активи) и на сектор "Фондове" (като задължение).

При използването на сметка "Разполагам доход", корекцията за промяната в нетния капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове (D.8) се записва като вземане на домакинствата и като задължение на фондовете. Това вписване е равно на втория елемент на вписването във финансовата сметка.

Работодателите и държавното управление, понякога правят извънредни плащания на частни социалноосигурителни фондове, за да се увеличат резервите на тези фондове. Подобни плащания се отчитат в капиталовата сметка като други капиталови трансфери (D.99), задължения на сектора на работодателите и ли на държавния сектор и вземания на сектора на фондовете. Тъй като резервите на социалноосигурителните фондове се третираат все едно, че са собственост на сектора на домакинствата, изисква се корекция между сектора на фондовете и сектора на домакинствата. Тази корекция се отчита като други капиталови трансфери (D.99), задължения на сектора на фондовете и вземания на сектора на домакинствата.

21. Ако дадено резидентно наето лице работи за нерезидентен работодател, действителните социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателя (D.121) се отчитат като част от компенсацията на наетите лица - задължение на останалия свят и вземане на домакинствата. Когато работодателят е нерезидентен, всеки неавтономен социалноосигурителен фонд ще бъде също нерезидентен, а автономният фонд може да бъде резидентен или нерезидентен. Ако наетото лице е обхванато от нерезидентен фонд, всички потоци между сектора на домакинствата и сектора на фондовете се показват като сделки между сектора на домакинствата и останалия свят. Таксата за услуга (в случая на автономните, резидентни фондове) се показва като внос на услуги (P.72). Промяната в нетния капитал на застрахователните технически резерви (F.6) се показва във финансовата сметка на останалия свят, а останалите потоци се показват във външната сметка на основните доходи и текущи трансфери.

22. Ако дадено нерезидентно наето лице работи за резидентен работодател, действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателя (D.121) са част от компенсацията на наетите лица - задължение на сектора на работодателите и вземания на останалия свят. Ако нерезидентното лице е обхванато от резидентен социалноосигурителен фонд, всяка такса за услугата се отчита като износ на услуги

задължения. Последните, често покриват рискове както в текущия, така и в последващи периоди. Подобно, дължимите социалноосигурителни плащания не винаги са равни на социалноосигурителните плащания - задължения. Социалноосигурителните плащания, дължими на дадено събитие, възникнало през един отчетен период, могат да не станат задължение пред следващия период.

(Р.62). Всички други потоци между фонда и наетото лице се показват като между сектора на фонда и останалия свят.

Особено, когато не участват нерезидентни единици, не винаги всички необходими данни са на разположение. Изчисленията на някои от позициите, които трябва да бъдат записани, понякога трябва да се базират на предположения.

Пример за потоците, отчитани за частно финансирани социалноосигурителни схеми е показан в Таблица А.П.2.

Нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от работодателите

23. Подобно на схемите, финансирани от неавтономни фондове, разходите за управлението на нефинансираните социалноосигурителни схеми са включени при другите елементи на разходите по сметка "Производство" на работодателя. Затова не се изчислява такса за услуга.

Тъй като нефинансираните социалноосигурителни схеми не образуват институционални единици отделно от работодателите, които ги управляват, всички сделки са между сектора на работодателите и сектора на домакинствата.

24. Европейската система от сметки ESA разглежда работодателя, управляващ нефинансирана социалноосигурителна схема като правещ условни социалноосигурителни вноски в схемата от името на наетите от него лица. Тази условна социалноосигурителна вноска (D.122) е част от компенсацията на наетите лица и се показва като задължение на работодателя в сметка "Формиране на доход" и като вземане на домакинствата в сметка "Разпределение на основен доход". Условната социалноосигурителна вноска на работодателя се показва отново в сметката "Вторично разпределение на доход" като позиция D.612 - задължение на домакинствата и вземане на работодателя. Сумата на тази вноска трябва да бъде определена на базата на бъдещите задължения на работодателя за предоставяне на социалноосигурителни плащания. На практика, обаче, социалноосигурителната вноска, обикновено се определя като равна на социалноосигурителните плащания, платими през текущия период (минус социалноосигурителните вноски на наетите лица).

25. Действителните социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите, ако има такива са показани като част от D.6112, задължения на домакинствата и вземания на сектора на работодателите. Сметката "Вторично разпределение на дохода" също показва пенсионните и други социалноосигурителни плащания като част от D.62, вземания на домакинствата и задължения на работодателя.

Нефинансираните социалноосигурителни схеми, очевидно принадлежат към същия институционален сектор както въпросния работодател. NACE Rev. 1 ги третира като допълнителна дейност.

26. Ако даден резидент работи за нерезидентен работодател, управляващ нефинансирана социалноосигурителна схема, всички сделки са между сектор "Домакинства" и останалия свят, отчетени във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери. Ако даден нерезидент работи за резидентен работодател,

управляващ подобна схема, всички сделки са между останалия свят и сектора на работодателя, показан в външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

Пример за потоците, отчитани за нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от работодатели е показан в Таблица А.Ш.3.

Друго застраховане

27. Продукцията на другите застрахователни услуги, както животозастрахователни, така и застраховки, различни от застраховка "Живот" се изчислява като (В):

действителни върнати премии

плюс допълнения към премиите

минус дължимите икове за застрахователни обезщетения

минус увеличенията (плюс намаленията) на технически заделени провизии за покриване на потенциални рискове и технически провизии за застраховане с печалба.

28. Действителните върнати премии са действителните премии, които покриват рисковете, поети през текущия период. Действителните върнати премии, обикновено не са равни на вземанията по действителните премии, тъй като последните често покриват рискове, поети както през текущия период, така и през следващи периоди.

Допълненията към премиите са идентични с дохода от собственост, свързан с държатели на полици, което е доход, спечелен от застрахователните предприятия чрез инвестиране на техните застрахователни технически резерви, изключвайки всякакъв доход от собствени средства на застрахователните предприятия. Застрахователните технически резерви съдържат два елемента: а) предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени икове за застрахователни обезщетения, възникващи от разликата между върнатите премии и вземанията по премии и между задълженията по застрахователни обезщетения и дължимите застрахователни обезщетения и б) техническите провизии за покриване на потенциални рискове и техническите провизии за застраховка с печалба. Последният елемент е приложим само за застраховка "Живот". Застрахователните технически резерви, обикновено се инвестират във финансови активи, които дават доход във формата на лихва или дивиденди. Тези резерви, обаче, могат също да бъдат инвестирани в недвижими имоти, например, в който случай се реализира доход като оперативен излишък.

29. Дължимите застрахователни обезщетения обхващат събития, възникнали през текущия период. Често, обезщетенията не стават задължения до един по-късен период, от този когато се е случило събитието, което ги е породило. Затова, дължимите обезщетения не са равни на задълженията по обезщетения.

Промените в техническите провизии за покриване на потенциални рискове и технически провизии за застраховане с печалба обхващат разпределянето на техническите провизии по потенциалните рискове и провизиите за застрахователни

полице с печалба за натрупването на капиталовите суми, гарантирани по тези полице. Тези провизии се отнасят само до застраховка "Живот".

Всичките четири позиции в уравнение (В) трябва да бъдат измерени без печалбите и загубите от държане.

Друго животозастраховане

30. Общо продукцията на другото животозастраховане се изчислява съгласно уравнението (В) и е показано като позиция Р.1 в сметката "Производство" на подсектора на застрахователните предприятия и пенсионните фондове. Освен ако не се потребява от нерезидентни домакинства, продукцията на другото животозастраховане се използва изцяло като крайно потребление от резидентни домакинства. Продукцията на животозастрахователните услуги трябва да се разпредели между сектора на домакинствата и останалия свят, пропорционално на премиите, платими от резидентни и нерезидентни домакинства. Животозастрахователните услуги, потребявани от резиденти се показват като част от разходите за крайно потребление (Р.3), а услугите потребени от нерезиденти са част от износа на услуги (Р.62).

31. За друго животозастраховане се отчитат две допълнителни сделки. В сметка "Разпределяне на основен доход", доходът от собственост, свързан с държатели на полице (част от D.4) се показва като задължение на сектора на застрахователните предприятия и като вземане на домакинствата. Във финансовата сметка, позицията нетен капитал на домакинствата в животозастрахователните резерви се показва като промяна (отрицателна, ако е необходимо) в активите на домакинствата в задълженията на животозастрахователните предприятия. Промяната в нетния капитал на домакинствата се дължи на промените в животозастрахователните резерви, тоест представлява технически провизии за покриване на потенциални рискове и технически провизии за застраховане с печалба (F.611). Затова, промяната в нетния акционерен капитал е равна на действителните платими премии (не върнати) плюс допълненията към премиите минус вземания по искове за застрахователни обезщетения (не дължими) и минус таксата за услуга.

32. Поради този запис във финансовата сметка, F.611 се показва също в балансите на сектора на домакинствата (като актив) и на сектора на застрахователя (като задължение).

Както при таксата за услуга, доходът от собственост, свързан с държатели на полице (= допълненията към премиите) трябва да бъде разпределен между сектора на домакинствата и останалия свят, пропорционално на премиите.

Институционално, животозастрахователните предприятия се класифицират в S.125 "Застрахователни корпорации и пенсионни фондове". Класификацията на дейността по NACE Rev. 1 е клас 66.01 "Животозастраховане".

33. Когато дадено резидентно животозастрахователно предприятие предоставя услуги на нерезидентни домакинства, таксата за услуга се отчита като износ на услуги (Р.62). Доходът от собственост, свързан с държатели на полице се показва като задължение на застрахователния сектор и като вземане на останалия свят във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери. Промяната в нетния капитал на нерезидентните домакинства в животозастрахователните резерви се показва във финансовата сметка на

останалия свят като промяна в активите на останалия свят и в задълженията на застрахователния сектор.

Когато резидентните домакинства купуват от нерезидентни животозастрахователи, процедурата, по принцип е проста: таксата за услуга се отчита като внос на услуги (Р.72), доходът от собственост, свързан с държатели на полици се показва във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери като задължение на останалия свят и като вземане на домакинствата, а промяната в нетния акционерен капитал се показва като промяна в активите на домакинствата и в задълженията на останалия свят. Обаче, данните изисквани за изчисляване на тези позиции, обикновено не са на разположение; обикновено са известни само задълженията по премии. Затова са необходими допускания, например прилагане на съотношенията на таксата за услуга към премиите и на дохода от собственост, свързан с държатели на полици към премиите за резидентните животозастрахователи към премиите, платени от резидентни домакинства на нерезидентни животозастрахователи.

В Таблица А.Ш.4 е показан пример за потоците, отчитани за друго животозастраховане.

Други застраховки, различни от животозастраховане

34. Продукцията (Р.1) на други неживотозастрахователни предприятия се изчислява съгласно уравнението (В) и е показана в сметка "Производство" на сектор "Застрахователни предприятия и пенсионни фондове". Услугите за на застраховане, различно от застраховка "Живот" могат да бъдат използвани като междинно потребление (Р.2) от всеки резидентен сектор, като окончателно потребление от сектора на домакинствата, когато те са част от разходите за крайно потребление на домакинствата (Р.3) или като износ (Р.62). Неживотозастрахователните услуги, използвани като междинно потребление трябва да бъдат разбити по отрасли.

Уравнението (В) трябва да се използва за определяне на общата стойност на неживотозастрахователната продукция. След това, продукцията трябва да бъде разпределена между сектори и отрасли на потребители, пропорционално на действителните платими премии на всеки сектор. Имайки предвид, че всички резидентни сектори, без домакинствата, използват неживотозастрахователни услуги само за междинно потребление, секторът на домакинствата ги използва както за крайно потребление, така и за междинно потребление. Използването от домакинствата на неживотозастрахователни услуги трябва да се разбие на междинно и крайно потребление, пропорционално на действителните платими премии. Премиите, които са ясно свързани с производствената дейност на неинкорпорирани предприятия трябва да бъдат разглеждани като свързани с междинното потребление, а останалите премии, платени от домакинствата трябва да се разглеждат като свързани с крайното потребление.

35. В сметка "Разпределение на основен доход, доходът от собственост, свързан с държатели на полици се отчита като част от D.4, задължения на застрахователния сектор и вземания на сектора на държателите на полици. В идеалния случай, доходът от собственост, свързан с държатели на полици трябва да бъде разпределен между секторите, пропорционално на резервите, свързани с всеки сектор на държатели на полици, но това едва ли е възможно на практика. Доходът от собственост, свързан с

държатели на полици, следователно трябва да бъде разпределен пропорционално на действителните платени премии от всеки сектор на държатели на полици.

36. В сметка "Вторично разпределение на доход" нетните върнати премии се показват като задължения на всички сектори на държатели на полици и като вземания на сектор "Застраховане". Нетните върнати премии се изчисляват като действителни върнати премии плюс дохода от собственост, свързан с държатели на полици минус стойността на потребените услуги. По уравнение (В), нетните върнати премии са равни на дължимите обезщетения⁽¹⁾. Сметка "Вторично разпределение на дохода" също показва дължимите обезщетения като задължения на застрахователния сектор и като вземане на всички сектори на държатели на полици. Както нетните върнати премии, така и дължимите обезщетения са част от позиция D.7 "Други текущи трансфери".

Някои искиове за обезщетения възникват поради повреди или увреждания, които държателя на полица причинява на имущество или на лица на трети страни. В подобни случаи, валидните искиове за застрахователни обезщетения се отчитат като задължения на застрахователното предприятие директно към увредените страни, а не косвено, чрез държателя на полицата.

37. Във финансовата сметка, нетният акционерен капитал на държателите на полици в неживотозастрахователни резерви се показва като промяна в активите на секторите на държателите на полици и промяна в задълженията на застрахователния сектор. Промяната в нетния капитал, класифицирана като F.62 се дължи на предварителни плащания на премии и резерви за потенциални искиове за застрахователни обезщетения. F.62 се появява също като задължение в баланса на застрахователите по застраховки, различни от застраховка "Живот" и в актива на баланса на държателите на полици.

Неживотозастрахователните предприятия спадат към NACE Rev. 1 клас 66.03 "Застраховане, различно от "Застраховка живот". Техният институционален сектор е S.125 - "Застрахователни корпорации и пенсионни фондове".

38. Когато нерезиденти единици купуват покритие от резидентни застрахователи за застраховки, различни от застраховка "Живот", таксата за услуга се показва като износ на услуги (P.62). Доходът от собственост, свързан с държатели на полици, нетните върнати премии и дължимите обезщетения се отчитат всички във външната сметка "Основен доход и текущи трансфери", а нетният акционерен капитал на държателите на полици в неживотозастрахователни резерви се показва във финансовата сметка на останалия свят. В този случай, изчисленията за останалия свят не са по-трудни от тези за всеки резидентен сектор на държатели на полици.

Когато резидентни единици се застраховат от нерезидентни застрахователи за застраховане, различно от застраховка "Живот", положението с данните е по-трудно; нормално са на разположение само данни за задължения по премии и вземания по обезщетения. Затова се използва опростен метод, игнорирайки неживотозастрахователните резерви и техния последващ доход от собственост: таксата

¹ "Дължими обезщетения" означава сумите, дължими за превеждане на подалите искиове за обезщетения. Така, дължимите обезщетения не са същото като "поети обезщетения" в сметките на застрахователните предприятия, тъй като последните включват също разходите за управлението на обезщетенията, които в националните сметки са част или от междинното потребление или от компенсация на наетите лица.

за услуга, която се отчита като внос на услуги (P.72) се изчислява като задължения по премии минус вземания по застрахователни обезщетения¹). Нетните задължения по премии се изчислява като задълженията по премии минус таксата за услуга, което е равно на вземанията по обезщетения. Както нетните задължения по премии, така и вземанията по обезщетения се показват във външната сметка за основни доходи и текущи трансфери.

Пример за потоците, отчетени за другите застраховки, различни от застраховка "Живот" е показан в Таблица А.Ш.5.

Презастраховане

39. Европейската система от сметки ESA отчита презастрахователните сделки по прост начин в сравнение с преките застрахователни сделки (последните означават сделки между застрахователни предприятия и обикновени държатели на полици). Вместо да показват участващите потоци (върнатите премии, дължимите обезщетения, комисионни и пр.) отделно, презастрахователните сделки са показани просто като услуга, предоставяна от презастраховател на непосредствен застраховател. Стойността на тази услуга се измерва като салдото на всички потоци, възникващи между презастрахователя и прекия застраховател.

За резидентните животозастрахователни и не животозастрахователни предприятия, предоставените презастрахователни услуги се показват като продукция (P.1), а получените презастрахователни услуги се показват като междинно потребление (P.2). Предоставените презастрахователни услуги от резидентни презастрахователи за нерезидентни застрахователи се показват като износ на услуги (P.62), а услугите, предоставени от нерезидентни презастрахователи на резидентни застрахователи се отчитат като внос на услуги (P.72).

40. За резидентните застрахователни предприятия, данните за продукцията и междинното потребление на презастрахователни услуги може да бъдат получени от застрахователната статистика. Изчисляването на вноса и износа на презастрахователни услуги може да бъде по-трудно, в зависимост, главно от наличността и качеството на статистическите данни за платежния баланс. Обаче, външното салдо на презастрахователните услуги може лесно да бъде получено от застрахователните статистически данни.

Презастрахователните сделки между резидентни застрахователни предприятия често са консолидирани. Обаче, за да бъде в съответствие с застрахователните директиви на ЕС, ESA препоръчва презастрахователните услуги да се отчитат без консолидиране. Независимо от това дали презастрахователните услуги между резиденти са консолидирани или не се засяга нивото на продукцията, но такива балансиращи статии, като добавената стойност, оперативният излишък и спестяването не се засягат.

Застрахователни посредници

¹ Ако са на разположение, трябва да се използват данни за върнатите премии и дължимите обезщетения, а не за задълженията по премии и вземанията по обезщетения.

41. Продукцията на услугите на застрахователните посредници се оценява на базата на вземаните такси или комисионни. В случая на институции с идеална цел, функциониращи като стопански асоциации за застрахователни предприятия и пенсионни фондове, тяхната продукция се оценява по сумите на вноските, платени от членовете на асоциациите. Продукцията се използва като междинно потребление от членовете на асоциациите.

Институционалните единици, които се занимават главно със посреднически застрахователни дейности са класифицирани в S.124 "Финансови посредници". Класификацията на дейността по NACE Rev. 1 е клас 67.20 "Спомагателни дейности на застраховането и пенсионните фондове".

ЗАСТРАХОВАНЕ: ЦИФРОВ ПРИМЕР ЗА ЗАСТРАХОВАНЕ

А.ІІІ.1 - Социалноосигурителни схеми на държавата

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	PISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации
155		0	155	8	0	45	4	98	D.121 <i>С/ка "Формиране на доход"</i> Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите		
									D.121 <i>С/ка "Разпределение на основен доход"</i> Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите		
155		0	155		155				D.6111 <i>С/ка "Вторично разпределение на доход"</i> Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите		
76		0	76		76				D.6112 <i>С/ка "Вторично разпределение на доход"</i> Социалноосигурителни вноски на наетите лица		
32			32		32				D.6113 <i>С/ка "Вторично разпределение на доход"</i> Социалноосигурителни вноски, самоосигуряващи се лица и ненанети лица		
232		0	232			232			D.621 <i>С/ка "Вторично разпределение на доход"</i> Социалноосигурителни плащания в брой		

А.ІІІ.1 - Социалноосигурителни схеми на държавата (продължение)

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	PISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации
78			78			78			D.6311 <i>С/ка "Преразпределение на дохода в натура"</i> Социалноосигурителни плащания в натура, възстановяване на разходи		
65			65			65			D.6312 <i>С/ка "Преразпределение на дохода в натура"</i> Други социалноосигурителни плащания в натура		

A.III.2 - Частно финансирани социалноосигурителни схеми

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1 Цялата икономика	S.15 PISHs	S.14 Домакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Сделки и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят									
0		0							P.6		
0	0								P.7		
3	3								P.1		3
19		0	19	2	0	3	0	14	D.121		
									D.121		
12		0	12				12		D.44		

A.III.2 - Частно финансирани социалноосигурителни схеми (продължение)

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1 Цялата икономика	S.15 PISHs	S.14 Домакинства	S.13 Държавно управление	S.12 Финансови корпорации	S.11 Нефинансови корпорации	Сделки и балансиращи статии	S.11 Нефинансови корпорации	S.12 Финансови корпорации
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят									
19		0	19		19				D.121	1	18
21		0	21		21				D.6112	1	20

29		0	29	0	0	0	28	1	D.622	Частно финансиран социалноосигурителни плащания <i>С/ка "Използване на разполагаем доход"</i>	
3			3		3			0	P.3	Разходи за крайно потребление	
11		0	11	0		0	10	1	D.8	Корекция за промяната в нетния акц. капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	

A.III.2 - Частно финансиран социалноосигурителни схеми (продължение)

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12	
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	PISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	
11			11		11				F.612	Нетен акц. капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	1	10
1			1		1				F.62	Предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за потенциални обезщетения		1

А.ІІІ.3 - Нефинансирани социалноосигурителни схеми, управлявани от работодателите

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	PISHs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации
19		0	19	1	0	5	1	12	D.122 <i>Сметка "Формиране на доход"</i> Работодатели, условни социалноосигурителни вноски <i>С/ка разпределение на основен доход</i>		
19		0	19		19				D.122 Работодатели, условни социалноосигурителни вноски <i>С/ка "Вторично разпределение на доход"</i>	12	
19		0	19	1	0	5	1	12	D.612 Условни социалноосигурителни вноски D.623 Нефинансирани социалноосигурителни плащания за наетите лица		1

А.ІІІ.4 - Друго животозастраховане

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации
0		0							P.6		
0	0								P.7		
4	4								P.1		4
7			7				7		D.44		
4		0	4		4				P.3		
22		0	22		22				F.61 1		22

А.ІІІ.5- Друго застраховане, различно от животозастраховане

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации
0		0							P.6		
0	0								P.7		
64	6	0	4	0	3	0	0	1	P.1 P.2		6
6			6				6		D.44		0
45		2	43	0	31	4	0	8	D.71		45
45		0	45				45		D.72		0

А.ІІІ.5- Друго застраховане, различно от животозастраховане (продължение)

Използване

Ресурси

Общо	Кореспондиращи вписвания на		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Сделки и балансиращи статии	S.11	S.12
	С/ка Стоки и услуги	С/ка Останал свят	Цялата икономика	NPIS Hs	Домакинства	Държавно управление	Финансови корпорации	Нефинансови корпорации		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации
2			2		2				P.3		
2		0	2	0	2	0	0	0	F.62		2

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

КЛАСИФИКАЦИИ И СМЕТКИ *КЛАСИФИКАЦИИ*

КЛАСИФИКАЦИИ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИ СЕКТОРИ (S)

S.1	Цялата икономика
<i>S.11</i>	<i>Нефинансови корпорации</i>
S.11001	Публични нефинансови корпорации
S.11002	Национални частни нефинансови корпорации
S.11003	Чуждестранни контролирани нефинансови корпорации
<i>S.12</i>	<i>Финансови корпорации</i>
S.121	Централна банка
S.122	Други парични финансови институции
S.12201	Публични
S.12202	Национални частни
S.12203	Чуждестранни контролирани
S.123	Други финансови посредници, без застрахователни корпорации и пенсионни фондове
S.12301	Публични
S.12302	Национални частни
S.12303	Чуждестранни контролирани
S.124	Финансови посредници, извършващи спомагателни дейности
S.12401	Публични
S.12402	Национални частни
S.12403	Чуждестранни контролирани
S.125	Застрахователни корпорации и пенсионни фондове
S.12501	Публични
S.12502	Национални частни
S.12503	Чуждестранни контролирани
<i>S.13</i>	<i>Държавно управление</i>
S.1311	Централно управление
S.1312	Щатско управление
S.1313	Местно управление
S.1314	Социалноосигурителни фондове
<i>S.14</i>	<i>Домакинства</i>
S.141+	Работодатели (включително работници за собствена сметка)
S.142	
S.143	Наети лица
S.1441	Получатели на доход от собственост
S.1442	Получатели на пенсии
S.1443	Получатели на доходи от други трансфери
S.145	Други домакинства
<i>S.15</i>	<i>Институции с идеална цел, обслужващи домакинства</i>
S.2	Останалия свят
S.21	Европейски съюз
S.211	Държави-членки на ЕС
S.212	Институции на ЕС
S.22	Трети страни и международни организации

КЛАСИФИКАЦИЯ НА СДЕЛКИ И ДРУГИ ПОТОЦИ

Сделки със стоки и услуги (продукти) (P)

P.1	Продукция
P.11	Пазарна продукция
P.119	Корекция на косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim)
P.12	Продукция за собствено крайно използване
P.13	Друга непазарна продукция
P.2	Междинно потребление
P.3	Разходи за крайно потребление
P.31	Разходи за индивидуално потребление
P.32	Разходи за колективно потребление
P.4	Действително крайно потребление
P.41	Действително индивидуално потребление
P.42	Действително колективно потребление
P.5	Формиране на брутен капитал
P.51	Формиране на брутен основен капитал
P.511	Придобивания минус разпореждания с дълготрайни материални активи
P.5111	Придобивания на нови дълготрайни материални активи
P.5112	Придобивания на съществуващи дълготрайни материални активи
P.5113	Разпореждания със съществуващи дълготрайни материални активи
P.512	Придобивания минус разпореждания с дълготрайни нематериални активи
P.5121	Придобивания на нови дълготрайни нематериални активи
P.5122	Придобивания на съществуващи дълготрайни нематериални активи
P.5123	Разпореждания със съществуващи дълготрайни нематериални активи
P.513	Добавяния към стойността на нефинансови невъзпроизводими активи
P.5131	Главни подобрения на нефинансови невъзпроизводими активи
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността върху нефинансови невъзпроизводими активи
P.52	Промени в материалните запаси
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности
P.6	Износ на стоки и услуги
P.61	Износ на стоки
P.62	Износ на услуги
P.7	Внос на стоки и услуги
P.71	Внос на стоки
P.72	Внос на услуги

Разпределителни сделки (D)

D.1	Компенсация на наетите лица
D.11	Надници и заплати
D.12	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на

- работодателите
- D.122 Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите
- D.2 Данъци върху производството и вноса**
- D.21 Данъци върху продуктите
- D.211 Данъци от вида на данъка върху добавената стойност (ДДС)
- D. 212 Данъци и мита върху вноса, с изключение на ДДС
- D. 2121 Вносни мита
- D. 2122 Данъци върху вноса, с изключение на ДДС и вносни мита
- D. 214 Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса
- D.29 Други данъци върху производството
- D.3 Субсидии**
- D.31 Субсидии за продукти
- D. 311 Субсидии за вноса
- D. 319 Други субсидии за продукти
- D. 39 Други субсидии за производството
- D.4 Доход от собственост**
- D.41 Лихви
- D. 42 Разпределен доход на корпорации
- D. 421 Дивиденди
- D. 422 Тегления от дохода на квази-корпорации
- D. 43 Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции
- D. 44 Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици
- D. 45 Наеми
- D.5 Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.**
- D.51 Данъци върху дохода
- D.59 Други текущи данъци
- D.6 Социалноосигурителни вноски и плащания**
- D.61 Социалноосигурителни вноски
- D.611 Действителни социалноосигурителни вноски
- D.6111 Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите
- D.61111 Задължителни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите
- D.61112 Доброволни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите
- D.6112 Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица
- D.61121 Задължителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица
- D.61122 Доброволни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица
- D.6113 Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица
- D.61131 Задължителни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица
- D.61132 Доброволни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица
- D.612 Условни социалноосигурителни вноски
- D.62 Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура
- D.621 Социалноосигурителни плащания в брой

- D.622 Частно финансирани социалноосигурителни плащания
- D.623 Нефинансирани социалноосигурителни плащания на наети лица
- D.624 Социални помощи в брой
- D.63 Социални трансфери в натура
- D.631 Социални плащания в натура
- D.6311 Социалноосигурителни плащания, възстановяване на разходи
- D.6312 Други социалноосигурителни плащания в натура
- D.6313 Социални помощи в натура
- D.632 Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги
- D.7 Други текущи трансфери**
- D.71 Нетни премии за застраховки, различни от застраховка "Живот"
- D.72 Застрахователни искове за обезщетения по застраховки, различни от застраховка "Живот"
- D.73 Текущи трансфери в рамките на държавното управление
- D.74 Текущо международно сътрудничество
- D.75 Разни текущи трансфери
- D.8 Корекция за изменението на нетното акционерно участие на домакинствата в резервите на пенсионните фондове**
- D.9 Капиталови трансфери**
- D.91 Капиталови данъци
- D.92 Инвестиционни грантове
- D.99 Други капиталови трансфери

Сделки с финансови инструменти (F) (Нетни придобивания на финансови активи/нетно поемане на задължения)

- F.1 Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ)**
- F.11 Монетарно злато
- F.12 Специални права на тираж (СПТ)
- F.2 Банкноти и монети и депозити**
- F.21 Банкноти и монети
- F.22 Прехвърляеми депозити
- F.29 Други депозити
- F.3 Ценни книжа, различни от акции**
- F.33 Ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати
- F.331 Краткосрочни ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати
- F.332 Дългосрочни ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати
- F.34 Финансови деривати
- F.4 Заеми^(а)**
- F.41 Краткосрочни заеми
- F.42 Дългосрочни заеми
- F.5 Акции и друг акционерен капитал ^(а)**
- F.51 Акции и друг акционерен капитал, без акции на инвестиционни фондове
- F.511 Котирани акции
- F.512 Некотирани акции

^a Меморандумна позиция: F.m. преки чуждестранни инвестиции

^a Меморандумна позиция: F.m. преки чуждестранни инвестиции

F.513	Друг акционерен капитал
F.52	Акции на инвестиционни фондове
F.6	Застрахователни технически резерви
F.61	Нетен акционерен капитал на домакинства в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове
F.611	Нетен акционерен капитал на домакинства в застрахователни резерви
F.612	Нетен акционерен капитал на домакинства в резерви на пенсионни фондове
F.62	Предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове
F.7	Други вземания/задължения^(а)
F.71	Търговски кредити и аванси
F.79	Други вземания/задължения, без търговски кредити и аванси

Други вписвания за натрупване (К)

K.1	Потребление на основен капитал
K.2	Придобивания минус продажби на нефинансови невъзпроизводими активи
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи
K.211	Придобивания на земя и други материални невъзпроизводими активи
K.212	Разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи
K.221	Придобивания на нематериални невъзпроизводими активи
K.222	Разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи
K.3	Икономическо възникване на невъзпроизводимите активи
K.4	Икономическо възникване на възпроизводимите активи
K.5	Естествен прираст на некултивирани биологически ресурси
K.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи
K.61	Намаляване на природни икономически активи
K.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи
K.7	Катастрофални загуби
K.8	Некомпенсирани изземвания
K.9	Други промени в обема на нефинансовите активи п.е.с.
K.10	Други промени в обема на финансовите активи и пасиви п.е.с.
K.11	Номинални печалби/загуби от държане
K.11.1	Неутрални печалби/загуби от държане
K.11.2	Реални печалби/загуби от държане
K.12	Промени в класификациите и структурата
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото
K.12.22	Промени в класификацията на активите и пасивите, различни от Монетаризация/демонетаризация на златото

КЛАСИФИКАЦИЯ НА БАЛАНСИРАЩЕТЕ СТАТИИ^(б)(В)

V.1	Добавена стойност/V.1* Вътрешен продукт
V.2	Оперативен излишък
V.3	Смесен доход
V.4	Предприемачески доход
V.5	Салдо на основни доходи /V.5* Национален доход
V.6	Разполагаем доход
V.7	Коригиран разполагаем доход
V.8	Спестяване
V.9	Нетно кредитиране/нетни получени заеми
V.10	Промени в собствения капитал
V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери ^(с) , ^(д)
V.10.2	Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите
V.10.3	Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане
V.10.31	Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане
V.10.32	Промени в собствения капитал, дължащи се на реални печалби/загуби от държане
V.11.	Външно салдо на стоки и услуги
V.12	Текущо външно салдо
V.90	Собствен капитал
ВF.90	Нетни финансови активи

КЛАСИФИКАЦИЯ НА АКТИВИТЕ (А)

Нефинансови активи (AN)

AN.1	Възпроизводими активи
AN.11	Дълготрайни активи
AN.111	Материални дълготрайни активи
AN.1111	Жилища
AN.1112	Други сгради и конструкции
AN.11121	Нежилищни сгради
AN.11122	Други конструкции
AN.1113	Машини и оборудване

^б Всички балансираща статия могат да бъдат измерени бруто или нето от потреблението на основен капитал. Кодът за брутните балансираща статия е съставен от кода на позицията, плюс буквата "g". Подобно, прикрепената към кода буква "h", означава нетна стойност.

^с "Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери" не е балансираща статия в структурата на системата. Тя е общата сума на дясната страна на капиталовата сметка. Обаче, като значителен компонент в промените на собствения капитал, тя е кодирана с другите компоненти на последната.

(с) Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери

(д) "Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери" за останалия свят се отнася до промените в собствения капитал, дължащи се на текущо външно салдо и капиталови трансфери.

AN.11131	Транспортно оборудване
AN.11132	Други машини и оборудване
AN.1114	Култивирани активи
AN.11141	Добитък за разплод, млекодобив, впрегатен добитък и пр.
AN.11142	Лозя, овощни градини и други насаждения с дървета, даващи многократна реколта
AN.112	Нематериални дълготрайни активи
AN.1121	Проучване на полезни изкопаеми
AN.1122	Компютърен софтуер
AN.1123	Развлечения, литературни и художествени оригинали
AN.1129	Други нематериални дълготрайни активи
AN.12	Материални запаси
AN.121	Материали и консумативи
AN.122	Незавършено производство
AN.1221	Незавършено производство на култивирани активи
AN.1222	Друго незавършено производство
AN.123	Завършена продукция
AN.124	Стоки за препродажба
AN.13	Ценности
AN.131	Благородни метали и скъпоценни камъни
AN.132	Антикварни предмети и други предмети на изкуството
AN.139	Други ценности
AN.2	Невъзпроизводими активи
AN.21	Материални невъзпроизводими активи
AN.211	Земя
AN.2111	Земя под сгради и конструкции
AN.2112	Обработваема земя
AN.2113	Земя за развлечения и прилежащите ѝ повърхностни води
AN.2119	Друга земя и прилежащите ѝ повърхностни води
AN.212	Подземни активи
AN.2121	Резерви от въглища, нефт и природен газ
AN.2122	Резерви от метални полезни изкопаеми
AN.2123	Резерви от неметални полезни изкопаеми
AN.213	Некултивирани биологични ресурси
AN.214	Водни ресурси
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи
AN.221	Патентовани единици
AN.222	Лизингови и други прехвърляеми договори
AN.223	Закупен гудуил
AN.229	Други нематериални невъзпроизводими активи

Финансови активи/пасиви (AF)

AF.1	Монетарно злато и специални права на тираж (СПТ)
AF.11	Монетарно злато
AF.12	Специални права на тираж (СПТ)
AF.2	Банкноти и монети и депозити
AF.21	Банкноти и монети
AF.22	Прехвърляеми депозити
AF.29	Други депозити
AF.3	Ценни книжа, различни от акции

AF.33	Ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати
AF.331	Краткосрочни ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати
AF.332	Дългосрочни ценни книжа, различни от акции, без финансови деривати
AF.34	Финансови деривати
AF.4	Заеми^е
AF.41	Краткосрочни заеми
AF.42	Дългосрочни заеми
AF.5	Акции и друг акционерен капитал^е
AF.51	Акции и друг акционерен капитал, без акции на инвестиционни фондове
AF.511	Котираны акции
AF.512	Некотираны акции
AF.513	Друг акционерен капитал
AF.52	Акции на инвестиционни фондове
AF.6	Застрахователни технически резерви
AF.61	Нетен акционерен капитал на домакинства в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове
AF.611	Нетен акционерен капитал на домакинства в застрахователни резерви
AF.612	Нетен акционерен капитал на домакинства в резерви на пенсионни фондове
AF.62	Предварителни плащания на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове
AF.7	Други вземания/задължения
AF.71	Търговски кредити и аванси
AF.79	Други вземания/задължения, без търговски кредити и аванси

^е Меморандумна позиция AF.m: преки чуждестранни инвестиции

ПРЕГРУПИРАНЕ И КОДИРАНЕ НА ОТРАСЛИ (А), ПРОДУКТИ (Р) И ИНВЕСТЦИИ
(ФОРМИРАНЕ НА ОСНОВЕН КАПИТАЛ (РІ))

A60

Код	Описание	Референция NACE Rev.1
01	Селско стопанство, лов и свързаните с тях обслужващи дейности	01
02	Горско стопанство, дърводобив и свързаните с тях обслужващи дейности	02
05	Риболов: експлоатация на риборазвъдници и рибни стопанства, обслужващи дейности, свързани с риболова	05
10	Добив на каменни въглища и лигнитни въглища; добив на торф	10
11	Добив на суров нефт и природен газ; обслужващи дейности, свързани с добива на нефт и газ, с изключение на проучванията	11
12	Добив на уранови и ториеви руди	12
13	Добив на метални руди	13
14	Друг минен добив и добив от кариери	14
15	Производство на хранителни продукти и напитки	15
16	Производство на тютюневи продукти	16
17	Производство на текстил	17
18	Производство на облекло; обработка и боядисване на кожи	18
19	Дъбене и обработка на кожи; производство на куфари, ръчни чанти, сарашки изделия и произведения на обувната промишленост	19
20	Производство на дървесина и продукти от дървесина и корк, с изключение на мебели; производство на артикули от слама и материали за плетене	20
21	Производство на целулоза, хартия и хартиени продукти	21
22	Издателска, печатарска дейност и възпроизвеждане на записаните носители	22
23	Производство на кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво	23
24	Производство на химикали и химически продукти	24
25	Производство на каучукови и пластмасови продукти	25
26	Производство на други продукти от неметални минерали	26
27	Производство на основни метали	27
28	Производство на обработени метални продукти, с изключение на машини и оборудване	28
29	Производство на машини и оборудване	29
30	Производство на канцеларски машини и компютри	30
31	Производство на електрически машини и апарати п.е.с.	31
32	Производство на радио, телевизионно и комуникационно оборудване и апаратура	32
33	Производство на медицински, прецизни и оптически инструменти, ръчни и други часовници	33
34	Производство на автомобили, ремаркета и	34

	полуремаркета	
35	Производство на друго транспортно оборудване	35
36	Производство на мебели; производствени п.е.с.	36
37	Рециклиране	37
40	Снабдяване с ел.енергия, газ, пара и топла вода	40
41	Събиране, пречистване и разпределение на вода	41
45	Строителство	45
50	Продажба, поддръжка и ремонт на автомобили и мотоциклети; търговия на дребно с автомобилно гориво	50
51	Търговия на едро и комисионна търговия, без автомобили и мотоциклети	51
52	Търговия на дребно, без автомобили и мотоциклети; ремонт на лични и домакински стоки	52
55	Хотели и ресторанти	55
60	Наземен транспорт; транспорт посредством тръбопроводи	60
61	Воден транспорт	61
62	Въздушен транспорт	62
63	Подпомагащи и спомагателни дейности; дейности на пътнически агенции	63
64	Пощи и далекосъобщения	64
65	Финансово посредничество, без застраховане и пенсионни фондове	65
66	Застраховане и пенсионни фондове, без задължително социално осигуряване	66
67	Дейности, спомагателни за финансовото посредничество	67
70	Дейности, свързани с недвижими имоти	70
71	Отдаване под наем на машини и оборудване без оператор и на лични и домакински стоки	71
72	Компютърни и свързани с тях дейности	72
73	Изследователски и развойни дейности	73
74	Други стопански дейности	74
75	Публична администрация и отбрана, задължително и социално осигуряване	75
80	Образование	80
85	Здравеопазване и социално дело	85
90	Изхвърляне на отпадъци и отпадни води, канализация и други подобни услуги	90
91	Дейности на организации с членство; п.е.с.	91
92	Развлекателни, културни и спортни дейности	92
93	Други обслужващи дейности	93
95	Частни домакинства с наети лица	95
99	Извънтериториални организации и органи	99

A31

Код	Описание	Референция NACE Rev.1
-----	----------	--------------------------

AA	Селско стопанство, лов и горско стопанство	A
BB	Риболов	B
CA	Подземен и открит добив на материали за производството на енергия	CA
CB	Подземен и открит добив, без добив на материали за производството на енергия	CB
DA	Производство на хранителни продукти, напитки и тютюн	DA
DB	Производство на текстил и изделия на текстилната промишленост	DB
DC	Производство на кожа и кожени изделия	DC
DD	Производство на дървесина и на изделия от дървесина	DD
DE	Производство на целулоза, хартия и хартиени продукти; издателска и печатарска дейност	DE
DF	Производство на кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво	DF
DG	Производство на химикали и химически продукти и изкуствени влакна	DG
DH	Производство на каучукови и пластмасови продукти	DH
DI	Производство на други продукти от неметални минерални продукти	DI
DJ	Производство на основни метали и на обработени метални продукти	DJ
DK	Производство на машини и оборудване п.е.с.	DK
DL	Производство на електрическо и оптическо оборудване	DL
DM	Производство на транспортно оборудване	DM
DN	Производство п.е.с.	DN
EE	Снабдяване с ел.енергия, газ, пара и топла вода	E
FF	Строителство	F
GG	Търговия на едро и дребно; ремонт на автомобили, мотоциклети и лични и домакински стоки	G
HH	Хотели и ресторанти	H
II	Транспорт, съхранение и комуникации	I
JJ	Финансово посредничество	J
KK	Недвижими имоти, отдаване под наем и стопански дейности	K
LL	Публична администрация и отбрана; задължително социално осигуряване	L
MM	Образование	M
NN	Здравеопазване и социално дело	N
OO	Други комунални, социални дейности и дейности за персонални услуги	O
PP	Частни домакинства с наети лица	P
QQ	Извънтериториални организации и органи	Q

A17

Код	Описание	Референция NACE Rev.1
A	Селско стопанство, лов и горско стопанство	A

B	Риболов	B
C	Подземен и открит добив	C
D	Производство	D
E	Снабдяване с ел.енергия, газ, пара и топла вода	E
F	Строителство	F
G	Търговия на едро и дребно; ремонт на автомобили, мотоциклети и лични и домакински стоки	G
H	Хотели и ресторанти	H
I	Транспорт, съхранение и комуникации	I
J	Финансово посредничество	J
K	Недвижими имоти, отдаване под наем и стопански дейности	K
L	Публична администрация и отбрана; задължително социално осигуряване	L
M	Образование	M
N	Здравеопазване и социално дело	N
O	Други комунални, социални дейности и дейности за персонални услуги	O
P	Частни домакинства с наети лица	P
Q	Извънтериториални организации и органи	Q

P60

Код	Описание	Референция CPA
01	Продукти на селското стопанство, лова и свързаните с тях обслужващи дейности	01
02	Продукти на горското стопанство, дърводобива и свързаните с тях обслужващи дейности	02
05	Риба и други рибни продукти, услуги непряко свързани с риболова	05
10	Каменни и лигнитни въглища; торф	10
11	Суров нефт и природен газ; обслужващи дейности, свързани с добива на нефт и газ, с изключение на проучванията	11
12	Уранови и ториеви руди	12
13	Метални руди	13
14	Други продукти на подземен и открит добив	14
15	Хранителни продукти и напитки	15
16	Тютюневи продукти	16
17	Текстил	17
18	Облекло; кожи	18
19	Кожи и кожени продукти	19
20	Дървесина и продукти от дървесина и корк, с изключение на мебели; артикули от слама и материали за плетене	20
21	Целулоза, хартия и хартиени продукти	21
22	Печатни издания и записи на носители	22
23	Кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво	23
24	Химикали, химически продукти и изкуствени влакна	24

25	Каучукови и пластмасови продукти	25
26	Други продукти от неметални минерали	26
27	Основни метали	27
27	Обработени метални продукти, с изключение на машини и оборудване	27
29	Машини и оборудване п.е.с.	29
30	Канцеларски машини и компютри	30
31	Електрически машини и апарати п.е.с.	31
32	Радио, телевизионно и комуникационно оборудване и апаратура	32
33	Медицински, прецизни и оптически инструменти, ръчни и други часовници	33
34	Автомобили, ремаркета и полуремаркета	34
35	Друго транспортно оборудване	35
36	Мебели; производствени п.е.с.	36
37	Материали, регенерирани от вторични суровини	37
40	Ел.енергия, газ, пара и топла вода	40
41	Събиране, пречистване и разпределение на вода	41
45	Строителни работи	45
50	Търговия, поддръжка и ремонт на автомобили и мотоциклети; услуги за търговия на дребно с автомобилно гориво	50
51	Услуги за търговия на едро и комисионна търговия, без автомобили и мотоциклети	51
52	Услуги за търговия на дребно, без автомобили и мотоциклети; ремонт на лични и домакински стоки	52
55	Хотелски и ресторантьорски услуги	55
60	Услуги за наземен транспорт; транспорт посредством тръбопроводи	60
61	Услуги за воден транспорт	61
62	Услуги за въздушен транспорт	62
63	Подпомагащи и спомагателни транспортни услуги; услуги на пътнически агенции	63
64	Пощенски и далекосъобщителни услуги	64
65	Услуги за финансово посредничество, без услуги за застраховане и пенсионни фондове	65
66	Услуги за застраховане и пенсионни фондове, без услуги за задължително социално осигуряване	66
67	Услуги, спомагателни за финансовото посредничество	67
70	Услуги, свързани с недвижими имоти	70
71	Услуги за отдаване под наем на машини и оборудване без оператор и на лични и домакински стоки	71
72	Компютърни услуги и свързаните с тях услуги	72
73	Изследователски и развойни услуги	73
74	Други стопански услуги	74
75	Услуги за публична администрация и отбрана, услуги за задължително и социално осигуряване	75
80	Образователни услуги	80
85	Здравни и социални услуги	85
90	Услуги по изхвърлянето на отпадъци и отпадни води,	90

91	канализация и други подобни услуги Услуги на организации с членство; п.е.с.	91
92	Развлекателни, културни и спортни услуги	92
93	Други услуги	93
95	Частни домакинства с наети лица	95
99	Услуги, предоставяни от извънтериториални организации и органи	99

РЗ1

Код	Описание	Референция CPA
AA	Продукти на селското стопанство, лова и горското стопанство	A
BB	Риба	B
CA	Каменни и лигнитни въглища; торф; суров нефт и природен газ; уран и торий	CA
CB	Метални руди и други продукти на подземен и открит добив	CB
DA	Хранителни продукти и напитки и тютюн	DA
DB	Текстил и продукти на текстилната промишленост	DB
DC	Кожи и кожени продукти	DC
DD	Дървесина и продукти от дървесина	DD
DE	Целулоза, хартия и хартиени продукти; записи на носители; печатарски услуги	DE
DF	Кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво	DF
DG	Химикали, химически продукти и изкуствени влакна	DG
DH	Каучукови и пластмасови продукти	DH
DI	Други продукти от неметални минерали	DI
DJ	Основни метали и обработени метални продукти	DJ
DK	Машини и оборудване п.е.с.	DK
DL	Електрическо и оптическо оборудване	DL
DM	Транспортно оборудване	DM
DN	Други произведени стоки п.е.с.	DN
EE	Електроенергия, газ, пара и топла вода	E
FF	Строителни работи	F
GG	Услуги за търговия на едро и дребно, ремонтни услуги за автомобили, мотоциклети и лични и домакински стоки	G
HH	Хотелски и ресторантьорски услуги	H
I	Транспортни и комуникационни услуги	I
J	Услуги за финансово посредничество	J
KK	Услуги, свързани с недвижими имоти, за отдаване под наем и стопански услуги	K
LL	Услуги за публична администрация и отбрана, услуги за задължително социално осигуряване	L
MM	Образователни услуги	M
NN	Здравни социални услуги	N
OO	Други комунални, социални и персонални услуги	O

PP	Частни домакинства с наети лица	P
QQ	Услуги, предоставяни от извънтериториални организации и органи	Q

P17

Код	Описание	Референция CPA
A	Продукти на селското стопанство, лова и горското стопанство	A
B	Риба	B
C	Продукти на подземния и открит добив	C
D	Произведени продукти	D
E	Електроенергия, газ, пара и топла вода	E
F	Строителни работи	F
G	Услуги за търговия на едро и дребно, ремонтни услуги за автомобили, мотоциклети и лични и домакински стоки	G
H	Хотелски и ресторантьорски услуги	H
I	Транспортни и комуникационни услуги	I
J	Услуги за финансово посредничество	J
K	Услуги, свързани с недвижими имоти, за отдаване под наем и стопански услуги	K
L	Услуги за публична администрация и отбрана, услуги за задължително социално осигуряване	L
M	Образователни услуги	M
N	Здравни социални услуги	N
O	Други комунални, социални и персонални услуги	O
P	Частни домакинства с наети лица	P
Q	Услуги, предоставяни от извънтериториални организации и органи	Q

A6 - A3

A6		
Код	Описание	Референция NACE Rev. 1
1	Селско стопанство, лов и горско стопанство; риболов и експлоатация на риборазвъдници и рибни стопанства	A+B
2	Промишленост, включително енергийна	C+D+E
3	Строителство	F
4	Търговия на едро и дребно; ремонт на моторни превозни средства и домакински стоки; хотели и ресторанти; транспорт и комуникации	G+H+I
5	Финансови дейности, недвижими имоти, отдаване по наем и стопански дейности	J+K

6	Други обслужващи дейности	L до P
---	---------------------------	--------

A3

A3		
Код	Описание	Референция NACE Rev. 1
1	Селско стопанство, лов и горско стопанство; риболов и експлоатация на риборазвъдници и рибни стопанства	A+B
2	Промишленост, включително енергийна и строителство	C+D+E+F
3	Обслужващи дейности	G до P

P6 - P3

P6		
Код	Описание	Референция CPA
1	Продукти на селското стопанство, горското стопанство, риболова и аквакултурите	A+B
2	Продукти на подземни и открития добив, произведени продукти, енергийни продукти	C+D+E
3	Строителни работи	F
4	Търговия на едро и дребно; ремонтни услуги; хотелиерски и ресторантьорски услуги; транспортни и комуникационни услуги	G+H+I
5	Услуги за финансово посредничество, недвижими имоти, услуги за отдаване по наем и стопански услуги	J+K
6	Други услуги	L до P

P3

P3		
Код	Описание	Референция CPA
1	Продукти на селското стопанство, горското стопанство, рибни стопанства и аквакултури	A+B
2	Продукти на подземни и открития добив, произведени продукти и енергийни продукти и строителни работи	C+D+E+F
3	Други услуги	G до P

Pi6 - Pi3

Pi6		
Код	Описание	Референция CPA
1	Продукти на селското стопанство, горското стопанство, рибните стопанства и аквакултурите	01+02+05

	Оборудване:	-
2	Метални продукти и машини	28 до 33+36
3	Транспортно оборудване	34+35
	Строителство:	45
4	От които жилищно	-
5	От които друго строителство	-
6	Други продукти	Останалите подразделен ия

РІЗ

Код	Описание	Референция СРА
1	Метални продукти и машини, транспортно оборудване	28 до 36
2	Строителство	45
3	Други продукти	Останалите подразделен ия

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ИНДИВИДУАЛНО ПОТРЕБЛЕНИЕ ПО ЦЕЛИ (Coicop)(*)

(Едно- и двуцифрени равнища)

- 1. Храни, напитки и тютюн**
 - 1.1. Храни
 - 1.2. Напитки
 - 1.3. Тютюн
- 2. Облекла и обувки**
 - 2.1. Облекла
 - 2.2. Обувки
- 3. Жилища, вода, електроенергия, газ и други горива**
 - 3.1. Брутни наеми
 - 3.2. Редовна поддръжка и ремонт на жилища
 - 3.3. Други услуги, свързани с жилища
 - 3.4. Електроенергия, газ и други горива
- 4. Обзавеждане, домакинско оборудване и рутинна поддръжка на жилището**
 - 4.1. Мебели, обзавеждане и декорации, килими и други подови покрития и ремонти
 - 4.2. Домакински текстил
 - 4.3. Отоплителни и готварски прибори; хладилници, перални и подобни големи домакински прибори, включително фитинги и ремонти
 - 4.4. Стъклария, прибори за маса и домакински принадлежности
 - 4.5. Инструменти и оборудване за дома и градината
 - 4.6. Стоки и услуги за рутинна домакинска поддръжка
- 5. Здравеопазване**
 - 5.1. Медицински и фармацевтични продукти и терапевтични прибори и оборудване
 - 5.2. Неболнични медицински и парамедицински услуги
 - 5.3. Болнично обслужване
 - 5.4. Услуги, свързани със застраховка за заболяване и злополука
- 6. Транспорт**
 - 6.1. Покупка на автомобили
 - 6.2. Експлоатация на лично транспортно оборудване
 - 6.3. Транспортни услуги
- 7. Свободно време, развлечения и култура**
 - 7.1. Оборудване и окомплектовка, включително ремонти
 - 7.2. Развлекателни и културни услуги
 - 7.3. Вестници, книги и канцеларски материали
- 8. Образование**
 - 8.1. Образователни услуги
 - 8.2. Образователни материали
 - 8.3. Спомагателни образователни услуги
- 9. Хотели, кафенета и ресторанти**
 - 9.1. Кетъринг
 - 9.2. Квартирни услуги
- 10. Разни стоки и услуги**
 - 10.1 Персонални грижи

* Тази класификация понастоящем се ревизира.

- 10.2. Лични вещи п.е.с.
- 10.3. Комуникации
- 10.4. Социални услуги
- 10.5. Финансови услуги п.е.с.
- 10.6. Други услуги п.е.с.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФУНКЦИИТЕ НА ДЪРЖАВАТА (Cofog)(*)

01. Общи публични услуги

- 01.1 Органи на изпълнителната и законодателната власт, финансови и фискални въпроси, външни въпроси, различни от чуждестранна помощ
- 01.2 Чуждестранна икономическа помощ
- 01.3 Въпроси и услуги, свързани с фундаментални изследвания
- 01.4 Общи услуги
- 01.5 Общи публични услуги п.е.с.

02. Въпроси и услуги на отбраната

- 02.1 Администрация и функциониране на военната и гражданската отбрана
- 02.2 Чуждестранна военна помощ
- 02.3 Приложна изследователска и експериментална развойна дейност, свързана с отбраната
- 02.4 Въпроси, свързани с отбраната п.е.с.

03. Въпроси на общественения ред и безопасност

- 03.1 Полиция и противопожарна защита
- 03.2 **Съдилища**
- 03.3 Администрация и функциониране на затворите
- 03.4 Въпроси на общественения ред и безопасност п.е.с.

04. Въпроси и услуги, свързани с образованието

- 04.1 Въпроси и услуги, свързани с предучилищното и началното образование (Ised равнища 0 и 1)
- 04.2 Въпроси и услуги, свързани със средното образование (Ised равнища 2 и 3)
- 04.3 Въпроси и услуги, свързани с висшето образование (Ised равнища 5, 6 и 7)
- 04.4 Образователни услуги, които не могат да се дефинират по равнище (Ised равнище 9)
- 04.5 Второстепенни услуги за образованието
- 04.6 Въпроси и услуги, свързани с образованието п.е.с.

05. Въпроси и услуги, свързани с здравеопазването

- 05.1 Болнични въпроси и услуги
- 05.2 Клиники и медицински, стоматологични и парамедицински практикуващи лица
- 05.3 Въпроси и услуги за общественото здравеопазване
- 05.4 Медикаменти, протезиране, медицинско оборудване и прибори или други предписани продукти, свързани с здравето
- 05.5 Приложна изследователска и развойна дейност, свързана с здравеопазването и системата за предоставяне на медицински грижи
- 05.6 Здравни въпроси и услуги п.е.с.

06. Въпроси и услуги, свързани със социалното осигуряване и социалните грижи

- 06.1 Въпроси и услуги, свързани със социалното осигуряване
- 06.2 Въпроси и услуги, свързани със социалните грижи

* Тази класификация понастоящем се ревизира.

06.3. Въпроси и услуги, свързани със социалното осигуряване и социалните грижи п.е.с.

07. Въпроси и услуги, свързани с жилища и комунално благоустройство

07.1. Жилищно и комунално развитие

07.2. Въпроси и услуги, свързани с водоснабдяването

07.3. Въпроси и услуги, свързани с канализацията, включително намаляване и контрол на замърсяването

07.4. Въпроси и услуги, свързани с уличното осветление

07.5. Въпроси и услуги, свързани с жилищата и комуналното благоустройство п.е.с.

08. Въпроси и услуги, свързани с развлеченията, културата и религията

08.0. Въпроси и услуги, свързани с развлеченията, културата и религията

09. Въпроси и услуги, свързани с горивата и енергиите

09.1. Въпроси и услуги, свързани с горивата

09.2. Електроенергия и други енергийни източници

09.3. Въпроси и услуги, свързани с горивата и енергиите п.е.с.

10. Въпроси и услуги, свързани със селското стопанство, горското стопанство, риболова и лова

10.1. Въпроси и услуги, свързани със селското стопанство

10.2. Въпроси и услуги, свързани с горското стопанство

10.3. Въпроси и услуги, свързани с риболова и лова

10.4. Селскостопанска изследователска и експериментална развойна дейност п.е.с.

10.5. Въпроси и услуги, свързани със селското стопанство, горското стопанство, риболова и лова п.е.с.

11. Въпроси и услуги, свързани с добива и минералните ресурси, различни от горива; Въпроси и услуги, свързани с производството; и въпроси и услуги, свързани със строителството

11.1. Въпроси и услуги, свързани с добива и минералните ресурси, различни от горива

11.2. Въпроси и услуги, свързани с производството

11.3. Въпроси и услуги, свързани със строителството

11.4. Въпроси и услуги, свързани с добива и минералните ресурси п.е.с.; Въпроси и услуги, свързани с производството п.е.с.; и въпроси и услуги, свързани със строителството п.е.с.

12. Въпроси и услуги, свързани с транспорта и комуникациите

12.1. Въпроси и услуги, свързани с пътния транспорт

12.2. Въпроси и услуги, свързани с водния транспорт

12.3. Въпроси и услуги, свързани с ж.п. транспорта

12.4. Въпроси и услуги, свързани с въздушния транспорт

12.5. Въпроси и услуги, свързани с транспорта по тръбопроводи и други транспортни системи

12.6. Въпроси и услуги, свързани с транспортната система п.е.с.

12.7. Въпроси и услуги, свързани с комуникациите

12.8. Въпроси и услуги, свързани с транспорта и комуникациите п.е.с.

13. Други икономически въпроси и услуги

13.1. Дистрибуторски търговски въпроси и услуги, включително съхранение и складиране; хотелиерски и ресторантьорски въпроси и услуги

13.2. Въпроси и услуги, свързани с туризма

13.3. Въпроси и услуги, свързани с проекти за многоцелево развитие

13.4. Общи икономически и търговски въпроси, различни от общи трудови въпроси

13.5. Общи трудови въпроси и услуги

13.6. Други икономически въпроси и услуги п.е.с.

14. Разходи, които не са класифицирани по главни групи

14.0 Разходи, които не са класифицирани по главни групи

СМЕТКИ

Таблица A.IV.1 - Сметка 0 "Стоки и услуги"

Ресурси		Използване	
P.1	Продукция	3595	P.2 Междинно по потребление 1904
P.11	Пазарна продукция	3048	
P.12	Продукция за собствено използване	171	P.3/ P.4 Разходи за крайно потребление/действително крайно потребление 1371
			P.31/ P.41 Разходи за индивидуално потребление/действително индивидуално потребление 1215
P.13	Друга непазарна продукция	376	P.32/ P.42 Разходи за колективно потребление/действително колективно потребление 156
D.21	Данъци върху продукти	141	
D.31	Субсидии за продукти	-8	P.51 Формиране на брутен основен капитал 376
			P.511 Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи 303
P.7	Внос на стоки и услуги	497	P.5111 Придобивания на нови материални дълготрайни активи 305
P.71	Внос на стоки	392	P.5112 Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи 11
P.72	Внос на услуги	105	P.5113 Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи -13
			P.512 Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи 51
			P.5121 Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи 53
			P.5122 Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи 6
			P.5123 Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи -8
			P.513 Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи 22
			P.5131 Големи подобрения на невъзпроизводимите нефинансови активи 5
			P.5132 Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводимите нефинансови активи 17

P.52	Промени в материалните запаси	28
P.53	Придобивания минус разпореждане с ценности	10

Използване	Ресурси		
	P.6	Износ на стоки и услуги	536
	P.61	Износ на стоки	462
	P.62	Износ на услуги	74

Таблица А.IV.2- Пълна поредица от сметки за цялата икономика

I: Сметка "Производство"

Използване			Ресурси		
P.2	Междинно потребление	1904	P.1	Продукция	3595
			P.11	Пазарна продукция	3048
			P.12	Продукция за собствено крайно потребление	171
			P.13	Друга непазарна продукция	376
			D.21-	Данъци минус субсидии за	133
			D.31	продукти	
V.1*g	Брутен вътрешен продукт	1824			
K.1	Потребление на основен капитал	222			
V.1*n	Нетен вътрешен продукт	1602			

II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"

II.1: Сметка "Първично разпределение на доход"

II.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване			Ресурси		
D.1	Компенсация на наетите лица	762	V.1*	Вътрешен продукт	1602
D.11	Надници и заплати	569			
D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	193			
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	174			
D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	19			
D.2	Данъци върху производството и вноса	235			2
D.21	Данъци върху продукти	141			0
D.211	Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС)	121			0
D.212	Данъци и мита върху вноса, изключващи ДДС	17			0
D.2121	Вносни мита	17			
D.2122	Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита	0			
D.214	Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса	3			

D.29	Други данъци върху производството	94
D.3	Субсидии	-44
D.31	Субсидии за продукти	-8
D.311	Субсидии за вноса	0
D.319	Други субсидии за продукти	-8
D.39	Други субсидии за производството	-36
B.2	Оперативен излишък	217
B.3	Смесен доход	432

II.1.2: Сметка "Разпределение на основен доход"

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	380	B.2 Оперативен излишък 217
D.41	Лихви	206	B.3 Смесен доход 432
D.42	Разпределен доход на корпорации	84	
D.421	Дивиденди	60	D.1 Компенсация на наетите лица 766
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	24	D.11 Надници и заплати 573
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	D.12 Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 193
D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	25	D.121 Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 174
D.45	Наеми	65	D.122 Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 19
			D.2 Данъци върху производството и вноса 235
			D.21 Данъци върху продукти 141
			D.211 Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС) 121
			D.212 Данъци и мита върху вноса, изключващи ДДС 17
			D.2121 Вносни мита 17
			D.2122 Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита 0
			D.214 Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса 3
			D.29 Други данъци върху производството 94
			D.3 Субсидии -44
			D.31 Субсидии за продукти -8
			D.311 Субсидии за вноса 0
			D.319 Други субсидии за продукти -8
			D.39 Други субсидии за производството -36
			D.4 Доход от собственост 407
			D.41 Лихви 200
			P.119 Корекция за косвено измерваните 0

			услуги за финансово посредничество (Fisim)	
	D.42	Разпределен доход на корпорации		103
	D.421	Дивиденти		46
	D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации		57
	D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции		14
	D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици		25
	D.45	Наеми		65
V.5*	Национален доход		1633	

II.1.2.1: Сметка "Предприемачески доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	217	V.2	Оперативен излишък	217
D.41	Лихви	147	V.3	Смесен доход	432
D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	25			
D.45	Наеми	45	D.4	Доход от собственост	247
			D.41	Лихви	150
			P.119	Корекция за косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim)	0
			D.42	Разпределен доход на корпорации	37
			D.421	Дивиденти	37
			D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0
			D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции	11
			D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	5
			D.45	Наеми	44
V.4	Предприемачески доход		679		

II.1.2.2: Сметка "Разпределение на друг основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	163	V.4	Предприемачески доход	679
D.41	Лихви	59			
D.42	Разпределен доход на корпорации	84	D.1	Компенсация на наетите лица	766
D.421	Дивиденти	60	D.11	Надници и заплати	573
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	24	D.12	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	193
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	174

D.45	Наеми	20	D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	19
			D.2	Данъци върху производството и вноса	235
Ресурси			Използване		
			D.21	Данъци върху продукти	141
			D.211	Данъци от вида на данък върху добавената стойност (ДДС)	121
			D.212	Данъци и мита върху вноса, изключващи ДДС	17
			D.2121	Вносни мита	17
			D.2122	Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита	0
			D.214	Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса	3
			D.29	Други данъци върху производството	94
			D.3	Субсидии	-44
			D.31	Субсидии за продукти	-8
			D.311	Субсидии за вноса	0
			D.319	Други субсидии за продукти	-8
			D.39	Други субсидии за производството	-36
			D.4	Доход от собственост	160
			D.41	Лихви	50
			D.42	Разпределен доход на корпорации	66
			D.421	Дивиденди	9
			D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	57
			D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции	3
			D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	20
			D.45	Наеми	25
V.5*	Национален доход	1633			

II. Сметка "Вторично разпределение на доход"

Използване			Ресурси		
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	212	V.5*	Национален доход	1633
D.51	Данъци върху дохода	203			
D.59	Други видове данъци	9	D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	213
			D.51	Данъци върху дохода	204
D.61	Социалноосигурителни вноски	322	D.59	Други текущи данъци	9
D.611	Действителни социалноосигурителни вноски	303	D.61	Социалноосигурителни вноски	322
D.6111	Действителни	174	D.611	Действителни	303

	социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте			социалноосигурителни вноски	
D.61111	Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	160	D.61111	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	174
D.61112	Доброволни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	14	D.61111	Задължителни действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	160
D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	97	D.61112	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	14
D.61121	Наети лица, задължителни социалноосигурителни вноски	85	D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	97
D.61122	Доброволни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	12	D.61121	Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	85
D.6113	Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	32	D.61122	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателяте	12
D.61131	Задължителни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	22	D.6113	Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	32
D.61132	Доброволни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	10	D.61131	Задължителни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	22
D.612	Условни социалноосигурителни вноски	19	D.61132	Доброволни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	10
			D.612	Условни социалноосигурителни вноски	19
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	332			
D.621	Социалноосигурителни плащания в брой	232	D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	332
D.622	Частно финансирани социални плащания	29	D.621	Социалноосигурителни плащания в брой	232
D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	19	D.622	Частно финансирани социални плащания	29
D.624	Социални помощи в брой	52	D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	19
			D.624	Социални помощи в брой	52
D.7	Други текущи трансфери	269			
D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	43	D.7	Други текущи трансфери	239
D.72	Застрахователни искове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	45	D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	45
D.73	Текущи трансфери в рамките на държавното управление	96	D.72	Застрахователни искове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	42
D.74	Текущо международно сътрудничество	31	D.73	Текущи трансфери в рамките на държавното управление	96
D.75	Разни текущи трансфери	54	D.74	Текущо международно сътрудничество	1

			D.75	Разни текущи трансфери	55
B.6	Разполагам доход	1604			

II.3: Сметка "Преразпределение на доход в натура"

Използване			Ресурси		
D.63	Социални трансфери в натура	219	B.6	Разполагам доход	1604
D.631	Социални плащания в натура	162			
D.6311	Социалноосигурителни плащания, възстановяване на разходи	78	D.63	Социални трансфери в натура	219
D.6312	Други социалноосигурителни плащания в натура	65	D.631	Социални плащания в натура	162
D.6313	Социални помощи в натура	19	D.6311	Социалноосигурителни плащания, възстановяване на разходи	78
D.632	Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги	57	D.6312	Други социалноосигурителни плащания в натура	65
			D.6313	Социални помощи в натура	19
			D.632	Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги	57
B.7	Коригиран разполагам доход	1604			

II.4: Сметка "Използване на дохода"

II.4.1: Сметка "Използване на разполагаемия доход"

Използване			Ресурси		
P.3	Разходи за крайно потребление	1371	B.6	Разполагам доход	1604
P.31	Разходи за индивидуално потребление	1215			
P.32	Разходи за колективно потребление	156	D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	11
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	11			
B.8	Спестяване	233			

II.4.2: Сметка "Използване на коригиран разполагам доход"

Използване			Ресурси		
P.4	Разходи за крайно потребление	1371	B.7	Коригиран разполагам доход	1604
P.41	Действително индивидуално потребление	1215			
P.42	Действително колективно потребление	156	D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в пенсионните фондове	11
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	11			

В.8	Спестяване	233
-----	------------	-----

III: Сметки "Натрупване"

III.1: Капиталова сметка

III.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължащ се на спестяване и капиталови трансфери"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
В.10.	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	230	В.8.п Спестяване, нетно 233
			D.9 Капиталови трансфери, вземания 62
			D.91 Капиталови данъци 2
			D.92 Инвестиционни грантове 23
			D.999 Други капиталови трансфери 37
			D.9 Капиталови трансфери, задължения -65
			D.91 Капиталови данъци -2
			D.92 Инвестиционни грантове -27
			D.99 Други капиталови трансфери -36

III.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
P.51	Формиране на брутен основен капитал	376	В.10.1 Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери 230
P.511	Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи	303	
P.5111	Придобивания на нови материални дълготрайни активи	305	
P.5112	Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи	11	
P.5113	Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	-13	
P.512	Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	51	
P.5121	Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи	53	
P.5122	Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	6	
P.5123	Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи	-8	

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
P.513	Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	22	230
P.5131	Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	5	
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводими нефинансови активи	17	
K.1	Потребление на основен капитал	-222	
P.52	Промени в материалните запаси	28	
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности	10	
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи	0	
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	0	
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	0	
B.9	Нетно кредитиране (+) Нетни получени заеми (-)	38	

III.2: Финансова сметка

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
F	Нетно придобиване на финансови активи	641	F Нетно поемане на задължения 603
F.1	Монетарно злато и СПТ	-1	
F.2	Банкноти и монети и депозити	119	F.2 Банкноти и монети и депозити 132
F.21	Банкноти и монети	34	F.2 Банкноти и монети 35
F.22	Прехвърляеми депозити	62	F.22 Прехвърляеми депозити 65
F.29	Други депозити	23	F.29 Други депозити 32
F.3	Ценни книжа, различни от акции	138	F.3 Ценни книжа, различни от акции 123
F.4	Заеми	244	F.4 Заеми 217
F.41	Краткосрочни	83	F.41 Краткосрочни 76
F.42	Дългосрочни	161	F.42 Дългосрочни 141
F.5	Акции и друг акционерен капитал	44	F.5 Акции и друг акционерен капитал 43

F.6	Застрахователни технически резерви	36	F.6	Застрахователни технически резерви	36
F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	33	F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	33
F.611	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви	22	F.611	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви	22
F.612	Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове	11	F.612	Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове	11
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	3	F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	3
F.7	Други задължения	61	F.7	Други вземания	52
F.71	Търговски кредити и аванси	18	F.71	Търговски кредити и аванси	18
F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	43	F.79	Други задължения, освен търговски кредити и аванси	34
			V.9	Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)	38

III.3: Други промени в активните сметки

III.3.1: Други промени в обема на активната сметка

		Променни в активите собствения капитал	Променни в задълженията и		
AN	Нефинансови активи	10	AF	Задължения	-2
AN.1	Възпроизводими активи	-7	K.7	Катастрофални загуби	0
K.4	Икономическо възникване на възпроизводими активи	3	K.8	Некомпенсирани изземвания	0
K.7	Катастрофални загуби	-9	K.10	Други промени в обема на финансовите активи и нетните задължения п.е.с.	-2
K.8	Некомпенсирани изземвания	0	K.12	Променни в класификациите и структурата	0
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	1	K.12.1	Променни в секторната класификация и структура	0
K.12	Променни в класификациите и структурата	-2	K.12.2	Променни в класификацията на активите и пасивите	0
K.12.1	Променни в секторната класификация и структура	0	K.12.22	Променни в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризацията на златото	0
K.12.2	Променни в класификацията на активите и пасивите	-2			
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото	-2	От които: AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
K.12.22	Променни в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0

От които:		AF.4	Заеми	0	
AN.11	Дълго трайни активи	-4	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.12	Материални запаси	-1	AF.6	Застрахователни технически резерви	2
AN.13	Ценности	-2	AF.7	Други задължения	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	17			
K.3	Икономическо възникване на невъзпроизводими активи	24			
K.5	Естествен прираст на некултивирани биологически ресурси	4			
K.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	-9			
K.61	Намаляване на природни активи	-8			
K.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	-1			
K.7	Катастрофални загуби	-2			
K.8	Некомпенсирани изземвания	0			
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0			
K.12	Промени в класификациите и структурата	0			
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0			
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото	0			
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0			
От които:					
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	17			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	5			
K.7	Катастрофални загуби	0			
K.8	Некомпенсирани изземвания	0			
K.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	3			
K.12	Промени в класификациите и структурата	2			
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0			
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	2			
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото	2			
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от	0			

монетаризация/демонетаризация на златото			
От които:			
AF.1	Монетарно злато и СПГ	7	
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0	
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0	
AF.4	Заеми	-4	
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0	
AF.6	Застрахователни технически резерви	2	
AF.7	Други вземания	0	
			V.10.2 <i>Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите</i>

III.3.2: Сметка "Преоценки"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	280	AF	Задължения	76
AN.1	Възпроизводими активи	126	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	111	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	42
AN.12	Материални запаси	7	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	8	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	34
AN.2	Невъзпроизводими активи	154	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	152	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	2			
AF	Финансови активи	84			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	12			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	40			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	31			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>	288

III.3.2.1: Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11.1	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11.1	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	198	AF	Задължения	126
AN.1	Възпроизводими активи	121	AF.2	Банкноти и монети и депозити	29
AN.11	Дълго трайни активи	111	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	26
AN.12	Материални запаси	5	AF.4	Заеми	29
AN.13	Ценности	5	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	28
AN.2	Невъзпроизводими активи	78	AF.6	Застрахователни технически резерви	7
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	76	AF.7	Други задължения	6
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	1			
AF	Финансови активи	136			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	15			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	30			

AF.3	Ценни книжа, различни от акции	25		
AF.4	Заеми	28		
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	26		
AF.6	Застрахователни технически резерви	7		
AF.7	Други вземания	5		
			V.10.31	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане</i>
				208

III.3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и	
К.11.2 Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11.2 Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:			
AN	Нефинансови активи	81	AF	Задължения	-50
AN.21	Възпроизводими активи	5	AF.2	Банкноти и монети и депозити	-29
AN.11	Дълготрайни активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	16
AN.12	Материални запаси	3	AF.4	Заеми	-29
AN.13	Ценности	2	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	6
AN.2	Невъзпроизводими активи	77	AF.6	Застрахователни технически резерви	-7
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	76	AF.7	Други задължения	-6
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	1			
AF	Финансови активи	-52			
AF.1	Монетарно злато и СИП	-3			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	-30			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	15			
AF.4	Заеми	-28			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	5			
AF.6	Застрахователни технически резерви	-7			
AF.7	Други задължения	-5			
			V.10.32	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на реални печалби/загуби от държане</i>	80

IV: Счетоводен баланс

IV.1: Баланс в началото на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	9922	AF	Задължения	6298
AN.1	Възпроизводими активи	6047	AF.2	Банкноти и монети и депозити	1471
AN.11	Дълго трайни активи	5544	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1311
AN.12	Материални запаси	231	AF.4	Заеми	1437
AN.13	Ценности	272	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1406
AN.2	Невъзпроизводими активи	3875	AF.6	Застрахователни технически резерви	371
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	3809	AF.7	Други задължения	302
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	66			
AF	Финансови активи	6792			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	770			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	1482			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1263			
AF.4	Заеми	1384			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1296			
AF.6	Застрахователни технически резерви	370			
AF.7	Други задължения	227			
			V.10.32	Собствен капитал	10416

IV.2: Промени в баланса

		Активи	Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в пасивите		
AN	Нефинансови активи	482	AF	Задължения	677
AN.1	Възпроизводими активи	289	AF.2	Банкноти и монети и депозити	132
AN.11	Дълго трайни активи	239	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	165
AN.12	Материални запаси	34	AF.4	Заеми	213
AN.13	Ценности	16	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	77
AN.2	Невъзпроизводими активи	193	AF.6	Застрахователни технически резерви	38
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	191	AF.7	Други задължения	52
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	2			
AF	Финансови активи	730			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	18			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	119			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	178			
AF.4	Заеми	240			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	75			
AF.6	Застрахователни технически резерви	38			
AF.7	Други вземания	61			

	V.10	<i>Промени в собствения капитал общо, дължими на:</i>	535
	V.10.1	<i>Спестяване и капиталови трансфери</i>	230
	V.10.2	<i>Други промени в обема на активите</i>	17
	V.10.3	<i>Номинални печалби/загуби от държане</i>	288
	V.10.31	<i>Неутрални печалби/загуби от държане</i>	208
	V.10.32	<i>Реални печалби/загуби от държане</i>	80

IV.3: Баланс в края на периода

		Активи		Задължения и собствен капитал	
AN	Нефинансови активи	10404	AF	Задължения	6975
AN.1	Възпроизводими активи	6336	AF.2	Банкноти и монети и депозити	1603
AN.11	Дълго трайни активи	5783	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1476
AN.12	Материални запаси	265	AF.4	Заеми	1650
AN.13	Ценности	288	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1483
AN.2	Невъзпроизводими активи	4068	AF.6	Застрахователни технически резерви	409
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	4000	AF.7	Други задължения	354
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	68			
AF	Финансови активи	7522			
AF.1	Монетарно злато и СИП	788			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	1601			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1441			
AF.4	Заеми	1624			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1371			
AF.6	Застрахователни технически резерви	408			
AF.7	Други вземания	288	V.90	<i>Собствен капитал</i>	10951

Таблица А.IV.3 - Пълна поредица от сметки за нефинансови корпорации

I: Сметка "Производство"

Използване			Ресурси		
P.2	Междинно потребление	881	P.1	Продукция	1753
			P.11	Пазарна продукция	1722
			P.12	Продукция за собствено крайно потребление	31
V.1g	Добавена стойност, брутна	872			
K.1	Потребление на основен капитал	137			
V.1n	Добавена стойност, нетна	735			

II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"

II.1: Сметка "Първично разпределение на доход"

II.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване			Ресурси		
D.1	Компенсация на наетите лица	545	V.1n	Добавена стойност, нетна	735
D.11	Надници и заплати	421			
D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	124			
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	112			
D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	12			
D.29	Други данъци върху производството	86			
D.39	Други субсидии за производството	-35			
V.2	Оперативен излишък	139			

II.1.2: Сметка "Разпределение на основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	145	V.2	Оперативен излишък	139
D.41	Лихви	66			
D.42	Разпределен доход на корпорации	48	D.4	Доход от собственост	78
D.421	Дивиденди	24	D.41	Лихви	25
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	24	D.42	Разпределен доход на корпорации	3
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	D.421	Дивиденди	3
D.45	Наеми	31	D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0
			D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	4
			D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	5
			D.45	Наеми	41
V.5	Салдо на основни доходи	72			

П.1.2.1: Сметка "Предприемачески доход"

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	97	B.2 Оперативен излишък 139
D.41	Лихви	66	
D.45	Наеми	31	D.4 Доход от собственост 78
			D.41 Лихви 25
			D.42 Разпределен доход на корпорации 3
			D.421 Дивиденди 3
			D.422 Тегления от дохода на квази-корпорации 0
			D.43 Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции 4
			D.44 Доход от собственост, свързана с държатели на застрахователни полици 5
			D.45 Наеми 41
B.4	Предприемачески доход	120	

П.1.2.2: Сметка "Разпределение на друг основен доход"

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	48	B.4 Предприемачески доход 120
D.42	Разпределен доход на корпорации	48	
D.421	Дивиденди	24	
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	24	
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	
B.5	Салдо на основни доходи	72	

П.2: Сметка "Вторично разпределение на доход"

Използване		Ресурси	
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	24	B.5 Салдо на основни доходи 72
D.51	Данъци върху дохода	20	
D.59	Други текущи данъци	4	D.61 Социалноосигурителни вноски 14
			D.611 Действителни социалноосигурителни вноски 2
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	13	D.6111 Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 1
D.622	Частно финансирани социални плащания	1	D.61111 Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 1
D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	12	D.61112 Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 1
			D.6112 Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица 1
D.7	Други текущи трансфери	11	D.61121 Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица 1

D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	8	D.61122	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	12
D.75	Разни текущи трансфери	3	D.612	Условни социалноосигурителни вноски	12
			D.7	Други текущи трансфери	10
			D.72	Застрахователни искиове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	6
			D.75	Разни текущи трансфери	4
V.6	Разполагам доход	48			

II.4: Сметка "Използване на дохода"

II.4.1: Сметка "Използване на разполагаемия доход"

Използване		Ресурси	
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0	V.6 Разполагам доход 48
V.8	Спестяване	48	

III: Сметки "Натрупване"

III.1: Капиталова сметка

III.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	65	V.8.n Спестяване, нетно 48
			D.9 Капиталови трансфери, вземания 33
			D.92 Инвестиционни грантове 23
			D.99 Други капиталови трансфери 10
			D.9 Капиталови трансфери, задължения -16
			D.91 Капиталови данъци 0
			D.99 Други капиталови трансфери -16

III.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и	
P.51	Формиране на брутен основен капитал	250	V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери
P.511	Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи	209		
P.5111	Придобивания на нови материални дълготрайни активи	211		
P.5112	Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи	4		
P.5113	Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	-6		
P.512	Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	21		
P.5121	Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи	21		
P.5122	Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	1		
P.5123	Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи	-1		
P.513	Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	20		
P.5131	Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	3		
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводими нефинансови активи	17		
K.1	Потребление на основен капитал	-137		
P.52	Промени в материалните запаси	26		
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности	2		
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи	-7		
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	-6		
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	-1		
V.9	Нетно кредитиране (+) Нетни	-69		

<i>получени заеми (-)</i>			
<i>III.2: Финансова сметка</i>			
		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
F	Нетно придобиване на финансови активи	71	F Нетно поемане на задължения 140
F.2	Банкноти и монети и депозити	17	F.2 Банкноти и монети и депозити 0
F.21	Банкноти и монети	5	F.22 Прехвърляеми депозити 0
F.22	Прехвърляеми депозити	10	F.29 Други депозити 0
F.29	Други депозити	2	F.3 Ценни книжа, различни от акции 6
F.3	Ценни книжа, различни от акции	18	F.4 Заеми 71
F.4	Заеми	27	F.41 Краткосрочни 16
F.41	Краткосрочни	16	F.42 Дългосрочни 55
F.42	Дългосрочни	11	F.5 Акции и друг акционерен капитал 26
F.5	Акции и друг акционерен капитал	2	F.6 Застрахователни технически резерви 0
F.6	Застрахователни технически резерви	0	F.61 Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове 0
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	0	F.612 Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове 0
F.7	Други вземания	7	F.7 Други задължения 37
F.71	Търговски кредити и аванси	6	F.71 Търговски кредити и аванси 8
F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	1	F.79 Други задължения, освен търговски кредити и аванси 29
			V.9 <i>Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)</i> -69

III.3: Други промени в активните сметки

III.3.1: Други промени в обема на активната сметка

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
AN	Нефинансови активи	12	AF Задължения -3
AN.1	Възпроизводими активи	-2	K.7 Катастрофални загуби 0
K.4	Икономическо възникване на възпроизводими активи	0	K.8 Некомпенсирани изземвания 0
K.7	Катастрофални загуби	-5	K.10 Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с. -4
K.8	Некомпенсирани изземвания	-1	K.12 Промени в класификациите и структурата 1
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	1	K.12.1 Промени в секторната класификация и структура 1
K.12	Промени в класификациите и структурата	3	K.12.2 Промени в класификацията на активите и пасивите 0

К. 12.1	Промени в секторната класификация и структура	3	К. 12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0
К. 12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
			От които:	Банкноти и монети и депозити	0
			AF.2		
К. 12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
От които:			AF.4	Заеми	-3
AN.11	Дълго трайни активи	-1	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.12	Материални запаси	-1	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.13	Ценности	0	AF.7	Други задължения	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	14			
К. 3	Икономическо възникване на невъзпроизводими активи	24			
К. 5	Естествен прираст на некултивирани биологически ресурси	0			
К. 6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	-7			
К. 61	Намаляване на природни активи	-6			
К. 62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	-1			
К. 7	Катастрофални загуби	0			
К. 8	Некомпенсирани изземвания	-4			
К. 9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0			
К. 12	Промени в класификациите и структурата	1			
К. 12.1	Промени в секторната класификация и структура	1			
К. 12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
К. 12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0			
От които:	Материални невъзпроизводими активи	14			
AN.21					
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	2			
К. 7	Катастрофални загуби	0			
К. 8	Некомпенсирани изземвания	0			
К. 10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0			
К. 12	Промени в класификациите и	2			

III.3.2: Сметка "Преоценки"

			Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и	
К. 11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К. 11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:		
AN	Нефинансови активи	144	AF	Задължения		18
AN.1	Възпроизводими активи	63	AF.2	Банкноти и монети и депозити		0
AN.11	Дълго трайни активи	58	AF.3	Ценни книжа, различни от акции		1
AN.12	Материални запаси	4	AF.4	Заеми		0
AN.13	Ценности	1	AF.5	Акции и друг акционерен капитал		16
AN.2	Невъзпроизводими активи	81	AF.6	Застрахователни технически резерви		0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	80	AF.7	Други задължения		0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	1				
AF	Финансови активи	8				
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0				
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	3				
AF.4	Заеми	0				
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	5				
AF.6	Застрахователни технически резерви	0				
AF.7	Други вземания	0				
			V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>		134

III.3.2.1: Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

			Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и	
К. 11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К. 11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		
AN	Нефинансови активи	101	AF	Задължения		36
AN.1	Възпроизводими активи	60	AF.2	Банкноти и монети и депозити		1
AN.11	Дълго трайни активи	58	AF.3	Ценни книжа, различни от акции		1
AN.12	Материални запаси	2	AF.4	Заеми		18
AN.13	Ценности	1	AF.5	Акции и друг акционерен капитал		14
AN.2	Невъзпроизводими активи	41	AF.6	Застрахователни технически резерви		0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	40	AF.7	Други задължения		3
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	1				
AF	Финансови активи	18				
AF.2	Банкноти и монети и депозити	8				
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	2				
AF.4	Заеми	1				
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	4				

	капитал			
AF.6	Застрахователни технически резерви	1		
AF.7	Други вземания	3		
			V.10.31	Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане
				82

III.3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	43	AF	Задължения	-18
AN.1	Възпроизводими активи	3	AF.2	Банкноти и монети и депозити	-1
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1
AN.12	Материални запаси	3	AF.4	Заеми	-18
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	3
AN.2	Невъзпроизводими активи	40	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	40	AF.7	Други задължения	-3
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	-10			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	-8			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1			
AF.4	Заеми	-1			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1			
AF.6	Застрахователни технически резерви	-1			
AF.7	Други задължения	-3			
			V.10.32	Промени в собствения капитал, дължащи се на реалните печалби/загуби от държане	51

IV: Счетоводен баланс

IV.1: Баланс в началото на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	5041	AF	Задължения	1817
AN.1	Възпроизводими активи	3001	AF.2	Банкноти и монети и депозити	40
AN.11	Дълго трайни активи	2878	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	44
AN.12	Материални запаси	85	AF.4	Заеми	897
AN.13	Ценности	38	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	687
AN.2	Невъзпроизводими активи	2040	AF.6	Застрахователни технически резерви	12
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1989	AF.7	Други задължения	137

AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	51		
AF	Финансови активи	897		
AF.2	Банкноти и монети и депозити	382		
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	90		
AF.4	Заеми	50		
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	200		
AF.6	Застрахователни технически резерви	25		
AF.7	Други задължения	150		
			V.90	Собствен капитал
				4121

IV.2: Промени в баланса

		Активи	Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в пасивите		
AN	Нефинансови активи	290	AF	Задължения	155
AN.1	Възпроизводими активи	182	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	150	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	7
AN.12	Материални запаси	29	AF.4	Заеми	68
AN.13	Ценности	3	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	42
AN.2	Невъзпроизводими активи	108	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	108	AF.7	Други задължения	37
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	81			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	17			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	21			
AF.4	Заеми	27			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	9			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	7			
			V.10	Промени в собствения капитал общо, дължими на:	216
			V.10.1	Спестяване и капиталови трансфери	65
			V.10.2	Други промени в обема на активите	17
			V.10.3	Номинални печалби/загуби от държане	134
			V.10.31	Неутрални печалби/загуби от държане	82
			V.10.32	Реални печалби/загуби от държане	51

IV.3: Баланс в края на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	5331	AF	Задължения	1972

			AF.2	Банкноти и монети и депозити	40
AN.1	Възпроизводими активи	3183	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	51
AN.11	Дълготрайни активи	3028	AF.4	Заеми	965
AN.12	Материални запаси	114	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	729
AN.13	Ценности	41	AF.6	Застрахователни технически резерви	12
AN.2	Невъзпроизводими активи	2148	AF.7	Други задължения	174
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	2097			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	51			
AF	Финансови активи	978			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	389			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	111			
AF.4	Заеми	77			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	209			
AF.6	Застрахователни технически резерви	25			
AF.7	Други вземания	157	V.90	<i>Собствен капитал</i>	4337

Таблица А.IV.4 - Пълна поредица от сметки за финансови корпорации

I: Сметка "Производство"

Използване			Ресурси		
P.2	Междинно потребление	29	P.1	Продукция	102
			P.11	Пазарна продукция	102
			P.12	Продукция за собствено крайно потребление	0
V.1g	Добавена стойност, брутна	73			
K.1	Потребление на основен капитал	10			
V.1n	Добавена стойност, нетна	63			

II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"

II.1: Сметка "Първично разпределение на доход"

II.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване			Ресурси		
D.1	Компенсация на наетите лица	15	V.1n	Добавена стойност, нетна	63
D.11	Надници и заплати	10			
D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	5			
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	4			
D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	1			
D.29	Други данъци върху производството	3			
D.39	Други субсидии за производството	0			
V.2	Оперативен излишък	45			

II.1.2: Сметка "Разпределение на основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	138	V.2	Оперативен излишък	45
D.41	Лихви	77			
D.42	Разпределен доход на корпорации	36	D.4	Доход от собственост	160
D.421	Дивиденди	36	D.41	Лихви	125
			P.119	Корекция за косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim)	-48
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0	D.42	Разпределен доход на корпорации	25
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	D.421	Дивиденди	25
D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	25	D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0
D.45	Наеми	0	D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	7
			D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	0
			D.45	Наеми	3
V.5	Салдо на основни доходи	19			

П.1.2.1: Сметка "Предприемачески доход"

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	102	V.2 Оперативен излишък 45
D.41	Лихви	77	
D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	25	D.4 Доход от собственост 160
D.45	Наеми	0	D.41 Лихви 125
			P.119 Корекция за косвено измерваните услуги за финансово посредничество (Fisim) -48
			D.42 Разпределен доход на корпорации 25
			D.421 Дивиденди 25
			D.422 Тегления от дохода на квази-корпорации 0
			D.43 Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции 7
			D.44 Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици 0
			D.45 Наеми 3
V.4	Предприемачески доход	55	

П.1.2.2: Сметка "Разпределение на друг основен доход"

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	36	V.4 Предприемачески доход 55
D.42	Разпределен доход на корпорации	36	
D.421	Дивиденди	36	
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0	
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	
V.5	Салдо на основни доходи	19	

П.2: Сметка "Вторично разпределение на доход"

Използване		Ресурси	
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	10	V.5 Салдо на основни доходи 19
D.51	Данъци върху дохода	7	
D.59	Други текущи данъци	3	D.61 Социалноосигурителни вноски 39
			D.611 Действителни социалноосигурителни вноски 38
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	29	D.6111 Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 18
D.622	Частно финансирани социални плащания	28	D.61111 Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 15
D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	1	D.61112 Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 3
			D.6112 Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица 20
D.7	Други текущи трансфери	46	D.61121 Задължителни, действителни 15

				социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	
D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	0	D.61122	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	5
D.72	Застрахователни искове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	45	D.612	Условни социалноосигурителни вноски	1
D.75	Разни текущи трансфери	1			
			D.7	Други текущи трансфери	49
			D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	45
			D.72	Застрахователни искове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	0
			D.75	Разни текущи трансфери	4
V.6	Разполагам доход	22			

II.4: Сметка "Използване на дохода"

II.4.1: Сметка "Използване на разполагаемия доход"

Използване		Ресурси	
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	11	V.6 Разполагам доход 22
V.8	Спестяване	11	

III: Сметки "Натрупване"

III.1: Капиталова сметка

III.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	4	V.8.n Спестяване, нетно 11
			D.9 Капиталови трансфери, вземания 0
			D.92 Инвестиционни грантове 0
			D.99 Други капиталови трансфери 0
			D.9 Капиталови трансфери, вземания -7
			D.91 Капиталови данъци 0
			D.99 Други капиталови трансфери -7

III.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и	
P.51	Формиране на брутен основен капитал	9	V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери
P.511	Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи	8		
P.5111	Придобивания на нови материални дълготрайни активи	7		
P.5112	Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи	1		
P.5113	Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	0		
P.512	Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	1		
P.5121	Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи	1		
P.5122	Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	0		
P.5123	Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи	0		
P.513	Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	0		
P.5131	Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	0		
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводими нефинансови активи	0		
K.1	Потребление на основен капитал	-10		
P.52	Промени в материалните запаси	0		
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности	0		
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи	0		
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	0		
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	0		
V.9	Нетно кредитиране (+) Нетни	5		

<i>получени заеми (-)</i>			
<i>III.2: Финансова сметка</i>			
		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
F	Нетно придобиване на финансови активи	237	F Нетно поемане на задължения 232
F.1	Монетарно злато и СПТ	-1	
F.2	Банкноти и монети и депозити	15	F.2 Банкноти и монети и депозити 130
F.21	Банкноти и монети	15	F.21 Банкноти и монети 35
F.22	Прехвърляеми депозити	0	F.22 Прехвърляеми депозити 63
F.29	Други депозити	0	F.29 Други депозити 32
F.3	Ценни книжа, различни от акции	53	F.3 Ценни книжа, различни от акции 53
F.4	Заеми	167	F.4 Заеми 0
F.41	Краткосрочни	63	F.41 Краткосрочни 0
F.42	Дългосрочни	104	F.42 Дългосрочни 0
F.5	Акции и друг акционерен капитал	3	F.5 Акции и друг акционерен капитал 13
F.6	Застрахователни технически резерви	0	F.6 Застрахователни технически резерви 36
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	0	F.61 Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове 33
			F.611 Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви 22
F.7	Други вземания	0	F.612 Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове 11
F.71	Търговски кредити и аванси	0	F.62 Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения 3
F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	0	
			F.7 Други задължения 0
			F.71 Търговски кредити и аванси 0
			F.79 Други задължения, освен търговски кредити и аванси 0
			V.9 Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-) 5

III.3: Други промени в активните сметки

III.3.1: Други промени в обема на активната сметка

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
AN	Нефинансови активи	-2	AF Задължения 2
AN.1	Възпроизводими активи	-2	K.7 Катастрофални загуби 0
K.4	Икономическо възникване на възпроизводими активи	0	K.8 Некомпенсирани изземвания 0

К.7	Катастрофални загуби	0	К.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	2
К.8	Некомпенсирани изземвания	0	К.12	Промени в класификациите и структурата	0
К.9	Други промени в обема на нефинансовите активи п.е.с.	0	К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0
К.12	Промени в класификациите и структурата	-2	К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0
К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0	К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0
К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	-2			
К.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото	-2	От които: AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
От които:			AF.4	Заеми	0
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.6	Застрахователни технически резерви	2
AN.13	Ценности	-2	AF.7	Други задължения	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	0			
К.3	Икономическо възникване на невъзпроизводими активи	0			
К.5	Естествен прираст на некултивирани биологически ресурси	0			
К.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
К.61	Намаляване на природни активи	0			
К.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
К.7	Катастрофални загуби	0			
К.8	Некомпенсирани изземвания	0			
К.9	Други промени в обема на нефинансовите активи п.е.с.	0			
К.12	Промени в класификациите и структурата	0			
К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0			
К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0			
От които:	Материални невъзпроизводими активи	0			
AN.21					
AN.22	Нематериални невъзпроизводими	0			

активи			
AF	Финансови активи	0	
K.7	Катастрофални загуби	0	
K.8	Некомпенсирани изземвания	-3	
K.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	1	
K.12	Промени в класификациите и структурата	2	
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0	
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	2	
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото	2	
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0	
		7	
От които:			
AF.1	Монетарно злато и СПТ		
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0	
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	-3	
AF.4	Заеми	-4	
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0	
AF.6	Застрахователни технически резерви	0	
AF.7	Други вземания	0	
	V.10.2	Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите	-4

III.3.2: Сметка "Преоценки"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	4	AF	Задължения	51
AN.1	Възпроизводими активи	2	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълготрайни активи	2	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	34
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	17
AN.2	Невъзпроизводими активи	2	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	57			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	11			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	30			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	16			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>	10

III.3.2.1: Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	3	AF	Задължения	68
AN.1	Възпроизводими активи	2	AF.2	Банкноти и монети и депозити	26
AN.11	Дълготрайни активи	2	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	21
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	14
AN.2	Невъзпроизводими активи	1	AF.6	Застрахователни технически резерви	7
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	70			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	14			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0			

AF.3	Ценни книжа, различни от акции	19		
AF.4	Заеми	24		
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	13		
AF.6	Застрахователни технически резерви	1		
AF.7	Други вземания	0		
			V.10.31	Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане
				5

III.3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и	
K.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		K.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:
AN	Нефинансови активи	1	AF	Задължения
AN.1	Възпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал
AN.2	Невъзпроизводими активи	1	AF.6	Застрахователни технически резерви
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1	AF.7	Други задължения
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0		
AF	Финансови активи	-13		
AF.1	Монетарно злато и СИП	-3		
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0		
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	11		
AF.4	Заеми	-24		
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	3		
AF.6	Застрахователни технически резерви	-1		
AF.7	Други задължения	0		
			V.10.32	Промени в собствения капитал, дължащи се на реалните печалби/загуби от държане
				5

IV: Счетоводен баланс

IV.1: Баланс в началото на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал	
AN	Нефинансови активи	144	AF	Задължения
AN.1	Възпроизводими активи	104	AF.2	Банкноти и монети и депозити
AN.11	Дълго трайни активи	99	AF.3	Ценни книжа, различни от акции
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми
AN.13	Ценности	5	AF.5	Акции и друг акционерен капитал
AN.2	Невъзпроизводими активи	40	AF.6	Застрахователни технически
				335

					резерви	
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	37	AF.7	Други задължения		0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	3				
AF	Финансови активи	3508				
AF.1	Монетарно злато и СПТ	690				
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0				
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	950				
AF.4	Заеми	1187				
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	651				
AF.6	Застрахователни технически резерви	30				
AF.7	Други задължения	0				
			B.90	Собствен капитал		268

IV.2: Промени в баланса

		Активи	Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в пасивите		
AN	Нефинансови активи	1	AF	Задължения	285
AN.1	Възпроизводими активи	-1	AF.2	Банкноти и монети и депозити	130
AN.11	Дълго трайни активи	1	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	87
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	-2	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	30
AN.2	Невъзпроизводими активи	2	AF.6	Застрахователни технически резерви	38
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	294			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	17			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	15			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	80			
AF.4	Заеми	163			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	19			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10	Промени в собствения капитал общо, дължими на:	10
			V.10.1	Спестяване и капиталови трансфери	4
			V.10.2	Други промени в обема на активите	-4
			V.10.3	Номинални печалби/загуби от държане	10
			V.10.31	Неутрални печалби/загуби от държане	5
			V.10.32	Реални печалби/загуби от държане	5

IV.3: Баланс в края на периода

		Активи		Задължения и собствен капитал	
AN	Нефинансови активи	145	AF	Задължения	3669
AN.1	Възпроизводими активи	103	AF.2	Банкноти и монети и депозити	1411
AN.11	Дълготрайни активи	100	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1140
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	3	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	745
AN.2	Невъзпроизводими активи	42	AF.6	Застрахователни технически резерви	373
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	38	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	3			
AF	Финансови активи	3802			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	707			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	15			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1030			
AF.4	Заеми	1350			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	670			
AF.6	Застрахователни технически резерви	30			
AF.7	Други вземания	0	B.90	Собствен капитал	278

Таблица А.IV.3 - Пълна поредица от сметки за държавното управление

I: Сметка "Производство"

Използване			Ресурси		
P.2	Междинно потребление	246	P.1	Продукция	434
			P.11	Пазарна продукция	74
			P.12	Продукция за собствено крайно потребление	0
			P.13	Друга непазарна продукция	360
V.1g	Добавена стойност, брутна	188			
K.1	Потребление на основен капитал	30			
V.1n	Добавена стойност, нетна	158			

II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"

II.1: Сметка "Първично разпределение на доход"

II.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване			Ресурси		
D.1	Компенсация на наетите лица	140	V.1n	Добавена стойност, нетна	158
D.11	Надници и заплати	87			
D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	53			
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	48			
D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	5			
D.29	Други данъци върху производството	2			
D.39	Други субсидии за производството	0			
V.2	Оперативен излишък	16			

II.1.2: Сметка "Разпределение на основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	46	V.2	Оперативен излишък	16
D.41	Лихви	39			
D.42	Разпределен доход на корпорации	0	D.2	Данъци върху производството и вноса	235
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	24	D.21	Данъци върху продукти	141
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	D.211	Данъци от вида на данъка върху добавената стойност (ДДС)	121
D.45	Наеми	7	D.212	Данъци и мита върху вноса, без ДДС	17
			D.2121	Вносни мита	17
			D.2122	Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита	0
			D.214	Данъци върху продукти, с изключение на ДДС и данъци върху вноса	3
			D.29	Други данъци върху производството	94
			D.3	Субсидии	-44
			D.31	Субсидии за продукти	-8

D.311	Субсидии за вноса	0
D.319	Други субсидии за продукти	-8
D.39	Други субсидии за производството	-36
D.4	Доход от собственост	30
D.41	Лихви	12
D.42	Разпределен доход на корпорации	18
D.421	Дивиденди	5
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	13
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0
D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	0
D.45	Наеми	0
V.5	Салдо на основни доходи	191

П.1.2.1: Сметка "Предприемачески доход"

Използване		Ресурси		
D.4	Доход от собственост	9	V.2 Оперативен излишък	16
D.41	Лихви	2		
D.45	Наеми	7	D.4 Доход от собственост	4
			D.41 Лихви	0
			D.42 Разпределен доход на корпорации	4
			D.421 Дивиденди	4
			D.422 Тегления от дохода на квази-корпорации	0
			D.43 Реинвестирана печалба в преки чуждестранни инвестиции	0
			D.44 Доход от собственост, на държатели на застрахователни полици	0
			D.45 Наеми	0
V.4	Предприемачески доход	11		

П.1.2.2: Сметка "Разпределение на друг основен доход"

Използване		Ресурси		
D.4	Доход от собственост	37	V.4 Предприемачески доход	11
D.41	Лихви	37		
			D.2 Данъци върху производството и вноса	235
			D.21 Данъци върху продукти	141
			D.211 Данъци от вида на данъка върху добавената стойност (ДДС)	121
			D.212 Данъци и мита върху вноса, без ДДС	17
			D.2121 Вносни мита	17
			D.2122 Данъци върху вноса, изключващи ДДС и мита	0
			D.214 Данъци върху продукти, с	3

			изключение на ДДС и данъци върху вноса	
D.29	Други данъци върху производството			94
D.3	Субсидии			-44
D.31	Субсидии за продукти			-8
D.311	Субсидии за вноса			0
D.319	Други субсидии за продукти			-8
D.39	Други субсидии за производството			-36
D.4	Доход от собственост			26
D.41	Лихви			12
D.42	Разпределен доход на корпорации			14
D.421	Дивиденди			1
D.422	Тегления от дохода на квази- корпорации			13
B.5	Салдо на основни доходи	191		

II.2: Сметка "Вторично разпределение на доход"

Използване		Ресурси	
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	0	B.5 Салдо на основни доходи 191
D.59	Други текущи данъци	0	
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	289	D.5 Текущи данъци върху дохода, богатството и пр. 213
D.621	Социалноосигурителни плащания	232	D.51 Данъци върху дохода 204
D.622	Частно финансирани социални плащания	0	D.59 Други текущи данъци 9
D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	5	D.61 Социалноосигурителни вноски 268
D.624	Социални помощи в брой	52	D.611 Действителни социалноосигурителни вноски 263
			D.6111 Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 155
D.7	Други текущи трансфери	139	D.61111 Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 144
D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	4	D.61112 Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите 11
D.73	Текущи трансфери в рамките на държавното управление	96	D.6112 Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица 76
D.74	Текущо международно сътрудничество	31	D.61121 Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица 69
D.75	Разни текущи трансфери	8	D.61122 Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица 7

	D.6113	Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	32		
	D.61131	Задължителни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	22		
	D.61132	Доброволни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	10		
	D.612	Условни социалноосигурителни вноски	5		
	D.7	Други текущи трансфери	108		
	D.72	Застрахователни искиове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	1		
	D.73	Текущи трансфери в рамките на държавното управление	96		
	D.74	Текущи международно сътрудничество	1		
	D.75	Разни текущи трансфери	10		
V.6	<i>Разполагам доход</i>		352		

II.3: Сметка "Преразпределение на доход в натура"

Използване			Ресурси		
D.63	Социални трансфери в натура	206	V.6	<i>Разполагам доход</i>	352
D.631	Социални плащания в натура	162			
D.6311	Социалноосигурителни плащания, възстановяване на разходи	78			
D.6312	Други социалноосигурителни плащания в натура	65			
D.6313	Социални помощи в натура	19			
D.632	Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги	44			
V.7	<i>Коригиран разполагам доход</i>	146			

II.4: Сметка "Използване на дохода"

II.4.1: Сметка "Използване на разполагаемия доход"

Използване			Ресурси		
P.3	Разходи за крайно потребление	362	V.6	<i>Разполагам доход</i>	352
P.31	Разходи за индивидуално потребление	206			
P.32	Разходи за колективно потребление	156			
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0			
V.8	<i>Спестяване</i>	-10			

П.4.2 Сметка "Използване на коригиран разполагаем доход"

Използване		Ресурси	
P.4	Действително крайно потребление	156	V.7 <i>Коригиран разполагаем доход</i> 1468
P.42	Действително колективно потребление	156	
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0	
V.8	<i>Спестяване</i>	-10	

III: Сметки "Натрупване"

III.1: Капиталова сметка

III.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери"

Променни в активите		Променни в задълженията и собствения капитал	
V.10.1	<i>Променни в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери</i>	-38	V.8.n <i>Спестяване, нетно</i> -10
			D.9 Капиталови трансфери, вземания 6
			D.91 Капиталови данъци 2
			D.92 Инвестиционни грантове 0
			D.99 Други капиталови трансфери 4
			D.9 Капиталови трансфери, задължения -34
			D.91 Капиталови данъци 0
			D.92 Инвестиционни грантове -27
			D.99 Други капиталови трансфери -7

III.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

Променни в активите		Променни в задълженията и собствения капитал	
P.51	Формиране на брутен основен капитал	37	V.10.1 <i>Променни в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери</i> -38
P.511	Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи	23	
P.5111	Придобивания на нови материални дълготрайни активи	24	
P.5112	Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи	1	
P.5113	Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	-2	
P.512	Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	12	
P.5121	Придобивания на нови нематериални дълготрайни	12	

	активи	
P.5122	Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	2
P.5123	Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи	-2
P.513	Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	2
P.5131	Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводими нефинансови активи	0
K.1	Потребление на основен капитал	-30
P.52	Промени в материалните запаси	0
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности	3
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи	2
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	2
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	0
V.9	Нетно кредитиране (+) Нетни получени заеми (-)	-50

III.2: Финансова сметка

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и
F	Нетно придобиване на финансови активи	120	F Нетно поемане на задължения 170
F.1	Монетарно злато и СПТ	0	
F.2	Банкноти и монети и депозити	7	F.2 Банкноти и монети и депозити 2
F.21	Банкноти и монети	2	F.21 Банкноти и монети 0
F.22	Прехвърляеми депозити	4	F.22 Прехвърляеми депозити 2
F.29	Други депозити	1	F.29 Други депозити 0
F.3	Ценни книжа, различни от акции	26	F.3 Ценни книжа, различни от акции 64
F.4	Заеми	45	F.4 Заеми 94
F.41	Краткосрочни	1	F.41 Краткосрочни 32
F.42	Дългосрочни	44	F.42 Дългосрочни 62

F.5	Акции и друг акционерен капитал	36	F.5	Акции и друг акционерен капитал	0
F.6	Застрахователни технически резерви	0	F.6	Застрахователни технически резерви	0
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	0	F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	0
			F.612	Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове	0
F.7	Други вземания	6	F.7	Други вземания	10
F.71	Търговски кредити и аванси	1	F.71	Търговски кредити и аванси	6
F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	5	F.79	Други задължения, освен търговски кредити и аванси	4
			V.9	Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)	-50

III.3: Други промени в активните сметки

III.3.1: Други промени в обема на активната сметка

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	-1
AN.1	Възпроизводими активи	-3	K.7	Катастрофални загуби	0
K.4	Икономическо възникване на възпроизводими активи	3	K.8	Некомпенсирани изземвания	0
K.7	Катастрофални загуби	-4	K.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0
K.8	Некомпенсирани изземвания	1	K.12	Промени в класификациите и структурата	-1
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0	K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	-1
K.12	Промени в класификациите и структурата	-3	K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	-3	K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0
K.12.2	Промени в класификациите и структурата	0			0
K.12.211	Монетаризация/демонетаризация на златото	0	От които: AF.2	Банкноти и монети и депозити	
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
От които:			AF.4	Заеми	-1
AN.11	Дълготрайни активи	-3	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.6	Застрахователни технически	0

			резерви		
AN.13	Ценности	0	AF.7	Други задължения	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	3			
K.3	Икономическо възникване на невъзпроизводими активи	0			
K.5	Естествен прираст на некултивирани биологически ресурси	4			
K.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	-2			
K.61	Намаляване на природни активи	-2			
K.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
K.7	Катастрофални загуби	-2			
K.8	Некомпенсирани изземвания	4			
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0			
K.12	Промени в класификациите и структурата	-1			
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	-1			
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0			
От които:	Материални невъзпроизводими активи	3			
AN.21	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	1			
K.7	Катастрофални загуби	0			
K.8	Некомпенсирани изземвания	3			
K.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0			
K.12	Промени в класификациите и структурата	-2			
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	-2			
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
K.12.21	Монетаризация/демонетаризация на златото	0			
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0			
От които:		0			
AF.1	Монетарно злато и СИП	0			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	3			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	-2			

AF.6	Застрахователни технически резерви	0		
AF.7	Други вземания	0		
			V.10.2	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите</i>
				2

III.3.2: Сметка "Преоценки"

		Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и		
K.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:			K.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	44		AF	Задължения	7
AN.1	Възпроизводими активи	20		AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	18		AF.3	Ценни книжа, различни от акции	7
AN.12	Материални запаси	1		AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	1		AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	23		AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	23		AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0				
AF	Финансови активи	2				
AF.1	Монетарно злато и СПТ	1				
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0				
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0				
AF.4	Заеми	0				
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0				
AF.6	Застрахователни технически резерви	0				
AF.7	Други вземания	0				
			V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>	38	

III.3.2.1: Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и		
K.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:			K.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	32		AF	Задължения	14
AN.1	Възпроизводими активи	20		AF.2	Банкноти и монети и депозити	2
AN.11	Дълго трайни активи	18		AF.3	Ценни книжа, различни от акции	4
AN.12	Материални запаси	1		AF.4	Заеми	7
AN.13	Ценности	1		AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	12		AF.6	Застрахователни технически резерви	0

AN.21	Материални невъзпроизводими активи	12	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	8			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	2			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	3			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0			
AF.4	Заеми	2			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10.31	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане</i>	26

3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	12	AF	Задължения	-7
AN.21	Възпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити	-2
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	3
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	-7
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	12	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	12	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	-6			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	0			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	-3			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0			
AF.4	Заеми	-2			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10.32	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на реалните печалби/загуби от държане</i>	12

IV: Счетоводен баланс

IV.1: Баланс в началото на периода

Активи			Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	1591	AF	Задължения	687
AN.1	Възпроизводими активи	1001	AF.2	Банкноти и монети и депозити	102
AN.11	Дълготрайни активи	913	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	212
AN.12	Материални запаси	47	AF.4	Заеми	328
AN.13	Ценности	41	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	4
AN.2	Невъзпроизводими активи	590	AF.6	Застрахователни технически резерви	19
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	578	AF.7	Други задължения	22
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	12			
AF	Финансови активи	396			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	80			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	150			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0			
AF.4	Заеми	115			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	12			
AF.6	Застрахователни технически резерви	20			
AF.7	Други задължения	19			
			V.90	<i>Собствен капитал</i>	1300

IV.2: Промени в баланса

Активи			Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в пасивите		
AN	Нефинансови активи	56	AF	Задължения	176
AN.1	Възпроизводими активи	25	AF.2	Банкноти и монети и депозити	2
AN.11	Дълготрайни активи	20	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	71
AN.12	Материални запаси	1	AF.4	Заеми	93
AN.13	Ценности	4	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	30	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	30	AF.7	Други задължения	10
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	123			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	1			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	7			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	29			
AF.4	Заеми	45			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	34			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	6			
			V.10	<i>Промени в собствения капитал общо, дължими на:</i>	2
			V.10.1	<i>Спестяване и капиталови</i>	-38

<i>трансфери</i>		
V.10.2	<i>Други промени в обема на активите</i>	2
V.10.3	<i>Номинални печалби/загуби от държане</i>	38
V.10.31	Неутрални печалби/загуби от държане	26
V.10.32	Реални печалби/загуби от държане	12

IV.3: Баланс в края на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	1647	AF	Задължения	863
			AF.2	Банкноти и монети и депозити	104
AN.1	Възпроизводими активи	1026	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	283
AN.11	Дълготрайни активи	933	AF.4	Заеми	421
AN.12	Материални запаси	48	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	4
AN.13	Ценности	45	AF.6	Застрахователни технически резерви	19
AN.2	Невъзпроизводими активи	620	AF.7	Други задължения	32
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	608			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	12			
AF	Финансови активи	519			
AF.1	Монетарно злато и СПТ	81			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	157			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	29			
AF.4	Заеми	160			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	46			
AF.6	Застрахователни технически резерви	20			
AF.7	Други вземания	25	V.90	<i>Собствен капитал</i>	1302

Таблица А.IV.6 - Пълна поредица от сметки за домакинствата

I: Сметка "Производство"

Използване			Ресурси		
P.2	Междинно потребление	694	P.1	Продукция	1269
			P.11	Пазарна продукция	1129
			P.12	Продукция за собствено крайно потребление	140
V.1g	Добавена стойност, брутна	575			
K.1	Потребление на основен капитал	42			
V.1n	Добавена стойност, нетна	533			

II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"

II.1: Сметка "Първично разпределение на доход"

II.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване			Ресурси		
D.1	Компенсация на наетите лица	39	V.1n	Добавена стойност, нетна	533
D.11	Надници и заплати	39			
D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	0			
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0			
D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0			
D.29	Други данъци върху производството	3			
D.39	Други субсидии за производството	-1			
V.2	Оперативен излишък	60			
V.3	Смесен доход	432			

II.1.2: Сметка "Разпределение на основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	44	V.2	Оперативен излишък	60
D.41	Лихви	17	V.3	Смесен доход	432
D.45	Наеми	27			
			D.1	Компенсация на наетите лица	766
			D.11	Надници и заплати	573
			D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	193
			D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	174
			D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	19
			D.4	Доход от собственост	134
			D.41	Лихви	33
			D.42	Разпределен доход на	57

			корпорации	
	D.421		Дивиденди	13
	D.422		Тегления от дохода на квази-корпорации	44
	D.43		Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	3
	D.44		Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	20
	D.45		Наеми	21
V.5	<i>Салдо на основни доходи</i>			1348

П.1.2.1: Сметка "Предприемачески доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	7	V.2	<i>Оперативен излишък</i>	60
D.41	Лихви	0	V.3	<i>Смесен доход</i>	432
D.45	Наеми	7			
			D.4	Доход от собственост	5
			D.41	Лихви	0
			D.42	Разпределен доход на корпорации	5
			D.421	Дивиденди	5
			D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0
			D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	0
V.4	<i>Предприемачески доход</i>				490

П.1.2.2: Сметка "Разпределение на друг основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	37	V.42	<i>Предприемачески доход</i>	490
D.41	Лихви	17			
D.45	Наеми	20	D.1	Компенсация на наетите лица	766
			D.11	Надници и заплати	573
			D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	193
			D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	174
			D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	19
			D.4	Доход от собственост	129
			D.41	Лихви	33
			D.42	Разпределен доход на корпорации	52
			D.421	Дивиденди	8
			D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	44
			D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	3
			D.44	Доход от собственост, на	20

			държатели на застрахователни полици	
		D.45	Наеми	21
B.5	Салдо на основен доход	1348		

II.2: Сметка "Вторично разпределение на доход"

Използване			Ресурси		
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	178	B.5	Салдо на основни доходи	1348
D.51	Данъци върху дохода	176			
D.59	Други видове данъци	2	D.61	Социалноосигурителни вноски	0
			D.611	Действителни социалноосигурителни вноски	0
D.61	Социалноосигурителни вноски	322	D.6111	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.611	Действителни социалноосигурителни вноски	303	D.61111	Задължителни за работодателите, действителни социалноосигурителни вноски	0
D.6111	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	174	D.61112	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.61111	Задължителни за работодателите, действителни социалноосигурителни вноски	160	D.61112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0
D.61112	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	14	D.61121	Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	97	D.61122	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
D.61121	Наети лица, задължителни социалноосигурителни вноски	85			
D.61122	Доброволни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	12	D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	332
D.6113	Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	32	D.621	Социалноосигурителни плащания в брой	232
D.61131	Задължителни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	22	D.622	Частно финансирани социални плащания	29
D.61132	Доброволни социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица	10	D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	19
D.612	Условни социалноосигурителни вноски	19	D.624	Социални помощи в брой	52
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	0	D.7	Други текущи трансфери	36
D.622	Частно финансирани социални плащания	0	D.72	Застрахователни искове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"	35

			D.75	Разни текущи трансфери	1
D.7	Други текущи трансфери	71			
D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	31			
D.75	Разни текущи трансфери	40			
V.6	Разполагам доход	1145			

II.3: Сметка "Преразпределение на доход в натура"

Използване			Ресурси		
			V.6	Разполагам доход	1145
			D.63	Социални трансфери в натура	219
			D.631	Социални плащания в натура	162
			D.6311	Социалноосигурителни плащания, възстановяване на разходи	78
			D.6312	Други социалноосигурителни плащания в натура	65
			D.6313	Социални помощи в натура	19
			D.632	Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги	57
V.7	Коригиран разполагам доход	1364			

II.4: Сметка "Използване на дохода"

II.4.1: Сметка "Използване на разполагания доход"

Използване			Ресурси		
P.3	Разходи за крайно потребление	996	V.6	Разполагам доход	1145
P.31	Разходи за индивидуално потребление	996			
			D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	11
V.8	Спестяване	160			

II.4.2: Сметка "Използване на коригиран разполагам доход"

Използване			Ресурси		
P.4	Действително крайно потребление	1215	V.7	Коригиран разполагам доход	1364
P.41	Действително индивидуално потребление	1215			
			D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	11
V.8	Спестяване	160			

III: Сметки "Натрупване"

III.1: Капиталова сметка

III.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
V.10.	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери</i>	178	V.8.n <i>Спестяване, нетно</i> 160
			D.9 Капиталови трансфери, вземания 23
			D.92 Инвестиционни грантове 0
			D.99 Други капиталови трансфери 23
			D.9 Капиталови трансфери, задължения -5
			D.91 Капиталови данъци -2
			D.99 Други капиталови трансфери -3

III.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

Промени в активите		Промени в задълженията и	
собствения капитал		и	
P.51	Формиране на брутен основен капитал	61	V.10.1 <i>Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери</i> 178
P.511	Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи	49	
P.5111	Придобивания на нови материални дълготрайни активи	50	
P.5112	Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи	4	
P.5113	Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	-5	
P.512	Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	12	
P.5121	Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи	9	
P.5122	Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	3	
P.5123	Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи	0	
P.513	Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	0	
P.5131	Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	0	
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността на невъзпроизводими нефинансови активи	0	
K.1	Потребление на основен капитал	-42	

P.52	Промени в материалните запаси	2
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности	5
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи	4
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	3
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	1
V.9	<i>Нетно кредитиране (+) Нетни получени заеми (-)</i>	148

III.2: Финансова сметка

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
F	Нетно придобиване на финансови активи	181	F	Нетно поемане на задължения	33
F.2	Банкноти и монети и депозити	68	F.2	Банкноти и монети и депозити	0
F.21	Банкноти и монети	10	F.22	Прехвърляеми депозити	0
F.22	Прехвърляеми депозити	41	F.29	Други депозити	0
F.29	Други депозити	17	F.3	Ценни книжа, различни от акции	0
F.3	Ценни книжа, различни от акции	29	F.4	Заеми	28
F.4	Заеми	5	F.41	Краткосрочни	11
F.41	Краткосрочни	3	F.42	Дългосрочни	17
F.42	Дългосрочни	2	F.7	Други задължения	5
F.5	Акции и друг акционерен капитал	3	F.71	Търговски кредити и аванси	4
			F.79	Други задължения, освен търговски кредити и аванси	1
F.6	Застрахователни технически резерви	36			
F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	33			
F.611	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви	22			
F.612	Нетен акционерен капитал на домакинствата в резерви на пенсионни фондове	11			
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	3			
F.7	Други вземания	40			

F.71	Търговски кредити и аванси	11		
F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	29		
			B.9	Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)
				148

III.3: Други промени в активните сметки

III.3.1: Други промени в обема на активната сметка

		Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и	
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	0
AN.1	Възпроизводими активи	0	K.7	Катастрофални загуби	0
K.4	Икономическо възникване на възпроизводими активи	0	K.8	Некомпенсирани изземвания	0
K.7	Катастрофални загуби	0	K.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0
K.8	Некомпенсирани изземвания	0	K.12	Промени в класификациите и структурата	0
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0	K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0
K.12	Промени в класификациите и структурата	0	K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0
K.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0	K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0
K.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0			
K.12.21	Монетаризацията/демонетаризация на златото	0	От които: AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
K.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
От които:			AF.4	Заеми	0
AN.11	Дълго трайни активи	0			
AN.12	Материални запаси	0	AF.7	Други задължения	0
AN.13	Ценности	0			
AN.2	Невъзпроизводими активи	0			
K.3	Икономическо възникване на невъзпроизводими активи	0			
K.5	Естествен прираст на некултивирани биологически ресурси	0			
K.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
K.61	Намаляване на природни активи	0			
K.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
K.7	Катастрофални загуби	0			
K.8	Некомпенсирани изземвания	0			
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0			
K.12	Промени в класификациите и структурата	0			

К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0		
К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0		
К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризация/демонетаризация на златото	0		
От които:		0		
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0		
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0		
AF	Финансови активи	2		
К.7	Катастрофални загуби	0		
К.8	Некомпенсирани изземвания	0		
К.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	2		
К.12	Промени в класификациите и структурата	0		
К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0		
К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0		
К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото	0		
От които:		0		
AF.2	Банкноти и монети и депозити			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0		
AF.4	Заеми	0		
AF.5	Акции и друг акционерен капитал			
AF.6	Застрахователни технически резерви	2		
AF.7	Други вземания	0		
			V.10.2	Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите
				2

III.3.2: Сметка "Преоценки"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	80	AF	Задължения	0
AN.1	Възпроизводими активи	35	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	28	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	2	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	5	AF.7	Други задължения	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	45			
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	45			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	16			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	6			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	10			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>	96

III.3.2.1 : Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
К.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		К.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	56	AF	Задължения	6
AN.1	Възпроизводими активи	34	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	28	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	2	AF.4	Заеми	3
AN.13	Ценности	4	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	22	AF.7	Други задължения	2
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	22			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	36			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	17			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	4			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	8			
AF.6	Застрахователни технически	6			

	резерви			
AF.7	Други вземания	1		
			V.10.31	Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане
				87

3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и	
К.11.2		К.11.2		К.11.2	
Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	24	AF	Задължения	-6
AN.1	Възпроизводими активи	1	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	-3
AN.13	Ценности	1	AF.7	Други задължения	-2
AN.2	Невъзпроизводими активи	22			
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	22			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	-20			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	-17			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	2			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	2			
AF.6	Застрахователни технически резерви	-6			
AF.7	Други задължения	-1			
			V.10.32	Промени в собствения капитал, дължащи се на реалните печалби/загуби от държане	9

IV: Счетоводен баланс

IV.1: Баланс в началото на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	2822	AF	Задължения	289
AN.1	Възпроизводими активи	1698	AF.2	Банкноти и монети и депозити	10
AN.11	Дълго трайни активи	1423	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	2
AN.12	Материални запаси	97	AF.4	Заеми	169
AN.13	Ценности	178	AF.7	Други задължения	108
AN.2	Невъзпроизводими активи	1124			
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1124			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	1819			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	840			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	198			
AF.4	Заеми	24			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	411			
AF.6	Застрахователни технически резерви	291			
AF.7	Други задължения	55			
			B.90	<i>Собствен капитал</i>	4352

IV.2: Промени в баланса

		Активи	Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в пасивите		
AN	Нефинансови активи	110	AF	Задължения	33
AN.1	Възпроизводими активи	61	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	47	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	4	AF.4	Заеми	28
AN.13	Ценности	10	AF.7	Други задължения	5
AN.2	Невъзпроизводими активи	49			
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	48			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	1			
AF	Финансови активи	199			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	68			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	35			
AF.4	Заеми	5			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	13			
AF.6	Застрахователни технически резерви	38			
AF.7	Други вземания	40			
			B.10	<i>Промени в собствения капитал общо, дължими на:</i>	276
			B.10.1	<i>Спестяване и капиталови трансфери</i>	178
			B.10.2	<i>Други промени в обема на активите</i>	2
			B.10.3	<i>Номинални печалби/загуби от държане</i>	96

V.10.31	Неутрални печалби/загуби от държане	87
V.10.32	Реални печалби/загуби от държане	9

IV.3: Баланс в края на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал		
AN	Нефинансови активи	2932	AF	Задължения	322
AN.1	Възпроизводими активи	1759	AF.2	Банкноти и монети и депозити	10
AN.11	Дълго трайни активи	1470	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	2
AN.12	Материални запаси	101	AF.4	Заеми	197
AN.13	Ценности	188	AF.7	Други задължения	113
AN.2	Невъзпроизводими активи	1173			
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	1172			
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	1			
AF	Финансови активи	2018			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	908			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	233			
AF.4	Заеми	29			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	424			
AF.6	Застрахователни технически резерви	329			
AF.7	Други вземания	95			
			V.90	Собствен капитал	4628

Таблица А.IV.7- Пълна поредица от сметки за институции с идеална цел, обслужващи домакинства

I: Сметка "Производство"

Използване		Ресурси	
P.2	Междинно потребление	6	
		P.1	Продукция
			37
		P.11	Пазарна продукция
			21
		P.12	Продукция за собствено крайно потребление
			0
		P.13	Друга непазарна продукция
			16
V.1g	Добавена стойност, брутна		31
K.1	Потребление на основен капитал		3
V.1n	Добавена стойност, нетна		28

II. Сметки "Разпределение и използване на дохода"

II.1: Сметка "Първично разпределение на доход"

II.1.1: Сметка "Формиране на доход"

Използване		Ресурси	
D.1	Компенсация на наетите лица	23	
D.11	Надници и заплати	12	
D.12	Социалноосигурителни вноски, за сметка на работодателите	11	
D.121	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	10	
D.122	Условни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	1	
D.29	Други данъци върху производството	0	
D.39	Други субсидии за производството	0	
V.2	Оперативен излишък	5	
		V.1n	Добавена стойност, нетна
			28

II.1.2: Сметка "Разпределение на основен доход"

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	7	
D.41	Лихви	7	
D.42	Разпределен доход на корпорации	0	
D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0	
D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0	
D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	0	
D.45	Наеми	0	
		V.2	Оперативен излишък
			5
		D.4	Доход от собственост
			5
		D.41	Лихви
			5
		D.42	Разпределен доход на корпорации
			0
		D.421	Дивиденди
			0
		D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации
			0
		D.43	Реинвестирана печалба в преки чуждестранни инвестиции
			0

			D.44	Доход от собственост, на държатели на застрахователни полици	0
			D.45	Наеми	0
V.5	Салдо на основни доходи	3			

II.1.2.1: Сметка "Предприемачески доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	2	V.2	Оперативен излишък	5
D.41	Лихви	2			
D.45	Наеми	0			
			D.4	Доход от собственост	0
			D.41	Лихви	0
			D.42	Разпределен доход на корпорации	0
			D.421	Дивиденди	0
			D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0
V.4	Предприемачески доход	3			

II.1.2.2: Сметка "Разпределение на друг основен доход"

Използване			Ресурси		
D.4	Доход от собственост	5	V.4	Предприемачески доход	3
D.41	Лихви	5			
D.45	Наеми	0	D.4	Доход от собственост	5
			D.41	Лихви	5
			D.42	Разпределен доход на корпорации	0
			D.421	Дивиденди	0
			D.422	Тегления от дохода на квази-корпорации	0
			D.43	Реинвестирани печалби от преки чуждестранни инвестиции	0
			D.44	Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици	0
			D.45	Наеми	0
V.5	Салдо на основен доход	3			

II.2: Сметка "Вторично разпределение на доход"

D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	0	V.5	Салдо на основни доходи	3
D.59	Други текущи данъци	0			
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални трансфери в натура	1	D.61	Социалноосигурителни вноски	1
D.622	Частно финансирани социални плащания	0	D.611	Действителни социалноосигурителни вноски	0
D.623	Нефинансирани социални плащания за наетите лица	1	D.6111	Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите	0
			D.61111	Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за	0

			сметка на работодателите	
		D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица	0
D.7	Други текущи трансфери	2	D.61121	Задължителни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица
D.71	Нетни премии за застраховане, различно от застраховка "Живот"	0	D.61122	Доброволни, действителни социалноосигурителни вноски за сметка на наетите лица
D.75	Разни текущи трансфери	2	D.612	Условни социалноосигурителни вноски
			D.7	Други текущи трансфери
			D.72	Застрахователни искове за обезщетение за застраховане, различно от застраховка "Живот"
			D.75	Разни текущи трансфери
V.6	Разполагам доход	37		

II.3: Сметка "Преразпределение на доход в натура"

Използване			Ресурси	
D.63	Социални трансфери в натура	13	V.6	Разполагам доход
D.631	Социални плащания в натура	0		
D.6313	Социални помощи в натура	0		
D.632	Трансфери на индивидуални непазарни стоки и услуги	13		
V.7	Коригиран разполагам доход	24		

II.4: Сметка "Използване на дохода"

II.4.1: Сметка "Използване на разполагаемия доход"

Използване			Ресурси	
P.3	Разходи за крайно потребление	13	V.6	Разполагам доход
P.31	Разходи за индивидуално потребление	13		
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0		
V.8	Спестяване	24		

II.4.2: Сметка "Използване на коригиран разполагам доход"

Използване			Ресурси	
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в резервите на пенсионните фондове	0	V.7	Коригиран разполагам доход
V.8	Спестяване	24		

III: Сметки "Натрупване"

III.1: Капиталова сметка

III.1.1: Сметка "Промяна в собствения капитал, дължаща се на спестяване и капиталови трансфери"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери	21	V.8.n Спестяване, нетно 24
			D.9 Капиталови трансфери, вземания 0
			D.92 Инвестиционни грантове 0
			D.99 Други капиталови трансфери 0
			D.9 Капиталови трансфери, задължения -3
			D.91 Капиталови данъци 0
			D.99 Други капиталови трансфери -3

III.1.2: Сметка "Придобиване на нефинансови активи"

Промени в активите		Промени в задълженията и собствения капитал	
P.51	Формиране на брутен основен капитал	19	V.10.1 Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери 21
P.511	Придобивания минус разпореждания с материални дълготрайни активи	14	
P.5111	Придобивания на нови материални дълготрайни активи	13	
P.5112	Придобивания на съществуващи материални дълготрайни активи	1	
P.5113	Разпореждания със съществуващи материални дълготрайни активи	0	
P.512	Придобивания минус разпореждания с нематериални дълготрайни активи	5	
P.5121	Придобивания на нови нематериални дълготрайни активи	10	
P.5122	Придобивания на съществуващи нематериални дълготрайни активи	0	
P.5123	Разпореждания със съществуващи нематериални дълготрайни активи	-5	
P.513	Допълнения към стойността на невъзпроизводимите нефинансови активи	0	
P.5131	Големи подобрения на невъзпроизводими нефинансови активи	0	
P.5132	Разходи за прехвърляне на собствеността на	0	

	невъзпроизводими нефинансови активи	
K.1	Потребление на основен капитал	-3
P.52	Промени в материалните запаси	0
P.53	Придобивания минус разпореждания с ценности	0
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими активи нефинансови активи	1
K.21	Придобивания минус разпореждания с земя и други материални невъзпроизводими активи	1
K.22	Придобивания минус разпореждания с нематериални невъзпроизводими активи	0
B.9	Нетно кредитиране (+) Нетни получени заеми (-)	4

III.2: Финансова сметка

		Промени в активите собствения капитал		Промени в задълженията и	
F	Нетно придобиване на финансови активи	32	F	Нетно поемане на задължения	28
F.2	Банкноти и монети и депозити	12	F.2	Банкноти и монети и депозити	0
F.21	Банкноти и монети	2	F.22	Прехвърляеми депозити	0
F.22	Прехвърляеми депозити	7	F.29	Други депозити	0
F.29	Други депозити	3	F.3	Ценни книжа, различни от акции	0
F.3	Ценни книжа, различни от акции	12	F.4	Заеми	24
F.4	Заеми	0	F.41	Краткосрочни	17
F.41	Краткосрочни	0	F.42	Дългосрочни	7
F.42	Дългосрочни	0	F.5	Акции и друг акционерен капитал	4
F.5	Акции и друг акционерен капитал	0	F.6	Застрахователни технически резерви	0
F.6	Застрахователни технически резерви	0	F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	0
F.62	Предплащане на застрахователни премии и резерви за неизплатени искове за обезщетения	0	F.61	Нетен акционерен капитал на домакинствата в животозастрахователни резерви и в резерви на пенсионни фондове	0
F.7	Други вземания	8	D.612	Условни социалноосигурителни вноски	0
F.71	Търговски кредити и аванси	0	F.7	Други задължения	0
			F.71	Търговски кредити и аванси	0

F.79	Други вземания, освен търговски кредити и аванси	8	F.79	Други задължения, освен търговски кредити и аванси	0
			V.9	<i>Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми(-)</i>	4

III.3: Други промени в активните сметки

III.3.1: Други промени в обема на активната сметка

		Промен и в активите собствения капитал	Промен и в задълженията и		
AN	Нефинансови активи	0	AF	Задължения	0
AN.1	Възпроизводими активи	0	K.7	Катастрофални загуби	0
K.4	Икономическо възникване на възпроизводими активи	0	K.8	Некомпенсирани изземвания	0
K.7	Катастрофални загуби	0	K.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0
K.8	Некомпенсирани изземвания	0	K.12	Промен и в класификациите и структурата	0
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0	K.12.1	Промен и в секторната класификация и структура	0
K.12	Промен и в класификациите и структурата	0	K.12.2	Промен и в класификацията на активите и пасивите	0
K.12.1	Промен и в секторната класификация и структура	0	K.12.22	Промен и в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото	0
K.12.2	Промен и в класификацията на активите и пасивите	0	От които: AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
K.12.22	Промен и в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
От които:			AF.4	Заеми	0
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.7	Други задължения	0
AN.13	Ценности	0			
AN.2	Невъзпроизводими активи	0			
K.3	Икономическо възникване на невъзпроизводими активи	0			
K.5	Естествен прираст на необработваеми биологически ресурси	0			
K.6	Икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
K.61	Намаляване на природни активи	0			
K.62	Друго икономическо изчезване на невъзпроизводими активи	0			
K.7	Катастрофални загуби	0			
K.8	Некомпенсирани изземвания	0			
K.9	Други промени в обемите на нефинансовите активи п.е.с.	0			

К.12	Промени в класификациите и структурата	0	
К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0	
К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0	
К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото	0	
От които:		0	
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	0	
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0	
		0	
AF	Финансови активи	0	
К.7	Катастрофални загуби	0	
К.8	Некомпенсирани изземвания		
К.10	Други промени в обема на финансовите активи и задължения п.е.с.	0	
К.12	Промени в класификациите и структурата	0	
К.12.1	Промени в секторната класификация и структура	0	
К.12.2	Промени в класификацията на активите и пасивите	0	
К.12.22	Промени в класификацията на активите или пасивите, различни от монетаризацията/демонетаризация на златото	0	
От които:		0	
AF.2	Банкноти и монети и депозити		
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0	
AF.4	Заеми	0	
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0	
AF.6	Застрахователни технически резерви	0	
AF.7	Други вземания	0	
		В.10.2	Промени в собствения капитал, дължащи се на други промени в обема на активите
			0

III.3.2: Сметка "Преоценки"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
K.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:		K.11	Номинални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	8	AF	Задължения	0
AN.1	Възпроизводими активи	5	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	5	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	3	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	3	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	2			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	0			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	0			
			V.10.3	<i>Промени в собствения капитал, дължащи се на номинални печалби/загуби от държане</i>	10

III.3.2.1: Сметка "Неутрални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и		
K.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:		K.11	Неутрални печалби(+)/загуби(-) от държане:	
AN	Нефинансови активи	7	AF	Задължения	2
AN.1	Възпроизводими активи	5	AF.2	Банкноти и монети и депозити	1
AN.11	Дълго трайни активи	5	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	1
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0
AN.2	Невъзпроизводими активи	2	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	2	AF.7	Други задължения	1
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	3			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	2			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	1			
AF.4	Заеми	0			

AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0		
AF.6	Застрахователни технически резерви	0		
AF.7	Други вземания	0		
			V.10.31	Промени в собствения капитал, дължащи се на неутрални печалби/загуби от държане
				8

3.2.2: Сметка "Реални печалби/загуби от държане"

		Промени в активите собствения капитал	Промени в задълженията и	
K.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:		K.11.2	Реални печалби(+)/загуби(-) от държане:
AN	Нефинансови активи	2	AF	Задължения
AN.1	Възпроизводими активи	0	AF.2	Банкноти и монети и депозити
AN.11	Дълго трайни активи	0	AF.3	Ценни книжа, различни от акции
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми
AN.13	Ценности		AF.5	Акции и друг акционерен капитал
AN.2	Невъзпроизводими активи	2	AF.6	Застрахователни технически резерви
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	2	AF.7	Други задължения
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0		
AF	Финансови активи	-2		
AF.2	Банкноти и монети и депозити	-2		
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0		
AF.4	Заеми	0		
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	0		
AF.6	Застрахователни технически резерви	0		
AF.7	Други задължения	0		
			V.10.32	Промени в собствения капитал, дължащи се на реалните печалби/загуби от държане
				2

IV: Счетоводен баланс

IV.1: Баланс в началото на периода

		Активи	Задължения и собствен капитал	
AN	Нефинансови активи	324	AF	Задължения
AN.1	Възпроизводими активи	243	AF.2	Банкноти и монети и депозити
AN.11	Дълго трайни активи	231	AF.3	Ценни книжа, различни от акции
AN.12	Материални запаси	2	AF.4	Заеми
AN.13	Ценности	10	AF.5	Акции и друг акционерен капитал
AN.2	Невъзпроизводими активи	81	AF.6	Застрахователни технически резерви
				121
				38
				0
				43
				0
				5

AN.21	Материални невъзпроизводими активи	81	AF.7	Други задължения	35
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	172			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	110			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	25			
AF.4	Заеми	8			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	22			
AF.6	Застрахователни технически резерви	4			
AF.7	Други задължения	3			
			B.90	<i>Собствен капитал</i>	375

IV.2: Промени в баланса

		Активи	Задължения и собствен капитал		
Общо промени в активите			Общо промени в пасивите		
AN	Нефинансови активи	25	AF	Задължения	28
AN.1	Възпроизводими активи	21	AF.2	Банкноти и монети и депозити	0
AN.11	Дълго трайни активи	21	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	0	AF.4	Заеми	0
AN.13	Ценности	0	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	4
AN.2	Невъзпроизводими активи	4	AF.6	Застрахователни технически резерви	0
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	4	AF.7	Други задължения	0
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	33			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	12			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	13			
AF.4	Заеми	0			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	1			
AF.6	Застрахователни технически резерви	0			
AF.7	Други вземания	8			
			V.10	<i>Промени в собствения капитал общо, дължими на:</i>	31
			V.10.1	<i>Спестяване и капиталови трансфери</i>	21
			V.10.2	<i>Други промени в обема на активите</i>	0
			V.10.3	<i>Номинални печалби/загуби от държане</i>	10
			V.10.31	<i>Неутрални печалби/загуби от държане</i>	8
			V.10.32	<i>Реални печалби/загуби от държане</i>	2

IV.3: Баланс в края на периода

Активи

Задължения и собствен капитал

AN	Нефинансови активи	349	AF	Задължения	149
AN.1	Възпроизводими активи	264	AF.2	Банкноти и монети и депозити	38
AN.11	Дълго трайни активи	252	AF.3	Ценни книжа, различни от акции	0
AN.12	Материални запаси	2	AF.4	Заеми	67
AN.13	Ценности	10	AF.5	Акции и друг акционерен капитал	4
AN.2	Невъзпроизводими активи	85	AF.6	Застрахователни технически резерви	5
AN.21	Материални невъзпроизводими активи	85	AF.7	Други задължения	35
AN.22	Нематериални невъзпроизводими активи	0			
AF	Финансови активи	205			
AF.2	Банкноти и монети и депозити	122			
AF.3	Ценни книжа, различни от акции	38			
AF.4	Заеми	8			
AF.5	Акции и друг акционерен капитал	23			
AF.6	Застрахователни технически резерви	4			
AF.7	Други вземания	11			
			V.90	Собствен капитал	406

ПРИЛОЖЕНИЕ Б
ПРОГРАМА ЗА ПРЕДАВАНЕ НА ДАННИ ОТ НАЦИОНАЛНИТЕ СМЕТКИ
Общ преглед на таблиците

Първо предаване	Забавяне t+месец	Предаване за години	Предмет на таблиците	Таблица №
1999	4	95-98	Главни агрегати, годишно	1
1999	4	95-98	Главни агрегати, на тримесечие	1
1999	8	95-98	Главни агрегати на държавното управление	2
2000	9	95-99	Таблицы по отрасли	3
2000	9	95-99	Износ и внос от ЕС/трети страни	4
2000	9	95-99	Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели	5
2000	9	95-99	Финансови сметки по сектори (сделки)	6
2000	9	95-99	Счетоводни баланси за финансовите активи и пасиви	7
2000	12	95-99	Нефинансови сметки по сектори	8
2000	12	95-99	Подробни данни за данъчните приходи по сектори	9
2000	24	95-98	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	10
2001	12	95-00	Разходи на държавното управление по функции	11
2001	24	95-99	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3	12
2001	24	95-99	Сметки на домакинствата по региони, NUTS II	13
2001	24	95-99	Дълго трайни активи за цялата икономика и по продукти, P13	14
2002	36	95-99	Таблица за предлагането по базисни цени, включително преобразуване в цени на купувача, A60xP60	15
2002	36	95-99	Таблица за използването по цени на купувача, A60xP60	16
2002	36	95(*)	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база	17
2002	36	95(*)	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешната продукция по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база	18
2002	36	95(*)	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни	19

			цени, P60xP60, на петгодишна база	
2003	36	00	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по продукти, A 31 x P13, на петгодишна база	20
2003	36	00	Кръстосана класификация на сметка "Производство" по отрасли и по сектори, A60 x (S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база	21
2003	36	00	Кръстосана класификация на формирането на брутен основен капитал по отрасли и по продукти, A 31xP60, на петгодишна база	22
вж. таблица	вж. таблица	вж. таблица	Изчисления за минали периоди	23

T=референтна година.

(*)Таблицата на петгодишна база за 2000 г. трябва да бъде предадена през 2003 г.

Таблица 1 - Главни агрегати, тримесечно и годишно представяне

Код	Списък на променливите	Разби вка+	Теку щи цени	Постоя нни цени
Добавена стойност и брутен вътрешен продукт				
V.1g	1. Брутна добавена стойност по базисни цени	A6	x	x
D.21-D.31	2. Данъци минус субсидии за продукти		x	x
P.119	3. Косвено измервани услуги за финансово посредничество (Fisim)		x	x
V1*g	4. Брутен вътрешен продукт по пазарни цени		x	x
Разходи за brutния вътрешен продукт				
P.3	5. Общи разходи за крайно потребление		x	x
P.3	6.(a) Разходи за крайно потребление на домакинствата (вътрешна концепция)		x	x
P.3	6.(б) Разходи за крайно потребление на домакинствата (национална концепция)		x	x
P.3	7. Разходи за крайно потребление на NPISHs		x	x
P.3	8. Разходи за крайно потребление на държавното управление		x	x
P.31	(a) Разходи за индивидуално потребление		x	x
P.32	(б) Разходи за колективно потребление		x	x
P.4	9. Разходи за действително крайно потребление на домакинствата		x	x
P.41	(a) Действително индивидуално потребление		x	x
P.5	10. Формиране на брутен капитал		x	x
P.51	(a) Формиране на брутен основен капитал	Pi6	x	x
P.52	(б) Промени в материалните запаси		x	x
P.53	(в) Придобивания минус разпореждания с ценности		x	x
P.6	11. Износ на стоки (ФОБ) и услуги		x	x
P.7	12. Внос на стоки (ФОБ) и услуги		x	x
Доход, спестяване и нетно кредитиране				
V.5	13. Салдо на основен доход с останалия свят		x	x
V.5*g	14. Брутен национален доход по пазарни цени		x	(x)
K.1	15. Потребление на основен капитал		x	x
V.5*n	16. Нетен национален доход по пазарни цени		x	x
D.5, D6, D.7	17. Нетни текущи трансфери с останалия свят		x	
V.6n	18. Разполагаме доход, нетен		x	(x)
V.8n	19. Национално спестяване, нетно		x	
D.9	20. Нетни капиталови трансфери с останалия свят		x	
V.9	21. Нетно кредитиране или нетни получени заеми на нацията		x	

Код	Списък на променливите	Разби вка+	Теку щи цени	Постоя нни цени
Население, заетост, компенсация на наетите лица				
	22. Данни за населението и заетостта			
	(а) Общо население (1000)			
	(б) Безработни лица (1000)			
	(в) Заетост, национална и вътрешна концепция (1000)			
	- самонаети лица	A6**		
	- наети лица	A6**		
D.1	23. Компенсация на наетите лица, национална и вътрешна концепция	A6**	x	
D.11	(а) Брутни надници и заплати	A6**	x	

+Ако не е посочена разбивка, това означава цялата икономика.

**A6 само за вътрешната концепция.

(x) В реално изражение.

Таблица 2 - Главни агрегати на държавното управление

P.1	Продукция
P.11+ P.12	- Пазарна продукция и продукция за собствено използване
P.13	- Друга непазарна продукция
P.2	Междинно по потребление
<i>V.1g</i>	<i>Добавена стойност, брутна</i>
K.1	Потребление на основен капитал
<i>V.1n</i>	<i>Добавена стойност, нетна</i>
D.1	Компенсация на наетите лица, платена
D.29 - D.39	Други платени данъци върху производството - други получени субсидии за производството
<i>V.2n</i>	<i>Оперативен излишък, нетен</i>
D.2	Данъци върху производството и вноса, получени
D.4	Доход от собственост, получен
D.3	Субсидии, платени
D.4	Доход от собственост, платен
D.41	- лихви
D.42+ D.43+	- други
D.44+ D.45	
<i>V.5n</i>	<i>Салдо на основни доходи, нетни</i>
D.5	Текущи данъци върху дохода и богатството, получени
D.61	Социалноосигурителни вноски, получени
D.611	- Действителни социалноосигурителни вноски
D.612	- Условни социалноосигурителни вноски
D.7	Други текущи трансфери, получени
D.5	Текущи данъци върху дохода и богатството, платени
D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от трансфери в натура, платени
D.7	Други текущи трансфери, платени

<i>B.6n</i>	Разполагаем доход, нетен
P.3	Разходи за крайно потребление
P.31	(а) Разходи за индивидуално потребление
P.32	(б) Разходи за колективно потребление
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в пенсионни фондове
<i>B.8</i>	<i>Спестяване, нетно</i>
K.1	Потребление на основен капитал
D.9	Капиталови трансфери, получени
D.91	- Капиталови данъци
D.92+ D.99	- Други
D.9	Капиталови трансфери, платени
P.5	Формиране на брутен капитал
P.51	- Формиране на брутен основен капитал
P.52+ P.53+K.2	- Промени в материалните запаси и придобиванията минус разпорежданията с ценности и придобивания на невъзпроизводими нефинансови активи
<i>B.9</i>	<i>Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми (-)</i>

Таблица 3 - Таблицы по отрасли - годишно представяне

Код	Списък на променливите	Разбивка+	Текущи цени	Постоянни цени
Добавена стойност				
P.1	1. Продукция по базисни цени по отрасли	A31	x	
P.2	2. Междинно потребление по цени на купувача по отрасли	A31	x	
V.1g	3. Брутна добавена стойност по базисни цени по отрасли	A31	x	x
K.1	4. Потребление на основен капитал по отрасли	A31	x	x
Формиране на капитал				
P.5	5. Формиране на брутен капитал по отрасли		x	x
P.51	(а) Формиране на брутен основен капитал по отрасли	A31	x	x
P.52	(б) Промени в материалните запаси по отрасли	A31	x	x
P.53	(в) Придобивания минус разпореждания с ценности по отрасли	A31	x	x
Заетост и компенсация на наетите лица, вътрешна концепция				
	6. Заетост по отрасли (1000)	A31		
	(а) самоосигуряващи се лица по отрасли	A31		
	(б) наети лица по отрасли (*)	A31		
	(в) отработени часове по отрасли (*)	A31		
D.1	7. Компенсация на наетите лица по отрасли	A31	x	
D.11	(а) Надници и заплати по отрасли	A31	x	

(*) До 2003 г.: по избор

Таблица 4 - Внос и износ от ЕС/трети страни

Код	Списък на променливите	Разбивка+	Текущи цени	Постоянни цени
P.6	1. Износ на стоки и услуги	Цяла Та икон оми ка	x	x
	(а) Държави-членки на ЕС		x	x
	(б) Трети страни		x	x
P.7	2. Внос на стоки и услуги		x	x
	(а) Държави-членки на ЕС		x	x
	(б) Трети страни		x	x

Таблица 5 - Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели

Код	Списък на променливите	Разбивка+	Текущи цени	Постоянни цени
P.3	Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели	СОICOP 2 цифри	x	x

Таблица 6 - Финансови сметки по сектори (сделки), консолидирани и неконсолидирани

(В национална валута)

Сектори и подсектори	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации					Държавното управление				Домакинства и NIPSHs	Останалия свят	
		Общо	Парични финансови институции	Други фин.посредници	Спом. финансови посредници	Застр.корпорации и пенсионни фондове	Общо	Централно и щатско управление	Местно управление	Социалноосигурителни фондове			
Промени във финансовите активи и задължения	ESA	S.11	S.12	S.121/ S.122	S.123	S.124	S.125	S.13	S.1311/ S.1312	S.1313	S.1314	S.14/ S.15	S.2
Нетно придобиване на финансови активи	F.A												
Монетарно злато и СПП	F.1												
Банкноти и монети и депозити	F.2												
Ценни книжа, различни от акции	F.3												
Заеми	F.4												
Акции и друг акционерен капитал	F.5												
Застрахователни технически резерви	F.6												
Нетен акц.кап.на домакинствата в живото застр.резерви и в резервите на пенс.фондове	F.61												
Предплащания на застр.премии и резерви за застр.искове за обезщетения	F.62												
Други вземания	F.7												
Нетно поемане на задължения	F.L												
Банкноти и монети и депозити	F.2												
Ценни книжа, различни от акции	F.3												
Заеми	F.4												
Акции и друг акционерен капитал	F.5												

Таблица 6 - Финансови сметки по сектори (сделки), консолидирани и неконсолидирани (продължение)

(В национална валута)

Сектори и подсектори	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации						Държавното управление				Домакинства и NIPSHs	Останалия свят
		Общо	Парични финансови институции	Други фин. посредници	Финансови посредници	Застр. корпорации и пенсионни фондове	Общо	Централно и щатско управление	Местно управление	Социалноосигурителни фондове			
Промени във финансовите активи и задължения	ESA	S.11	S.12	S.121/ S.122	S.123	S.124	S.125	S.13	S.1311/ S.1312	S.1313	S.1314	S.14/ S.15	S.2
Застрахователни технически резерви	F.6												
Нетен акц. кап. на домакинствата в живото застр. резерви и в резервите на пенс. фондове	F.61												
Предплащания на застр. премии и резерви за застр. искове за обезщетения	F.62												
Други задължения	F.7												
Нетно кредитиране(+)/нетни получени заеми (-)	B.9												

Таблица 7 - Счетоводни баланси на финансови активи и задължения, консолидирани и неконсолидирани

(В национална валута)

Сектори и подсектори		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации					Държавното управление				Домакинства и NIPSHs	Останалия свят
			Общо	Парични финансови институции	Други фин. посредници	Спом. финансови посредници	Застр. корпорации и пенсионни фондове	Общо	Централно и щатско управление	Местно управление	Социалноосигурителни фондове		
Промени във финансовите активи и задължения	ESA	S.11	S.12	S.121/ S.122	S.123	S.124	S.125	S.13	S.1311/ S.1312	S.1313	S.1314	S.14/ S.15	S.2
Финансови активи	AF.A												
Монетарно злато и СИП	AF.1												
Банкноти и монети и депозити	AF.2												
Ценни книжа, различни от акции	AF.3												
Заеми	AF.4												
Акции и друг акционерен капитал	AF.5												
Застрахователни технически резерви	AF.6												
Нетен акц. кап. на домакинствата в живото застр. резерви и в резервите на пенс. фондове	AF.61												
Предплащания на застр. премии и резерви за застр. искове за обезщетения	AF.62												
Други вземания	AF.7												
Задължения	AF.L												
Банкноти и монети и депозити	AF.2												
Ценни книжа, различни от акции	AF.3												
Заеми	AF.4												
Акции и друг акционерен капитал	AF.5												

**Таблица 7 - Счетоводни баланси на финансови активи и задължения, консолидирани и неконсолидирани
(продължение)**

(В национална валута)

Сектори и подсектори		Нефинансови корпорации	Финансови корпорации					Държавното управление				Домакинства и NIPSHs	Останалия свят
			Общо	Парични финансови институции	Други фин. посредници	Спом. финансови посредници	Застр. корпорации и пенсионни фондове	Общо	Централно и щатско управление	Местно управление	Социалноосигурителни фондове		
Промени във финансовите активи и задължения	ESA	S.11	S.12	S.121/ S.122	S.123	S.124	S.125	S.13	S.1311/ S.1312	S.1313	S.1314	S.14/ S.15	S.2
Застрахователни технически резерви	AF.6												
Нетен акц. кап. на домакинствата в живото застр. резерви и в резервите на пенс. фондове	AF.61												
Предплащания на застр. премии и резерви за застр. искове за обезщетения	AF.62												
Други задължения	AF.7												
Нетни финансови активи	BF.90												

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори

Цялата икономика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPIS Нс	Несектори	Останали свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и международни организации	Общо
I. С/ка "Производство"/Външна с/ка "Стоки и услуги" Ресурси															
P.1 P.11 P.119 P.12 P.113	Продукция -Пазарна продукция - Fіsim -Продукция за собствено крайно използване -Друга непазарна продукция														
P.7 P.71 P.72	Внос на стоки и услуги - Внос на стоки - Внос на услуги														
D.21- D.31	Данъци минус субсидии за продукти Общо ресурси I.C/ка "Производство/Външна с/ка за стоки и услуги Използване														
P.2 P.119	Междинно потребление - Fіsim														
P.6 P.61 P.62	Износ на стоки и услуги - Износ на стоки - Износ на услуги														
B.1g B.11	БВП/Добавена стойност/брутна Външно салдо на стоки и услуги														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата икономика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPIS Нs	Несекторни	Останали свята	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и международни организации	Общо
К. 1 В. 1n	Общо използване														
	Потребление на основен капитал Нетен вътр. продукт/добавена стойност, нетна														
В. 1n	II.1.1. Сметка "Формиране на доход"														
	Ресурси Нетен вътрешен продукт/Добавена стойност/нетна Общо ресурси														
D. 1	II.1.1. Сметка "Формиране на доход"														
	Използване														
D. 1	Компенсация на наетите лица														
D. 2	Данъци върху производството и вноса, платени														
D. 21	- на държавното управление														
	- на институции на ЕС														
D. 29	- Данъци върху продукти														
D. 29	- Други данъци върху производството														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Ця ла та ик он ом ик а	Неф инан сови корп орац ии	Фин ансо ви корп орац ии	Държа вно управл ение	Цент ралн о упра вление	Щат ско упра вление	Мес тно упра вление	Социа лно- осиг. Фондо ве	Домак инств а и NPIS Ns	Несекто рни	Останал ия свят	Европе йския съюз	Страните- членки на Европейск ия съюз	Институ циите на ЕС	Трети страни и междунар. Организации	Общ о
D.3	Субсидии, получени														
	- от институции на ЕС														
	- от държавното управление														
D.31	- Субсидии за продукти														
D.39	-Други субсидии за производството														
B.2n	Оперативен излишък, нетен Общо използване														
	II.1.2. Сметка "Разпределение на основен доход"														
	Ресурси														
B.2n	Оперативен излишък, нетен														
D.1	Компенсация на наетите лица														
D.2	Данъци върху производството и вноса, получени														
D.21	- Данъци върху продукти														
D.211	-- ДДС														
D.212	--Данъци и мита върху вноса, без ДДС														
D.2121	---Вносни мита														
D.2122	---Данъци върху вноса без ДДС и мита														
D.214	-- Данъци върху продукти без ДДС и данъците върху вноса														
D.29	- Други данъци върху производството														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата иконика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домкинства и NPIS Нs	Несекторни	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и междунар. Организации	Общо
D.3	Субсидии, платени														
D.31	- за продукти														
D.39	- други														
D.4	Доход от собственост														
	-- от държавното управление														
	-- от други сектори														
D.41	- Лихви														
	-- от държавното управление														
	-- от други сектори														
P.119	-- Fisim														
D.42	-- Разпределен доход на корпорации														
	-- от държавното управление														
	-- от други сектори														
D.43	Реинвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции														
	-- от държавното управление														
	-- от други сектори														
D.44	- Доход от собственост, свързан с держатели на застрахователни полици														
D.45	-Наеми														
	-- от държавното управление														
	-- от други сектори														
	Общо ресурси														
	П..1.2 Сметка "Разпределение на основен доход"														
	Използване														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата иконика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домкинства и NPIS Нs	Несекторни	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и международ. Организации	Общо
D.4	Доход от собственост														
	-- за държавното управление														
	-- за други сектори														
D.41	- Лихви														
	-- за държавното управление														
	-- за други сектори														
P.119	-- Fisim														
D.42	- Разпределен доход на корпорации														
	-- за държавното управление														
	-- за други сектори														
D.43	Рейнвестирана печалба от преки чуждестранни инвестиции														
	-- за държавното управление														
	-- за други сектори														
D.44	- Доход от собственост, свързан с държатели на застрахователни полици														
D.45	-Наеми														
	-- за държавното управление														
	-- за други сектори														
B.5n	Нетен национален доход/Салдо на основни доходи, нетни														
	Общо използване														
	II.2. Сметка "Вторично разпределение на доход"														
B.5n	Ресурси														
	Нетен национален доход/Салдо на основни доходи, нетни														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата иконика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPISHs	Несектори	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и международни организации	Общо
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.														
D.51	- Данъци върху дохода														
D.59	- Други текущи данъци														
D.61	Социалноосигурителни вноски														
D.611	-- Действителни социалноосигурителни вноски														
D.6111	--- Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите														
D.6112	--- Социалноосигурителни вноски на наетите лица														
D.6113	Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица														
D.612	Условни социалноосигурителни вноски														
D.62	- Социалноосигурителни плащания, различни от трансфери в натура														
D.7	Други текущи трансфери -от държавното управление - от други сектори														
D.71	-Нетни неживото застрахователни премии														
D.72	- Нетни неживото застрахователни застрахователни искове за обезщетения														
D.73	- Тек. трансфери в рамките на държавното управление														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата иконика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPISHs	Несекторни	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и междунар. Организации	Общо
D.74															
D.75															
D.5															
D.51															
D.59															
D.61															
D.611															
D.6111															
D.6112															
D.6113															
D.612															

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата икономика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPISHs	Несекторни	Останали свята	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и междунар. Организации	Общо
D.62															
D.7															
D.71															
D.72															
D.73															
D.74															
D.75															
B.6n															
B.6n															
D.8															

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата икономика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Шатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPISHs	Несекторни	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и междунар. Организации	Общо
Общо резулди															
II.4.1. Сметка "Използване на разполагаем доход"															
Използване															
P.3	Разходи за крайно потребление														
P.31	- Разходи за индивидуално потребление														
P.32	- Разходи за колективно потребление														
D.8	Корекция за промяната в нетния акционерен капитал на домакинствата в пенсионни фондове														
B.8n	Нетно спестяване														
B.12	Текущо външно салдо														
	Общо използване														
	III.1.1. с/ка "Промени в собствения капитал, дълж. се на спестяване и капиталови трансфери"														
	Промени в задълженията и собствения капитал														
B.8n	Нетно спестяване/текущо външно салдо														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори (продължение)

Цялата икон омика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPISHs	Несекторни	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и международ. Организации	Общо
D.99	Други капиталови трансфери - от държавното управление - от други сектори														
V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери Общо промени в активите III.1.2. Сметка "Придобиване на нефинансови активи" Промени в задълженията и собствения капитал														
V.10.1	Промени в собствения капитал, дължащи се на спестяване и капиталови трансфери														
K.1	Потребление на основен капитал Общо промени в задълженията и собствения капитал III.1.2. Сметка "Придобиване на нефинансови активи"														

Таблица 8 - Нефинансови сметки по сектори

Цялата икономика	Нефинансови корпорации	Финансови корпорации	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социално-осиг. Фондове	Домакинства и NPISHs	Несекторни	Останалия свят	Европейския съюз	Страните-членки на Европейския съюз	Институциите на ЕС	Трети страни и междунар. Организации	Общо
Промени в активите															
P.5	Формиране на брутен капитал														
P.51	- Формиране на брутен основен капитал														
P.52	- Промени в материалните запаси														
P.53	- Придобиване минус разпореждания с ценности														
K.2	Придобивания минус разпореждания с невъзпроизводими нефинансови активи														
B.9	Нетно кредитиране (+)/нетни получени заеми (-) Общо промени в активите														

Таблица 9 - Детайлни данъчни приходи по сектори

Код на SNA (CHC)	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социалноосигурителни фондове	Институции на ЕС	Общо
D.5							
	Детайлни данъчни приходи по сектори						
	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.					-	
D.51	Данъци върху дохода					-	
D.51a	Данъци върху дохода на физическите лица или домакинствата					-	
	...					-	
D.51б	Данъци върху дохода на корпорациите					-	
	...					-	
D.51в	Данъци върху прираста на капитала					-	
	...					-	
D.51г	Данъци върху печалбите, спечелени на лотарии или хазарт					-	
	...					-	
D.59	Други текущи данъци					-	
D.59.1	Текущи данъци върху капитала					-	
D.59.1a	Текущи данъци върху земя и сгради					-	
	...					-	
D.59.1б	Текущи данъци върху собствен капитал					-	
	...					-	
D.59.1в	Текущи данъци върху други активи					-	
	...					-	
D.59.2	Разни текущи данъци					-	
D.59.2a	Поголовни данъци					-	
	...					-	
D.59.2б	Данъци върху разходите					-	
	...					-	
D.59.2в	Плащания от домакинствата за получаване на определени лицензи/разрешителни					-	
	...					-	
D.59.2г	Данъци върху международни сделки					-	
	...					-	
D.2	Данъци върху производството и вноса						
D.21	Данъци върху продуктите						
D.211	Данъци от вида на данък върху добавената стойност						
	...						
D.212	Данъци и мита върху вноса, без ДДС						
D.2121	Вносни мита						
	...						
D.2122	Данъци върху вноса, без ДДС и мита						
D.2122a	Общи данъци върху продажбите или оборота						
	...						
D.2122б	Акцизи						
	...						
D.2122в	Данъци върху специфични услуги						
	...						

Код на SNA (CHC)	Държавно управление	Централно управление	Щатско управление	Местно управление	Социалноосигурителни фондове	Институции на ЕС	Общо
D.2122г	Печалби на вносни монополи						
D.2122д	Данъци в резултат на многобройни валутни курсове						
D.214	Данъци върху производството, без ДДС и данъци върху вноса						
D.214а	Общи данъци върху продажбите и оборота						
D.214б	Акцизи						
D.214в	Данъци върху специфични услуги						
D.214г	Данъци върху финансови и капиталови сделки						
D.214д	Печалби на фискални монополи						
D.29	Други данъци върху производството						
D.29а	Данъци, удържани при източника по ведомост и за работната сила						
D.29б	Текущи данъци върху земя, сгради и други конструкции						
D.29в	Лицензи за стопанска и професионална дейност						
D.29г	Данъци върху използването на дълготрайни активи или други дейности						
D.29д	Гербови налози						
D.29е	Данъци върху замърсяване						
D.29ж	Данъци върху международни сделки						
D.91	Капиталови данъци					-	
D.91а	Капиталови налози					-	
D.91б	Данъци върху капиталови трансфери					-	
D.611	Общо данъчни приходи Действителни социалноосигурителни вноски					-	
D.6111	- Действителни социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите					-	
D.6112	Социалноосигурителни вноски за сметка на работодателите					-	
D.6113	Социалноосигурителни вноски на самоосигуряващи се и ненаети лица Общо приходи от данъци и социалноосигурителни вноски					-	

Таблица 10 - Таблица по отрасли и по региони (NUTS II), текущи цени

Код	Списък на променливи	Разбивка	T+месец
B.1g	1. Брутна добавена стойност по базисни цени	A17	24
B.1g	2. Брутна добавена стойност по базисни цени	-	18
D.1	3. Компенсация на наетите лица	A17	24
P.51	4. Формиране на брутен основен капитал	A17	24
	5. Заетост		
	- обща	A17	24
	- наети лица	A17	24

Таблица 11 - Разходи на държавното управление по функции

	Разходи за крайно потребление	От които: компенсация на наети лица	Субсидии	Доход от собственост (консолидирани)	Социалноосигурителни плащания, различни от соц. трансфери в натура	Други текущи трансфери (консолидирани)	Формиране на брутен капитал	Капиталови трансфери (консолидирани)	Общо разходи
	P.3	D.1	D.3	D.4	D.62	D.7	P.5	D.9	
1	Общи публични услуги								
2	Въпроси и услуги по отбраната								
3	Въпроси и услуги по обществения ред и безопасност								
4	Въпроси и услуги по образованието								
5	Въпроси и услуги по здравеопазването								
6	Въпроси и услуги по социалното осигуряване и социалните грижи								
7	Жилища								
8	Развлекателни, културни и религиозни въпроси и услуги								
9	Въпроси и услуги по горивата и енергиите								
10	Въпроси и услуги по селското стопанство, горското стопанство, лова и риболова								
11	Въпроси и услуги по рудодобива и минералните ресурси, различни от горива; производствени въпроси и услуги, строителни въпроси								
12	Транспортни и комуникационни въпроси и услуги								
13	Други икономически въпроси и услуги								
14	Разходи, които не са класифицирани по главни групи								
	ОБЩО								

Таблица 12 -Таблица по отрасли и по региони (NUTS III), текущи цени

Код	Списък на променливи	Разбивка	T+месец
B.1g	1. Брутна добавена стойност по базисни цени	A3	24
	2. Заетост		
	- обща	A3	18
	- наети лица	A3	18

Таблица 13 -Сметки на домакинствата по региони (NUTS III), текущи цени

Сметка "Разпределение на основен доход" на домакинствата

Използване		Ресурси	
D.4	Доход от собственост	B.2/B.3	Оперативен излишък/смесен доход
		D.1.	Компенсация на наетите лица
B.5	Основен доход	D.4.	Доход от собственост

Сметка Вторично разпределение на дохода на домакинствата

Използване		Ресурси	
D.5	Текущи данъци върху дохода, богатството и пр.	B.5	Основен доход
D.61	Социалноосигурителни вноски	D.62	Социалноосигурителни плащания, различни от социални плащания в натура
D.7	Други текущи трансфери	D.7	Други текущи трансфери
B.6	Разполагаем доход		

Таблица14 - Дълготрайни активи за цялата икономика и по продукти, P13

Код	Списък на променливи	Разбивка
AN.11	Дълготрайни активи	P13

Таблица 15 - Таблица за предлагане по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувача
Цени: текущи и постоянни
n=60, m=60

		Отрасли (NACE) 1 2 3 4 n	Σ(1)	Внос на база СИФ	Общо предлагане по базисни цени	Търговски и транспортни надбавки	Данъци минус субсидии за продукти	Общо предлагане по цени на купувача
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Продукти (CРА)	1	(1)	Продукция по продукти и по отрасли по базисни цени	(а) Вътре в ЕС (б) извън ЕС				
	2							
	3							
	4							
	.							
	.							
	.							
	m							
(Коригиращи позиции)								
Σ(1)	(2)	Цялата продукция по отрасли				0		
Общо, от които:								
Пазарна продукция	(3)							
За собствено използване				0		0		
Друга непазарна продукция				0		0		

Таблица 17 - Симетрична таблица "Ресурси-Производство" по базисни цени (продукт по продукти)

Цени: текущи и постоянни

n=60

		Отрасли (CPA)	$\Sigma(1)$	Крайно използване (a)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1) + \Sigma(3)$
		1 2 3 4 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1 2 3 4 . . . n	(1)	Междинно потребление по базисни цени (продукт по продукти)		Крайно използване по базисни цени Разходи за крайно потребление (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (г) формиране на брутен капитал и ценности (д) промени в материалните запаси (е) износ - вътре в ЕС - извън ЕС		
$\Sigma(1)$	(2)	Общо междинно потребление по базисни цени по продукти		Крайно използване по базисни цени по видове		Общо използване по базисни цени
Данъци върху продукти Субсидии за продукти (-)	(3)	Нетни данъци върху продукти, по продукти		Нетни данъци за продукти за крайно използване		Общо нетни данъци върху продукти
$\Sigma(1) + (3)$	(4)	Общо междинно потребление по цени на купувача по продукти		Общо крайно използване по видове по цени на купувача		Общо нетни данъци по цени на купувача
Компенсация на наети лица Други нетни данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен	(5)	Компоненти на добавената стойност по продукти				
$\Sigma(5)$	(6)	Добавена стойност по продукти				
$\Sigma(1) + (3) + (5)$	(7)	Производство по базисни цени по продукти				
Внос	(8)	Внос на база СИФ по продукти				
(7) + (8)	(9)	Предлагане по базисни цени по продукти				
Формиране на основен капитал Собствен акц. капитал Трудови ресурси	(10)					

Таблица 18 - Симетрична таблица "Ресурси-Производство" за вътрешна продукция по базисни цени (продукт по продукти)
Цени: текущи и постоянни
n=60

		Отрасли (CPA)				$\Sigma(1)$	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1) + \Sigma(3)$
		1	2	3	4n	
		(1)				(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CPA)	1	(1)	За вътрешна продукция: Междинно потребление по базисни цени по продукт и по продукти				За вътрешна продукция: Крайно използване по базисни цени: Разходи за крайно потребление (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (г) формиране на брутен капитал и ценности (д) промени в материалните запаси (е) износ - вътре в ЕС - извън ЕС		
	2								
	N								
$\Sigma(1)$		(2)	Общо междинно потребление на вътрешна продукция по продукти				Крайно използване на вътрешна продукция		Общо вътрешна продукция
Използване на вносни продукти		(3)	Общо междинно потребление на вносните продукти по продукти, СИФ				Крайно използване на вносни продукти, СИФ		Общо внос
Нетни данъци върху продукти		(4)	Нетни данъци върху продукти за междинно потребление по продукти				Нетни данъци върху продукти за крайно използване		Общо нетни данъци върху продукти
$\Sigma(1) + (3) + (4)$		(5)	Общо междинно потребление по цени на купувача по продукти				Общо крайно използване по видове по цени на купувача		Общо използване
Компенсация на наети лица Други нетни данъци върху производството Потребление на основен капитал Оперативен излишък, нетен		(6)	Компоненти на добавената стойност по продукти						
$\Sigma(6)$		(7)	Добавена стойност по продукти						
$\Sigma(1) + (3) + (4) + \Sigma(6)$		(8)	Производство по базисни цени по продукти						
Формиране на основен капитал Собствен акц. капитал Трудови ресурси		(9)							

Таблица 19- Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени (продукт по продукти), СИФ
Цени: текущи и постоянни
n=60

		Продукти (CPA) 1 2 3 4 ... ---n	$\Sigma(1)$	Крайно използване (а)(б)(в)(г)(д)(е)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1)+ \Sigma(3)$
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Продукти (CPA)	1	За вносните продукти: Междинно потребление по базисни цени (продукт по продукти)		За вносните продукти: крайното използване по базисни цени Разходи за крайно потребление: (а) от домакинства (б) от NPISH (в) от държавата Формиране на брутен капитал: (г) Формиране на брутен основен капитал и ценности (д) промени в материалните запаси (е) износ - вътре в ЕС - извън ЕС		
	2					
	3					
	4					
	.					
	.					
	.					
	.					
	.					
	m					
$\Sigma(1)$	(2)	Общо междинно потребление на внос по базисни цени по продукти		Общо крайно използване на внос по базисни цени		Общо внос

Таблица 20 - Кръстосана класификация на дълготрайни активи по отрасли и по продукти

Отрасли:	A31 NACE Rev. 1
Продукти:	P3 CPA
Променливи:	Дълготрайни активи, брутно Дълготрайни активи, нетно
Цени:	Текуща възстановителна стойност Стойност на придобиване Постоянна възстановителна стойност

Таблица 21 - Кръстосана класификация на сметка "Производство" по отрасли и по сектори

Отрасли:	A60 NACE Rev.1
Сектори:	S.11 S.12 S.13 S.14 S.15
Променливи:	Производство - пазарна - за собствено крайно използване - друга непазарна Междинно потребление Брутна добавена стойност - Компенсация на наетите лица - Други данъци минус субсидии за производството - Оперативен излишък, нетен - Потребление на основен капитал
Цени:	Текущи

Таблица 22 - Напречна класификация на Формиране на брутен основен капитал по отрасли и по продукти

Отрасли:	A31 NACE Rev.1
Продукти:	P60 CPA
Променливи:	Формиране на брутен основен капитал
Цени:	Текущи и постоянни

Таблица 23 - Изчисления за минали периоди

Таблицы, предвидени за преизчисляване	Годишни		Тримесечни	
	Периоди	Предаване	Периоди	Предаване
	88-94	Април 99	88 - 94	април 99
Таблица 1: Главни агрегати	70-87	декември 99	80-87	декември 99
Таблица 2: Главни агрегати на държавното управление	70-94	декември 99		
Таблица 3: Таблицы по отрасли	70-94	декември 00		
Таблица 5: Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели	80-94	декември 00		
Таблица 8: Сметки "Нефинансови активи" по сектори	90-94	декември 99		
	80-89	декември 00		
Таблица 11: Разходи на държавното управление по функции	90-94	декември 01		

**ЧАСТИЧНО ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ЗАДЪЛЖЕНИЕТО ВЪВ ВРЪЗКА С
ТАБЛИЦИТЕ, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ ПРЕДСТАВЯНИ В РАМКИТЕ НА
ВЪПРСНИКА "ESA-95" ПО СТРАНИ**

1. АВСТРИЯ

**1.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с
таблиците**

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни	Забавяне: t+9 месеца	1999 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 88-94 трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2000 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-87 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Забавяне: t+12 месеца	1999 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 88-94 трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2000 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-87 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Забавяне: t+9 месеца	1999 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 88-94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Забавяне: t+12 месеца	1999 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 88-94	2005 г.
5	Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 88-94	2005 г.
11	Разходи на държавното управление по функции	Изчисления за минали периоди: данните за годините 90-94 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
12	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3	Първо предаване 2002 г.	2002 г.
13	Сметки на домакинствата по региони, NUTS II	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
15	Таблица за предлагане по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувача, A60xP60	Първо предаване 2003 г. и само двугодишни данни	2003 г.
16	Таблица за използване по цени на купувача, A60xP60	Първо предаване 2003 г. и само двугодишни данни	2003 г.
17	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база	Първо предаване 2003 г.	2003 г.
18	Симетрична таблица "Ресурси-	Първо предаване 2003 г.	2003 г.

	Продукция" за вътрешна продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база		
19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Първо предаване 2003 г.	2003 г.

1.2 Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единични променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Разходи за индивидуално потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Разходи за колективно потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Действителни разходи за индивидуално потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Придобивания минус разпоредения с ценности	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Общо население	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Разходи за индивидуално потребление	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Разходи за колективно потребление	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Действително индивидуално потребление	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Придобивания минус разпоредения с ценности	Първо предаване 2003 г.	2003 г.
1	Главни агрегати, годишни	Общо население	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
3 8	Таблицы по отрасли Нефинансови сметки по сектори	Потребление на основен капитал по отрасли или сектори	Първо предаване 2002 г.	2002 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Разбивка на корпорациите по собственици	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Разбивка на корпорациите по групи	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

16	Таблица за използването по цени на купувача, А60хР60	Потребление на основен капитал по отрасли	Първо предаване 2003 г.	2003 г.
18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешната продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база			

2. ДАНИЯ

2.1 Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Забавяне: t+13 месеца	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансовите активи и задължения	Забавяне: t+13 месеца	2005 г.
20	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по продукти, А31хР13, на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

2.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Заетост	Само за вътрешната концепция	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Заплати и надници по отрасли	Не трябва да се докладват	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Потребление на основен капитал по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Формиране на брутен основен капитал по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Промени в материалните запаси по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпореждане с ценности по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Самонаети лица по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Наети лица по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Отработени часове по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.

3	Таблицы по отрасли	Компенсация на наетите лица по отрасли	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
---	--------------------	--	-----------------------	---------

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
9	Детайлни данни за данъчните приходи по сектори	Общо данъци върху продажбите или оборота (данъци върху вноса) Общо данъци върху продажбите или оборота (данъци върху продуктите)	Двете променливи заедно	2005 г.
9	Детайлни данни за данъчните приходи по сектори	Акцизи (данъци върху вноса) Акцизи (данъци върху продукти)	Двете променливи заедно	2005 г.
9	Детайлни данни за данъчните приходи по сектори	Данъци върху специфични услуги (данъци върху вноса) Данъци върху специфични услуги (данъци върху продукти)	Двете променливи заедно	2005 г.
17 18 19 21	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешната продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база Кръстосана класификация за сметка "Производство" по отрасли и по сектори, А 60х(S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база	Потребление на основен капитал, оперативен излишък, нетен	Двете променливи заедно по Р60	2005 г.
17 18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешната продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Формиране на брутен основен капитал	Само Р31	2005 г.

19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база			
17	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Основен акционерен капитал	Не трябва да се докладва	2005 г.
18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешната продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база			

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Основен акционерен капитал	Не трябва да се докладва	2005 г.
21	Кръстосана класификация за сметка "Производство" по отрасли и по сектори, А 60х(S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база	Сектор Частни домакинства Сектор NPISHs	Двата сектора заедно	2005 г.

3. ГЕРМАНИЯ

3.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 91 - 94	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 91 - 94	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 91 - 94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 91 - 94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	t+9 месеца само А17, А31 само при забавяне t+12 месеца	2005 г.
5	Разходи на домакинствата за крайно потребление по цели	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 91 - 94	2005 г.
5	Разходи на домакинствата за крайно потребление по цели	Частично само едноцифрените позиции	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 91 - 94	2005 г.
9	Детайлни данни за данъчните приходи по сектори	Без буквени позиции в края на кода	2005 г.
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, А17	Само NUTS I и А6	2005 г.
11	Държавното управление по функции	Изчисления за минали периоди:	2005 г.

		преизчисляват се само годините 91 - 94	
12	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3	Забавяне: t+30 месеца, само двугодишни	2005 г.
13	Сметки "Домакинства" по региони, NUTS II	Забавяне: t+30 месеца, само NUTS I	2005 г.
15	Таблица за предлагане по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувача, A60xP60	Само на двугодишна база	2005 г.
16	Таблица за използване по цени на купувача, A60xP60	Само на двугодишна база	2005 г.
21	Кръстосана класификация на сметка "Производство" по отрасли и по сектори, A60 x (S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база	Без постоянни цени	2005 г.

3.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Формиране на брутен основен капитал	P16: без тримесечни данни, годишни Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпоредения с ценности по отрасли	Двете променливи заедно, без отрасли	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Сектор Държавно управление	S.1311/S1312 и S1313	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи		Само заедно	
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	Формиране на брутен основен капитал	Забавяне: t+30 месеца	2005 г.

4. ГЪРЦИЯ

4.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Първо предаване 2000 г.	2000 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 88-94 трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2000 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-87 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Първо предаване 2000 г.	
2	Главни агрегати на държавно то	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.

	управление		
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 88-94	2005 г.
5	Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 88-94	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Първо предаване: понастоящем отговорът не е ясен	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Забавяне: понастоящем отговорът не е ясен	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Първо предаване: 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 88 - 94	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните се преизчисляват годините 80 - 89	2005 г.
11	Разходи на държавното управление по функции	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 88 - 94	2005 г.
20	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по продукти, А31хРi3, на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

4.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпоредения с ценности по отрасли	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Оработени часове по отрасли	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Разбивка на корпорациите по собственици	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Разбивка на частните домакинства по групи	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

5. ИСПАНИЯ

5.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
11	Държавното управление по функции	Забавяне: t+21 месеца	2005 г.

5.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Разходи за крайно потребление на NPISHs	Не трябва да се представят	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Разбивка на разходите за крайно потребление на държавното управление на индивидуални и колективни	Не трябва да се представят	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Действително крайно потребление	Не трябва да се представят	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Действително индивидуално потребление	Не трябва да се представят	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Придобивания минус разпоредения с ценности	Заедно с промените в материалните запаси	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Разходи за крайно потребление на NPISHs	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Разбивка на разходите за крайно потребление на държавното управление на индивидуално и колективно Потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Действително крайно потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Действително индивидуално потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни	Придобивания минус разпоредения с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Потребление на основен капитал по отрасли	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпоредения с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Отработени часове по отрасли	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

8	Нефинансови сметки по сектори	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
9	Детайлни данни за данъчните приходи по сектори	Разбивка на текущите данъци върху дохода, богатството и пр., данъците и митата върху вноса, без ДДС и други данъци върху производството за подсекторите щатско управление (S1312) и местно управление (S1313)	Забавяне: t+21 месеца	2005 г.
16	Таблица за използването по цени на купувача, A60xP60	Потребление на основен капитал (A60)	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
17	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база	Потребление на основен капитал (P60)	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база			
19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база			
17	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база	Салда на дълготрайни материални активи (P60)	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешна продукция по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база			
19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, P60xP60, на петгодишна база			

6. ФРАНЦИЯ

6.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
12	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
13	Сметки "Домакинства" по региони, NUTS II	Забавяне: t+42 месеца	2005 г.

6.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
3	Таблицы по отрасли	Всички променливи	Разбивката по браншове трябва да бъде изчислена за хомогенни браншове	2005 г.
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17			
12	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3			
15	Таблица за предлагане по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувач, A60xP60			
16	Таблица за използването по цени на купувач, A60xP60			
20	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по продукти, A31xP3, на петгодишна база			
21	Кръстосана класификация на сметка "Производство" по отрасли и по сектори, A60 x (S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база			
22	Кръстосана класификация на формиране на брутен основен капитал по отрасли и по продукти, A31xP60 на петгодишна база			

7. ИРЛАНДИЯ

7.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Първо предаване 2002 г.	2002 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 88-94 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-87 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Забавяне: t+6 месеца	2002 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 85-94	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 85-94	2005 г.

2	Главни агрегати на държавно то управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 85-94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-94 не трябва да се преизчисляват	2005 г.
5	Разходи за крайно потребление на домакинствата по цели	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 85-94	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните за годините 90-94 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-89 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
15	Таблица за предлагане по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувача, А60хР60	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
16	Таблица за използване по цени на купувача, А60хР60	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
17	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешна продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
20	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по продукти, А31хР13, на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
21	Кръстосана класификация на сметка "Производство" по отрасли и по сектори, А60 х (S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
22	Кръстосана класификация на формиране на брутен основен капитал по отрасли и по продукти, А31хР60 на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

7.2 Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
-----------	---------	-------------------	--	----

1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Разходи за крайно потребление на NPISHs	Не трябва да се представя	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	P52+P53+K2	Не трябва да се представя	2003 г.

8. ИТАЛИЯ

8.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Забавяне: t+6 месеца	1999 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-87 трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2000 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-87 трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2000 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-94 не трябва да се представят	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-94 трябва да бъдат представени през декември 2001 г.	2001 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Забавяне: t+6 месеца	2005 г.
20	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по продукти, A31xP13, на петгодишна база	Не трябва да се изчислява	2005 г.
22	Кръстосана класификация на формиране на брутен основен капитал по отрасли и по продукти, A31xP60 на петгодишна база	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

8.2 Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Държавни разходи за индивидуално потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Разходи за колективно потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Действително крайно потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.

1	Главни агрегати, тримесечни	Действително Индивидуално потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Придобивания минус разпореждания с ценности	Заедно с промените в материалните запаси	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Потребление на основен капитал	Първо предаване през декември 2001 г.	2001 г
1	Главни агрегати, тримесечни	Национален доход, нетен	Първо предаване през декември 2001 г.	2001 г
1	Главни агрегати, годишни	Държавни разходи за индивидуално потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Разходи за колективно потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Действително крайно потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Действително индивидуално потребление	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Придобивания минус разпореждания с ценности	Заедно с промените в материалните запаси	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Потребление на основен капитал по отрасли	Разбивка А17, първо предаване 2002 г.	2002 г.
3	Таблицы по отрасли	Потребление на основен капитал по отрасли	Разбивка А31, първо предаване 2005 г.	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпореждания с ценности по отрасли	Заедно с промените в материалните запаси	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Придобивания минус разпореждания с ценности по отрасли	Заедно с промените в материалните запаси	2005 г.

9. ЛЮКСЕМБУРГ

9.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 95-98 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.

1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 88-94 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-87 не трябва да бъдат изчислявани	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 80-87	2005 г.
2	Главни агрегати на държавно управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 90-94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се данните само за годините 80-94	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Първо предаване през 2005 г.	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Първо предаване през 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните за годините 90-94 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-89 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	Не трябва да се изчислява	2005 г.
11	Държавното управление по функции	Изчисления за минали периоди: данните за годините 90-94 не трябва да бъдат преизчислявани	2005 г.
12	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3	Не трябва да се изчислява	2005 г.
13	Сметки "Домакинства" по региони, NUTS II	Не трябва да се изчислява	2005 г.

9.2 Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни	Формиране на брутен основен капитал	Разбивка P13	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Салдо на основен доход при останалия свят	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Брутен национален доход по пазарни цени	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Потребление на основен капитал	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.

1	Главни агрегати, годишни	Нетен национален доход по пазарни цени	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Нетни текущи трансфери с останалия свят	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Разполагаме доход, нетен	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Национално спестяване	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Нетни капиталови трансфери с останалия свят	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Нетно кредитиране или нетни получени заеми на нацията	Забавяне: t+9 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Формиране на брутен основен капитал	Без разбивка P13	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Потребление на основен капитал	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Нетен национален доход по пазарни цени	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Нетни текущи трансфери с останалия свят	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Разполагаме доход, нетен	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Национално спестяване	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Нетни капиталови трансфери с останалия свят	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Нетно кредитиране или нетни получени заеми на нацията	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

3	Таблицы по отрасли	Формиране на брутен основен капитал	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	S11, S12, S14+45, S211, S212	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
20	Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по сектори, А 60х (S11, S12,S13,S14,S15)на петгодишна база	Таблица по стойности на придобиването	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

10. ХОЛАНДИЯ

10.1. 9.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 86-94 трябва да бъдат предадени през октомври 2001 г.	2001 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-85 трябва да бъдат предадени през март 2002 г.	2002 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 86-94 трябва да бъдат предадени през юли 2001 г.	2001 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-85 трябва да бъдат предадени през декември 2001 г.	2001 г.
2	Главни агрегати на държавно управление	Изчисления за минали периоди: данните за годините 86-94 трябва да бъдат предадени през юли 2002 г.	2001 г.
2	Главни агрегати на държавно управление	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-85 трябва да бъдат предадени през декември 2001 г.	2001 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: данните за годините 86-94 трябва да бъдат предадени през юли 2001 г.	2001 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: данните за годините 70-85 трябва да бъдат предадени през декември 2001 г.	2001 г.
5	Разходи за крайно потребление на домакинства по цели	Изчисления за минали периоди: данните за годините 86-94 трябва да бъдат предадени през юли 2001 г.	2001 г.
5	Разходи за крайно потребление на домакинства по цели	Изчисления за минали периоди: данните за годините 80-85 трябва да бъдат предадени през декември 2001 г.	2001 г.

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Забавяне: t+19 месеца	2003 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните за годините 86-94 трябва да бъдат предадени през юли 2001 г.; данните за годините 80-85 трябва да бъдат предадени през декември 2001 г.	2001 г.
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	Забавяне: t+30 месеца	2005 г.
13	Сметки "Домакинства" по региони, NUTS II	Забавяне: t+36 месеца	2005 г.

10.2 Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	Формиране на брутен основен капитал по региони	Изчисления за минали периоди: Не трябва да се изчислява	2005 г.
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	Общо заетост по региони	Изчисления за минали периоди: Не трябва да се изчислява	2005 г.
12	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS III, A3			

11. ПОРТУГАЛИЯ

11.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: данните за годините 88-94 трябва да бъдат предадени през декември 1999 г.	1999 г.
1	Главни агрегати, годишни	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 77-87, данните трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2005/г. 2000 г.
2	Главни агрегати на държавно управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 77-94, данните трябва да бъдат представени през декември 2000 г.	2005/ 2000 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 77-94	2005г.
5	Разходи за крайно потребление на домакинства по цели	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.

5	Разходи за крайно потребление на домакинства по цели	Изчисления за минали периоди: Не трябва да се изчислява	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Изчисления за минали периоди: данните за годините 90-94 трябва да бъдат предадени през декември 1999 г.	1999 г.
11	Държавното управление по функции	Изчисления за минали периоди: не трябва да се преизчисляват	2005 г.

12. ФИНЛАНДИЯ

12.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
2	Главни агрегати на държавното управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 75-94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 75-94	2005г.

12.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, тримесечни	Разходи за индивидуално потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Разходи за колективно потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Действително индивидуално потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Действително крайно потребление	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, тримесечни	Промени в материалните запаси	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Придобивания минус разпореждания с ценности	Не трябва да се изчисляват	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпореждания с ценности	Не трябва да се изчисляват	2005 г.

15	Таблица за предлагане по базисни цени, включително трансформиране в цени на купувача, А60хР60	Всички	Разбивката А31и Р31 само по текущи цени	2005 г.
16	Таблица за използването по цени на купувача, А60хР60	Всички		
17	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Всички		
18	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вътрешна продукция по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Всички		
19	Симетрична таблица "Ресурси-Продукция" за вноса по базисни цени, Р60хР60, на петгодишна база	Всички		
21	Кръстосана класификация на сметка "Производство" по отрасли и по сектори, А60 х (S11, S12, S13, S14, S15), на петгодишна база	Всички	Разбивката А31	2005 г.

13. ШВЕЦИЯ

13.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Частично освобождаване от задължението	До
2	Главни агрегати на държавното управление	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 80-94	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Изчисления за минали периоди: преизчисляват се само годините 80-94	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
11	Държавното управление по функции	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.

13.2. Частично освобождаване от задължението за представяне на данните за единичните променливи/сектори в таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.

1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Разбивка на държавните разходи за крайно потребление на индивидуално и колективно потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Действително крайно потребление на домакинствата	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Действително индивидуално потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване 2005 г.	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Разбивка на държавните разходи за крайно потребление на индивидуално и колективно потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Действително крайно потребление на домакинствата	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
2	Главни агрегати на държавното управление	Действително индивидуално потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Разбивка А31	Забавяне: t+12 месеца	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Придобивания минус разпореждания с ценности	Първо предаване: 2005 г.	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Разбивка на държавните разходи за крайно потребление на индивидуално и колективно потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Действително крайно потребление на домакинствата	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Действително индивидуално потребление	Забавяне: t+16 месеца	2005 г.

14. ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

14.1. Частично освобождаване от задължението във връзка с таблиците

Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
-----------	---------	-------------------	--	----

1	Главни агрегати, годишни и тримесечни	Придобивания минус разпореждания с ценности и износ и внос на стоки и услуги	Изключват се сделки на ПФИ с злато за съхраняване богатството	2005 г.
3	Таблицы по отрасли	Придобивания минус разпореждания с ценности	Изключват се сделки на ПФИ с злато за съхраняване богатството	2005 г.
4	Износ и внос от ЕС/трети страни	Износ и внос от ЕС/трети страни	Изключват се сделки на ПФИ с злато за съхраняване богатството	2005 г.
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Монетарно злато и СПТ	Включват се сделки на ПФИ с злато за съхраняване на богатството	2005 г.
Таблица №	Таблица	Променливи/сектор	Частично освобождаване от задължението	До
6	Финансови сметки по сектори (сделки)	Спомагателни финансови посредници	Да бъдат включени в нефинансовите корпорации	2002 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Монетарно злато и СПТ	Включват се сделки на ПФИ с злато за съхраняване на богатството	2005 г.
7	Счетоводни баланси за финансови активи и задължения	Спомагателни финансови посредници	Да бъдат включени в нефинансовите корпорации	2002 г.
8	Нефинансови сметки по сектори	Придобивания минус разпореждания с ценности и износ и внос на стоки и услуги	Изключват се сделки на ПФИ с злато за съхраняване на богатството	2005 г.
10	Таблицы по отрасли и по региони, NUTS II, A17	БВП	За NUTS II, само A17	2001 г.